

()

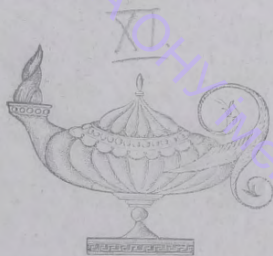
ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ.

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ.

ΤΟΜΟΣ ΙΑ.

1876-77.

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

1878.

ΤΥΠΟΙΣ

ΒΟΥΤΣΑ ΚΑΙ Σ².

ΟΔΟΣ

ΑΡΜ. ΕΚΚΛΗΣ. ΑΡΙΘ. 23.

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ імені І. І. МЕЧНИКОВА

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ імені І. І. МЕЧНИКОВА

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ імені І. І. МЕЧНИКОВА

Ο

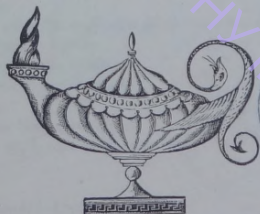
ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ.

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ.

ΤΟΜΟΣ ΙΑ'.

1876-77.

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ,

1878.

ΤΥΠΟΣ

ΒΟΥΤΥΡΑ ΚΑΙ Σ^α.

ΟΔΟΣ

ΑΡΜ. ΕΚΚΛΗΣ. ΑΡΙΘ. 23.

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ імені І. І. МЕЧНИКОВА

Наукова бібліотека
Одеського національного
університету
імені І. І. Мечникова

Μ Ε Λ Η

ΤΟΥ

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ.

ΙΑ Ρ Υ Θ Μ Ο Σ .

1861.

- † ΑΠΟΣΤΟΛΙΑΝΗΣ Τ. Δ., έμπορος.
† ΑΠΟΣΤΟΛΙΑΝΗΣ Ι., ιατρός.
ΑΡΙΣΤΟΚΑΝΗΣ Ίωάννης, μέλος του συμβουλίου εν τῷ Ὑπουργείῳ τῆς Παιδείας.
ΒΑΣΙΛΙΑΝΗΣ Ἡροκλῆς, ιατρός εν Κ/πόλει.
ΒΑΦΙΑΔΗΣ Ἀπόστολος, ιατρός εν Κ/πόλει.
ΒΑΣΙΛΕΥΣ Ἀντώνιος, τραπεζίτης εν Κ/πόλει.
† ΓΑΛΑΤΗΣ Γ. Σ., ιατρός.
ΓΕΝΙΑΟΥΝΙΑΣ Δημήτριος, έμπορος εν Κ/πόλει.
ΓΚΙΟΥΜΟΥΣΓΚΕΡΑΛΗΣ Μ., έμπορος εν Φιλιππουπόλει.
† ΕΥΘΥΦΩΝ Η., ιατρός.
ΖΑΝΟΣ Α. Π.
† ΖΩΓΡΑΦΟΣ Θεόδωρος, ιατρός εν Κ/πόλει.
ΖΩΓΡΑΦΟΣ Ξενοφών, ιατρός εν Κ/πόλει.
ΖΩΗΡΟΣ Ἀλέξανδρος, ιατρός εν Κ/πόλει.
† ΠΤΑΞΗΣ Α., έμπορος εν Κ/πόλει.
ΙΩΑΝΝΙΑΝΗΣ Εμμανουήλ, καθηγητῆς εν Κ/πόλει.
ΚΑΛΑΪΔΙΑΝΗΣ Κωνσταντίνος, διευθυντῆς του γραφείου του τύπου παρὰ τῆς Υ. Πύλης.
ΚΑΡΑΘΕΟΔΩΡΗ Ἀλέξανδρος, πρεσβευτῆς τῆς Υ. Πύλης εν Βώμῃ.
ΚΑΡΑΘΕΟΔΩΡΗ Κωνσταντίνος, καθηγητῆς τῆς Α. Ἱατρικῆς Σχολῆς εν Κ/πόλει.
† ΚΑΡΑΘΕΟΔΩΡΗ Στέφανος, ιατρός εν Κ/πόλει.
ΚΟΣΟΥΔΗΣ Θεμιστοκλῆς, τραπεζίτης εν Κ/πόλει.
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΑΝΗΣ Χ. Γεώργιος, κτηματίας εν Κ/πόλει.

δ'.

- † ΛΑΣΚΑΡΙΣ Ἀλέξανδρος, μητροπολίτης Σισανίου.
ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ Σπυρίδων, ἀρχίατρος τῆς Α. Μ. τοῦ Σουλτάνου.
ΝΕΟΚΟΣΜΟΣ Δημήτριος, ἐμπορὸς ἐν Κ/πόλει.
† ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ Α., γενικὸς πρόξενος τῆς Ἑλλάδος ἐν Κ/πόλει.
ΠΑΣΠΑΛΗΣ Δημήτριος, τραπέζιτης ἐν Κ/πόλει.
ΠΥΛΑΙΗΣ Βασίλειος, λόγιος ἐν Κ/πόλει.
ΡΑΖΗΣ Δημήτριος, γεν. γραμματεὺς τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑπουργείου τῆς Ἑλλάδος.
ΣΑΒΒΑΣ πασάς Ἰωάννης, Γεν. διοικητὴς τοῦ Αἰγαίου.
ΣΟΦΟΚΛΗΣ Γαβριήλ, καθηγητὴς ἐν Κ/πόλει.
† ΧΡΥΣΟΒΕΡΓΗΣ Γεώργιος, καθηγητὴς.

ΤΑΚΤΙΚΑ ΜΕΛΗ.

Α.

	Έτος εκλογής.
ΑΓΓΕΛΑΣΤΟΣ Δημοσθένης, έμπορος έν Κ/πόλει	1873
ΑΔΑΜΑΝΤΙΑΝΗΣ Γεώργιος, γραμματεὺς τοῦ ἁγίου Σπυριδωνίου	1871
ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ Χα. 'Απόστολ. έμπορος έν 'Ηλιουπόλει ('Αϊδινίω)	1873
ΑΘΗΝΟΓΕΝΗΣ Παῦλος, τραπεζίτης έν Κ/πόλει	»
ΑΚΑΤΟΣ Νικόλαος, έμπορος έν Κ/πόλει	1865
ALBERT de Long, καθηγητὴς έν τῷ 'Οβερτεϊφ Λυκείῳ έν Κ/πόλει	1876
ΑΔΕΣΑΝΔΡΙΑΝΗΣ 'Αθανάσιος, έμπορος έν Κ/πόλει	1873
ΑΔΕΣΑΝΔΡΙΑΝΗΣ Δημήτριος, υπάλληλος τῶν αυτοκρατ. τηλεγράφων καὶ φοιτητὴς τῆς ιατρικῆς Σχολῆς	1872
ΑΔΕΣΑΝΔΡΙΑΝΗΣ Ζαχαρίας, έμπορος έν Κ/πόλει	1869
ΑΔΙΜΙΕΡΤΗΣ 'Ιωάννης, βιβλιοπώλης έν Κ/πόλει	1873
ΑΔΙΤΙΝΑΔΑΜΑΖΗΣ 'Ιωάννης, έμπορος έν 'Αδριανουπόλει	1872
ΑΔΙΦΙΠΟΔΕΡΗΣ 'Ιάκωβος, χωρεπίσκοπος Σταυροδρομίου	1875
ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΝΗΣ Βασίλειος, έμπορος έν Κ/πόλει	1874
ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΝΗΣ 'Ιωακείμ, έμπορος έν Κ/πόλει	1878
ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΝΗΣ Ι., 'Αρχιμανδρίτης καὶ σχολάρχης τῆς Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς	1875
ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΝΗΣ Παρασκευᾶς, έμπορος έν Κ/πόλει	1872
ΑΝΔΡΕΟΥ Χ. Δημήτριος, έμπορος έν Κ/πόλει	1873
ΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ Κωνσταντίνος, μέλος τοῦ ἀνωτάτου Συμβουλίου τῆς Δικαιοσύνης	1864
ΑΝΤΥΠΑΣ Διονύσιος, έμπορος έν Κ/πόλει	1866
ΑΝΤΩΝΙΑΝΗΣ 'Ιωάννης, έμπορος έν Κ/πόλει	1874
ΑΝΤΩΝΙΑΝΗΣ Σωτήριος, ιατρός έν Φιλιππουπόλει	1873
ΑΠΟΣΤΟΛΙΑΝΗΣ 'Αθηνώδωρος, ιατρός έν 'Ηλιουπόλει ('Αϊδινίω)	1871
ΑΠΟΣΤΟΛΙΑΝΗΣ Γεώργιος, δικηγόρος έν Κ/πόλει	1874
ΑΠΟΣΤΟΛΙΑΝΗΣ Καλλιάρχης, έμπορος έν Κ/πόλει	»
ΑΠΟΣΤΟΛΙΑΝΗΣ Περικλῆς, έμπορος έν Κ/πόλει	1870
ΑΡΓΥΡΙΑΝΗΣ Δημήτριος, έμπορος έν Φιλιππουπόλει	1873
ΑΡΙΣΤΑΡΧΗΣ Γεώργιος, μέλος τοῦ Γραφείου τῶν μεταφραστῶν έν Κ/πόλει	1870
ΑΡΙΣΤΑΡΧΗΣ Σταυράκης, Μέγας Λογιστής καὶ μέλος τοῦ Συμβουλίου τῆς 'Επικρα- τείας	1862
ΑΡΙΣΤΟΚΑΝΗΣ 'Ιωάννης, μέλος τοῦ Συμβουλίου έν τῷ 'Υπουργείῳ τῆς Παιδείας	1861
ΑΡΤΕΜΙΑΝΗΣ 'Ιάκωβος, Σύμβουλος τῆς Νομαρχίας 'Ιωαννίνων	1877
ΑΦΕΝΤΟΥΛΗΣ Δημήτριος, έμπορος έν Κ/πόλει	1864
ΑΦΕΝΤΟΥΛΗΣ Κωνσταντίνος, έμπορος έν Κ/πόλει	»

δ'.

- † **ΔΑΣΚΑΡΙΣ** Ἀλέξανδρος, μητροπολίτης Σισανίου.
ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ Σπυρίδων, ἀρχίατρος τῆς Α. Μ. τοῦ Σουλτάνου.
ΝΕΟΚΟΣΜΟΣ Δημήτριος, ἱμπόρος ἐν Κ/πόλει.
† **ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ** Α., γενικός πρόξενος τῆς Ἑλλάδος ἐν Κ/πόλει.
ΠΑΠΑΔΑΝΗΣ Δημήτριος, τραπέζιτης ἐν Κ/πόλει.
ΠΥΛΑΝΗΣ Βασίλειος, λόγιος ἐν Κ/πόλει.
ΡΑΖΗΣ Δημήτριος, γεν. γραμματεὺς τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑπουργείου τῆς Ἑλλάδος.
ΣΑΒΒΑΣ πασσᾶς Ἰωάννης, Γεν. διοικητὴς τοῦ Αἰγαίου.
ΣΟΦΟΚΛΗΣ Γαβριήλ, καθηγητὴς ἐν Κ/πόλει.
† **ΧΡΥΣΟΒΕΡΓΗΣ** Γεώργιος, καθηγητής.

ΤΑΚΤΙΚΑ ΜΕΛΗ.

Α.

"Ετος εκλογής.

ΑΓΓΕΛΑΣΤΟΣ Δημόσιος, έμπορος έν Κ/πόλει	1873
ΑΔΑΜΑΝΤΙΑΝΗΣ Γεώργιος, γραμματεΐς του άγίου Σπρωμνίτσας	1871
ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ Χ. Α' απόστολος, έμπορος έν Ήλιουπόλει (Αϊδινίω)	1873
ΑΘΗΝΟΓΕΝΗΣ Παύλος, τραπεζίτης, έν Κ/πόλει	"
ΑΚΑΤΟΣ Νικόλαος, έμπορος έν Κ/πόλει	1865
ALBERT de LONG, καθηγητής έν τῷ Πανεπιστήμιω Αμστέρδαν έν Κ/πόλει	1876
ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΑΝΗΣ 'Αθανάσιος, έμπορος έν Κ/πόλει	1873
ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΑΝΗΣ Δημήτριος, υπάλληλος τῶν κυβερνητικῶν τηλεγράφων καί φοιτητής τῆς ιατρικῆς Σχολῆς	1872
ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΑΝΗΣ Ζαχαρίας, έμπορος έν Κ/πόλει	1869
ΑΙΜΙΝΙΕΡΗΣ 'Ιωάννης, βιβλιοπώλης έν Κ/πόλει	1873
ΑΛΤΙΝΑΔΑΜΑΖΗΣ 'Ιωάννης, έμπορος έν 'Αδριανουπόλει	1872
ΑΜΦΙΘΕΩΡΗΣ 'Ιάκωβος, χωρεπίσκοπος Σταυροδρομίου	1875
ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗΣ Βασίλειος, έμπορος έν Κ/πόλει	1874
ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗΣ 'Ιωακείμ, έμπορος έν Κ/πόλει	1878
ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗΣ Ι., 'Αρχιμανδρίτης καί σχολάρχης τῆς Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς	1875
ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗΣ Παρασκευάς, έμπορος έν Κ/πόλει	1872
ΑΝΔΡΕΟΥ Χ. Δημήτριος, έμπορος έν Κ/πόλει	1873
ΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ Κωνσταντίνος, μέλος τοῦ άνωτάτου Συμβουλίου τῆς Δικαιοσύνης	1864
ΑΝΤΥΠΑΣ Διονύσιος, έμπορος έν Κ/πόλει	1866
ΑΝΤΩΝΙΑΔΗΣ 'Ιωάννης, έμπορος έν Κ/πόλει	1874
ΑΝΤΩΝΙΑΔΗΣ Σωτήριος, ιατρός έν Φιλιππουπόλει	1873
ΑΠΟΣΤΟΛΙΑΝΗΣ 'Αθηνόδωρος, ιατρός έν Ήλιουπόλει (Αϊδινίω)	1871
ΑΠΟΣΤΟΛΙΑΝΗΣ Γεώργιος, δικηγόρος έν Κ/πόλει	1874
ΑΠΟΣΤΟΛΙΑΝΗΣ Καλλιάρχης, έμπορος έν Κ/πόλει	"
ΑΠΟΣΤΟΛΙΑΝΗΣ Περικλής, έμπορος έν Κ/πόλει	1870
ΑΡΓΥΡΙΑΔΗΣ Δημήτριος, έμπορος έν Φιλιππουπόλει	1873
ΑΡΙΣΤΑΡΧΗΣ Γεώργιος, μέλος τοῦ Γραφείου τῶν μεταφραστῶν έν Κ/πόλει	1870
ΑΡΙΣΤΑΡΧΗΣ Σταυράκης, Μέγας λογοθέτης καί μέλος τοῦ Συμβουλίου τῆς 'Επικρα- τείας	1862
ΑΡΙΣΤΟΚΑΝΗΣ 'Ιωάννης, μέλος τοῦ Συμβουλίου έν τῷ Ὑπουργείῳ τῆς Παιδείας	1861
ΑΡΤΕΜΙΑΔΗΣ 'Ιάκωβος, Σύμβουλος τῆς Νομαρχίας 'Ιωαννίνων	1877
ΑΦΕΝΤΟΥΑΝΗΣ Δημήτριος, έμπορος έν Κ/πόλει	1864
ΑΦΕΝΤΟΥΑΝΗΣ Κωνσταντίνος, έμπορος έν Κ/πόλει	"

B.

Έτος έκλογής.

ΒΑΛΑΙΑΔΗΣ Κωνσταντίνος, Μητροπολίτης Μιτυλήνης	1864
ΒΑΛΑΙΑΝΟΣ Μ. Β., έμπορος έν Κ/πόλει	1872
ΒΑΣΑΜΟΣ Ι., μείκτης έν Κ/πόλει	»
ΒΑΣΑΤΖΗΣ Ιωάννης, τραπέζιτης έν Κ/πόλει	1874
ΒΑΣΑΤΖΗΣ Μιλτιάδης, τραπέζιτης έν Κ/πόλει	1871
ΒΑΜΒΑΚΗΣ Νικόλαος, έμπορος έν Κ/πόλει	»
BARKER Alfred, τραπέζιτης έν Κ/πόλει	1873
ΒΑΡΟΤΗΣ Κ., ιατρός έν Κ/πόλει	1871
ΒΑΣΙΑΔΗΣ Ήροκλης, ιατρός έν Κ/πόλει	1861
ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ Έμμανουήλ, έμπορος έν Κ/πόλει	1874
ΒΑΣΣΑ έφένδης	1873
ΒΑΦΕΙΑΔΗΣ Γεώργιος, δημοσιογράφος έν Κ/πόλει	1868
ΒΑΦΙΑΔΗΣ Άπόστολος, ιατρός έν Κ/πόλει	1861
ΒΑΨΑΝΗΣ Αναστάσιος, δικαστής έν τῷ έν Χαρταλμῆ Πρωτοδικείῳ	1872
ΒΕΛΕΣΤΑΝΟΣ Γεώργιος, έμπορος έν Κ/πόλει	»
ΒΕΛΙΣΣΑΡΙΟΣ Ιωάννης, έμπορος έν Κ/πόλει	1873
ΒΕΡΝΑΡΔΑΚΗΣ Άθανάσιος, οίκονομολόγος έν Αθήναις	1870
ΒΙΘΥΝΟΣ Ιωάννης, διευθυντής τοῦ μεταφραστικοῦ Γραφείου τοῦ Όθ. Πανεπιστημίου	1876
ΒΙΚΕΛΑΣ Δ., τραπέζιτης έν Λονδίῳ	1872
ΒΛΑΣΤΟΣ Άντώνιος, τραπέζιτης έν Κ/πόλει	1861
ΒΛΑΣΤΟΣ Έρνέστος, υπάλληλος	1874
ΒΛΑΣΤΟΣ Μιχαήλ Κ., τραπέζιτης	»
ΒΛΑΣΤΑΡΗΣ Κωνσταντίνος, έμπορος έν Κ/πόλει	»
BOUGES Gustave, διδάκτωρ τῆς φιλοσοφίας	»
ΒΟΥΛΑΛΑΣ Χριστόδουλος έμπορος έν Κ/πόλει	»
ΒΟΥΡΟΣ Περικλῆς, έμπορος έν Κ/πόλει	1877
ΒΟΥΤΥΡΑΣ Σταύρος, δημοσιογράφος έν Κ/πόλει	1867
ΒΡΕΤΟΣ Ιωάννης,	1866
Brissaud Eugène, διδάσκαλος έν Κ/πόλει	1871
	1874

Γ.

ΓΕΝΙΘΟΥΝΙΑΣ Δημήτριος, έμπορος έν Κ/πόλει	1861
ΓΕΡΑΡΔΟΣ Κωνσταντίνος, βιβλιοδέτης έν Κ/πόλει	1873
ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ Κ., διδάσκαλος έν Κ/πόλει	1877
ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ Σ. Γ., έμπορος έν Ρουχτσουκίῳ	1864
ΓΙΑΝΝΑΡΟΣ Θρασύβουλος, έμπορος έν Κ/πόλει	1874
ΓΚΙΩΝ Ιωάννης, διευθυντής ασφαλιστικῶν εταιριῶν έν Κ/πόλει	1871
ΓΚΙΩΝΗΣ Μιχαήλ, έμπορος έν Κ/πόλει	1861
ΓΚΙΟΥΜΟΥΤΣΚΕΡΑΔΗΣ Μ., έμπορος έν Φιλιππουπόλει	1871
ΓΚΙΟΥΜΟΥΤΣΚΕΡΑΔΗΣ Άθανάσιος, έμπορος έν Φιλιππουπόλει	1871
ΓΑΥΚΑΣ Νικηφόρος, μητροπολίτης Ίμβρου	1872
GODEL Lappou, Baron von, διεμνηνείας τῆς Αὐστριακῆς Πρεσβείας	1874

Δ.

Έτος έκδογης.

DADIAN Artin Effendi.....	1871
DALESSIO J., τραπεζίτης.....	1874
ΔΑΝΙΑ Ιεροδιάκονος.....	»
ΔΕΚΑΣΤΡΟΣ Αύγουστος, τραπεζίτης εν Κ/πόλει.....	1872
ΔΕΔΑΛΟΡΓΙΑΣ Βρασίδης, έμπορος εν Ταϊγανίω.....	1873
ΔΕΠΑΣΤΑΣ Νικόλαος, βιβλιοπώλης εν Κ/πόλει.....	1871
DERENTHAL Edouard, γραμματεὺς τῆς Γερμανικῆς Πρεσβείας εν Κ/πόλει.....	1872
ΔΕΡΚΩΝ Ίωακείμ.....	1874
DÉTHIER Oscar, διδάκτωρ τῆς φιλοσοφίας εν Κ/πόλει.....	»
DÉTHIER Ph. D. Ph., διευθυντὴς τοῦ Αυτοκρατορικοῦ Μουσείου εν Κ/πόλει.....	1866
DEVEAUX Emile, διευθυντὴς τῆς Ὁθωμανικῆς Τραπεζῆς εν Κ/πόλει.....	1872
DEVEAUX Emile, διδάκτωρ τῆς φιλοσοφίας εν Δρέσδῃ.....	1866
ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ Α. Γ., γεωμέτρης εν Κ/πόλει.....	»
ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ Ξενοφών, έμπορος εν Κ/πόλει.....	1873
ΔΗΜΗΤΡΑΣ Κωνσταντίνος, ιατρός εν Ἀδριανουπόλει.....	1871
ΔΙΑΓΓΕΛΗΣ Γ., δικηγόρος εν Κ/πόλει.....	1874
ΔΙΑΔΕΓΜΕΝΟΣ Γεώργιος, διευθυντὴς ἀσφαλιστικῶν ἐταιριῶν εν Κ/πόλει.....	1872
ΔΟΣΙΟΣ Γ., ιατρός.....	1875
ΔΟΥΝΙΑΣ Λεωνίδας, φαρμακοποιὸς εν Κ/πόλει.....	1871
ΔΡΑΚΟΣ Δ., μεσίτης εν Κ/πόλει.....	»
ΔΡΑΚΟΣ Νικόλαος, μεσίτης εν Κ/πόλει.....	1873

Ε.

EDWARDS Oscar, τραπεζίτης εν Κωνσταντινουπόλει.....	1871
ΕΛΙΑΝΗΣ Σ., υπάλληλος τοῦ Ἑλληνικοῦ Προξενείου εν Κ/πόλει.....	1874
ΕΞΑΚΟΥΣΤΟΣ Πέτρος, μηχανικός εν Κ/πόλει.....	1872
ESCALON J., τραπεζίτης εν Κ/πόλει.....	1874
ΕΥΓΕΝΙΑΔΗΣ Δημόσθηνος, τραπεζίτης εν Κ/πόλει.....	1873
ΕΥΓΕΝΙΑΔΗΣ Εὐστάθιος, » ».....	1871
ΕΥΓΕΝΙΗΣ Ν. Γ., διδάσκαλος εν Τένει τοῦ Ἰονίου.....	1872
ΕΥΜΟΡΦΟΠΟΥΛΟΣ Ἀλ., γραμματεὺς τῆς Κοινότητος τοῦ Ἁγίου Ὁρους.....	1875
ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΥ Πα. Ἀρσένιος, σχολάρχης εν Βουγιούκ-δερὲ.....	1871

Ζ.

ZABITZANOS Σπυρίδων, ιατρός.....	1874
ΖΑΔΕΣ Ίωάννης, έμπορος εν Κ/πόλει.....	1867
ΖΑΔΑΠΑΣ Ἀθανάσιος, γεν. λογιστὴς τῆς Ἐκαυρίας τῶν Τροχιδρόμων εν Κ/πόλει.....	1872
ZAMBAKOS Δημήτριος, ιατρός εν Κ/πόλει.....	1871
ZANNEAHE Ἐμμανουήλ, έμπορος εν Κ/πόλει.....	1868
ZARIFIS Λεωνίδας, τραπεζίτης εν Κ/πόλει.....	1872
ZARIFIS Πέτρος, » ».....	1873

ΖΕΡΒΟΥΔΑΚΗΣ Α., έμπορος έν Κ/πόλει.....	1867
ΖΙΦΟΣ 'Ιωάννης, ιατρός έν Κ/πόλει.....	1869
ΖΗΓΡΑΦΙΔΗΣ 'Ιωάννης, ιατρός έν Κ/πόλει.....	1873
ΖΗΓΡΑΦΟΣ Ξενοφών, ιατρός έν Κ/πόλει.....	1861
ΖΗΗΡΟΣ 'Αλέξανδρος, » ».....	»
ΖΩΤΟΥ Στίβανος, έμπορος έν Κ/πόλει.....	1874

H.

HANSON H., τραπέζίτης έν Κ/πόλει.....	1874
HEIDENSTAM Oscar de, πρόξενος τής Σουηδίας και Νορβηγίας έν Κ/πόλει.....	»
ΗΑΙΔΗΣ Γ., διδάσκαλος έν Κ/πόλει.....	»
ΗΑΙΔΕΟΣ Κωνσταντίνος, έμπορος έν Κ/πόλει.....	1863
ΗΑΙΟΗΟΥΑΣ 'Ασημάκης, έμπορος έν Μακαρονία.....	»
HUCHES T., γραμματεύς τής 'Αγγλικής Πρεσβείας έν Κ/πόλει.....	1874

Θ.

ΘΕΟΔΩΡΙΔΗΣ 'Αθανάσιος, σχολάρχης έν Ταταούλοις.....	1875
ΘΕΣΣΑΛΟΣ ΙΚΗΣ 'Ιωακείμ.....	1873
ΘΩΜΙΑΣ 'Αθανάσιος, έμπορος έν Φιλίππουπολει.....	1872

I.

ΙΑΚΕΒΟΥ I., έμπορος έν Κ/πόλει.....	1874
ΙΑΚΕΒΟΥ Μιλτιάδης, έμπορος έν Παρισίοις.....	1871
ΙΑΛΕΜΟΣ 'Οδυσσεύς, δημοσιογράφος έν Κ/πόλει.....	1872
ΙΑΣΤΥΡΙΔΗΣ Κωνσταντίνος, τραπέζης έν Κ/πόλει.....	1873
ΙΑΚΕΙΜ Θεόδωρος, έμπορος έν Κ/πόλει.....	1871
ΙΑΝΝΙΔΗΣ 'Εμμανουήλ, καθηγητής έν Κ/πόλει.....	1861
ΙΑΝΝΙΔΗΣ 'Ιωάννης, υπάλληλος έν Κ/πόλει.....	1872
ΙΑΝΝΙΔΗΣ Κωνσταντίνος, έμπορος έν Κ/πόλει.....	1871
ΙΑΝΝΙΝΩΝ Σωφρόνιος.....	»
ΙΑΣΑΦ, ιεροφάτης έν Κ/πόλει.....	1874
ΙΑΥΓΕ Αιθέρης, μηχανικός και γεωλόγος έν Κ/πόλει.....	1872

K.

ΚΑΖΑΝΟΒΑΣ Γεώργιος, έμπορος έν Κ/πόλει.....	1871
ΚΑΖΑΝΟΒΑΣ Παντελής, έμπορος έν Κ/πόλει.....	1872
ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ Μεθόδιος.....	1875
ΚΑΔΟΚΟΡΕΣΗΣ Δημήτριος, έμπορος έν Κ/πόλει.....	1872
ΚΑΔΟΚΟΡΕΣΗΣ 'Ιωάννης, έμπορος έν Κ/πόλει.....	1871
ΚΑΔΑΙΔΗΣ Κωνσταντίνος, Γ. διευθυντής του επί του τύπου γραφείου έν τή Υ. Π.Ο.Υ.....	1871
ΚΑΔΑΙΒΟΥΡΗΣ Πέτρος, ιατρός έν Κ/πόλει.....	1871
ΚΑΔΑΙΝΙΚΟΣ Δημήτριος, έμπορος έν Κ/πόλει.....	»
ΚΑΔΑΙΝΙΚΟΣ Φωτιάδης, Μέγας Πρωτοσύγκελος του Πατριαρχείου.....	1874

"Ετος εκλογής.

ΚΑΛΩΤΑΙΟΣ Χριστόδουλος, καθηγητής και ιδρυτής του "Ελληνικού Λυκείου.....	1873
ΚΑΜΑΡΑΣ Πέτρος, τραπέζιτης εν Κ/πόλει.....	"
ΚΑΜΑΡΑΣ Μανουήλ, έμπορος εν Κ/πόλει.....	1874
ΚΑΝΑΚΗΣ Κ., έμπορος εν Κ/πόλει.....	1871
ΚΑΝΑΚΗΣ Π. "Αθηνάσιος, έμπορος εν Κ/πόλει.....	"
ΚΑΠΟΔΑΚΗΣ Χατολέων, έμπορος εν Κ/πόλει.....	"
ΚΑΡΑΒΑΣΙΔΗΣ "Ιωάννης.....	1877
ΚΑΡΑΒΟΚΥΡΟΣ Μιλτιάδης, δικηγόρος εν Κ/πόλει.....	1874
ΚΑΡΑΘΕΟΔΩΡΗ "Αλέξανδρος, Β' γραμματέως τής εν Βρυξέλλαις "Οθ. Πρεσβείας.....	"
ΚΑΡΑΘΕΟΔΩΡΗ Κωνσταντίνος, καθηγητής τής Α. "Ατρικής Σχολής εν Κ/πόλει.....	"
ΚΑΡΑΘΕΟΔΩΡΗ Στερ. "Αλέξανδρος, πρεσβευτής τής Υψ. Πύλης εν Ρώμη.....	1861
ΚΑΡΑΘΕΟΔΩΡΗ Στερ. Κωνσταντίνος, μηχανικός εν Κ/πόλει.....	1867
ΚΑΡΑΘΕΟΔΩΡΗ Στέφανος, πρεσβευτής τής Υ. Πύλης εν Βρυξέλλαις.....	"
ΚΑΡΑΘΕΟΔΩΡΗ Τηλέμαχος, μηχανικός εν Κ/πόλει.....	1874
ΚΑΡΑΜΑΝΟΣ Ν., τραπέζιτης εν Κ/πόλει.....	1872
ΚΑΡΑΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ Γεώργιος, ύγειονομικός Έκτρος εν Αίγυρ.....	1877
ΚΑΡΑΠΑΝΟΣ Γ., δικηγόρος εν "Αρτη.....	1872
ΚΑΡΑΠΑΝΟΣ Κωνσταντίνος, τραπέζιτης εν Κ/πόλει.....	1862
ΚΑΡΑΣ Νικόλαος, έμπορος εν Κ/πόλει.....	1871
ΚΑΡΑΔΑΜΙΤΣΗΣ Π., μείσitis εν Κ/πόλει.....	1871
ΚΑΡΟΛΙΔΗΣ "Ιορδάνης, καθηγητής εν Χαλκηδώνι.....	"
ΚΑΡΟΛΙΔΗΣ Π., καθηγητής εν Σμύρνη.....	1875
CAROLINE Furet, διευθύντρια του εν "Ορτάκειοι "Αρμενικού Παρθενωνγείου.....	1874
ΚΑΣΤΕΛΑΝΗΣ "Ιωάννης, έμπορος εν Κ/πόλει.....	1872
ΚΑΤΣΙΓΡΑΣ Θωμάς, έμπορος εν Φιλιππουπόλει.....	1871
ΚΕΠΕΤΖΗΣ Σταύρος, έμπορος εν Κ/πόλει.....	"
ΚΕΣΣΙΣΟΓΛΟΥΣ "Αχιλλεύς, έμπορος εν Κ/πόλει.....	1874
ΚΕΧΑΤΙΑ Καλλιόπη, διευθύντρια του Ζακπείου.....	1875
ΚΛΕΑΝΘΗΣ Ζήνων, αρχιτέκτων εν Κ/πόλει.....	1865
ΚΟΚΚΩΝΗΣ Δ., έμπορος εν Κ/πόλει.....	1871
ΚΟΝΕΜΕΝΟΣ Γ., πρόξενος τής Τουρκίας εν Κερκίρξ.....	1864
COOKSON C., δικαστής τής "Αγγλίας εν Αιγύπτω.....	1871
ΚΟΡΟΜΗΛΑΣ "Αντώνιος, τυπογράφος εν Κ/πόλει.....	1867
ΚΟΡΩΝΑΚΗΣ Π., έμπορος εν Κ/πόλει.....	1873
ΚΟΡΩΝΙΟΣ Γ., τραπέζιτης εν Κ/πόλει.....	1872
ΚΟΣΟΥΔΗΣ Θεμιστοκλής, τραπέζιτης εν Κ/πόλει.....	1861
ΚΟΣΤΑΜΠΑΣΗΣ Γεώργιος, καπνέμπορος εν "Αμισφ.....	1875
ΚΟΥΒΕΛΑΣ Μιχ., έμπορος εν Κ/πόλει.....	1872
ΚΟΥΤΙΟΥΜΤΖΙΑΝ Πετρός έφένδης, τραπέζιτης εν Κ/πόλει.....	"
ΚΟΥΤΑΤΟΣ "Ανδρέας, έμπορος εν Κ/πόλει.....	1874
ΚΟΥΣΗΛΗΣ "Αριστείδης, διευθυντής του Αύτοκρ. "Ασπεροσκαπείου εν Κ/πόλει.....	1864
ΚΟΥΤΑΣ Γρηγόριος, τραπέζιτης εν Κ/πόλει.....	1873
ΚΟΥΤΑΣ Λεωνίδας, τραπέζιτης εν Κ/πόλει.....	1873

ΚΟΥΡΤΕΛΗΣ Δημήτριος, έμπορος έν Κ/πόλει	1871
COURTIS G., Chapelain de l'Eglise Commémorative protestante, έν Κ/πόλει	»
ΚΟΦΙΝΑΣ Ίωσήφ, έμπορος έν Ίωαννίνους	1872
ΚΡΙΚΟΤΣΟΣ Νικόλαος, έμπορος έν Κ/πόλει	1864
CUHLMANN, διευθυντής των σιδηροδρόμων της Εύρωπαϊκής Τουρκίας	1874
ΚΥΖΙΚΟΥ Νικόδημος	1877
ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ Έτεοκλής, δημοσιογράφος έν Κ/πόλει	1872
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ Άλέξανδρος, δικαστής έν τῷ πολιτ. Πρωτοδικείῳ Σταυροδρομίου	»
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ Γεώργιος, ἀδελφάντοπώλης έν Κ/πόλει	»
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ Δημήτριος, ἀδελφάντοπώλης έν Κ/πόλει	»
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ Διονύσιος, έμπορος έν Κερασούντι	1871
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ Μ., έλληνοδιδάσκαλος έν Λονδίνο	1874
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ Χ. Γεώργιος, κτηματίας έν Κ/πόλει	1861

Δ.

ΔΑΓΑΣ Δασκάριος, βιβλιοδέτης έν Κ/πόλει	1871
ΔΑΖΟΠΟΥΛΟΣ Γεώργιος, έμπορος έν Κ/πόλει	1864
ΔΑΖΟΠΟΥΛΟΣ Δημήτριος, έμπορος έν Κ/πόλει	1874
ΔΑΚΕΝ Δημήτριος, δικηγόρος έν Κ/πόλει	»
ΔΑΡΙΣΣΗΣ Νεόφυτος	»
ΔΑΤΡΗΣ Γεώργιος, έμπορος έν Κ/πόλει	1871
ΔΕΒΑΑ Ιερόνδης, μηχανικός έν Κ/πόλει	»
ΔΕΜΟΝΙΔΗΣ Κωνσταντίνος, ιατρός έν Κ/πόλει	1874
ΔΕΟΝ Γυλιανέ, ιατρός έν Κ/πόλει	1872
ΔΗΜΟΥ Ίωακείμ	1874
ΔΙΒΑΔΑΡΗΣ Ίωσήφ, ιατρός έν Κ/πόλει	»
ΔΙΑΧΟΠΟΥΛΟΣ Γ., καθηγ. των μαθηματικ. έν τῷ Γεωγ. καί Έμπορ. Σχολῇ Χάλκης	»
ΔΙΟΥΜΑΣ Άπόστολος, καθηγητής έν Κ/πόλει	1868
ΔΟΥΤΡΑΚΗΣ Παύλος, έμπορος έν Κ/πόλει	1873
ΔΥΚΟΥΔΗΣ Έμμανουήλ, δικηγόρος έν Αθήναις	1874
LUDERS, διευθυντής της έν Αθήναις Γερμανικής Σχολής	1875

Μ.

ΜΑΘΙΟΥΔΑΚΗΣ Α., Γενικός Πρόξενος της Ελλάδας έν Κ/πόλει	1875
ΜΑΛΙΑΔΗΣ Δημήτριος, δικηγόρος έν Κ/πόλει	1865
ΜΑΛΙΑΚΑΣ Άβραάμ, καθηγητής έν Κ/πόλει	1877
ΜΑΝΔΡΑΣ Γρηγόριος, έμπορος έν Μιτυλήνη	1873
ΜΑΡΑΣΟΓΛΟΥΣ Μηνάς, έμπορος έν Κ/πόλει	1871
ΜΑΡΙΑΝΟΣ Γεώργιος, έμπορος έν Κ/πόλει	1872
MARIE de Launay, secrétaire du Conseil supérieur des travaux publics	1877
ΜΑΤΣΑΣ Άλέξανδρος, έμπορος έν Κ/πόλει	1874
ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ Άλέξανδρος, έμπορος έν Λονδίνο	1870

Έτος έκδογης.

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ Δημήτριος, έμπορος έν Βομβάχ	1871
ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ Σπυρίδων, άρχίατρος τής Α. Μεγαλειότητος του Σουλτάνου	1861
ΜΑΥΡΟΓΟΡΔΑΤΟΣ Έλευθέριος	1877
ΜΑΥΡΟΓΟΡΔΑΤΟΣ Έμμανουήλ, τραπεζίτης έν Κ/πόλει	1873
ΜΑΥΡΟΓΟΡΔΑΤΟΣ Θεόδ., τραπεζίτης έν Κ/πόλει	»
ΜΑΥΡΟΓΟΡΔΑΤΟΣ Φραγκούλης, έμπορος έν Κ/πόλει	1875
ΜΑΥΡΟΥΔΗΣ Νικόλαος, έμπορος έν Κ/πόλει	»
ΜΕΓΑΚΑΗΣ Νικόλαος, άρχιγραμματέυς τής Περσ. Συνόδου	1877
ΜΕΛΑΝΑΙΝΟΣ Έμμανουήλ, έν Κ/πόλει	1877
ΜΕΝΔΩΝΙΔΗΣ Σταύρος, έμπορος έν Ίσμαηλίδ	1872
ΜΗΤΣΟΡΑΣ Κυριακός, έμπορος έν Φιλιππουπόλει	1871
ΜΙΣΗΛΙΑΔΗΣ Εύαγγελινός, άρχισιογράφος έν Κ/πόλει	1872
MIZZI Lewis F., διδάκτωρ τής νομικής έν Κ/πόλει	1873
MILLINGEN Jules, ιατρός έν Κ/πόλει	1863
ΜΙΧΑΗΛ Ν. Μιχαήλ, έμπορος έν Σέρβια	1870
ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ Παντολέον, ταμίας του Κισ. δέσπ. έν τω Γ'πουργείω των Έξωτερικών	1874
MONGERI, ιατρός έν Κ/πόλει	»
MORDTMANN André, διδάκτωρ τής φιλοσοφίας έν Κ/πόλει	1863
MORDTMANN A. D., ιατρός έν Κ/πόλει	1871
ΜΟΥΖΑΛΑΣ Π., έμπορος έν Κ/πόλει	1872
ΜΟΥΣΟΥΡΟΣ Σπ., έμπορος έν Κ/πόλει	»
ΜΠΑΛΙΑΔΗΣ Σταύρος, ιατρός έν Κ/πόλει	1875
ΜΥΚΑΡΟΣ Γ., έμπορος έν Κ/πόλει	1873

N.

NASMYTH Thomas, δικηγόρος έν Κ/πόλει	1874
ΝΕΤΡΟΠΟΝΤΗΣ Ιωάννης, έμπορος έν Βομβάχ	1871
ΝΕΓΡΗΣ Νικόλαος, έν Αθήναις	1874
ΝΕΜΤΣΟΓΛΟΥΣ Ζήσης, έμπορος έν Φιλιππουπόλει	1871
ΝΕΟΚΟΣΜΟΣ Δημήτριος, έμπορος έν Κ/πόλει	1861
ΝΙΚΟΚΑΒΟΥΡΑΣ Σ. Α., καθηγητής έν Κ/πόλει	1871
ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ Γεώργιος, έμπορος έν Εχάνθρ	1875
ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ Κ., έμπορος έν Κ/πόλει	1864
ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ Ν., δικηγόρος έν Κ/πόλει	1874
ΝΙΚΟΛΑΪΟΥΛΟΣ Αντώνιος, τραπεζίτης έν Αλεξανδρεία	1871
ΝΟΝΝΟΤΗΣ Αίμιλιος, καθηγητής έν Κ/πόλει	1873

Ξ.

ΞΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ Α., Α' γραμματέυς του Ε. Μ. Συμβουλίου	1874
ΞΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ Δ., πρᾶκτωρ άγγλικών έταιριών έν Κ/πόλει	1873
ΞΥΔΙΑΣ Γ. Τυπᾶλδος, δικηγόρος έν Κ/πόλει	»

ΘΙΚΙΑΔΗΣ Ίωσήρ, μέλος του Συμβουλίου της Επικρατείας	1875
ΘΙΚΟΝΟΜΑΚΗΣ Στέφανος, έμπορος έν Κ/πόλει	1871
ΘΜΠΡΟΣ Γ., τραπέζίτης έν Κ/πόλει	1873

ΠΑΓΟΥΝΗΣ Ίωάννης, καθηγητής έν Κ/πόλει	1874
ΠΑΛΑΔΑΚΗΣ Χριστόφορς, έμπορος έν Κ/πόλει	1862
ΠΑΡΦΙΑΔΟΥ Διονύσιος	1864
ΠΑΝΑΣ Ι., ιατρός έν Κ/πόλει	1872
ΠΑΝΤΑΖΗΣ Μιλτιάδης, καθηγητής και ιδρυτής του Έλληνικού Λυκείου	1867
ΠΑΝΤΖΕΙΡΗΣ Δημήτριος, έμπορος έν Κ/πόλει	1871
ΠΑΥΤΖΕΙΡΗΣ Κωνσταντίνος, υπάλληλος	1875
ΠΑΝΟΥΡΟΣ Κ., έμπορος έν Κ/πόλει	1871
ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ Γεώργιος, καθηγητής έν τῇ Έλληνοεμπορικῇ Σχολῇ	1875
ΠΑΠΑ Διονύσιος, έμπορος έν Κ/πόλει	1872
ΠΑΠΑΔΑΤΗΣ Κωνσταντίνος, έμπορος έν Φιλιππουπόλει	1871
ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ Δημήτριος, ιατρός έν Κ/πόλει	»
ΠΑΠΑ Θεοδόσιος, έμπορος έν Κ/πόλει	1875
ΠΑΠΑ Κωνσταντίνος, μέλος έν Κ/πόλει	1873
ΠΑΠΑΡΡΟΥΗΣ Πέτρος, καθηγητής έν Κ/πόλει	1875
ΠΑΠΗΣ Τυμολών, ταμίας τραπεζιτικού καταστήματος	»
ΠΑΡΑΝΙΚΑΣ Μιχαήλς, καθηγητής έν Κ/πόλει	1872
ΠΑΡΑΝΙΚΑΣ Νικόλαος, καθηγητής έν Κ/πόλει	1871
ΠΑΡΗΓΟΡΗΣ Κ. Α., αρχιτέκτων έν Κ/πόλει	1872
ΠΑΡΙΣΗΣ Γεώργιος, τραπέζίτης έν Κ/πόλει	1873
ΠΑΣΠΑΛΑΝΗΣ Άλέξανδρος, έμπορος έν Κ/πόλει	1870
ΠΑΣΠΑΛΑΝΗΣ Δημήτριος, τραπέζίτης έν Κ/πόλει	1861
ΠΑΣΠΑΛΑΝΗΣ Νικόλαος, έμπορος έν Κ/πόλει	1871
ΠΑΣΠΑΤΗΣ Άλέξανδρος, ιατρός έν Κ/πόλει	1862
PEARS Edwin, διδάκτωρ τῆς νομικῆς έν Κ/πόλει	1874
ΠΑΥΛΙΤΗΣ Άργύριος, έμπορος έν Φιλιππουπόλει	1872
ΠΕΡΑΙΚΙΑΝΗΣ Κ., έμπορος έν Κ/πόλει	1871
ΠΕΤΡΟΚΟΚΚΙΝΟΣ Παντελής, τραπέζίτης έν Κ/πόλει	1872
ΠΙΝΑΤΗΣ Δημοσθένης, κατακτητής έν Κίω	1875
ΠΙΤΣΙΔΑΝΗΣ Γεώργιος, καθηγητής	»
ΠΑΕΣΣΑΣ Ν. Γ., έλεγκτής τῆς Γεν. Έταιρίας του Όθωμανικού Κράτους	1872
ΠΟΛΥΚΑΡΠΟΣ, ιεροδίακονος έν Κ/πόλει	1871
ΠΟΛΥΜΕΡΗΣ Κ., υποπρόξενος γραμματέας του Έλληνικού Προξενείου έν Κ/πόλει	1871
ΠΟΡΦΥΡΙΟΣ, άγούμενος του Σιναιτικού ματοχίου	1875
ΠΕΡΙΔΗΣ Νικόλαος, έμπορος έν Κ/πόλει	1875
ΠΥΛΑΔΗΣ Βασίλειος, λόγιος έν Κ/πόλει	1861

P.

Έτος έκδογής.

ΡΑΒΔΑΦΗΣ Ρ. Αλέξιος, έμπορος έν Κ/πόλει	1870
ΡΑΖΗΣ Αριστείδης, μηχανικός έν Κ/πόλει	1873
ΡΑΖΗΣ Αλέξανδρος, ακόλουθος τής Βασιλικής Έλληνικής Πρεσβείας	1875
ΡΑΖΗΣ Δημήτριος, γραμματεύς του επί των Έξωτερικών Υπουργείου τής Ελλάδας	1864
ΡΑΔΑΗΣ Κωνσταντίνος, έμπορουπάλληλος έν Κ/πόλει	1874
ΡΑΔΑΗΣ Στεφ. Αλέξανδρος, τραπεζίτης έν Κ/πόλει	1872
ΡΑΔΑΗΣ Στέφανος, τραπεζίτης έν Κ/πόλει	1863
ΡΑΦΑΗΛ Αλέξανδρος, δικηγόρος έν Κ/πόλει	1874
ΡΑΦΑΗΛ Έλευθέριος, δικηγόρος έν Κ/πόλει	»
ΡΑΦΑΗΛ Ραφαήλ, ταμίας τής Έλληνικής Πρεσβείας έν Κ/πόλει	1867
ΡΕΒΕΛΑΚΗΣ Δημήτριος, διευθυντής των τροχιοδρόμων έν Κ/πόλει	1874
ΡΟΔΟΚΑΝΑΚΗΣ Ν. Ι., έμπορος έν Πλουσίλει (Αϊδινίω)	»
ΡΟΔΟΥ Γερμανός	1875
ΡΟΙΖΟΣ Αύγουστος, έμπορος έν Κ/πόλει	1872
ΡΟΖΟΛΟΥΜΟΣ Αθανάσιος, έμπορος έν Κ/πόλει	1874
ΡΩΣΣΕΤΟΣ Ιωάννης, έμπορουπάλληλος έν Κ/πόλει	1873

Σ.

ΣΑΒΒΑΣ πασάς Ιωάννης, Γεν. διοικητής του Αιγαίου	1861
ΣΑΙΟΥΝΤΖΗΣ Αθανάσιος, έμπορος έν Κ/πόλει	1872
ΣΑΛΑΤΕΛΗΣ Θ., καθηγητής έν Κ/πόλει	1875
ΣΑΜΑΡΤΣΙΔΗΣ Χρ., σχολάρχης έν Θεραπείσις	1877
ΣΑΡΑΚΙΩΤΗΣ Βασίλειος, διδάκτωρ τής Ιατρικής έν Κ/πόλει	1865
ΣΑΡΑΦΗΣ Αριστείδης, έμπορος έν Κ/πόλει	1869
ΣΑΡΑΙΝΕΚΗΣ Κ., δικηγόρος έν Κ/πόλει	1868
ΣΑΡΑΙΝΕΚΗΣ Ν., διοικητής Σρακίων Κρήτης	1872
ΣΑΡΡΟΣ Γ., δικηγόρος έν Κ/πόλει	»
ΣΒΟΡΕΝΟΣ Μ. Ράλλης, έμπορος έν Κ/πόλει	1871
SCHIEDET, διδάκκαλος τής Γερμανικής	1875
SCHROEDER Raul, διερμηνεύς τής Γερμανικής Πρεσβείας έν Κ/πόλει	1874
SHAW William, έμπορος έν Κ/πόλει	1873
ΣΙΟΥΤΑΣ Δημήτριος, τραπεζίτης έν Κ/πόλει	1874
ΣΕΒΑΣΤΟΠΟΥΛΟΣ Αλέξανδρος, έμπορος έν Κ/πόλει	»
ΣΕΒΑΣΤΟΠΟΥΛΟΣ Ζωρζής, έμπορος έν Κ/πόλει	»
ΣΕΪΤΑΝΙΔΗΣ Γεώργιος, βιβλιοπώλης έν Κ/πόλει	1872
ΣΙΕΜΑΝΟΓΛΟΥΣ Ιωάννης, τραπεζίτης έν Κ/πόλει	1873
ΣΙΦΝΑΙΟΣ Ιωάννης, έμπορος έν Κ/πόλει	1872
ΣΚΕΝΤΟΣ Αδόλφος, δικηγόρος έν Μασσαλία	1872
ΣΚΕΝΤΟΥ Δέσποινα	1874
ΣΚΟΥΛΟΥΔΗΣ Στέφανος, τραπεζίτης έν Κ/πόλει	1874

ΣΚΥΛΙΤΣΗΣ Π. Δ., τραπεζίτης ἐν Κ/πόλει	1873
ΣΟΡΤΑΝ Σπυρίδων, κτηματίας ἐν Κ/πόλει	1872
ΣΟΥΒΑΤΖΟΛΟΥΣ Βασίλειος, ἔμπορος ἐν Κ/πόλει	1871
ΣΟΥΛΙΑΝΗΣ Νικόλαος, ὑπάλληλος ἐν Κ/πόλει	»
ΣΟΦΟΚΛΗΣ Γαβριήλ, καθηγητὴς ἐν Κ/πόλει	1861
ΣΠΑΘΑΡΗΣ Ἀνδρέας, καθηγητὴς τῶν μαθηματικῶν ἐν Κ/πόλει	1864
ΣΠΑΝΔΩΝΗΣ Γ., ἔμποροῦπάλληλος ἐν Κ/πόλει	1874
ΣΠΗΛΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ Ε., διευθυντὴς ἀσφαλιστικῶν ἐταιριῶν ἐν Κ/πόλει	1871
ΣΤΑΜΑΤΕΛΟΣ Ἰωάννης, σχολάρχης ἐν Λευκάδι	1874
ΣΤΑΜΑΤΙΑΝΗΣ Ἀπόστολος, ἔμπορος ἐν Κ/πόλει	1873
ΣΤΑΜΑΤΙΑΝΗΣ Δημ., ἱατρός ἐν Κ/πόλει	1872
ΣΤΑΜΟΥΔΗΣ Ἀναστάσιος, ἔμπορος ἐν Σηλυβρίας	»
ΣΤΕΡΙΟΣ Π., τραπεζίτης ἐν Κ/πόλει	1873
ΣΤΕΦΑΝΟΒΙΚ Παύλος, τραπεζίτης ἐν Κ/πόλει	1874
ΣΥΡΟΜΟΥΔΗΣ Ν., ἱατρός ἐν Συγῇ	1873
ΣΥΓΓΡΟΣ Ἀνδρέας, τραπεζίτης ἐν Κ/πόλει	1871
ΣΥΝΝΕΤ Δ., καθηγητὴς ἐν τῷ Αὐτοκρατορικῷ Λυκείῳ	1875
ΣΧΟΙΝΑΣ Ἀλέξανδρος, ἱατρός ἐν Κ/πόλει	1873

Τ.

ΤΑΓΗΣ Ἀναστάσιος, καθηγητὴς καὶ ἰδρυτὴς τοῦ Ἑλληνικοῦ Λυκείου	1869
ΤΑΓΗΣ Θεοφάνης, λόγιος ἐν Παρίσι	1872
ΤΑΓΗΣ Φίλιππος, καθηγητὴς ἐν Κ/πόλει	1875
ΤΑΜΒΑΚΟΣ Ν. Δ., ἔμπορος ἐν Κ/πόλει	1863
ΤΑΝΤΑΛΙΑΝΗΣ Ἰωάννης, δημοσιογράφος ἐν Κ/πόλει	1874
ΤΑΣΗΣ Βασίλειος, ἔμπορος ἐν Κ/πόλει	1874
ΤΑΣΗΣ Ἰωάννης, λόγιος ἐν Κ/πόλει	1871
ΤΕΤΣΗΣ Γεώργιος, δικηγόρος ἐν Κ/πόλει	1872
ΤΕΤΣΗΣ Ἰωάννης, καθηγητὴς ἐν Κ/πόλει	1874
ΤΖΕΤΖΗΣ Ἰωάννης, καθηγητὴς ἐν τῇ ἐν Ἰωαννίνοις Ζωοματικῇ Σχολῇ	1872
THOMAN A., διδασκαλὸς ἐν τῇ Γερμανοελληνικῇ Σχολῇ	1874
ΤΡΑΝΟΣ Ἐμμανουήλ, μεσίτης ἐν Κ/πόλει	1875
ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ Εὐστράτιος, σχολάρχης ἐν Ταγκανίφ	1870
ΤΣΕΡΑΕΝΤΗΣ Βελισσάριος, ἔμπορος ἐν Κ/πόλει	1871
ΤΣΕΡΑΕΝΤΗΣ Θεμιστοκλής, ἔμπορος ἐν Κ/πόλει	1873
ΤΣΕΡΑΕΝΤΗΣ Σωκράτης, ἔμπορος ἐν Κ/πόλει	»
ΤΣΕΡΒΑΝΗΣ Κωνσταντῖνος, δικηγόρος ἐν Κ/πόλει	»
ΤΣΙΚΑΛΩΤΗΣ Στέφανος, μεσίτης ἐν Κ/πόλει	1871
	1870

Φ.

ΦΑΚΑΡΟΣ Μ., διεκρινεὺς τοῦ Ἑλληνικοῦ Προξενείου	1874
ΦΑΜΗΛΙΩΤΟΣ Ν., ἔμπορος ἐν Κ/πόλει	1873

Έτος έκδογης.

ΦΕΪΖΗ-βέης	1874
PHRYGIE Abia de, δημοσιογράφος ἐν Κ/πόλει	1872
ΦΙΛΙΟΣ Δ., διδάκτωρ τῆς φιλοσοφίας ἐν Ἀθήναις	»
ΦΙΛΙΠΠΟΠΟΥΛΟΣ Δημήτριος, ὑπάλληλος τοῦ Αὐстро-Οὐγγρικοῦ ταχυδρομείου	1874
ΦΙΛΙΠΠΟΠΟΥΛΟΣ Σωτήριος, ἔμπορος ἐν Φιλιππουπόλει	1872
ΦΙΛΙΠΠΟΠΟΥΛΟΣ Νεώφυτος	»
ΦΡΥΔΑΣ Ν., δυνάστης τοῦ ἐν Πέρσῃ Ἑλληνο-γαλλικοῦ Λυκείου	1874
ΦΩΤΙΑΔΗΣ Ν., ἔμπορος ἐν Κ/πόλει	1877

X.

CHARREL Louis, καθηγητὴς ἐν τῷ Αὐτ. Λυκείῳ ἐν Κ/πόλει	1873
ΧΑΣΙΩΤΗΣ Γεώργιος, λόγιος ἐν Παρίσις	1869
ΧΑΤΖΗ ΧΡΗΣΤΟΥ Χρήστος, σχολάρχης τῆς ἐν Σταυροδρ. ἐνορ. σχολῆς τῆς Παναγίας	1873
ΧΕΛΛΗΣ Μιχαὴλ, φαρμακοποιὸς ἐν Κ/πόλει	»
ΧΕΝ Λεωνίδας, δημοσιογράφος ἐν Κ/πόλει	1870
ΧΕΚΙΜΟΓΛΟΥΣ Βασίλειος, ἔμπορος ἐν Κ/πόλει	1874
ΧΙΟΥ Γρηγόριος	»
ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΙΔΗΣ Θεμιστοκλῆς, δικαστὴς ἐν τῷ πρῶτῳ ἐφετείῳ Κων/πόλεως	»
ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΙΔΗΣ Συμεὼν, ἱατρός ἐν Κ/πόλει	1877
ΧΡΥΣΟΒΕΛΟΝΗΣ Ἀριστοτέλης, ἔμπορος ἐν Κ/πόλει	1873
ΧΡΥΣΟΒΕΛΟΝΗΣ Λεωνίδας, ἔμπορος ἐν Κ/πόλει	1869
ΧΡΥΣΟΒΕΛΟΝΗΣ Μιχαὴλ, ἔμπορος ἐν Λιθερπούλῃ	1875

W.

WEINBERG, ἱατρός	1875
WEISBACH Augustin, ἱατρός ἐν Κ/πόλει	1873

Υ΄.

Υ΄ΑΧΑΡΟΠΟΥΛΟΣ Κωνσταντῖνος, ταμίης τῆς Ἀτμοπλοικῆς Ῥωσικῆς Ἑταιρίας	1875
---	------

ΕΠΙΤΙΜΑ ΜΕΛΗ.

Α.

Έτος εκλογής.

ΑΝΘΙΜΟΣ Σ', πρώην Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως.....	1871
ΑΡΙΣΤΑΡΧΗΣ Ιωάννης, πρεσβευτής τῆς Τουρκίας ἐν Βερολίνῳ.....	1873
ΑΡΜΕΝΗΣ Βράζιλας, πρεσβευτὴς τῆς Ἑλλάδος ἐν Πετρούπολει.....	1864

Β.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ Ιωάννης, διδάκτωρ τῆς Φιλοσοφίας ἐν Λονδίῳ.....	1874
BARTHÉLEMY Saint Hilaire, μέλος τοῦ Πανεπιστημίου ἐν Παρίσι.....	1871
ΒΑΣΙΛΙΑΝΟΣ Ανδρέας, ἔμπορος ἐν Μασσαλίᾳ.....	1871
BANCROFT Georges, πρεσβευτὴς τῆς Ἀμερικῆς ἐν Λονδίῳ.....	1872
BARTHOLDY Menckesohn C., καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἐιδελβέργης.....	1866
ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ Γ., ὑπολοισκὴς τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος.....	1871
ΒΕΡΝΑΡΔΑΚΗΣ Δημήτριος, καθηγητὴς τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων.....	1874
ΒΕΡΝΑΡΔΟΣ Χ., ἱατρός ἐν Σαόνν.....	1863
BEULÉ E., μέλος τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Γαλλίας.....	1866
BLACKIE J. Stuart, καθηγητὴς τῶν Ἑλλ. ἐν τῷ ἐν Ἐδιμβούργῳ Πανεπιστημίῳ.....	1868
VOGUE Melchior Comte de, πρεσβευτὴς τῆς Γαλλίας ἐν Βιέννῃ.....	1871
BOKER, πρεσβευτὴς τῶν Ἰνδιάνων Ἐνσουλῶν τῆς Ἀμερικῆς ἐν Πετρούπολει.....	1862
BURNOUF Emile, διευθυντὴς τῆς ἐν Ἀθήναις Γαλλικῆς Σχολῆς.....	1868
BOURSIAN C., καθηγητὴς τοῦ ἐν Ἰένῃ Πανεπιστημίου.....	1870
BYZANTIOS Σακελλῆτος, λόγιος ἐν Ἀθήναις.....	»

Γ.

GEMMA Adolfo, διευθυντὴς τοῦ Περιοδικοῦ Revista.....	1871
GLADSTONE William, πρώην πρωθυπουργὸς τῆς Ἀγγλίας.....	1862
ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Σ', πρώην Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως.....	1871
GUIGNIAUT, Secrétaire perpétuel honoraire de l'Académie des Inscriptions et belles lettres de Paris.....	1864

Δ.

ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ Νικόλαος, λόγιος ἐν Ἀθήναις.....	1870
DUMAST Guerrier Baron de, à Nancy.....	1870
DUMONT Albert, διευθυντὴς τῆς ἐν Ρώμῃ Γαλλικῆς Ἀκαδημίας.....	1866
DURUY Victor, ancien ministre de l'instruction publique.....	1863

Ε.

*Ετος έκλογής.

ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ, πρώην Ὑπουργὸς τῶν Δημοσίων ἔργων.....	1865
ESCHER, Emile, membre de l'Institut.....	1863
EICHTHAL, Gustave d', membre de la Société Asiatique à Paris.....	1864
ELLIOT, Henri, πρεσβευτὴς τῆς Ἀγγλίας ἐν Κ/πόλει.....	1872

Ζ.

ZAMBALDI F., καθηγητὴς τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Λατινικῆς Γραμμ. ἐν Βενετίᾳ.....	1872
ΖΑΠΗΛΑΣ Κωνσταντῖνος, ἀρχιμαστὴς ἐν Βροσθενίῳ.....	1874
ΖΑΡΙΦΗΣ Γεώργιος, τραπεζίτης ἐν Κ/πόλει.....	1863
ZICHY Comte, πρεσβευτὴς τῆς Αὐστρουγγαρίας ἐν Κ/πόλει.....	1874
ΖΩΓΡΑΦΟΣ Χρηστάκης, τραπεζίτης ἐν Κ/πόλει.....	1863

Η.

HAVET Ernest, καθηγητὴς ἐν τῷ Κολλεγίῳ τῆς Γαλλίας ἐν Παρισίοις.....	1867
HELZENDORFF Franz von, καθηγητὴς τοῦ δικαίου ἐν Βερολίῳ.....	1872
HENGEN W., Secretario del Instituto di Corrispondenza Archeologica.....	»
HERMANN Sauppe, καθηγητὴς τοῦ ἐν Γοτίγγῃ Πανεπιστημίου.....	1875
HEUZEY Léon, καθηγητὴς ἐν τῇ σχολῇ τῶν Ὑμνῶν ἐν Παρισίοις.....	1874

Ι.

IGNATIEFF (Général), πρεσβευτὴς τῆς Ρωσσίας ἐν Κ/πόλει.....	1865
ΙΣΤΡΙΑΣ Δώρξ.....	1868
ΙΩΑΚΕΙΜ Β', Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης.....	1874
ΙΩΑΝΝΟΥ Φίλιππος, καθηγητὴς τοῦ ἐν Ἀθήναις Πανεπιστημίου.....	1863

Κ.

ΚΑΛΑΙΤΑΣ Π., καθηγητὴς τοῦ ἐν Ἀθήναις Πανεπιστημίου.....	1871
KARAJEAN Théodore Ritter von D., γεροισιαστὴς ἐν Βιέννῃ.....	»
ΚΑΣΤΟΡΧΗΣ Εὐθύμιος, καθηγητὴς τοῦ ἐν Ἀθήναις Πανεπιστημίου.....	»
ΚΑΤΑΝΤΖΟΓΛΟΥ Α., ἀρχιεπίσκοπος ἐν Ἀθήναις.....	»
ΚΕΜΑΛ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ, Ὑπουργὸς τοῦ Ἑβραίου.....	1872
KEUDELL von, πρεσβευτὴς τῆς Γερμανίας ἐν Ρώμῃ.....	1870
CHRIST, καθηγητὴς τοῦ ἐν Μονάχῳ Πανεπιστημίου.....	1872
KIRCHHOFF A., καθηγητὴς τοῦ ἐν Βερολίῳ Πανεπιστημίου.....	1863
KOKKINOS Ἐμμανουὴλ, καθηγητὴς τοῦ ἐν Ἀθήναις Πανεπιστημίου.....	1874
KONTOS K., καθηγητὴς τοῦ ἐν Ἀθήναις Πανεπιστημίου.....	1863
KOYMANOYANE Στέφανος, καθηγητὴς τοῦ ἐν Ἀθήναις Πανεπιστημίου.....	1875
ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ Ἀνδρέας Γ., πρεσβευτὴς τῆς Ἑλλάδος ἐν Κ/πόλει.....	1870
ΚΟΥΡΤΙΩΣ Ἐρνέστος, καθηγητὴς τοῦ ἐν Βερολίῳ Πανεπιστημίου.....	Γ.

Α.

Έτος εκλογής.

ΔΑΜΠΡΟΣ Π., νομισματολόγος ἐν Ἀθήναις	1871
LAYONS Lord, πρεσβευτὴς τῆς Ἀγγλίας ἐν Γαλλίᾳ	1865
LEGRAND Emile, λόγιος ἐν Παρίσις	1873
LESSEPS Ferdinand de, ἐν Παρίσις	»
LÉNÈQUE Charles, membre de l'Institut, professeur au collège de France	1866
ΛΕΝΕΚΕ Charles, membre de l'Institut, professeur au collège de France	1874
LITTRÉ, membre de l'Institut	1864
LORD Derby	1876
LUDOLEFF Comte, πρώην πρεσβευτὴς τῆς Αὐστροουγγαρίας ἐν Κ/πόλει	1872

Μ.

ΜΑΤΡΟΠΟΡΑΤΟΣ Ν., πρόεδρος τοῦ ἐν Ἀθήναις πρὸς διάδοσιν τῶν Ἑλλ. γραμμ. Συλλόγου	1864
ΜΙΛΛΕΣ Αἰών, λόγιος ἐν Ἀθήναις	1869
ΜΥΤΣΟΠΟΥΛΟΣ Ηρακλῆς, καθηγητὴς τοῦ ἐν Ἀθήναις Πανεπιστημίου	»
MILLER Emmanuel, membre de l'Institut	1863
MORRIS Joy, πρώην πρεσβευτὴς τῆς Ἀμερικῆς ἐν Κ/πόλει	1865
MUNIF effendi, πρεσβευτὴς τῆς Τουρκίας ἐν Τεχεράνῃ	»

Ο.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΣΤΗΣ Ἰωάννης, γραμματεὺς τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως τῶν Ἑλλήνων	1873
ΟΙΚΟΝΟΜΟΣ Σοφοκλῆς, ἱατρός ἐν Ἀθήναις	1867
ΟΡΦΑΝΙΔΗΣ Θεόδωρος, καθηγητὴς τοῦ ἐν Ἀθήναις Πανεπιστημίου	»

Π.

ΠΑΛΑΝΗΣ Α., καθηγητὴς τοῦ ἐν Ἀθήναις Πανεπιστημίου	1872
PANTAZIS Δ., τμηματάρχης ἐν τῷ Ὑπουργείῳ τῆς Παιδείας ἐν Ἀθήναις	»
PANTAZIS Ἰωάννης, καθηγητὴς τοῦ ἐν Ἀθήναις β' Γυμνασίου	1874
PATIN, Secrétaire perpétuel de l'Académie Française, doyen de la Faculté des lettres de Paris	»
ΠΕΤΡΟΣ Β', Αὐτοκράτωρ τῆς Βασιλείας	1864
PIERROT Georges, καθηγητὴς ἐν τῷ ἀνωτάτῳ Διδασκαλεῖῳ ἐν Παρίσις	1873
PIERRON Alexis, καθηγητὴς ἐν τῷ Καρτασιεῖω Λυκείῳ ἐν Παρίσις	1874
ΠΡΕΤΕΝΤΕΡΗΣ Χ., καθηγητὴς τοῦ ἐν Ἀθήναις Πανεπιστημίου	1873
»	1871

Ρ.

ΡΑΓΚΑΒΗΣ Ἀλέξανδρος, πρεσβευτὴς τῆς Ἑλλάδος ἐν Βερολίνῳ	1873
ΡΑΛΛΗΣ Γ., καθηγητὴς τοῦ ἐν Ἀθήναις Πανεπιστημίου	1869
RÉNÉ Briant, βιβλιοφύλαξ τῆς ἐν Παρίσις Ἱατρικῆς Ἀκαδημίας	1876
RENIEPHE M., διοικητὴς τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος	1864
ROSSIGNOL I. P., membre de l'Institut	»

Σ.

	Ἔτος ἐλλογῆς.
ΣΑΡΡΗΠΟΛΟΣ Νικόλαος, καθηγητὴς τοῦ ἐν Ἀθήναις Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου.....	1867
SARVET πασσάς, Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν.....	1871
SCHMIDT Bernard.....	1870
SCHMIDT Morris, καθηγητὴς τοῦ ἐν Ἰένῃ Πανεπιστημίου.....	1871
ΣΙΜΟΣ Εὐστάθιος, πρῶην πρεσβευτὴς τῆς Ἑλλάδος ἐν Κ/πόλει.....	1872
STARK B. K., καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου ἐν Εἰδελβέργῃ.....	1874
STILFRIED Alcantara, μέγας τελετάρχης τῆς Α. Μ. τοῦ Αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας.....	»
ΣΥΜΒΟΥΛΙΑΝΣ Γεώργιος, ἱσχυρὸς τῆς Αὐτοκρατορικῆς φρουρᾶς ἐν Πετρούπολει.....	1873

Τ.

TUCKERMAN Charles, πρῶην πρεσβευτὴς τῆς Ἀμερικῆς ἐν Ἀθήναις.....	1873
THUROT Charles, μέλος τοῦ Πανεπιστημίου ἐν Παρίσις.....	»

Υ.

ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ Γρηγόριος, πρεσβευτὴς τῆς Ἑλλάδος ἐν Βιέννῃ.....	1874
--	------

W.

WAGNER W., καθηγητὴς ἐν Hambourg.....	1874
WEIL Henr., καθηγητὴς ἐν Besancon.....	»
WERTHER Baron von, πρῶην πρεσβευτὴς τῆς Γερμανικῆς Αὐτοκρατορίας ἐν Κ/πόλει.....	1875
WIESELER Friedrich, καθηγητὴς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Γοτtingης.....	1873
WITTE de Baron, membre de l'Institut.....	1876

Φ.

ΦΙΛΙΠΠΟΦ, στρατηγός.....	1875
ΦΡΕΑΡΙΤΗΣ Κωνσταντῖνος, καθηγητὴς τοῦ ἐν Ἀθήναις Πανεπιστημίου.....	1867

Χ.

CHASSANG, inspecteur général de l'Académie de Paris.....	1868
--	------

ΑΝΤΕΠΙΣΤΕΛΛΟΝΤΑ ΜΕΛΗ.

Α.

ΑΒΑΟΥΔΑΛΑΧ βέης, καθηγητὴς τῆς ἐν Κ/πόλει Α. Ἰατρικῆς Σχολῆς.....	1864
ΑΓΓΕΛΙΑΝΗΣ Τηλέμαχος, κτηματίας ἐν Κέφ.....	1865
ΑΡΒΑΝΙΤΑΚΗΣ Λεόνδρος, καθηγητὴς τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς.....	»

ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ Β., καθηγητής ἐν Ἀλεξανδρείᾳ	1872
ΑΡΙΣΤΑΡΧΗΣ Δημήτριος, ἐν Ἀθήναις	1875
ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ Γ., Σχολάρχης ἐν Κυθωνίαις	1876

Β.

VEIDNER André, καθηγητής ἐν Μακδεμβούργῳ	1872
ΒΕΛΕΤΡΑΔΗΣ Ἀνθιμος	1868
ΒΕΛΟΥΔΗΣ Ι., λόγιος ἐν Βενετίᾳ	1871
BERTHERAND, γενικός γραμματεὺς τῆς ἐν Ἀλγερῇ κλιματολογικῆς Ἑταιρίας	1870
ΒΑΣΙΛΙΑΝΟΣ Ν. Νικήτας, εἰρηνοδίκης ἐν Ἀμοργῷ	1864
ΒΑΛΧΟΣ Ἀγγελος, λόγιος ἐν Ἀθήναις	1870

Γ.

GEHNARDT W., ἀρχαιολόγος ἐν Γοτίγγῃ	1873
ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ Ν., ἱατρός ἐν Βώλῃ	1863
GIUEL Charles A., λόγιος ἐν Παρίσις	1867
GOULD, πρῶτος διευθυντὴς τοῦ Αυτοκρατορικοῦ Μουσείου ἐν Κ/πόλει	1871
ΓΟΥΔΑΣ Ἀνδρέας, ἱατρός ἐν Ἀθήναις	1864
ΓΡΗΘΟΡΑΣ Γερμανός, διευθυντὴς τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς	1863
ΓΡΗΘΟΡΙΑΔΗΣ Α., καθηγητὴς ἐν Κ/πόλει	1864

Δ.

ΔΑΜΩΝ Δ., ἱατρός	1872
ΔΕΚΙΤΑΛΛΑΣ Ι., ἱατρός ἐν Νάξῳ	1864
ΔΕΣΤΟΥΝΗΣ Γ., καθηγητὴς τῆς ἐλ. ἱστορίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Παιτρύπολεως	1876
ΔΕΦΝΕΡ Μιχαήλ, ὑφηγὴς ἐν τῷ ἐν Ἀθήναις Πανεπιστημίῳ	1875
DOZON A., πρόεδρος τῆς Γαλλίας ἐν Ἰωαννίνοις	1872
ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ Νικόλαος, λόγιος ἐν Ἀθήναις	»

Η.

HIRSCHFELD Gustave, διδάκτωρ τῆς φιλοσοφίας ἐν Ἀθήναις	1873
ΗΛΙΑΔΗΣ Λεωνίδας, λόγιος ἐν Παρίσις	1873
ΗΛΙΟΥΘΩΔΗΣ Διονύσιος, ἐπίσκοπος τοῦ Ἑρσίου	1872

Θ.

ΘΕΟΔΩΡΙΑΔΗΣ Ι., ἱατρός, πρόεδρος τοῦ ἐν Σέρβιαις Μακεδονικοῦ Φιλεκαπιδ. Συλλόγου	1870
ΘΕΟΔΩΡΙΑΔΗΣ Κ., πρόεδρος τοῦ ἐν Ραϊδεστώ Ὀρθοκκοῦ Φιλεκαπιδευτικοῦ Συλλόγου	»
ΘΕΡΕΙΑΝΟΣ Διονύσιος, δημοσιογράφος ἐν Τεργέστῃ	1863

Ι.

ΙΩΑΝΝΙΑΔΗΣ Σάββας, διδάσκαλος ἐν Τραπεζοῦντι	1870
ΙΩΑΝΝΙΑΔΗΣ Σεραφῶν, καθηγητὴς ἐν Καισαρείᾳ	1868

Κ.

"Ετος έκλογής.

CAILLEMER Εκυπέρη, καθηγητής τῆς νομικῆς ἐν Γρενόβλῃ	1870
KOEN, συντάκτης τῶν Ἰσραηλτικῶν Χρονικῶν ἐν Κερκύρῃ	1863
ΚΟΥΜΙΑΝΣ Κυριακός, ἔμπορος ἐν Πτολεμαίδι	"
ΚΟΥΜΙΓΟΡΗΣ Παναγιώτης, γυμνασιάρχης ἐν Ἀθήναις	1864
COURSSEMAKER Arthur, φοιτητῆς τῆς νομικῆς ἐν Αἴρ	1870
ΚΡΗΤΙΚΙΑΝΣ Ἐμμανουήλ, ἱατρός ἐν Σύρῳ	"
ΚΡΙΝΟΣ Δ., φαρμακοποιός ἐν Ἀθήναις	1865
QUEUX de Saint-Hilaire marquis de, λόγιος ἐν Παρίσις	1867
ΚΥΡΙΑΚΙΑΝΣ Κ., σχολάρχης τῆς ἐν Τραπεζοῦντι Ἑλληνικῆς Σχολῆς	1864
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΑΝΣ Γ., διδάκτωρ φιλοσοφίας	1876

Λ.

ΛΑΖΑΡΑΣ Π., ἱατρός ἐν Κερκύρῃ	1871
ΛΑΜΠΡΙΑΝΣ Ἰωάννης, ἱατρός ἐν Ἰωαννίνοις	1874
ΛΑΜΠΡΟΣ Π. Π., νομισματολόγος ἐν Ἀθήναις	1871
ΛΕΒΙΑΝΣ Ν. Α., πρόεδρος τοῦ Ἑλεγκτικοῦ Συμβουλίου ἐν Ἀθήναις	1864
LEONARDI Giovanni, φαρμακοποιός ἐν Κερκύρῃ	1871
ΛΕΟΝΤΙΑΣ Σαπφώ, διευθύντρια τοῦ ἐν Σμύρνῃ Παιδείας γυμνασίου	1872
ΛΗΜΝΙΟΣ Ν., ἱατρός ἐν Ἀρτάκῃ	"
ΛΟΝΤΟΣ Ἀνδρέας, πρόξενος τῆς Ἑλλάδος ἐν Ἰωαννίνοις	"

Μ.

ΜΑΝΑΡΗΣ Σπυρίδων, γυμνασιάρχης ἐν Ἀθήναις	1863
ΜΑΤΣΑΝΟΣ Γ., καθηγητῆς ἐν τῇ Ζωσιμαίᾳ Σχολῇ ἐν Ἰωαννίνοις	1872
MONTANI Pierre, ὑποδιευθυντῆς τοῦ Αὐτοκρατορικοῦ Ἀσπεροσκοπεῖου ἐν Κιό	1866
ΜΟΡΑΟΣ Σαμουήλ, δημοσιογράφος ἐν Κερκύρῃ	1864
MORDTMANN, φοιτητῆς τῆς φιλολογίας ἐν Βόννῃ	1872
ΜΥΡΙΑΝΘΕΥΣ Ἰερώνυμος, καθηγητῆς τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις Σχολῆς τοῦ Σταυροῦ	"

Ν.

ΝΑΥΤΗΣ Ἀνδρέας, Ἑλλήν πρόξενος ἐν Τεργέστῃ	1867
ΝΑΧΑΜΟΥΑΝΣ Ἰωσήφ, δημοσιογράφος ἐν Κερκύρῃ	1864
ΝΕΡΟΥΤΣΟΣ Τάσος, ἱατρός ἐν Ἀλεξανδρείᾳ	1875

Ξ.

ΞΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ Κωνσταντῖνος, γυμνασιάρχης ἐν Σμύρνῃ	1863
--	------

Ο.

ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ Παναγιώτης, διευθυντῆς ἰδιωτικῆς Σχολῆς ἐν Κερκύρῃ	1868
--	------

Π.

"Ετος έκλογής.

ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ Γ., διδάσκαλος ἐν Ἀρτῇ	1872
ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ Μ., ἱατρός καὶ πρέσβης τοῦ ἐν Θεσσαλονικίᾳ Φιλικπαυδ. Συλλόγου	1863
ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ Χρήστος, λόγιος ἐν Κ/πόλει	1864
ΠΑΠΑΔΟΥΚΑΣ Νικόλαος, δικηγόρος ἐν Ἀθήναις	1873
ΠΑΠΑΖΟΓΑΟΥΣ Κλεάνθης, λόγιος ἐν Βραβλᾷ	1871
ΠΕΤΡΙΔΗΣ Ἀθανάσιος, λόγιος ἐν Λακωνίᾳ	1864
ΠΕΤΡΙΔΗΣ Δ., λόγιος ἐν Κύπρῳ	1871
ΠΟΛΙΤΗΣ Ν. Γ., λόγιος ἐν Ἀθήναις	1872
Παπ Κωνσταντῖνος, πρῶτον γεν. πρόξενος τῆς Ἑλλάδος	1864

Ρ.

ΡΑΔΗΣ Ν., ἱατρός ἐν Περγάμῳ	1872
ΡΑΜΝΟΣ Ι., διδάσκαλος ἐν Ἡπίρῳ	1861
ΡΩΔΙΟΣ Ἰωάννης, καθηγητὴς ἐν Κερκύρᾳ	1874

Σ.

ΣΑΘΑΣ Κωνσταντῖνος, μεσαιωνοδότης ἐν Ἀθήναις	1868
ΣΑΡΡΟΣ Στέφανος, ἱατρός ἐν Βουκουρεστίῳ	1874
ΣΚΟΡΔΕΛΗΣ Βλάσις, σχολάρχης ἐν Φιλιππουπόλει	1868
ΣΚΥΛΙΣΣΗΣ Ι., δημοτικὸς γράμμος ἐν Τεργέστῃ	1863
ΣΤΑΜΑΤΙΑΔΗΣ Ἐπαμεινώνης, λόγιος ἐν Ἀθήναις	1867
SCHLIEMANN Henry, διδάκτωρ τῆς φιλοσοφίας ἐν Ἀθήναις	1871
ΣΦΟΡΤΣΑΝΙΤΗΣ Δ., σχολάρχης ἐν Ἀρτῇ	"

Τ.

ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΗΣ Κ., λόγιος ἐν Βενετίᾳ	1872
ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΔΗΣ Ν.	1863
ΤΣΑΠΑΡΑΣ Π., γυμνασιάρχης ἐν Κερκύρᾳ	1876

Φ.

ΦΕΡΕΚΥΔΗΣ Ἀθανάσιος, καθηγητὴς ἐν Ἰωννίνοις	1863
ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΥΣ Χ. Ν., τυπογράφος ἐν Ἀθήναις	1864

Χ.

ΧΑΣΙΩΤΗΣ Δ., ἱατρός ἐν Ἰωννίνοις	
CHEVALIER de Chiari Gérard, γεν. πρόξενος τῆς Αὐστρουγγαρίας ἐν Θεσσαλονικίᾳ	1874
ΧΡΟΝΙΔΗΣ Κ., λόγιος ἐν Ἀδριανουπόλει	1872
	1863

ΜΕΓΑΛΟΙ ΕΡΕΡΓΕΤΑΙ.

ΧΡΗΣΤΑΚΗΣ ΖΩΓΡΑΦΟΣ.

ΕΡΕΡΓΕΤΑΙ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΖΑΪΝΗΣ.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ ΝΕΥΡΟΠΟΝΤΗΣ.

† ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ ΘΕΟΦΙΛΑΟΥ.

ΜΕΓΑΛΟΙ ΔΩΡΗΤΑΙ.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΡΑΠΑΝΟΣ.

ΤΟ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΕΘΝΙΚΟΝ ΠΑΝΤΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΩΡΩΝΙΟΣ.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΡΑΛΛΗΣ.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΒΛΑΣΤΟΣ.

ΠΑΝΤΙΑΣ ΣΕΚΙΔΗΣ.

ΔΩΡΗΤΑΙ.

ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΚΗ ΟΘΩΜΑΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ.

ΓΕΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΤΟΥ ΟΘΩΜΑΝΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ.

ΤΟ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ.

Ο ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΠΡΟΣ ΔΙΔΑΣΚΙΝ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝ-
ΚΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΣΥΛΛΟΓΟΣ.

Ζ. ΣΤΕΦΑΝΟΒΙΧ.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΒΑΣΙΛΙΑΝΟΣ.

ΑΥΣΤΡΟΤΟΥΡΚΙΚΗ ΠΙΣΤΩΣΙΣ.

† ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΔΟΣΙΟΣ.

ΘΕΟΔ. Α. ΜΑΥΡΟΓΟΡΔΑΤΟΣ.

† ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΣΟΥΒΑΤΖΟΓΛΟΥΣ.

Θ. καὶ Β. ΣΟΥΒΑΤΖΟΓΛΟΥΣ καὶ Σ².

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΣΕΒΑΣΤΟΠΟΥΛΟΣ.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΣΥΓΓΡΟΣ.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΣΚΟΛΟΔΟΥΣ.

ΑΝΑΣΤ. ΠΦΑΙΣΤΙΑΝ.

† ΑΡΧΙΜΑΝΤΗΣ ΑΝΑΝΙΑΣ ΒΑΤΟΝΑΙΔΙΝΟΣ.

ΖΗΝΩΝ ΚΑΛΑΝΘΗΣ.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΣΠΙΘΑΚΗΣ.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΑΝΤΩΝΙΑΔΑΙ.

† Σ. ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ, *κατὰ*.

ΥΙΟΙ ΣΕΒΑΣΤΟΠΟΥΛΟΥ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΖΑΦΕΙΡΟΠΟΥΛΟΣ.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΚΟΥΠΝΑΣ.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΠΑΙΔΑΚΟΣ.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΖΑΠΠΑΣ.

ΠΡΟΕΔΡΟΙ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΚΑΡΑΘΕΟΔΩΡΗ . . . 1861—62

ΠΕΤΡΟΣ ΖΑΝΝΟΣ . . . 1862—63

ΠΡ. ΒΑΣΙΛΙΑΝΗΣ . . . 1863

ΣΠ. ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ . . . 1863—64

ΑΛΕΞ. ΠΑΣΠΑΤΗΣ . . . 1864—65

ΣΠ. ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ . . . 1865—66

Κ. ΚΑΡΑΘΕΟΔΩΡΗ . . . 1866—67

ΣΠ. ΖΩΓΡΑΦΟΣ . . . 1867—68

ΠΡ. ΒΑΣΙΛΙΑΝΗΣ . . . 1868—69

ΙΟΥΛΙΟΣ ΜΙΑΓΓΕΝ . . . 1869—70

ΣΤΑΥΡ. ΑΡΙΣΤΑΡΧΗΣ . . . 1870—71

Κ. ΚΑΡΑΠΑΝΟΣ . . . 1871—72

Κ. ΚΑΡΑΠΑΝΟΣ . . . 1872—73

ΠΡ. ΒΑΣΙΛΙΑΝΗΣ . . . 1873—74

Κ. ΚΑΛΑΙΑΔΗΣ . . . 1874—75

Π. ΠΑΣΠΑΤΗΣ . . . 1875—76

ΚΟΣΜΗΤΟΡΕΣ

Κατὰ τὸ ἔτος 1876—77.

Πρόεδρος ΙΩ. ΑΡΙΣΤΟΚΑΝΗΣ.

Ἀντιπρόεδρος Δ. ΣΤΑΜΑΤΙΑΝΗΣ.

Γεν. Γραμματεὺς ΙΩ. ΑΛΙΜΠΕΡΤΗΣ.

Ειδ. Γραμματεὺς Π. ΠΑΠΑΡΟΥΣΗΣ.

Βιβλιοφ. λαξ Θ. ΣΑΛΤΕΛΗΣ.

Ταμίας Α. ΧΡΥΣΟΒΕΛΩΝΗΣ.

Ι. ΜΕΧΝΙΚΟΒΑ

ΜΕΛΗ ΔΙΑΡΚΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ

κατὰ τὸ 1876—77.

Α'. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ.

Α. ΣΤΑΜΑΤΙΑΔΗΣ, Πρόεδρος.
Κ. ΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ.
ΠΡ. ΒΑΣΙΛΑΔΗΣ.
Β. ΠΥΛΑΔΗΣ.
ΘΑ. ΙΛΙΕΜΟΣ.
Σ. ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ.
Φ. ΧΡΥΣΤΟΦΟΡΙΔΗΣ.
ΧΡ. Χ. ΧΡΗΣΤΟΥ.
Μ. ΠΑΝΤΑΖΗΣ.
ΝΙΚ. ΠΑΡΑΝΙΚΑΣ, Γραμματεὺς.

Β'. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ.

Σ. ΖΩΓΡΑΦΟΣ, Πρόεδρος.
Θ. ΚΟΣΟΥΔΗΣ.
Γ. ΓΚΙΩΝ.
Ν. ΑΚΑΤΟΣ.
Ζ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΔΗΣ.
Μ. ΝΕΓΡΟΠΟΝΤΗΣ.
Α. ΧΡΥΣΟΒΕΛΟΝΗΣ, Ταμίας.

Γ'. ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ.

Α. ΠΑΣΠΑΤΗΣ, Πρόεδρος.
J. MILLINGEN.
MORDTMANN (πατήρ).
MORDTMANN (υἱός).
Κ. Σ. ΚΑΡΑΘΕΟΔΩΡΗ.
SCHROEDER.
Ν. ΠΑΡΑΝΙΚΑΣ.
ΕΜΜ. ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ.
DÉTHIER.
Κ. ΠΕΡΑΙΚΙΑΝΗΣ, Γραμματεὺς.

Δ'. ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗΣ.

ΠΡ. ΒΑΣΙΛΑΔΗΣ, Πρόεδρος.
Μ. ΠΑΡΑΝΙΚΑΣ.
ΧΡ. Χ. ΧΡΗΣΤΟΥ.
ΣΤ. ΝΙΚΟΚΑΒΟΥΡΑΣ.
Α. ΚΟΝΝΟΤΗΣ.
Α. ΤΑΓΗΣ.
Φ. ΤΑΓΗΣ.
Θ. ΣΑΛΤΕΑΝΗΣ.
Ι. ΤΕΤΣΗΣ, Γραμματεὺς.

Ε'. ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗΣ.

Κ. ΠΕΡΑΙΚΙΑΝΗΣ, Πρόεδρος.
ΕΜΜ. ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ.
Ν. ΦΡΥΔΑΣ.
Ν. ΔΕΠΑΣΤΑΣ.
Ι. ΤΑΝΤΑΛΙΑΔΗΣ, Γραμματεὺς.

ΣΤ'. ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ.

Α. ΣΤΑΜΑΤΙΑΔΗΣ, Πρόεδρος.
ΤΗΛ. ΚΑΡΑΘΕΟΔΩΡΗ.
Σ. ΖΩΓΡΑΦΟΣ.
Δ. ΣΑΛΙΑΔΗΣ.
Γ. ΑΡΙΣΤΑΡΧΗΣ.
Κ. Σ. ΚΑΡΑΘΕΟΔΩΡΗ.
Γ. Α. ΔΕΜΕΤΡΙΑΔΗΣ.
ΑΙ. ΣΥΝΥΓΓ.
Ι. ΖΗΦΟΣ.

ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΣ

τῶν Ἀρχαιολογικῶν Συλλογῶν.
MORDTMANN (υἱός).

ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΣ

τῆς Ὀργανώσεως.
Α. ΣΠΑΘΑΡΗΣ.

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ.

ΑΠΟ ΜΑΪΟΥ 1878 ΜΕΧΡΙ ΜΑΪΟΥ 1877.

ΤΟΜΟΣ ΙΑ'.

ΠΕΡΙ ΑΝΑΤΡΟΦΗΣ.

(Ανεγνώσθη ἐν ταῖς ΓΕ', ΓΔ', ΓΕΘ' καὶ ΓΟ' συνεδρίαισιν.)

Διὰ τοῦ ὅρου ἀνατροφή, διὸν νὰ ἐννοώμεν τὴν ὅσον ἐνεστί πλήρη ἀνάπτυξιν πᾶσων τῶν φυσικῶν, ψυχικῶν καὶ διανοητικῶν δυνάμεων τοῦ ἀνθρώπου, ἃς ὁ Θεὸς ἐδώρησατο αὐτῷ· ἀνάπτυξιν δηλονότι σύμμορφον τῷ ὕψει αὐτοῦ προσορισμῷ, καὶ ἐφηρμοσμένην πρὸς τὸ τὸ ἔθνος καὶ τὸ κράτος, ἐν οἷς ἡ θεία Πρόνοια ἐθηκεν αὐτὸν ὡς ἐνεργὸν πρόσωπον. Ἡ δὲ λέξις ἀνατροφή προσφώνει ἀναλογεῖ πρὸς τοῦτον τὸν ὁρισμὸν, ὅς τις οὐσιωδῶς συνᾷει τῇ δόξῃ τῶν καλῶν καὶ ἡμᾶς περικλειῶν παιδαγωγῶν. Τὸ περὶ ἀνατροφῆς θεμελιώδες πρόβλημα ἰδὲν συνίσταται ἄρα γε εἰς τὸ χορηγήσαι τῷ παιδαγωγουμένῳ τὴν τε κατὰλληλον εἰσφοράν, τὴν τροφήν, τὸ φῶς καὶ πάντα τὰ λοιπὰ χρειώδη, δι' ὧν οὗτος ν' ἀναπτύξῃ αὐτὸς ἐαυτόν· Ἡ ἀνατροφή ὁραίλει νὰ τρέφῃ τὸ σῶμα, τὴν ψυχὴν καὶ τὸ πνεῦμα οὕτως, ὥστε νὰ ἀναπτέται τὴν τε ἐν γένει φύσιν καὶ τὴν πρὸς τὸ ἔθνος ἐιδικῶς ἀναφερομένην. Ἀλλ' ἡ παιδεία, περιοριζομένη μόνον εἰς τὰς διανοητικὰς δυνάμεις, συνίστησι τὸ αὐτοτελὲς μέρος καὶ περίσσειαν ἐν τῇ παιδαγωγουμένῳ τὴν ἐνδόμυχον συνειδήσιν παντὸς χρησίου πρὸς τὴν ζωὴν, ὅπερ προσεκλήσατο διὰ τῆς ἀνατροφῆς, ἢ, οὕτως εἰπείν, ἡ παιδεία εἶναι ἀνατροφή τετελειωμένη ἐν συνειδήσει, καὶ κραταιουμένη διὰ τοῦ λογικοῦ. Αὕτη εἶναι ἡ κο-

ρωνίς, ἡ χρυσὴ στέφανος, τὸ ἱερωτικὸν φῶς τὸ διαλαμπρύνον ὅλον τὸν ἄνθρωπον.

Δὴο τινα σάφειά συνδεσθῆναι ζῶσιν ἐν ἐνὶ καὶ τῷ αὐτῷ ἄνθρωπῳ, ὁ ἰσχωρικός καὶ ὁ ἰσχωρητικός ἄνθρωπος. Διὰ μὲν τοῦ πρώτου ἐννοοῦμεν πᾶν ὅ,τι ἀνήκει προσωπικῶς εἰς τὸν ἄνθρωπον, ὡς ὃν μεμονωμένον καὶ περιωρισμένον, καὶ πᾶν ὅ,τι ἔχει κοινόν μετὰ πάσης τῆς ἀνθρωπότητος, τοῦτο δὲ ἀποκαλούμεν κόσμον τῆς ἐλευθέρως αὐτοῦ ἐνεργείας διὰ δὲ τοῦ ἰσχωρητικοῦ ἀνθρώπου, ἐννοοῦμεν τὸ σύνολον πᾶσων τῶν ἰσχωρικῶν αὐτοῦ χρίσεων μετὰ τοῦ περιστοιχοῦντος αὐτὸν κόσμου, ἐν περιλαμβανομένῳ εἴτε ἐν τῷ ὑπερτάτῳ ὄντι, εἴτε ἐν τῇ φύσει, εἴτε ἐν τῇ κοινωνίᾳ, εἴτε ἐν τῷ κράτει. Σὺμπασαι δὲ αὐταὶ αἱ σχέσεις ἀπαιτοῦσι τὸν κόσμον τῆς ἀπαισιότητος αὐτοῦ ἀνάγκης. Ἐπ' αὐτῶν τῶν δύο ἀρχῶν ἰδράζεται πᾶσα ἡ ἠθικὴ τοῦ ἀνθρώπου ὑπαρξίς. Ἐπὶ τῆς κανονικῆς δὲ αὐτῶν ἰσορροπίας σφριάζεται ἡ ἠθικὴ αὐτοῦ τελειοποίησις καὶ ἐπομένως ἐκ τῆς ἀλληλοδιακρίτου καὶ ἀμοιβητικῆς αὐτῶν ἀναπτύξεως ἐξαρτᾶται τὸ μέτρον τῆς ἄξιως τῆς ἀνατροφῆς αὐτοῦ. Καὶ ἡ μὲν ἐλευθέρως ἐνεργεῖα τοῦ ἀνθρώπου ἀναπτύσσεται ἐν τῇ οἰκονομίᾳ αὐτοῦ, ἡ δὲ ἀπαισιότητος ἀνάγκη ἐν τῷ κράτει.

Θαυμάσιος εἶναι ὁ σχηματισμὸς τῆς οἰκο-

(ΕΛΛΗΝ. ΦΙΛΟΛΟΓ. ΣΥΛΛΟΓΟΣ. ΤΟΜ. ΙΑ').

γενεάς ἐν τῇ ἀνθρωπότητι. Δημιουργημένη καὶ εὐλογημένη αὕτη παρὰ τοῦ Ὑψίστου, πρῶτιστος φυσικὸς τε καὶ ἠθικὸς ὅπως δι' αὐτῆς πληθυνθῇ καὶ δικαιοσύνη ἐπὶ τῆς γῆς ἡ ἀνθρωπότης. Καὶ ἡ μὲν οἰκογένεια ἐν τοῖς κτήνεσι, ὅσα περιωρισμένη εἰς μόνας τὰς φυσικὰς ἀνάγκας, ἐξαλείφεται μετ' οὐ πολὺ, μόνη δὲ ἡ ἀνθρωπίνη, ἐμφυσησμένη διὰ τοῦ πνεύματος, εὐμοιρεῖ ἀδικόπου ἀλληλοφιλίας, ὡς καὶ πᾶν νοερόν· ὁ γὰμος δὲ εἶναι ἡ βάσις αὐτῆς, καὶ διὰ τοῦτο, ὡς ὀλομένῃ ἰδίᾳ παρακατινέται, τοσοῦτο καθαρόν, τοσοῦτον ὀψιλὴ ἀποκαθίσταται ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἡ ἰδίᾳ τοῦ γάμου, ὅσον ἐξευγενίζεται ἡ οἰκογένεια, καὶ ὅσον μᾶλλον προσεγγίζει εἰς τὸν ἀνθρωπινον προορισμὸν αὐτῆς. Ἐνταῦθα ἐκ τοῦ φυσικοῦ μὲν θερμοῦ τῶν γονέων γεννᾶται ὁ ἀνθρωπος σώματι, ἀλλ' ἐκ τοῦ πνευματικοῦ αὐτῶν θερμοῦ ἀναρτίζεται καὶ ἀναπτύσσεται πνεύματι. Ἰδοὺ τοῦ τοῦ μέγα μυστηρίου τοῦ γάμου, τοῦ συνδιδόντος τὸ πνεῦμα καὶ τοῦ σώματος, ἐπιτυγχάνει πληροσάται τὸν σκοπὸν.

Τῇ γένεσιν τῶν τέκνων ἑπεται, ὥστερ τις ἀποπερικύβητος τοῦ ἔργου, ἡ μέμφωσις τῆς ἐν αὐτοῖς ἑμφύλιου ὁμοφροσύνης ἀνθρωπίνης εἰκόνος. Ἡ φυσικὴ καὶ πνευματικὴ ἀποστοργία τῶν γονέων ἀποτελεῖ τὸ θεμελίον εἰς αὐτὸν στοιχεῖον, τὴν ἠθικὴν ἐκείνην τὴν οἰκογενεῖας ἀποσπαραχὴν, ἐν ᾗ ὁ ἀνθρωπος ἀναπτύσσεται. Ἐν τῇ φιλοστοργίᾳ ἐλευθέρων τὸ πνεῦμα. Αὐτὴ δὲ αὐτὴ ἡ περὶ τῶν χειρῶν συναίσθησις ἀπαιτεῖται εἰς τὸν αὐτοῦ αὐτῆς βλέμματος, πλείους μὲν ἐπὶ τοῦ βελού τοῦ οἰκογενεακῆς θέρους, ἀλλὰ δὲν τολμᾷ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ ἱερὸν αὐτῆς ἄδυτον. Ὁ δὲ ἀνθρωπος, ἐν τῇ περὶ τοῦ Θεοῦ δεδομένῃ αὐτῷ σκηνώματι, ὑπὸ τῶν ἀκινήτων τῆς φιλοστοργίας αὐξάνει δι' ἑλπίος τῆς ἐλευθέρως ἰσοτιμίας αὐτοῦ ἑνουργίας, ὡς ἄνθρωπος ὑπὸ τῆς εὐεργετικῆς θερμότητος τοῦ ἀκινετοβόλοντος ἡλίου.

Ἄς ἀπεριμήνισκωμεν τὰ κυριώτερα τῶν πλουσιονομιῶν, ὅσα προσφέρει ἡ οἰκογένεια διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἰσοτιμικοῦ ἀνθρώπου. Πάντες οἱ καθ' ἑμᾶς διχοσποιοὶ παιδαγωγοὶ συνομολογοῦσιν, ὅτι ἡ ἀνατροφή ὀφείλει νὰ τελεῖ ὡς εἶναι, καὶ ὅτι ὁ ὀψιλότερος ἐλευθερὸς σκοπὸς τῆς ἀνατροφῆς συνίσταται εἰς τὴν σύγγρουν ἀνάπτυξιν τῆς ψυχικῆς αὐτοῦ φύσεως καὶ τῆς σωματικῆς. Ἀλλὰ πού

ὁ ἀνθρωπος, καθὼς τοιοῦτος, εὐρίσκειται ὀλοσχερῶς εἰ μὴ ἐν τῇ ἐκούστῃ οἰκογενεῇ; Ἐνταῦθα γυμνὸς γεννᾶται καὶ ἐνταῦθα φυλάττει ἀδικαίωτος πᾶσαν τὴν πρὸς ἠθικὴν ἀγωγὴν θεκτικότητα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, ἠνεωγμένης ἐν παραλαμπᾷ ἐλευθέρως πᾶν εἶδος τροφῆς τε καὶ τροφῆς, καὶ κεκλεισμένης ὅπου παρίσταται τῷ ἀνθρώπῳ ἡ θύρα ἐν ἀπειλητικῇ ἀνάγκῃ. Τὰ δημόσιον ἐκπαιδευτήριον, ὅσον ἀξιόλογον καὶ ὅσον οἰκογενεακῶς ἀνὸς ὑποτεθῇ κατηρτισμένον, πώποτε δὲν δύναται νὰ κατάσῃ ἐν ἐαυτῷ τὸν παῖδα ὀλοσχερῶς, διότι ἡ βίβλα αὐτοῦ θέλει μένει εἰς αἶε ἐν τῇ οἰκογενεῇ, ὅθεν ἐξῆλθεν· ἰὰν δὲ στερηθῇ τοιαύτης, τότε βαθαί! Πῶς προφυλάττειται ἡ προσωπικότης τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ πάσης ἐξωτερικῆς ἐπιδράσεως καὶ ἐπηρείας εἰ μὴ ἐν τῇ οἰκογενεῇ; Πῶς τὸ γενικὸς ἠθικὸν ἰδεώδες τοῦ ἀνθρώπου δύναται κάλλιον νὰ ἐγκεντρίσθῃ ἐν αὐτῷ εἰ μὴ ἐν τῇ οἰκογενεῇ; Ἐν τῷ δημοσίῳ ἐκπαιδευτηρίῳ; Ἀλλ' ἐκεῖ ἡ ἰδίᾳ αὐτοῦ προσωπικότης ὀφείλει νὰ προσεγγεῖ ὡς ὀλοσχερῶς εἰς τὸ γενικὸν πνεῦμα τοῦ ὅλου, καὶ ἰδίως ἡ ἐν γένει ἀνθρωπίνη ἀρχὴ χρησιμεύει ἐκεῖ ὡς ὄργανον μόνον εἰς τοὺς προφανεῖς ἢ μυστικούς τοῦ κράτους σκοποὺς.

Οἱ καθ' ἑμᾶς παιδαγωγοὶ ὁμοφώνως διαβεβαιῶσιν ὅτι, ἡ θεραπευτικὴ ἠθικὴ ἀνατροφή συμπληροῖ τὸ ἔργον τῶν διδασκόντων καὶ προσδιορίζει εἰς τὸν παῖδα τὴν ἰσοτιμικὴν αὐτοῦ ἀξίαν, ὡς ἀνθρώπου, ὅτι τὸ θεραπευτικὸν καὶ ἠθικὸν αἰσθημα ὀφείλει νὰ διεγείρῃται, νὰ ἀναπτύσσεται καὶ νὰ τρέφεται ὅσον οἷον τε ταχύτερον, ὅτι ὁ ἠθικὸς τοῦ ἀνθρώπου χαρακτήρ δὲν δύναται νὰ τῷ ἐπιβληθῇ ἐξωθεν παρὰ τινος, καὶ δὲν μαρτυρεῖται οὕτως ὑπὸ μαθημάτων, οὕτως ὑπὸ κανόνων ἢ νομοθεσιῶν, ἀλλὰ μᾶλλον ὑπὸ τῶν περιστοιχείων ἐν αὐτῷ ἀντικειμένῳ καὶ ὑπὸ τῆς ἐκ νεαρᾷ ἡλικίας ἐμπροσθενθεσίας αὐτοῦ ἑξῆς, ὅτι ἡ ὄντως ἀρετὴ φέρεται μόνον ἐκ τοῦ ἑδᾶρου τῆς ἡλικίας ἐλευθέριας, ὅτι ἐξ ἀρχῆς, ὅσην ἔλαττον ἡ ἀντιμέτωπος τῶν λόγων καὶ πράξεων αὐτοῦ ἐκδηλοῦται, δεσμεύεται παρὰ τῶν κανόνων καὶ τῶν ἀναγορευμάτων, τοσοῦτον εὐθύτερος καὶ ἀκμασιότερος προσβαίνει ὁ ἠθικὸς αὐτοῦ χαρακτήρ, ὅτι ἐν τῇ ἐλευθερίᾳ τῆς ψυχῆς ἐγκνέται ἡ ἰσχύς αὐτοῦ καὶ τῆς ἀρετῆς, ἡ ἀρχὴ τοῦ σιβεῖσθαι ἐκ τῆς πρὸς τὴν ἐκτέλεισιν τῶν καθηκόντων ἀφαιρέσεως, ἡ πίστις καὶ ἡ εὐλακεία, ὅτι τὸ ἴδιον

τοῦ βραβεύειν διὰ τὴν καλὴν πράξιν, καὶ τιμωρεῖν διὰ τὴν κακὴν, διδάσκει τὸν παῖδα, νὰ ἐκτελῇ τὴν πρώτην φερόμενος ὑπὸ φιλοκρίσεως, καὶ ν' ἀπορρίψῃ τὴν δευτέραν μόνον διὰ τὸν φόβον, ὅτι δι' ἰλαροῦ πνεύματος πᾶν ἄγαθόν ἐμπροσθέν ἐστὶ τοῦ παιδός, καὶ πᾶν βλάβη τὴν φυσικὴν αὐτῶν ζωτικότητα πρόπαν νὰ αποκλείεται τῆς ἀνατροφῆς. Ἐκ τῶν εἰρηρμένων δε συνεπὸς ἐπάγεται ἵπου ἄλλοι κἀλλιο δύνανται νὰ ἐκτελεσθῶσιν ὅλα αὐταὶ αἱ ἀπαιτήσεις τῶν παιδαγωγῶν ἐν μὴ ἐν τῇ οἰκογενείᾳ. Ἐνταῦθα ἡ θρησκεία ζῇ οὐ μόνον ἐν ταῖς ἐξωτερικαῖς τελεταῖς καὶ ἐν τῇ διὰ ζωσῆς φωνῇ, ὡς ἀσκαλῇ, ἀλλὰ πνέει ἐν τῷ αὐτῷ τῆς οἰκογενείας ἀέρι καὶ ἐμπληροῦ πάσαν αὐτῆς τὴν ζωὴν. Αὕτη ἀναφαίνεται ἐν ταῖς εὐθυμίαις καὶ ταῖς χαρμοσύνοις οἰκογενειακῆς ἡμέρας, ἐν τοῖς γυναικείοις, ἐν ταῖς ἀσθενείαις, ἐν τοῖς θαυροῖς, ἐν ταῖς λύπαις καὶ περισπασμοῖς, καὶ ἐν ἰσχύϊ, ἐν πᾶσι ταῖς περιστάσει τοῦ βίου. Διὰ πάντων τῶν ἀξιωματικῶν συμπεριφορῶν, τῶν μαριῶν προντίων καὶ ἐσωτερικῶν παραχωρῶν, εἰς ἃς ἐμπέπτωμεν καθ' ἑκάστην, ἔγχαρχεῖται ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ παιδὸς καὶ ἀποτίθεται ἐν αὐτῇ, ὡς ὁ θεμελίος λίθος, ἐν ὃ ἀρχιτερεῖς ἀνάγκας κατατίθενται ἰδίαις χερσὶν ἐν οἰκοδομῇ ναοῦ. Ὅτιδῆποτε δὲ καὶ ἂν ὑποστῇ ὁ ἀνθρώπος, ἰσωνδῆποτε καὶ ἂν μεταβληθῇ τὸ θεμέλιον, βαθεῖς ἐν αὐτῷ καταβεβλημένος, ἔσται πάντοτε στερεὸν καὶ ἀκράδαντον.

Ἡ ἐκτέλεσις τῶν χριστιανικῶν νόμων καὶ τῶν εὐαγγελικῶν ἐντολῶν ἐκπληροῦται καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν μόνον ἐν τῇ οἰκογενείᾳ· διότι τὸ ἐκπαιδευτήριον καθυποβάλλεται ἀκουσίως εἰς τὸ ἔθωμον καὶ τὰς δημοσίους προλήψεις, αἵτινες δὲν εἶναι πάντοτε καὶ κατὰ πάντα σύμφωνοι τῷ πνεύματι τοῦ χριστιανισμοῦ. Πῶς λοιπὸν κἀλλιον τὸ ἠθικὸν αἴσθημα θέλει ἐμπνευσθῇ ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ παιδός; Ἀρὰ γε δὲν εἶναι ἐκεῖνο τὸ πνευματικὸν γάλα, δι' οὗ ὀρελιουοῖν οἱ γονεῖς νὰ ἐκτρέψωσιν αὐτό; ἀρὰ γε ἡ σπορὴ αὐτῶν δὲν γίνεται αὐτῷ ὀδῆγός ὅπως ἀγαπᾷ πᾶν ὅ, τι ἀγαπητόν; Οἱ ὅροι τῆς ἐξωτερικῆς ἐλευθερίας ἐνταῦθα μόνον ἀποτελοῦσιν ἐν σῶμα διὰ τὴν ἀνάπτυξιν ἀκαριαίου χαρακτήρος, οὐδεμία δὲ συνθήκη ἐπιδρᾷ τοσούτον ἐν ἡμᾶς ὅσον ἡ οἰκογενειακή. Ἡ ἀνταμιβὴ διὰ τὸ καλόν, καὶ ἡ ποινὴ διὰ τὸ κακὸν εἰσὶν ἀναπόφευκτοι ἐν τῇ σχολῇ, ὡς φόρος εἰς τὸν

δημόσιον νόμον· ἀλλ' ἐν μόνῃ τῇ οἰκογενείᾳ τὸ ἀγαθὸν γεννᾶται ἐπὶ ἀκοῇ τοῦ ἀγαθοῦ, καὶ ὁ φόρος τοῦ κακοῦ ἀποβαίνει εἰς ὀρμηφυτον ἀνθρώπινον. Αὕτη ἡ δυνάμις ἀποβλυσιν ἐνταῦθα τὸν αὐστηρὸν αὐτῆς χαρακτήρα, ἀπορρίπουσιν οὐκ ἐκ τῆς ὀργῆς ἢ τῆς ἀνάγκης, ἀλλ' ἐκ καθαρᾶς σπορῆς, ὡς ἡ ποινὴ τοῦ Θεοῦ τῶν χριστιανῶν. Ἐνταῦθα ἐκπαιδεύεται τὸ ἰλαρὸν πνεῦμα, ἀναγκάζει ἀτμοσφαῖρα τοῦ ἀγαθοῦ. Ἦτις ἐξ ἡμῶν, καὶ ὁ ἐπιμελίστερος, δὲν εὐφραίνεται μάλλον ἐν τῇ οἰκογενείᾳ, ἢ ἐν τῇ σχολῇ; Τὸ κράτος παραλαμβάνον τὸν παῖδα ἀπὸ τοῦ κόλπου τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ καὶ κατατάττον αὐτὸν ἐν τοῖς δημοσίοις αὐτοῦ διδασκατηρίοις, περιτοίχίζει τὴν ἡδὴ ἱκανῶς ἀνεπτυγμένον ἐλευθερίαν αὐτοῦ διὰ τῆς σφαίρας τοῦ καθήκοντος καὶ τῆς ἀνάγκης, καὶ δεσμεύει αὐτὸν δι' ἀπείρου πλῆθους χρεῶν τε καὶ σχέσεων, ἐν μέσῳ τῶν ὁποίων μέλλει ν' ἀναπτυχθῇ ὁ βίος αὐτοῦ. Ἡ ἐλευθερία ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς ἐξωτερικῆς ἀνάγκης μεταποιεῖται εἰς φάρμακόν ἐλευθερίας, ὃ δὲ ἠθικὸς χαρακτήρ ἀπὸ τῆς ἰδανικῆς σφαίρας τῆς οἰκογενείας μεταβαίνει εἰς τὴν πρακτικὴν σφαῖραν τῶν κοινωνικῶν σχέσεων. Ἰδοὺ τὸ πρῶτον ἀναπόφευκτον καὶ ἀναγκαῖστον ὄφελος τῆς δημοσίας ἐκπαίδευσεως, ὅστις τὴν ἐπίτευξιν μάττην ἡ οἰκογενειακὴ ἐπέζητταε πάντοτε.

Ἐν τούτοις πόσον ὠφέλιμα οἰκογενεῖαι ἐκπληροῦσι τὰ παρ' ἡμῶν σχεδιασθέντα ὑψηλὰ καθήκοντα! Πόσον εὐχάριστα εἶσι τὰ ἐκλεκτὰ ἐκεῖνα σκεῦη τὰ συμβάλλοντα εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἀνθρωπότητος! Ἰδοὺ ὁ ἐσωτερικὸς ἀνθρώπος διαφθείρεται ὑπὸ τῶν ἐξωτερικῶν ἐπιδράσεων! Ἀρὰ γε δὲν εἶναι αὕτη ἡ πρώτη αἰτία δι' ἣν τὸ φῶλον πολλοὶς ὑπερέχει τοῦ ἀγαθοῦ ἐν τούτῳ τῷ κόσμῳ; Ἐνταῦθα ἀνακαλύπτεται νέα χάρις τῆς δημοσίας ἐκπαίδευσεως, ἥτις δύναται νὰ συμβάλλῃ εἰς τὴν ἐπανώρθωσιν τῶν οἰκογενειακῶν ἰλλείψεων, εἰ καὶ μὴ ἰσχύουσα νὰ ἐκτρέψῃ ὅλα τὰ κακὰ. Ἐτερον ὄφελος προκύπτει ἐκ αὐτῆς, συνίσταται εἰς τὸ νὰ συγχωρῇ εἰς ἐν καὶ τὸ αὐτὸ τὴν ποικίλην τῶν σκέψεων, τῶν χαρακτήρων, τῶν ἠθικῶν, τῶν ἑξῶν, τῶν προλήψεων, ἃς ἕκαστος παῖς φέρει ἐκ τῆς οἰκίας εἰς τὸ δημόσιον ἐκπαιδευτήριον. Τὸ ἰδιαίτερον πνεῦμα ἐκείνης οἰκογενείας συμφέρει εἰς τὴν μόρφωσιν προσωπικοῦ χαρακτήρος διὰ τὸν παῖδα· ἀλλ' ὑπερβαίνει πέρα τοῦ δέοντος τρέπεται εἰς ἰσχυρογνώ-

МЕЧНИКОВА

μοσύνην, βλαβερὰν εἰς τὸ γενικὸν τῆς κοινο-
νίας πνεύμα. Τὸ τελευταῖον ὅραλος τὸ προε-
χόμενον ἐκ τῆς δημοσίας εκπαιδευτικῆς συν-
στατικαί εἰς τὸ ὅτι παρίστανται εἰς τὴν παιδα-
γωγομένην τοιαῦτα πολυπληθῆ μέσα πρὸς
ἐπίδοσιν τῶν δυνάμεων αὐτοῦ, ὅσα οὐδέμιν
οικογένεια κίεῖται. Πάντες δὲ οἱ ἑσχατοὶ
τῆς διδασκαλίας ὄφρα λούσι νὰ τείνωσιν εἰς
τὸ νὰ ἐμπνέωσι τῷ μαθητῇ τὸν ἔρωτα τοῦ
μαγαλείου καὶ τῆς δυνάμεως τῆς πατρὸς, καὶ
πάντες ὅτι δύνανται νὰ ποκαταστήσῃ αὐτὴν
εὐδαίμονα καὶ ἀκαίαν.

Ἡ ἄλληλις δὲ αὕτη ἐναργῶς καταραίνε-
ται ἐκ τῆς ἀκολούθου σκέψεως ἡμῶν. Ἡ οἰ-
κογένεια καὶ τὸ κράτος ἐξ ἑσῶ ὄφρα λούσι νὰ
συμμετέχωσιν εἰς τὴν παιδείαν τοῦ ἀνθρώ-
που. Ὅσοι δ' ἐπαίδευσαν μονομερῶς οἰκοί
ἐπαινοῦσι σχεδὸν πάντοτε ἑλλείπειν σταθε-
ρὰς ἡλικίας καὶ ἀνακνότητος εἰς τὴν πραγ-
ματικὴν δραστηριότητα. Οἱ παιδευθέντες παρὰ
τοὺς ἀρσένους αὐτῶν οἰκίους ἀνίστασιν ὡς
ἐπὶ τὸ πλείστον εἰς κίεῖναι τὴν τάξιν τῶν
ἀνθρώπων. Ὅσοι γὰρ ἐν τῷ κόσμῳ διακρίνονται
διὰ τὴν ἑσωμείαν διδασκαλίας ἀνθρώπου
ἀπὸ διδασκαλίας ἀνθρώπου. Ὁ καθάρως ἀπὸ τῆς ψυχι-
κῆς αὐτῶν ἐλευθέριας ἀμείνων ἀνευ συγκρού-
σεως μετὰ τῆς ἑσωμείας ἀνάγκης, δὲν ἡ-
δυνήθη νὰ παρηγορῇ εἰς αὐτὴν βελήσεως, καὶ
σχεδὸν διέχουσιν οὗτοι τὸν βίον εἰρημικῶς,
μὴ ἐγκαταλιπνότες μετὰ θάνατον αὐτῶν ἔχουσιν
ἐν τῇ κοινωνικῇ ζωῇ. Σπανίως γὰρ ἐπι-
στεινται ἀνθρώποι ἐκτραπέντες ἀπὸ τῆς
κοινωνικῆς ἀναγωγῆς. Ἐνταῦθα ἀνα-
ραίνεται ἕτερον ἔλλειμμα· ἡ ἑσωτερικὴ
ἀνάγκη ἐξαπλοῦνται καὶ καταπίπτει τὴν ἑσω-
τερικὴν ἐλευθέριαν, ὅ δὲ ἀνθρώπος μεταβά-
λλεται εἰς ἑσωτερικὸν μόνον τύπον, ἀπολέσας
τὴν ζωτικὴν αὐτοῦ οὐσίαν. Ἄλλ' ὑπάρχουσιν
ὅρανα ἰσχυρὰ παντελὴς οἰκογενείας,
τῶν ὁποίων κείσται τὸ κράτος· αὐτὰ δύναν-
ται νὰ σωθῶσι μόνον διὰ τῆς παινημένης
(πληστοῦς) αὐτῶν οἰκογενείας, τῆς ὁποίας
τὸν τύπον περιτάνουσι τὰ καλούμενα ὀρ-
γανωτά.

Πιπιθόδης δὲ ἐν τῇ ἰδίᾳ ἡμῶν σκέψει διὰ
τὸ ἀναμειβόμενον τῆς ἀληθείας, ἢν ἄρτι ἐξε-
ράσαμεν, ὅς ἐρωτήσαμεν περὶ ταύτης τοὺς
διαφορικοὺς παιδαγωγικοὺς τῶν ἀρχαίων καὶ
νωτέρων χρόνων. Ἐν τοῖς γνησίοις τοῦ Πυ-
θαγόρου περὶ ἀγωγῆς τέκνων εἰςκακομένην
πολύτην τὴν ἀναρχικὴν πρὸς τὸ χεῖτερον
ἀντικείμενον· «οἱ γόνις εἶναι οἱ ἀληθεῖς ὀρ-
γανισμοὶ τῶν ἰδίων τέκνων, ἀποραίνονται, καὶ
δὲν ὑπάρχει οὐδὲν ἀναρμόστοτερον τοῦ χωρι-
ζειν τὰ τέκνα ἀπὸ τῶν γονέων»¹⁾.

Ἡ δὲ Πλάτων καὶ ὁ Ἀριστοτέλης διὰ τῆς
ὕψους αὐτῶν διανοίας περιλαβάνοντες ἐν
ἑαυτοῖς τὸ σύνολον τῶν γνώσεων τῆς ἀρχαίας
Ἑλλάδος, προβάλλουσιν ἡμῖν τὸν ἐλληνικὸν
τρόπον τοῦ ἀνατρέφειν τοὺς παῖδας. Ὁ Πλά-
των, ἄτε δὴ Ἀθηναῖος, ὡς ἐξοχον πάντων ὑ-
πελάμβανε τὴν ἡμετέραν τῆς μουσικῆς
μετὰ τῆς γυμναστικῆς, ἦν καὶ «τελειαν παι-
δείαν ἀρετῆς» ἀπεκάλει, καθ' ὅσον ὁμολο-
γοῦμένης ἡ μὲν ἀνέπτυσσε τὴν ψυχὴν, ἡ δὲ
τὸ σῶμα. Ἄλλ' ἐν τῇ ἰδεατικῇ αὐτοῦ Πολι-
τείᾳ οὐδέμιν δυστυχῶς παραδίδεται οἰκο-
γένεια. Οὕτω δὲ κατὰ τὸν φιλοσοφον τοῦ-
τον, τὸ κράτος ἀπορροφᾷ τὸν πολίτην. Κατὰ
τὸν Ἀριστοτέλην, ἡ τελειότης τοῦ ἀνθρώπου
εἰς ὅμοια τῇ τελειότητι τοῦ πολίτου, ποιεῖ-
ται ὅμως διάκρισιν μεταξὺ τῆς δημοσίας καὶ
τῆς ἰδιωτικῆς ἀνατροφῆς, ἀναφέρων ἐν μὲν τῇ
πρώτῃ τὴν ἐπικύρωσιν γενικῶν κανόνων, ἐν δὲ
τῇ δευτέρᾳ τὴν συλλογὴν ἰδιαιτέρων, τοχρη-
ρῶν δοκιμῶν· ἀλλ' ἐν τούτοις καταφέρεται
κατὰ τῶν Ἀθηναίων, οἱ οἱς (ὡς λαὸν κατὰ τοὺς
τότε αἰῶνας, μεταξὺ πάντων μάλλον πεπολι-
τισμένον) ἡ οἰκιακὴ ἀνατροφή ἐλαβεν ὑπερ-
χίν ἐπὶ τῆς δημοσίας. Ἐκ τῶν Ῥωμαίων συγ-

1) Τοιοῦτο καὶ τὸ τοῦ Ἀλέξιδου·

«Ὁ παῖ, μέγιστος ἔρανος ἐστὶ μοι τὸ σὲ
εἶναι κατὰ τρόπον· δὲν γὰρ αὐτὸς ἀπλάθων
παρὰ τοῦ πατρὸς, δὲν τοῦτον ἀποδοῦναι με σοί.»

Καὶ τὸ τοῦ Εὐριπίδου (ἐν Μελέγγρῳ)·

«Ἐκ γὰρ πατὴρ καὶ μητὴρ ὅστις ἐκπονῇ
σκληρὰς διαίτας, οἱ γόνιαι βαλόντες.»

Καὶ τὸ τοῦ Αἰνῶτος· «Σωκράτης ὁ γενναῖος ἤτις·
«οὗ τὸν πατέρα» λέγουσι, ὅσοι καὶ παιδεύσαντες
αὐτῶν τοὺς οὐδας, ἔτα ἀπορούμενοι ἦγον ἐπὶ
τῆς ἀρχῆς τοὺς νυνίους καὶ ἐκριναν αὐτοὺς
ἀχρηστίας, ὅτι οὐ τρέφοιτο ὅτι αὐτῶν· εἶπε
γὰρ ἀδύνατον εἶναι τοὺς πατέρας, μὴ γὰρ οἶον
τὸ εἶναι τοὺς μὴ μαθόντας τὴν δικαίαν ποίησιν
αὐτῶν. «Ὁ δὲ Δημοσθένης ποιοῦντος τὸ
τὸν νόμον μου διδάξω (οὐκ ἐπιδιδάσκω) ἡμῶν, εἰ
μὲν μετὰ Θεοῦ μέλλοι εἶναι, φιλοσοφῶν, εἰ δὲ κατὰ
ἀνθρώπου ἡγετορα». Καὶ ὁ Χαιρωνίδης ἐν τῇ
Περὶ Παιδείας Ἀγωγῆς πολλὰ καὶ χρηστὰ
ἀπεφαρμακτεῖται ἡμῖν περὶ τούτων ὑποθέσεων, καὶ
καὶ τὸ πολλοστὸν ἐπιτελεῖ με ἡ ὥρα καὶ ἐμπα-
ρῶς ἀναμνησκοντα.

γραφῶν ὁ Κικέρων καὶ ὁ Κιντιλιανὸς ἐνηχοῦντες τὸ πλεῖστον εἰς τὴν θεωρίαν τῆς παιδείας καὶ εἶχον ὑπ' ὅψιν τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν καὶ πρὸ πάντων τῶν ῥητόρων. Ὁ Κιντιλιανὸς διὰ τὸν σκοπὸν αὐτοῦ οὐ μόνον προαίρειται, ἀλλὰ καὶ ἀπορρίπτει ἀναγκαστικῶς τὴν δημοσίαν ἀνατροφὴν. Ἐν τοῖς συγγράμμασι τοῦ Πλουτάρχου, ὅστις ἐξῆλ ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς ῥωμαϊκῆς γραμματολογίας, καὶ ἡπὶ τῷ διδασκαλῷ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀδριανου, εἰσποικμεν ἰδιαιτέρην τάσιν πρὸς τὸν οἰκιακὸν βίον, ἐν ᾧ καὶ διετέλει αὐτὸς ὁ συγγραφεὺς καὶ ὅλην τὴν χρόνον τῆς ζωῆς αὐτοῦ.

Πρῶτοι οἱ ἅγιοι Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας εὐλόγως κατενόησαν τὴν σπουδαίαν τῆς οἰκιακῆς ἀνατροφῆς, σχετικῶς πρὸς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἐκάστου, καὶ ἐν τοῖς συγγράμμασιν αὐτῶν ἀπαντῶμεν ἐντόνους περὶ τοῦτου σκέψεις, ἰδίᾳ δὲ ἐν τοῖς τοῦ θεοῦ Χρυσόστομου. Ἡ ἐπιρροὴ τῶν ἐθνικῶν σχολείων καὶ ἐν γένει τὰ σχολεῖα τῆς φιλολογίας, ἅτινα τὰ μέλιστα συνετίλεσαν εἰς τὸν πολιτισμὸν τῆς δυτικῆς Εὐρώπης, ἀπέτριψαν τοὺς ἐκείσε διδασκάλους καὶ παιδαγωγούς ἀπὸ τῆς ὥραίας διευθύνσεως τῆς γενομένης παρὰ τῶν Ἱερατῶν πρὸς τὴν οἰκιακὴν ἀνατροφὴν ἀλλ' ὅσοι ἐξ ἐκείνων ἐνεργοῦντο χριστιανικοῦ πνεύματος, ἐμμένους προσεπάθοντο νὰ ἐισαγάγῃσι τὴν ἀρχὴν τῆς οἰκιακῆς ἀνατροφῆς ἐν ταῖς σχολαῖς αὐτῶν.

Οἱ Ἀναμορφωταί, ἥτοι ὁπαδοὶ τοῦ Λουθάρου (1483—1549), ἐπέστησαν πᾶσαν τὴν προσοχὴν αὐτῶν εἰς τὴν κλασικὴν παιδείαν, καὶ παρέβλεψαν ὀλοτελῶς τὴν ἀνατροφὴν τοῦ λαοῦ. Ἐνταῦθα ἀνέφρονται καὶ ὁ ἀκαμπτὸς κλασικὸς Ἑρασμος ὁ Ρότερνάμιος (1467—1536), ὁ Μελάνχθων (1497—1560), Ἰωάννης Στούρμ (1507—1589), Βαλεντίν Γροτσενδέρφ (.....) καὶ ἄλλοι πολλοί. Τὰ συστήματα αὐτῶν κέρουν σκοπὸν εἶχον τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἐλευθερίας τοῦ λογικοῦ, τὴν δὲ πηγὴν πᾶσιν τῶν γνῶσεων περὶ τῆς ἀνθρωπότητος ἐνέκλειον εἰς τὴν ἐκμάθησιν τῶν γῶσεων ἐλληνικῆς τε καὶ λατινικῆς. Τοῖς δ' Ἀναμορφωταῖς ἀντενέγγουν οἱ Ἰησοῦται, οἵτινες τὸ αὐτὸ μὲν φιλοσοφικὸν στοιχεῖον εἰσάγαγον εἰς τὴν δυτικὴν—καθολικὴν παιδείαν, ἀλλὰ καθυπέταξαν αὐτὸ εἰς ἄλλην ἀρχήν, εἰς τὴν πυλὴν ὑποκοὴν δηλονότι ἀλλ' οὔτε οἱ μὲν, οὔτε οἱ δὲ ἠδυνήθησαν νὰ συμβάλλωσιν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν γνῶ-

σεων περὶ τῆς ἀνθρωπίνης ἀνατροφῆς, διότι δὲν ἐθεώρουν αὐτὴν ὡς μέσον πρὸς τὴν διάδοσιν τῶν θρησκευτικῶν αὐτῶν δοξασιῶν. Ὁ III' αἰὼν γάμει πολλῶν συγγραμμάτων περὶ ἀνατροφῆς. Ἐν δὲ τῶν πολυκρότων σοφισμῶν αὐτῆς τῆς ἑκατονταετηρίδος εἶναι ὁ Αἰμίλιος τοῦ Ρουσσώ (1712—1778), τὰ μέλιστα συνεργίσας εἰς τὴν πεπληνημένην ὁδὸν εἰς τὴν ἐνέπρεσεν ἡ ἀνατροφή ἐν Γαλλίᾳ. Ἡ πρώτη καὶ κυρία πλάνη ἐν αὐτῇ τῷ συγγράμματι προκύπτει ἐκ τοῦ ὅτι, ὁ ἥρωα αὐτοῦ ὑπολαμβάνεται ὁρραῖον παιδίον. Ὁ συγγραφεὺς ἐστέρησεν αὐτὸ οἰκογενεῖας τε καὶ πατρίδος, τὴν δὲ φροντίδα τῆς ἀνατροφῆς αὐτοῦ ἀνέβητο εἰς πρόσωπον ἰδανικῶν παριστάνον ἀφρημένων κύκλων κοινωνικοῦ βίου, διὸ καὶ ἀναγκαζέεται νὰ παρουσιάσῃ αὐτὸ εἰς θέσιν ἀλλόκοτον, ὁσάκις μέλλῃ νὰ πράξῃ τι. Ὁ Αἰμίλιος τοῦ Ρουσσώ γέννησε τοὺς παιδαγωγίους καὶ ἀπεργιστοὺς κοσμοπολίτας, ἐν οἷς ὁ ἑσωτερικὸς ἀνθρώπος ἀνατρίπεται ὑπὸ τοῦ ἑωτέρου καὶ ἑλκυστρὶον παντὸς ἐθνικοῦ χαρακτήρος. Ἐν τῷ αὐτῷ δ' αἰῶνι ἡ παιδαγωγία ἐμφορήθη ἐν εὐραϊ ἐπιστήμῃς τετελειωμένης, καὶ παρίστητο πολλοὺς διακλαδιζομένους ὑποκειμένους εἰς τέσσαρα κύρια συστήματα· πατρὶς δὲ αὐτῆς εἶναι ἡ Γερμανία, ἐνθα οἱ καλούμενοι κλασικοὶ ἐπιστήμονες ἐξακολουθοῦσι μὲν διευθύνειν ἑλληνο-λατινικὴν, ἥ δ' ἐπ' αὐτῇ αὐτῶν ἀποβαίνει ἀληθῶς ἐνεργητικὴ πρὸς τὴν ἐπιστήμην καὶ τὴν φιλολογίαν. Οὗτοι σχηματίζουσι μὲν ὄντως τὴν μεθόδον τῆς καλονικῆς κλασικῆς παιδείας, ἀλλὰ χάριν αὐτῆς ἐπιλαμβάνονται τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ πολίτου. Εἰς αὐτοὺς ἀντιβάλλονται δύο σχολαί, ἡ τῶν Θεοσεβῶν καὶ ἡ τῶν φιλάνθρωπων. Ἐκ τούτων δὲ οἱ μὲν ἐστέρηζον τὴν ἀνατροφὴν ἐπὶ τῆς ἑσωτερικῆς θρησκευτικῆς εὐσεβείας, ἀλλὰ περιωρίζον αὐτὴν εἰς τὰς προσωπικὰς σχέσεις ἐκάστου πρὸς τὴν θεότητα, παρελείποντες τὴν ἐκκλησίαν, οἱ δὲ παρεδίχθησαν ὡς βάσιν τὴν ἀφρημένην ἐννοίαν τοῦ ἀνθρώπου. Ταύτης δὲ τῆς σχολῆς πρῶτιστον ἰδρυτὴν δυνάμεθα νὰ ὀνομάσωμεν τὸν Ρουσσώ. Ἄλλοι οἱ μὲν Θεοσεβεῖς ἐκείων εἰς τὰς ὑπερβολὰς θρησκευτικῆς φαντασμοποιίας, οἱ δὲ φιλάνθρωποι ἀπ' ἐνεντίας μετὰ τοῦ ἰδρυτοῦ αὐτῶν προήχθησαν εἰς τὸν κοσμοπολιτισμὸν. Τὴν τετάρτην σχολὴν ἀπαρτίζουσιν οἱ Ἐκλεκτικοί, προπαθόντες εὐλόγως νὰ ἐκλιθεῖσι πᾶν ὅ, τι βέλτιον ἐξ ἐκάστου συστήματος τῆς ἀνατροφῆς.

МЕЧНИКОВА

Τὸ κύριον δ' ἐλλείπωμα τῶν συστημάτων τούτων ἐνυπάρχεν ἐν τῇ πλαστικῇ καὶ τεχνικῇ τῷ τρόπῳ ἐν προείποντο. Δὲν ἐπέτυχον δὲ ἀπογορεύοντος τοῦ σκοποῦ, ὅτι ἡ ἀνατροφή τίθει εἰς τὸ ἴδιον ἐαυτῆς τέλος, καὶ δὲν χρῆσται μὲν ὡς ὄργανον πρὸς τὴν διδασκίαν μονομερῶν τιμῶν ἰδίων, ἢ περιωρισμένης τιμῆς θεωρίας περὶ τοῦ ἀνθρώπου. Πάντα ταῦτα τὰ συστήματα προτίθεντο τὴν μερικὴν ἀνάπτυξιν αὐτοῦ, καὶ οὐδὲν ἐξ αὐτῶν ἐκκίδετο τοῦ ἰσχυρικοῦ καὶ ἑσωτερικοῦ ὅλου. Διὰ τοῦτο καὶ αἱ μετὰ τῆς οἰκογενειακῆς καὶ δημοσίας ἀνατροφῆς σχέσεις δὲν προδιωρισθήσαν ὅσον ἰδίαι παρ' αὐτοῖς.

Ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐπενέργουν εἰς τὸν κοινωνικὸν βίον ἀνθυπαλιώμενα πρὸς ἄλληλα καὶ παρεξερρίπτοντο τῆς εὐθείας, ἀνερῶν ἐν Ἑλβετικῇ ἀπλοῦς τις ἀνθρωπότης, ἀγνὴς τὰ ἰδιώματα καὶ φρονήματα, ἀγνωστος μὲν πᾶσιν, ἀλλὰ περικραμένος παρὰ τῆς φύσεως, ἀρ' ἡ ἀλήθεια ἀπικρανεύεται, δι' ὁρθορροσύνης καὶ θερμότητος καρδίας, ἐμφυγούμενης ἀπὸ ἀκρίτου τοῦ θεοῦ ἐκείνου ἔρωτος, ὅστις διὰ τῶν γενεῶν τοῦ Θεανθρώπου Ἰησοῦ περιέβαλεται καὶ φρονιμῇ τὰ βέβαια ἐπὶ τῆς γῆς. Ἐκ νεαρῆς αὐτοῦ ἡλικίας ὁ εὐεργέτης τῆς νεολαίας καὶ τῆς ἀνθρωπότητος Πεκκαλδότης¹⁾, ἀφίερων ἐν πλήρει ἀποταγῇ εἰς ὅλας τὰς προσπάθειάς καὶ φροντίδας αὐτοῦ εἰς τὴν μελέτην τῆς δημοσίας εκπαιδεύσεως, καὶ ἠδύνατο νὰ διακρίνῃ πάντα τὰ ἐλλείπωμα τῶν διατάξεων τοῦ κράτους, τὰ ἐν αὐτῇ ἐκτελεσθέντα ὅπως εἴτι καὶ ἐκ προνοίας ἐισπράττειν καὶ αἱ ἐπικρατούσαι μέθοδοι ἐν Γερμανίᾳ ἀριστοὶ καὶ εἰς τὸ πνεῦμα καὶ εἰς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ. Σχηματικῶς δὲ περὶ αὐτῶν σχολικῶν οἰκογενειῶν, οὕτως εἰπεῖν, ἡ οἰκογενειακὴ σχολὴν ἐξ ἐκείνῃ παιδῶν, ἐπάλαιεν ὁσημῆραι κατὰ μέρειν προσκομμάτων, ἐθρῆκευε κατ' ἐχθρῶν καὶ φθονερῶν, ἰδοιμῆκε παντοειδὲς καταδιωγμῶν, καὶ ἐν καιρῷ τῶν ψυχικῶν αὐτοῦ οὐλῶν παρεργεῖτο ὑπὸ μόνῳ τοῦ μετὰ τὴν ἐκπαίδευσιν παιδίου τινός, ὅπερ μετὰ πατρικῆς φιλοστοργίας ἐνηγκαλιέτο, ἢ ὑπὸ τῆς θεᾶς ἀξιοσεβάστου μητρὸς, ἐνασχολούμενης περὶ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν καθηκόντων αὐτῆς. Ἡ μέθοδος τῆς προκαταρκτι-

κῆς μαθήσεως τοῦ Πεκκαλδότης¹⁾ θεμελιώται ἐντελῶς ἐπὶ τῆς ὁρθορροσύνης, τὸ δὲ κατάρθωμα αὐτοῦ ὡς παιδαγωγοῦ κατέστη τοσοῦτον μᾶλλον λόγῳ ἄξιον, ὅσον ἐν τῇ πρώτῃ ἀπείῃ καὶ ἐπαχθεὶ διὰ τοὺς παῖδας σχολῇ αὐτῆς ἀντεστήκαγε τὸν ζωηρὸν οἰκιακὸν τρόπον τοῦ ζῆν, τὴν ψυχὴν οἰοῖ φιλοφρόνου πατρὸς. Πρῶτος οὗτος τότε κατέδειξε πῶς ἡ σχολὴ δύναται νὰ ᾖ καὶ πλαστικὴ, οὕτως εἰπεῖν, οἰκογενεῖα. "Ἄν δὲ παρεξτεῖται τὴν ἰδέαν αὐτὴν εἰς ὑπερβολὴν κατὰ τὴν πρακτικὴν ἐκτέλεσιν, ἀπέδωκεν ὅμως οὐχ ἥττον τῇ ἀνατροφῇ (ἥτις παρεξερρίπτεται τῆς ἀληθοῦς ὁδοῦ ἐνεκα τῶν σχολαστικῶν κλισιῶν) τὴν ρωσικὴν οἰκιακὴν αὐτῆς ἀρχὴν, τὴν παρὰ τῆς δημοσίας παιδείας ὑπὲρ τὸ μέτρον ἐξουδενωθεῖσαν.

Οἱ παιδαγωγοὶ τοῦ παρόντος αἰῶνος προσδιώρισαν ἀκριβέστερον τὰς σχέσεις, αἵτινες ὀφείλουσι νὰ ὑπάρχωσι μεταξὺ τῆς οἰκιακῆς καὶ τῆς δημοσίας ἀνατροφῆς. Ἡ Βεῖμπερ καὶ ἄλλαι πόλεις τῆς Γερμανίας τοσοῦτον ἀναγκάζον ἐκρίνον τὴν πρώτῃν, ἐν καιρῷ μέλλουσα τῆς παιδείας ἡλικίας, ὥστε ἐνέπιστευσαν τὴν ἀνατροφήν τῶν ἀνηλικίων ὁλοτελῶς ὀργανῶν εἰς ζῆνας οἰκογενεάς, διορισμένας ἐπὶ τούτῳ παρὰ τῆς Διοικήσεως. Καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ συγγενεὶ ἀντίπαλοι τῆς διατάξεως ταύτης νομιζούσιν ὡς ἀπαραίτητον τὴν ἀφομαίωσιν τοῦ διοργανισμοῦ τῶν ὁργανοτροπῶν μετὰ τῆς οἰκιακῆς ζωῆς. Ὁ ἡμέτερος ἐν τῷ συγγράμματι αὐτοῦ ἐπαναλαμβάνει τὴν οἰκιακὴν ἀνατροφήν εἶναι ἡ μόνη εὐφροδὸς γῆ διὰ τὴν αὔξησιν τοῦ ἑσωτερικοῦ ἡλικίου ἀνθρώπου. Θεωρῶν δὲ τὴν παρακμὴν τῆς οἰκιακῆς διευθύνσεως ἐν τῇ δικτατῇ Εὐρώπῃ, πρέπει πάντας τοὺς γονεῖς ὅπως ὑποστηρίξωσιν αὐτὴν διὰ τῶν προσπαθειῶν αὐτῶν, καὶ ἐν ἀρκύδι λυπούμενος διότι βλέπει τὴν πρὸς τὴν ἀνεκτικότητα τῶν οἰκογενειακῶν διατάξεων, περιφροῖται τὴν ἐξουσίαν τῶν γονέων διὰ τῆς ἐπιτροπῆς τοῦ κράτους. Ἐκ τῶν ἐπὶ δὲ ζωντανῶν παιδαγωγῶν καὶ ἀκαμάτωις ἐργαζομένοις εἰς τὴν πνευματικὴν ἀνορθωσὶν τῶν γερμανικῶν, σφάερον καὶ ἀκρίβεστον πάντων ἐνόησε καὶ ὥρισε τὴν ἑκείνην ἐν τῷ 1868²⁾ ἐν τοῖς πολυαριθμοῖς καὶ σεβαστοῖς τοῦ φιλοπονηματι. Γινώσκοντες δὲ πᾶσιν ἐπικινδύνως παρεκτρέπεται ἀπὸ τῆς ὁρθορροσύνης ἀληθείας ἡ δικτατὴ Εὐρώπῃ, παρεργασμένη βλέποντες τὸν φερόμενον αὐτὸν γερμανικὸν παιδαγωγὸν ἐμπνευσμένον ὑπ' αὐτῆς τῆς

1) Ὁ Ἰωάννης Ἑρρίκος Πεκκαλδότης ἐγενήθη κατὰ Ἰαννουάριον τοῦ 1746 ἐν Ζυρίχῃ τῆς Ἑλβετίας, καὶ ἐτελεύτησε κατὰ φεβρουάριον τοῦ 1827 ἐν Βρούγγῃ.

ἀληθείας καὶ ἐπ' αὐτῆς τῆς χριστιανικῆς βίσεως τὴν διδασκαλίαν αὐτοῦ ἐπιστηρίζοντα. Ὑπὸ τοιαύτης δὲ διευθύνσεως φερόμενος δὲν ἤδυνήθη νὰ μὴ ἀποδώσῃ τῇ οἰκιακῇ ἀνατροφή τὸν ἀληθινὸν προορισμόν. Ἡ χριστιανικὴ οἰκογένεια, ἀποφαίνεται, εἶναι ἡ ἑστία τῆς ἀληθοῦς ἀνατροφῆς καὶ καταδείκνυσαι τὴν ἀπόλυτον ἀνάγκην τῆς ἐνώσεως τῆς οἰκογενείας μετὰ τοῦ κράτους πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ ἱεροῦ σκοποῦ ἔργου, ἐνώσεως ἐπεξεργασθείσης δεόντως ἐν τοῖς χριστιανικοῖς μόνον λαοῖς. Ἐν τῇ σημερινῇ Γαλλίᾳ τὰ ἐπιστημότερα παιδαγωγικὰ συγγράμματα ἀνῆλθουσιν εἰς γυναικας, ἐν τούτοις δὲ ἀπαντῶμεν σαφῆ ἀναπτύξιν τῆς ἡμετέρας γυναικός.

Τὰ δυτικὰ κράτη πρὸ πολλοῦ ἤδη παρέτησαν τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ ὁρίσωνται διὰ νόμον τὰς ἐνδεχομένης σχέσεις τῆς οἰκογενείας πρὸς τὸ κράτος, καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀνατροφήν. Ἡ μὲν Γερμανία αὐστηρῶς καταδικάζει τοὺς γονεῖς, οἵτινες δὲν ἀποστέλλουσιν τὰ τέκνα αὐτῶν εἰς τὰ σχολεῖα. Οἱ δὲ Γάλλοι θέλοντες, κατὰ τὴν ἑαυτῶν ἀστυκὴν θεσμοθεσίαν, νὰ περιορίσων τὴν ἀτομικὴν ἐλευθερίαν τῶν πολιτῶν, προσπαθοῦσι παντὶ σθένει, ὅπως ἀναδειχθῇ ἐν Γαλλίᾳ ὡς ἔθος ἔθνικόν, πᾶν ὅτι διὰ τοῦ νόμου ἐστερωθῇ ἐν Γερμανίᾳ. Ἡ δὲ Ἀγγλία ὡς πρὸς τοῦτο ἔμεινεν ὑποσπορούσα τῶν ἄλλων εὐρωπαϊκῶν κρατῶν καὶ δὲν ὥρισεν εἰσέτι τὴν ἐνωσιν ἀμφοτέρων τῶν ἀνατροφῶν. Ἐν τοῖς συγγράμμασι τῆς σημερινῆς Γερμανίας οἱ ἐπιστήμονες συνεχῶς θίγουσι τοῦτο τοῦ ζητήματος, πειρώμενοι νὰ ὁρίσωναι ἐκρινέστερον τὰς μετὰ τῶν γονέων καὶ τοῦ κράτους σχέσεις.

Ἐὰν δὲ ἡ παιδαγωγικὴ ἀνίκη τῇ τάξει τῶν πρακτικῶν ἐπιστημῶν, καὶ ἰὰν αἱ βάρυναι αὐτῆς δύνανται νὰ διαφέρωσι πρὸς ἀλλήλας, ἀναλόγως τοῦ χαρακτῆρος τῶν διεικλήσεων καὶ τῶν λαῶν, ἡμεῖς ὑποθέτομεν ὡς λυσιτελεστέραν καὶ πρωτίστην ἀρχὴν ἐν τῇ παιδαγωγικῇ τὴν ἰδίαν τῆς ὅσον ἐνεσσι πλήρους ἰσορροπίας μεταξὺ τῆς οἰκιακῆς καὶ τῆς δημοσίας ἀνατροφῆς.

Ὅρισαντες οὕτως διὰ τῆς διανοίας τὴν ἀλήθειαν τῆς προτάσεως ἡμῶν, καὶ ἐπιστηρίζαντες αὐτὴν διὰ τῶν διαφόρων τρόπων μεθ' ὧν ἀπεφάνθησαν οἱ καθ' ἡμᾶς σοφοὶ περὶ τοῦτο τοῦ ἀντικειμένου, ἀπευθυνόμεν ἤδη εἰς τὴν ἱστορίαν καὶ διατρέξαντες ἐν αὐτῇ συντόμως ἡ μάλλον ἀκριβητῶς πως τὴν οἰκογενειακὴν ζωὴν τῶν κυριωτέρων ἔθνων, ὑπο-

δείξομεν κατὰ πόσον αὕτη ἀναλογεῖ πρὸς τὴν ἀστυκὴν καὶ παιδικὴν τοῦ ἀνθρώπου ἀνατροφήν.

Ὅποσους διασχύμους χρονολογίους ἔχει ἡ ἀνθρωπότης! μὲ ὅποια λευκαυγὴ χρώματα περιέγραψαν τὰς ἐσωτερικὰς πράξεις τῶν λαῶν καὶ τῶν ἐπικρατειῶν! μὲ ὅποιους φλογεροῦς λόγους ἀναγγέλλεται τὸ ἥρωικόν αὐτῶν κλῆος! Ἀλλὰ! οὐδεὶς τῶν σοφῶν τούτων δὲν ἀνέφρασεν ἰδίαν τινὰ ἐργασίαν, ἵνα μετριοφρόνως ἐισδύσῃ εἰς τὸν ἐσωτερικὸν οἰκογενειακὸν βίον πάντων ἡ τινῶν ἔθνων τοῦ κόσμου, καὶ χάριν τῶν ἐπερχομένων γενεῶν ἐξιστορήσῃ ἀρελῶς καὶ ἰδιωτικῶν καὶ ἀλαμπῇ πρὸς ὅσων ὑπαρξὴν αὐτῶν, ἐν παντελεῖ ἀγνοίᾳ ὡς ἐκ τούτου ἐγκαταλειφθεῖσαν μέχρις ἡμῶν. Οὕτω βεβαίως ἤβηεν ἀναφανθῆναι ὅπως ὅλως διάφορον καὶ ἥβηεν ἀνακαλυφθῇ ἐν ἐκείνῳ ἔθνει ἡ ἰδιόζουσα αὐτῷ οὐσία. Ἡ δ' αἰτία τούτου πασιδύλος. Εὐκοπώτερον βεβαίως εἶναι καὶ εὐκρεστότερον νὰ κατανοήσωμεν τὸν ἐσωτερικὸν βίον τῶν λαῶν, ὅστις καταγράφει τὴν ἀκὴν καὶ ἐλθαμβοὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς, παρὰ νὰ κατέλθωμεν εἰς τὰ βάθη ἐνδομυχα τῆς ἰδιωτικῆς ζωῆς, ὅπου τὸ πᾶν κατὰ πρῶτην προσβολὴν φαίνεται τοσοῦτο σμικρὸν καὶ ἀσήμαντον. Ὀρεῖται νέος δαιμόνιος ἀνὴρ ν' ἀναστρέψῃ τὴν ἱστορίαν, καὶ ἀποχωρίζων τὴν δίκην φλοιοῦ ἐσωτερικῆς λαμπρότητος τῆς ἀνθρωπότητος, νὰ παρουσιάσῃ τὸ ἐσωτερικὸν μόνον πρῶτον, τὴν οὐσίαν. Μὴ χεираγωγούμενοι δὲ ὑπὸ τοσούτου ὁδηγοῦ, ὅστις ἤβηεν ἐγκλείσει τὸ μέγεθος τοῦ προβλήματος ἐν ἐνὶ μόνῳ πονήματι, ἀφ' ὅπου νὰ ἐκτεθῶμεν ὅσον οἶόν τε ἡμῖν εἰς τὸ ἔργον καὶ νὰ συλλέξωμεν τὰ δέοντα πανταχόθεν. Ἀλλὰ τὸ ἔργον μέγα καὶ δυσέριστον καὶ οὐχὶ τοῦ παντός, αὐτὸ μέγας δὲ κίνδυνος ἀνακλινεῖ οὐ ρῶτα λαμβάνειν, κατὰ Πίνδαρον. Τὸ καθ' ἡμᾶς σμικρὸν ἐκ σμικρῶν καὶ ταῦτα ἐκ τοῦ παραχρῆμα προσάγοντες, ἀκριβοῦς εἰπωμεν. εὐχρίμα περὶ τούτων.

Ἀρχόμεθα δὲ οὐχὶ ἀπὸ τῶν Σινῶν, προβατικῶς μιμούμενοι τὸ παράδοξον ἔθος τῶν σοφῶν τῆς Δύσεως, περὶ τοῦ δόντος υπαριζοῦντος τὴν Σινικὴν ἀρχαιότητα, ἀλλ' ἀπὸ λαοῦ γνωριμωτέρου τοῖς Ἕλλησι καὶ οὐχὶ τοσοῦτο μακροσπένδου, τῶν Ἰσραηλιτῶν.

Αἱ παραδόσεις τῆς ἱερᾶς Γραφῆς εἰσὶν ἀναμφίλεκτοι, αἱ δὲ ἱμπεριαλὶ ἐπιστήμαι καὶ τὸ ἐνδύμυχον αἶσθημα ἀποδεικνύουσιν αὐτάς

МЕЧНИКОВА

ἀντικειρτῶς ἀληθεστάτας. Τὸ πρῶτον μυστήριον τοῦ γάμου ἐξετελέσθη ἐν Ἑδμ παρ' αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῷ πρῶτῳ ἀνδρὶ γένου παρισπῶν νὰ χρηματισθῇ ὡς οὐτάριον ἀπὸ τῆς ἀνθρωπότητος. Ἡ πρώτη δὲ οἰκογενεὶα μεταδίδουσα τὸ κόσμον τὴν παράδοσιν περὶ τοῦ παραδείσου, φέρει ἐν ἐαυτῇ τὸ σπέρμα τοῦ κακοῦ καὶ τοῦ ἀγαθοῦ. Περιετίθω αὖ οἰκογενεῖαι τῶν παλαιῶν Πατριαρχῶν παρέρχονται ἀλλήλοδιαδόχως, σχηματίζουσι ἐν τῇ σειρά πολλῶν αἰώνων τὰς γενεάς. Καὶ αὖθις μετὰ ταῦτα πᾶσα ἡ ἀνθρωπότης ἐμπεριλαμβάνεται ἐν μιᾷ οἰκογενείᾳ, ἥτις δισπαρεῖται καθ' ἑλὸν τὸ πρόσωπον τῆς γῆς μετὰ τὸν κατακλυσμὸν! Καὶ αὖ μὲν καλὰ γενεὰ εὐλογοῦνται παρὰ τοῦ Θεοῦ, οἱ δὲ ρονεῖς καὶ ἀσέβεις ἀποδιώκονται ὡς ἐπικατάκτοι.

Ἐκ μιᾶς τοιαύτης εὐλογημένης γενεᾶς κατὰ γέναι ὁ περιούσιος λαὸς τοῦ Θεοῦ. Ἀρχὴ δὲ ὁ πρῶτος αὐτῆς βίος καὶ πᾶσι αἱ ἔργων παραδόσεις, αἱ πολυπληθεῖς παρὰ τὸν Θεὸν ἐπαγγελίαι, πραγματοποιοῦνται ἐν τῇ τῆς οἰκογενείας, καὶ αὐτὸς ὁ ἀληθὴς Θεὸς τοῦ πατρὸς κόσμου εἶναι ὁ Θεὸς τοῦ τριπλοῦ στελλήλου, ὁ ὡς Ἀβραάμ, Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ.

Ἐν οὐδενὶ δ' ἐτέρῳ ἔργῳ λαὸν ὁ οἰκιακὸς βίος καθιερώθη. Τούτων, ἔσαν παρὰ τοῦ ἐκλεκτοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ, καὶ οὐδαμοῦ ἄλλοι ἢ τοῦ σώου ἱσχυρὸς συνδύματα μετὰ πάσης τῆς ζωῆς τοῦ λαοῦ. Ποία δὲ ἡ ἱστορία ἀφροντοπορεῖ τοσοῦτον εἰκόνα τῆς οἰκογενεακῆς ὡς ἡ ἱερὰ Γραφή; Ἡ οἰκογενεὶα τοῦ ἀρχηγόνου τούτου λαοῦ χρησιμεῖται ἀπολαγομένης ὡς πρότυπον εἰς τὰς ἀκολουθοῦσας γενεάς, καὶ εἶναι ἡ μέλας ὅλης τῆς ἱσραηλινῆς ζωῆς. Τὸ πνεῦμα τῶν ρυθμῶν πανταλῶν δὲν ἐκλήθη ἐν ἐλευθερίᾳ τοῦ γάμου διὰ τῆς ἀναισθησίας τῶν τάξεων, ὡς ἦτο διὰ τὸ παλαιὸν παρὰ τοὺς Αἰγυπτίους. Ὁ γάμος θεωρεῖτο ἱερὸς παρὰ τοὺς ἱσραηλῆτας, τὸ δὲ γάμος δὲν ἦτο μὲν ἀπαραγομένη, ἀπὸ γοῦν δὲ ἀσκήτως ἡ διὰ τῆς βίας διαλυσις τῶν συζύγων, οὐτίνες διὰ τῆς ἐνώσεως αὐτῶν παρίστανον τὸ σῶμα τῆς ἐνώσεως μετὰ τοῦ Θεοῦ, καὶ πᾶς ὁ λαὸς περιεστένετο ὡς μία οἰκογενεὶα, τῆς ὁποίας ἀρχὴς ἦτον ὁ Σεβαστὸς. Ἡ γυνὴ, ἐξουθενώμενη ἐν πᾶσι τῇ Αἰσῇ, ἐτιμᾶτο ὑπερβαλλόντως παρὰ τοὺς Ἑβραίους. Ὁ πορὸς ποινητὴς τῶν Παρισπῶν ἐν τῇ ἱερᾷ Γραφῇ θαυμασιώ

ἐξωγράφει τὴν κοινωνικὴν θέσιν καὶ τὰ ἔργα αὐτῆς. «Σοραὶ γυναῖκες, λέγει, ἀνοδοῦσαν οἶκους, ἡ δὲ ἀρῶν κατέστρεψε ταῖς γενεαῖς αὐτῆς. Ὅς εὖρε γυναῖκα ἀγαθὴν, εὖρε χάριτας· ἔλαβε δὲ παρὰ Κυρίου ἰλαρότητα (Κερ. ιδ.) κτλ.» «Ἐπὶ ζῆλον, χρυσὰ τῶν ὀνείων καὶ τιμὰν ἑγνώμια, ἀπερ ἐμπέπουσιν εἰς τὰς θυγατέρας τοῦ ἱσραὴλ! πὺς γὰρ οὐ; Ἡ ἱσραηλίτις ἐν τῷ βίῳ ἐδήλωσε πάντα τὰ προσόντα αὐτῆς· ἀνερῶν θυγάτηρ εὐπειθὴς καὶ περιεσμένη, μήτηρ φιλόσοφος καὶ συνετὴ ἐν πλείστασι δοκίμασι, προσήτις ἐν τῷ προσώπῳ τῆς Ἀννης, σῶταιρα τοῦ λαοῦ ἐν τῇ Ἰουδίᾳ καὶ σώφρων σύζυγος ἐν τῇ Σωσάνῃ.

Οἱ δεσμοὶ τῶν γονέων μετὰ τῶν τέκνων οὐδαμοῦ ἐπίσης ἦσαν ἱσχυρότεροι ὡς ἐν τῇ Ἑβραϊκῇ οἰκογενείᾳ. Οὐχὶ δὲ μέτρηται ὁ νόμος ὑπογίνεται μακροβιότης καὶ εὐδαιμονία εἰς τὸν σεμνὸν καὶ εὐπειθῆ υἱόν. Ἡ ἐξουσία τοῦ πατρὸς εἶναι ἱερὰ. Οὗτος παρουσιάζεται ὡς ἀρχιεὺς ἐν τῷ μέσῳ τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ, τὴν ὅποιαν δοκεῖ ἐν ὀνόματι τοῦ Ὑψίστου καὶ τοῦ νόμου Αὐτοῦ. Περὶ τούτων ὁ αὐτὸς Παρισπαστὴς ἐν πολλοῖς καὶ ὀριζοῦσιν ἐκραντορικῶς ἀναγράφει καὶ ταῦτα. «Ἄκουε, υἱέ, παιδεύειν πατρός σου, καὶ μὴ ἀπώρηθε μοῖς μητρός σου· στέφανον γὰρ χαρίτων ἐξεῖ σὴ κορυφή, καὶ κλειὸν χρύσεον περὶ τῷ πρῶτῳ. Υἱέ, ἐὰν δεξιόμενος ᾖσιν ἐμῆς ἐντολῆς κρήνη παρὰ σεαυτῷ, ὑπακούσεται σοῖς εἰς τὸν οὐρανόν σου, καὶ παραβλαῖς δὲ αὐτὴν ἐπὶ νοστήσειν τῷ υἱῷ σου. Υἱέ, μὲν νομίζω μὴ ἐπὶ λανθάνω, τὰ δὲ ῥήματά μου τριπλῶς ἡ καρδιά μου γὰρ βίου, καὶ ἐπὶ ζωῆς, καὶ ἐπὶ τῇ ἐκείνῃ προσθήσουσί σοι.» (Κερ. Α', Β' καὶ Γ.) κτλ. Καὶ πολλὰ τοῦ τῆς ἱερᾶς Γραφῆς χρυσὰ εἰσὶν ἐκείνη πατέρων πρὸς υἱούς ὑποθίκα, ἰδίᾳ δὲ ἐπὶ τῆς ἱστορίας υἱοῦ Σαρά ἐν πολλαῖς εὐρηται καὶ αὐταί. «Ἐγὼ τὸν πατέρα ἀκούετε, τέκνα, καὶ οὕτω ποιήσετε, ἵνα σωθῆτε· ὁ γὰρ ὁ Θεὸς ἐδίδου πατέρα ἐπὶ τέκνοις, καὶ κρίνει μὴ τῶν ἱσπερέσειν ἐπ' υἱοῖς. . . .» κτλ.

Φωτίζον δὲ τοιαύτην σπουδὴν διὰ παρανοήσεων θερμῶν οὕτω καὶ ἐπαφῶν ἐν οὐδενὶ ἐτέρῳ λαῷ ἢ τοῦ σπανιωτάτου σπουδῶν ἐν ἀπνεύρωσιν καὶ ἐξουσίᾳ οὕτως ἐπὶ τῇ

1) • Γυναῖκα ἀνδρῶν τῆς εὐρήσει· τιμωμένη δὲ ἐστὶ λῶν πολυτελῶν. Θάροσι ἐπ' αὐτῇ ἡ καρδιά τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς κτλ. (Παροιμ. Α').

λυτον πατρός πρὸς υἱούς, καὶ ὁμοῦς ἡ ἔξουσία τοῦ Ἰσραηλῆτου δὲν ἐπικεῖνται ὅσον ἐν ἑτέροις λαοῖς, οὐδ' ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε νὰ καθυπακούῃ τὰ τέκνα αὐτοῦ εἰς θάνατον, ὡς ἔπαρ' τοῖς Ἕλλησι καὶ Ῥωμαίοις, οἵτινες εἴχον τὸ δικαίωμα ν' ἀποκτείνωσι τὰ νεογνὰ αὐτῶν πρὸς τὸ δοκοῦν αὐτοῖς. Τοιοῦτος νόμος, δὲν ὑπῆρχε παρὰ τοῖς Ἑβραίοις, διότι πάντα ταῦτα ἀρκεοῦντο τῷ Σαβῳῳ, οἱ δὲ γονεῖς ἔθελλον τὸ τέκνον ὡς κτήμα αὐτοῦ, καὶ οὐχ' ἴδιον ἑαυτῶν. Ἡ γέννησις ἀρρευνὴ ἰσχυρὴν κεν ἀποκτήσιν ὑπερέτου δι' αὐτὸν αἱ δὲ ἀπονέμονται προσφορὰ τῷ Θεῷ ἐκ μέρους τῆς μητρὸς καὶ τῶν τέκνων, οὐδεμίαν εἶχον ἰσχυρὴν ἀνεν τῆς οὐγκατανεύσεως τοῦ πατρὸς, ὡς κεραλίς τῆς οἰκογενείας. Ἡ μὲν ἔξουσία τῶν γονέων ἐπὶ τῶν τέκνων διήρχετο ἕως οὗ αὐτὰ ἔζων ἐν αὐτῇ τῇ οἰκίᾳ, ἡ δὲ ὑπακοή ἔμενεν ἀδιάλειπτος ἐν πάσῃ τῇ διαρκείᾳ τῆς ζωῆς αὐτῶν.

Ἡ οἰκιακὴ βίος, κατὰ τὴν θέλησιν τοῦ Νομοθέτου, ἦτο πάντοτε ἡ βίσις τῆς ζωῆς τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ. Ἐκ τῶν εὐλογημένων οἰκογενειῶν κατ' ἄνωγονται πάντες οἱ μεγάλοι αὐτοῦ ἄνδρες. Καὶ αὐτοὶ ὁ νομοθέτης, σωθεὶς ἀπὸ τῶν ὀδῶν, κατ' ἰδιαιτέραν θέαν βουλὴν, ἐγαλοῦσθαι καὶ ἔσχε τὴν πρώτην, τὴν καὶ ἐκτεπνεύσαν, ἀνατροπὴν παρὰ τῆς ἰδίας αὐτοῦ μητρὸς. Τὸ δ' ἐπεισὸδιον τῆς θέας αὐτοῦ Γραφῆς περὶ τοῦ Ἰῶβ, περιστολῆσιν ἡμῖν ἄνδρα θεοσεβῆ, περιστοιχοῦμενον ὑπὸ εὐτυχούς οἰκογενείας. Σαμουὴλ, ὁ χρίσας δύο βασιλεῖς τοῦ Ἰσραὴλ, περιεβλήθη τρυφερώς παρὰ τῆς μητρὸς αὐτοῦ Ἀννης· ὁ δὲ λίαν ἀγαπητός τῷ Θεῷ Δαβὶδ ἐβλάστησεν ἐκ τῆς ρίζης τοῦ Ἰεσσαί. Ὁ Ἰσραηλιτικὸς λαὸς, ὑποκύψας εἰς δεινοπαθείας καὶ καταδιωγμούς παρὰ τῶν ἀλλοφύλων, ἡλευθερώθη διὰ τῆς κραταιᾶς χειρὸς τῶν Μακκαβαίων, μητρὸς θεοσεβεστάτης εὐμοιρησάντων. Καὶ τέλος ἐν αὐτῷ τῷ ἰδίῳ λαῷ, ὅτε ἤλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, ἐξελέχθη παρὰ τοῦ Ὑψίστου ζευγὸς ἄμωμον, ὅπερ ἀνέβρεψεν ἐν τοῖς κύλινδρος αὐτοῦ τὸν Λυτρωτὴν τοῦ κόσμου, καὶ ὅπερ περιστολῆσιν ἡμῖν πλήρες καὶ ἐντελὲς πρότυπον τῆς ἀνθρωπίνης οἰκογενείας.

Ἡ δημοσία ἐκπαίδευσις παρὰ τοῖς Ἑβραίοις ἐπὶ ἡλῶν ἐκ τῆς οἰκιακῆς, ὅθεν καὶ πάσα προκαταρκτικὴ ἀνατροφὴ ὀρεῖται νὰ πηγάζῃ. Συνέβη δὲ νὰ εἰπωμεν, ὅτι ἡ οἰκιακὴ παρ' αὐτοῖς ἐξείχε τῆς δημοσίας. Τὸ δεσπόζον πνεῦμα ἦτον υπερβαλλόντως θρη-

σκευτικὸν καὶ παρεμπερές πρὸς τὸν βίον πάντος τοῦ λαοῦ. Καθ' ἑλπὴν δὲ τὴν αἰῶσιν τοῦ παιδίου ἤγοντο θρησκευτικαὶ τελεταί, καὶ θυσία προσεφέρετο, ὅτε ἀπεγαλακτίζετο· καὶ τὴν μὲν σωματικὴν αὐτοῦ ἀνάπτειν διηθούεν ἡ μήτηρ, τὴν δὲ ψυχικὴν ὁ πατήρ, ὑπόχρεως ὡς ν' ἀνατρέφῃ τὰ τέκνα αὐτοῦ ἀπαρεγκλίτως κατὰ τὸν Μωσαϊκὸν νόμον. Ἡ δὲ μήτηρ μέχρι μὲν τοῦ τρίτου ἔτους ἐγαλακτοτρόφει αὐτὴ τὸ ἑαυτῆς βρέφος, ἅμα δ' ἔσχετο νὰ φελλίξῃ, ὁ πατήρ ἐσπευδεὶς νὰ τῷ διδάξῃ τὰς δέκα ἐντολάς. Τὴν δὲ σωματικὴν γυμνασίαν καὶ τὴν μουσικὴν ἐμάθναν ἐν τῇ οἰκίᾳ. Ὁ Δαβὶδ ἔφερε μὲν ἑαυτοῦ ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ Ἰεσσαί τὴν σπενδόνην καὶ τὴν κιθάραν. Τῶν θυγατέρων δὲ ἐν ἰδιαιτέρῳ μέρει τῆς οἰκίας ἐκῆδον ἡ μήτηρ μὲ ἀγρυπνίαν ὅμα. Ἐνταῦθα μετ' αὐτῆς ἐνηθον τὸ ἔριον, ὕφαινον, ἐψάλλον ἱεροὺς ψαλμούς, ἐτέρποντο χορεύουσαι καὶ χοροῦσαι τὴν κιθάραν, προσεμαζόμεναι οὕτω διὰ τὰς δημοσίας θρησκευτικὰς τελετάς.

Ἐν μέσῳ δὲ πάντων τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας, συνηγμένων ἐπὶ τὸ αὐτὸ, ὁ πατήρ διηγείτο τὰς ἀρχαίας παραδόσεις περὶ τοῦ λαοῦ, μετὰ διδομένας τοιοιτοτρόπως ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν, καὶ ἀπὸ φυλῆς εἰς φυλὴν. Οὕτως ἐζῆ ὁ παλαιὸς Ἰσραηλιτὴς, ὡς εὐσεβὴς οἰκογενεὶάρχης, πρῶτον ὑπὸ τὴν ποιμενικὴν καλύβην πλησίον τῆς συκαμνίας καὶ τοῦ ἀμπέλωνος, εἰτα δ' ἐν τῷ μέσῳ τῆς πολυτελείας τῶν πόλεων, θεραπευόμενος μὲν ὑπὸ τῆς γυναικὸς, σεβόμενος δὲ παρὰ τῶν τέκνων ἀμεταπτώτως. Ἀπὸ τοῦ κόλπου αὐτοῦ προεβλῆν ἐν τῷ ἱερῷ, ἐνδελεχῇ δὲ εἶχε τὴν μὲν χρῆσιν τῆς σπενδόνης καὶ τῆς λύγχνος ἐν ταῖς μάχαις κατὰ τῶν ἐχθρῶν, τὴν δ' ἔρμηνειαν τοῦ νόμου εἰς τὸ συνέδριον τῶν πρεσβυτέρων. Ἐλατῆριον δὲ γλυκυθυμὸν τε καὶ τελεσιουργόν, ὀδηγοῦν ὡς στήλη μὲν πύρινον ἐν ταῖς δυσμερείαις, ὡς νεφέλη δὲ φωτὸς ἐν ταῖς εὐμερείαις τοὺς υἱούς Ἰσραὴλ πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ καθήκοντος, ἢν ἡ ἀποσιώσις πρὸς τὴν γῆν τῶν πατέρων αὐτῶν, τὸ φίλτρον πρὸς τὴν γῆν τῆς Ἐπαγγελίας, ἡ διακαὴς ἀγάπη πρὸς τὴν πατρίδα. Ἐπὶ τῶν ποταμῶν Βαβυλώνας, μόλις μὲν θρηνησάντων μακράν τῆς γλυκείας αὐτοῦ πατρίδος ὁ αἰχμάλωτος Λεβίτης καὶ μετ' αὐτοῦ πᾶς ὁ δεινὸς νοσταλγῶν λαός, ἐπὶ τῶν ποταμῶν Βαβυλώνας, ἐκεῖ ἐκαθίσταντο καὶ ἐκλάσσαν ἐν τῷ μνηστῆρι ἡμᾶς τῆς

МЕЧНИКОВА

ὕπὲρ ἀναγκτήσεως τῆς ἐφάπαξ ἀπολεσθείσης
πατρὶδος αὐτοῦ.

ΣΙΝΑΙ.—Και ταῦτα μὲν περὶ τοῦ Ἰσραηλῆ-
του λαοῦ ἀς ἐπιστάσωμεν διὰ τὸ θέλημα καὶ
ἐπὶ τοῖς λοιποῖς κυριοῖς ἐθνεσι τῆς Ἀσίας, καὶ
διὰ πρῶτον ἐπὶ τῷ Σινικῷ. Ποῶς διακρίπεται
τὸ παράδοχον τοῦτο αἰνigma τοῦ ἀρχαίου καὶ
νεωτέρου κόσμου, ἡ γιγαντιαία αὕτη ἐκπρό-
στα ἡ ἐκ ποσοῦτων ἐκπομπῶν καπνίσαν,
διασπασθῆσα διὰ γιγνιστρίων θλῶν ἐν τῇ
καταβλήτῃ αὐτῆς καπνοῦ; Ἐν τῇ

[illegible]

ἄτρός, φέρ' εἰπεῖν ἄπαρκαυχήσεται ἀσθενή-

σας τοῦ αὐτοκράτορος¹, οἱ δὲ λοιποὶ ἰσχυροὶ μισθώνονται ἢ ἀμειβόμενοι οὐχὶ διὰ τὴν ἀπαλλοτρίωσιν τῆς νόσου, ἀλλὰ διὰ τὴν διατήρησιν τῆς υἱείας, (καὶ τοι τοῦτο ἴσως κατὰ μινδύκην ἐξαιρέσιν ἔχεται λογικότητος), ἥτοι οἱ βόλκοι ἢ γυμνόποδες γόητες μετέρχονται ὡς θιαγεῖς ἐνδημικαὶ βροτοληγοὶ χολέαι τὴν ἱερὰν τοῦ Ἱπποκράτους ἐπιστήμην, οὐδὲν παροδοῖον, ἀν οἱ γονεῖς οὐχὶ ἐκ ψυχικοῦ φιλοπατριᾶς αἰσθηματος, ἀλλὰ διὰ γραπτὸν νόμον ἀναγκάζονται ν' ἀναπρέμωσι τὰ τέκνα αὐτῶν, καὶ υἱοὺς δωρῆμασι καὶ βραβεῖσι ἀμειβόμενοι ὑπὸ τοῦ Κράτους, ὡς περ' ἡμῶν οἱ ἀλλοτρίοι, ἐπὶ τῇ προσῶφ καὶ τῇ προβιθασμῷ τῶν ἰδίων αὐτῶν τέκνων! Ἡ δὲ ἐξούσια τὰ τέκνα οὐ μόνον ἔσαν τιμωρεῖ αὐτοκράτορι, ἀλλὰ καὶ ὅταν δὲν φυλάττουσιν ἐν πάσῃ τῇ προσκοσῇ ἀκριβεῖς τὰς περὶ τῆς κηδείας καὶ τοῦ πένθους τελετάς, πρὸ αἰώνων καὶ ταύτας τυπικώτατα διαχειρομαίνας, μετὰ τὸν θάνατον τῶν γονέων αὐτῶν.

Τὸ οἰκογενειακὸν στοιχεῖον λοιπὸν ἐν τῇ Σινικῇ, μεταβλήθη εἰς ἐλαττόν τῶν σχεδίων τοῦ κράτους, δὲν ἐπιτυγχάνει τοῦ σκοποῦ, ἐν ἑκ μέρει τιθεμένου τοῦ πρώτου μελιστάνοιο Μανδάρινου καὶ τοῦ ἐσχάτου χειρωνακτοῦ. Ἡ δὲ ἐλευθρία περὶ τὸ τιμαλφίστατον τοῦτο τοῦ ἀνθρώπου κειμήλιον ἀποτυχία ἔγκειται πάντως ἐν τῇ ἰδέᾳ, ἣν ἐκ προϊστορικῶν χρόνων συνέλαβεν ὁ πρῶτος τῆς χώρας Δεσπότης. Διότι, ὅταν ὁ μὲν πατὴρ προθυμῆται ν' ἀναβλέψῃ τὰ τέκνα αὐτοῦ χάριν μόνον τῆς προσωπικῆς αὐτοῦ ἰδιοτελείας, ἀνευ πατρικῆς στοργῆς, ὁ δὲ υἱὸς ἐκτελεῖ τὰς τελετάς τῶν μνημοσύνων τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἑλευνόμενος μόνον ὑπὸ τοῦ φόβου μὴ ὑποπέσῃ καὶ παρὰ τοῦ νόμου ὀριζόμεναις ποιναῖς, ἀνευ τοῦ εὐγενοῦς καὶ θείου ὄντος αἰσθηματος τῆς υἱικῆς ἀγάπης, ἢ τῆς ἐλπίδος ὑπολείπεται οἰκογενειακοῦ δεσμοῦ καὶ τῶν ἐκ τούτου ἀγαθῶν. Τὸ οὐρανίον τοιγαροῦν κράτος, ἥκιστα φερώνυμον, πόρρω τοῦ οὐρανοῦ κατὰ γε τοῦτο κείται, καὶ νοσηρὰν ἀνακνέει πνευματικὴν ἀτμοσφαῖραν. Ἐν τῷ αὐτῷ δὲ στερεοτύπῳ ἀλλὰ πλημμυρεῖ κύκλῳ κυλινδρούμενον, ἐν παχυλῇ ἰλίδι, ὡς ἀπεροπληθὺς τις

μυρμηκίῳσα ἀγέλη, ἐνδιαιτᾶται καὶ βόσκειται, περὶ θεολόγου καὶ θεολόγου μέρους τῆς υἱικῆς προσόδου καὶ τοῦ θείου φωτός, ἀπερὶ ὁ καταβάς ἐξ οὐρανοῦ ἰδωρήσατο ἀπὸ τοῦ Σταυροῦ τῷ γένει τῶν ἀνθρώπων. Ἀρ' οὐ τοῦ διὰ τὸ θυμοσφόρον ὅπιον κατεπλημύρυσεν, ὡς μὴ ὤρετο, τὴν ἄλλοτ' εὐδαίμονα, τὰ νῦν δ' ἀθλίαν ταύτην χώραν, ἢ Σινικὴν ἐγκράτειά τε καὶ σοφία ὤλοντο, ἀνεπανορθώτως ἐν αὐτῷ ναυαγῶσαι καὶ ἀρῶν κατακλύζομεναι. Ἡ Σινικὴ ἄρα ἐναργὴς παρίσταται ἀποδείξεις τοῦ ὅτι τὸ οἰκογενειακὸν στοιχεῖον, προστηροσμένον τῇ διαποῦσιν τοῦ κράτος διοικήσει, δύναται μὲν νὰ παρᾶσχῃ τῷ κράτει ἀκράδαντον σεβρότητα, ἀλλὰ καταπεσισμένον ὑπὸ τῆς ἀνάγκης τοῦ νόμου καὶ ἰσπερήμενον ζωῆς ἰσωτερικῆς ἐνεργείας, ἀποβαίνει παντάπασι ἀνυπερβλήτως περὶ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως.

ἸΝΔΟΙ.—Ὁ πρῶτος βίος τῆς ἀνθρωπότητος ἔφατον ἔσχεν ὀμολογουμένως τὰ ὑψηλὰ ὀρεσώδη τῆς Ἀσίας. Πάσαι αἱ θρησκείαι, αἰτινὲς εἶπιν, οὕτως εἰπεῖν, τὸ πνεῦμα τῆς ζωῆς τῆς ἱστορίας τῆς ἀνθρωπότητος, καὶ πολλὰ φιλοσοφικὰ συστήματα ἐγεννήθησαν ἐν τῇ Ἀσίᾳ. Ἡ Ἀσία εἶναι ἡ γονιμωτάτη μήτηρ, ἥτις ἐγέννησεν καὶ ἐξέβρεψε τὴν ἀρχαίαν καὶ τὴν νεωτέραν Εὐρώπην· ἡ Ἀσία ὑπερῆεν ἡ κοίτης τῆς ἀνθρωπότητος, ἡ πρώτη διδάσκαλος τῶν τεχνῶν, τῶν ἐπιστημῶν, τῆς ἐμπορίας καὶ ἐν συνόλῳ τοῦ πολιτισμοῦ. Ἐν τῷ μέσῳ δὲ τοῦ κλοσσιακοῦ, τούτου ἀνατολικοῦ κόσμου ἡ Ἰνδία παρίσταται ἐνώπιον ἡμῶν ὡς ἡ μεγαλὴ καὶ ἀρχαιωτάτη ἑστία τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας, ὡς τὸ κεντρικὸν καὶ ἀκτινοβόλον σημεῖον τοῦ ἀχνούσῃ ἐκείνου κύκλῳ τῶν φιλοσοφικῶν καὶ θρησκευτικῶν ιδεῶν καὶ τοῦ πρώτου καὶ ἀρχαιοδύος τῆς ἀνθρωπότητος βίου. Ἡ Ἰνδικὴ κοινωνία ὑπῆρξε πρὸ αἰώνων θεοκρατικὴ, στερηζομένη κυρίως ἐπὶ μόνῃς τῆς θρησκείας ἱποταμένους οἱ πολιτικοὶ καὶ ἀποτικοὶ νόμοι, τὰ ἦθη καὶ τὰ ἔθιμα, ἢ πόλεις, ἢ φιλοσοφία, τὰ πάντα ἐν τῇ Ἰνδικῇ πηγαῖζουσιν ἐκ τῆς θρησκείας καὶ περὶ αὐτὴν ὡς περὶ πολικὸν ἀστέρα ἀπαρεγκλίτως στρέφονται¹.

1) Ἐξ οὗ ὅλον πόνον δίκαιον εἶχεν ὁ Ἱπποκράτης, ὅτε, πειθονότος νινος ἀπαίρειν πρὸς ἑξέρχον ὡς πρὸς χρηστὴν βασιλείαν, εἶπεν· «οὐ δόγμα χρηστοῦ δεσπότης».

1) Ἐν τοῖς μυστηριώδεσι καὶ τῇ σοφῇ Εὐρώπῃ ἀκαταλήπτως ἀδύοις τοῦ πνευματικοῦ κόσμου τῶν Ἰνδῶν τῇ ἀρτιγενήτῳ Ἑλλάδι ἐπὶ πρῶτον νὰ συναγωνισθῇ, καὶ ἄξιως τῆς ἀρχαίας αὐ-

МЕЧНИКОВА

ζῶσαι ἐπὶ τοῦ πτώματος αὐτοῦ, εἰ μὴ διὰ σιγῆς σωθῶσιν αἰώνιον καταλιποῦσαι ὀνειδος τῇ οἰκογενείᾳ αὐτῶν, ὅπως διαδιδώσωσι διὰ μέρους στερήσεων, δίκην Παρίου, ἐν ᾗρεσι καὶ σπῆλαις, παντὶ κινδύνῳ νύκτωρ τε καὶ μεθ' ἡμέραν ἐκτεθιμένοι. Αὐπηρόν παράπονον, ἔπερ ποιητῆς Ἰνδοῦ θέτει εἰς τὰ χεῖλη τῆς συζύγου βραχυμόνου, «Ὅλος ὁ κόσμος, λέγει αὕτη, ὅλος ὁ κόσμος καταδιώκει τὴν χήραν γυναῖκα, ὡς τὰ θύοντα τὸν ἐσκορπισμένον ἐπὶ τῆς πεδιάδος σπόρον». Ἡ τρυγὼν ἔχει ποῦ νὰ καταφύγῃ, ἡ χήρα δὲν ἔχει ἡ ἀδύνατος περιστέρᾳ ἔχει τὴν προστάτην τῆς, ἡ χήρα στερεῖται τὸ πᾶν! Οἱ ἄνθρωποι τὴν δέουσαν δεξιᾷ, αἱ βροχαὶ τὴν μαστιζοῦσαν σκεπτερά καὶ ὁ χειμαρρὸς τὴν παρασύρει ἄρπαζοντες τὴν ἐξόντων». Ἡ Τοῦ Παρίου αἱ τύχαι δὲν εἶναι ὀλιγωτέρον σκληραί.

Ἐν τισὶ ἐπαρχίαις αἱ μητέρες συνέλιζον νὰ βρῶνται κατ' ἑτοῦς πομπῶδες καὶ ἐν ἀγρίῳ ἐνθουσιασμῷ τὰ νεογέννητα αὐτῶν βρέφη ὡς προσφορὰν ἐξίλασμοῦ εὐπρόσδεκτον εἰς τὰ ὕδατα τοῦ Γάγγου, καὶ μέχρι τοῦ 1803 αἱ ἀνθρωποθυτίαι αὐταὶ ἀνέβαινον εἰς τριακοντακισμὸν! Τὰ δὲ φρικώδη ὄργια τῶν ἱελοθηρῶν καὶ ἀρχαίων γυναιοσκοφῶν, πανταχόθεν τῆς Ἰνδικῆς σκληρῶς ἀκρωτηριαζομένων, τὰ πάνθεντα πασχύντων καὶ αὐταπαρησίαν κτηνώδη ἐπιδεικνύντων, τίς διηγῆσεται; Καὶ πάντες μὲν οἱ Ἰνδοί, οὗτοι δὲ πρὸ πάντων ἀγγελιδὸν συρρέοντες ἐν ταῖς ἑορταῖς τοῦ Νάγκμα ταῖς κατ' ἐξοχὴν θύματ' ἀπαυτοῦσαι, ἐξέμετρον τὸ ζῆν διὰ μυρίων βασιάνων καὶ πολυεῶν θανάτων ἐν παραπορῇ χαρᾷ ἀρχίζας! Ἀπὸ τῶν θυσιαστηρίων δὲ τῶν ψευδῶν θεῶν, ὡς ἀπὸ πηγῶν, ποταμοὶ ἀνθρωπίνου αἵματος ἔρρον, οὐ πᾶν πρὸ πολλοῦ, οἱ δὲ τροχοὶ τῶν ἱερῶν ἀμαξῶν κερματῶν κατέβλων κρανία, συνέτριβον ὅσα, ἐξέσχιζον σάρκα, καὶ κατὰ κρεοφύργου μὲλη ἀνθρώπων μακρινῶς τρανιζόντων καὶ ἀνταλλασσόντων (ὡς ἐδίδου) τρόποις τοιοῖς τὰ ἐπίγεια καὶ οὐρανοῦ τῶν οὐρανίων καὶ ἀφθέρτων, τὰ δὲ πτώματα φρικωδῶς ἐκάλυπτον τὴν ἐπιφάνειαν τῶν ὁδῶν τοῦ ἱεροῦ Γάγγου.

Τὰ ἀπᾶνθρωπα ταῦτα πανέχρηστα ἐθίμα τοῦ δεισιδαιμονοῦ λαοῦ, τὰς μικρὰς ταύτας καὶ θεοστυγεῖς ἀνθρωποθυτίαι, ἀναξίαις λογικῶν ὄντων καὶ πολλῶν τῶν μέτρῳ ὑπερέβαλλουσας τὴν θρησκείαν ὡμότητα καὶ αὐτῆς τῆς λακύνης φιλοστοργίας ἀνατρεφούσης τὸν σῶμα ἀνθρώπου, ἀκροῦτος ἐμετρίσεως καὶ τείνει ὁ

σημῆραι νὰ ἐξαλείψῃ ὁ Χριστιανισμὸς διὰ τῶν ἀξιοπαύων προσπάθειων τῶν Ἀγγλων, ἐνθὲν μὲν τῇ διδασκαλίᾳ τῆς λογικῆς λατρείας, ἐνθὲν δὲ τῇ ἀνάγκῃ τοῦ ἰσμοῦ ἰσχυρῶς διὰ δὲ τῆς τελεσιουργοῦ ταύτης πειθανάγκης καὶ αἱ αὐτοχειρίαι τῶν ἱελοθηρῶν σπανίζουσιν ἤδη, καὶ αἱ τριακοντακισμὸν κατ' ἑτος τῶν βροφῶν θυτίαι περιορίσθησαν εἰς μόνον 500 καὶ ταύτας ἐν γυνίᾳ καὶ παραβύθῳ τείλουμένας, ὡς περ αἱ ἀρχαῖαι κρυπτείας.

Ἀπέναντι ὁμως τῶν θρηωδῶν τούτων ἔργων, δι' ἃ ὁ ἱεὺς αἰὼν ὀρεῖται νὰ αἰσχύνῃται, ὑπάρχει εὐγενὲς τὸ αἰσθημα δεδομένον τοῖς Ἰνδοῖς παρὰ τῆς θρησκείας. Ὁ πατὴρ ἐπιμόνως μὲν φρονεῖ ὅτι διὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ δικαιώνεται, καὶ εἰς τὸ μέλον βελτιοῦται καὶ τελειοποιεῖται, ἀκραδάντως δὲ πιστεῖται ὅτι ἡ εὐσέβεια τοῦ υἱοῦ ἐπὶ τῆς γῆς ἀναπαύει τὴν ὕλην τοῦ πατρὸς μετὰ θάνατον. Ὅθεν ὁ γάμος θεωρεῖται ὡς θρησκευτικὴν χρέος παρὰ τοῦ Ἰνδοῦ, ὅστις ποθεῖ διακῶς τὴν γέννησιν υἱοῦ ἐνεκεν τούτου προσφέρει τοῖς θεοῖς θυσίαν καὶ προσευχὰς πρὸς ἐξίλασιν. Ἐκ τούτων δὲ ἱερῶν ἰσωτερικῶν σχέσεων πατὴρ καὶ υἱὸς προφύεται αὐθρομήτως τὸ καθήκον τοῦ ἐπαγρυπνεῖν αὐτοπρὸς διὰ τὴν ἀνατροφὴν τῶν τέκνων. Τούτους στερεῖς πνευματικῶς δεσμοὶ ἡδύναται νὰ φέρῃ ὠραίους καρποὺς δι' αὐτὴν τὴν χώραν· ἀλλ' ἡ διεθνήσις τῆς ἀνωτάτης φυλῆς τῶν Βρῆμάνων, τῶν θρησκευτικῶν τούτων Ὑποταγμένων, ὄντως μυσταγωγῶν, καὶ κατ' ἐξέχρησιν κατόχων τῆς ἱερᾶς Σανσκριτικῆς, τῆς φιλοσοφίας καὶ τῶν ἐπιστημῶν, παρεξέτεινε δυστυχῶς τὴν δεσποζουσαν ἐπιτροπὴν αὐτῆς. Ἐπομένῳ, ἡ Ἰνδία προσοικίζει τῇ αἰνῶν ζωῇ ἀλλ' ἀλγύνειν παραδέχεται, ὅτι ὁ διοικητικὸς κανονισμὸς, καταπιέζων διὰ τῆς διακρίσεως τῶν φυλῶν τὴν ἐλευθέραν ἀνάπτυξιν τοῦ ἀνθρώπου, καθίσταται ἐπιβλαβὴς τῷ καθαρῶς πνευματικῷ στοιχείῳ τῆς οἰκογενείας.

Αἰγύπτιοι. — Εἰς ἀπροκατάληπτον ἔμμενον ἔρπονεν ἐγκύπτου ὁ ἔθνος ἄγροος, δὲν δύναται νὰ μὴ παρατηρήσῃ σμικρὰν τινα βελτίωσιν ἐν τῇ οἰκογενειακῇ βίῃ τοῦ κράτους τῶν Φαραῶν, οὕτινος ὁ σχηματισμὸς, κατὰ τὴν γνώμην πολλῶν ἐπιστημόνων, μετέβη εἰς Ἰνδία¹⁾. Πῶς αὕτη διὰ τῆς σοφίας αὐ-

1) Οἱ ἐθιολόγοι εἰς τὴν μεγάλῃν κυρίως τῆς πολιτικῆς διακρίσεως ἀναλογίαν τῶν Αἰγυπτίων πρὸς

МЕЧНИКОВА

τῆς οὐχ ἦτον ἢ διὰ τοῦ φυσικοῦ πλοῦτου προωκῶν καὶ οὐχ ἐπὶ ματαίᾳ ἔργῳ ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος. Αἱ φυλαὶ ἐν Αἰγύπτῳ ἔμενον εἰσέτι, ἀλλὰ δὴν ὑπάρχει φυλὴ τοσοῦτον ἀποβεβλημένη ὡς ἡ τῶν Σούδων καὶ Τανδαλῶν ἐν Ἰνδῇ. Ἡ μία γυνὴ δὴν εἶναι ἐν ταῦθα τὸ ἐπιβάλλον μέρος ἀνδρὸς ἐξηχρημαίνετο φυλῆς, οὐδ' ἐγκαταλείπεται ὡς πατὴρ μερὶς τῷ Αἰγυπτίῳ Ελλῶτι, ἀλλ' ἐκ τοῦ ἐναντίου, ἐπιβάλλεται ὡς γριὸς τῇ ἀνωτάτῃ τάξει τῶν ἱερῶν, ἀγὰρ ἐπαγγελιομένων καὶ ἀμείντων ἦν. Ταῖς δὲ λοιπαῖς υποδιαιρέσεις τοῦ πλῆθους ἐπετρέπετο ἡ πολυγυμία. Πανταχοῦ δὲ ὅπου ἡ θεία τῆς γυναικὸς ἦν ἐξουσιασμένη, προέκυπτε φυσικῶς καὶ ἠθικῶς τὸ λόγῳ καὶ ἡ περὶ τὰ τέκνα ὀλιγαρχία· ἀλλ' οὐχ οὕτως ἐν τῇ σοφῇ Αἰγύπτῳ. Ἐνταῦθα ἡ γυνὴ ἐτίματο ἐν τῇ οἰκογενεῇ, οὐδ' ἦτον ἀππολυτρωμένη τῆς παιδείας, συμμετείχε δὲ τῶν ἱερῶν καὶ τῶν ἀνδρῶν. Ἡ παιδοκτονία θεωρεῖτο ἔγκλημα· πατρὶς ἀποκτείνετο τὸν οἶον, κατεδικάζετο ἀφ' ἑαυτῆς ὁ πῶς τὸ νόμου. Γυνὴ ἔγκυος καὶ ἐνοχὸς ἀπέκλειπτο τῆς ποινῆς μέχρι τοῦ τοκετοῦ· μόλις οὖν ἐκείνη περιττώσει τὸ βρέφος τοῦ κράτους ἐμῶν ἡ αἰσθημὰ εὐπαλαγχυνία ὠδήγει τοῦ, οὐκ ἔστι. Ἡ Αἰγύπτῳ ἐθεώρει ὡς αὐτὸ ἔκτακτον τὸ πλῆθος τῶν κατοίκων αὐτῆς, ἐγκαυωμένη μάλιστα ἐπὶ τούτῳ, καί τοι ὁ νόμος δὴν ἀπηγόρευεν ἐνίοτε τὴν παραγὴν τῶν παιδῶν, ζῆνον ὅμως λαοῦ, ὡς ἀναγομένη αὐτὴ ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν Ἑβραίων. Ἡ ἀνατροφή τῶν Αἰγυπτίων, διὰ τὴν ξενηλασίαν τῶν ὀλίγων γνωστῆς σημερινοῖς σοφοῖς, ἦτον ὡς εἰκάζεται, διατεταγμένη ἀναλόγως τῶν φυλῶν. Ἐκαστὸς ἀνέτρεφετο ἐν τῇ πατρὶνι οἰκίᾳ καὶ διετέλετο ἀνεξαρτέτως τὸ πατρικὸν ἐπάγγελμα. Ἀλλ' ἡ ἀνωτάτη τάξις τῶν ἱερῶν ἐπινέβαινε καὶ εἰς αὐτὸ τὸ ἄδυστον τῶν οἰκογενεῶν. Ὁ ἱερεὺς μετὰ τὴν γέννησιν τοῦ βρέφους, ἐμάνετο καὶ κατέγραφε τὴν ὥρᾳ καὶ τὴν μελλούσης αὐτοῦ ζωῆς καὶ προέλαγε τὸν προορισμὸν αὐτοῦ, συναρμολογῶν

τοὺς ἰσοδύναμους, ἐγνωμάτευσαν οὖν ἐκ τῶν Ἰνδῶν παρῆλθον τὰ πρῶτα τοῦ πολιτισμοῦ αὐτῶν σημεῖα· οἱ Αἰγύπτιοι, ἔτινα τοπικὰ περιττώσει, τοῦ καιροῦ προϊόντος, ἠλλοιώσαν.

1) Ἡ ἑρμῆς Αἰγύπτου (καθ' Ἡρόδ. β') καὶ κατὰ Διόδωρον Α' 2) ἀνακιστογίλιον τετραγων. μίλιον ἐκτετατός οὖσα, εἶχε ἑπτακιστὸς μυριάδας κατοίκων εἰς ἐξιστοιστογίλιος πόλεις καὶ κομὰς.

αὐτὸν κατὰ τὴν φυλὴν εἰς ἣν ἀνήκεν ἡ οἰκογενεὶα τοῦ παιδὸς καὶ κατὰ τὰς ἀπεικτικές τῆς διοικήσεως. Ἡ δὲ δημοσίως ἀνατροφή ὀρίσκειτο ἀποκλειστικῶς ἐν ταῖς χερσὶ τῶν ἱερῶν, οἵτινες εἶχον ἐπὶ τούτῳ κεντρικὰ παιδαγωγικὰ διδαστήρια ἐν Θήβαις, Μέμφιδι καὶ Πλουτοπόλει.

Τοιοῦτοτρόπως ἡ Αἰγύπτος, καὶ τοὶ δικαίως ἐπὶ δημοσίᾳ καὶ κατ' ἰδιωτικῇ σοφίᾳ ἐναβρυνομένη, ἀμαυροῦται πρὸς δοῦξαν καὶ σβέννεται, διότι μία τις φυλὴ δεσποτικῶς εἰσχωρεῖ ἐν τῷ οἰκογενειακῷ βῶθ τῶν ἄλλων τάξεων, καὶ ἀναξέλλει τὴν ἐλευθερίαν πρὸς τὸν ἀνθρώπου, καθυποδουλοῦσα αὐτὸν εἰς τοὺς σκοποὺς τῆς διοικήσεως. Ἰδοὺ μία τῶν πρώτων, ἀν μὴ ἡ πρωτίστη αἰτία, δι' ἣν ἡ Αἰγύπτος ἐγκαταλιποῦσα ἦμιν πυρκαϊδὴς καὶ οἰκοδομᾶς ἀμειλομένης κατὰ τὸ ὄψος πρὸς τὰ ὄρη, δὴν ἐγκατέλειπε ἀίδια μνημεῖα ζῶντος λόγου, ὅστις ἀνεῖ τῆς ἀνθρωπίνης ἐλευθερίας οὐδαμοῦ, οὐδαμῶς, οὐδέποτε δύναται νὰ ἀναπετωθῇ.

ΠΕΡΣΑΙ. — Περὶ τοῦ οἰκογενειακοῦ βίου τῶν Περσῶν ἐπιστορεύονται πολλὰ μὲν, ἀλλ' ἀντιφατικὰ καὶ συγκεχυμένα· ὡς ὅτι ὁ Ξυρόστρης παρήγγελλε μὲν τὴν σφευγὴν τοῦ ἀνδρὸς μετὰ μίαν γυναῖκα, ἀλλ' ἐπέτρεπε καὶ περισσύτερον ἀριθμὸν, ἐν περιπτώσει αἰτινίας, ὑπὲρ τοῦ πληθυσμοῦ τοῦ λαοῦ. Ὁ πολλὰ τέκνα ἔχων πατὴρ ἐτίματο παρὰ πάντων καὶ ἐλάμβανε ἐτησίους ἀμοιβὰς παρὰ τοῦ βασιλέως. Οἱ παῖδες θεωροῦντο ὡς κτῆμα τοῦ κράτους· καὶ ἐκ τούτου ἐνδεχόμενα εἰκόσκει ὅτι ἡ οἰκογενειακὴ ζωὴ παρεμελείτο χάριν τῶν συμπεριόντων τῆς δημοσίᾳ ὑπηρεσίας. Τούτου γίνεσθαι ἄλλον ἀπὸ τοῦ εἰδους τῆς ἀνατροφῆς τῶν ἀρχαίων Περσῶν, ἥτις ἦν ὅλος δημοσία, ἐάν πληρὴν ἐκτετατωμένον πᾶσας τὰς διηγήσεις τοῦ Ξενοφῶντος. Μόνον αἱ ἄρρενες ἤλθον ἐν ἀνατροφῇ. Μία τὸ ἐκ τοῦ ἔτους τῆς ἡλικίας τὸ παιδίον θεραπεύετο παρὰ τῆς μητρὸς αὐτοῦ, περιποιούμενης μετὰ φιλοστοργίας τὴν σωματικὴν αὐτοῦ ἀνάπτυξιν, ὃ δὲ πατὴρ οὐδὲ κἄν ἐβλεπεν αὐτὸ κατ' αὐτὸν τὸν καιρὸν. Κατὰ δὲ τὸ ἑβδομηκονταετηρίαν παρὰ τῆς μητρὸς, ἀλλ' ἔφερε τὴν ἀνάπτυξιν τῶν λοιπῶν παιδῶν, οὐδ' ἐτόλμα νὰ παρεγγύη μετὰ τῆς μητρὸς, ἀλλ' ἔφερε τὴν ἀνάπτυξιν αὐτοῦ ἀπλὴν ὅσον οἶόν τε καὶ ἐκ καρδίας τὸ πλεῖστον εἰς τὴν σχολήν, ὅπου μέχρι τοῦ δεκάτου ἡμέτου ἔτους τῆς ἡλικίας ἐτε-

λείωνεν ἡ ἀνατροφή αὐτοῦ ἤτε σωματικὴ καὶ ἡ ἡθικὴ. Τοῦτων δὲ ἡ μὲν πρώτη συνίστατο εἰς γυμνάσεις στρατιωτικὰς, εἰς τὸ βάλλειν τὸ πύργον καὶ τὴν λόγχην, καὶ μόλις ὀλίγα τινὰ ἐμπέμπαινε γράμματα· ἡ δὲ δευτέρα ἔτεινεν εἰς τὸ ἱμνεύσαι αὐτῷ προνήματα ἐγκρατείας, ὑπακοῆς, σωφροσύνης πρὸς πάντων δικαιοσύνης· αἱ μὲν δὲ παῖδες εἰς τὰ διδασκαλεῖα φριτῶντες, λέγει ὁ Ξενοφών, διὰ γουσι μακρόχρονοι δικαιοσύνην καὶ λέγουσιν ὅτι ἐπὶ τούτῳ ἔργονται, ὥσπερ παρ' ἡμῖν οἱ τὰ γράμματα μαθησόμενοι, ἐν τῇ δικαιοσύνῃ, ὥσπερ μετὰ ταῦτα ὁ Ἀριστοτέλης, πᾶσαν ἀρετὴν συλλήβδην περιλαμβάνοντες. Εἰκοσαετῆς δ' ὢν ὁ Πέρσης κατέλειπεν παντάπασιν τὸν πατρικὸν οἶκον καὶ ἀποσιτοῦτο ὅλους τῶν χρότων. Τὸ κυνήγιον, ὅπερ τὴν ἡκυρία αὐτοῦ ἐνασχόλησις, προπαρεσκεύαζεν αὐτὸν διὰ τὸν πόλεμον, εἰς ὃν παρεδίδοτο καὶ διετέλει μέχρι τοῦ πεντηκιστοῦ ἔτους τῆς ἡλικίας αὐτοῦ, καὶ ἀπὸ τούδε εἰργάζετο εἰς τὰς πολιτικὰς ὑποθέσεις τῆς πατρίδος αὐτοῦ. Οὕτως ἡ Περσία παρίστανεν ἡμῖν ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἀσίᾳ τὸ παρεδιδόναι, ὅτι ἡ δημοσία ἀνατροφή, βασιλευμένη ἐπὶ μόνων λόγων πολέμου, δύναται ν' ἀπορροφήσῃ πᾶσαν οἰκογενειακὴν τάσιν. Τοιοῦτον στοιχειώδες ἔλλειμμα ἐν τοῖς ἥσιον τῶν Περσῶν καταδείκνυσιν ἡ ἱστορία αὐτῶν. Ἐσπερημένοι δὲ οὕτω πάσης ἐσωτερικῆς ζωῆς, κατεστράφησαν διὰ τῆς πρὸς τὰ ἔξω ῥοπῆς αὐτῶν, ἐνθα ἡ δημόσιος ἀνατροφή εἰλκευεν αὐτοὺς ἀποκλειστικῶς.

Τέλος πάντων, ὅλοι σχεδὸν οἱ μεγάλοι κολοσσοὶ τῆς ἀρχαίας Ἀσίας κατεκρημνίσθησαν! Ὁ Ἰσραηλιτικὸς λαὸς διεσπάρη μὴ διαφυγεῖν τὸν ἀληθὲς αὐτοῦ προορισμὸν, καὶ ἀμείβωνθεῖς ἐκ μόνων τῶν ἐξωτερικῶν τελειῶν. Τὰ λείψανα τῆς πλουσίας Ἰνδίας ἐγένοντο λάφυρον τῆς Ἀγγλίας. Ἡ Αἴγυπτος ἐσκαί ἀποκατέστη ἰσχυρὸς ἀρρωστοτέρα. Ἡ ἐπικράτεια τῶν Περσῶν καθυποτάσσασα διὰ τῆς ἰσχύος αὐτῆς πᾶσαν σχεδὸν τὴν Ἀσίαν ἐγένετο ἀρρωτος· μόνον δὲ ἡ Σινικὴ διέμεινεν ἀκλόνητος ἐν τῇ παρεδιδυμικῇ αὐτῆς στασιμότητι, ἀλλ' οὐδὲν ὕψους παρασχούσα τῇ ἀνθρωπότητι.

Ἐκ τῆς Ἀσίας μεταβαίνομεν εἰς τὴν Εὐρώπην, ἥτις παρὰ τῆς θαλάσσης Προνοίας προωρίσθη ὡς τόπος, ἐξ οὗ τὰ ῥῶτα ἔμελλον νὰ διασπαρῶσιν εἰς πᾶσαν τὴν γῆν. Τρεῖς περίοδους ἀπαντῶμεν ἐν τῇ εὐρωπαϊκῇ ἀναπτύξει· ἐν ταύταις, ἡ μὲν Ἑλλάς παρίστανει τὴν

καλλιέργειαν τῶν ὠραίων τεχνῶν, ἡ δὲ Ῥώμη τὸ ἀστυκὸν δίκαιον καὶ ἡ χριστιανικὴ Εὐρώπη τὴν παιδεῖαν πάσης τῆς ἀνθρωπότητος.

ΕΛΛΑΣ. — Ἡ ἔμφυτος κλίσις τῶν Ἑλλήνων πρὸς τὸ ὠραῖον, θαυμασίως ἀναπτυχθεῖσα διὰ τε τοῦ εὐκράτους κλίματος, τῆς θρησκείας καὶ πολλῶν ἄλλων εὐνοϊκῶν περιστάσεων, ὠδήγησεν αὐτοὺς εἰς τὴν ἀνατροφήν τῆς νεολαίας. Ἡ λέξις *καλοκάγαθία*, σημαίνουσα πρὸς ποῖον σκοπὸν ἔτεινεν αὐτὴν, δεικνύει πόσον βαθύς ὁ καλλιτέχνης οὗτος λαὸς ἐνδεί τὸν ἀδιάρρηκτον δεσμὸν τοῦ ὠραίου μετὰ τῆς ἡθικῆς, ἥτις ἐγένετο ὁ ἀκρογωνιαίος λίθος τοῦ εὐγενεοῦς καὶ ἐνδόξου αὐτοῦ βίου. Ἡ ἀνθρωπίνη αὐτὴ ἀγαθὴ ἀρχὴ ἐρμηνεύει ἡμῖν, διατί καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς πρώταις παραδόσεσι τῆς Ἑλλάδος εὐρίσκειμεν τοιαύτην καλλοπὴν εἰκόναν τοῦ ἰδωμένου βίου. Ἐν τῇ Ἰλιάδι οἱ Τρῶες υπερβαίνοντες τοὺς ἄλλους διὰ τοῦ πολιτισμοῦ αὐτῶν, διὰ τούτου δὲ καὶ ἡ οἰκιακὴ ζωὴ προέχει. Ἀπὸ τῆς οἰκιακῆς σκηπῆς τῆς μάχης, τὸ πνεῦμα ἡμῶν ἀναπαύεται ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἐιρηνικῆς οἰκογενείας τοῦ Πριάμου· θαυμάζομεν πάντες τοὺς χρόαν τῆς Ἰλιάδος, ἀλλ' ἐκ καρδίας ἀγαπῶμεν τὸν ἀγαθὸν σύζυγον τῆς Ἀνδρομάχης. Ὁ ἡμέτερος νοῦς καὶ ἡ φαντασία ἐκπληττεται ἐκ τῆς ποιητικῆς περιγραφῆς τοῦ οὐρανοῦ, τῆς γῆς καὶ τῆς θαλάσσης, συνηνωμένον δι' ἓνα καὶ τὴν αὐτὸν πόλεμον· ἀλλὰ τὴν ψυχὴν ἡμῶν βλάπτει ἡ τελευταία συνέντευξις τῶν δύο συζύγων. Ἄν τοῖς ποιήμασι τοῦ Ὀμήρου τὴν ἡμετέραν καρδίαν εὐφραίνει ἡ εἰσαγωγή τῆς Ἑλένης, τῆς Ἀνδρομάχης, τῆς Πηνελόπης, τῆς Ναυκλίας, τῆς Εὐρυκλείας. Ἡ ἀπαρχαίωτος καὶ εὐκατάληπτος διὰ πάντας τὴν αἰῶνα καὶ τὰ ἔθνη καλλοπὴ αὐτῶν ἐξάγειται ἀπὸ τὸν κύλπον τῆς οἰκιακῆς ζωῆς.

Ἡ ἀνατροφή παρὰ τοῖς Ἑλλησι διαιρεῖτο εἰς δύο κύρια μέρη, ἀντιστοιχοῦντα πρὸς τὰς δύο οὐσίας τοῦ ἀνθρώπου. Διὰ μὲν τῆς γυμναστικῆς ἐκτραπείουτο ἡ ὑγεία, τὸ κέλλος καὶ ἡ βίωσις τοῦ σώματος, διὰ δὲ τῆς μουσικῆς ἐμφορῶτο ἡ ψυχὴ· ἐν τῇ ἀρμονίᾳ δὲ τῆς μὲν μετὰ τῆς δέ, ἐνυπάρχειν ὁ ὕμνος βελήματος τῆς ἀνατροφῆς, ὃν ἐξέφρασαν διὰ τῆς εὐστοχίου λείψεως εὐφροσύνη, σημαίνουσι τὴν ὁμόνοιαν τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος. Τὴν ἀρχαιότητα τῆς διπλῆς ταύτης τοῦ Ἑλλήνων ἀνατροφῆς μαρτυροῦσι καὶ τραγικοὶ καὶ Πινδαρος καὶ Ξενο-

МЕЧНИКОВА

φών και Πλούταρχος. Ἐν τοῖς ὁμηρικοῖς χρόνοις ἡ ἀνατροφή ἐκτελεῖται ἐν τῷ οἴκῳ διὰ τρωῶν, ἀλλ' ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐπιβλέψαν τῶν γονέων, προοίσιος δι' τῆς ἡλικίας διὰ παιδαγωγῶν καταλλήλων. Τρεῖς προεξάρχουσιν κυλαὶ συνεπιβεβάνει τὴν ἀνὰ πνεῦσιν τοῦ ἑλληνικοῦ βίου, ἡ Ἰωνική, ἡ Δωρική καὶ ἡ Ἀττική. Ἐν τῇ πρώτῃ ἐπεκράτει ἡ διὰ τῆς μουσικῆς ἀνατροφή, ἐν τῇ δευτέρῃ, ἡ διὰ τῆς γυμναστικῆς· μόνον δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ἐτυχον τοῦ ὀψίστου βαθμοῦ ρυθμίζοντες τὴν μίαν μετὰ τῆς ἄλλης. Ἀξιοσημείωτον καθίσταται, ὅτι ἡ ἑξωτερικὴ ἀνατροφή τῶν Ἰωνῶν ἦτον ἀποκλειστικῶς οἰκιακὴ. Διὰ τῆς ἐξωτερικῆς γυμναστικῆς ὁ ἄνθρωπος ἀπέβαινε δημοσίως ἐν Σπάρτῃ, ἀλλ' ἐν Ἀθήναις ἡ οἰκογένεια καὶ τὸ κράτος ἀπὸ κοινοῦ συνανέτρεπον τὸν παῖδα καὶ μόνον ὁμιλομαθὸν ἐπενεργούντες ἡδυνήσαν τὴν φρόνησιν εἰς ἐκεῖνο τὸ ἰδιώδες ὥραρον, πρὸς ὃ ἐτινεῖν εἰς ἀρχῆς ἡ ἑλληνικὴ ἀνατροφή¹.

Τὸ ἰδιωτικὸν βίου τῶν Ἰωνῶν ἐν τῇ μικρῇ Ἀσίᾳ ἀγνοοῦμεν τὰς λεπτομερείας· γνωστὸν δὲ ἡ μὲν εἶναι μόνον, ὅτι ἐν γένει μὲν οἰκίαζε πρὸς τὴν πᾶν λαὸν Ἑλλήνων, ἀλλ' εἰδικῶς ἀπέβλεπεν εἰς τὴν σπουδὴν τῆς Μουσικῆς. Αἱ τὴν ψυχὴν διακοσμοῦσαι τέχναι, ἡ μουσικὴ καὶ ἡ ποιητικὴ ἐπέκειντο ἐν τῷ κύριον μέρος. Ἡ γῶρα αὕτη μετὰ τὴν φιλοσοφίαν καὶ ἡ μουσικὴ κειμένη, πρὸς ἣν ἡ φύσις ἀρθρα κατεβλάμηναι τὰ ἀρχαῖα αὐτῆς, ἀνέσκηθη ἀξιοθαύμαστον πηλὴν διὰ πάντων τῶν ἑσπερίων ποίησιν. Ἐνταῦθα κατὰ πρῶτον ὁμογενεῖαν τὰ μελῶδικά τοῦ Ὀμήρου ἔργα. Αἱ Νύμφαι τερπὸν καὶ κατεκίλουν μάλλον τὸν Ἰωνὰ ἢ τὴν γυναικὶς τῶν σωματικῶν δυνάμεων. Ἐν τῇ ὥτῃ διὰ τῆς μελῶδίας τῶν δημοτικῶν ποιητικῶν ἐκ τῆς οἰκίας, καὶ αὐτὰ διὰ τὰ μέσα πρὸς τὴν παιδείαν συνεινιόντα ἀπενέμνοντο παρὰ προσώπων ἰδιωτικῶν, μὴ καθυ-

ποβαλλόμενα εἰς τὸν ἐλεγχον οὐδενός. Ἐποῦ δὲ ἡ οἰκογένεια ἐρύλαττε τὰ διδάγματα τῆς ἡλικίας, ἡ ἀνατροφή τῶν Ἰωνῶν προέβαινε καὶ ἡ κοινωνία ἤμαρξεν· ἀλλ' ὅταν ἡ γυναικίς τῆς πολυτελοῦς Ἀσίας διέφθειρε τὰ ἦθη καὶ κατέστρεψε τὴν οἰκογένειαν, τότε ἡ αἰδέμων καὶ σεμνὴ σύζυγος ἐγκαταλίπει τὸν γυναικωνίτην μετεβλήθη εἰς ἑταῖραν, καὶ ἡ προκαταρκτικὴ ἀνατροφή τῶν παιδῶν ἐπιστεῖετο ἐν ταῖς χερσὶ τῶν ἀργυρωμένων δούλων, ἡ δὲ ζωὴ τῶν Ἰωνῶν ἀπόλωτο.

Μεταβώμεν ἤδη νοερώς εἰς Σπάρτην, ὅπου αἱ λεπτομερεῖαι τῆς ζωῆς εἰσιν ἥνιν γνωστότεραι. Ἡ πόλις αὕτη δὲν περιβάλλεται διὰ τειγῶν τοιοῦτον οὐδεμίαν ῥοδάνθη πόποτε ἀνάγκη, καὶ ἀνδρῶν φρουρομένην ὑπὸ τειγῶν ἀπεκλήλουν δειλίαν. Τὰ ἀρεμῆνα αὐτῆς τέκνα εἰσὶν ὁ κινητὸς αὐτῆς περιβόλος, ἐπὶ ἡλῆξει δὲ σιθῆραι καὶ ἀκατάβλητοι τὰ γενναῖα αὐτῶν στήθη. Ἀδίσταστοι δεσμοὶ πατριωτικῆς ἀγάπης συννενοῦσι πρὸς ἀλλήλους τοὺς Σπαρτιάτας, ψυχροὺς μὲν καὶ ἀπροσίτους πᾶσι τοῖς ξένοις, γλυκοὶ δὲ καὶ ἐμμενείς τοῖς ὁμογενέσιν ὄντας. Καταλείποντες τὴν ἐστίναν καὶ τὴν ἰδίαν αὐτῶν τράπεζαν συνέχονται ἐν ὑπαίθρῳ, ἐκαστομθεῖσιν τῆς κοινῆς τροφῆς· καὶ αὐτοὶ δὲ ὁ βασιλεὺς ἐρεῖται νὰ συμπαραυρίσκηται εἰς τὰ συστῶτα. Ἐν τῇ οἰκίᾳ μένουσι μόνον αἱ γυναῖκες, αἱ δούλαι καὶ τὰ ἀνήλικα παῖδια. Ἡ πατὴρ θεωρεῖται ὡς μὴ μεγάλη οἰκογένεια ἐνοικοῦσα ἑμοῦ. Ἐνταῦθα ὁ γάμος ἐπεβάλλετο ὁ νόμος ἐστέρει τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων καὶ καθυπέβαλλεν εἰς τὴν κοινὴν περιτροπῆσιν. Ἐκαστος εἶχε μίαν μόνην νόμιμον γυναῖκα, ἡ δὲ αὐθάρετος διακλυσίς τοῦ συνουκεῖν ἀπὸ τῆς ἀστροφῆς ἐν περιτροπῇ ὅμως ἀπὸ τῆς ὁ νόμος δὲν κατηνάγκαζε τὴν πίστιν τῶν ἄνδρων. Ὁ πατὴρ τριῶν τέκνων ἐξῆρτο τῆς ἐπιτροπῆς ἐν τῇ χωροφυλακίᾳ τὰ δὲ παῖδια αὐτοῦ δὲν ἔπαιον αὐτῷ, ἀλλὰ τῇ πατρίδι. Καὶ αὐτοὶ ἦν αἱ τρουραὶ παρενοί, ἡ κατὰ Θεόκριτον ἔθηκεν realia, ἡνυχάζοντο (κατὰ Πλούταρχον β. Αὐτοφύγου) νὰ γυμνάζωνται εἰς τὴν τέλει, ὅπως ἐνισχυθῶσι τὸ σῶμα αὐτῶν πρὸς τὰ μέλλοντα καθήκοντα μητρὸς· γυμνάζοντο δὲ ἕμενον τοῦ λοιποῦ ἐν τῇ μένῃ τῆς οἰκίας αὐτῶν.

Ἐν Σπάρτῃ ἡ γυνὴ ἐτιμᾶτο μάλλον ἢ ἡ ἄνθρωπος, καλλομένη οἰκοδεσποῖνα καὶ δειν-

1) Ποτε ἡ καθολικὴ ἀνατροφή τῶν πατέρων ἦτον ἐν γράμματι, μουσικὴ καὶ γυμναστικὴ δύσιν, δι' οὗ πρῶται οἶτοι καὶ μόνον ἀρίστοι σπαρτογόνους εἰς τὴν μὴ περικείμεν, ἐπ' ᾧ τε καὶ δικαίως διατελοῦσι θαυμάζοντες, ἐπὶ καὶ νῦν ἀνέριστα τοῦ τέλειον πρότυπον.

θύνουσα τὰς οἰκιακὰς ἐργασίας ἰσως ἐνεκα τῆς συνεχούς ἀπουσίας τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς. Ἦλκος οὖσα ὤρειε νὰ θεωρῇ τὰς εἰκόνας καὶ τὰ εἰδωλα τῶν θεῶν καὶ τῶν ἡρώων, τὰ κισμύοντα τὸν θάλαμον αὐτῆς. Τὸ μὲν νεογνὸν ἐτίθετο ἐπὶ τῆς ἀσπίδος, ὃ δὲ πατὴρ πρὶν ἢ λελύθαι καίρειν νὰ χαρῇ διὰ τὴν γέννησιν αὐτοῦ μετέφερεν αὐτὸ εἰς τὸν δῆμον, ὅς τις ἀπερᾶσκει καὶ ζωῆς ἢ περὶ θανάτου. «Τὸ δὲ γεννηθὲν λέγει ὁ Πλούταρχος (β. Λυκούργ. 16.), οὐκ ἔστιν ἄριος ὁ γεννήσας τρέφειν, ἀλλ' ἔρειε λατῶν εἰς τύπον τινὰ λίσσῃν καλούμενον, ἐν ᾧ ἔκθιμνοι τῶν φυλιεῶν οἱ προσβύτατοι, καὶ ἡρώες τὸ παιδάριον, εἰ μὲν εὐκαγῆς εἴη καὶ ἡμετέριον, τρέφειν ἐκείνου, κλῆρον αὐτῶ τὸν ἐν κλισίῳ προσνειμάντες· εἰ δ' ἀγενὲς καὶ ὁμορφον, ἀπέπεμπον εἰς τὰς λεγομένας ἀπὸ τῆς βαρβαρῶδης τύπου παρὰ Ταύγετον, ὡς οὐδ' αὐτὸς ζῆν ἔμελλον, οὔτε τῇ πύλει, τὸ μὴ καλὸς εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς πρὸς εὐεξίαν καὶ βίωμην πεφυκός.» Τὸ εἰς τὸ ζῆν οὖν ὁρίσθην παιδίον, ὑπὸ τῆς πολιτείας οὕτω πανθῆμας υἱοθετηθὲν, περалаδοῦσα ἡ μήτηρ ἔλοιε δι' αἵνου, ἐγαλύμην αὐτὴ καὶ διέτρεφεν ἀνευ σπαργάνων.

Ἐν τῇ δημοτικῇ ἀνατροφῇ προεβίβεν οὕτως ἡ σωματικὴ γυμναστική, ἥτις ἐν Σπάρτῃ ἐτελειοποιήθη φέρουσα χαρακτῆρα πολεμικὸν τε ἀμικ καὶ καλλιτεχνικόν. Ἡ δὲ ἀπότομος σκληρότης τῆς σωματικῆς ἰσχύος ἐμετριζέτο διὰ τὸν ἐκδόσμων κινήματων. Ἡ μουσικὴ προσέτι, τὰ ἑδόμενα μέλη, ἡ διὰ ζωῆς φωνῆς διδασκαλίαι, ἐξηγοῦσα ἐν συντόμῳ τὰς ἐνοίας, κατεπράυνον πᾶν ὃ, τι σφοδρὸν καὶ βίαιον ἐνέπνευε τοιοῦτον εἶδος ἀνατροφῆς. Ἡ δὲ περὶ τὰ γράμματα σπουδὴ σχεδὸν ἡγροῖτο ἐν Σπάρτῃ· καὶ ὅσον, κατὰ Πλούταρχον, ἡ Γράμματα ἐνεκα τῆς χρείας ἐμάνθανον· τῶν δὲ ἄλλων παιδευμάτων ξηνηλασίαν ἐποιούτου οὐ μάλλον ἀνθρώπων ἡλόγουν. Ἡ δὲ παιδεία ἦν αὐτοῖς πρὸς τὸ ἀρεθῆσαι καλῶς, καὶ καρτερεῖν πονούντα, ἡ μαχόμενον νικᾶν ἢ ἀποθνήσκειν. Ἀτὰρ τοιαύτης νομοθεσίας οἱ Σπαρτιάται διήγον βίον εὐρύνουσιν καὶ τερπνόν, ἀπληλαγμένοι δηλονότι τῆς φιλοχρηματικῆς ἢ φιλαργυρίας καὶ τῶν ταύτης συμπαρομαρτούντων μυρίων κακῶν, ἀτινα περπατικραίνουσι καὶ δηλητηριάζουσι τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου ὁλόκληρον, βίον ἀβιωτον αὐτὴν κηστῶντες καὶ κοιτάδα κλισθῶντος ἀντόχρημα.

Συναφροῦσμενοι δ' ἐπὶ τὸ αὐτὸ διὰ τῶν ἀ-
(ΕΛΛΗΝ. ΦΙΛΟΛΟΓ. ΣΤΑΛΟΓΟΣ. ΤΟΜ. ΙΑ').

γῶνων, διὰ τῶν θρησκευτικῶν πανηγύρεων, τῶν ἡρώων ἡρώων καὶ τοῦ χοροῦ εἰλικρινεῖς συνέσπιγγον τοὺς κοινωνικούς αὐτῶν δεσμούς καὶ ἀραγεστάτους. Μία καὶ μόνη ιδέα κατεῖχεν ὅλην ὁλόκληρον τὴν ψυχὴν τοῦ Σπαρτιάτου, καὶ αὐτὴ δι νυχθημέρον ἀπὸ τῆς γεννήσεως μέχρι τοῦ θανάτου, ἡ Πατρις! Ἡ σωματικὴ ἀνατροφή ἐδίδασκεν αὐτὸν ν' ἀγαπᾷ τὸν πόλεμον, ὅστις εἶχεν ἀποβῆ στοιχεῖον αὐτοῦ, ἐρ' ᾧ καὶ ὁ Ἀριστοτέλης ἀληθῶς ἀπερήματον περὶ Σπάρτης εἶπών, ὅτι «ὥσπερ σίδῃρος ἐν ἀναπαύσει κατιοῦται, οὕτως ἀνὴρ Σπαρτιάτης ἐν βίῳ ἀπόλειψι.» Ψάλλον τὸν παιᾶνα ἔτρεφεν ὁ Σπαρτιάτης εἰς τὴν μάχην, καὶ μειδιῶν ἐπιπτεν ὑπὲρ Πατρίδος, καὶ ἐπιπτε πᾶσιν ἐνδοξον.

Ἐὰν δὲ ἡ ἑσωτερικὴ ἀνατροφή τοῦ Σπαρτιάτου ἐτελειούτο ὑπὸ τὴν ἐπιτροπὴν τῆς ἀνηλικῆς διοικητικῆς ἀνάγκης, ἐκ τοῦ ἐναντίου βλεπομένη ὅτι ἐν Ἀθήναις ἐμετριζέτο διὰ τῆς ἐσωτερικῆς ἐλευθερίας, ὅτι τὸ οἰκογενειακὸν στοιχεῖον κατελιδομένη εἰς τὴν δημοσίαν ζωὴν, ἐμποιεῖ τα αἰσθήματα μάλλον πρᾶξι, μάλλον ἀνθρώπων· ἐκ τούτου προκύπτει ὅτι ἀπαντὰ ἐν τοῖς πεπολιτισμένοις Ἀθηναίοις περισσοτέρα φιλοφροσύνη πρὸς τοὺς ἀλλοτρίους λαούς, καὶ ἡ Περικλῆς ὀνομάζει τὴν πόλιν αὐτοῦ πόλιν φιλοφρον, ἐξ ἧς οὐδεὶς ἄλλος ὄνθης ἄρεγόμενος καὶ δέας ἐξέσθη πώποτε. «Τὴν τε γὰρ πόλιν κοινὴν παρέχομεν καὶ οὐκ ἔστιν ὅτε ξηνηλασίαν ἀπέλογονεν τινὰ ἡ μαθήματος ἢ θεάματος, ἐν ᾗ χρυσὸν ἂν τις τῶν πολεμίων ἰδὼν ὤρληθε» (Θουκυδ. II, 39). Ἐν τῇ θεσμοθεσίᾳ τοῦ Σωλῶνος δὲν εὐρίσκειται τοσοῦτον ἐπαχθεῖς κανὼν, τοῦ δὲ τὸν γάμον. Ἡ γυνὴ ἐν Ἀθήναις, ὡς παρατήρησαν οἱ ἀρχαιολογοῦντες, δὲν ἦτο λίαν σεβόμενη ἐν μέσῳ τῆς οἰκογενείας, ἰσως διότι παρεχώρει τὰ πρωτεία τῷ ἀνδρὶ, ἀλλ' εἰς τὸ δημόσιον ἐπαρουσιάζετο μέλῃστα ὑπὲρ τοῦ δέον ἐλευθέρως. Ἡ Ἀθηναία ἦτο ἡμέτερη, ἐγκρατεῖς ὁμένη ἐν τῷ γυναικειῶν, ἡ ἑταίρα, ζωσα διὰ τὸ δημόσιον. Ἐν τῇ οἰκίᾳ ἐκίδετο τῆς ἀνατροφῆς τῶν τέκνων, πρὸ πάντων τῶν κορασιῶν, τὰ ὅποια ὑπὸ τὰς μητρικὰς πτέρυγας πύκτων ἡσυχῶς, μὴ ἐξεργόμενα ὡς αἱ νεκίδες τῆς Σπάρτης εἰς τὴν πᾶλιν ἐνώπιον πάντων. Ἀναγκαῖον δὲ αὐταῖς ἦν οὐχὶ ἡ σωματικὴ ἰσχὺς, ἀλλὰ τὸ κάλλος τοῦ προσώπου, τὸ εὐκαίριστον τοῦ ἀνσπτήματος, τὰ ἐληγμένα τῶν κινήσεων καὶ ἡ γλυκύτης τῆς φωνῆς. Ἐν δὲ ταῖς δημοσίαις πανηγύρεσι καὶ τοῖς χοροῖς

ισορροπίαν τὰς τε φυσικὰς καὶ νοερὰς δυνάμεις, διὰ «φιλοκαλῶν μὲν μετ' εὐτελείας, κατὰ Θουκυδίδην ἢ μᾶλλον κατὰ Περικλέα, φιλοσφύρον δὲ ἄνευ μαλακίας, καὶ πλοῦτον τε ἔργῳ μᾶλλον καίρῳ ἢ λόγῳ κόμπῳ ἐχρῶνται» (Θουκυδ. II. 40)... «Τὴν τε πᾶσαν πᾶν τῶν Ἑλλάδος παιδεύειν εἶναι, καὶ καθ' ἑκάστου δοκεῖν ἂν μοι τὸν αὐτὸν ἄνδρα παρ' ἡμῶν ἐπιπλεῖστον ἂν εἶδῃ καὶ μετὰ χαιρῶν μάλιστα ἐκτελεσθῶν» (αὐτόθ. 41). Ἀλλὰ, κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους τῆς ὑπάρξεως τῶν Ἀθηνῶν, ἡ δημοσίᾳ παιδείᾳ παρεστράφη καὶ ἐστρεβλώθη, ἡ ἐπιτροπὴ τῆς ἐκτελεσθαιμμένης Ἀσίας διεφείρεται τὰ ἰδιωτικὰ γένη, πολλοὶς τῶν πολιτῶν δὲν ἦρκεν μίαν μόνον γυνή, ἡ εὐρύθμια διεβλύθη, καὶ αἱ Ἀθῆναι κατεστράφησαν.

Ἡ ἀμεινότης ἱστορίας ἰδοῦ παρέχει ἡμῖν, νέαν καὶ ἀναμνησθήσασαν ἀποδείξειν τῆς ἀληθείας, ἣν προτιθέμεθα. Αἱ Ἀθῆναι, ὅπου ὁ ἀνθρωπίνος πολιτισμός, οἷος ἦν τότε μόνον νὰ ἐκτελεσθῇ ἄνευ τοῦ θεοῦ Εὐαγγελίου, ἐτελειοποιήθη λίαν εὐρύθμως τε καὶ ἐναρμονίως, διὰ τοῦ παραδείγματός αὐτῶν μαρτυροῦσιν ὅτι ἡ οικογενειακὴ ἀνατροφή, καλῶς συνδεδασμένη μετὰ τῆς δημοσίας, εἶναι ὁ κοινωφρονὲς τῆς ἀληθείας καὶ ἐντελεστάτης ἀνατροφῆς. Καὶ ταῦτα μὲν συντόμως τε καὶ ὡς σύμφορρα περὶ Ἑλλήνων, ὧν τὸν βίον δύναται συμπεριλαβεῖν ἐν τῷ τῶν Σπαρτιατῶν καὶ Ἀθηναίων, ἅτε δὴ ἐπισημωτέρων λαῶν.

Ρωμαῖοι.—Ὅσπερ δ' ἐξ Ἰνδίας μετέβημεν εἰς Αἰγυπτον κἀκεῖθεν εἰς Ἑλλάδα, συμπαρακολουθούντες τὸν πολιτισμὸν καὶ τὴν δι' ἀναπτύξεως τῆς οικογενείας πρόοδον τῆς ἀνθρωπότητος, οὕτω καὶ ἐξ Ἑλλάδος μεταβαίνομεν εἰς Ἱταλίαν, ὅπου προᾶγει ἡμᾶς ἡ καλλιέργεια τοῦ ἀνθρωπίνου νοός. Οἱ Ἕλληνες χῶραν οἰκοῦντες οὐ μόνον σμικρὰν, ἀλλὰ καὶ ὀρεινήν, ἐπομένως ἄρρον καὶ ἀνεπαρκῆ εἰς τὰς ἀνάγκας λαοῦ μεγαληπιδόλου, σοφοῦ καὶ τεραστίως πολλαπλασιαζομένου τῇ δύναμει καὶ ἐνεργείᾳ νόμου τὰ μάλιστα περὶ οικογενεῖας πρώιμους μεμνησάντων, ἀδύνατον ἦν νὰ διαβιώσωσιν ἐν μυρίᾳ πενίᾳ καὶ ὑπὸ τῆς συγχερᾶς ἀνάγκης ὁσμῆραι πιεζόμενοι. Ἐπειδὴ δὲ καθ' ἑκάστον (7, 102) «Τῇ Ἑλλάδι πένιη μὲν αἰεὶ ποτε σύντροφός ἐστι, ἀρετὴ δὲ ἐπακτός ἐστι ἀπὸ τῆς σοφίης κατεργασμένη καὶ νόμου ἰσχυροῦ, τῇ διαχρεομένη Ἑλλάς, τὴν τε πένιν ἀπαμύνεται καὶ τὴν

δεσποσύνην», διὰ τῶν ἀποικίων ἠδυνήθη ἡ Ἑλλάς καὶ βίον ζῆναι καὶ πολιτικὴν ἰσχύιν καὶ ἐθνικὴν εὐκλειαν οὐ τὴν τυχοῦσαν ἀντήλθαι, καθ' ὅσον ὡς γνωστὸν ἐκ τῆς ἱστορίας ἀποικία Ἑλληνικὴ ἰσοδυναμεῖ πρὸς κατὰκτησιν, κατὰ τὴν ἀναμνηρίστον ἀλήθειαν ὅτι τὸ πνεῦμα αἰεὶ ποτε διεσπύζει τῆς ὕλης. Κατὰ Διονύσιον δὲ τὸν Ἀλικαρνασσέα (Βιβλ. 1, 5 καὶ 61 καὶ 81—89 καὶ 2, 1.), τρεῖς ἑλληνικαὶ μεγάλαι ἀποικίαι ἡ στόλοι ἐπεραιώθησαν ἐξ Ἑλλάδος εἰς Ἱταλίαν πρὸ τῶν Τρωϊκῶν, ὧν αἱ δύο ἐξ Ἀρκαδίας καὶ ἡ τρίτη ἐκ Θεσσαλίας (Βιβλ. 1, II. 17, 26, 34 κ. ε.). Μετὰ δὲ τὴν Ἰλίου ἄλωσιν καὶ οἱ περὶ τὸν Αἰεῖαν ἐκτὸς ἄλλων πολλῶν ἀκατονομήστων. Δυσεξήγητος δὲ καθίσταται ἡ παντελής περὶ τῶν Ἱταλικῶν χωρῶν ἄγνοια τοῦ Ὁμήρου, καὶ οὐχὶ τοῦ παρόντος, αἱ δὲ ἀρχαιότεραι τῶν ἱστορικῶν ἀποικίαι μετὰ τὴν καθορὰν τῶν Ἑρκαλειδῶν ἐκ τῆς μικρᾶς Ἀσίας, ἔπειτα ὁ ἑλληνικὸς πολιτισμὸς καὶ ἡ κατὰ ἔξοχον ἐμπορία πρώτως εἶχον ἀναπτύχσασιν ἐπεστέλλησαν ὧν ἐπισημωτέραι ἡ Κόρη, τὸ Ἰόνιον, ἡ Σύβαρις, ἡ Κρότων, ὁ Τάρας, τὸ Μεταπόντιον κτλ. Ἀκολουθῶς συμβούλη τοῦ ἐν Δελφοῖς θεοῦ ἐστῆλθεν ἡ πλῆθος ἀποικίων πανταχῶς τῆς Ἱταλίας καὶ ἰδίᾳ τῆς μεσημβρινῆς, ἥτις καὶ μεγάλη ἡμεῖς Ἑλλάς ἐπεκλήθη. Ἐκ τῶν μέρους δὲ τούτου καὶ ὁ ἑλληνικὸς πολιτισμὸς οὐ μόνον μετεβόθη εἰς πάσας τὰς Ἱταλικὰς χώρας καὶ τὰς βορειοτέρους, ἀλλὰ καὶ ἐπέκρυσσεν, ὥστε δυνατὸν εἶπεν ὅτι τοῖς αὐτοῖς ἔθνεσι λαοῖς ἐπεβλήθησαν ὑπὸ τῶν ἀποικῶν ἡ Ἑλλὰς κατὰ καιροῦ ἀποικησάντων Ἑλλήνων (Βιβλ. 32, 9 κ. ε.). λεληθότως πάσα αἱ ἑλληνικαὶ ἰδέαι περὶ τοῦ Θεοῦ, ὁρθοκαίαι καὶ τελειῶν (Διον. Ἀλ. I, 49 καὶ 4, 59, καὶ 6, 17 καὶ 94 καὶ Πλούταρχ. ἐν β. Νομάδ 8 καὶ 16 καὶ Διον. 2, 74 καὶ Στράβ. 4, 179 καὶ 180), κοινωνικοῦ βίου, ἀρετῶν τε καὶ κακῶν, πολιτεύματος (Διον. 10, 51, 54. Ἀρρ. τακτ. 33, 5. Διον. 3, 27 καὶ 10, 55 καὶ 57), οικογενεῖας καὶ δὴ καὶ ἀνατροφῆς, καὶ πνευματικῆς ἐν γένει ἀναπτύξεως, μετὰ μόνον τῶν

1) Ὅρα μοι τὰ ἐξ ἐπιβόλης σοφῶς γραφέντα «Περὶ τῆς ἀρχῆθεν κοινωνίας τῶν Ἑλλήνων πρὸς τοὺς Ἱταλοὺς καὶ Ῥωμαίους καὶ τῆς ἐντέθεν ἐπιανεργείας αὐτῶν πρὸς ἐκπολιτισμὸν τούτων» ὑπὸ Εὐθ. Καστόργη.

МЕЧНИКОВА

ἀπαριθμήτων τοῦ Ἰθνους τροποποιήσεων (Ιων. ἐν ῥομ. ἀρχ. 11, 44), αἰτίνας ρωμαϊκῆς καὶ ἠθικῆς τῶν λόγων πανταχοῦ συμπεριμαρτυροῦν ἐν τῇ εἰσαγωγῇ ἐθνικῶν στοιχείων.

Ἐκ πρώτης δι' ἀρχῆς τῆς ρωμαϊκῆς ιστορίας δύο βασιλεῖς συνήνεσαν τὰ δύο θεμελιώδη στοιχεία, ἐξ ὧν στήνεται πᾶς ὁ περιγόμενος τῶν Ῥωμαίων βίος. Ὁ Ῥωμαῖος, ἡ ἐξωτερικὴ κρατικὴ, ἀδικόκοπον πνεύουσα πόλις καὶ τὸ πᾶν ὑποδουλοῦσα, καὶ ὁ Νουμάς, ἡ ἐσωτερικὴ στερειότης, σπριζομένη ἐπὶ τῆς θρησκείας, τοῦ νόμου καὶ ἀνεπιλήπτου οἰκονομικοῦ βίου! Ἡ δὲ ἔννοια τοῦ γάμου παρ' οὐδὲν λαὸν τῆς ἀρχαίουτερας παρίσταται ἐν τῇ ἀντίκτῳ ὡς παρὰ Ῥωμαίοις. Τὸ ἴθνος καὶ ὁ νόμος ἡνάγκασον ἑκαστον μίαν μόνον γυναῖκα ἀγαθῆν. Κατὰ μὲν τοὺς εὐδαίμονας χρόνους τῆς Ῥώμης ὁ γάμος καθιερούτο διὰ τελευτῶν θρησκευτικῶν καὶ διαζυγίου δι' ὑπέρχον. Ὁφείτερον δὲ, ἐν τοῖς καιροῖς τῆς δημοκρατίας, δι' ἀπαιτούμετο, καὶ ἂν ἡ γυναῖκα ἴσχυται τοῦτο. Τὸ σῶμα πρὸς τὰς γυναῖκας ἐμμελὲς τυκνὴ τῶν ρωμαϊκῶν πολιτισμῶν καὶ τὸ ἂν προσεγγίζει εἰς τὴν χριστιανικὴν καθιερούται ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Νουμά, διὰ τῆς καθ' ἑαυτὴν ὡς τῶν Ἑστιάδων Παρθένων. Ἡ γυνὴ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ μόνον παρὰ τοὺς Ἰουδαίους καὶ τοὺς Ῥωμαίους ἐμφανίζεται οἰκογενεῖς καὶ τοὺς εὐπαῖκας ἐξ ἀρχαίᾳ εἰς τὰς προσταγὰς τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς, ὡς ἐμμελὲς ὅμως αὐτὸ τοῦ δικαιοῦματος τῆς ἀνδροκρατίας.

1) Ἐπὶ τοσούτων ἀνεπιλήπτως θεωροῦνται ὁ ἀρχαῖος ἐν Ῥώμῃ οἰκογενεακὸς βίος, ὥστε οὐδὲν ἄλλος περὶ ἐκτροπῆς ἐνθῆ, ὡς οὐδ' ἐν Ἀθήναις ἐπὶ Σόλωνος περὶ πατρικίας: διότι ὁ λαὸς ἀνεγέμενος (matrones) δι' ἐλαθέας ἱστέον, μετὰ ῥηκτικῆς προέβλεπε πᾶσαν παραβίαν τῆς τοῦ γάμου ἀκαταλήψιμους τοιαύτης ἀνεπιλήπτου ἐκτροπῆς, ἀντὶ δὲ διὰ βασιλείας ἐθανοτόνουν ἡ μὲν αὐτίκα, VII, 6, 17, 27).

2) Ὁ ρωμαϊκὸς πολιτισμὸς λαμβάνει ἐπεδωρόντο διὰ πολλῶν καὶ πολλῶν καὶ ὅλους ἀπανθρώπων τῆς Συγκλήτου βουλευμάτων καὶ αὐτοκρατορικῶν διατάξεων περὶ τὴν ἀνομοσιότητα (ἀνομοσιότητα) τῶν βούλων ἡ ἐκείνων ὡς καὶ ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων ὅσων. (Pauli sentent. Nocept. 23, 16).

τῶν τέκνων. Ἐξέρχεται τοῦ οἴκου οὐκ ἐλάττω τὰς τῶν Ἀθηνῶν, ἀλλ' ὡς γυνὴ ἐξιστοῦσθαι: μόνον ἐν Ῥώμῃ ἀπῆλθαι τοῦ μεγάλου πρεποῦς τίτλου Ματρώνης (οἰκοδομοῦσθαι) στοιχείων πάντως Σαβινικὴν ἡ Ἑτρουσκίαν, παρ' οἷς οὐκ ἐπὶ τοῦ πατρὸς, ἀλλὰ τὸ πᾶν μητρὸς ὄνομα ἐλέγετο καὶ ἐγράφετο. Ἡ Ῥωμικὰ τοιαῦτα διάσημα παραδείγματα πατριτικῆς σωφροσύνης καὶ ἀγνότητος εἶδεν ἐν τῇ Λουκρητίᾳ καὶ Οὐργινίᾳ, μητρικῆς ἐξουσίας ἐν τῇ Βετούριᾳ, τρυφερὰς ἀγάπας συζύγου ἐν τῇ Ἀρρίᾳ, ἐχέροντος περὶ τῶν τέκνων κηδεμονίας ἐν τῇ Κορνηλίᾳ, ὅσα λανθάνουσι ἀπαντῶμεν ἐν ἑτέρῳ ἔθνει.

Τοιαῦτα δὲ φρονούντες περὶ τοῦ γάμου καὶ τοιαύτην σημασίαν προσάπτοντες τῇ γυναικὶ οἱ Ῥωμαῖοι διετήρουν στερεοὺς τοὺς οἰκογενειακοὺς δεσμούς, εἶχον θεοὺς πάτρωνος τῆς οἰκίας ὀνομαζομένους Λάρες ἡ Λάρες καὶ Πανάτας, ἐπισκιάζοντας τὸ ἐνδοῦτον (ἀδύτον) αὐτῆς, λογιζόμενον ἱερὸν. Ἀλλὰ καὶ τοὺς βαθέως ἐν Ῥώμῃ τιμᾶται ἡ οἰκογένεια, ὀφλήν καὶ περίεμενον ἐν τῇ πολιτείᾳ κατέχουσα θέσιν, ἡ πατρικὴ ἐξουσία παρουσιάζεται οὐκ ἦσαν ἀπόλυτος. Ἦτις δὲν γνωρίζει πόσον ρηκτικὸν ἦτο τὸ ὄνομα πατρὸς οἰκογενεῖας ρωμαϊκῆς; Οὐκ ἡ φιλοστοργία, ἀλλ' ὁ τρόπος τῆς ἐξουσίας αὐτοῦ περιέβαλλεν αὐτόν. Τὸ νεογνόν, ὡς παρὰ τοὺς Ἀθηναίους, ἐτίθητο πρὸ τῶν ποδῶν αὐτοῦ, ἐκδεχόμενον τὴν τύχην τοῦ ν' ἀπορροφῇ ἐν τῇ οἰκίᾳ, ἢ ν' ἀπολαύσῃ τῆς πατρικῆς ἀνατροφῆς. Τὸ δικαίωμα περὶ ζωῆς ἡ θανάτου, ὡς καὶ τὸ δικαίωμα ἐπὶ τῶν κτημάτων τῶν τέκνων ἐνίσχυον τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν. Μόνος δὲ ὁ χριστιανισμὸς κατήργησεν ὀριστικῶς ταύτην τὴν ἀπανθρώπων, καὶ ἐπέβαλε ποιήναι θανάτου τῇ πνευματικῇ.

Ἡ ἱστορία τῆς ρωμαϊκῆς ἀνατροφῆς διειρεται, οὕτως ὡς εἶναι, εἰς δύο κυρίως ἐποχάς. Κατὰ μὲν τὴν πρῶτην, ὅτε ἀναφέρονται οἱ καιροὶ πρὸς βασιλείαν, προτιμᾶται ἡ οἰκογενειακὴ ἀνατροφή τῆς οἰκίας: κατὰ δὲ τοὺς χρόνους τῶν αὐτοκρατορικῶν ἀλλοιωμένη τὸ ἀνέπαυον. Ὁ δὲ τελευταῖος αἰὼν τῆς δημοκρατίας καὶ τῆς οἰκογενεῆς τοῦ ἰσχυροῦ Καίσαρος καὶ τοῦ Αὐγουστοῦ ἱστανται μετὰ τῶν δύο περιόδων καὶ παρίστανται κατὰ τὴν ἰσχυρὰν τὴν οὐστοχὸν συνδυασμὸν ἀπὸ τῶν στοιχείων, ὥστε παρήγαγε τοὺς ἀνέπαυον συγγραφὰς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ὁ πατριτικὸς ποδὶς αὐτῶν τῶν ἀνέπαυον ἐν αὐτῇ.

ἀνατρέψῃ αὐτόν, διαφοροί δὲ τελεῖται δεισιδαίμονος θρησκείας ἐτελοῦντο παρὰ τῆς οἰκογενείας καθ' ὅλην τὴν αὔξειν τοῦ παιδὸς καὶ ἐνέπειον αὐτῷ αἰσθήματα εὐσεβῆ. Ἦν γὰρ μητρικὸν κύλιψιν ἀντρέφετο, λέγει ὁ Τόμης, καὶ ὑψήλαεν ἐξ αὐτοῦ μετὰ τοῦ γάλακτος τὴν εὐσεβίαν, τὴν ἀγάπην τῆς πατρὸς καὶ τὴν καθαριότητα τῶν αἰσθημάτων. Τὴν μὲν μητέρα ἰδοῦθαι ἐν ταῖς οἰκακίαις ἐργασίαις σιθασμῶν κατὰ τὴν ἡλικίαν συγγενῆς, εἰς τὴν ὑπῆκουον τὰ παιδιὰ διὰ τὰ ἀνεπιλήπτα καὶ σύγρονα ἦν αὐτῆς, ὅ δὲ πατὴρ μετέδιδε τῷ υἱῷ τὴν παιδείαν, τὰ αἰσθηματὰ τῆς πολιτικῆς ἐκπαίδευσης, πρὸς δὲ τούτοις τὴν ἄλσιν καὶ τὸν πόλεμον τοῦ πολέμου. Πληθύνονται δὲ οἱ σοφῶν βέλκιοι οὕτως οἱ δὲν ὑπῆρχον δημόσια ἐκπαίδευσις ἐν τοῖς ἀρχαίοις χρόνοις τῆς δημοκρατίας. Ἄλλοθεν, κατὰ τὰς μαρτυρίας τῶν ἱστορικῶν, οἱ μὲν οὖν διὰ τοὺς ἀρενας, ἀλλὰ καὶ διὰ τὰ θύλακα, ὁ πῆρχον σχολεῖα κατὰ τὸ μάλλον καὶ ἥττον ὡς διατερούμενα. Ἐκτός δὲ τούτου ὁ δεκαπενταετής νεανίας, ἐνδεσμένος τὴν τόλμην ἢ τὴν ἀνδρείαν ἀπῆρχετο εἰς τὸ πεδῖον τοῦ Ἀρεως καὶ εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Τιβερίδος, ὅπου ἡσχολεῖτο εἰς τὴν γυμναστικὴν καὶ εἰς τὸ κολυμβᾶν. Ἀλλὰ βεβαίως ἡ ἀνατροφή αὐτοῦ ἐκζητῶν ἐνελείετο ἐν τῇ οἰκογενείᾳ, ἥτις, οὐδ' ὅπως ἐπηρεαζομένη παρὰ τῶν ξένων καὶ ἀλλοδαπῶν, ἐνέπειεν αὐτῷ καθαρὰ αἰσθήματα πατριωτισμοῦ. Ἡ ἀποτέλεσματικὴ ἐπίρροϋς τῆς μητρὸς ἐπὶ τὸν νέον Ῥωμαῖον δέκνεται ἐναρμόστια π. χ. ἐπὶ τοῦ Κοριόλανου, ὃν οὐδὲν ἄλλο παρὰ τοὺς λόγους τῆς γυναικῆς μητρὸς Οὐδεύρας ἤνδυντο κάμψαι καὶ μετὰ τοῦ ἰδίου στρατοῦ ἀπὸ τῆς Ῥώμης ἀπομακρύναι. Ὡς ἀριστοὶ δὲ παρδείγματα μητρὸς, τοὺς ἰδίους αὐτῆς οὐδὲ ἐκπαίδευσίς, μνημονεύεται ἡ Κορνήλια, ἡ μήτηρ τῶν Γράκκων. Ἐν δὲ ταῖς οἰκακίαις εὐχχαίαις, ὧν συμμετείχε καὶ ἡ νεολαία, ἐφάλλοντο σφοδρὰ, ἐξυμνούντα τὰ κατορθώματα καὶ τὴν γενναϊότητα τῶν προγόνων. Ἐκ τοιαύτης ἀρχαίας καὶ ἀνεπηρέαστου οἰκογενείας Ῥωμαϊκῆς ἐξῆλθον ὁ Κόμμιλος, ὁ Σκιπίων, ὁ Φαβρίκιος, ὁ Μάρκελλος καὶ ὁ Φάβιος. Πάντες οἱ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ῥώμῃ ἀριστεύσαντες καὶ καθυποτάξαντες τὸν τότε γνωστὸν κόσμον ἀνετράφησαν ἐν τῇ μέσῳ τοιαύτης ἀπαρχῇ καὶ ἀρελῶς οἰκογενείας. Ἀλλ' ὁ Ῥωμαῖος τῶν χρόνων τῆς δημοκρατίας ἦτον ἄμειρος τῆς ἐπιστήμης καὶ τῶν ὠραίων τεχνῶν. Ἡ ἡττημένη Ἑλλάς κατεδάμνασε τὸν

νικητὴν αὐτῆς. Ἡ παιδεία τῶν Ἀθηναίων κατ' ἀρχὰς ἀπηγορευμένη ὑπὸ τοῦ νόμου ὑπερσχέσε μετ' ὀλίγον. Τότε εἰσῆλθον ἐν Ῥώμῃ ἡ δημοσίου ἀνατροφή, καὶ συνηνῶθη μετὰ τῆς οἰκογενεακῆς. Ὁ δὲ λαμπρὸς αἰὼν τοῦ Λούκουστου ἦν ἀποκύημα ταύτης τῆς μεταρρυθμίσεως. Ὁ Ὀράτιος καὶ Βιργίλιος προσήλθον ἐξ ἀρχαίων οἰκογενειῶν καὶ ἐκπαίδευσαν ἐν τοῖς σχολείοις. Ὁ Καίσαρ ἀνετράφη ὑπὸ τῆς μητρὸς αὐτοῦ Αὔρηλιας, ὅ δὲ Λόγουστος ὀρεῖται πολλὰ πρὸς τὴν γενέτειραν αὐτοῦ Ἀτίαν.

Μετὰ δὲ ταῦτα, ἐν τοῖς χρόνοις τῶν αὐτοκρατορῶν, τὰ σχολεῖα ἐπολλαπλασιασθήσαν, οἱ παιδαγωγοὶ Ἑλλήνες εἰσχωρήσαν εἰς τὰς οἰκογενείας καὶ εἰς τὴν πόλιν, καὶ ἡ παιδεία ἤρξαντο οἱ μὲν Καίσαρες δὲν ἐρεῖδοντο χρημάτων διὰ τὴν συντήρησιν ἡρώτων, ἡ δὲ Ἀλεξάνδρεια καὶ αἱ Ἀθηναὶ προσέφερον ὁμοίως ἀναριθμητὰ μέσα πρὸς τὴν ἐκπαίδευσιν τῆς Ῥωμαϊκῆς νεολαίας. Ἀλλὰ διὰ τὴν Ῥώμην δὲν παρήγαγε πλὴν οὐδὲν μέγα· διότι ἡ Ῥωμαῖα οἰκογένεια δὲν ὑπῆρχεν ἥδη. Ὁ μὲν Ὀρβελιὸς ἐλευσιολογεῖ τὴν χαλάρωσιν τῶν συγγενικῶν δεσμῶν καὶ τὴν παρακμὴν τῶν ἐπιστημοντέρων γενεῶν, ὁ δὲ Ίουβενάκιος ἐτι ὁρμώτερον αἰτιάται τοὺς γονεῖς τοὺς διασπείραντας τοὺς ἐκνῶντας παῖδας διὰ τοῦ ἐλευθρίου παραδείγματος τῆς ἀπολαύσεως καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ μεγαλείου. Ἐνίοτε μόνον τῆδε καλεῖται ὑποφώσκουσι στήρικτοις σπινθῆρες τοῦ ἀρχαίου ἀπολοικοῦ βίου, ὡς ἐν τῷ Ἀργυρίῳ καὶ Τακίτῳ, ἀλλ' ἡ Ῥώμη τῶν αὐτοκρατορῶν σειμνύεται τοῦ μόνου ἐπὶ τῇ ἀναμνήσει τοῦ παρελθόντος!

1) Αὐπνῶν εἰπεῖν δεῖ, περὶ τὰ τέλη τῆς Δημοκρατίας αἱ εὐγενεῖς τῆς Ῥώμης δέσποναι ὤλοντο τὸν συγγενικὸν δεσμόν, ὅπως παραδοῦσιν ἀγαλῶνται εἰς τὸν κορεσμὸν τῶν ὁρμῶν αὐτῶν καὶ ὁρῶν, ὅ δὲ τῶν διαφυγόντων ἀριθμὸς ἐπὶ τοσοῦτον εἶγεν αὐξήσει, ὥστε, κατὰ τὸν Σενέκαν, καὶ ἐπιστημονταὶ καὶ εὐγενέστεραι τῆς Ῥώμης δέσποναι ἡρῶνται τὰ ἔτη αὐτῶν οὐχὶ κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν Ὑπατειῶν, ἀλλὰ κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν συγγενῶν αὐτῶν, καὶ διεξυμνούντο μὲν ὅπως νυμφευθῶσιν, ἐνυμφεύοντο δὲ ὅπως διεξυγλῶσιν (Seneca de beneficiis, βιβλ. III, κεφ. 16, ἀριθ. 2) Αὐτοχρῶς δὲ εἰς τὴν καταπληκτικὴν ταύτην τὴν ἡδὼν κατὰ τῶν συντελεσμένων πλεόντων τὸ ἐπιφανὲς παρδείγμα τῶν ἐπιστημοντάων τῆς πόλεως ἀνδρῶν, περὶ ὧν ἰδὲ καὶ τοῦχ. Φιλ. Συλλ. Θ', σ. 147.

МЕЧНИКОВА

πρεσβεύοντες μόνον εἰς τὰς σωματικὰς γυναι-
κας. Ἐν ὅσοι τὸ παῖδόν ἦτο ἐπαινετός, ἔ-
σκετο πλάσιον τῆς μητρὸς αὐτοῦ, μετὰ
ταῦτα περιήρθε εἰς τὰς χειρὰς τοῦ πατρὸς
αὐτοῦ. Ὁ Τακτικός λέγει, ὅτι οἱ Γερμανοὶ ἐξ-
έρχοντο εἰς τὰς μάχας συνοδευόμενοι
τῶν οἰκονομῶν αὐτῶν, οἱ τῶν ἰσχυρῶν ὀπτι-
στῶν ρουφῶς τῆς γυναικὸς καὶ τὴν τέκνον αὐ-
τῶν, καὶ ὅτι ἐνίοτε αἱ γυναῖκες διὰ τῶν
κλιμαυμῶν καὶ δειπνῶν ἐνεθυγῶσαν τὴν κλι-
μαυμένην τῶν συζύγων αὐτῶν ἀνδράων. Τοιο-
τοτρόπως ἡ οἰκογενεὶα τοῦ ἀρχαίου Τεῦτο-
νος, ἀσπαστος καὶ νομαδική, ἦν ἐνσπληνική
καὶ εἰς τὸ πᾶν, ἄνευ τοῦ ὁποῦν ἡ
ἐκὴ ἐφαίνοντο αὐτῇ ἐπαχέως τε καὶ ὀλίγη.
Κατὰ δὲ τὴν μετὰ ταῦτα χρόνους τὸν χρι-
στιανισμὸν πηλὴν ἀπορρίπει ἀπὸ τῶν ἡθῶν
τῆς ἀρχαίας Γερμανίας ὁ ἱπποτικός βίος, καὶ
τὸ διειρητὸν εἰς πρὸς περιουσίαν, ὁ πρῶτος
λέγει τοῦ ἐβδόμου αἰῶτος ἦν ὁλος οἰκονομική.
Ἡ μὴν ἐνχερστρεῖται ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ
παῖδος αἰσθητικὰ ἀρετικῶν φιλομυθίας καὶ
ἐλπίας πρὸς τὸ γυναικεῖον ῥυθόν, εἴτα δὲ περ-
σσοκρατικὰς εἶη πρόθεσις ἐν τῇ πα-
τρικῇ οἰκογενεῇ, ἢ ἐν τῷ προεργῷ ἰσχυρῷ ἰσ-
τόνῳ, διὰ δὲ τοῦ τρίτου βαθμοῦ ἐκπαιεῖται ὁ
ἀσπιδοφόρος, ὥς ὅς προεβιβάζοντο εἰς τὴν
ἐκὴν ἱππότητον. Τοῦτο δ' ἀναπλοῖται χθὲν
ὅτι τοῦ Τακτικοῦ εἰςτορῶμενον ὁβριον
ὁ ἐρήθος ἐν ὀμνήρῃσι πολεμικῶν ἐ-
κέρχεν παρὰ τοῦ πατρὸς ἡ παρ' ἐτέρου τῶν
ἐγγόνων καὶ τὴν ἀσπίδα μετὰ τελευταίαν
τοῦ μετεβάνον ἀπὸ τῶν κλητῶν τῆς οἰκο-
γενεῆς εἰς τὸ πολυτάκχον τοῦ στρατιω-
τικοῦ βίου σταθμόν.

[illegible]

γίωσει αὐτὴν ἐπὶ ἀκλονήτου θεμελίου πέτρας, ἣν οὐδεὶς ἐν τῷ μέλλοντι ἐπευρεθσόμενος κατανοήσας θέλει παρασάλευσις;

Ὁ Χριστὸς ἐκπληρώσας ὡς εὐπειθὲς υἱὸς πάντα τὰ χρεὶν πρὸς τὴν οἰκογένειαν αὐτοῦ, ἐγκαθιδρύσας τὴν ἀσυγκρίτως ὑψηλοτέραν πνευματικὴν οἰκογένειαν, ἥτις εἶναι ἡ Ἐκκλησία, καὶ τῆς ὁποίας εἶναι ὁ νόμος καὶ ἀρχηγός. Κατὰ τὸ παρόδειγμα αὐτοῦ οἱ ἱεράρχαι τῆς ὁρθοδόξου ἡμῶν πίστεως ἀποστάσαντες τῆς γῆνιου αἰτῶν οἰκογενείας προσήλθον τῇ πνευματικῇ, τῇ ὁποίᾳ γίνονται ὁδηγοὶ καὶ προεξάρχοντες. Ἀλλὰ ποία ἡ σχέση καὶ ὁ δεσμός ἀπορτερῶν, καὶ ἀνὴρ ἔστω κεφαλὴ τῆς γυναικὸς, ὡς καὶ ὁ Χριστὸς κεφαλὴ τῆς Ἐκκλησίας.»

Ἰδοὺ τὸ μυστήριον τοῦ γάμου! ἰδοὺ ὁ ἀδιάσπαστος πνευματικὸς δεσμός, δι' οὗ στηρίζεται ἡ γῆνιος οἰκογένεια διὰ παντός· αὐτὴ παρίστανται τὸ ἀντίτυπον τῆς Χριστοῦ Ἐκκλησίας, κατὰ τοὺς λόγους Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου. «Ἔστω δ' ἡ ἐκκλησία ἡ οἰκία πρὸς ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν συνεστηκυῖα· μή τις εἴη, σὺ μόνος εἶ ὁ ἀνὴρ, μηδὲ ὅτι αὐτὴ μόνη ἔστιν ἡ γυνή, νομίσης κώλυμα εἶναι· πόπου γάρ εἰσι δύο εἰς τὸ ἓκόν ὄνομα, φησί, κτισθῆναι, ἐκεῖ εἰμι ἐν μέσῳ αὐτῶν· ὅπου καὶ Χριστὸς μέσος, πολλὴ πλήθὺς ἔστιν· ὅπου καὶ Χριστός, ἀνάγκη καὶ ἀγγέλους εἶναι· ἀνάγκη καὶ ἀρχαγγέλους καὶ τὰς ἄλλας δυνάμεις, οὐκ ἄρα μόνος ἔστί τὸν πάντων ἔκρινοντες δεσπότην.» Οὕτως ὁ δεσμός τῆς οὐρανίου οἰκογενείας ἀντανακλάται ἐπὶ τῆς γῆνιου, τὸ θεῖον μυστήριον καταβαίνει ἐν ἀνθρώποις. Ἰδοὺ τί δὲν ἐνόησαν οἱ σοφοὶ τῶν νεωτέρων χρόνων, ἡ δὲ Δυτικὴ Εὐρώπη ἐκλόνησεν, ὡς μὴ ὤφριε, τὴν παρὰ τοῦ Σωτῆρος δεδομένην τῇ οἰκογενεῇ βάσιν.

Ὁ μυστηριώδης δὲ καὶ πνευματικὸς οὗτος τῆς Ἐκκλησίας μετὰ τῆς οἰκογενείας δεσμός παρακολουθεῖ πᾶσαν τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἀνθρώπου καὶ καταπρίνεται ἐν πάσῃ τῇ χριστιανικῇ ἀνατροφῇ. Ἡ Ἐκκλησία διὰ τῶν ἐπὶ τὰ μυστηρίων μεταδίδει τὴν θεῖαν χερίν εἰς τὴν οἰκογένειαν· ἀγιάζει αὐτὴν διὰ τοῦ βαπτίσματος, τοῦ γάμου, τῆς ἐξομολογήσεως, τοῦ εὐχελαίου καὶ τῆς θεῆας κοινωνίας. Τοιούτοτρόπως ἡ Ἐκκλησία ἀπηλευθέρωσεν αὐτὴν τῆς ἐπιπορῆς τοῦ κράτους καὶ ἀποκατάστησεν αὐτοσχεδιαστικὴν, ἐλευθέραν καὶ ἀσφαλῆ ἀπὸ τῆς αὐθαριετοῦ ἐξουσίας τοῦ οἰκογενεάρχου. Ἐνταῦθα εὐρίσκεται ἡ ρίζα αὐτῆς

τῆς πνευματικῆς, τῆς ἀληθοῦς χριστιανικῆς ἐλευθερίας, περὶ τῆς εἰπομένης ἀνωτέρου, καὶ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ὁποίας περιήλθομεν πάλαι βαλίνοντες ἐπὶ τῶν γεγονότων τῆς ἱστορίας. Δι' αὐτὰς ἡ οἰκογένεια προστατεύεται ἐναντίον πάσης ἐξωτερικῆς ἐπιδράσεως, καὶ ἐξ αὐτῆς μέλλει νὰ ἀναρῇ ὁ ἑσωτερικὸς ἀνθρώπος. Ἐν τῇ ἀληθείᾳ ἑνοίᾳ, οὔτε τῇ Ἀσίᾳ, οὔτε τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλλάδι καὶ Ῥώμῃ ἦτο γνωστὴ ἡ πλήρης καὶ αὐτοτελὴς οἰκογένεια· μόνος ὁ Σωτὴρ ἐξησφάλισεν αὐτὴν ἐν πάσῃ τῇ ἰσχύϊ καὶ τελειότητι. Ἐὰν δὲ τότε ὁ οἰκονόμος βίος ἐν τῇ ἑλλειπστάτῃ αὐτοῦ καταστάσει ἦν οὐχ ἦτο ἡ πρωτίστη βάση τῆς ἀνατροφῆς, πολλὰ δὲ μάλλον ἐν τῷ χριστιανικῷ κόσμῳ ἀποκατάστη τὸ ἀπολύτως ἀναγκαῖον στοιχεῖον ἐν Εὐρώπῃ, τῇ πατρίδι ταύτῃ τοῦ παγκοσμίου φωτισμοῦ. Ἐκ τῆς ἀθηναϊκῆς οἰκογενείας ἐξήρχετο ὁ καλλιτέχνης, ἐκ τῆς Ῥωμαϊκῆς ὁ πολιτὴς, ἐκ τῆς τευτονομικῆς ὁ πολέμαρχος καὶ ἀκυλοῦς ὁ ἱππότης, ἐκ δὲ τῆς χριστιανικῆς μόνον ἐξῆλθεν ὁ τέλειος ἄνθρωπος.

Περὶ τοὺς χριστιανικοὺς τῶν πρώτων ἑκατονταετηρίδων ἀνευρίσκομεν ἰσχυρὰν ἀνάπτυξιν τοῦ οἰκογενεικοῦ στοιχείου ἐν ἀερρινομένῳ διὰ τῆς Ἐκκλησίας. Εἶναι δὲ γνωστὸν κατὰ πόσον αἱ γυναικες συμμετέσχον εἰς τὴν διάδοσιν τοῦ χριστιανισμοῦ, καὶ αἱ γυναικες ἠδύναντο μόνον καὶ ἐπενεργῶσαι εἰς τὸ ἐνδοτατον τῆς οἰκογενείας. Ἐν ταῖς βιογραφίαις τῶν ἁγίων πατέρων τῆς πρώτης Ἐκκλησίας λάμπουσι τὰ ὀνόματα τῶν μητέρων αὐτῶν. Ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος ἀνετρέφη παρὰ τῆς μητρὸς αὐτοῦ Ἀσσοῦσας, τῆς τὸν ἄνδρα ἀφῆρπασεν ὁ θάνατος ἐν ῥυμπερῇ νεᾷ οὐσίᾳ, καὶ ἥτις ἀπεστράφη πάσας τὰς ἡδονὰς τοῦ κόσμου ἐνεκα τῆς ἀνατροφῆς τοῦ υἱοῦ αὐτῆς, Γρηγόριος ὁ Θεολόγος ἐγεννήθη ἐκ τῆς εὐσεβοῦς χριστιανῆς Νόννης, ὡς ἀμειβῆ τῶν θερμῶν αὐτῆς δεήσεων, καὶ ἐξ αὐτῆς ἔλαβεν τοὺς πρώτους καρποὺς τῆς θρησκείας. Αἰμιλία, ἡ ὑλαβεσάτη μητὴρ Βασιλείου τοῦ μεγάλου, ἀνέβρεψεν ἐλόκληρον οἰκογένειαν, ἀγρυπνοῦν ὑπὲρμαχον τοῦ χριστιανισμοῦ. Ὁ μέγας Ἀβωνίος ὁ Αἰγυπτίος ἐξ ἀπαλῶν ὀφθαλμῶν ἀπῆρχετο εἰς τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ μετὰ τῶν γονέων αὐτοῦ, καὶ μετὰ τὴν ἀποβίωσιν αὐτῶν μόνος ἀνέτρεφε καὶ ἐδίδασκε τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ. Ὁ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ ἔφερον ἐκ τῆς οἰκίας αὐτῶν πρὸς τὸν Πατριάρχην Ἀλεξανδρείας τὸ ἑαυτῶν τέκνον, τὸν μέγαν Ἀθανά-

МЕЧНИКОВА

σιον, ἐν ᾧ παῖδιον παῖδον ἀνόμοσον ἐπίσκοπον οἱ ἄλλοι παῖδες. Ἰωάννης ὁ ἀμακύνος, Ἀρμόσιος ὁ Μιδιολάνου, ὁ ἱερός Λύγουστινος, πάντες ἐγεννήθησαν καὶ ἀνετράφησαν παρὰ χριστιανικῶν οικογενειῶν. Ἐκ μὲν τὸν ἐνδοξὸν σχολῶν τῶν Ἀθηνῶν οἱ ἱεροὶ πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ἰδόντες μόνον τὴν ἰσοτερεῖν παιδείαν, ἐκ δὲ τοῦ καθηγιασμένου κόλπου τῆς οικογενείας αὐτῶν ἱλάσθησαν τὸ χριστιανικὸν πνεῦμα καὶ τὴν ἀνατροφήν. Καὶ οὕτως ἄλλοις ἐπὶ δυνάμει τῷ λαβῶσιν αὐτὴν, ἐν ᾧ ἐν ταῖς σχολαῖς ὑπερέχει μόνον ἡ σοφία τῶν εἰδωλοκατρώων. Ἐκείναι τε γὰρ, ἑστί, (σελ. 238) οὐτε ἡσπασίαν τὸν ἀνθρώπου παρακλησίας ἐπὶ ἡμεῖς, οὐτε μὴν, οὐς ἂν ἐπιτάσῃ, ὅλα φέρειν ἐκτελεροῦσιν. Ἄλλ' ὅσον αὐτὸν ἐπιτάσῃ, ἡμεῖς τὴν ἐκκλησίαν λαβόμεθα, τὸ λοιπὸν χαίρειν ἀρκῶν. ἡμεῖς τε, ἡν σωφρονώμεν, ὅσον οἰκοίεν ἡμῖν καὶ συγγενὲς τῇ ἐκκλησίᾳ παρὰ τῶν κοινωμένων, ὑπερβόσμεθα τὸ λειψύμενον. Καὶ καθάπερ τῆς βοδονίας τοῦ πρὸς τὸν κοινωμένον, τὰς ἀκάνθας ἐκκλινόμεν, πούτω καὶ ἐπὶ τῶν τοιούτων λόγων, ὅσον κληρικῶν ἀρπάζονται, τὸ βλαβερὸν ἐμπαλοῦμεθα.

Ὁ οικογενεὶς, τὸ μακρὸν βίος ἐπὶ τοσοῦτον συντελεσθῇ τῇ ἀνατροφῇ τῶν μεγάλων διδασκάλων τῆς ἐκκλησίας. Αὐτὴ ὅμως ὑπὸ τῶν ὑπερῶν λόγων, ὅσα ἐμελλοῦσε τὰς ἀρχὰς τῆς χριστιανικῆς ἐκκλησίας μεταξὺ τῶν νέων λαῶν τῆς Εὐρώπης, καὶ ἐπὶ μακρὸν χρόνον τὰ ἔθνη καὶ αἱ πόλεις ἰσχυρῶς ἀντετάσσοντο. Οὕτε ὁ καιρὸς οὐτε τὴν ἱστορίαν τοῦ οικογενεῖς βίου καὶ τῆς χριστιανικῆς ἀνατροφῆς παρὰ τοῖς παντοδαποῖς λαοῖς τοῦ μετὰ εἰπαίν ἐστι, ἡ οικογένεια μόνον δυνάσκειται διὰ τῆς Ἐκκλησίας ἐκ τῆς ἀποκλειστικῆς ἡθικῆς ἀνθρωπίνης θεωρίας, ὅπως μὲν νέον ἀναμφύβητος εἰς πολλὰς μεταβολὰς κατὰ τὴν χαρακτὴρ τῶν λαῶν καὶ τῆς ἐκκλησίας. Ἐν ὁδοῖς χριστιανικῆς γὰρ τῆς ἀνθρωπίνης ἀνατροφῆς ἐπὶ τῆς ἀνθρωπίνης ἀνατροφῆς τοῦ κράτους, ὡς εἰδομένη αὐτὴ ἐν τοῖς ἀρχαίοις λαοῖς, παρὰ πάντων ἐκ τοῦ ἐνεσθίου ὁμοιοποιεῖται ὡς ἀναγκαῖα καὶ λυσίτελῃς αὐτῇ ἡ τοῦ κράτους ἐπιδόσεις. Ἀρὰ γὰρ δὲν προέχεται ἐν τούτῳ, ὅτι ἡ ἱστο-

ρία τῆς χριστιανικῆς Εὐρώπης ἐμφανίαν πλεονεχίαν ποικίλλαν προσώπων τε καὶ χαρακτήρων παρὰ ἡ ἱστορία τῆς εἰδωλοκατρώων Εὐρώπης.

Ἀς σχεδιάσωμεν ἐν περιλήξει τὸν οικογενεῖς βίον τῆς Δύσεως, καὶ ἂς ἀναμνησκόμεν συγχρόνως τὴν βλάβην, ἣν ἐπέφερον αὐτῇ ὅτι μὲν αἱ καταχρήσεις τῆς πνευματικῆς ἐξουσίας, ὅτι δὲ αἱ διατάξεις τῆς ἐπικρατείας, κανονίζόμεναι διὰ τῶν ἐθνικῶν, καὶ ἄλλοτε πάλιν ἡ τῆς κοινωνίας κατὰ τῆς Ἐκκλησίας ἡ κατὰ τοῦ κράτους πάλιν.

Ὁ οἰκονομικὸς βίος τῆς Ἰταλίας ἀνεστῆ ἐκ τοῦ οἰκονομικοῦ βίου τῶν λαῶν. Ἀναμνησκόμεν ἐν τῶν λαϊκῶν τῆς ἱστορίας οἰκογενεῖς, μετεφθαρμένους παρὰ τοῦ χριστιανισμοῦ. Ἐνταῦθα ἀνεμύθη καὶ τὸ τιμαριωτικὸν στοιχεῖον τῶν νέων λαῶν. Ἀναμνησκόμεν ἐν τῶν οἰκογενειῶν ἡγεμονίᾳ πᾶσαν τὴν ὕλην τῆς ἱστορίας τοῦ μεσαιῶνος ἐν τῇ Ἰταλίᾳ, ὡς ἐγένετο παρατῆς ἡ δύναμις τῆς διοικητικῆς ἀκεραιότητος. Ἄλλ' ἐνταῦθα ἐν τοῖς θαυμασταῖς ποικίλῃς ζωῶν χρωμάτων λάμπουσι τὰ ἐξιστορούμενα πρόσωπα ἐν τοῖς χρονικοῖς τῆς χώρας ταύτης. Μεγάλην βλάβην πρὸς τοῖς ἐπὶ τῆς ἰταλικῆς οἰκογενείας καὶ ἕως τοῦ νῦν ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας τῶν κληρικῶν. Ἰστορίας ὁ ἔλασθεος ἐνεκα πολιτικῶν σχεδίων ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας, ἀπηγόρευεν αὐτοῖς τὸν γάμον ἐνταῦθεν πηγάζοντι αἱ ἀναρθητοὶ καταχρήσεις, δεινὸς λυμαινόμεναι τὰ οἰκονομικὰ τῆς τοῦ ἰταλικοῦ λαοῦ.

Ἡ οἰκογένεια ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ Γερμανίᾳ ἐξῆλθεν ἀπὸ τοῦ τιμαριωτικοῦ βίου τῶν γερμανικῶν λαῶν. Ἐνταῦθα τὸ σύνθετος δικαίωμα τῆς πρωτοτοκίας καταστρέφει τὴν μετὰ τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας ἰσορροπίαν καὶ ἐπὶ τῆς πνευματικῆς ὑπεροχῇ τὸν πρῶτον τῆς οἰκογενείας βίον. Ὁ δικαίωμα τοῦτο τὸ τοσοῦτον ἀντιβάνει ἐν τοῖς ἀνθρωπίνους νόμους ἐν Ἀγγλίᾳ ἐταχθῇ, ὡς ἀμετάφραστον νόμος τῆς ἐπικρατείας, καὶ ἐπὶ τῆς πνευματικῆς τῶν πτωχῶν ἀντιβάνει τὸν πτωχόν καὶ τὴν ἰσότητα. Τοιοῦτος νόμος πρωτοτοκίας ἀπέρχεται καὶ ἐν Ἰταλίᾳ, ἀλλ' οὐχὶ ἐν τῇ ἰταλικῇ ἱστορίᾳ. Γενικῶς τὸ οἰκογενεῖς δικαίωμα ἐπὶ τῆς οἰκογενείας τὸ δὲον συνέχεται μετὰ τὸ δικαίωμα τῆς ἰδιοκτησίας. Κιόδοντες εἰς τὰς λεπτομέρειας τοῦ οἰκογενεῖς βίου καὶ τῆς πνευματικῆς ἀντιβάνει τὸν πτωχόν καὶ τὴν ἰσότητα. ὡς ἐπὶ τῆς χώρας, ἥτις ἐπὶ τῆς πνευματικῆς τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ ἐν τῇ ἀγορᾷ, ἐπὶ τῇ πνευματικῇ ἀποστάσει, ὁμοιοποιεῖται πᾶσι.

ἡ συμφωνομένη ἐπὶ ἰσότητι καὶ δικαιοσύνῃ ἐπικρατεῖα παρημέλει ἐπὶ τοσοῦτον τὸ δικαίωμα τυζῶν καὶ μητρὸς.

Διὸ συνθεσθῆκότα ἐν τῇ δυτικῇ Εὐρώπῃ κατεκλόνθησαν τῆς χριστιανικῆς οἰκογενείας τὰ θεμέλια, σπταρίζονα ἐπὶ τῆς ἱερότητος τοῦ γάμου. Ἐν πρώτῃ πληρῇ ἐπήνεγκεν ὁ Λουθηρανισμὸς, ὅστις ἀρνείται ὅτι ὁ γάμος εἶναι μυστήριον, ὡλονόντι ἐν τισὶ γερμανικαῖς χώραις τῶν Διαρυστομένων ἐπικρατεῖ εἰσέτι ἡ ἰδέα τοῦ μυστηρίου ἐν τῷ γάμῳ· διὰ τοῦτο ἐν ἄλλαις πολλαῖς, ἐν Ὀλλανδίᾳ, π. χ., ἀποκατέστη ἀπλῶς πολιτικὸν συμβόλαιον, ἐπικυρωμένον ὑπὸ τῆς ἀρχῆς. Πολλῶ ἦτον ἢ ἐν ταῖς λοιπαῖς χώραις, ἀνετύχη ἦτον ὁ οἰκογενειακὸς βίος ἐν Γαλλίᾳ, ὅτις παντοτε βέπουσα πρὸς τὴν κοινωνικὴν ζωὴν, δὲν εὐχαριστεῖται νὰ διάγῃ ἐνδὸν τοῦ οἴκου. Τὸς οἰκογενειακὸς δεσμός καὶ ἀνευ τούτου ἀνισχύρος ἐξαλείφθη παντελῶς ἡ ἐπανάστασις τοῦ 1793, ἀναγνωρίσασα τὸν γάμον ὡς πολιτικὸν συμβόλαιον καὶ ἐν πάσῃ περιπτώσει ἐπιτρέψασα τὴν διέλυσιν αὐτοῦ.

Ὁ κοδὸς τοῦ Ναπολέοντος ἐγαλίνωσεν ὁπωσούν τὸν κανονισμὸν τούτον, ὅστις κατέστρεψε κατὰ κράτος τὸν οἰκογενειακὸν βίον τοῦ γαλλικοῦ λαοῦ. Μετὰ δὲ τὴν ἐπιστροφὴν τῶν Βουρβόνων, τὸ διαζύγιον κατηργήθη διὰ παντός, καίτοι δὲ κατεβλήθησαν πολλοὶ προσπάθειαι διὰ τὴν εἰσαγωγὴν αὐτοῦ, καθὰ πρότερον, ἕως τοῦ νῦν δὲν ὑπάρχει ἐν τῇ θεσμοθεσίᾳ τῆς Γαλλίας, ἕνεκεν τῆς ἐνθέρμου ἐπιδράσεως τῆς Βουλῆς τῶν Ὁμοτίμων. Ἀλλὰ τὸ κακὸν ἐγένετο πλέον, καὶ ἀποσπασθὲν ἐκ τοῦ γραπτοῦ νόμου εἰσεχώρησεν εἰς τὴν ζωὴν καὶ τὰ ἦθη τοῦ τόπου. Τὸ διαζύγιον δὲν ὀρίσεται μὲν κατὰ νόμον, ἀλλὰ πολλῶ μάλλον ὑπάρχει κατὰ τὴν πραγματικότητά. Ὁ ἄνθρωπος βέπων εἰς αἰὲ ἐἰς τὸν ἄκρον ὅρον τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας, θεωρεῖ ἐν τῷ γάμῳ τὴν τυπικὴν βίαν τοῦ νόμου, καὶ διὰ τοῦτο ἐπιθυμεῖ ν' ἀποτινέξῃ αὐτήν.

Ἐν Γερμανίᾳ ὁ οἰκογενειακὸς βίος τῶν κατωτέρων τάξεων τοῦ λαοῦ καταπίεζεται παρὰ τὸ ἐπαχθοῦς νόμου, ὅστις ἀπαγορεύει τὴν χορτάνα συνελθεῖν εἰς γάμον, πρὶν ἢ παραστήσῃ τῇ κοινότητι εἰς ἣν ἀνήκει ἀποδεικτικὸν ὅτι δύναται ν' ἀσφαλίσῃ τὴν ὑπαρξίν τῆς γυναικὸς αὐτοῦ καὶ τῆς οἰκογενείας. Ἐκ τούτου πηγάζει ἡ διακροθὰ τῶν ἠθῶν εἰς τὰς ἰσχυτάς τάξεις τῶν χριστιανικῶν καὶ ἰρχατῶν. Ἡ μεγίστη συγκοινωνία, καθ' ὅλην τὴν

ἐννοίαν τῆς λέξεως, μεταξύ παντοδαπῶν ἀνθρώπων καὶ παντοειδῶς ἀτομικότητος, συντείνει προσέτι οὐκ ὀλίγον εἰς τὴν ἐλάττωσιν τῆς οἰκογενειακῆς εὐχίας. Ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις, ὁ Εὐρωπαῖος θέλει μεταβληθῇ ἐντός ὀλίγου εἰς ἀδιάφορον κοσμοπολίτην, καὶ ἡ Εὐρώπη θέλει παρουσιάζει θεάμα διηνεκοῦς μεταναστεύσεως. Καὶ μὲν ἡ τοιαύτη ὁρμὴ θέλει προσεπιφέρει μεγάλαν ὀφείλειαν ἄλλου εἶδους, ἀλλ' οὐχ ἦτον θέλει μετατρέψει τὰς σχέσεις δι' ὧν ὁ οἰκογενειακὸς βίος ἰσώζετο τῶς καθαρῶς καὶ ἀπρόσβλητος.

Ἐρευνήσαντες πολλὰς τῶν ῥιζικῶν ἡλλείψεων οὐσιωδῶς ἐπιβλαβῶν εἰς τὴν ἥθικὴν τελειοποίησιν τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ δυτικῇ Εὐρώπῃ, δὲν ἐννοοῦμεν διὰ ποίον λόγον γαυριζῶ ὁ ἡμέτερος αἰὼν. Διὰ τὴν αὐτὴν ἡ ἐκατοσταετηρὶς ἐγένετο παρομιμακὸς ἀλαζονικῇ πρὸς περιφρόνησιν τῶν ἄλλων αἰώνων; Μήπως ἕκαστος αἰὼν διακρίνεται διὰ τοῦ ἰδίου τῆς ὑπερφυλακτικῆς ἐλαττώματος; Πολλὰς εἰσέτι βελτιώσεις, κατὰ τὴν χριστιανικὴν ἐννοίαν, ἀπολείπεται τῇ Εὐρώπῃ νὰ πραγματοποιήσῃ σχετικῶς πρὸς τὰς περὶ γάμου καὶ οἰκογενείας θεωρίας, ἐπ' ὧν ἐρείδεται ἡ τε εὐμερία τῶν λαῶν καὶ ἡ ζῆσα ἠθικὴ τελειοποίησις πᾶσις τῆς ἀνθρωπότητος.

Ἐπειδὴ δὲ ἀνατρεφῇ καὶ παιδεύει διαφέρουσιν οὐσιωδῶς ἀπ' ἀλλήλων, καθ' ὅσον ἡ μὲν ἐκ βρέφους παραλαμβάνοντα τὸν ἄνθρωπον σκοπεῖ κυρίως τὴν τῆς καλίας αὐτοῦ διάπλασιν καὶ τὴν ποδηγείαν τῆς τὰ καλὰ, ἀπὲρ παραμένουσιν αὐτῷ μέχρι τοῦ τάφου, ἡ δὲ παιδεύει τὸν τὸ νοῦς πλουτισμῷ, διὰ παντοειδῶν γνώσεων προτίθεται, καὶ ἡ ἐκπαίδευσις τέλος πρὸς τὸν τὸν πνεύματος φωτισμὸν ἀφορᾷ, ἔπεται ὅτι τελειοποιουμένων τῆς οἰκογενείας οὐ μόνον ἡ ἐν αὐτῇ καὶ δι' αὐτῆς ἀνατρεφὲς τελειοποιεῖται, ἀλλὰ καὶ τὸ ἔργον τοῦ διδασκάλου καὶ τοῦ καθηγητοῦ εὐχερίστερόν τε καὶ λυσιτελέστερον ἀποβαίνει, ὁ δὲ ἄνθρωπος χωρεῖ γενναίως οὕτω πρὸς τὸν προορισμὸν αὐτοῦ, κατ' ἄμφω ἀναπτυσσόμενος. Ἐπειδὴ δὲ ὁμοίως στήριγμα τῆς οἰκογενείας ἀρχαί, καθὼ θεόδοτον, πρόκειται ὁ Χριστιανισμὸς, ὅστις σήμερ' ἐξαπλοῦται ἐπὶ τῆς γῆς, πεπεισμέθα ὅτι ἡ ἀνθρωπότης καὶ ἡθικῶς προαχθήσεται πάντως ἐν τῇ ἐκπληρώσει τῆς ἐπαγγελίας τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν καὶ γενήσεται μία ποίμνη εἰς ποιμὴν. Ὁ Γένειτο!

ΕΜΜ. ΙΩΑΝΝΙΝΗΣ Ἀμοργίνος.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΤΙΝΕΣ

EIS THN

ΙΣΤΟΡΙΑΝ ΤΩΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΩΝ ΚΩΝ/ΠΟΛΕΩΣ

KATA TA 1676—1689, 1773 xaxi 1794.

(Ἀνεγνώσθη ἐν τῇ ῬΟΓ' συνεδριάσει).

[illegible]

Πλην τῶν ιστοριογράφων τῆς Ἑκκλησίας
Μελεῖται Ἀθῆναις μέχρι μὲν τοῦ 1870 ἐ-
πιστολῶν, ὡς ἐν γένει, καὶ μὴν μόνῃ ἱστο-
ρίᾳ τῶν πατριάρχων, καὶ μὴν μόνῃ ἱστο-
ρίᾳ μὴ καὶ ἀνὰ ἐνδείξει τῶν Κωνσταντι-
νουπολιτῶν λόγῳ ἀξίᾳ, τὴν λεγόμενον Κατά-
λογον τῶν Πατριάρχων ἐπισκοπῶν Κατά-
λογον τοῦ ἀνδρὸς ἐπισκοπῶν Θεῶς κ. Ζα-
κωβόπουλις ἐπιμελεῖται τοῦ ἐλλογιμοῦ ἀρχιμ-
νῶν σύγγραμματος ἐπιτηρῆθαι φέρει ὁ Ἀθανάσιος
Κωνσταντινουπόλεως τῶν ἡμετέρων ὡς ἀποφασ-
τικῶς ἐκφράζει τὴν ἰστορικὴν ἀξίαν αὐτοῦ.

σιν (1453—1789) ἐκ χειρογράφου τῆς ἐκφ.
Μονῆς τοῦ Σινά. « Ἐπὶ μετὰ τὴν Ἀδων
τοῦ Ὑψηλίου ἐκδόσεως ὁμολογουμένης ἀπὸ
τοῦ ἐπόμενου ὡς εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς μάλιστα ἐκ-
κλησιαστικὴν ἰσχυρίαν, ἰδιαιτάτα δὲ εἰς τὴν
συμφαγετὴν σύγγραφαν γενομένην. Ὁ ἐλλόγιμος
καὶ ἀδόκτος συγγραφεὺς οὐ μικρὸν δυναμει-
σμός παρὰ τε τοῖς κατὰ τὴν καὶ τοῖς μάλιστα
γράφον ἤντει μετὰ κρίσεως ἐκ πητῶν ἀντι-
πίστων, ἀλλὰ μὴν οὐκ οἷδ' ὅπως ἐν τῇ κα-
τὰ μάλιστα ἐν τοῖς χρόνοις τῶν γενομένων φα-
νταί ἀπατηθείς, ὥς ἐν τοῖς ἐφεξῆς διηγή-
σεται. »

Μετά τὸν Ὑψηλάντην ὁ ἀρχαυτός καὶ πρὶν τὴν κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας καὶ τοὺς μετὰ τὴν ἀλωϊν τῆς βασιλίδος τῶν πύλων ἐλλοπὴν ἱστορίαν ἐντρίβειστατος κ. Κ. Σάββας δῶκεν ἐν τῇ αὐτῇ Μεσαιωνικῇ Βιβλιοθήκῃ (Τ.μ. Γ') τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν Σαμουὶλ τοῦ Μαχαρίου ἀπὸ τοῦ 1750—1800 ἱκανῶς ἐκπαιδὰν διὰ τὴν ἀνέγερσιν τῆς πράξεως καὶ τὴν κρίσιν τοῦ συγγραφέαντος.

Πέρσης δε (1877) εἰς ᾧς ἦν γενεὴ Ἀθη-
νῶν ὁ ἐπίσκοπος, παρὰ τὰς μελέτας ταύτας τῶν
ἐκείνου Μανουὴλ Γεωργίου ποιητικῶν Κυρίλλου
τοῦ Αλαριωτοῦ ἐκτετατομένους Παράφρα-
σαι μετὰ τῆς ἑλπίδος (1878-1879), καὶ οὐκ
τοῦτο, ὅ ἐ φιλοπονηταί, ἐκδόσεις ἐπίτιμον
εἰς τέλει χρονολογικῶν πίνακα συγκαταθέν-
τῶν ἐκ παραθέσεων τῶν χρόνων τῆς ἀναγραφῆς
καὶ πτωσεως τῶν πατριαρχῶν κατὰ Μι-
σιον, Ὑψηλάντην, τὸν Κύριλλον καὶ κα-
τὰ Μαζαν, καὶ τῆς ἐκταυτοῦ γνώμης περι-
θεταί μετὰ πολλοῦ πόνου εἰς ἄλλη-
ἐκδοτικὴν ἐκδοτικὴν ἐκδοτικὴν.

Ἐξερευνῶντες τὰ χειρόγραφα τοῦ ἡμετέρου Φιλολογικοῦ Συλλόγου κωδικοὶ τινι περιετώχονεν, ἄλλοτε μὲν τῷ ἀνδρὶ Μητροπολίτῃ Δέκκων κ. Νεοφύτῳ ἀνήκοντι, ἥδη δὲ τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Συλλόγου ἀποκειμένη, ἀριθμὸν μὲν φέροντι 11, ἐπιγραφὴν δὲ τήνδε: Συλλογὴ πατριαρχικῶν γραμμάτων καὶ ἀλλῶν σχεδὼν διὰ διαφόρους ἐκκλησιαστικὰς ὑποθέσεις καὶ τὸν μεγάλου χαρτοφύλακος Σπαντωνῆ καὶ τοῦ μεγάλου ἐκκλησιάρχου Κριτίου καὶ ἀλλῶν ἱερολόγων κληρικῶν τῆς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας. Εἴτα: Ἐκ τῆς τοῦ Ἰωάννου Καρανίου, μεγάλου λογοθέτου, ἰδιοχείρου ἐφ' ἡμετέρας ἐκλογαί.

1) Τὸ περιεργόν καὶ ὑπὸ πολιτικῇ πρῶς ἐποφιν τιμῶν τοῦτο ἐκδοόμεν διόκληρον ἐκταῦτα.

- 1676 Ὀκτωβρίου 24 ἐπατριαρχευσεν ὁ κύρ Διονύσιος.
- » » Νοεμβρίου 20 ἀπῆλθεν εἰς Ἀδριανούπολιν ὁ πατριάρχης κύρ Διονύσιος καὶ ἐφίλησε τὴν χεῖρα τοῦ ἐπιτρόπου καὶ ἰδεοχάσας τὴν πατριαρχεῖαν εἰς ἐκὺτον ὄντος κεχαγῆζ τοῦ Ἀχμέτ ἁγᾶ.
- » » Δεκεμβρίου 17 συνεβέβησθη ὁ κύρ Παρθένιος μετὰ τοῦ κύρ Διονυσίου καὶ ἔλαβε κατὰ προεδρίαν (ὁ Παρθένιος) τὴν μητρόπολιν Ἀγχιάλου καὶ ἐπεφύρτισε καὶ τὸν θρόνον ἱερόσια δέκα χιλιάδας ἀπὸ τοῦ οἴκειου αὐτοῦ χρέους καὶ ἀπῆλθεν εἰς Ἀγχιάλον.
- 1677 Ἀπριλίου 3 ἦλθεν ὁ βασιλεὺς μετὰ τοῦ ἐπιτρόπου ἐν Κων/πόλει ἡμέρᾳ θ' ἀπὸ τῆς πόλεως Τόπ-καπισὶ μετὰ ὀλίγης παρατάξεως.
- » » Αὐγούστου 8 ἀπέκυψεν ὁ ἐπίτροπος Μουσταφᾶ πασᾶς, κεχαγῆζ ὄντος τοῦ Ἀχμέτ ἁγᾶ, νὰ δώσῃ ὁ κύρ Διονύσιος διὰ μουκαρέμι πουργίε εἰκοσι.
- 1678 Φεβρουαρίου 13 ἐβγῆλαν τὰ τούγχα τοῦ βασιλέως καὶ τῶν μεγιστάνων διὰ νὰ ἐκστρατεύουσιν εἰς τὸ Τζεχρίνι τῆς Καζακίας.
- » » Μαρτίου 11 ἐβγῆκεν ὁ βασιλεὺς μετὰ τοῦ ἐπιτρόπου καὶ τῶν ἄλλων μεγιστάνων μετὰ μεγάλης παρατάξεως ἀπὸ τῆς πόλεως Τόπ-καπισὶ καὶ διέβη εἰς τὸ Ὀτάκι ἡμέρᾳ θ' διὰ τὸ Τζεχρίνι.
- 1679 Φεβρουαρίου 20 ἦλθεν ὁ βασιλεὺς εἰς τοῦ Ταούτ-πασσᾶ καὶ τοῦ ἑκαμὲν ἀλλήγχι.

Παρασόμεθα οὖν ἐν τῇ προκειμένῃ ἐργασίᾳ, ἵνα παραβάλωμεν τὰ ἐν ταῖς Ἐκλογαῖς τοῦ

- 1679 Ἀπριλίου 14 ἐβῆκεν ὁ βεζῆρης εἰς τὴν πόλιν μὲ παράταξιν.
- » » Αὐγούστου 2 ἦλθε μὲ καθάδι ὁ Κακο-αθανάσιος ἀπὸ Ραιδεστού εἰς τὸ πατριαρχεῖον ὄντος κεκρυμμένου τοῦ κύρ Διονυσίου ἀπὸ Ἰουλίου 29.
- » » Αὐγούστου 10 ἐξελέγη ὁ κύρ Ἰάκωβος Λαρίσσης διὰ νὰ μετατεθῇ πατριάρχης.
- » » Αὐγούστου 15 μετετέθη εἰς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον.
- » » Αὐγούστου 25 ἐπιάσθη ὁ κύρ Διονύσιος ἀπὸ τὸν κεχαγῆζ Χασάν ἁγᾶν καὶ ἐσαλίσθη καὶ ἐπλήρωσε κλύσαν τρία πουργία καὶ ἐλυτρώθη πέρνοντας τὴν Φιλιππούπολιν.
- 1680 Ἰουλίου 17 ἀπέθανεν ὁ Νικομηδείας Νεόφυτος καὶ ἐγένετο ἀντ' αὐτοῦ ὁ Μελέτιος Θεσσαλονίκης καὶ ὁ πρωτοσύγκελος Νεόφυτος ἐγένετο Θεσσαλονίκης.
- » » Ὀκτωβρίου 16 ἐβῆλθεν ὁ βασιλεὺς τῆς πόλεως μετὰ τοῦ ἐπιτρόπου καὶ πάντων τῶν μεγιστάνων καὶ τῶν στρατιωτῶν μετὰ μεγάλης παρατάξεως καὶ ἐκκηνοποίησεν ἀντικρὺ τοῦ λεγομένου Ταούτ-πασσᾶ.
- » » Ὀκτωβρίου 28 ἐβῆλθον ἀπὸ τοῦ Ταούτ-πασσᾶ ἅπαντες καὶ ἀπῆλθον εἰς Ἀδριανούπολιν.
- 1682 Ὀκτωβρίου 16 ἐβῆλθον ὁ κύρ Διονύσιος ἐντεῦθεν ἀποτυχὴν τῆς πατριαρχείας διὰ τὸ διπροσωπῆσαι τὸν Πραγκοβάνον καὶ φανερώσαι τὴν ὑπόθεσιν τῇ Τερκεϊμάκῃ καὶ μὴ θελήσαι ἀναδειχθῆναι τὸ πρίγκειον τοῦ ἐπιτρόπου. Ἐκτοτε συνεβουλεύθη μετὰ τοῦ κύρ Διονυσίου ἐπὶ τῇ ἐπιμεληθῆναι τῆς φιλίας μεταξὺ τῶν δύο ἡγεμόνων Δούκα Βόδα καὶ Σεργῆν Βόδα καὶ εἰρνοποιῆσαι αὐτούς.
- 1683 Ἰουλίου 1 διέβη ὁ κύρ Διονύσιος ἀπὸ Βουκουρεστίου εἰς Ἰάσιον καὶ ἀποκακατέστησε τὴν μεταξὺ τῶν ἡγεμόνων φιλίαν.
- » » Αὐγούστου 31 ἐφίλησε τὴν χεῖρα τοῦ ἐπιτρόπου ὁ κύρ Διονύσιος καὶ ἦλθεν εἰς τὸ πατριαρχεῖον.
- » » Σεπτεμβρίου 10 ἐβῆλθεν ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ ἐπίτροπος τῆς Πόλεως καὶ ἐσκήνωσαν εἰς τὸ Τζερεπιτζι-τσαῖρι ἡμέρας

ΜΕΤΗΝΙΚΟΒΑ

πίστεως, πρὸς τὰ παρὰ τῶν ἄλλων λεγόμενα, καί, εἰ δυνατόν, ἐπενέγκωμεν διορθώσεις.

- ὧτά, καὶ τῇ ἐνῳτῇ διέδωκαν διὰ τὸ μικρὸν Ῥήγιον καταρτισμένον ἀποδρόμῳ διὰ τὸς ἡμέρας· μετὰ ταῦτα διέδωκαν εἰς Ἀδριανουπόλιν.
- 1684 Μαρτίου 10 ἐβλήθη τὴν χεῖρα τοῦ ἐπιτρόπου οὗ γένου Παρθένου ὁ ἄρρων εἰς Ἀδριανουπόλιν καὶ ὁ κύρ Διονύσιος ἐκρέθη.
- » Μαρτίου 19 ἀπλήρωσαν εἰς Ἀδριανουπόλιν τὴν Μητροπολιτικὴν πρὸς κυβερνησιν τοῦ ἄρρωνος.
- » Ὑουλίου 12 ἦλθεν ὁ ἄρρων Παρθένος εἰς Κωνσταντινούπολιν.
- » Αὐγούστου 23 ἐνταμιώθη ὁ Παρθένος μετὰ τοῦ Διονυσίου καὶ ἐκαμιν συνθήκας εἰρήνης.
- 1685 Μαρτίου 15 ἐβλήθη ὁ ἄρρων Παρθένου τῆς Πύλας ἐπὶ τῷ ἀπείλῃ εἰς Ἀδριανουπόλιν μετὰ γραμμάτων τοῦ υποπρωτάντικου ἐπὶ τῷ κατασχέει τὸν θρόνον.
- » Μαρτίου 17 ἐβλήθη ὁ Μητροπολιτικὸς μετὰ τοῦ κύρ Ἰακώβου κατόπιν τοῦ Παρθένου, μετὰ γραμμάτων ἀρχόντων καὶ μαγιστρῶν τοῦ καὶ μακροῦ ἐπὶ τῷ ἀπείλῃ εἰς Ἀδριανουπόλιν ἀντιστήναι τῷ Παρθένῳ.
- » Μαρτίου 24 ἐμάθυον, ὅτι διὰ μαρολαβήσεως τιναν ἐστέρησαν ὁ Παρθένος καὶ ἐκαμιν παρατίπειν τὸν θρόνον εἰς τὸν κύρ Ἰακώβον καὶ ἐπαύσαν ἐν ταῖς αἰτίαις αὐτοῦ καὶ μορταί καὶ ἰδιουκαμί, ὅθεν τὸν ἔθω.
- » Μαρτίου 29 ἐβλήθησαν ὡς ἐγένετο ἐγκρατὴς τῆς Χαλκοῦδος ὁ κύρ Διονύσιος καὶ ἔρρον τὸν περάτον αὐτοῦ ἐκ τῆς Ἀδριανουπόλεως.
- » Ἀπριλίου 17 ἦλθεν ὁ κύρ Ἰακώβος τὴν μεγάλην παρακλήσιν πρὸς ἐπίρας εἰς τὸν πατριάρχην καὶ τὸν πρὸς υπήρχαμεν καὶ ἐπεβλήθημεν αὐτὸν φιλοφρόνως καὶ ἀσπασίαν.
- » Μαΐου 8 ἔρσαντο ὁ ἄρρων Ἰακώβος λέγειν παρακλήσιν, εἰς φυλακὴν τοῦ πρὸς περὶ αὐτὸν ἐπὶ κακοῦ ἔνθρωπου, διὰ τὴν μὴ ἐρίστεν, διὰ τὴν μὴ ἐγγέλαιστε πρὸς τὸν ἥτον αἰτίαν ἐν ἔλλω, ἀνάμνημα τὸν ὅπου καὶ πρωτόγγραφεν.
- 1686 Δεκεμβρίου 16 ἐκρηνυσθὴ ὁ ἀναγέρωνος Ἰακώβος εἰς Ἀδριανουπόλιν διὰ τὴν βελούρη τὴν μακροπατριάρχην τὴν Ἰανουαρίου 22 ἦλθεν ὁ Κακοκίρκος ἀπὸ Ἀδριανουπόλεως κατ'ερχομίνης.
- » » Ἀπριλίου 7 ἐβλήθησαν ὁ κύρ Διονύσιος τὸν χεῖρ τοῦ βελούρη.
- » » Μαΐου 7 ἦλθεν ὁ κύρ Διονύσιος εἰς τὴν πατριάρχειαν.
- 1687 Σεπτεμβρίου 30 εἰσῆλθεν εἰς τὸν μὴν σεράγι, ὁ ἀναξ δυναστατικός μετὰ πσσης τῆς περὶ αὐτὸν παρατάξεως κατ'ερχομίνης καὶ λύτης. Ἐγένετο δὲ ἡ γαρχιασμός τῶν χρόνων ἀπ' οὗ ἐβλήθη τὸν μεγάλῳ σεραγλῳ μέχρι τοῦ παρόντος χρόνου καὶ ἐβλήθησαν χρόνοι ἐκ κοινῶν αὐτῶν.
- » Ὀκτωβρίου 17 ἐκρέθη ὁ κύρ Διονύσιος μαθὼν τὴν πατριάρχειαν τοῦ κύρ Ἰακώβου παρὰ τοῦ ἐκείσε ἐχθόντος ἡμεσῆ ἀγατά.
- » Ὀκτωβρίου 18. Κεθ' οὗδον, εἰς τὸν γόμμενον Χαρμαλὶν, ἐκείθεν τῆς Ἀδριανουπόλεως, ἐφόρεσε καθάδι τῆς πατριάρχειας ὁ νέος ἐπίτροπος τοῦ Ἰακώβου διὰ μέσον ἐνὸς γυναικῆς.
- » Ὀκτωβρίου 19 ἐπεμψε γραμμάτια ἐκείθεν ὁ κύρ Ἰακώβος πρὸς πάντας ἀρχιερεῖς, κληρικούς καὶ ἀρχοντας, καὶ ἡλθεν ὁ ἀρχιδιάκονος αὐτοῦ εἰς τὸν πατριάρχην.
- » Ὀκτωβρίου 28 ἦλθεν ὁ κύρ Ἰακώβος ἀπὸ Ἀδριανουπόλεως τὸ πρὸς ἡμέρας πατριάρχην εἰς τὸν πατριάρχην.
- » Ὀκτωβρίου 29 συνέληφθη ὁ ἀναγέρωνος Μεμνέτης οὗ τῶν ὀνῶν ἀδελφῶν καὶ ἐγένετο ἀντ'αὐτοῦ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ σουλτάν Σουλεϊμάνος καὶ πρὸς αὐτὸν σουλτάν Σουλεϊμάνος καὶ πρὸς ἀνεκράθη διὰ τὴν κηρύσαν πσση τῆς αἰτίας καὶ ἐγένετο εἰρήνη. Διεκρυσθὴσαν ὁ κύρ Ἰακώβος ἐβλήθη τὸν πρὸν ἀνακτα εἰς τὸν παλαιὸν σεραγλῳ ὅλλω ἐλογον, ἐπὶ τῆς βασιλεύσεως ὁ σουλτάν Σουλεϊμάνος αὐτὸν ἡμέρας κατ' ἡν ἐνομοτίσαν αὐτὸν τὸν εἰς τὸ λεγόμενον ἔλλω ἔγραψαν οὐκ εἰς τὴν χεῖρ γὰρ σερίφον καὶ τὸν πρὸς τοικῆσαι εἰς τὸν Γουλῶν καὶ τὸν πρὸς ἄλλῳ ἀδελφῳ αὐτῶν, ἐν ὅν αὐτὸν πρότερον ὤκει, βασιλεύσαντος.

τινάς εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως.

Ἀρχόμεθα πρῶτον ἀπὸ τοῦ Ὑψηλάντου. Παρ' αὐτῷ ἀναγινώσκομεν (Τὰ μετὰ τὴν "Α-δριαν", σελ. 171).

«Ἐτεῖ σωτηρίῳ 1676. Ἐξοῦται ὁ πατριάρχης Γεράσιμος τῇ συνεργίᾳ τῶν ἀρχιερέων καὶ ἐνέχεται εἰς τὸν θρόνον τὸ τέταρτον ὁ προρρηθεὶς Παρθένιος Δ' ὁ Μογιλάκος ἐν τῇ Ἀδριανουπόλει.»

Καὶ ἐν σελ. 176. «Πάλιν καὶ πάλιν (1679) τῇ συνεργίᾳ τῶν Μητροπολιτῶν ἔξοῦται ὁ πατριάρχης Παρθένιος ὁ Μογιλάκος καὶ ἀναβιβάζεται εἰς τὸν Οἰκουμένικόν θρόνον τὸ δεύτερον Διονύσιος ὁ Δ', ὁ Μουσελίμης, ἰουλίου τῇ κθ'.»

Ὁ Κύριλλος λέγει (σελ. 42), ὅτι τῷ 1675 ἡ Σύνοδος ἀνηγόρευσε πατριάρχην Παρθένιον τὸν γέροντα.

σουλτὰν Μεχμέτ χρονὸς τριάκοντα ἐνείκα.

1688 Μαρτίου 3 ἐβίβησε χερί ὁ Προύσης κύρ Καλλίνικος καὶ ἐφόρεσε καθάδι διὰ τὸ Πατριαρχεῖον.

» » Μαρτίου 4. Κυριακῇ τῆς Ὁρθοδοξίας μετετίθη εἰς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον.

» » Νοεμβρίου 27 ἔβαλε καθάδι ὁ κύρ Νεόφυτος Ἀδριανουπόλεως διὰ τὸ Πατριαρχεῖον διὰ τὴν στερήσιν ὁ Καλλίνικος τῆς ἐπαρχίας του ἀδίκως διὰ συναινέσεως δύο τινῶν ἀφρόνων καὶ ἐγένετο ζημία ὑπὲρ τὰ τριάκοντα πουργία.

» » Δεκεμβρίου 6 ἐξήλθομεν καὶ ἀπήλθομεν εἰς Ἀδριανού διὰ τὴν μετάθεσιν τοῦ κύρ Νεοφύτου μετὰ τῶν ἀρχιερέων.

» » Δεκεμβρ. 13 ἀπῆλθομεν εἰς Ἀδριανού.

» » 15 ἐγένετο ἡ μετάθεσις τοῦ κύρ Νεοφύτου.

» » Δεκεμβρίου 29 συνελήφθη ὁ κύρ Διονύσιος εἰς τὸ χωρίον Ἀρναούτ-κιοῦ πλησίον Ἀδριανουπόλεως καὶ ἐβυλακίσθη ἡμέρας ἑνδεκα.

1689 Ἰανουαρίου 8 ἐλυτρώθη τῆς φυλακῆς μετὰ ζημίαν ὑπὲρ τὰ 11 πουργία.

» » Ἰανουαρίου 14 ἐξήλθομεν τῆς Ἀδριανου μετὰ τοῦ κύρ Νεοφύτου.

» » Ἰανουαρίου 22 ἐβίβηκεν εἰς τὸ Πατριαρχεῖον ὁ κύρ Νεόφυτος.

Καὶ αὐθις γοῦν ἡ Σύνοδος τῇ γνώμῃ τοῦ κρα-
[τοῦτος]

1676 Παρθένον τὸν γέροντα, ἄκοντα ἄκουσως, Πατριάρχην ἐποίησε καλῶτα ποιοῦσα.

Μετὰ δύο δι' ἔτη, τῷ 1677, τὸν Παρθένιον τοῦτον ἐξέβαλεν ὁ Διονύσιος.

Εἰς δύο δὲ ποιμάναντα τὸν θρόνον ἐπαύτως, ἡσύχως ἀπαράχως τε τὸν γέροντα τὸν θετον Διονύσιος ἔξωσε τῇ βίᾳ τῶν κρατούντων

1677 καὶ πατριαρχὸς γέγονεν οὗτος ὁ Μουσελίμης. (Αὐτόθι).

Ἐν ταῖς Ἐκλογαῖς ὅμως τοῦ Καρυσούλλου ἀναγινώσκομεν.

«1676 Ὀκτωβρίου 24 ἐπατριαρχευσεν ὁ κύρ Διονύσιος.»

Ἐφεξῆς ὁ Καρυσούλλος. «Τῷ 1676 Νοεμβρίου 20 ἀπῆλθεν εἰς Ἀδριανούπολιν ὁ πατριάρχης κύρ Διονύσιος καὶ ἐβίβησε τὴν χεῖρα τοῦ ἐπιτρόπου καὶ ἐβιβάσθη τὴν πατριαρχεῖαν εἰς ἑαυτὸν, ὄντος κεχαγῆ τοῦ Ἀχμέτ ἁγῶ. Δεκεμβρίου 17 (τοῦ αὐτοῦ ἔτους) συνελήσθη ὁ κύρ Παρθένιος μετὰ τοῦ κύρ Διονυσίου καὶ ἔλαβε κατὰ προεδρίαν (ὁ Παρθένιος) τὴν μητροπολὶν Ἀγγιᾶλου καὶ ἐπεφόρτισε καὶ τὸν θρόνον γρόσια δέκα χιλιάδας ἀπὸ τοῦ οἴκειον αὐτοῦ χρέους καὶ ἀπῆλθεν εἰς Ἀγγιᾶλον.»

Ἐκ τῆς παραβολῆς ταύτης ἐξάγομεν, ὅτι ὁ μὲν Ὑψηλάντης τάσσει τὴν ἀνάστασιν Παρθένου τοῦ Μογιλάκου εἰς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον τῷ 1676, τὴν τοῦ Διονυσίου τῷ 1679, ὁ δὲ Κύριλλος τὴν τοῦ πρώτου τῷ 1675, τὴν τοῦ δευτέρου τῷ 1677, ὁ δὲ Καρυσούλλος τὴν τοῦ Διονυσίου τῷ 1676. (Παραβᾶλε καὶ Μελέτιον τάσσοντα τὴν τοῦ Διονυσίου τῷ 1679, Μαθᾶν, τὴν αὐτὴν τῷ 1676 καὶ Γεδεών τῷ 1676· παρὰ Κυρίλλῳ Δαυριώτῃ κ.τ.λ., σελ. 52).

Ἀκολουθῶς ἐξωσθέντος τοῦ πατριαρχοῦ Διονυσίου παρὰ τὴν γνώμην τῆς Συνόδου καὶ τὰ ἔθιμα ἐπιπηδᾷ τοῦ θρόνου Ἀθανάσιος ὁ Ραιδεστού ἐπίσκοπος. Ἡ Σύνοδος ὅμως μετὰ τοῦ κλήρου καθεῖλεν αὐτὸν καὶ ἐξώρισεν, ἀντ' αὐτοῦ δὲ ἀνέβιβασεν εἰς τὸν Οἰκουμένικόν θρόνον τὸν μητροπολίτην Λαρίσης Ἰάκωβον τὸν Χιον. Ὁ Ὑψηλάντης ἀναφέρει τοῦτο γινόμενον τῇ λ' Ἰουλίου τοῦ 1683.

«Τῇ λ' τοῦ Ἰουλίου (1683) ἐξωσθέντος τοῦ πατριαρχοῦ Διονυσίου τοῦ Μουσελίμη, ἐπιπηδᾷ τοῦ θρόνου παρὰ γνώμην συνοδικὴν Ἀθα-

МЕЧНИКОВА

νόσιος ὁ Ραϊδεστός ἐπίσκοπος. Μὴ δεχθεὶς δὲ παρὰ τῶν ἀρχιερέων καὶ μὴ μετατεθείς κατὰ τὸ ἴδιον διὰ τὴν ἀχειροτονίαν τοῦ ἔμεινεν ἀργὸς πάσης ἱεροπραξίας. Ὅθεν ψήφῳ κοινῇ τῶν μητροπολιτῶν καὶ τῶν κληρικῶν ἐξωρίσθη τῇ ιγ' τοῦ Αὐγούστου καὶ ἀνεβίβασθη εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν θρόνον ὁ Μητροπολίτης Ἀρσίου Ἰάκωβος ὁ Χίος» (σελ. 182).

Ὁ δὲ Κύριλλος λέγει·

Καλῶς δ' ὅν ἐπομένῳ Διονύσιος οὗτος εἰς τρία ἔτη ἅπαντα τῇ βουλῇ τῆς Συνόδου, κατόπιν δὲ τῆς Συνόδου τῇ βουλῇ τοῦ κρατούντος 1680 ἐπὶ ἔκρινεν Ἰάκωβον τὸν ἅγιον Ἀρσίους, ταπεινὸν, ἐλεήμονα, νηφάλιον καὶ πρῶτον. (Αὐτῇ σελ. 42).

Ἡ φρίνεται, ὁ Κύριλλος ἀγνοῶν τὸν ἀπὸ Ραϊδεστοῦ Ἀθανάσιον διὸ ἀναφέρει αὐτὸν ὡς μὴ γενόμενον δεκτὸν ἐπὶ τῆς Συνόδου παύσει.

Ἐν ταῖς ἑξαλογαῖς ἀναγινώσκωμεν·

«1679 Αὐγούστου 2 ἦλθε μὲ καθεστὸς ὁ Κατανακτὴς ἀπὸ Ραϊδεστοῦ εἰς τὸ πατριαρχεῖον, ὅντος κατὰ μῆνον τοῦ κῆρ Διονυσίου ἀπὸ Ἰουλίου 29.»

«1679 Αὐγούστου 10 ἐξελέγη ὁ κῆρ Ἰάκωβος Ἀρσίους διὰ τὴν μετεθῆ πατριαρχίαν. Αὐγούστου 15 μετετέθη εἰς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον.»

Κατὰ ταῦτα τοίνυν ὁ μὲν Ὑψηλάντης τάσσει τὴν ἐπιτέθειν τοῦ ἀπὸ Ραϊδεστοῦ Ἀθανασίου τῇ 1' Ἰουλίου 1683, τὴν δὲ ἐξορίαν αὐτοῦ καὶ τὴν ἀνάβασιν τοῦ Ἰακώβου τῇ ιγ' Αὐγούστου τοῦ αὐτοῦ ἔτους 1683. Ὁ δὲ Κύριλλος τὴν ἀνάβασιν τοῦ Ἰακώβου τῷ 1680, ὁ δὲ Καρυοφύλλης τὴν μὲν ἐπιτέθειν τοῦ Ἀθανασίου τῇ 2 Αὐγούστου 1679, τὴν δὲ ἐκλογὴν τοῦ Ἰακώβου τῇ 10 Αὐγούστου καὶ τὴν μετέθειν αὐτοῦ εἰς τὸν θρόνον τῇ 15 Αὐγούστου τοῦ αὐτοῦ ἔτους 1679. Εἰς ταῖς λοιπὰς διαφορὰς 3—4 ἑτών. Τοῦ Ἀθανασίου μηνηνοῦσι καὶ οἱ λοιποὶ Μελέτιος (1679), Μαβζ (1679) καὶ Γεδεών (1679) (Κυρίλλου Λαυριώτου κτλ., σελ. 52).

Τὸ Ἰακώβου πατριαρχεῦσαντος κατὰ τὸν Ὑψηλάντην ἔτη δύο καὶ παρατεταμένον ἀνελήθη εἰς τὴν τῇ Κωνσταντίας θρόνον τῷ 1685, πατριαρχεῦσας διὰ τὸ φιλοτάραχον τῶν ἀρχιερέων μῆνας ἑπτὰ μέχρι τῆς ις' Μαρτίου τοῦ 1686, ὅτε ἀνέβη τὸν θρόνον

Παρθένιος ὁ Μογιλάλος τὸ ε'. (Ὑψηλάντ., αὐτῇ, σελ. 184, 185).

Ὁ Κύριλλος λέγει·

Καὶ τοῦτο δι' (τοῦ Ἰακ.) ποιμάναντος καὶ τὴν Ἐκκλησίαν

τρία ἔτη μονώτατα καὶ παρατηρημένον

1685 Διονύσιος αὐθίς τε, ὁ Μουσελλίμης λέγει,

βίβη καὶ δυναστεία τε ἐπὶ τὸν θρόνον ἦλθε

καὶ ἐν αὐτῷ διήρκεσεν εἰς δύο μῆνας ἔτη

1685 Παρθένιος γὰρ αὐθίς τε, γέρον ὁ Μογιλάλος,

τῷ θρόνῳ τιτρασκόμενος κατὰ Διονυσίου

αὐτὸς βίβη ἐπέρχεται τὸν πολυέτηλον θρόνον.

(Αὐτῇ, σελ. 43).

Ἐν ταῖς ἑξαλογαῖς ἀναγινώσκωμεν.

«1683 Αὐγούστου 31 ἐβίβησεν τὴν χίρην τοῦ ἐπιτρόπου ὁ κῆρ Διονύσιος καὶ ἦλθεν εἰς τὸ πατριαρχεῖον.» Καὶ εὐθὺς κατωτέρω.

«1684 Μαρτίου 10 ἐβίβησεν τὴν χίρην τοῦ ἐπιτρόπου ὁ γέρον Παρθένιος ὁ ἄρσαν ἐν Ἀδριανουπόλει καὶ ὁ κῆρ Διονύσιος ἐκέρθη.» Καὶ ἑφεξῆς. «Μαρτίου 12 ἀπῆλθον εἰς Ἀδριανουπόλιν μετὰ τῶν μητροπολιτῶν πρὸς κυβέρνησιν τοῦ ἄρσανος. Ἰουλίου 12 ἦλθεν ὁ ἄρσαν Παρθένιος ἐν Κωνσταντίᾳ. Αὐγούστου 23 ἀναμῶθη ὁ Παρθένιος μετὰ τοῦ Διονυσίου καὶ ἑκαμὸν συνθήκας εἰρήνης.»

Ἐκ τῆς παραβολῆς ταύτης ἐξάγεται, ὅτι ὁ μὲν Ὑψηλάντης τάσσει τὴν ἀνάβασιν τοῦ μὲν Ἰακώβου τῷ 1683, ὡς εἰρηται, τοῦ δὲ Διονυσίου (τὸ γ') τῷ 1685, τοῦ δὲ Παρθένιου (τὸ ε') τῷ 1686.

Ὁ δὲ Κύριλλος τὴν μὲν Ἰακώβου τῷ 1683, τὴν δὲ τοῦ Διονυσίου τῷ 1683, τὴν δὲ Παρθένιου τῷ 1684.

Ὁ δὲ Καρυοφύλλης τὴν μὲν Ἰακώβου τῷ 1679, τὴν δὲ Διονυσίου τῷ 1683, τὴν δὲ Παρθένιου τῷ 1684.

Παρελθόντες μελέτιον τάσσειαν τὴν μὲν τοῦ Ἰακώβου ἀνέβασιν τῷ 1679, οἱς συνέδουσι Μαβζε τε καὶ Γεδεών, τὴν δὲ τοῦ Διονυσίου (τὸ γ') τῷ 1682, καὶ ὁ Μαβζε τάσσει τῷ 1682, ὁ δὲ Γεδεών τῷ 1682, τὴν δὲ τοῦ Παρθένιου (τὸ ε') τῷ 1684, ὡς καὶ ὁ Μαβζε, ὁ δὲ Γεδεών τῷ 1686. (Κυρίλλου κτλ., σελ. 52).

Παρθένιος ὁ Μογιλάλος ἐβίβησεν τὴν Ἐκκλησίαν ἔτος ἐν καὶ μῆνας ἑπτὰ, ἐπὶ τῶν μῶν Μαρτίου τοῦ 1686 μέχρι τῆς 15' Ἰουνίου τοῦ 1687, ὅτε ἐξῆλθε, ὅς ἐστιν ἀνακαλεῖται τὸ ε' εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν θρόνον τῇ 1' Ἰουνίου Ἰακώβος ὁ ἀπὸ Ἀρσίου κατὰ τὸν Ὑψηλάντην (σελ. 185, 187).

Ὁ δὲ Κύριλλος λέγει.

Εἰς τὸν ἔτος δὲ ποιμάναντος τούτου (τοῦ Παρθ.)
[τὴν Ἐκκλησίαν
καὶ πόλιν ἐκμετρήσαντος τὸ ζῆν ἐπὶ τοῦ θρόνου
1687 Ἰάκωβον ἢ Σύνοδος ἐπρόβαλε καὶ αὐθις
ἐν ἡμέρᾳ αὐτῇ καὶ τῷ χ' καὶ α τῷ πρωτῆς φ.
(σελ. 43).

Ἐν ταῖς Ἐκλογαῖς ὁμοῦ ἄλλως φέρεται.
«1685 Μαρτίου 16 (συνίχεα ἐκ τῶν ἀνωτ.
περὶ Παρθενίου) ἐξῆλθεν ὁ ἄρχων Παρθένιος
τῆς Πόλεως ἐπὶ τῷ ἀπ. λθῖν εἰς Ἀδριανού
μετὰ γραμματέων τοῦ ποσάν. ἤμπασιν ἐπὶ τῷ
κατασχέει τὸν θρόνον. Μαρτίου 17 ἐξῆλθον οἱ
Μητροπολίται μετὰ τοῦ κύρ. Ἰακώβου κατό-
πιν τοῦ Παρθενίου μετὰ γραμματέων ἀρχόν-
των καὶ μαγίστρων τοῦ καίμακακη ἐπὶ τῷ
ἀπελθεῖν εἰς Ἀδριανού καὶ ἀντιστῆναι τῷ
Παρθενίῳ. Μαρτίου 24 ἐμῶμεν, ὅτι διὰ με-
σολαβησείας τινων ἐστερεῖν ὁ Παρθένιος καὶ
ἔκαμε παραίτησιν τοῦ θρόνου εἰς τὸν κύρ. Ἰά-
κωβον καὶ ἐπαυσαν αἱ ἀτάξαι αὐτοῦ καὶ μω-
ρια καὶ ἐδώκαμεν δόξαν τῷ Θεῷ. Ἀπριλίου
17 ἦλθεν ὁ κύρ. Ἰάκωβος τὴν μεγάλην παρα-
σκευὴν πρὸς ἐσπέρας εἰς τὸν πατριαρχεῖον καὶ
τὸ πρωὶ ὑπήχονεν καὶ ὑπεδέχθημεν αὐτὸν φι-
λοφρόνως καὶ ἀσπασίως.»

Ἐνταῦθα διαφέρουσιν αἱ ὑπ' ὅσων ἡμῶν πη-
γαί. Ὁ μὲν Ὑψηλάντης λέγει, ὅτι ὁ Παρθέ-
νιος διοικήσας τὴν Ἐκκλησίαν ἐν ἔτος καὶ
μῆνας τρεῖς (Μαρτ. τοῦ 1686—Ἰουν. 1687)
ἐξώσθη τοῦ θρόνου καὶ ἀνεβιβάσθη ὁ Ἰάκω-
βος τὸ 6'.

Ὁ Κύριλλος λέγει, ὅτι ὁ Παρθένιος ποιμά-
νας ἔτος ἐν ἀπέθανεν ἐπὶ τοῦ θρόνου, ὑπερ-
ἀναιρείται ὑπὸ τοῦ Ὑψηλάντου καὶ τοῦ Κα-
ρυσούλλου, τῷ δὲ 1687 ἀναβιβάζεται ὁ Ἰά-
κωβος αὐθις.

Ὁ δὲ Καρυσούλλης περιστατικώτερον ἀνα-
φέρειν λέγει, ὅτι περὶ τὰ μέσα Μαρτίου τοῦ
1685 ἐξώσθη ὁ Παρθένιος καὶ τῇ 17 Ἀπρι-
λίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους 1685 ἀνεβιβάσθη ὁ Ἰά-
κωβος τὸ 6'. Πρῶλ. καὶ τοὺς λοιποὺς διαφω-
νοῦντας (Κυρίλλου Λαυριώτου κτλ., σελ. 52).

Ἰάκωβος, ὁ διαδεχόμενος τὸν Παρθένιον,
διώκει τὴν Ἐκκλησίαν ἔτος ἐν καὶ μῆνας
πρεῖς ἀπὸ 20 Ἰουνίου 1687 — 23 Σεπτεμ-
βρίου 1688, ὅτε ἀνεκλήθη ὑπὸ τῆς Συνόδου
τὸ δ' Διονύσιος ὁ Μουσέλιμης, ὁ δὲ Ἰάκωβος
ἀπῆλθεν εἰς Φιλίππου πόλιν κατὰ τὸν Ὑψηλ.
(σελ. 187, 191).

Κατὰ δὲ τὸν Κύριλλον

Ἔτος δὲ τὸ ἀρχόμενον βριαρχεῖν ὡς ἄλλος
Διονύσιος αὐθις τε βίβ. καὶ δυναστείᾳ
1688 ἐπὶ τὸν θρόνον ἀνέει μάλα πολλὰ σπουδαίως,
Ἰάκωβον δ' ἐξώρισεν εἰς τὸ Σιναιον ὄρος.
(σελ. 48).

Ἐν ταῖς Ἐκλογαῖς τοῦ Καρυσούλλου ἀνα-
γινώσκουμεν

«1685 Ἀπριλ. 17 (ἐκ τῶν ἀνωτέρω) ἦλθεν
ὁ κύρ. Ἰάκωβος τὴν μεγάλην παρασκευὴν πρὸς
ἐσπέρας εἰς τὸν πατριαρχεῖον καὶ τὸ πρωὶ ὑ-
πήχονεν καὶ ὑπεδέχθημεν αὐτὸν φιλοφρόνως
καὶ ἀσπασίως. Τῇ 16 Δεκεμβρίου τοῦ αὐτοῦ
ἔτους (1685) μετέβη εἰς Ἀδριανού πόλιν, ἵνα
ἐξασφαλίσῃ ἑαυτῷ τὴν πατριαρχίαν, ἀλλὰ
μὴ δυνηθεὶς ἐπανῆλθεν ἐξ Ἀδριανουπόλεως
τῇ 22 Ἰανουαρίου τοῦ 1686 κατασχυμμένος.»
Ἀκολούθως· «τῇ 7 Ἀπριλίου (τοῦ 1686) ἐρί-
λυσεν ὁ κύρ. Διονύσιος τὸ χεῖρ τοῦ βεζίρη, τῇ
δὲ 7 Μαΐου 1686 ἦλθεν ὁ κύρ. Διονύσιος εἰς
τὸν πατριαρχεῖον.»

Ἐκ τῆς παραβολῆς τούτων ἐξαγεται, ὅτι
ὁ μὲν Ὑψηλάντης ἀναφέρει τὸν Ἰάκωβον πα-
τριαρχεῦσαντα ἐν ἔτος καὶ μῆνας τρεῖς (1687
— 1688), ὁ δὲ Κύριλλος ἔτος ἐν (1687 —
1688), ὁ δὲ Καρυσούλλης σχεδὸν ἔτος ἐν (17
Ἀπριλίου 1685 — 7 Ἀπριλίου 1686). Πρῶλ.
καὶ τοὺς λοιποὺς διαφωνοῦντας (Κυρίλλου
Λαυριώτου, σελ. 50).

Ὀλίγον χρόνον ἔμεινεν ἐπὶ τοῦ θρόνου ὁ
Διονύσιος. Ὁ Ὑψηλάντης λέγει, ὅτι ὁ μὲν Διο-
νύσιος ἀνεκλήθη ὑπὸ τῆς Συνόδου κατὰ τὴν
23 Σεπτεμβρίου 1688, ὁ δὲ Ἰάκωβος ἀπῆλ-
θεν εἰς Φιλίππου πόλιν (σελ. 191). Εὐθὺς
κατὰ Ὀκτωβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἡ μέγας
βεζίρης ὁδοιπορῶν εἰς τὰ μέρη ἐκείνα κατέ-
λυσεν ἐν τινι χωρίῳ τῆς Φιλίππου πόλεως Οὐ-
λουντζι-ὄβας καλούμενον. Ὁ Ἰάκωβος δια-
τρίβων ἐκεῖσε ἠθέλησε νὰ ἐκδικηθῇ τοὺς ἐκ-
θρόνους αὐτὸν ἀρχιερεῖς καὶ ἐπιβῇ τῷ
θρόνῳ. Ὑπέσχετο λοιπὸν χρήματα εἰς τὴν
βεζίρην, ὅστις ἀνηγόρευσε αὐτὸν πατριάρχην,
ἐνέδυσεν αὐτὸν τὸ σῆνθες καθάδι περὶ τὰ
τέλη Ὀκτωβρίου ἀνευ Συνόδου καὶ προσ-
κλήσεως, οὕτω δὲ ἐξεβλήθη τοῦ θρόνου ὁ πρὸ
ὀλίγου ἀναρρηθεὶς Διονύσιος ὁ Μουσέλιμης.
(Ὑψηλ. σελ. 193).

Ὁ Κύριλλος λέγει (συνίχεα ἐκ τῶν ἀνωτ.).

Ἰάκωβον δ' ἐξώρισεν (ὁ Διονύς.) εἰς τὸ Σί-
[ναιον ὄρος,
δν περ μετεκαλέσθη ἡ Σύνοδος ἐὼς ὅπως
1688 καὶ πατριάρχην τέθεικε (τὸν Ἰάκ.) οἰκουμέ-
[νης ποιμένα.

МЕЧНИКОВА

Ετος δὲ ἐν μονότατον ποιήσας ἐν τῷ θρόνῳ
ἀποβάλλεται ἔπειτα κακῶς ἀπὸ τοῦ θρόνου.
(Αὐτόθι σελ. 43).

Ὁ δὲ Καροσύλλης λέγει τὰδε·

«1686 Μαρτίου 7 ἦλθεν ὁ κύρ Διονύσιος εἰς
τὸ Πατριαρχεῖον· τῇ 17 Ὀκτωβρίου 1687
ἐκρῆθη ὁ κύρ Διονύσιος μαθὼν τὴν πατριαρ-
χείαν τοῦ κύρ Ἰακώβου παρὰ τοῦ ἱερέως ἑλ-
θόντος χάσεκ ἀγασί.» Καὶ εὐθὺς κατωτέρω.
«Ὀκτωβρίου 18 καὶ ἑὸν εἰς τὸ λεγόμενον
Χαρμάνλ, ἐκίθην τῆς Ἀδριανουπόλεως, ἐφ-
ρεῖ καθάδι τῆς πατριαρχείας ὁ νέος ἐπίτρο-
πος τὸν κύρ Ἰακώβον διὰ μίσου ἐνὸς γυναι-
κείας. Τῇ 19 Ὀκτωβρίου ἐπεμψε γράμματα
ἐκίθην ὁ κύρ Ἰακώβος πρὸς πάντας ἀρχιερεῖς,
κληρικούς καὶ ἀρχοντας καὶ ἦλθεν ὁ ἀρχι-
επίσκοπος αὐτοῦ εἰς τὸ πατριαρχεῖον. Τῇ 28
Ἰαννουαρίου ἦλθεν ὁ κύρ Ἰακώβος ἀπὸ Ἀδρια-
νουπόλιν τὸ πρῶν ἡμέρᾳ παρασκευῇ εἰς τὸ πα-
τριαρχεῖον.»

Παραβλέποντες ταῦτα εὐρίσκουμεν, ὅτι ὁ
μὲν Ὑψηλάντης θεωρεῖ τὸν Διονύσιον πατριαρ-
χεύσαντα διὰ μῆνας σχεδὸν (1688), ὡς
φρονεῖ καὶ ὁ Μαζαρέ, καὶ ἐκ τῶν λόγων τοῦ
Κυρίλλου φαίνεται, ὅτι οὐκ ἔμεινε πολὺ ἐπὶ
τοῦ θρόνου· ἰακώβον δ' ἐξέφρεν (ὁ Διονύς).
εἰς τὸ Σιναιοῦ ὄρος (ὅπερ ὅμως ἀναιρεῖται ὑπὸ
τοῦ Ὑψηλάντου καὶ τοῦ Καροσύλλου) ἀνέπερ
μετεκλήσατο ἡ Σύνοδος εἰθέως (1688). Αἱ
δὲ Ἐκλογαὶ τάσσουσιν αὐτὸν ποιμνιόγην
ἀπὸ 7 Ἀπριλίου τοῦ 1686—17 Ὀκτωβρίου
τοῦ 1687, ἥτοι ἔτος ἐν καὶ μῆνας ἐπὶ τῷ
θρόνῳ, εἰ μὴ τι λάθος ἴσται.

Ὁ Ἰακώβος ἀπαυθίσας κατὰ τὸν Ὑψη-
λάντην ἐκ τῆς παραχώρου καταστάσεως τῶν
πραγμάτων καὶ τῆς πρὸς αὐτὸν δυσμενείας
τοῦ κοινού, παραιτεῖται πατριαρχείας μῆ-
νας ἑξ καὶ τινὰς ἡμέρας, κατὰ Μάρτιον τοῦ
1689, διεδέξατο δὲ αὐτὸν Καλλίνικος Β', ὁ
καὶ Ἀκαρνὰν ἐπιλεγόμενος, ὃς πατριαρχεῖας
μῆνας ὀκτὼ ἐκβάλλεται ὑπὸ τοῦ Νεοφύτου
Ἀδριανουπόλεως, ἐν ἑστέρῳ ἀδίκως τὴν
ἐπαρχίαν τοῦ Ἀδριανουπόλιν (Ὑψηλ. σελ.
198, 201)).

Ὁ Κύριλλος λέγει (συνέχεια ἐκ τῶν ἀνωτ.)·

«Ετος δὲ ἐν μονότατον ποιήσας (ὁ Ἰακ.) ἐν
τῷ θρόνῳ
ἀποβάλλεται ἔπειτα κακῶς ἀπὸ τοῦ θρόνου·
1690 Καλλίνικος ὁ Πρώτης γὰρ βίβλιν διανεμάει
ἔξωσε καὶ ἐκλόρη τὸν Ἰακώβον τοῦτον
καὶ πατριάρχης γίνεται τῇ βίβλιν τῶν κρατούντων

καὶ ἐρ' ἐν ἔτος κατασχὼν τὴν θείαν Ἐκκλησίαν
ὡς λατρεῖς τῆς καταιγίδος πρώην· Ἡρακλείας
1691 ἐγείρεται Νεόφυτος καὶ τοῦτον ἀποβάλλει.
(Αὐτόθι).

Αἱ δὲ Ἐκλογαὶ λέγουσι (συνέχεια ἐκ τῶν
ἀνωτέρω).

«1688 Μαρτίου 3 ἐβίβησε γέρι ὁ Πρώτης
κύρ Καλλίνικος καὶ ἐφῄρεσε καθάδι διὰ τὸ πα-
τριαρχεῖον. Μαρτίου 4 Κυριακῇ τῆς Ὁρθο-
ξίας μετετίθη εἰς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον.
Νοεμβρίου 27 ἔβαλε καθάδι ὁ κύρ Νεόφυτος
Ἀδριανουπόλεως διὰ τὸ Πατριαρχεῖον διὰ τὸ
τὸν σπερήσῃ ὁ Καλλίνικος τῆς ἐπαρχίας του
ἀδίκως. Δεκεμβρ. 6 ἐβίβηθη καὶ ἀπύλομον
εἰς Ἀδριανὸν διὰ τὴν μετὰθεσιν τοῦ κύρ Νεο-
φύτου μετὰ τῶν ἀρχιερέων. 1689 Ἰαννουαρίου
22 ἐβίβηκεν εἰς τὸ Πατριαρχεῖον ὁ κύρ Νεο-
φύτος.»

Συγκρίνοντες τὰ ἀνωτέρω ἐξαγομεν, ὅτι ὁ
μὲν Ὑψηλάντης δέχεται τὴν τελευταίαν πα-
τριαρχεῖαν τοῦ Ἰακώβου διαρκέσαν μῆ-
νας ἑξ μέχρι Μαρτίου τοῦ 1689, ὁ Κύριλλος
ἔτος ἐν τῷ 1689, ὁ δὲ Καροσύλλης ἀπὸ 17
Ὀκτωβρίου τοῦ 1687—3 Μαρτίου τοῦ 1688,
ἥτοι μῆνας ἐννέα· τὴν δὲ τοῦ Καλλίνικου ὁ
μὲν Ὑψηλάντης μῆνας ὀκτὼ τῷ 1689, ὁ δὲ Κύ-
ριλλος ἔτος ἐν τῷ 1690, ὁ δὲ Καροσύλλης
ἐπίσης μῆνας ὀκτὼ τῷ 1688. Πρβλ. καὶ τοὺς
λοιπούς διαφωνοῦντας (Κυρίλ. Λαυρ. σελ. 52).

Καὶ ἐνταῦθα μᾶς ἐγκαταλείπουσιν αἱ Ἐκ-
λογαί, ὧν τὸ ἀξιόπιστον ἐγγυᾶται τοῦτο μὲν
τὸ ὄνομα τοῦ συγγραφέως, τοῦτο δὲ τὸ λεπτο-
μερές καὶ εὐσυνείδητον τοῦ συγγραφῆώς αὐτοῦ
ἐν τῷ βίβλιν Λογοθέτου τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας
ὁνός καὶ μετέγοντος πάντοτε τῶν ἐκκλησια-
στικῶν πραγμάτων, κατ' ἀνάγκην δὲ διακό-
πομεν καὶ ἡμεῖς τὴν παραβολὴν πρὸς τὰ
Ὑψηλάντη, Κυρίλλου καὶ τοῖς ἄλλοις εἰρημένα.

Ἐτέραν πηγὴν ἔχοντες τρία ἐγγράφα, ὧν
τὸ μὲν τοῦ Σουλτάνου, Χαννὰ τοῦ Α', πρὸς τὸν
κρίτην τῆς Κωνσταντινουπόλεως περὶ τῆς ἐπὶ
τὸ βέλτιον διαρρυθμίσεως τῆς ἐκκλησιαστι-
κῶν ἡμῶν πραγμάτων, τὰ δὲ τῶν δύο ἐπιστο-
λαὶ τῶν πατριαρχῶν Νεοφύτου (σ. σ. 1789
—1794) καὶ τοῦ διαδόχου αὐτοῦ Ἰερεμίου
τοῦ ἀπὸ Δέρκων.

Κοινῶς λέγεται, ἀναφέρει δὲ καὶ ὁ Σουλ-
τάνος, ὅτι Σαμουὴλ Α' ὁ ἀπὸ Δέρκων πα-
τριάρχης Κιπύλεως διερρύθμισε τὰ τῆς Ἐκ-
κλησίας καὶ τὰς γερουσίας ἔξωτες. Τὸ πρᾶ-
γμα ὅμως φαίνεται γενόμενον ἐπὶ Σωφρονίου
τῷ 1775.

Ὁ Ὑψηλάντης ἐν τοῖς μετὰ τὴν Ἀλωση λέγει, ὅτι μετὰ τὴν πτώσιν τοῦ Σχμουήλ ἀπὸ τῆς β' πατριαρχείας ἀναρρηθέντος Πατριάρχου τοῦ ἀπὸ Ἱεροσολύμων Σωφρονίου τῷ 1775 ἐγένοντο ἐπίτροποι τοῦ κοινοῦ τέσσαρες ἀρχιερεῖς καὶ δέκα ἐξ λαϊκοί, ἵνα ἔχωσι τὴν λειτουργίαν τοῦ κοινοῦ καὶ διδῶσι τῷ Πατριάρχει 500 γρόσια κατὰ μῆνα, οὗτος δὲ ὁ Σωφρόνιος ἐγένετο ὁ πρῶτος μισθωτὸς Πατριάρχης. Οἱ δὲ ἐπίτροποι τοῦ κοινοῦ ἔκαμαν χάττι-χουμαγζὺν τὸ γράμμα τῆς ἐπιτροπῆς, ἔχουσι δὲ καὶ φερμάνον νὰ μὴ συνεδριάξωσιν ἐν Κηφελί πλείον, τὸν ὅτι μὴ μητροπολιτῶν (αὐτοῦ περ. 540—541). Ἡ χάττι-χουμαγζὺν τοῦτο τοῦ Σουλτὰν Χανίτ τοῦ Α' ἀντιγράψας ἦδη μεθρμηνευμένην, οὐκ οἶδα ὑποτινος ἐξεδωκᾶν τῷ πρῶτον ἐν τῷ Νεολόγῳ, ἦδη δὲ ἀνετυπώ αὐτὸ ἔχον ὅδε.

«Πρόκριτε κριτὰ τῶν Μουσουλμάνων, κυριότερον τῶν κυρίων τῶν μοροθεϊῶν, μεταλλοῖτε τὴν ἀρετὴν καὶ τῆς βεβαιότητος, ὁ αἶρων τὰς σημαίας τοῦ νόμου καὶ τῆς πίστεως, κληρονομίαν τῶν μαθησέων τῶν προηγμένων καὶ ἀποστόλων, ὁ ἴδιος βοηθοῦμενος παρὰ τῆς προνοίας τοῦ βοηθοῦντος βασιλέως, δέσποτα ἡμῶν κριτὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, πληθυνθεῖσαν αἱ ἀρεταί σου.

Διὰ τοῦ ἐγγράμμου βασιλικοῦ ὕψηλῳ σημείου γνωστὸν ἔστω, ὅτι οἱ ἐν τῇ φιλιᾷ τῆς μακαριότητος μου οἰκούντες ὑπάκοοι ῥωμαῖοι προσέφερον εἰς τὸν οὐδὲν τῆς εὐτυχίας μου ἀνκρορὰν διαλαμβάνουσαν ζήτησιν ἐλλείους καὶ ἀπαλλαγῆν ἀδικίας, λέγοντες, ὅτι ἀπὸ τῶ ἀποκα κινήματα, ὅσα ἐπεχειρήθησαν οἱ πρῶτον Πατριάρχαι τῶν ῥωμαίων, τὰς ὡμὰς πλεονεξίας καὶ τὴν κατανάλωσιν πολλῶν χρημάτων, τὰ ὅποια ἡ ἡδὴ ἐξωσθεὶς τῆς πατριαρχείας Σχμουήλ καλογόρος ἀπὸ τὴν ἄκραν ἰδιογνομίαν καὶ τυραννίαν του ἐφείρετο πρὸς ἰδίαν σύστασιν καὶ στερήσειν, ἐκτὸς τοῦ ὅτι τὸ κῆρος τοῦ πατριαρχείου ὑπερέβη τὰ 900 πονγγίε εἰς βακίρια χρεωστούμενα, ὁρατὰ, εἰς τὰ τάγματα τῶν Γενιτζέρων τοῦ κράτους μου καὶ εἰς ἄλλους πολλοὺς, ἀλλὰ καὶ τὰ τῶν ἐπαρχιῶν χρέη, ὅσα ὑπόκεινται εἰς τὸ πατριαρχεῖον τῆς Πόλεως, μετὰ τὴν ἐπερίσπουσαν πολλαπλῶς, ἐξ οὗ καὶ ἡ ἐρήμωσις καὶ ἀφανισμὸς τῶν ὑπακόων ῥωμαίων, κατὰ τὴν ἐντολήν μου τὴν γενομένην μετὰ τὴν χερσὶν αὐτῶν βασιλικὸν αὐτογράφον τῆς δικαιοκρασίας μου ὁ δὲ βασιλικὴς μου χρί-

τος συμφωνίαν πάντων τούτων ψηφισθεὶς καὶ ἐκλεγθεὶς, ὁ πιστὸς ἡδὴ πατριάρχης τῶν ῥωμαίων Σωφρόνιος, ὁ συλλογὸς τῶν μητροπολιτῶν, οἱ πρόκριτοι τοῦ γένους, οἱ ἔχοντες λόγον καὶ περιρραίς τῶν ρουετιῶν μαλίστορες καὶ τῶν ὑψηλῶν γέροντες συνελθόντες ὡμίλησαν περὶ τοῦ πρόπου τῆς διοικήσεως τῶν πατριαρχικῶν πραγμάτων, οἰκονομίας τε καὶ ἐξοφλήσεως χρεῶν καὶ τόκων. Καὶ δὴ κοινῇ γνώμῃ πάντων αὐτῶν ἀπερασίθη, ὅτι ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸ ἐξῆς μετὰ τὴν προστασίαν καὶ ἐπίσκεψιν τῶν τοῦ γένους περιρραίων διορισθῶσιν ἐπίτροποι τοῦ πατριαρχείου τέσσαρες τῶν μητροπολιτῶν εἰδήμονες τῶν πατριαρχικῶν ἐθίμων, καὶ 10 ἀξιόπιστοι γέροντες καὶ τίμιοι τῶν περιρρανεστίρων καὶ ἰσχυρίων διὰ τὴν διοίκωσιν μετὰ πληρεξουσιότητος ἀπάσας τὰς ἐκκλησιαστικὰς ὑποθέσεις καὶ ληθοδοσίας ἐπὶ συμφωνίᾳ τοῦ διατηρεῖσθαι διὰ παντός τοὺς ἐξῆς ὅρους.

Α'. Ὅταν μὴ μητρόπολις χρηρῆσθαι καὶ μετασθῇ ν' ἀποκαταστήθῃ κατὰ τὸ ἀρχαῖον νόμον μητροπολίτης εἰς αὐτὴν, ἡ εἰς τὸ πατριαρχεῖον ἀνήκουσα ποσότης χρηματικῆς κατὰ τὸ ἀρχαῖον τῆς θρησκείας τῶν ἔθους νὰ γίνηται ταπεινὴ οὐκ ἀνελλιπὴς διὰ τῶν διορισθέντων ἐπιτρόπων, οἵτινες νὰ εὐρίσκωνται εἰς τὴν συνέλυσιν συνενοῦντες καὶ ὁμοφωνοῦντες. Β'. Τὸ χρέη, ὅρ' ὅσα ὑπόκεινται αἱ ἐπαρχίαι νὰ καταγράφωνται εἰς τὸν πατριαρχικὸν κώδικα, καὶ διὰ τὴν φαίνηται ὅτι εἶναι καταγεγραμμέναι, αἱ μέχρι τοῦδε ἐνυπόγραφαι ὁμολογίαι νὰ ἔχωσι τὸ κύρος καὶ νὰ ᾖναι δεκταί, ὡς καὶ ἦσαν. Ἀνὰ νὰ μὴ κημιόνωνται οἱ ἔχοντες αὐτὰς τὰς ὁμολογίας, πλὴν ἀπὸ τοῦ νῦν εἰς τὸ ἐξῆς νὰ ἐκλείωνται οἱ ὅροι τῆς νέας ταύτης διατάξεως, μὴ ὄντων δεκτῶν τῶν ἐναντίων τούτων τῶν ὡρων γενομένων χρεῶν ὡς χρεῶν τῆς ἐπαρχίας, ἀλλὰ νὰ γίνωνται ταπεινὰ ἀπὸ τὴν περιστάσιν τοῦ μητροπολίτου, ὅστις ἤβηλε τὰ δανεισθῇ. Γ'. Αἱ χρεωστικαὶ τῶν ἐπαρχιῶν ὁμολογίαι καὶ αἱ ὑπογεγραμμέναι κατὰ τὸ ἔθος μετὰ τὴν ὑπογράφας καὶ τῶν λοιπῶν μητροπολιτῶν νὰ βουλλώνωνται μετὰ τὸν κύρος. Δ'. Ὅσοι διαίριται καὶ οὕτω νὰ ἔχωσι τὸ κύρος. Ε'. Ὅσοι διαίριται καὶ σκανδαλοποιοὶ προζενθοὶ δειχνοῦσι μετὰ τὸν τοῦ γένους τῶν διασπεύοντες ψεύδῃ κατὰ τοῦ νῦν πατριάρχου Σωφρονίου, οὗ ἡ διαμονὴ προζεντος τῆς ἐρήνικῆς καταστάσεως τῶν πτωχῶν ὑπακόων, ζημιούντες ἀδικίως τοὺς μητροπολίτας, καὶ ἀνατρέποντες τὴν

διαταγῇ ταύτην, ἥτις ἐστρηγῆθη τῇ συμφωνίᾳ τοῦ γένους, οἱ τοιοῦτοι νὰ φανερώνονται εἰς τὸ κρῖτος μου διὰ νὰ παιδεύονται. Εἰ. Αἱ ὁμολογίαι τοῦ πατριαρχείου, ἀφ' οὗ υπογραφῶσιν ὡς ἔθος ἀπὸ τοὺς μητροπολίτας, νὰ βουλλάνωνται καὶ μ' ἐπιτροπικὴν βούλλαν διὰ νὰ ἔχωσι κύρος, καὶ ἐπὶ δὸθ' ἀναφορὰ κατὰ τινος εἰς παιδείαν, ἢ ἀναφορὰ νὰ βουλλῶνται μὲ τὴν κοινὴν βούλλαν, ἢ ὅποια νὰ συγκλητῇ ἀπὸ 4 τμήματα, ὧν ἕκαστον νὰ διδῇται εἰς κλίνα ἀξιόπιστον ἀπὸ αὐτοὺς κατὰ τὸ ἀνά χεῖρας αὐτῶν βασιλικὸν αὐτόγραφον.

ΣΤ'. Ὅταν ἀποκατασταθῇ νέος μητροπολίτης, τὸ χρεὶος του νὰ καταγράφηται εἰς τὸν ἀπαρχαγικὸν κωδικα καὶ αὐτὸς νὰ ἐγγειρῇ εἰς τὴν ἐπιτροπὴν τὸ ὑποσητικὸν γράμμα, τὸ δ' αὐτὸ μὲν τὴν ὅσον ποσότητα ἤθελε ξεπῶσι τὸν καθ' ἕκαστον χρόνον, καὶ νὰ ἐξαποστείλῃ εἰς τὸν ἐπὶ τῆς ἐπιτροπῆς τὴν ὁμολογίαν τὴν ὅσην ποσότητα ἤθελε ξεπῶσι ἀπὸ καπὸν εἰς καὶ π. Ζ'. Ὅταν ἤθελον προβληθῇ βελτιώσεις ὅτι ἐν τῷ ὑποτελίῳ καὶ τοῦ πατριαρχείου, ὅπου ἐνὰ βεβουλισμένον εἰς πολλὰ χρῆσθ, νὰ ἦναι δυνατὸν καὶ νὰ ἐνέργωνται παρὰ πάντων. Η'. Ὅλα τὰ ἐκδόματα καὶ ἔξοδα τοῦ πατριαρχείου νὰ παραλαμβάνονται ἀπὸ τοὺς εἰς τὴν ληφθοσάν διωρισμένους ἐπιτρόπους, καὶ πόσον ἡ ἐκπλήρωσις τοῦ χρονικοῦ μέρους τοῦ πατριαρχείου, ὅσον καὶ ἡ ἐξέλιξις τῶν πολλῶν ποσότητων, ὅσαι γίνονται εἰς βακίρια, ὁρατὰ καὶ τμήματα τοῦ τσάραν καὶ εἰς ἄλλους τινὰς γνωστοὺς, καὶ τὰ μερικὰ καὶ καθολικὰ, ὅσα ἀκολουθοῦν εἰς ἄλλας ὑποθέσεις, νὰ θεωρῶνται ἀπὸ τοὺς ρηθίντας ἐπιτρόπους. Θ'. Εἰς τὸ τέλος τοῦ χρόνου τὰ ρηθέντα εἰσδύματα καὶ ἔξοδα, ὅσα γεγραμμένα ἔν πρὸς ἐν φανερῶς κατ' ἐμπροσθεν τῆς συνέλευσεως τῶν μητροπολιτῶν καὶ τῶν προκρίτων ἐφόρων τοῦ γένους, ἀφ' οὗ θεωρηθῇ ὁ λογαριασμός τῶν εἰρημνίων ἐπιτρόπων, ἂν γένην χρεὶα νὰ ἀνακαινισθῇ ἡ ἐπιτροπὴ αὐτὴν, νὰ ἀνακαινίζονται, εἰ δὲ καὶ διορισθῶν ἄλλοι ἐπιτροποὶ κατὰ τοὺς ρηθέντας ὅρους καὶ ἔχωντι νὰ λαμβάνωσιν ἀπὸ τοῦ πατριαρχείου οἱ πρῶν ἐπιτροποὶ, νὰ πληρώνονται ἀπὸ τοὺς πρῶν ἐπιτρόπους καὶ νὰ διδῇται εἰς αὐτοὺς ἐνὶ κτή ἀλλοιὰ. Ὅθεν καὶ κοινῇ γνώμῃ γενόμενης ταύτης τῆς διαταγῆς, ἰδοὺν καὶ ἐν ἀποδεικτικῇ εἰς χεῖρας τῶν ἐπιτρόπων καταστραφισμένον εἰς χεῖρας τῶν ὑπογεγραμμένων, μὲ τὰς υπογραφὰς πάντων τῶν ἐν τῇ ἐπικρατείᾳ μου μη-

τροπολιτῶν, προκρίτων καὶ τιμῶν ἰσναρχῶν, καὶ περιεκτικὸν τῶν εἰρημνίων σουαρχίων, ὡς ὅσης τῆς ἀνωτέρω ληφθείσης διαταγῆς προξένου ἀνακαύσεως καὶ ἡσυχίας εἰς τοὺς πρωχοὺς ὑπηκόους, ἐξητήθη καὶ ἐκδόσις ὑψηλοῦ ὀρισμοῦ κεκοσμημένου μὲ αὐτόγραφον εἰς ἐπιγράφει καὶ στηριγμὸν τῆς ρηθείσης διαταγῆς. Ἐπειδὴ δὲ καὶ ὁ ρηθείς πατριάρχης ἐπεκύρωσεν, ὅτι τὸ πρᾶγμα οὕτως ἔχει, καὶ ὁ δικαίος καὶ ὀρθὸς λόγος ἀπαιτεῖ τὴν συντήρησιν τῶν πτωχῶν ὑποτελίῳ ἀπὸ ζήλιας εἰς τὰς ἐνδόξους ἡμέρας μου καὶ ἀνάπαυσιν καὶ ἡσυχον οἰκονομίαν τῶν ὅσα ἀφορῶσιν ἢ ἀνάγονται εἰς τὴν θρησκίαν καὶ πατριαρχεῖόν των, ἐνεχειρίσθη ὁ βασιλικὸς μου χεῖρας εἰς τὸ νὰ φυλάττηται ὡς κανὼν ἀπαρσάλευτος τὸ σωματί τοῦ παρόντος νικημίου καὶ ἐπιδόθη ἡ ἐρὰ μου προσταγῇ καὶ ἐδόθη εἰς χεῖρας αὐτῶν. Σὺ λοιπόν, ὡς εἰρημένε κριτὰ, νὰ φανερώσῃς, ὅτι θέλει παιδευθῇ ὅστις τούτων φανῇ ἀντιθεῖκον εἰς αὐτὸ τὸ σωματί νικημίου, τὸ εὐτάκτως γινόμενον, ὅπου διὰ παντός ἔστω δεκτὸν καὶ κεκυρωμένον, καὶ νὰ καταγράφῃς εἰς τὸν κωδικα τὸν παρόντα ὀρισμὸν μου καὶ πάλιν νὰ τὸν ἐγγειρῇς εἰς χεῖρας του, προσταζῶν ὅσους ἀφορᾷ ἡ ἐκτέλεσις τῶν ἔργων τούτων νὰ ἐπιμεληθῶσιν εἰς τὴν καλὴν ἐνέργειαν τούτου τοῦ ὀρισμοῦ. Διὸ καὶ ἐγένετο ἡ ἐρὰ μου προσταγῇ· ὅθεν πρόσεχε νὰ μὴ παραβῇς μέχρι τριχὺς ταῦτα. Οὕτω γινώθι.

Ἐγράφη περὶ τὰ μέσα τοῦ ρετιοῦ ἐδδ' ἐτ' 1189 ἔτους.

Ἐκ δὲ τῶν δύο ἐπιστολῶν ἡ μὲν εἶναι τοῦ πατριάρχου λεοφύτου ἀπὸ Μαρωνίας πατριαρχεύσαντος κατὰ Κύριλον τὸ 1789—1794 (σελ. 48—49) καὶ κακῶς ἐκβληθέντος τοῦ

1) Καὶ Σέργιος ὁ Μαρωνίτης ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ αὐτοῦ ἱστορίᾳ (1751—1800) τῇ σελ. 20 α. Σαβὰ ἐκδόθησι (Τόμ. Γ') ὡς Μεσαιωνικῆς Βιβλιοθήκης) ἐπίσης οὐδὲν λέγει περὶ οὐαύτης διαρρυθμίσεως τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἡρώων παρχμάτων ἐπὶ Σαμουὴλ. Τοῦτο ἐγένετο ἐπὶ τοῦ ῥαδούρου αὐτοῦ Σωφρονίου τοῦ ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ καὶ ἐπικυρώθη βασιλικῇ θεσπισματι. «Ὡς δὲ καὶ τῇ γνώμῃ κοινῇ, λέγει ὁ Μακρὰτος, καὶ συναίνεσιν πάντες τοῦ ὑψηλοῦ λαοῦ γενόμενον προτεπικυρώσας ἱεραρχοποσίστασκαρτερὸς ὁ μονάρχης καὶ κατ' αὐτὸ ἐξέδωκε βασιλικὸν ἐπίγραμμα.» (Κ. Σαβ. Μεσαιων. Βιβλιοθ., σελ. 304).

θρόνου, ἡ δὲ δευτέρη ἀπάντησις τοῦ διαδόχου αὐτοῦ Γερασίμου Κύπριου τοῦ ἀπὸ Δέρκων ἀπαβάντος τὸν θρόνον τῇ 7 Ἀπριλίου 1794 (σελ. 49). Περὶ τοῦ Νεοφύτου τούτου λέγει ὁ Κύριλλος (αὐτοῦθι).

Ἐποίησαν δὲ ἀντ' αὐτοῦ (τοῦ Προκ.) πατριάρχην ἡμέτερος

1789 Νεοφύτον ὀνόματι, ἅγιον Μαριωνέας, Συμμενῶν ἐν τέρβῃ τε καὶ εὐέντευκτον δυνάστα οὗτος δὲ ὁ Νεόφυτος ἐμμέριμος διόλου καὶ Ἄργος πολὺς ἀμετοσίως πάντα τὰ πρακτέα ἐπὶ πάντε ἐκδύμησε ἐν τῷ ἁγίῳ θρόνῳ, ἔρις δέ τις ἐνοκήσασα κατ' αὐτοῦ τῶν ἁγίων, ἔρις ἡ πατρογέννητος, ἔρις ἡ παλαιαία, ἀνάστατον ἐποίησε πόλεως καὶ τοῦ θρόνου καὶ εἰς ῥόδον τὸν ἐπεμψεν ἡ Σύνοδος τῇ τότε ἀντ' αὐτοῦ δ' εἰσῆγαγεν εἰς θρόνον εὐκαίρως

1794 Γεράσιμον τὸν Κύπριον, τὸν ἅγιον τὸν Δέρκων. (Σελ. 48—49).

Παρ' ἡμῖν ἔφραται ἡ ἐπιστολὴ τοῦ κακῶς ἐκδελθέντος καὶ καθαιρεθέντος Νεοφύτου (μοναχοῦ) (sic) ἐκ Χάλκης σταλείσα πρὸς τὸν πατριάρχην Γεράσιμον καὶ τὴν Σύνοδον. Ἡ ἐπιστολὴ τοῦ Νεοφύτου αὐτῇ, δειγμὰ τῆς ἀχαλινώτου ὀργῆς δυστυχῶς τῶν τότε ἀρχιερίων, ἐποίησε μέγαν κρότον ἐν Κων/πόλει, ὡς ἐξάγεται ἐκ τῆς προτασσόμενης αὐτῆς ἐπιγραφῆς. Ὅσον ἀπαράλλακτον τῆς πρὸς τὸν παναγιώτατον κ. Γεράσιμον καὶ εἰς ὅλην τὴν τῶν ἀρχιερίων ὁμήγησιν παρὰ τοῦ πρώην Κ/πόλεως κυρίου Νεοφύτου μετὰ τὴν ἔξωσιν αὐτοῦ ἀποσταλείσης πολεμολίτου ἐπιστολῆς. » Π πρὸς

τὴν πολυθρύλητον ταύτην ἐπιστολὴν ἀπάντησις τοῦ κ. Γερασίμου τρέφει χρονολογίαν ἀψιθ' Μαρτίου ια', θὴν φαίνεται, ὅτι δὲν εἶναι ὁρθὸν τὸ παρὰ Κυρίλλῳ (σελ. 49) λεγόμενον, ὅτι ὁ Γεράσιμος ἐπατριάρχευσε τῇ α'. Ἀπριλ. τοῦ 1794. Ἀμφότεραι αἱ ἐπιστολαὶ ἐδημοσιεύθησαν ὑφ' ἡμῶν ἐν τῇ ἐνταῦθα ἐκδομένῃ Σαββαταίᾳ Ἐπιθεωρήσει, ὑπ' ἀρ. 17.

Ἐνταῦθα λέγει καὶ ἡ κριτικὴ ἡμῶν ἐργασία. Περιφέροντες τὸν λόγον λέγομεν, ὅτι οὐκ ὀλίγη διαφορά περὶ τὴν ἱστορίαν τῶν πατριαρχῶν Κων/πόλεως παρατηρεῖται παρὰ πᾶσι τοῖς τῶν χρόνων ἐκείνων ἱστορικοῖς καὶ χρονογράφοις καὶ δὴ καὶ παρ' αὐτοῖς τοῖς ἐπιμελεστέροις Καρυσόλλῃ τε καὶ Ὑψηλάντῃ. Ἡ διαφορά αὕτη προέρχεται πινωτάτα ἐκ τῆς ἀβελήσεως τῶν ἀντιγραφῶν τῶν κωδίκων, ἀρθίησεται δὲ Θεοῦ συναιρουμένου τῷ χρόνῳ προΐντι διὰ τῆς ἀκριβοῦς καὶ ἐπιμελοῦς παραβολῆς τῶν σωζομένων πατριαρχικῶν κωδίκων καὶ τῶν τῆδε κακείσε ἐσκεδασμένων τῆς ἀντιπνύου φορᾶς τῶν χρόνων ἕνεκα ἐπιστολῶν ἡμετέρας τῆς τοῦ Χριστοῦ Μ. Ἐκκλησίας καὶ ἑτέρων λογίων ἀνδρῶν. Μετ' ἄλλους δὲ ψυχῆς κατὰ τρυφὴν τὴν ἀβλάν ὄντως κατὰστασιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἡμῶν καὶ ἰθνηκῶν ἀμαρτυρίων, ἰδίως κατὰ τὴν ΙΖ' ἐκδοτῆς τριδὸς, τὴν ἀπληστίαν τῶν κρατούντων, τὴν διαφύλακιν τῶν ποιμαίνοντων, τὴν κατὰπτωσιν τοῦ ποιανίου, τὴν ἐξαχρείωσιν ἐν τέλει πάντων ἀρχιερίων τε καὶ ἀρχομένων. ἀφιλεῖ τὸ ἀρχόμενον ὁμοιοῦσθαι τῷ ἀρχοντι. »

Μ. ΚΑΡΑΣΙΔΑΣ.

ΙΩΑΝΝΗΣ Ο ΖΥΓΟΜΑΛΑΣ

ΚΑΙ

ΜΙΧΑΗΛ ΕΡΜΟΔΩΡΟΣ Ο ΛΗΣΤΑΡΧΟΣ.

(Ἀνεγνώσθη ἐν τῇ ΓΟΕ' συνεδρίᾳ).

Τὴν ἐπιστολὴν τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων καὶ Ρωμαίων, δι' ἧς ἐν ἐπιστολαῖς ἐν γλῶσση καθαρᾷ γεγραμμέναις ἀντὶλησσον τὰς ἰδέας αὐτῶν, φιλοσοφικὰς, πολιτικὰς καὶ κοινωνικὰς, καὶ ἣν ἐκλούθησαν λατινιστὶ γράφον-

τες οἱ κατὰ τὴν λεγομένην ἀναγέννησιν ἐν Ἰταλίᾳ, Γερμανίᾳ καὶ τῇ λοιπῇ Εὐρώπῃ, ἰδίᾳ οἱ φιλόλογοι, ἐπὶ τῇδεσαν τὰ μέλιστα καὶ οἱ ἡμέτεροι λόγιοι εὖθις μετὰ τὴν ἄλυσιν συνελθὼς ἀλλήλους τε καὶ τοῖς διαπρεπῆσι τῶν ἀλ-

λογισμῶν ἐπιστέλλοντες ἐν καθαρῷ ὡς ἔνεστι καὶ χαρίσας ἀρχαίαι ἑλληνικῇ γλῶσσῃ. Ταυτάς συλλογὰς κατέχουσιν ἱκανὰς, πολλὰς δ' εἰδότας ἐν διαφόροις διαφόρων βιβλιοθηκῶν κωδίκι. Τὸ σύστημα τοῦ τοῦ ἐπιστέλλειν καὶ παρέχειν τὰς τῶν λογίων ἐπιστολάς ὡς ὑποδείγματα ἢ τύπους διευκρίνηται παρ' ἡμῶν μέχρι τῶν ἀρχῶν τῆς ἐπιστολῆς ἐκατονταετηρίδας κατὰ συνέθειαν σχεδὸν ἀδιαλείπτου μέχρι τοῦ σοφοῦ Ἀδριαντοῦ Κορραῖ, ὡς ἔμοιγε γνωστὸν. Εἶναι περιττὸν νὰ εἰπωμεν πόσον αἰσχύμεται αὐταὶ ἐπιστολαὶ συντελοῦν εἰς τὴν διασάφειν τῶν κατὰ τοὺς μετὰ τὴν ἄλυσιν χρόνους προσώπων καὶ πραγμάτων, ὁμοῦν δὲ πειρασμέθα ἵνα χρησιμοποιοῦμεν αὐτάς καὶ ἱσαγάγωμεν ὅτι διήκοντες καὶ ἀποσώζοντες συντελοῦν εἰς τὴν ἐθνικὴν ἡμῶν ἱστορίαν.

Μετὰ τὴν ἄλυσιν τῆς βασιλείας τῶν πόλεων καὶ τὴν ἐπιβύσσαν πανωλεθρίαν οἱ ἐξοχώτεροι τοῦ ἔθνους, οἱ εὐγενεῖς καὶ λόγιαι, τὸν θάνατον ὑφαικόντες καὶ τὴν καταστροφὴν κατέλειπον τὰ πατρίδα ἔδαρος ἀλλαγῶς, μάλιστα εἰς τὴν γαλιταῖαν Ἰταλίαν, ἀσπλυν εὐρεῖν πειρούμενοι. Διὰ τὴν ἰσχυρὴν τότε μετὰ τῆς μεγάλης ταύτης κερσεύου σκέλιν τῶν ἡγεσιῶν, μάλιστα δὲ τῶν ἀπὸ τοῦ Ἑνετοῦς τελούντων Ἑπτανησιῶν, Κρητῶν, Κυπρίων, ἔτι δὲ τῶν ὑπὸ ἑτέρους δουτικῶν Μαν, Ροδίων καὶ τῶν Πελοποννησίων αὐτῶν πλειστον νέαι παιδείας χάριν μετέβαινον εἰς Ἑλλάδα, Εὐρώπην καὶ Πατάξιον. Ἐνταῦθα τελειοποιούμενοι εἰς τὴν θεολογίαν, φιλοσοφίαν καὶ μάλιστα τὴν ἱατρικὴν, λαὸν χάρισον ἐν τῇ Ἀνατολῇ, ἢ μένοντες ἐκεῖ ἐδιδάσκον ἐν τοῖς αὐτοῖς πανπιστημίοις, ὧν οὐκ ὀλίγοι δι-

κρίθησαν¹, ἢ ἐπανακάμπτοντες εἰς τὴν διψῶσαν πατρίδα ἤρθεον αὐτὴν κατὰ τὸν μέγαν ἐκείνον αὐχμὸν.

Κατὰ τὴν ἰς² ἐκατονταετηρίδα πράγματι ροδεῖα λευανδρία παρατηρεῖται ἐν Ἑλλάδι, ἐν δὲ αὐτῇ τῇ Κ/πύλει οὐδεὶς σχεδὸν ὑπῆρχε διδάσκων γράμματα, ὡς μαρτυρεῖ Θεοδοσίος ὁ Ζυγομαλάς ἐπιστέλλων τῷ Κρουσιῷ³.

Εἰς φιλογενὲς Οἰκουμένικος πατριάρχης, Ἰωάσαφ ὁ Μεγαλοπρεπὲς λεγόμενος, Ἰωαννίτης τὴν πατρίδα, κατὰ τὰ μετὰ τὴν Ἀλωσιν τοῦ Ὑψηλάντου (σελ. 96), ὁ ἀπὸ Ἀδριανουπόλεως εἰς τὸν τῆς Κων/πόλεως ἄρχεις ὄντον, ἐπειράθη νὰ θεραπεύσῃ τὴν ἑλλειψιν ταύτην προσκαλεσάμενος διδάσκαλον Ἰωάννην τὸν Ζυγομαλὴν. Παρὰ τῷ Ἰωάσαφ πόρῳ διεκρίσιν ἐπίσης ὡς ἱατρός καὶ Μιχαὴλ Ἐρμόδορος ὁ Ἀφισταρχος.

Καὶ Ἰωάννης μὲν ὁ Ζυγομαλάς κατὰ τὴν ἰς⁴ ἐκατονταετηρίδα ἀκμάσας, καταγόμενος ἐκ Ναυπλίου τῆς Πελοποννήσου⁵ ἐγένετο μαθητὴς Ἀρσενίου τοῦ Μονεμβασίου⁶, τελειότερος δὲ παιδείᾳ εὐρίμενος μετέβη εἰς Πα-

1) Σελ. σελ. 191. — Ἐπισκεψάμενοι κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 1870 τὸ κλεινὸν ποτε τοῦ Παταβίου πανπιστήμιον εἴδομεν καὶ ἑλλήνων διδασκῶν ἐκ ἄλλου οἰκίστην μετὰ πολλῶν ἑτέρων ἐκ διαφόρων χωρῶν τῆς Εὐρώπης ἐντεταγμένον ἐν ταῖς σπουδαῖς τοῦ μεγαλυνόμενου τούτου ἐκπαιδευτηρίου. Οἱ Ἑλλήνες ἐγγράφοντες συνήθως Ultramarini, Γερμανοὶ τινες ultramontani, ἑτεροὶ δὲ κατ' ἔθνη, ὅσον Anglii καὶ ὡς ὡς λατινικὴν ἐπιγραφὴν ἐνεγράφαν ἐπὶ τῆς αἰσῆς τῆς μεγάλης αἰδοῦσης (aulae) ἐπὶ τῇ ἐπιστάτῃ τοῦ αὐτοῦ Βικτωροῦ Ἐμμανουὴλ [τῷ 1866 ἀνακτ. ἀρμόν. τῷ Ἑνετικῶν professores alumnique laetantur].

2) Ἀργεῖοι γὰρ τὰ ἑκάθετον ἡμέραν. Καὶ μετὰ Ἰωάννην Εὐσταθίον, ἑστῶτος ἀπὸ τοῦ Ἰωάννης ὁ ἐμὸς, καὶ ἑστῶτος ἐν ὧν, ἔχον ἀδελφὸν ἑνα καὶ ἀδελφὰς δύο μετὰ καὶ ἄλλας αὐτῆς ἀπὸ τοῦ Ναυπλίου πρὸ αὐτῶν ἐνταῦθα αἰτίῳ ὄντος καὶ ἑνώσαντος τοῦ ἐκωστήτος πατρὸς αὐτοῦ ποτὶ κυροῦ Ἰωάσαφ τῶν μαθημάτων ἐνεκείνου καταβῆ ταῦτα. Οὐδεὶς γὰρ ἦν σχεδὸν τότε ὁ ἐκείνων γράμματα. ο Θεοδοσίος Ζυγομαλάς πρὸς Μιχαὴλ Κρουσιῶν ἐν Τουρκίᾳ. σελ. 92.

3) Τουρκίᾳ. αὐτῶν.

4) Ἐν Πελοποννήσῳ εἶχεν ὁ Ζυγομαλάς σωμαθετήν καὶ Φραγκόσκον τὸν Πέτρον, Κρήτα. Turcogiacis, σελ. 520.

1) Ἐπεὶ τὰ περὶ τούτων ἐν τῇ ἐμῇ Σχεδιάσματι σελ. 129 — 135. Ἐνταῦθα διορθώσω μοι τὸ ἀεὶ καὶ αὐτοῖς τυπωθὲν ἑρμηνεῖν τοῦ ὀρθοῦ ναοῦ ἐν Ἑνετίᾳ ἐπιγράμματι εἰς τὸν μεγαλόμυτρο Γεώργιον Μιχαὴλ Σοφiano τοῦ Χίου, ὡς ἀντεγράφηκεν αὐτὸ κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 1870.

2) Χριστῷ Σωτήρι

καὶ τῷ ἁγίῳ μάρτυρι Γεωργίῳ οἱ μέτοικοι καὶ οἱ ἀεὶ καταρτίζοντες Ἑνετίαις τῶν Ἑλλήνων ὅπως ἔχουσιν κατὰ τὰ πατρια τῇ ἐμῇ ἑρμηνεῖν ἐκ τῶν ἐνόντων φιλοτιμησόμενοι τὰ ἑρὸν ἀνέδοκον ἑξῆς.

Παρθ. καὶ Βελούδου Ἑλλήνων Ὁρθόδοξον ἀποκρίν ἐν Ἑνετίᾳ, σελ. 25 — 40.

τάθειον¹, ὅπουθεν ἐπανακάμφας εἰς τὴν γενέ-
τειραν γῆν προσεκλήθη ὑπὸ Ἰωάσαφ τότε μὲν
μητροπολίτου Ἀδριανουπόλεως, μετὰ ταῦτα
δὲ Οἰκουμένης Πατριάρχου διδάσκαλος ἐν
Ἀδριανουπόλει², εἰτα δ' ἐν Κ/πόλει³ (1551).
Φαίνεται δ' ἐπὶ πολλὰ ἔτη διδάξας ἐν τῇ πα-
τριαρχικῇ Σχολῇ Κων/πόλεως, ἐφ' ᾗ ἐτίμηθη
τῷ ἀντιμακρί. τοῦ μεγάλου ῥήτορος, εἰτα δὲ
προεβέβηκεν εἰς ἡλικίαν τῷ τοῦ ἐρμηνευτοῦ
πάν θεῶν ἱερογλῶσσον⁴. παρατηρούμενος δὲ τὴν
διδασκαλίαν κατελίπε διδάσχειν ἐν τῇ Σχο-
λῇ τὸν υἱὸν αὐτοῦ Θεοδόσιον, ὑπηρετοῦντα
καὶ ἐν τῇ Μεγάλῃ Ῥαλλοσίᾳ ὡς προτονοτά-
μιον. Ἀπέθανεν εἰτα ἐν γῇ βαθεῖ ὑπὸ πάν-
των ἀγαπώμενος καὶ τιμωμένος⁵.

Μιχαὴλ δὲ Ἐρμόδωρος ὁ κατ' Ἀσπταρχος,
σύγχρονος καὶ φίλος τοῦ Ζυγομαλλᾶ, ἦν κατὰ
μὲν τὸν Ζαβιζαν Χίο⁶, κατὰ δὲ τὸν κ. Κ.
Σάβαν Ζακύνθιος⁷. Τρόφιμος κατ' ἐχθρὸν τοῦ
ἐν Ρώμῃ ἐλληνικοῦ γυμνασίου, πιθάνως τοῦ
τοῦ ἀγίου Ἀθανασίου, ἐσπούδασεν ἀκολουθεῖν
τὴν ἱατρικὴν ἐν Φερράρᾳ, ὅπουθεν μεταβὰς εἰς
Χίον μετήρχειτο αὐτήν. Ἐνταῦθα διδάσκων
προσέτι τοὺς νέους ἐγραψε πρὸς διαφόρους ἐπι-
στολάς δημοσιευθείσας ὑπὸ Κρουσίου, Λαμίου
καὶ Μουστοζοῦ. Ἐπανεβλῶν εἰς Φερράραν
ἐγένετο καθηγητὴς τῆς ἱατρικῆς τῷ 1546—
1547, ὅπουθεν προσκλήσει τοῦ πατριαρχικοῦ
Κων/πόλεως Διονυσίου τοῦ Β' ἥλθεν εἰς Κων-
σταντινούπολιν καὶ ἐδίδασκε κατὰ τὸν Κ.
Σάβαν ἐν τῇ αὐτοῦ ἰδρυθείσῃ ἑλλ. Σχολῇ,
ἔπου ἐγραψε, κατὰ Θεοδοσίον τὸν Ζυγομαλλᾶν,
«προτριπτικὸν τοῖς σπουδάζουσι νέοις.»
Ἐπανεβλῶν δ' εἰς Χίον ἐννεμειυθὲν ἐκεῖ μετε-
ρχόμενος τὸν ἱατρὸν καὶ διδάσκων τοὺς παι-
δνας καὶ ἀπεβίωσε.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τοῦ Ἀσπταρχοῦ ὁ κ.
Κ. Σάβας. Γινώσκων δὲ εἴπερ τις καὶ ἄλλος
τάς πολλὰς καὶ μεγάλας ἐσθ' ὅτε δὲ καὶ ἀνυ-
περβλήτως δυσκολίας, ἃς ὑρίσταιται ὁ εἰς
τὸ μέρος τοῦτο ἰδίᾳ τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν ἱστο-
ρίας ἀσχολούμενος, καὶ εἰς μόνον ἀρῶν τὸ

συντελεῖσαι κατὰ δύναμιν εἰς τὴν αὐτοῦ ἔξω
καὶ μικρὰν διασάφειν, θέλω περὶ αὐτῶν ἵνα
συμπληρώσω τινὰ τῶν περὶ Ἀσπταρχοῦ εἰρη-
μένων ἐκ τινῶν ἐπιστολῶν Ἰωάννου τοῦ Ζυ-
γομαλλᾶ καὶ Ἐρμόδωρου τοῦ Ἀσπταρχοῦ τοῦ-
του περιεχομένων ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 10 κώδικι
τοῦ ἡμετέρου Φιλολαγικοῦ Σολλόγου¹.

Αἱ ἐπιστολαὶ αὗται εἶναι ὡς ἔνδεον πέντε
μὲν ἀπευθύνονται ὑπὸ Ἐρμόδωρου πρὸς Ἰωάν-
νην τὸν Ζυγομαλλᾶν ῥήτορα, ἡ μέγαν ῥήτορα
τοῦ πατριαρχείου, πλην δὲ, δυστυχῶς, ἀνευ
χρονολογίας, πρεῖς δὲ τούτου πρὸς ἐκείνον.
Ἰδωμεν οὖν τί ἐξάγεται ἐκ τῶν ὁκτώ τούτων
ἐπιστολῶν τοῦ ἡμετέρου κώδικος, ἐπειδὴ ἐκ
τῶν παρὰ Κρουσίῳ οὐδὲν σχεδὸν ἔξιεν λόγου
ποριζόμεθα.

Καὶ πρῶτην μὲν τάσομεν τὴν ἐπιστολὴν
τοῦ Ἰωάννου, δι' ἣς οὗτος ἐπιστρεφί τὴν φι-
λίαν τοῦ σωματοῦ ἱατροῦ Ἐρμόδωρου, ἐξ
ἣς φαίνεται, ὅτι ὁ Οἰκουμένης πατριάρχης
ἔχε μετ' ἐαυτοῦ ὡς ἱατρὸν τὸν Ἐρμόδωρον.
Δυστυχῶς ὅμως οὔτε τὸ ὄνομα τοῦ πατριαρχοῦ,
οὔτε ὁ χρόνος, καθ' ὃν ἐγράφη ἡ ἐπιστολὴ,
ἀνεύρεται, δυνάμεθα δὲ νὰ εἰκάσωμεν οὐκ
ἀπίθηνως, ὅτι πατριαρχὴς ἐννοεῖται Ἰωάσαφ
ὁ Μεγαλ. πρεβ. Γινώσκουμεν, ὅτι ὁ Ἰωάσαφ,
Ἀδριανουπόλεως ὢν, διετήρει διδάσκαλον ἐν
τῇ μητροπόλει αὐτοῦ Ἰωάννην Ζυγομαλλᾶν
τὸν ῥήτορα². Ὁ Ἰωάσαφ ἀπὸ Ἀδριανουπόλεως
Κων/πόλεως πατριαρχὴς γενόμενος τῷ 1549
παραβλῶν μετ' ἐαυτοῦ τὸν Ζυγομαλλᾶν κα-
τέστησε διδάσκαλον τῆς πατριαρχικῆς Σχο-
λῆς τιμήσας καὶ τῷ ἀξιωματικῷ τοῦ μεγάλου
ῥήτορος τοῦ πατριαρχείου, Θεοδοσίῳ ὁ Ζυγο-

1) Πλὴν τούτων εὐρήναι ἐν τῇ Τουρκικαίᾳ
τοῦ Κρουσίου (σελ. 219, 241, 245) ἐπιστολαὶ
ἀμφοτέρων τῶν λογίων τούτων τῆς ἐξ ἑκατοντα-
τηρίδος, τὰς παρὰ Λαμίου ὅμως καὶ Μουστοζοῦ
οὐκ ἠδυνήθημεν εὑρεῖν, διὰ καὶ ἐμμένοντες εἰς τὰς
ἐν τῇ εἰρημένῳ κώδικι τοῦ Σολλόγου εἰς ἀνεκ-
δότους, εἰτε μὴ. Σημειοῦσθα δὲ καὶ ἐν ἑσπέρᾳ, ὅτι
ὅσα ἀναφέρει ὡς ἐπιγεγραμμένα ἐκ κειμένων, ταῦτα
ἀντιγράφα καὶ παρὰ τοὺς αὐτοὺς ἦδη ἀπὸ εἰκο-
σεταιίας περὶ τοῦ, τούτοις τὸν νοῦν προσέχον, μὴ
εἰδῶς, ἐννοεῖται, εἰ εἰσὶν ἠκελευσμένα ὑπ' ἐτέρου
τινός. Εἰ δὲ καὶ ἑτέρος ἀντέγραψε καὶ ἐξώκει πρὸ
ἑμοῦ, οὐδεὶς φθόνος, μᾶλλον δὲ κέρδιος τῇ ἐπιστήμῃ
προσγίνεται πολλὰ ὅθεν τῶν αὐτῶν πραγμάτων
μαρτυροῦμεν.

2) Τουρκ. γρ., σελ. 336. Πρβλ. καὶ τὸ ἡμέτερον
Σχεδιάσμα, σελ. 42.

1) Δι' ὅθι, σελ. 203.

2) Δι' ὅθι, σελ. 336.

3) Σχεδιάσμα, σελ. 48.

4) Τυπογραφ., σελ. 497.

5) Ζαβιζαν Νέα Ἑλλάς, σελ. 416. Κ. Σάβας Νεὴς
φιλόλογ., σελ. 176.

6) Νέα Ἑλλάς, σελ. 422, 288.

7) Νεὴς φιλόλογ., σελ. 143.

МЕЧНИКОВА

μαλᾶ, υἱὸς τοῦ Ἰωάννου Ζυγομαλά, ἐπιστήλων μετὰ ταῦτα τῷ γεγραμνῷ καθηγητῇ Μαρτίνῳ τῷ Κρουσίῳ ἐν Τυβίγγῃ λέγει, ὅτι ὁ Ἰωάσαφ προσεκάλεσε τὸν πατέρα του διδάσκαλον, διότι οὐδεὶς σχεδὸν ὑπῆρχε τότε διδάσκων γράμματα¹.

Ὁ Ἰωάσαφ λοιπὸν προσεκάλεσε τὸν Ἰωάννην εἰς Κων/πολιν διδάσκαλον τῆς πατριαρχικῆς Σχολῆς καὶ αὐτὸς κατέστησεν αὐτὸν μέγαν ῥήτορα. Ἐν τούτῳ τῷ ἀξιώματι ὢν καὶ διδάσκων ἅμα ὁ Ἰωάννης ἔγραψε τὴν ἐπομένῃν ἐπιστολὴν, ἐν ἣ τυτλοφορούμενος μικρὸς δούλος τοῦ Οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, τῇ δὲ θεῇ αὐτοῦ προστάξει μέγας ῥήτωρ, προσαγορεύει φιλοπόνησας τὸν Ἐρμούδωρον ὡς ἱατρὸν τοῦ πατριάρχου, οὐχὶ δὲ ὡς διδάσκαλον οἰονοῖ δι' ἀνγνωρίαν τὴν μεγάλην αὐτοῦ ἀξίαν, ὡς καὶ ἐκ τῶν ἄλλων ἐπιστολῶν καταρρίνεται, ἐπὶ ταῖς τῇν εἰλίαν αὐτοῦ.

Ἡ ἐπιστολὴ ἔχει ὡδε.

« Ἰωάννης ὁ μικρὸς δούλος τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, ὃ τῇ θεῇ αὐτοῦ προστάξει μέγας ῥήτωρ, ὁ Ζυγομαλάς, τῷ σωφράτῳ τῷ ἱατρῷ κυρίῳ Ἐμμούδωρ εὖ πράττειν.

Πρὸς τοῖς ἄλλοις σπουδαίοις καὶ θεοῖς προτιμήμασι, καθ' ὃ ὁ κοινὸς πάντων μέγας δεσπότης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης τῶν πρὸ αὐτοῦ πατριαρχῶν ὑπερίχει καὶ αὐτῶν πολλῶν τῶν μέτρων περιγίνεται, καὶ τοῦτο δὴ ποιεῖν ἐξέρχεται ὑπάρχει, ἐπὶ ἱατρῶν σωφράτων ἀγνοεῖν μεθ' ἑαυτοῦ διὰ τοῦ πάντως βρωτεῖ καὶ οὐκ ἔλασεν ἡμᾶς τὰ μέγιστα τῶν τοι καὶ εἰς φιλικὴν προσκαλοῦμενος, ἀπαλλάττει καὶ προσαγορεύει σε καὶ ταύτην τὴν μικρὰν ἐπιστολὴν οἰονοῖ τινα εὐτυχίᾳ ἄρχῃ καὶ θεμελίῳ ἰσχυρῶν τῆς πρὸς ἀλλήλους προκαταβαλλόμενος φίλις, εὐχομαι τῷ Θεῷ καὶ οἰκνῶν ἐλόκληρον φίλις εὐκρινεὺς ἀμφοτέροις ἐποικοδομηθῆσθαι, πλὴν οὐ τοσοῦτον διαθέσει σαρκατικῇ τὸν τῆς φίλις τούτων πόργον ἀμφοῖν ἐποικοδομηθῆσθαι ἀξίω, ἀλλ' οὐδὲ ψυχικῇ μίσεως πως ἰχνοῦσθαι πρὸς τὴν ἀρετὴν καὶ κακίαν, ἀλλὰ προσηγομένως πνευματικῇ προαιρέσει καὶ συνδισμόν ἀγάπης τῆς κατὰ Θεόν, ὃ πάντως ἡ κατ' ἀρετὴν ἐστὶ πολιτεία· διδάσκει γὰρ με περὶ τούτου ὁ θεὸς Παῦλος Κορινθίους ἐπιστέλλων. Καὶ περὶ μὲν τῆς σαρκατικῆς προαιρέσεως οὐκ ὀξύνω λέγει· «εἴτι σαρκακοὶ ἐστέ» περὶ δὲ τῆς ψυχῆς φησιν, ὅτι ὁ ψυχικός

ἄνθρωπος οὐ δέχεται τὰ τοῦ πνεύματος· περὶ δὲ τῆς πνευματικῆς, ὅτι ὁ πνευματικὸς ἀνακρίνει μὲν πάντα, αὐτὸς δὲ ὑπ' οὐδενὸς ἀνακρίνεται· ἄς δὴ τρεῖς διαφοράς οἱ τοῖς φυσικοῖς ἐνασχυροῦμένοι σοφοὶ τὴν μὲν πρῶτην ἐκτικτὴν, εἴτε θρηπτικὴν ἀποκαλοῦσι, τὴν δὲ δευτέραν αἰσθητικὴν, τὴν δὲ τρίτην νοερὰν. Ἀλλ' ἐπεὶ οὐχ οἷόν τε τῶν τοιούτων ἐπιστολῇ ἀφασθαί συντόμῳ (μεγάλῃς γὰρ ὑποθέσεως ἔργον, καὶ μᾶλλον τὸ φορτίον ἢ ὥστε με ἀρᾶσθαι), τούτου χάριν ὑπόλοιπόν μοι χάριτας οὐχ ἥττους σοὶ ὁμολογῶ ἐν τῇ κατ' ἄμφο τὰ γλώττα σωφράτῳ ἱατρῷ, ἢ τῷ κοινῷ δεσπότη, τῷ οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ, ὃν ὡς περ ἀρχηγέτην καὶ τοσοῦτον καλῶν εἰσπηγῆν, οἷός τις λειτουργὸν καὶ ὑποφύτην, ἐρωμένον Κύριος εἰς μήκιστον διακροῖται χρόνον.»

Ἀκολούθως ὁ Ἐρμούδωρος φέρεται ἡσυχῶς διάγων ἐν Χίῳ, ὅπου μετέχρησε μετὰ πολλῆς φήμης τὴν ἱατρικὴν. Ἡ φίλις τῶν δύο ἀνδρῶν ἐξηκολούθησεν καὶ ἐς ὑστερον ἀμικταί, ἀμφοτέροις δὲ ἀντεπίστελλον συνεχῶς μετὰ τιμῆς καὶ αἰδοῦς πάσης, ὡς δεικνύσιν αἱ ἐξῆς ἐκ αὐτοῦ κώδικος ἐπιστολαί, συστατικαὶ πᾶσι.

Ἐρμούδωρος Ἰωάννῃ τῷ Ζυγομαλῇ τῷ λογιωτάτῳ ῥήτορι, φίλῳ ἀρίστῳ, εὖ πράττειν.

Περὶ πλείστον ἂν ἐποιουσάμην ἔγωγε συγγενίσθαι σοὶ καὶ παρὼν αὐτὸς διαλεχθῆναι, καὶ ἂν ἔγω περὶ σοῦ τέως εὖνοιαν τῇ παρὰ σοὶ ῥήμῃ πεπεισμένος, ἦδη λόγῳ καὶ ἔργῳ διήλωσα· ἐπεὶ δὲ τόπου διαστήματι καὶ θαλάσσης διεργήμην, τοῦμαι δευτέρου πλοῦ ἔλθεσθαι ἀνάγκη, γράμμαισι δὲ λαθρὶ προσεπιπνέων ἐμοίγῃ, πολλοῦ χρόνου δι' ἀσκήσεως τὰ μέγιστα περιλήψασθαι, καὶ οὕτω συνέναι τῇ παρὰ σοὶ ῥήμῃ καὶ μὲν καὶ μικρὸν τῆς εὐνοίας ἐξεργασθῆναι πρὸς σέ. Ἔστω δὲ τοῦτι πρῶτον τὸ τοι γράμμαισι τοῖςδε δημοτυμνόμενῃ καὶ ἀπαγγελλόμενῃ, εἰναιὸς δηλαδὴ εὐκρινεῖς καὶ καθαροὶ τὰ ἐπαγγελλομένη σοὶ πάντα, ὅσων ὁμῆς ἡμεῖς τοῖςδε ἀνδρὲς σοὶ τε καὶ οἱ φίλτάτου, τοῦ τῆς ἀληθοπλοῦς ἀσέβως οὕτω καὶ παρὰ πάντα τοῦ νόμου ἐκτεπνωκότος, ὅς οὐδέποτε παιδεύει τὰ σέ δι' ἐπαίνου καὶ τιμῆς ἀγων καὶ θαυμάζων, ὡς ἄλλος οὐδεὶς, εὐεργέτην καὶ σωτῆρα, καὶ μόνον διδάσκαλον ἀποκαλῶν. Ἀλλὰ

1) Τουρκοντ., σελ. 92.

Τοις πανταχού τοῦ ἐν εὐχῇ ἀποδεξιμῇ
καὶ τὸν ἀσκητὸν μὲν ᾄδοντος οὐ μέρτης
καὶ δουλικῶς ἀναστειλῶν καὶ τὴν ἱερὰν
χεῖρα καταρτίζῃ καὶ ὑγιανῇ θεῷ τῇ πάν-
των δεσποτῇ τὴν ἱερὰν αὐτοῦ καὶ θέαν κερα-
τὴν ἱερομένην διατελεῖν· ἰσως γὰρ ἵσως, σὺν
θεῷ εἰρήνηται, τῆς οὐκ οὐκ ἀλογίας
καὶ ἀπειθείας τοῦ πάλαι ποτε ἡμῶν γένους
ἀπαλλοτρίωσις ἐπὶ χρόνον μακρὸν· φιλεῖ γὰρ
τὸ ὑπὸ κλονὶ ἀπὸν γινώσκει τῇ τοῦ ἀρχόντος
βουλῇ.

Εἶπε δὲ ἡ ἐπιγραφὴ·

Τῷ Εὐγενεστάτῳ καὶ λογιωτάτῳ ἀνδρὶ κυρίῳ
Ἰωάννῃ τῷ Ζυγομαλά τῆς Χριστοῦ Ἐκ-
κλησίας μεγάλῳ ῥήτορι, ὡς ἀδελφῷ
συμνωτάτῳ.

Εἰς Βυζάντιον.

Ἑρμόδωρος Ἰωάννην μεγάλην ῥήτορι εὖ
πράττειν.

Τὸ μὲν οὖν ἀνηντημένον ἦν οὐκ ἑλίκων ἐλίκων τεκμήριον, ἄριστος λόγος ἀπὸ τῆς ἰσότητος, καὶ οὗτος τοῦ ἐνεκα χρόματος ὁμολογῶν καὶ διακρίνει τὴν αὐτὴν ἡμίαναν καὶ μόνην ὑπαρχούσαν σοι. Τὸ δὲ ἔστιν, ὅτι καὶ ἀφαιρούμενος ἡμᾶς τῆς τῶν λόγων λαμπρότητας καὶ τῆς Ἑλλήνων καθαυρῶν εὐλογίας ἀπέλυσεν, πρὸς ἀγῶνα λόγων προκαλέσασθαι, τοῦτ' ἦν ἡτοίματον ἔργον, καὶ περὶ λόγους δεινούς οὐ γὰρ ὁλοθ, οὐτὰρ τοῖς ἱατροῖς γεγραμμένον οὐ καλλῶς, οὐκ ἐναρμόνιον λόγους οὐδὲ συρρικτανόντες, οἳ αὖτ' ὅταν ῥησάντων ᾖων· ὃ δὲ τούτων μέλει πάντ' οὗ τῶν λόγων καλλῶς ἀπέσθιστο. Διὰ τούτου οὐ μὴ καλλῶς ποιῶν ἡμᾶς τοῖς γράμματι σου καὶ ἐπιστάκας λαμπρῶς καὶ παρ' εἰ γὰρ τὸν δυνατὸν, καὶ μὴ διαιρέσειν τοῦτο ποιῶν, ἵνα καὶ εὐραρίων συνήγας καὶ ἀναγχαλῇ τὸν λόγον οὗ ἀπέσθιστο εἰς χρόνον καὶ χρόνι συμμνην ἤμᾶς. Ἀλλὰ τοῦτ' αἰνὴ τῆς τάχῃ συνηγμένης ἀξίον, οὐ δὲ ὅτι οὐ ὅπως ῥήτως ἱατρὸν εἰς ἀγῶνα λόγων προκαλεῖ, ἀλλὰ καὶ κατεμνησθῆναι ἡμῶν πρὸς τοὺς ἐκείνων οὐτὲ ἀλλος ἀσθενῶν, οὐτε ἔγνωε ἀνοήτως ἔμμεν, ὅσπερ εἰς ἀγῶνα κατασπῆται πρὸς ἀνδρᾶ δεινύτατον ἐν λόγοις καὶ εὐραρίων.

τον, τοῦτ' ἦδη πᾶσαν ἐπιδέχεται κατηγορίαν. Ἀλλὰ ταῦτα ἡμεῖς οὐ εὖ οἶδ' ὅτι φαίης, ὅτι φιλα ἢ πᾶν τὸ φιλοῦν περὶ τὸ φιλοῦμενον ἐκπυλῶν εὐθείᾳ κατέπεισε, καὶ πελοῖται λέγονται καὶ χεῖρο, ὅτι μοι τοῦτον ἄνθρωπον ἐπείνεσσαι φίλον τοῖς σοῖς ἐγκαύεται, ἀφθαρμαὶ δὲ ἐόντων, ὅτι οὐ τοῦτοῦς εἶναι ὀδῶν τάχθῃ, ἵνα μοι ἐπ'αλκττες οὐ τοῖς λόγοις ἐπετραπῶν. Παίρσονται δ' ὅμως οὐ ἀπαρίσαι, τὸ γ' ἐπ' ἐμῶν, τὸ σοφὸν Γουλιέλμω, καὶ σοι τῷ τῆς φιλας ἡμῶν κείτῳ. Εἰεν. Ὅτι διὰ τῆς τοῦ συνηγορεῖναι διὰ τὴν πρὸς ἐμὴ φιλιαν, τοῦτο ἀρείεται σοι μόνον, διὰ οὗδε γινώσκων τὸν ἄνθρωπον, καὶ ὡς ἀκούω, οὐδὲ ἔγχαται δικαίως τῷ τὰ δυνατὰ βοηθίσηται, ἡνα παρ' Ἀντωνίου ἐσπαρζέται τὰ χρήματα, ὅσοι ἐρείε. Περὶ δὲ τῶν βιβλίων ἰδοὶ πᾶνθ' ἑλθὼν ἐλθὼν ἐντετύπται, ἐπὶ τὴν λατρίαν φωνὴν κηρυκνεύματα, ἀναγινώσκουσαι νῦν μηδεὶς ἐξηρημένω, παρ' ἐμῶν οὐδεὶς ποιητὴς οὐδ' Ἑλλήν, οὐτ' Ῥωμαῖος ὥσπερ αἰ πόλιν φωνῶν, ἢ Πλάτων, ὁ θεὸς ἐκτίξῃ, διὰ τοῦτο Θεοσεύς τῶν φιλετάτῳ τῶν Ἀριστοτράνην οὐ πέμπω, οὐ γὰρ ἔχω. Περὶ δὲ τῶν νομίμων βιβλίων μὴ γράψας, οὐκ οἶδα εἰ ἐντετύπται. Τὸ δὲ ἐπαγγέλλεσθαι ἐς ἐμὸν γ' ἐνεκε πᾶσαν ποιοῦνται, ἢ γ' ἐπὶ τὸ δικαίως καὶ οἷως προσθῇ, ἀποδεχόμεναι τὴν προθυμίαν καὶ ὑποσηνοῦμαι σοι κἀγὼ τὰ αὐτά. Ἀλλὰ τὸ καλῶμαι, ὡς ἔστιν ἐκ τῶν γινωσκόμενων ὄντων, οὐ πάντω μοι προχωροῦντος πρὸς τὴν γρηγορίαν, καὶ ἄκων πάσω τῷ λόγῳ δοκῶ γὰρ μοι συνιέναι σοι καὶ κοινολογεῖναι δοκῶ ἐκων ἐπὶ τῆς ἡδίστης σου φωνῆς μεταξύ γράσκων. Σὺ δ' οὐν ἄλλ' εἴης μοι ἐρωμῶντες, φίλων ἀρεταί, μετὰ τῶν φιλετάτῳ σοι τέκνων καὶ γυναικῶν καὶ ἡμῶν μὴ ἀμνημονεῖν τὰ μέλειστα τῶν ἐκείνων καὶ φιλοῦντων.

καὶ τὸν πᾶν ἑαυτοῦ διόπτον ἡμῶν τὴν
 ἱερὰν δεξιὰν ὡς ἐπ' αὐτοῦ κύμας, οἱ αὐτὸς
 οἶσθα ὅτι καὶ προσέτιν προσαγγέροντες καὶ
 τὴν προθυμίαν, ἡν ἔχει καὶ τὰ καλὰ, καὶ
 τὴν ἐρέσιον μὴ ἀνέστιν, ἀλλ' ἐστίν ἐν ὅρῳ
 καὶ ἐπὶ κοινῶν καὶ τὰ ἀριστερὰ τῶν κα-
 λῶς καταβεβημένων θεμελίω τῶν ἀρετῶν
 οὕτω γὰρ ποιοῦντες κλῆρος εἶναι περ' ἡμῶν
 οὐκ αἰετίζονται καὶ παρὰ Θεοῦ μὴ μὲν ἀπο-
 κλιστάς ἀνακαίρετός τε καὶ ἀσθηνάτος ἐν
 ἡμῖν οὕτω δὲν ἔλξη σφιστεῖναι τὸ ἐν
 τῷ ἑαυτοῦ εὐαγγελίῳ ἐκ πορῶν ἀνάγκη λαμπρῶς
 ἐκτύπηται παρὰ ἀσθῆναι καὶ παθεῖσθαι ἀνα-
 γκαζομένη καὶ ἀσθενῶν ἐκ τούτου λόγου Χρι-

στοῦ τοῦ μεγάλου Θεοῦ ἔχοντον καὶ τὴν Θεοῦ καὶ πατρὶ μόνῃν παρέδρον σοφίαν ἐπιδειξάιναι ἀνθρώποις ὡς ὥρατα τε καὶ καλῇ καὶ πάντων τῶν καλῶν τε καὶ ἀγαθῶν μόνῃ αἰτίᾳ. Ἀλλ' αἰσθανόμενοι ἔξω φερόμενος τοῦ καιροῦ οὐ γὰρ οἶόν τ' ἐπιστολῇ τηλικούτων ἀφασθαι ἐγκωμίων, μεγάλης ὑποθέσεως ἔργον, καὶ μείζον τὸ φορτίον ἢ ὅσα με ἀρᾶσθαι. Εὐδασθαι δέ μοι μόνον ὑπεκρίνον τὸν μὲν ὡς ἀρχηγέτην καὶ μουσηγόν καὶ τῶν καλῶν τῶν δε εἰσηγητὴν, σὲ δὲ ὡς ὑπουργόν καὶ ὑπορήτην ἐρωμένους ἐς μήκιστον χρόνον διατελεῖν.

Ἀπὸ Χίου τοῦ πρὸς Μουνοχιώνος τρίτη.

Ἰωάννης ὁ Ζυγομαλᾶς καὶ μεγάλῃ ῥήτωρ Ἑρμοδῶρ τῷ σωφιδέτῃ εὐπρίστειν.

Ἰωάννη τῷ σὺ πρὸς σὲ ἐπιστέλλιντι, ἱστρῶν σωφιδάται, οὐκ ἐμὸν σκοπὸς πρὸς ἀγῶν λόγων προεκκλίσασθαι, ὡς φης· γελῶτον γὰρ ἂν εἴη, εἰ χεῖμαρρος προεκκλείτο πηγὴν εἰς καμάτων πρὺσιν, ἢ ἀστὴρ αὐτὸν προεκκλείτο τὸν ἥλιον καὶ εἴτι ἄλλο ἄνισον. Ἀλλὰ σκοπός μοι τὸ διὰ φωνῶν ταπεινῶν καὶ γκαμμάτων ταπεινότερων τὸ βάλος ὁμοῦ καὶ μέγεθος τῆς πολλῆς καὶ χρηστῆς διαθέσεως, εἴ γε τὰ ἐν τῇ φωνῇ συμβόλα τῶν ἐν τῇ ψυχῇ παθημάτων κατὰ τὸν σὺν Ἀριστοτέλει καθίστασθαι· ὥστε τὸ οὕτω γράψαι με ἀρελῶς οὐ ῥήτορος ἔργον καὶ περὶ λόγους δεινῶ (μακρὰν γὰρ αὕτη ἡ τοῦ λέγειν δεινότης ἀπ' ἡμῶν), ἀλλ' ἔργον καὶ καλὸν φιλικόν· φίλῳ γὰρ ἂν ἀρμόζοι τὸ ἀπλῶς καὶ ψιλῶς λέγειν καὶ ἐπιστέλλειν πλὴν μεθ' ὅσης τῆς στοργῆς, μεθ' ὅσης τῆς φιλίας καὶ ἀγάπης εὐλακρινούς. Οὐκ εἰμι ἄρα τῶν ἐν λόγους δυνατῶν, ὡς αὐτὸς ἐπαίνων με φης, ἀλλὰ τῶν φίλων τῶν εὐλακρινεστῶν καὶ καθαρῶν, αὐτὸς δὲ τῷ ὄντι τοσοῦτον τῶν ἄλλων μακρῶτερος, ὅσην ἐκτέρον κέκτησαι· οὐ γὰρ τὸ εἰς ὅσους θεωρίας ἐληλαμέναι σὲ καὶ ἱατρικὴν τὴν φυσικὴν ἀσκεῖν κωλύει σου τὴν χρυσὴν γλῶτταν καὶ τῷ Ῥομῇ στομωθεῖσεν τοῦ ἡδύτερον μέλιτος ἢ τῶν σιερηνῶν ἰκεῖνων ἄδην μελῶν. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἀναγνώριστα, ἰκεῖνο δὲ σοι γνωρίζω, ὡς ὁ σωφιδάτατος ἱεραὶς Γουλιέλμος παρὰ τῆς αὐθεντίας σου κομισάμενος ὅσα δῆτα καὶ οἷα πέποιθεσ αὐτῷ, βοτάνας δηλαδὴ καὶ διασπαρτικὰ ὁμοῦ καὶ φιλικὰ γράμματα, οὐχ ὅπως ἐπ' ἐπαινοῦ καὶ χάριν λαβὼν παρὰ σοῦ χαριστὰς σου πλείστας ὁμολογεῖ, ἀλλ' ἅμα τῷ

γράφοντί σοι οὐ παύεται τοῖς πᾶσιν ἀνακηρύττειν οὐχ ἥττον τὴν σὴν σοφίαν καὶ μεγαλύνειν ἢ τὴν πολλὴν καλοκαγαθίαν, ὅτι σοῦ γε οὕτω βῆστα, οὕτω κάλλιστα, οὕτω ἐλευθεριώτατα ἐν οἷς ἡπῶρει καὶ ἡμεροσθένει τὴν ἐκείνου διάνοιαν στήσαντος, αὐτὸς οὐδ' αὖτις τινων θείων χρησμάτων τῶν σὺν ἀκούσας φωνῶν ἡρέμῃσαι. Χάρις σοι τοίνυν τῆς ἀρετῆς, ἀνδρῶν σωφιδάται, ὅτι καὶ ἀμφοτέρους, τῷ τε σοφῷ Γουλιέλμῳ δηλαδὴ, καὶ μοι ἑχαρίσω καὶ κλῆος ἀείμνηστον παρὰ τοῖς ἐνταῦθα ἱεροῖσι καὶ σαυτῷ τὰ προσήκοντα διαπράξω. Εἰεν εἰσπραξαι, ἀντιβολῶ, παρὰ τοῦ ἑχαρίστου Ἰούφλου, ἃ μοι ὀφείλει ὀλίγα χρήματα, ὡς ὁρῶ, καὶ βοήθησον τῷ αὐτοῦ ἐπίστρου κυρίῳ Ἰσιδώρῳ ἱερεῖ εἰς τὴν τοιαύτην εἰσπραξίαν, μάλλον δὲ ἀμειλύνοντα τοῦτον, ὡς ὁρῶ, ἢ καὶ ἀναβαλλόμενον αὐτὸς διείργον καὶ ἀνάγκασον. Παρὰ ταῦτα αἰῶ, γυναικῶ, δέομαι, ἱκετεύω καὶ προσιπῶ σοι, γράμον πρὸς τινα τῶν ἐν Ἑνετίῃσι σὺν πειστικῶν φίλων ὠνήσασθαι καὶ πέμψαι σοι χάριν ἱεροῦ καὶ χάριν τοῦ ἐνταῦθα πατριαρχικοῦ διδασκαλείου ταυτί τὰ τρία βιβλία. Μὴ οὖν αὐτὸς εἰπῃς μοι, ὡς παρὰ σοι οὐδέ τις ποιητὴς ἢ ῥήτωρ· οἷα γὰρ κατ' ὅσα, ἀλλὰ φίλῳ χαριζόμενος ἐξ ἑκτεῖν ἡμῖν κομισθέναι φροντίδα βαλὼν οἷα ἀπελπίσεις. Ἐρρωσο.

Ἑρμοδῶρος Ἰωάννῃ τῷ μεγάλῳ ῥήτορι εὐπρίστειν.

Παῖς σκέδων τῶν σμικρῶτάων τε καὶ ἡμιδρῶτων ἐνενήκοντά μοι ἐνεγκὼν εἰρηνικῶν, ὡς παρὰ σοῦ μοι πεμφθεῖσαν, ὅ· ἐν γράμματός μιν τοῖς, ὅ καὶ περὶ ἡμᾶς ἀσπίνδεις ἔσονται, ἀνδρῶν λογιώταται. Ἐγὼ δὲ αὐτίκα τοῦθεν εἴπῃ τὸ πανούργημα τοῦτο καὶ ἡ τοῦ γράμματός μοι τοῦ παρὰ σοῦ ἀπέρους περὶ ῥωμᾶ, ὑπονόησας Ἰσιδῶρον τὸν Νευρίδην τοῦτο αἶτιον· ὁ μὲν γὰρ ὑποβίβει συνηγορεῖ ἀδικωτάτῃ διαζεύξαι βουλούμενος γάμον νομίμων τε καὶ κατ' ἔθος τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας συστάτα καὶ ἡδὴ παρὰ τοῦ ἐπισκόπου κερκομένη καὶ ἡδὴ πρὸς τὸν τῆς Ῥώμης ἀρχιερέα ἐγένετο τῶν ἀντιδίκων οὕτω ζητησάντων· ἡ γὰρ πᾶσις ἡ γαμηθεῖσα ὑπὸ τὴν τῶν Ῥωμαίων τελεῖ Ἐκκλησίαν καὶ πέμπτον ἡδὴ μῆνα ἔγκυος ἐστὶ. Νυνὶ δὲ πυνθάνομαι Ἰσιδῶρον τὸν Νευρίδην ὡς ἡμᾶς πεπομφέναι τὴν γαμητικὴν νέον, ἵνα δηλ. τῆς παρ' ἡμῶν βοήθειας τύχῃ καὶ κλειστήτῃ ἡμῖν διαζευχθῇ. Τοῦτο δὲ ἡμῖν ἀδύνατον· οὐ γὰρ ἱερεῖς

τοῦ τῶν Ἱταλῶν ἐπισκόπου πρὸς τὸν παναγιωτάτου πατριάρχην, ἀλλὰ πρὸς τὸν τῆς Ῥώμης ἀρχιερέα γίγνεται. Τοῦτο ὁ Νευρόνης ἴσως ὑπονοήσας με διαδηλωτικῶς σοι ὑπέδειξε τὴν ἐπιστολήν, ἐν ἧσιν εἰδείη ὅ,τι σοι γέγραφα περὶ τούτου· ἐγὼ δέ, ἅτε μηδὲν δέον, οὐτ' ἐνόησα τοιούτον τι πράξει τῆς δικῆς ἐπ' ἄλλους οὐκ ἐφ' ὅμην οὐσης· νῦν δὲ ἐπειδὴ κακοῦργος ὢν μηχανώμενος, ἐγὼ σοι τὸ πᾶν ἀπαγγέλλω, ἐν εἰδῶς αὐτὸς ἀπαγγέλλῃς τῷ παναγιωτάτῳ, μή τι ἀπατηθεὶς πράξῃ τῶν μὴ προσκόντων· οὐ γὰρ ἐξουσιεῖ οἱ τῆς πόλεως κύριοι κατὰ τῆς αὐτῶν Ἐκκλησίας γίνεσθαι τι, ἀλλὰ τὴν ὑποθεσιν διὰ βροχίῳ ἀκούει. Γεωργίου τῆς Ἀμαλᾶς πολὺν ᾗδ' ἤρην ἔρα παίδος νινος ἐμοὶ τῷ γένει προσκοῦσας· ἐκ γυναικὸς ταύτης ὁ πατὴρ οὐκ ἐβούλετο· ἵνα τοῦτο ὁ νέος ὑπ' ἑρῶτος ἀναγκασθεὶς κρῖται τοῦ πατρὸς κατ' ἴδους Ῥωμαίων μαρτύρων παύσῃ μυστήν ἐλαβε γυναῖκα. Ὑπερ τοῦ λαοῦ ἀδμονούντος καὶ μὴ βουλομένου καὶ τινος παρὰ προσδοκίαν συμβάντος ἄλλου, ὁ παῖς, ἐν αὐτῇ ὁ πατὴρ ἀπέκληρον ποιήσας, ὅστις ἐστὶ κατ' ἐλπίσιν αὐτὴν ἔγκανον οὐσαν καὶ ἄλλον δὲ· αὐτὴς εἶδε τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας καθένη. Τοῦτο ὁ τῆς πόλεως Ἐπίσκοπος κενώθηκε καὶ τὴν ψῆφον ἔθηκε κατ' αὐτοῦ· ὁ δὲ πατὴρ αὐτοῦ προκαλεσάτο τὸν τῆς Ῥώμης ἀρχιερέα, ὅς ἐν τοῖς δημοσίοις τοῦ δικαστοῦ γράμμασι γινέται, καὶ νῦν ἡ ἔρεσις τῆς δικῆς πρὸς τὸν τῆς πόλεως ἀρχιερέα γίγνεται. Ἐγεις τῆς ὑποθέσεως τὸ κερταλῖον· νῦν δὲ οὐκ οἶδα διὰ τί πράγματα παρέχουσιν οὗτοι καὶ ἐνοχλοῦσιν ὅμην πρότερον ἐπὶ τὴν Ἱταλὴν Ἐκκλησίαν καταργήσαντες, θεορήσαντες δέπου τῇ συνηγορίᾳ τῶν δυνατωτάτων νινος τῶν ἐνταῦθα, εἴτα μὴ διυκνίσαντες τὴν ἀλήθειαν ἐπικυβέει ἄλλον λόγον κινεῖν πεινῶνται· ἀλλ' ἐγὼ πίπτεκα ἐμαυτὸν μηδὲν ὡς νεωτεριούντας, εἰ γε τολμήσῃ πύδουσθαι, καὶ οἱ οἶδα, εἰ μὴ ἐμαυτὸν πρὸς σοὶ, παντὶ σθένει συνηγορήσας ἐμοὶ προσκίπει, παντὶ σθένει συνηγορήσας τῷ πράγματι καὶ ἀπρᾶκτον ἀποπέμψαι καὶ ἐπιτιμᾶσαι τοῖς ἐμποδυνισταμένοις· εἰ γὰρ οὕτω γένουτο, ἀναπέσω τὴν παιδὰ ἐγὼ καὶ ἀναγκάσω ἔνι κατὰ τὴν τοῦ ἀνδρὸς βούλησιν καὶ μηδὲν κατὰ γε τὰ θεὰ διακρινεῖν, ἦν γε πρὶν τῆς ἐκ Ῥώμης ἀποφάσεως τοῦτο γίνεσθαι· ὅσοι γὰρ ἴσως οὐκ οἶοντες. Ἄλλ' ἴσως ταῦτα καὶ πᾶρα τοῦ μετρίου γέγραπται· οὐ δὲ ἀλλ' αἰεὶ μοι ὑγιαίνειν καὶ εὐπράττοις μετὰ τῆς εὐλαβείας σοι γυναικὸς καὶ

τέκνων· καὶ εἰ τοῦ δέη, ὃν ἡμεῖς δυνατοὶ, ἐπιστelle θαρρῶν· τῶν γὰρ σὺν οὐδὲν ἦτον ἡ τῶν ἐμῶν μοι μέλει. Πάλιν ἐρρωμένος μοι διατελοίης, φίλων ἄριστος, καὶ μεθ' ὅσης αἰδοῦς χρεῶν ὡς ἀπ' ἐμοῦ τὴν ἱερὰν ἀσπασάμενος δεξιᾶν τοῦ παναγιωτάτου ἡμῶν δεσπότου ὡς προσήκει ῥήμασι προσαγόμενος· μόνος γὰρ ὃν οὐδαμὲν πατριαρχῶν ἄριστος καὶ τοῦ θρόνου ἄξιος, ὡς ἀκούω, σὺ δὲ αὐτῷ καὶ μόνῳ περὶ μὴδ' αὐτῶς ἀπάρσκειν.

Ἀπὸ Χίου τετάρτη ἀπίνοντος Ἐλαφροβόλινος.

Ἰωάννης ὁ Ζεγομαλᾶς κυρίῳ Ἐρμοδώρῳ τῷ σοφιστῇ πατρὶ εὐπράττειν.

Πολλάκις ὡς ἀληθῶς, μεγαλῶν μοι καὶ ἀνδρῶν σωμάτων, δειν ἐπιστελλὰ σοι ψήφον, πλὴν δέει τοῦ πρὸς τοιοῦτον κατὰ τε πράξιν καὶ θεωρίαν ἀκρότατον ἀνεπιτηδείως καὶ ἀμοιῶς γράρειν ἐμαυτὸν κατεῖον. Νῦν δέ, τοῦτο μὲν τῇ σῆς πεποιθὸς ἀκρᾶ καλοκἀγαθία, τοῦτο δὲ οὐχ ἦτον ὑπὸ τοῦ ἐνόητος μοι πόθου ἡ ἐπὶ τῆς κατεπειγουσῆς ὠδοῦμένης χρείας εἰς τοσοῦτον ἐμαυτὸν ἀγῶνα καθήκα. Πρῶτον μὲν οὐν ἀσπάζομαι καὶ προσαγορεύω τὴν αὐθεντίαν σου ὡς εἰκὸς πανοικίᾳ, εἴτα γνωρίζω σοι, ἡ μάλλον εἰπεῖν ἐπιβεβαιώματα καὶ ἀνακαίνιζω ὅλον εἶναι με καὶ ζεῖ ἐσσεῖσθαι ἐτοιμώτατον καὶ λίαν πρόθυμον ὑπερτερεῖσθαι σοι ὡς ἥδιστα, ὁσῶκις ἂν νεώταται μόνον μοι κλειύσεις, ἡ δὲ τῶν τιμῶν γραμμάτων, ἡ καὶ διὰ μέσου ἄλλων, καθὲρ δὴ καὶ ἐναγχοῦς γραφῆς μοι τῆς σῆς λογιότητος καὶ συστησάσης τὸν ἑαυτοῦ. Ἐγὼ γὰρ τοῦτο οὐχ ἦτον τὸ φιλικῶν καθήκα· ἐμπληρῶν, ἡ τῇ δικαιοσύνῃ συνηγορῶν, ἐβούλησα, ὥστε νικήσαι τὴν ἐαυτοῦ ὑποθέσιν, οὐ μόνον δὲ ἐν ταύτῃ τῇ κρίσει καὶ ὑποθέσει, ἀλλὰ καὶ ἐν πάσῃ ἄλλῃ ὑπαγομένῃ μοι σοὶ ὑπερεστέον προθυμώτατα· ὁσῶκις γὰρ ἂν κλειύσεις, τοσῶκις καὶ ἐγρηγοῦσά σοι τοῖς ἔργοις εὐδοκίᾳ σὺν εἰ με καὶ ὑπεύθυνος εἶς θεῶν κατὰ τὸ ἐπικύον τῇ ἐμῇ οὐθενσί. Περὶ δὲ ὅν γράρει σοι ὁ κορὸς ἱατροῦ, καὶ αὐτὸς προσαντιβόλῳ σε, νινος τῆς προσηγομένης σοι δέσσης καὶ αὐτῶν καὶ ἡμᾶς δεομένων ὠφελήσων.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐπιστολῶν, ὡς καὶ ἐκ τῶν ἐν τῇ Τομφογραφίᾳ, δειν συνάγεται, ὅτι ὁ Ἐρμοδῶρος εἰδὼς πού ποτε τοῦτο ἔρω βεβαιώσαι ἐκ τῶν λόγων Θεοδοσίου τοῦ Ζεγομαλᾶ, υἱοῦ τοῦ Λοζάνου, τῷ Κρουσῶ γρά-

ροντος τῷ 1597. «Ἐν Κων/πόλει εἰσὶ μαθηταὶ τοῦ ἐμοῦ πατρὸς ὡσεὶ δέκα, ἐν Πελοποννήσῳ καὶ ἄλλοις τόποις ἑτεροὶ δέκα ἡ καὶ πλεον, οἱσὶ Θεοδόσιος μαθηταί, ἱερομόναχοι, μοναχοί. 30. Εἰσὶν Ἐρμολάου μαθηταὶ ἐν Χίῳ τέσσαρες καὶ ἄλλαχοι ἕκαστος ἐν τῇ ἰδίᾳ πατρίδι πτὲρ τοὺς δέκα!» Ἐξ οὗ εἰκάζομεν, ὅτι ὁ Ἐρμολάου, καίτοι τὴν ἱατρικὴν μετεργόμενος, ἐδίδου καὶ ἐν Χίῳ, ἴσως δὲ καὶ ἄλλαχοι. Ὅτι οὖν ἐδίδασκεν ἐν Κων/πόλει, ὁ Θεοδόσιος δὲν λέγει, ἐν ᾧ ἀναφέρει μαθητὴν αὐτοῦ τινα ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, ἐν ᾧ ἐὰν ἐδίδασκε προηγουμένως, εἴγε ὁ ἴσως μαθητὴν τινα, ὃν ὁ Θεοδόσιος οὐκ ἂν ἀγνοῖεν ἀμνημονεύοντες.

Μένει ἤδη ἡ προτρεπτικὴ (ἐπιστολὴ) τοῖς νέοις. Ὁ κ. Σάββας λέγει, ὅτι ὁ Ἐρμολάου ἀκατὰ πρόσκλησιν τοῦ πατριάρχου Διονυσίου ἐπαναστήσας ἐδίδασκεν εἰς τὸ ἐν Κων/πόλει ἰδρυθὲν ἑλληνικὸν σχολεῖον γράψας ἐκεῖ, κατὰ Θεοδόσιον, Ζυγομαλά, προτρεπτικὸν τοῖς σπουδάζουσι νέοις.¹⁾ Τὸ πρᾶγμα ὅμως δὲν ἔχει οὕτως. Ἐκ τῆς ἀνωτέρω δ' ἐπιστολῆς ἐξάγεται, ὅτι τὴν προτρεπτικὴν ὁ Ἐρμολάου ἐγραψεν ἐν Χίῳ τῷ 1562 κατ'αἵτησιν Ἰω. τοῦ Ζυγομαλά διδάσκοντος ἐν τῇ πατριαρχικῇ σχολῇ. κατὰ τὴν προτρεπτικὴν ἐπιστολὴν (γράφει ὁ Ἐρμολάου τῷ Ἰωάννῃ), οὗτω σοι δόξαν, ἀποστείλωμεν, ἢν Θεοδόσιος ἀναγινωσκέτω αὐτὸς καὶ τοὺς ἄλλους διδασκέτω.²⁾ Ὁ δὲ Θεοδόσιος ὑστερον διδάσκων καὶ αὐτὸς ἐν τῇ πατριαρχικῇ σχολῇ³⁾ μετὰ τὴν τοῦ πατρὸς Ἰωάννου παραίτησιν, τίς οἶδε κατὰ πόλιν συγκυρίαν, Μαρτίνου τῷ Κρουσίῳ εἰς Τυβίγγην τοιαύτην προτρεπτικὴν τοῖς σπουδάζουσι νέοις Γερμανοῖς αἰτήσαντι ἐγραψε τῷ 1575. αὐτὸν μόνον δ' ἐν τούτῳ, ἀλλὰ καὶ πολλοῖς ἄλλοις ὑπὲρ πολλοῦ ἐσομαι προθυμότερος διάκονος, εἴγε ἡ πενία ἡμῶν εἰς βάραθρον ἐμβάλλου-

ται. Ὁ πάντως ποιήσῃ ἡ τῶν φιλάτων ἡμῶν μεσιτεία καὶ ἀξίως πρὸς τοὺς κρατοῦντας δεικνυντων αὐτοῖς, εἰ δόξῃ, καὶ τὰ γράμματα ἡμῶν καὶ μᾶλλον τὸ πρὸς τὸν νέον, ὁ παραινετικὸς καὶ προτρεπτικὸς ἐργάσασθαι διὰ τὸ εἰπεῖν αὐτὸ ἐν τῇ πρὸς ἐμὲ σου ἐπιστολῇ εἰ δ' οὐδὲν ἀλλο, ὡφελείας γε μὴν τῶν σπουδάζοντων παρ' ἐμοὶ ἔρεκα. Οὕτω καὶ γὰρ καὶ τοῦ ἐμοῦ κυρίου πατρὸς ἐπὶ τῆς πατριαρχείας τοῦ μακαρίτου πατριάρχου Κων/πόλεως Ἰωάσαφ φροντιστήριον ἔχοντος Ἐρμολάου τις ἀφ' ἑαυτοῦ ἐγραφε τοῖς νέοις τοῖς τότε σπουδάζουσι προτρεπτικῶς καὶ καλὸν ἐκρίθη καὶ συμπερόν· γράφει δὲ καὶ ὁ ἐμὸς πατὴρ ὁμοίως περὶ βοηθείας, ἢν κοινὴν ἐξομεν. Καὶ τότε δὲ τὸ περίπυστον ἔχον κλέος, ὁ οὐρανὸν ἰκάνει, κατὰ τὸ σοφόν, καὶ ἐν γλώττῃ μικρῇ ἡμῶν κηρυθίσεται. Ὅθεν καὶ τοῖς σπουδάζουσιν σοι εὐγενεῖν ἐγράψαμεν, ὡς ἐγράψαμεν, ἐν μὲν δι' ὁ φράσας εἶπον, ἕτερον δὲ, ὅτι ἡγάπησα συνομιλῆσαι ἐχέρονται καὶ ὅν ἡμεῖς σοφοῖς ὑπάριστος πρεφόμενος παιδαγωγῶν καὶ τοιούτων καθηγητῶν, οὐ ἡ συνομιλία μ' ἡμᾶς τὸ συναμφοτέρον, ψυχὴν καὶ σωμα, ὡφελεί.»

Ὁ δὲ Μαρτίνος Κρουσίος ἀποκρινόμενος καὶ εὐχαριστῶν ἐπὶ τούτῳ ἔλεγεν.

« Οἱ μὲν ἄλλ' ὑπερίβαλός μου τὴν προσδοκίαν φιλαδελφείᾳ οὐ μόνον ἐμὲ οὕτως ἀδρᾶς ἀποκρίσεις θέλωσας, ἀλλὰ καὶ τοὺς μαθητάς ἡμῶν ἐπιστολὴ μακρὰ καὶ ὡς ἐπὶ καλλίστη ἐπὶ πᾶσαν ἔρε· ἐν καὶ εὐγνώμονα τῶν θεοσδούτων τοῦ μακαρίου κυρίου χρήσιν (τούτεστιν ἐπὶ τοῦ γινώσκοντος τὸν κυρίον τῆς ἐκ Θεοῦ πατρικῆς ἐπισκέψεως ἡμῶν)· τρεπόμενος φιλοσοφίας γόνι καὶ χριστιανισμοῦ καὶ ἀποιήτου αὐτοστροφὴς καλλωνὸς ῥητορικῆς γεμούσης ἐμπειθῶς· ἤλικον γὰρ (ἵνα τὰλλα σιωπῶ) ἐμὲ παθεῖν ἡγῆ τῇ ψυχῇ ἀκούοντα τὸ ὡς ἀδιατίμητον ἡ ἐλευθερία, καὶ αὐτοῦ βασιλεία ἐκεῖ καὶ σοφία. Ταύτην δὲ τὴν γενναίαν ἐπιστολὴν τοῖς μαθηταῖς ἐπιδοῦς ἐν πληθοντι τῷ ἀκρατηρίῳ ἀνέγνωκα ἐμπνεύων ἐξ ἐπιδρόμης καὶ λατινιστοῦ τοῦ ἀκριβέστερον συνέιναι τὰς ζωσας αὐτῆς προτροπὰς πάντας καὶ ἐαυτοῖς οἱ βουλόμενοι ἀπογράφουσι κἀντυθεῖν ῥητορείας ἀρομάς αὐτοῖς καὶ προθύμην καὶ προήθησιν. Ἀπόκρισιν δὲ ἐποιήσαντα πρὸς αὐτήν, ἢν πέμπω.»

Ταύτην λοιπὸν συνέταξεν ὁ Ἐρμολάου ἐν Χίῳ

1) Turcograec., σελ. 216.

2) Νεοελλ. φιλολογ., σελ. 143.

3) Ἀνωτέρω ἐν τῇ δ' ἐπιστολῇ.

4) Ὅτι ἐδίδασκεν ὁ Θεοδόσιος ἐν Κων/πόλει, λέγει αὐτὸς οὗτος τῷ Κρουσίῳ γράφων. «Ἐβεβήτην εὐνοῖκος τὸ βιβλίον καὶ τοῖς παρ' ἡμῶν παιδεύομένοις καὶ σπουδάζουσι νέοις ἐκονήσασθαι καὶ ταυμάζουσιν δεσμεῖν τὴν σοφίαν ἡμῶν. Ὅσον δ' ἡμᾶς μακαρίζουσι, τόσον ἐαυτοὺς ταλαιφύζουσιν, ὅτι ἐν γὰρ καὶ δουλείᾳ ὄντες τὰ ἐλευθέρους ἀνήκοντα μαθήματα σπουδάζουσιν ὡς δεῖ κελεύονται.» Turcograec., σελ. 433.

1) Turcograec., σελ. 433. 2) Αὐτόθι, σελ. 445.

ΜΕΤΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΑ

τῷ 1562 καὶ ἐπείμει τῷ Ἰωάννῃ εἰς Κ/πολιν αὐτὴν ταύτην καὶ ὁ Θεοδόσιος ὕστερον ἐλίπον διασκευάζας ἐπείμει τοῖς ὑπὸ Κρουσίφ σπουδάζουσι Γερμανοῖς ροιτηταῖς τῆς φιλολογίας ἐν τῇ Τυβίγγῃ. Ἀκαδημία, ἢ ὁ Κρούσιος, ὡς αὐτοῖς λέγει, ἀνέγνω εἰς ἐπίκουον αὐτῶν ἐν πλῆθοντι ἀκροατηρίῳ ἐρμηνεύων καὶ αὐτοῖς τῶν χωρίων τινὰ λατινιστῇ, αὐτὴ δὲ προῦκάλισσε τὴν ἐν τῇ Τουρκογραικῇ εὐθὺς ἐρεῖξῃ ἀπάντησιν τῶν Γερμανῶν ροιτητῶν πρὸς Θεοδόσιον τὸν Ζυγομαχῶν.

Ἡ προτρεπτικὴ τοῦ Ἐρμούδου ἔχει ὥδε, ὡς ἀνακρινόμενον αὐτὴν ἐν τῷ τοῦ Φιλολόγου Συλλόγῳ κώδικι, τὰ δὲ διασκευασθέντα ὑπὸ τοῦ Θεοδοσίου χωρία σημειούμεν κατωθὶ ἐν σημειώσεσι.

Μετὰ δ' Ἐρμούδου τοῖς τῷ Ἑλλήνων μετὰ τοῦ καὶ διδασκόμενοις μαθήματα γένει ἐκείνῳ τε καὶ εὐγενέσιν εὐ πράττειν¹.

Τούτῳ σοφία καὶ ἐπιστήμη καὶ ἀληθεία ψυχῇ, ὅπως εἰς ὀρθολογίαν νοῦν μὲν ἐκείνη, εἶναι δὲ καὶ ὅδε λυσιπρόνον καὶ τελειοῦν ἄλλὰ τὴν μὲν ἢ περὶ τὰ μαθήματα καὶ λόγους μελέτη τε καὶ ἐπιστήμη χωρεῖται, τὸ δὲ ὁ δεσπότης φίλος ἀρετῆς ἀπανταχοῦ γῆς ἐπιχέει. Καὶ ἡ τῶν ὄντων ὅπως ἐπιστήμη τὸν νοῦν θεῖον, ὡρτά τε καθαρώς καὶ συνειντα τὰ τοῦ πολλοῦ λαμβάνοντα πλεῖν, τὸ δὲ τὰ σώματα ἰθύνει καὶ οὐκ ἐξ ἀνάγκης ποντοῦ περνοῦσθαι, καὶ τῆς ἀληθείας καὶ ἀρετῆς ὡς τὸ ἀληθέστατον πλημυρεῖται καὶ ἀναπείλῃν δοκεῖ, τοῦναντίον σκότος ἐκ φερόμεν καὶ ἀγνοίας γίγνεται. Τούτου ἕνεκα τὸν τοιοῦτον ἄνθρωπον, τὸν ἐπιστήμονα δηλαδὴ, οἱ τὴν καθαρὰν οἰκισάντες Ἑλλὰδα ποτὶ ῥῶτα προσεγγόρευον ὅτε τὸ καθαρὸν καὶ ἀκέραιον ὡς τῆς ψυχῆς μετ' ἐκείνου περιερίπτουν, καὶ διὰ τοῦτο μηδαμοῦ προσπατοῦνται, τοὺς δὲ ἀγνοῖα συμπεριόντας βροτοῦς δειλοῦς ὠνομακασί, ταῦτό δ' εἰπεῖν,

1) Ἡ ἐπιστολὴ τοῦ Θεοδοσίου (Turco-graph., καλ. 435) εἶναι ἡ αὐτὴ ἀγέδῃ τῇ τοῦ Ἐρμούδου κατὰ λέξιν ἀντιγραφείσα καὶ ἄλλῃν διασκευασθεῖσα εἰς τὸ τοῦ λόγου πρόσφορον. Σημειούμεν ἐν ταύτῃ μόνον τὰ διαφέροντα χωρία. Ἐν ἀρχῇ δὲ Θεοδόσιος ἐπέγραφε:

«Τοῖς τὰ τῶν Ἑλλήνων μετιούσι καὶ διδασκόμενοις... νόις εὐδοίσι τε καὶ εὐγενέσιν ἐν γυμνασίᾳ ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως εἰς τὴν Τυβίγγην Ἀκαδημίαν.»

ῥηαυτοῦς καὶ σκότεινοῦς: τὴν γὰρ εὐδορίαν μετ' ἐκείνων καὶ τὸ δέον αἰτίον σκότος ἔχουσι τε καὶ περιφέρουσιν. Ὅθεν καὶ χαίρει τῶν ἀνθρώπων ἕκαστος μανθάνων, ὥσπερ ἐν φωτὶ ὦν, καὶ ροβεῖται ἀγνοῶν, ὥσπερ οἱ ἐν σκότει διαγόντες. Τοῦτο τὸ δεινὸν σκότος τῆς ἀγνοίας καὶ ψεύδους Χριστοῦ τὸ ὥς τὸ ἀληθινὸν ἐπιφανέως ἐξήλασε, λόγος καὶ σοφία καὶ ἀλήθεια διὰ τοῦτο καλούμενος. Ἀλλ' οὐκ ἔστιν ὅστις ἀντὶ φωτὸς σκότος ἔλαιοι: τὸν γὰρ βίον ἀβύσσον, ὡς φασιν, ἡγοῦμεθα μὴ βλέποντες: ἀνεῖ δ' ἐπιστήμης καὶ ἀληθείας καὶ λόγου, καθ' ὃν τῶν ἀλόγων διαφέροντες, βιούντες, πῶς ἀνέξην νομίζομεν ἀνόητα λέγοντες καὶ ἀνοήτοτερα πράττοντες; (ὁ γὰρ λόγος ἔργου σκιὰ κατὰ τὸν εἰπόντα σοφόν.)

Ὅθεν ἐν ἑλῇ καὶ τρικυμίᾳ παθῶν αἰετὰ ταρτατόμενοι διατελοῦμεν καὶ μήτε ὕψος μήτε ὕπαρ ἡμᾶς ἡρεμῖν ἐώντων ποτε, ἀλλὰ καὶ πειθόντων τὰ μὲν μηδενὸς ἄξια περὶ πλείστον ποιεῖσθαι, περὶ δὲ τὰ καλὰ καὶ τίμια ὀλιγώρως ἔχειν. Τὰ δὲ αἰτίον ἀγνοία καὶ σκότος ψυχῆς, ἢν τυρλώττουςαν ἅπαν τὰ προστυχόν ῥαδίως ἐξαπατᾷ. Τοῦτα τοῖνυν τὸ τῇ ψυχῇ αἰτίον σκότος ἄτε πόρρω Θεοῦ βέλλον καὶ τῇ ἀληθείᾳ σοφίᾳ Χριστοῦ τῷ ἀληθεῖ Θεῷ πολέμιον, ὃ τῆς παλαιᾶς Ἑλλάδος ἄξιον νεανίαί, μουσκαττόμενοι ἀποδομοποιεῖσθαι, Θεῷ γὰρ ἔχθρους ποιεῖ τοὺς ἔχοντας κἂν τοῖς ἀνθρώποις ἐργοῖς ἀπορεῖ ἀπανταχοῦ καὶ ἱλιγγίαν ἐργάζεται, καὶ τὴν νοῦν τοῖς μαθήμασι καὶ λόγοις ἡδέως προσέχετε μηδὲν ἀμειλύνοντες καὶ τοῦ τῶν καλῶν ἀπ' αὐτῶν αἰτίου πόνου ἀπρίξ ἔχεσθε, μήτε ἡνίκω, μήτε μετ' ἡμέραν ἀνέντες: ὡς γὰρ οἱ πρό-ῥῆμα ποτάμιον ἐν ἀκατῇ περφομένοι ἐν βραχὺ οἱ τοῦ πολεῖν καὶ ἐρῶσιν παύσονται, οἷον αἱ ῥεῖμαί ποτ' ἐξ τῶ ῥέματος, οὕτω καὶ οἱ λόγοις πονοῦντες ἀν' ἀπᾶς λαβὴν ἔχοντες ἡ τρομὴ ἡ ῥαθυμία παράσχωσι, κατὰ χρῆσιν φέρονται τῇ καλῇ τῆς φύσεως ὠδοῖν κατὰ πρᾶξιν καὶ αἰσχροῦς ἐκτραχληθῆναι. τα γὰρ καλὰ καὶ τίμια πάντα μελέτη καὶ πόθος οὐκ ἥσυχασθαι καὶ ῥαθυμία κτᾶσθαι καὶ διατρεφῆναι φιλεῖ. Τῶν δέ, ὡ φίλοι, λόγων Ἑλλήνων νεανίαί, Χριστοῦ ὁ λόγος καὶ σοφία προσεχαίρουσίν vos

1) Ὁ Θεοδόσιος ἐγράψεν: «Ἡ τῆς παλαιᾶς Ἑλλάδος ἄξιον ἐπιφανῶν Γερμανῶν νεανίαί.»

2) Ὁ Θεοδόσιος ἐγράψεν: «Ἡ φίλοι λόγων Ἑλληνικῶν νεανίαί.»

καὶ χαίρων εἴπερ τῷ καὶ ἄλλῳ τῇ προσηγορίᾳ ταύτῃ ποιεῖτον ἄκρον ὑπέδειξεν Ἄρχιερέν¹, οἷον ὁ νῦν χρόνος οὐδένα πω ἐξελθὼς τῶν παλίων ἐώρακεν εὐσεβείας καὶ ἀρετῆς καὶ τῇ περὶ τὰ καλὰ πάντα σπουδῇ εἰς ἄκρον ἐληλάκοτα². Ἀλλὰ σιωπᾶν κρείττον ἦμιν κρείττονα λόγον πυντός ἔρασι τὸν εὐφημούμενον³ δυσωπεῖ γὰρ ὡς περὶ φῶς ὑπερλαμπρὸν ὀρθαλμὸν, οὕτω καὶ ὁ τῶν ἀστράπτων κέλλος ὁ ζῦττα τοῦ καὶ λόγου δεινότητα καταμυθύνει⁴. Τοιγαροῦν ἀπ' ἄντων ἀφόμενος τῶν ἄλλων ἐγὼ (μείζον γὰρ ἦ κατ' ἐμὲ τὸ πορταῖον)⁵ ἐν μόνον ὑποκινῶ ὡς καὶ αὐτοὺς εἰδὼτας δηλαδὴ καὶ νοούστας ὑπερμείαν ἡμῖν εἶτι τοῦ μὴ ποιεῖν λείπεσθαι ἀντὶ τούτου εὐτυχίσσαι χρηγοῦ καὶ κηδεμόνος καὶ εἰ γε τὸν μαθημάτων μὴ ἀνάγκη πρᾶττειν βούλεσθε (οὐ γὰρ λόγους μόνον, ἀλλὰ καὶ ἔργοις πρέπουσι τῇ φιλοσοφίᾳ κοσμεῖται τὰς ἐραστάς ἐκνότης), πρὸς ἐν τούτῳ μόνον ἀφοράτε σκοπούμετες, ὅπως μὴ τῆς προθυμίας αὐτοῦ ἀνάξιοι φανήτε καὶ τῆς εὐποιίας ἀχάριστοι. Τούτου δὲ εὐτυχίσετε καὶ ἐπιγαράμματα καὶ ἐπιστολαῖς καὶ ὕμνοις καὶ λόγοις τὸν κοινὸν εὐεργέτην τιμῶντες, περὶ αὐτοῦ λέγοντες, περὶ αὐτοῦ γράφοντες καὶ πᾶσαν μελέτην ποιοῦντες καὶ ὥς περ ἀπαρχὰς παύτας τῶν ὑμετέρων καρπῶν ὡς Θεῷ αὐτῷ ἀπονέμοντες. Χορηγῆσαι δ' ἡμῖν ὁ τῶν ἀρετῶν χορηγὸς ἐγκωμίων ἀρβανίαν λαμπρὰν· ὁ μὲν γὰρ ὡμὸν τὸ πρᾶν καὶ ἡμερον τοῦ ἀνδρός, ὁ δὲ τὸ φιλόανθρωπον, ὁ δὲ τὸ κηδεμονικὸν καὶ πατρικὸν ἐγκωμιάζω. ἕτερος δὲ τις τὸ εὐσεβές, τὸ ἐπιστημονικόν, τὸ λόγιον καὶ τὸ ἐλευθέριον τῆς ψυχῆς ἀναμεινύω· ἄλλος τὸ σεμνὸν τοῦ βίου καὶ ἀκίβδηλον ἀνερρημέτω καὶ τὴν περὶ λόγους προθυμίαν ἱκανὸς ἐπαινεῖτω κατὰ δύναμιν· ὡς γὰρ αὐτὸς ἀφορμὴν τῶν καλῶν μενδῆος φειδόμενος ἡμῖν παρέχει, οὐ-

τω καὶ τῆς ὡμῶν εὐφροσύνης πρῶτος γευσάσθω· αἷτιος γὰρ μόνος ὡς μουσικήτης καὶ χορηγός. Μετ' αὐτὸν δὲ ὁ πάντα σοφὸς Ἰωάννης ὁ Συγομαλᾶς, ὁ καθηγητὴς ὡμῶν, ὁ τῆς Ἐκκλησίας μέγας ῥήτωρ οὐκ ἀρανής ἐπαινεῖσθαι⁶. τὸ γὰρ ἀπομαρῶνδιν ἴδη τῶν λόγων καὶ ἀρετῶν φῶς, εἰς πυρὸν ἀνάψαι λαμπρὸν ἀμρότεροι πειρῶνται, ὁ μὲν ὡς πατὴρ κηδεόμενος, ὁ δὲ διδάσκων καὶ ἐπὶ τὰ μείζω ὁμᾶς ἐπαλείφω. Δεῖ τοίνυν καὶ ὡς, ὡς νεανίαί, σκοπεῖν ὥπως καὶ τῆς τοῦ παναγωγιάτου κηδεμονίας καὶ τῆς τοῦ καθηγητοῦ διδασκαλίας ἄξιον γίνεσθε μὴ πρὸς τοὺς νῦν ὄρῳντας Ἑλληνας ἡμᾶς βαρβαριζέμεντας, ἀλλὰ τῆς παλαιᾶς μνημονεύοντας. Ἑλλαδὸς, ὅθεν ἀπαντα τὰ καλὰ καὶ τίμια καὶ νόμιοι καὶ λόγοι καὶ πολιτείαί καὶ ὅπλα καὶ ἥθη γενναίων ἀνδρῶν ἀνέβλασταν. Ἀλλ' ἡμεῖς μὲν τούτῳ σκοπεῖται, τὸν νῦν εἰς τούτῳ τέλει μεθὲν ἀνιέντες, τίως δὲ Χριστὸς ὁ πάντων βασιλεὺς ἡμῖν μὲν ἡμερον καὶ ἔρωτα καὶ προθυμίαν ἐνθελῇ, τὸν δὲ παναγωγιάτου τινος κατὸν τῶν καλῶν τῶνδε πολλοὺς εἰσεσι διατηρήσῃ πάντων κακῶν ἀνώτερον καὶ ἐν ὑγείᾳ διακεκλιμένον· καὶ βλάβης ἀπάσης ἀείρων. Ναί, γένοιτο, Χριστὲ βασιλεῦ, ἐνα ὡμῖν τε πρὸς τὰ μέγιστα χορηγῇ καὶ τὴν Ἐκκλησίαν ἀσάλευτον διοικῇ καὶ τῶν Μουσῶν καὶ Ἀπολλωνος ὑπερχεῖν τὸν σοφόν Ἰωάννην ἐρρωμένον εὐχέσθαι διὰ παντός· οὕτω γὰρ ὁ καλὸς ὡμὸν γὰρ ἐνερμύνεισθαι τῆς τε χορηγίας διαμενοῦντος καὶ τοῦ ἐξάρχου τοῦ καλοῦ τοῦ δε χοροῦ πρὸς λόγον ἔδοντος, ὡμῶν τε ἐπομείνων μετὰ βούλου καὶ τὴν καλὴν καὶ ἐνερμύνον ὡμῶν οἰκτὴρ ὡμείνων τε καὶ ἀντηχοῦντων.

⁶ Ἐρρωσθε².

1) Ὁ Θεοδόσιος ἔγραψε· «Τοιοῦτον ἄκρον ὑπέδειξε νῦν ἀντήκον Ῥωμαίων θεοτάτον Καίσαρα (Μαξιμιλιανὸν Β' ἐν τῇ περιθωρίᾳ).

2) Ὁ Θεοδόσιος ἔγραψε· «τοὺς πάλαι τῶν εὐσεβῶν βασιλεῖς διὰδραμόντας ταῖς ἀρεταῖς, ὡς ἡ φη- μὴ φθόσκα ἐμαρτύρησεν.»

3) Ὁ Θεοδόσιος ἔγραψεν· «ἀλλ' οὐτ' εἴπερ δυνήσεται, [οὐδ'] εἰ μοι δέκα μὲν γλώσσαι, χάλκειον δὲ μοι ἥτορ ἐνέη.»

4) Ἐντεῖθεν μέγρι τέλους ὁ Θεοδόσιος μετέτρε- φεν ἀρκούντως καὶ ἐπλάτυνε τὴν ἐπιστολήν, πάλιν ὡμῶς ἐπὶ τοῦ πρωτοτύπου στηριζόμενος.

1) Ὁ Θεοδόσιος ἔγραψε· «Μετ' αὐτὸν δὲ (τὸν Καίσαρα Μαξιμιλιανὸν Β') ὁ πάντα σοφὸς κύριος Μαρτίνος Κρούσιος, ὁ ὑμέτερος διδάσκαλος καὶ καθηγητὴς οὐκ ἀρανής λαμπροῖσθαι.»

2) Ὁ Θεοδόσιος ὑπέγραψεν· «Ἀπὸ Κωνσταντι- νουπόλεως Ἀνθεστηριῶνος ἐς', εἴτι ἀπὸ τῆς θεο- γονίας ἔρρε'.

Ὁ καὶ πάντα τῆς ὑμετέρας λογιστικῆς
ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΕ,

Πρωτονοτάριος τῆς ἐν Κων/πόλει Μεγάλης
Ἐκκλησίας τοῦ πατριαρχείου.»

Οὕτω φέρεται ἡ προερρηγμένη τοῦ Θεοδοσίου ἐν
τῇ Τουρκογραφίᾳ· περὶ δὲ τοῦ περιέρχοντος
σπουδαίου τούτου βιβλίου προκείμενον ἀναρῶμεν
ἐνταῦθα, ὅτι Κρήτις ἐπέστελλε Κωνσταντίνῳ τῷ

ΜΕΤΕΧΝΙΚΟΒΑ

Αὗται εἰσὶν αἱ ἐπιστολαί, ἐξ ὧν δύνανται τις ἀσφαλῶς νὰ κρίνῃ περὶ τῆς ἀρετῆς καὶ

Ζερβῷ, Κρητὶ, τὰδε: «ἐμκαρίας σου τὴν λογί-
τητα, ἐρ' οἷς τοὺς Κρήτας τῷ Κρουσίῳ ποτὶ
ἐπιστελίας ἐπ' ἔννεμα, τετυπωται δι' ἡ ἐπιστολὴ
ἐν βιβλίῳ Τουρκογραφικῇ ἐπιγραφῇ ἔχοντι (σελ.
537), ἀεθῶν μᾶλλον ἢ σοφῶν ἐπινόημα· καὶ γὰρ
ἐρ' ὕβρι μᾶλλον ἢ ἐπαίῳ τῶν Ἑλλήνων τοῦτο
ἐκδίδεται, τοῦ παντὸς δι' ὁ Κρούσιος καὶ σύμβου-
λος καὶ αὐτοεργὸς ἐγένετο»· ἐν χειρογράφ. ὑπ' ἀριθ.
463 τῆς τοῦ ἀγιοταρικοῦ Μετογίου βιβλιοθήκης
σελ. 8. Ὁ δὲ Μαργουίνος ἐπιστέλλων τῷ πατριάρ-
χῃ Κων/πόλεως Ἱερεμῇ (ἐν ἐπιστ. 21, σελ. 236
τοῦ ἀρετ. Κρούσιου Κώδικος) λέγει: «Τοὺς τοῦ Κρου-
σίου λόγους θοὴν οὕτω εἰς ἡλεγον διαπέμφωμεν.»
Ἐν δὲ τῷ Μαργουίνος εἰς ἡλεγον τὰ Κρουσίῳ ἐπε-
μφ. ἰσχυρ. ἀποθλόν. Ἀληθῶς ἀπαντῶσιν οὐκ ὀλί-
γα ἐρ' ὕβρι τῶν Ἑλλήνων, ὧν τὰ διαφρότερα
περὶ τῆς ἱερῆς καὶ σελ. 487, περὶ τῆς δημόσιας
γλώσσης καὶ ἐπ' ἀδελφικὴν αὐτῆς, περὶ τῆς θλι-
νῆς τετριμμένης αὐτῆς ἐξ ἰδιοκτικῶν ἐπιστολῶν
ἀμαθῶν ἔργων τῶν πλεόντων, καὶ ταῦτα οὐκ ὀλί-
γων σοφῶν Ἑλλήνων ἐν ἰταλίᾳ μάλιστα ζώντων
καὶ ὄντων, ἐπὶ δὲ τιν. παρ' ὧν ἔθους τῶν Ἑλ-
λήνων οὐκ ὀλίγα ἱσχυρ. (Τουρκογρ. σελ. 250),
πλεῖστοι κακογραφοὶ καὶ ἄνερα, ἃ κατὰ τὴν αὐ-
τῶν βιβλίον, πολὺτοις ἄλλως δι' ἡμῶν, οὐδ' εὐπρό-
δεκτον τοῖς τότε Ἑλλήνων.

Ἡ δὲ Τουρκογραφικὴ συνέστη τὸ πλεῖστον ἐκ τῶν
ὁπομημάτων καὶ ἐπιστολῶν, ἀς Θεοδόσιος ὁ Ζ' το-
υρμαλῆς ἐπέστελλε πρὸς Κρούσιον, ἐπὶ δὲ καὶ ἐκ
πληροποριῶν, ἀς παρ' ἄλλων ἐλάβανεν ὁ γερμανὸς
καθηγητὴς καὶ μάλιστα παρὰ Στεφάνου τοῦ Γερ-
λαχίου, ὅστις συνώδευσεν ὡς ἐκκλησιαστὴς Δαυὶδ
τὸν Οὐγγυανόν, πρεσβύτερον τοῦ αυτοκράτορος τῆς
Γερμανίας Μαξιμιλιανοῦ τοῦ Β' πρὸς τὸν Σουλτάνον
Σελῆμ τὸν Β'. Ὁ Γερλάχιος ἔμεινε ἐν Κων/πόλει
ἀπὸ τοῦ 1573—1578, ὅθα ἐργασίῃ μετὰ τῶν
τὰ πρῶτα φερόμενων τὸ τότε Ἑλλήνων, ὕστερον
δὲ ἐπανήλθον εἰς Γερμανίαν ἐγένετο καθηγητὴς
τῆς θεολογίας ἐν Τυβίγγῃ. (Biographie univer-
selle, Tom. 20 p. 230). Εἶναι περίεργος καὶ οὐκ
ἀναξίως προσοχῆς ἡ σχέση τῶν τότε μεταρρωμι-
στῶν Γερμανῶν πρὸς τοὺς εἰσέχοντας ἐπὶ παιδείᾳ
καὶ ἀρετῇ τῶν ἡμετέρων. Ὁ Γερλάχιος συνέθε-
σεν ἐπιμύθεον δι' ὁρίων Ἑλλήνων ἱερωμένων καὶ
λαϊκῶν ἐν Κ/πόλει καὶ ἄλλοις τῆς Ἀνατολῆς τὸ
νόημα διὰ χειρὶ ὑπογεγραμμένων. Περιέρχοντο
οἱ αὐτοὶ τοῦ Σηλυβρίας καὶ Ἱεράκος τοῦ

παιδείας τῶν δύο εἰρημένων ἀνδρῶν, Ἰωάννου
τοῦ Ζυγομαλῆ καὶ Μιχαὴλ Ἐριωδώρου τοῦ Ἀγ-
στόργου. Τοῦτοις ἀποδίδονται καὶ ἑτέρα πο-
νήματα ἱμοίγε τέλειον ἀγνωστα, ἀνακερμένε-
να δι' ὑπὸ Χαβρία καὶ Σάβθ ἐν οἰκίῳ τοῦ. Ἐάν
δὲ κρίνωμεν ἐκ τῶν ἀνδρῶν τούτων καὶ
ἐξ ἄλλων συγγράμνων, οἷον Ἀντωνίου τοῦ Ἐ-
πάρχου, Μάρκου τοῦ Μουσούρου, Θεοδώρου τοῦ
Ρεντίου, Φραγκίσκου τοῦ Πόρτου, Μαξιμίου
τοῦ Μαργουίνου καὶ ἱκανῶν ἑτέρων μεταγί-
νεστέρων οὐ μόνον μεγάλῃς ἀπολαυτικῶν
ὑπολήψεως παρὰ τοῖς συγγράμνοις τῶν Εὐρω-
παίων, ἀλλὰ καὶ ἔδρας εὐρωπαϊκῶν Ἀκαδη-
μιῶν ἀναβάντας καὶ τιμῆσαντας, δυνάμεθα
νὰ συμπεράνωμεν, ὅτι ἡ Ἑλλὰς μίαν ἐκπαι-
νταστικὴν μετὰ τὴν ἄλυσιν, καίτοι ἐν φοβε-
ρῇ καταστάσει διατελοῦσα, παρήγαγεν οὐχ
ἥττον ἀνδρᾶς ὀλίγους μὲν, ἀλλ' οὐχὶ τῶν
τοῦτο πολλὰ καὶ εὐπορούντων Εὐρωπαίων ὑπο-
διδασκέρων, τοῦ δὲ ὕπερ ἀποδείκνυσιν, ὅτι τὸ
εὐλομαθὲς οὐδέποτε ἐξέλιπεν ἐκ τοῦ ἐνδοξοῦ
ἐδάφους τῆς ἐπιστήμης καὶ μαθητικῆς.

Μ. ΠΑΠΑΝΙΚΑΣ.

μεγάλου λογοθέτου ἔχουσαι ὡδε. «Ὁ ταπεινὸς Μη-
τροπολίτης Σηλυβρίας Ἀθανάσιος καὶ ὑπέρβριτος
ἐγραφε τῷ σοφῷ καὶ λογιστάτῳ Στεφάνῳ τῷ
Γερλαχίῳ τῷ ἐκκλησιαστῇ μνήμης καὶ φίλῳς ἡ-
μεῖς κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος ἀπὸ τῆς θεογονίας τοῦ κυ-
ρίου καὶ σωτῆρος Ἰησοῦ, ἐν Σηλυβρίᾳ τῇ 3 Ἰου-
νίου ἴνδ. ἔκτης. Ὁ Γερλάχιος σημείωσεν αὐτὸν
«Vr doctus est.» Ὁ δὲ Ἱερεὺς ἐπέγραψεν: «Ἱερεὺς
ὁρίων καὶ μνήμης τῆς Μ. Ἐκκλησίας ἀξιωθείς
παρὰ τοῦ σωματοῦ κυρίου Στεφάνου φίλῳς ἐνε-
κα σημειώσαθ' ἐνταῦθα τὸ ἐμὸν ὄνομα ἀκολού-
θως τῶν προγεγραμμένων ἐν ἐπιμύθεῳ, μὴν Ἰε-
πτεμβρίου ἰνδικτικῶν, περὶ τῆς (Turcograe, σελ.
506—507). Ὁ Γερλάχιος ἠγόρασεν ἐν Κ/πόλει
πολλὰ χειρόγραφα χάριν τοῦ Κρουσίου, ἐν δὲ τῇ
βασιλικῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Μ. αὐτοῦ εὐρήσκειται κωδὴς
ὑπ' ἀριθ. 226 περιέχων κανόνες τῶν κυριωτέρων
ἱερῶν τοῦ ἐκκλητοῦ καὶ ἐρμηνείας αὐτῶν ὑπὸ
Γεωργίου Μητροπολίτου Κορίνθου. Εἰς τὴν πρώτην
σελίδι τοῦ κώδικος τούτου ὁ Γερλάχιος ἔγραψεν
ἐν ἑξῆς: «Oxwōhron hunc Danasoni cum
expositione emit Constantinopoli 5 Martii
anno 78 (=1578) sumptibus Illustrissimi Writem-
bergici.»

M. STEPH. GERLACHIUS.

Ο ΑΓΩΝ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ.

('Ανεγνώσθη ἐν τῇ ΓΟΨ' καὶ ΓΟΖ' συνελεύσει).

Ἐπωρελούμενος ἐκ τῆς ἱστορικῆς μελέτης διασχοῦ καθήκον τοῦ τοῦ κ. While, προάγει ἵνα σκιαγραφῇ τὸν μέγαν καὶ ἱερὸν ἀγῶνα περὶ ἐλευθερίας τῆς ἐπιστήμης, ἀγῶνα παρατεθέντα ἐπὶ πολλὰς ἐκατονταετηρίδας, καὶ οὐκέτι λήξαντα. Ὑπῆρξε γὰρ τὸς ὁ ἀγὼν οὗτος, πόλεμος διαρκιστέρος καὶ μαχῶν μακροδυστέρων, πολιορκιῶν πεισματῶδυστέρων καὶ στρατηγικῆς τελειότητος καὶ ὅσα ἱστοροῦνται περὶ τῶν σχετικῶς πυγμαίων πηλίκων τοῦ Καίσαρος, τοῦ Ναπολέοντος ἢ τοῦ Μύλντε.

Θέλομεν παραστή εἰς τιμὰς τῶν μέλλων παραταθείων πολιορκιῶν, καὶ εἰς τινα τῶν πλέων πολυκλαύστον πεδίων τοῦ πολέμου τούτου. Θέλομεν κατοπτεῖσαι τοὺς μαχητάς, θέλομεν ἀκούσει τοὺς ἀλλοαγμούς αὐτῶν, παρατηρήσει τὴν στρατηγικὴν τῶν ἀρχηγῶν, τὰ τραύματα καὶ τὰς ὀφθαλμοὺς τῶν πρωταγωνιστῶν, τὴν ῥώμην τῶν βελῶν καὶ τὸ βάρος τῶν ὀπλῶν.

Θέμα τῆς ἱστορικῆς ταύτης μελέτης εἶναι τὸ εἶξαι. α' Ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν μεταγενεστέρων χρόνων ἡ ἀνάμειξις τῆς θρησκείας εἰς τὰ ἀπορώμενα τὴν ἐπιστήμην (ἀδιόφορον ἂν ἐγένετο εὐνοειδέτως καὶ πρὸς τὸ νομιζόμενον συμφέρον τῆς πρώτης) ἐβλάψεν ζεῖποτε τὴν τῆς θρησκείας καὶ τὴν ἐπιστήμης». Ἐνῶ ἀπ' ἐναντίας α' Πᾶσα ἀπαρεμπόδιτος ἐπιστημονικὴ ἔρευνα (ἀδιόφορον πόσον ἐπικινδύνει εἰς τὴν θρησκείαν ἐρχόντο αἱ συνέπειαι τῆς) ἀπέληξεν ζεῖποτε ἐπ' ἀγαθῷ ἀποτέρῳ πρὸς τὴν θρησκείαν καὶ τὴν ἐπιστήμην». Ὁ κανὼν οὗτος διατελεῖ ἀνευ ἐξαιρέσεως ἐν τῇ ἱστορίᾳ καὶ λογικῶς οὐδεὶς δύναται νὰ διαρρινοεικιστῇ τούτου, καθότι αἱ ἀλλήθειαι τοῦ Θεοῦ ἀποκαλυπτόμεναι, εἴτε διὰ τῆς ἐμβλέψεως εἰς τὴν ἐν ἡμῖν διάνοιαν, εἴτε διὰ τῆς κατοπτρέσεως τοῦ ἐξωκόσμου πρέπει νὰ συμπίνωσιν. Ἀλλ' ἵδμε τίς ἐγκυραγμένη ἐπὶ τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας σήμερον ἐν τῇ πλήρει ἐνέργειᾳ τῶν συγκινήσεων καὶ αἰσθημάτων αὐτῆς, δὲν δύναται νὰ διαφέρῃ ἀπὸ ἀλλήθειαν ἄλλην ἐγκυκλοκαμμένην ἐπὶ ὀρυκτοῦ τινος ζώου

παύσαντος τοῦ ζῆν πρὸ ἐκατομμυρίων ἰσως ἐτῶν.

Ἄλλ' ἡ ἱστορία γέμει ἀλλοκώτων ἐπεμβάσεων καὶ συγκρούσεων, αἵτινες προϋένησαν μυρία ἄλγεα ἐν τῷ κόσμῳ. Τὸ δὲ πάντων παραδοξότερον εἶναι ὅτι, ἐργάζεται τῶν ἀπηνεστέρων διωγμῶν ἦσαν οἱ ἀγαθότεροι αὐτῶν ἀνθρώπων, ἐμφοροῦμενοι ὑπὸ ἀγνοημάτων αἰσθημάτων καὶ ἐπιδιώκοντες τὰ εὐγενέστερα ἀποτελέσματα. Ἐνεκα τῶν ἐπεμβάσεων τούτων τῆς θρησκείας εἰς τὸ σῆμα τῆς ἐπιστήμης καὶ τῶν ἀγῶνων πρὸς ἀπόκρουσιν αὐτῶν συνίσταται ἡ μεταξὺ αὐτῶν πόλεμος. Δὲν λέγομεν ὅτι ἡ θρησκεία δὲν ἐπραξέ τι ὑπὲρ τῆς ἐπιστήμης, τὴν πάλιν, τὸ ἔργον τῆς Χριστιανισμοῦς ἐν τῷ κόσμῳ κατὰ τὰ διαίδια ταῦτα ἐπὶ ὑπῆρξε μέγα καὶ τελειόφορον, αὐτὴ καθήργησε τὴν δουλείαν, ἐμετρίωσε τὴν τυραννίαν, ἐνεθάρρυνε τοὺς ἀγνωμοσύμους, ἐπαργύρησε τοὺς τεθλιμμένους, ὠμάτωσε τοὺς τυρλοὺς, ἐφόμισε τοὺς πεινῶντας, ἐνέπλησε χαρὰς τοὺς θνήσκοντας καὶ εἰσέει διατελεῖ οὕτως ἐργαζομένη. Καὶ ὑπὲρ τῆς ἐπιστήμης δὲ ἐπραξέ μεγάλας ὑπηρεσίας ἡ θρησκεία, συγνάκις ἐπροσάτευσεν αὐτὴν, μάστιγας καὶ βλάβας τὸ αἶσθημα ἐκείνου τῆς αὐταπαρνήσεως πρὸς τῆς ἀνθρωπότητος, τὸ ὅποιον ἐνίσχυσε αἰας τῶν ἀνδρειοτέρων πρωταγωνιστῶν εἰς ταύτας τὰς μάχας. Ἀτυχῶς καλοὶ καγαθοὶ τινες ἄνδρες πρὸ πολλῶν ἐκατονταετηρίδων συνέλαβον τὴν ἰδέαν ὅτι ἡ καθαρώς ἐπιστημονικὴ ἔρευνα εἶναι ἐπικινδύνος, ὅτι ἡ θεολογία ὀφείλει πάντοτε νὰ ἐπιμελῇ εἰς τὰς τῆς ἐπιστήμης.

Τὸ πρῶτον δὲ τυπικὸν πεδῖον τῆς μάχης ὑπῆρξεν ἡ Γεωγραφία, τὸ ἀπλούτερον στοιχειώδες δόγμα τῆς ἐπιφανείας καὶ τοῦ σχήματος τῆς γῆς.

Μεταξὺ τῶν κληροδοτημάτων τῆς διανοίας τοῦ ἀρχαίου κόσμου πρὸς τὸν νέον πολιτισμὸν ἦσαν ἰδίαι τινες περὶ τῆς σφαιρικότητος τῆς γῆς. Αἱ ἰδίαι αὗται ἦσαν ἀρίστοι, ἦσαν ἀναμειγμέναι μετὰ τινων παραλογισμῶν, ἀλλ' ἦσαν μόλα ταῦτα βλαπτικαὶ ἰδέαι, καὶ ὅταν ἡ θύελλα τοῦ βαρβαρισμοῦ, ὅστις εἰσήζε

МЕЧНИКОВА

τὸν νέον πολιτισμὸν ἐν Ἑυρώπῃ, ἤρξατο νὰ διασκεδάζηται, αἱ ἰδέαι αὐταὶ ἔρχοντο νὰ βλαστάνουσιν καὶ νὰ θάλλωσι εἰς τὸν νοῦν σοφῶν τινων ἀνδρῶν, οἵτινες ἔσχον τὴν τύλην νὰ ἀπαγγέλλωσιν ὅτι ἡ γῆ εἶναι στρογγύλη, εἶναι σφαῖρα.

Οἱ ἐπιστημώτεροι καὶ σπουδαιότεροι ἄνδρες τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἐθροβήθησαν ἀμέσως, ἡ ἰδέα τοῦ σφαίρειδους σχήματος τῆς γῆς ἐφάνη εἰς αὐτοὺς πλήρης κινδύνων διὰ τὰς Ἀγγίας Γραφαὶς ἐννοούντας βεβαίως τὴν ἐρμηνείαν, ἣν εἶδον εἰς αὐτάς αὐτοί.

Εὐσεβίος, ὁ διάσημος ἐκκλησιαστικὸς ἱστορικός, πρῶτος ἐξηγήθη κατὰ τὴν εἰσηγητικὴν τῆς νέας ἰδέας, προσπαθὼν ν' ἀποκρούσῃ αὐτοὺς διὰ τῆς περιγραφῆς τῆς ἐπιστήμης. Οὗτος ἠθέλησε νὰ πείσῃ τοὺς καινοτομοῦντας περὶ γεωγραφίας, ὅτι αὐτοὶ καὶ οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ἀπέχθον τὰς τοιούτους εἰδήσεις ἱερῶν Γραφῶν περὶ τὴν νεωτερικὴν τῆς ἐποχῆς τοῦ ἐν ταῖς φυσικαῖς ἐπιστήμαις ἀπειραίνετο ἡ γῆ. Οὐχὶ ἐξ ἀγνοίας τῶν θεωρημάτων ἐπ' αὐτὴν ἀνακαλύψεων, ἀλλὰ μᾶλλον περιφροῦντες τὴν καταισιονίαν αὐτῶν ὀλίγων ἀποσπασμάτων περὶ τοιούτων ἀντικειμένων, καὶ σπένδοντες τὰς ψυχὰς ἡμῶν εἰς ὑψηλότερα πράγματα. Ὁ Λακτάντιος διασυζητεῖ ὅτι, « αἱ ἰδέαι τῶν σπουδαζόντων τὴν ἀστρονομίαν εἰσὶ μακρῶς καὶ μικραί. » Ἄλλ' αἱ ἀποπέτραι αὐταὶ ποὶ ν' ἀποθαροῦσιν τὴν μακρὰν γαλαξίαν τῶν συστολόγων τῆς τότε ἐποχῆς δὲν εὐδαίμονα τὸ παράπαν. Καὶ τηλοῦντο ἄνδρες, οἱ αὐτοὶ Λακτάντιος καὶ Ὁ Εὐσεβίος, δεινίσχοντες νὰ κατασιγῶσιν μίαν νέαν ἐπιστημονικὴν ἰδέαν.

Ἦ ἐνέριμτος σπείρα τῶν ἐπιστημονικῶν ἰδεῶν, καὶ τὸ δόγμα τῆς στρογγυλότητος τῆς γῆς φυσικῶς ἐπ' ἡγεῖα τὴν διάσκεψιν περὶ τῶν κατοικοῦντων ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας αὐτῆς οὕτω πως ἐκθροβήθη μίᾳ ἄλλῃ βλαστικῇ ἰδέᾳ, ἡ ἰδέα τῆς ὑπερφύσης ἀντιπόδων, ἀνθρώπων κατοικοῦντων γῆας κειμένας ἐπὶ τοῦ ἀντιθέτου ἡμισφαίριου. Κατ' αὐτὴν ἐξηγήθη τὸ ἀρεμάνιον ἐρήνημα τῶν ἀγροτέρων καὶ σπουδαιότερων ἀνδρῶν τῆς ἐποχῆς. Πάντες ἐθεώρουν τὸ τοιοῦτον δόγμα ἐπιεικὲς εἰς τοὺς περισσοτέρους ἐράνετο ἀξιοποῖναι. Οἱ ἄγριοι νεκτοὶ ὥστε νὰ παραδεχθῶσιν, ὅτι ὁ πιστεύον εἰς τὰ ἀντίθετα αὐτῆς μέρη ἰδόντα ὅπως νὰ τυχρ αἰωνίον σωτηρίας, ἀλλ' οἱ

πλεῖστοι τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας ἀπολύτως ἤρουντο ὅτι εἶναι ποτὶ δυνατόν τοιοῦτοι αἰρετικοὶ νὰ σωθῶσιν. Ὁ Λακτάντιος ἔρωτᾷ: « ὑπάρχει τις τόσον μωρὸς ὥστε νὰ πιστεύσῃ ὅτι εὐρίσκονται ἄνθρωποι τῶν ὁρίων οἱ πόδες εἰσὶν ὑπεράνω τῶν κεφαλῶν τῶν, ὅτι τὰ λῆλα καὶ τὰ δένδρα φύονται πρὸς τὰ κάτω; ὅτι ἡ βροχὴ, αἱ χιόνες καὶ ἡ χελαζα πίπτουσι πρὸς τὰ ἄνω ἐπὶ τῆς γῆς; . . .

Ἄλλ' ἂν ἐρωτήσῃς, λέγει, τοὺς συνηγοροῦντας ὑπὲρ τοιούτων παραδόξων μύθων, διατί τὰ πάντα δὲν πίπτουν εἰς τὸ ἀπέναντι κατωτέρων μέρους τοῦ οὐρανοῦ, ἀποκρίνονται, ὅτι τοιαῦτα εἶναι ἡ φύσις τῶν ὄντων, ὅτι τὰ βαρὺ σώματα φέρονται πρὸς τὸ κέντρον, καθὼς αἱ ἀκτίνες ἐνὸς τροχοῦ, ἐνῷ τὰ ἐλαφρὰ σώματα ὡς νῆρ, καπνὸς καὶ πῦρ τείνουσιν ἀπὸ τοῦ κέντρου πρὸς τοὺς οὐρανοὺς καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις. Ἐν ταύτῃ τῇ περικοπῇ, προσθέτει, ἀγνοῶ τί νὰ εἴπω εἰς τοὺς πλανηθίντας ἀπαῖς, οἵτινες ἐμμένουσιν ἐν τῇ ἀρροσύνῃ των προσαπέντες μίαν ματαιοφροσύνην διὰ τινος ἄλλης.

Ὁ ἅγιος Αὐγουστίνος κῆπος παραδέχεται τὸ στρογγύλον σχῆμα τῆς γῆς, ἀλλ' ἀποκρούει τὴν ἰδέαν, ὅτι ὑπάρχουσιν ἄνθρωποι εἰς τὸ ἀπέναντι μέρος αὐτῆς λέγων, ὅτι αἱ ἱεραὶ Γραφαὶ δὲν ἀναιρέουσι περὶ τοιούτων ἀποφύγων τοῦ Ἀδάμ.

Ἄλλὰ πάντα ταῦτα δὲν ἔρχοντο ν' ἀποσοβῶσιν τὴν ἰδέαν. Ἀπέτυχεν ἡ ἐκ πλάγιου στρατηγικὴ προσβολὴ ἡ κινήθεισα ὑπὸ τοῦ Εὐσεβίου, ὡς ἐπίσης ἀπέτυχε καὶ ἡ κατὰ μέσων ἐροδὸς ἡ γενομένη παρὰ τοῦ Λακταντίου καὶ Αὐγουστίνου καὶ ἄλλων. Ὅθεν εἰς τὸν ἑκτον αἰῶνα ἡγεῖται μέγα φρόνηρον οἱ ἀντίπαλοι τῶν νέων ἰδεῶν καὶ χωρῶντο ἐν αὐτῇ. Τοῖς ἐν ἑαυτῇ στερεὸν καὶ ἐνέγγωνος ἦτο δι' ἐν τῇ θεωρίᾳ τοῦ Κόσμου, βασιτομένη ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἰδέας ἱερῆς περιτοπῶν τῆς Γραφῆς, ἀποκρούοντες δι' αὐτῆς ἡ τὸν Κόσμον ὡς ἰσοκύβητος.

Κατὰ τὸν Κόσμον ἡ γῆ εἶναι παραλλήλογραμμος, ὁμαλὴ καὶ περικλυμένη ὑπὸ τοσούτων μεγάλων θαλάσσων. Εἰς τὰς ἑξ ἑκατάς αὐτῶν ἐπεμεγέθη τελεῖα περικλυμένων ὁλόκληρον τὴν δημιουργίαν. Εἰς τὴν ταῦτα βαστάζουσι τὸν θύλον τοῦ οὐρανοῦ τελεῖα καὶ θύλος συγκαλεῖται τὴν γῆν καὶ πάντα τὰ οὐράνια σώματα. Ὁλόκληρον τὸ θεολογικὸν τοῦτο φρόνηρον ἐκτίθη κατὰ τοὺς κανόνας τῆς ἐπιστήμης, καὶ, ὡς ἐνομίετο τοῦ

τε, συμφώνως πρὸς τὰ ῥητά της Γραφῆς. Βασιζόμενος ἐπὶ τοῦ ἰδαρίου τοῦ ἁγίου κοσμάκου, τοῦ ἐνὰ τοῦ κεφαλαίου της πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολῆς τοῦ ἀποστόλου Παύλου, ἐνθα γίνονται λόγοι περὶ τῆς ἐν τῇ ἐρήμῳ σκηνῆς, διηγούμεται ὁ Κοσμάς μετ' ἄλλων ἐρμηνευτῶν τῆς ἐποχῆς του, ὅτι δι' αὐτοῦ περιγράφεται ἡ δημιουργία τοῦ παντός, ὥστε κατ' αὐτὸν ὁ κόσμος ἐκτίθη ἐπὶ τοῦ σχεδίου τῆς ἰουδαϊκῆς σκηνῆς, ὡς καὶ κιβωτοῦ ἐπιμήκους. Ἐρχόμενος ἔπειτα εἰς τὰς λεπτομερείας τοῦ σχεδίου, φέρει εἰς μακρύναν τὰς μεγαλοπρεπεῖς φράσεις τοῦ Ἱωάννου «Ὁ κατέχων τὸν γύρον τῆς γῆς καὶ οἱ κατοικοῦντες ἐν αὐτῇ ὡς ἀρκίδες», «ὁ στίσας ὡς ἀψίδα τὸν οὐρανὸν καὶ διατείνας ὡς σκηνὴν κατὰ κίβωτον» καὶ τὸ ἰδαίριον τοῦ Ἰωβ διαλαμβάνων περὶ «στούλων τοῦ οὐρανοῦ» μετατρέπων δι' ὅστω πως τὴν λαμπρότητα καὶ ἐρίτιμον ἐκείνην ποιεῖται εἰς πεζοῦ λόγου διήγησιν, νομίζει ὅτι ἐξοφρεῖται θεσαυροὺς διὰ τὴν ἐπιστήμην. Εἰτα διακρίει τὴν εὐρύωρον ταύτην κιβωτὸν εἰς δύο πετάγματα ἀλλεπαλλήλως κείμενα. Ἐν τῷ πρώτῳ, λέγει, ὥσιν οἱ ἄνθρωποι καὶ κινούνται οἱ ἀστέρες, ἐκτείνεται δὲ πρὸς τὰ ἄνω μέχρι τῆς πρώτης στερεᾶς ἀψίδος ἡ στερεώματος, ὅπου διακρίνουν οἱ ἄγγελοι, ὧν ἡ κυριώτερά ἀσχολία εἶναι τὸ νὰ ὠθῶσι καὶ ἔλκωσι τὸν ἥλιον καὶ τοὺς πλανήτας ἔνθεν ἐκεῖθεν. Ἐπομένως λαμβάνει τὸ ἰδαίριον «γεννηθέντα στερεώμα ἐν μέσῳ τοῦ ὕδατος, καὶ ἔστω διαχωρίζον ἀνὰ μέσον ὕδατος καὶ ὕδατος» καὶ ἄλλα χωρία τῆς Γενέσεως, εἰς τὰ ὅποια προσθέτει χωρία τινὰ ἐκ τῶν Ψαλμῶν «ἀνέτε αὐτὸν οἱ οὐρανοὶ τῶν οὐρανῶν, καὶ τὸ ὕδωρ τὸ ὑπὲρ αὐτῶν τῶν οὐρανῶν» ῥίπτει τὴν ὑψηλὴν ἐκείνην ποιητικὴν ἐκρηκτὴν μετὰ τῶν λοιπῶν γραμμικῶν ῥήσεων εἰς τὸ χωνευτήριον τοῦ, καὶ καθυποβάλλων αὐτάς εἰς ἰδιόχουσαν μέθοδον λογικῶν μέγματος ἐξάγει τὴν θεωρίαν, ὅτι ἄνωθεν τοῦ τοῦ πρώτου στεγάζματος ὑπάρχει υπερμεγέθους λεκάνη περιέχουσα τὰ ὕδατα. Τότε βοηθοῦμενος ἀπὸ τὴν ἐκκρασίαν τῆς Γενέσεως περὶ «καταρρακτῶν τοῦ οὐρανοῦ» δογματίζει περὶ τῆς διανομῆς τῆς βροχῆς, προσεπάγων τὴν δοξασίαν ὅτι οἱ ἄγγελοι οὐ μόνον ὠθοῦσι καὶ ἔλκωσι τὰ οὐράνια σώματα πρὸς φωτισμὸν τῆς γῆς, ἀλλ' ἀνοίγουν καὶ κλείνουν καὶ τοὺς καταρράκτους τοῦ οὐρανοῦ, ὅπως τὴν διαβρέχων ἐνίοτε.

Ἦνα ὁρίσῃ τὸν χαρακτῆρα τῆς ἐπιρροῆς τῆς (ΕΛΛΗΝ. ΦΙΛΟΛΟΓ. ΣΤΑΔΙΟΓΟΣ. ΤΟΜ. ΙΑ').

γῆς ὁ Κοσμάς, ἐξετάζει τὴν τράπεζαν τοῦ ἁγίου τῆς προβάσεως ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου. Αἱ διαστάσεις τῆς τραπέζης ἐκείνης τὸν πείθουσιν, ὅτι ἡ γῆ εἶναι ὁμαλὴ καὶ δις μακρύτερα ἀρ' ὅσον εἶναι πλατεία. Αἱ τέσσαρες αὐτῆς γωνίαι συμβολικῶς δεικνύουσιν τὰς τέσσαρας ὡρας τοῦ ἡμεροῦς. Ὅπως ἐξηγήσῃ τὴν κίνησιν τοῦ ἡλίου ὁ Κοσμάς, ὑποθέτει ὅτι πρὸς βορρᾶν τῆς γῆς ὑπάρχει μέγα ὄρος, καὶ ὅτι τὴν νύκτα ὁ ἥλιος κρύπτεται ὀπισθεν αὐτοῦ. Ἄλλὰ τινὲς ἐκ τῶν ὑπομνηματιστῶν τοῦ ἐτύλμψαν νὰ ἐκφράσωσι διασαφηνόν τινα εἰς τοῦτο, φρονούντες ὅτι ὁ ἥλιος ὠθεῖτο τὴν νύκτα ἐντὸς μεγάλου λάκκου καὶ ἀνεσφαιροῦ τὴν πρωΐαν. Οὐδὲν συγκινητικώτερον τῶν ἐνθουσιωδῶν ἐκφράσεων τοῦ Κοσμά ἐν τέλει τῆς ἐκθέσεως τῆς μεγάλῃς θεωρίας του, ἀνακηρύσσοντας ἐν ἐκστάσει ὅτι ὁ Μουσῆς, οἱ προφῆται, οἱ εὐαγγελισταὶ καὶ οἱ ἀπόστολοι συμφωνοῦσι περὶ τῆς ἀληθείας τοῦ δόγματός του.

Τοιοῦτον ἦτο τὸ ἐγκαντίον τῆς ἀνθρωπίνης ἐπιστήμης ἐγερθεὶν προῦριον ὑπὸ τοῦ Κοσμά κατὰ τὴν ἑκτον αἰῶνα, καὶ ἰσάτω ἀκλόνητον. Ματωρὸς τὸ προσέβαλλον οἱ νεωτερισταὶ οἱ νεομνημονιστοὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐπεδύθησαν εἰς τὸ νὰ τὸ ὀχυρώσωσι μὲν ἱερὰ γραμμικὰ μαρτυρία καὶ ἡγεῖραν νέα προχωρήματα θεολογικῶν ἐπιχειρημάτων, ἰσάτω δὲ στερεὸν ἐπὶ δύο αἰῶνας, ὡς ὅπου εἰς ἐπισκοπὸς, ὁ Βιργίλιος ἐκ Σαλτσבורγ, ἐδημοσίευσεν τὴν πεπονησμένην περὶ ὑπάρξεως τῶν ἀντιποδῶν. Περί τὰς ἀρχῆς τῆς ὁδοῆς ἐκατονταετηρίδος ἔζη ἐν Γερμανίᾳ εἰς τῶν μεγαλειτέρων καὶ εὐγενιστέρων ἀνδρῶν, ἡ ἀγ. Βονιφάτιος, ὅστις ὑπερῆκοντιζε κατὰ τὴν παιδείαν τοὺς συγχρόνους του, εἰς δὲ τὰ ἔργα τῆς ἀγάπης ἦτον ἀξίως διάδοχος τῶν Ἀποστόλων καὶ ἐνεκα τῶν χριστιανικῶν ἀρετῶν του ἐγένετο ἀκουσίως πρωτοεργὴς τῆς Γερμανίας, ὃ δὲ ὀρθοκυνετικὸς αὐτοῦ ἥλος μετὰ ταῦτα τὸν ὠδήγησεν ἐκουσίως εἰς τὸ μαρτύριον. Κατὰ τὴν αὐτὴν χρόνον ἐκέλευτο ἐπὶ τοῦ παπικοῦ Ὁρόνου μέγας διπλωμάτης χριστιανικός, ὁ πάπας Ζαχαρίας. Ὁ Βονιφάτιος ἀνυπερβότως κηρύττεται ἐναντίος τῆς ἀνακρίσεως τοιαύτης τρομερᾶς αἰρέσεως, οἱ αἱ εἰς ἡ ὑπάρξεις τῶν ἀντιποδῶν, διαμαρτυρεῖται ὅτι εἶναι τὸ αὐτὸ ὡς νὰ ἐπισχευέται ὅτι ὑπάρχουσιν ἐπὶ τῆς γῆς ἄνθρωποι πρὸς τοὺς ὁποίους νὰ μίαν τῆς ψυχικῆς σωτηρίας διὸν δύνανται νὰ ἐπαρῶσιν. Προσβάλλει τὸν Βιργίλιον, ἐπικαλεῖται τοῦ Ζαχαρίου τὴν βοήθειαν, λαμβά-

σα, ἀλλ' ὁ παγετός τοῦ δογματισμοῦ ἐπεπό-
 ληεν ἀκόμη εἰς τὸν κόσμον, ὥστε μέχρι τῆς
 δεκάτης ἐκτὸς ἑκατονταετηρίδος οὔτε ἄνθρω-
 οῦτε καρπὸς δὲν ἐπλήθυνε εἰς τὴν μεγάλην
 ταύτην ἀλήθειαν. Τὸ ἴδιον ὅμως ἐπιπαίνε-
 το ἥρως καὶ ὁ ἀπὸ θεομαρτυρίας τῶν μαθημα-
 τικῶν προσδεδωκεν ὀλονέν· τὰ οὐράνια σωμα-
 τὰ παρατηροῦντο διηλεκτικῶς καὶ σιωπηλῶς.
 Ἐπὶ τέλους ἔργον μακρὸν τὴν καθιδρυμάτων
 τῆς τότε σοφίας καὶ ἐπιστήμης, εἰς τὰ πεί-
 ρατα τῆς Πολωνίας, εἰς ἀπλοϊκὴς σπουδασθε-
 τῆς φύσεως, ὅστις πρῶτον ἑορᾶν ἀνήγγειλε
 σαφῶς εἰς τὸν κόσμον τὴν ἀλήθειαν, τόσον
 συνήθη τῶρα ἀλλὰ τόσον καταπληκτικὴν
 τότε, ὅτι ὁ ἥλιος καὶ οἱ πλανῆται δὲν περι-
 στρέφονται κύκλῳ τῆς γῆς, ἀλλ' ἡ γῆ μετὰ
 τῶν πλανητῶν περὶ τὸν ἥλιον, ὁ δὲ ἄνθρωπος
 οὗτος ἦτον ὁ Νικόλαος Κοπέρνικος. Οὗτος
 ἦτο καθηγητὴς εἰς Ρώμην, ἀλλὰ καθ' ὅσον ἡ
 ἀλήθεια αὐτῇ ἐνέσχετο εἰς τὴν διανοίαν του.
 ἤσθάνετο ὅτι ἡ Ρώμη δὲν ἦτο ἀσφαλὴς τό-
 πος δι' αὐτόν. Ἦτον ἐπικινδύνειον νὰ δημο-
 σιεύσῃ τὴν ιδέαν του ταύτην ἐκεῖ, ὥστε ὑπὲρ
 τὰ τριῶνδεκάτη ἔτη ἔμελλεν ὑπνώττουσα εἰς τὸν
 νοῦν τοῦ Κοπέρνικου καὶ τῶν φίλων εἰς οὐς
 κρυφίως τὴν ἐνεπίστευθη. Ἐπὶ τέλους ἠτοί-
 μασι τὸ μέγα του σύγγραμμα *Περὶ τῆς ἐγ-
 κυκλίου κινήσεως τῶν οὐρανίων σωμάτων*,
 καὶ τὸ ἀνέγραψεν εἰς αὐτὸν τὸν πᾶπαν. Ἀλλ'
 εἰς ποῖαν πόλιν νὰ τὸ δημοσιεύσῃ; εἰς τὴν
 Ρώμην; δὲν ἐτόλμα, διότι ἐκεῖ οἱ ἀρχιεροὶ
 τῆς Λατινικῆς Ἐκκλησίας ἤθελον τὸ κατὰ-
 σχεῖ ἀμέσως. Εἰς Witemberg; καὶ ἐκεῖ οἱ
 κορυφαῖοι τῶν Διαμαρτυρομένων ἦσαν οὐχ ἥ-
 ττον δυσμενεῖς πρὸς αὐτό· ὅθεν τὸ ἐνεπιστεύ-
 θη εἰς τὸν Ὁσίανδρον τῆς Nuremberg· ἀλλὰ
 τὴν τελευταίαν στιγμήν καὶ ὁ Ὁσίανδρος ἀ-
 πόλωσε τὸ ὄφρος του. Δι' ἐτυμωμένην οὖν νὰ
 δημοσιεύσῃ τὴν νέαν ιδέαν μετὰ γενναϊότητος,
 ἀλλὰ γρη῏ας χαμηλὴς προσιόντι προσεπέθηκε
 νὰ δικαιολογήσῃ ὅθεν τὸν Κοπέρνικον διὰ
 τὴν νέαν του ταύτην ιδέαν, προστίθεις καὶ τὸ
 ἀπολογητικὸν ψεύδος, ὅτι ὁ Κοπέρνικος προ-
 τίθει τὸ δόγμα τῆς κινήσεως τῆς γῆς οὐχ
 ὡς παραχρηματικόν τι, ἀλλ' ὡς ὑπόθεσιν, προ-
 σέφερον ὅτι ἔστιν εἰς ἀστρονόμον νὰ ἀ-
 φήνῃ ἐλευθερὰ τὴν φαντασίαν του, τοῦθ' ἔ-
 περ ἐπραξεν ὁ Κοπέρνικος. Οὗτος ἡ μεγαλει-
 οτέρα καὶ εὐγενεστέρη ἰσως τῶν ἐπιστημονικῶν
 ἀληθειῶν, ἀλήθεια ἐξαιρούσα οὐχ ἦττον τὴν
 ὁρρασίαν ἢ τὴν ἐπιστήμην, εἶδεν νὰ εἰσέλ-
 θῃ εἰς τὸν κόσμον ἐπ' οὐρα καὶ ἐξυπελειώ-

νῃ. Τὴν 24 Μαΐου 1543 ἔβησεν εἰς τὴν οἰ-
 κίαν τοῦ Κοπέρνικου τὸ νεοστὶ τυπωθὲν βί-
 βλιον, ἀλλ' ἐκείνος ἐκεῖτο φυγοκραγὼν εἰς
 τὴν κλίνην του, ὅτε τὸ ἔλαβεν ἀπὸ χείρας.
 Μετ' ὀλίγας δὲ ὥρας ἐκπνεύσας διέφυγε τὴν
 καταδρωμὴν τῶν εὐσευειδῆτων μὲν ἀλλὰ πε-
 πλανημένων ἀνθρώπων, οἵτινες προθύμως ἤ-
 θελον ἀμαρυνώσαι τὴν ὑπόληψιν του καὶ τοῦ
 ἀφαιρίσειν ἴσως καὶ τὴν ζωὴν. Ἀλλὰ δὲν τοὺς
 διέφυγεν ὅλος διόλου, οὐδ' αὐτὸς δ' ὁ θάνατος
 δὲν ἤρκει νὰ τὸν προστατεύσῃ, ἦτο μάλιστα
 ῥόδος ἐκδηχέσεως ἐπὶ τοῦ νεκροῦ του, διότι
 ἐπὶ τοῦ τάφου του δὲν ἐπεγράφησαν τὰ ἔργα
 τοῦ μακροῦ βίου του, οὔτε κνέια ἐγένετο τῆς
 μεγάλης ἀνακαλύψεώς του, ἐνεπαρξέθησαν δὲ
 μόνον οἱ ἐξῆς συμπαθητικοὶ λόγοι· «Δι' ἐνζήτω
 τὴν εἰς τὸν Παῦλον θαυμάλεισσαν χάριν, οὔτε
 τὴν πρὸς τὸν Πέτρον χάρισόν μοι μόνον
 τὴν ἐπιείκειαν, ἣν εἶδω τῷ συσταυρω-
 μένῳ ληστῇ.» Μετὰ τριῶνδεκάτη μόλις ἔτη
 ἐπ' αὐτοῖς ὅλος τις νὰ γράψῃ εἰς τὸν ἐπιτύμ-
 βισιν αὐτοῦ λίθον ἀνέκνησιν τῆς ἀνακαλύ-
 φεώς του. Αἱ ἀρμόδιοι ἀρχαὶ ἀμέσως ἐπελή-
 ρησαν τοῦ βιβλίου, καὶ τὸ κατεδίδαξαν ἐ-
 φθίμως. Ὁ ἀνιχνισάσκων αὐτὸ κατεδικάζετο
 εἰς τὴν ἀπόλειπν τῆς ψυχικῆς σωτηρίας, καὶ
 ὁ κόσμος συνήρκει εἰς τὴν ἀπόρρασιν ταύτην.
 Ἀναμριβύλους πολλοὺς εἰσὶν ἔτοιμοι νὰ κατα-
 κραυγάζωσι κατὰ τῆς βροματικῆς Καθολικῆς
 Ἐκκλησίας· ἀλλ' ἡ διασπῶν ἀπαίτει νὰ
 εἰπωμεν ὅτι οἱ θεμελιωταί τῆς τῶν Διαμαρ-
 τυρομένων πίστεως δὲν ἦσαν ἥ τὸν ζηλωταὶ
 κατὰ τοῦ νέου ἐπιστημονικοῦ δόγματος. Ὁ
 Μαρτίνος Λούθηρος ἔγραψε· «πολλοὶ δίδωσιν
 ἀκράσιν εἰς ἓνα παράτολμον ἀστρολόγον,
 ὅστις προσεπάθησε νὰ ἀποδείξῃ, ὅτι περιγί-
 ρεται ἡ γῆ, οὐχὶ οἱ οὐρανοὶ ἢ τὸ στερέωμα,
 ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη. Ἄν βέλγος νὰ φανῇ
 πνευματικῶς, πρέπει νὰ ἐφεύρῃ κανὲν νέον
 σύστημα, τὸ ὅποιον νὰ διευχαρίστηται ὅτι
 εἶναι τὸ καλλίτερον πάντων τῶν συζητημάτων·
 ὁ κρονόλογος οὗτος θέλει νὰ ἀνατρέψῃ ἀρδρὴν
 τὴν ἐπιστήμην τῆς ἀστρονομίας, ἐνθ' ἡ ἱερὰ
 Γραφὴ ἥτις λέγει ὅτι ὁ Ἰησοῦς, υἱὸς τοῦ
 Ναυῆ, προσέταξε νὰ σταθῇ ὁ ἥλιος, οὐχὶ ἡ γῆ.»
 Ὁ Μελάγχθων, καίτοι ἡμιώτερος, δὲν καθυ-
 στέρησε τοῦ Λουθήρου εἰς τὸ νὰ καταδικάσῃ
 τὸν Κοπέρνικον. Ἐν τῇ συγγραφῇ αὐτοῦ Ἀρ-
 χαι τοῦ φυσικοῦ δόγματος λέγει· «οἱ ὀρθολο-
 γοὶ ἐκάστοις μαρτυροῦσιν, ὅτι οἱ οὐρανοὶ περι-
 στρέφονται ἐντὸς εἰκοσιετησέκρων ὥρων, ἀλλ'
 ἄνθρωποι τινες, εἰτε ἀγαπῶντες τὸν νεώτε-

ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΑ

ρισμένων ἢ πρὸς ἐπίδειξιν εὐσεβείας συμπεράναν, ὅτι ἡ γῆ κινεῖται, καὶ διασπρῆζονται ὅτι οὐ-
τε ἡ ὕδωρ σφαῖρα οὐτε ὁ ἥλιος περιστρέφε-
ται· εἰναὶ ἑλλείψεις χρηστοθησίας καὶ εὐσεβεί-
ας τὰ τὰ ὑποστρέφει τις δημοσίᾳ τοιαύ-
τας δοξαίας καὶ τὸ παράδειγμα εἶναι ὁ ἁ-
θιον· ἕκαστος ἐχέρον· ὀφείλει νὰ δέχηται τὴν
ὕπὸ τοῦ Θεοῦ ἀποκαλυφθεῖσαν ἀλήθειαν καὶ
νὰ ἡμεῖν εἰς αὐτήν. » Ἐπειτα φέρει ὁ Με-
γάλῃ ὡς μαρτυρίαν περικοπὰς ἀπὸ τοῦ
Ψαλμοῦ καὶ ἀπὸ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν, αἱ ὁ-
ποῖαι, ὡς διασπρῆζεται, βιβαιοῦσι θετικῶς
καὶ σαφῶς, ὅτι ἡ γῆ ἵσταται ἀκλόνητος, καὶ
ὅτι ὁ ἥλιος κινεῖται περὶ αὐτήν, καὶ προσ-
επιφέρει ὁ αὐτὸς ἄλλας ἀποδείξεις τῆς προ-
τάσεώς του ὅτι οὐ γὰρ δύναται νὰ ὑπάρ-
χῃ ἀλλοχου, ἀν δὲν δύναται νὰ κίνηται τοῦ
Παντός. » Οἱ διαμαρτυρούμενοι δὲν καθυστε-
ροῦσι κατ' οὐδὲν τῶν Καθολικῶν συνειπεί-
ων ᾗδ' ἀγαγμάτων τούτων. Οἱ κάτοικοι τῆς
Ἐρήμης διατάττονται ἐκθῶς εἰς τὴν παρὰ-
στασιν αὐτῶν, ἐν ᾗ ὁ Κοπέρνικος ἦτο τὸ
κοινωδὸν ἀνὸν πρόσωπον. Ὁ λαὸς τῆς Συ-
ριανῆς, μέγα ἡ κέντρον τῶν διαμαρτυ-
ρουμένων, ἐκάλει νὰ μακάριστον μετ' ἐπιγα-
φῆς χλευάζοντες τοὺς ἡμίσητον καὶ τὴν βί-
βλην αὐτοῦ. Τότε ἦλθεν εἰς ἐνέργειαν καὶ ἐν
εἰδὸς στρατηγικῆς καὶ ἄλλοις ἄλλοις εἰς τὰς με-
ταξὺ θεολόγων μάχας. Συνίσταται δὲ εἰς με-
γάλας κραυγὰς, ὅτι τὸ πρὸς ἀλλήλους δόγ-
μα εἶναι πάλαι, τετρημένον καὶ τὸ πολ-
λοῦ ἀνασκευασθὲν, ὅτι πολλοὶ διακρίναι ἀνέ-
ανδρες τὸ ἀπίδειξαν ψευδῆς, ὅτι δὲν ἔστι
ὡσαύτῃ ἀλήθεια ἀλλὰ ἀνακρίβη ψευδὴς, ὅτι ἀν-
ὁ κόσμος διδρᾷ ἀκράσιον εἰς αὐτὴν, τοῦτο προ-
ήρχεται ἐκ τῆς ἀμολίας εἰς αὐτήν, τοῦτο προ-
ήρχεται ἀπὸ τῆς διευθύσεως τῶν πολλῶν. Ἦ στρα-
τηγικὴ αὐτὴ διευθύσις κατὰ τοῦ Κοπέρ-
νικου ἀπεδεικνύεται ὅτι τὸ δόγμα του ἦτον
ἀπλὸς ἀνάστροφος τῆς δοξαίας τοῦ Πυθαγό-
ρου, ἥτις ἀποδείκνυται κατὰ τὸν Πλάτωνα· ὁ
Φερμοδωστὸς ἐν κεφαλίδι τοῦ βιβλίου αὐτοῦ
καὶ ὅλον τὸ σύγγραμμά του ἀρκούται
ν' ἀποκαλῇ κατ' ἐπαλήθεϊαν τοῦ ἀρκούται
ἰδὲν· τὸ περὶ περιστροφῆς τῶν Πλανητῶν κύ-
κλου τοῦ ἡλίου δόγμα. Τοῦτο τὸ εἶδος τῆς προ-
ληψιακῆς ἐμφανήσαν καὶ ὑποδοξιστὴν ἀντα-
γωνιστὴν καὶ εὐλοκούμενον ἀρκούντες ἐπὶ τινι
καίρῳ. Ἀλλ' ἡ ἀλήθεια δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ
καταβληθῇ διὰ τῆς εἰρωνείας οὐτε διὰ τῆς
πόλεως· πολλοὶ νῆες τὴν παρεδίχθησαν, ἀλλὰ
μόνον μὴ γλώσσα ἐτόλμασαν νὰ τὴν προφέρ-
σιν. Ὁ νέος οὗτος ἀγωνιστὴς ἦτο παραδόξως ἀν-

θρωπος, ὁ Ἰορδάνος Βρούδος, ὅστις κατεδύθη
θηριωδῶς ἀπὸ τύπου εἰς τύπον, ἕως οὗ ἐπὶ
πύλους ἱστάρη κατὰ τῶν δυνατῶν του μὴ
ἀπειπιστικὴν δημιουργίαν. Ὅθεν φυλακί-
ζεται ἐπὶ ἐξαιτίας, εἰτα ὁρίσεται τὸν διὰ
πυρὸς θάνατον καὶ ἡ σποδὸς τῶν ὁρίων αὐτοῦ
σκορπίζεται εἰς τοὺς ἀνέμους, ἡ ἀλήθεια ὅμως
ἐπὶ στήν, οὐδ' ἔθνηθησαν νὰ τὴν θανατώσω-
σιν. Ἐντὺς δέκα ἔτων ἀπὸ τοῦ μαρτυρίου τοῦ
Βρούδου μετὰ μεγάλας παραγῆς καὶ διωγμοῦ
ἡ ἀλήθεια τοῦ δόγματος τοῦ Κοπέρνικου ἐπε-
κυρώθη διὰ τοῦ τηλεσκοπίου τοῦ Γαλιλαίου.
Ἐνταῦθα ἐξεπληρώθη μία τῶν συγαιννητικῶν
ἐκ τῶν προσητυῶν. Πρὸ πολλῶν ἔτων οἱ ἀντίπα-
λοι τοῦ Κοπέρνικου ἔλεγον· αἰὶν τὸ δόγμα σου
ἦτον ἀληθές, ἡ Ἀρροδίτις ἔπρεπε νὰ παρο-
υσιάζῃ φάσεις ὡμοίας τῇ αἰλήνῃ. Ὅ δὲ Κοπέρ-
νικος ἀπεκρίνατο· εἴχετε δίκαιον, διν' ἔγω-
γι νὰ ἀντιτάξω, ἀλλ' ὁ Πανάγαθος Θεὸς ἐν
καιρῷ τῇ δίδοντι ἡ εὐρῇ μίαν ἀπάντησιν εἰς
ταύτην τὴν ἵστασιν. Ἦ θεωροῦντες τοὺς ἀπύ-
κτους ἡλῆν, ὅτε τὸ τηλεσκοπίον τοῦ Γα-
λιλαίου εἰδείξεν τὰς φάσεις τῆς Ἀρροδίτης. Ἦ
κατὰ τοῦ νέου τούτου ἀνταγωνιστοῦ, τοῦ Γα-
λιλαίου, ἐπίθεσις ἦτο τρομερὰ. Ὁ ὑπερασπι-
στὴς τῆς καλουμένης ἡγοῦσας μαθησεὺς ἐκ-
ρυπτον ὅτι αἱ ἀνακαλύψεις του ἦσαν ἀπάτη
καὶ αἱ ἀγγελίαι του βλασφημίαι. Ἡμισπιστή-
μονες καθηγηταὶ θηρεύοντες τὴν εὐνοίαν τῆς
Ἐκκλησίας ἐπετίθησαν κατ' αὐτοῦ διὰ νό-
θου ἐπιστήμης, εὐχλωττοὶ ἱεροκήρυκες τὸν
προσέβαλον μὴ σβεβλωμένα ῥητὰ τῶν Γραφῶν.
Ἀλλ' οἱ τὸν κύριον νὰ ἐξετάσωμεν τὰ κυριώτερα
ἐκ αὐτῶν τῶν μαχητῶν, εἶναι δὲ εὐκαλο-
τάτη ἡ ἐξέτασις των, διότι ἡμπορεῖ τις νὰ
συνέγῃ αὐτὰ εἰς ὁμοιοδημοτικὴν πεδίον τῶν
ἐπιστημονικῶν μαχῶν, ἀλλ' ἐνταῦθα ἴδιος
ἐρησιμῶν· ἀρροδωτέρων παρὰ σχεδὸν εἰς
οὐδὲν ἄλλο. Ἦ ὅτι αὐτὰ εἰσιν αἱ λέξεις
ἀπιστος καὶ ἀνομι. Ἦ ἀπιστικὰ πεδία
τῆς μάχης εἰσι πᾶσι. Ἦ ἀνομιὰ μ' αὐτὰ.
Ἐπετίθησαν δὲ ἐν αὐτῇ ἀγῶνι πάντες ἄν-
θρωποι, ὅστις ἐπρεβε νέον· Ἦ ἀρροδίτις πρὸς
τὴν ἀνθρωπότητα. Ὁ κατάλογος τῶν καταγ-
γελήτων ὡς ἀπίστον καὶ ἀνόμιον, κατὰ τὴν
σχέδον πάντας τοὺς μεγάλους θεολόγους τῆς
ἐπιστήμης, τοὺς πολυκαθεῖς φιλόσοφους, ἱε-
ριώτας, ἡ μεγάλους εὐαγγέλιους τῆς καθ' ὁ-
πόταν. Ὁ ἀρροδωτέρος Χριστιανικός βίος· Ἦ
ἐν γένεσις τῶν χαρῶν καὶ ἀθλῶν τοῦ Χρι-
στοῦ δὲν ἵσταται νὰ προστατήσῃ τοὺς ἀθῶ-
νους. Χριστιανοὶ, οἱ οἱ Ἰσαάκ Νεῦτον, ὁ Πα-

σχάλης, ὁ Ἰωάννης Ἀσκάκιος καὶ ὁ Ἰωάννης Μίλτων, προσέτι διὰ καὶ αὐτοὶ ὁ Howard καὶ ὁ Φινελίον, εἶδον τὰ ὅπλα ταῦτα ἀκοντιζόμενα ἐναντίον του. Ἐξ ἀπασιῶν τῶν περὶ τῆς ὑπάρξεως τοῦ Θεοῦ ἀποδείξεων, ἐκείναι τοῦ Καρτεσιῶν εἰσόδουσαν βελύχοντες εἰς τὸν νοῦν τῶν μεταγενεστέρων ἀνθρώπων, καὶ ὅμως οἱ διαμαρτυρούμενοι θεολόγοι τῶν Κάτω Χωρῶν ἠθίλυσαν καὶ τὸν καθυποβάλλουσιν εἰς βασιανιστήρια καὶ εἰς θάνατον, καταδικάζοντες αὐτὸν ἐπὶ κατηγορίᾳ ἁβύρας. Αὐτὰ δὲν λογιζοῦνται πολιτισμὸν ἀνθρώπων ὅπλα, ἀλλ' εἶναι πεπρωκτωμένα βέλη, τὰ ὅποια ἐξάπτουσι τὰς δημώδεις προλήψεις τοῦ ὄχλου· ὁ εἰς αὐτῶν προερχόμενος καπνὸς σκοπᾷ τὸ ἀληθὲς ζήτημα, ἐνίοτε δὲ ἐξέρχονται καὶ εἰς καταστροφικὰ δι' αὐτὴν τὴν ἐπιτιμωμένην πράξιν· εἶναι ὅπλα δηλητηριώδη, καὶ ἐκιδύοντα μέλῃ τῆς καρδίας προσκυλίων σφύζων καὶ ἀπαλλοτριούντα περιλήμνα τέκνα ἀπὸ τοῦς γονεῖς τῶν βλάπτουσι τὸν ἄνθρωπον καὶ ματὰ θάνατον, διότι ἀρνιῶσι δηλητηριώδη τραύματα εἰς τὰς καρδίας ἐκείνων, οἵτινες τὸν ἡγάπων περιπαθεστέρον, φόβους περὶ τῆς αἰωνίου εὐδαιμονίας του, καὶ κρίκην περὶ τῆς θείας ὀργῆς. Εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι τὴν σήμερον τὰ ὅπλα ταῦτα, καίτοι ἱκανὰ νὰ ταρσύνωσι τὴν ψυχὴν χρηστῶν ἀνθρώπων καὶ νὰ ἐκπληξώσιν ἀγαθὰς γυναῖκας, οὐχὶ σπανίως βλάπτουσι τοὺς ἐπιχειροῦντας τὴν προσβολὴν μᾶλλον παρὰ τοὺς προσβαλλομένους. Ἀλλ' εἰς τὰς ἡμέρας τοῦ Γαλιλαίου δὲν εἶχεν οὕτω τὸ πρᾶγμα· τὰ ὅπλα ταῦτα τότε ἦσαν ὑπερτωμάτια καὶ εἰς ὑπερβολὴν δηλητηριώδη.

Ὁ πρῶτος ἀνταγωνιστής, ὅστις ἐφάνη ἐναντίον του, ἦτον ὁ Βιλλαρμίνος, εἰς ἐκ τῶν διασημοτέρων θεολόγων καὶ ὁ ἀθλιώτερος τῶν φυσιολόγων ἦτο δραστήριος, εὐλακρὴς, πεπαιδευμένος, ἀλλ' ἔκαμε τὸ ροβιέρωτον λάθος τοῦ κόσμου ἐφαρμόζων εἰς τὴν ἐπιστήμην ἄμεσον καὶ κατὰ γράμμα ἐρμηνείαν τῶν Γραφῶν. Τὰ ἐν χρήσει τοῦ Βιλλαρμίνου καὶ τῶν ὁμοίων του ὅπλα ἔσχον θεολογικὰ. Οἱ τοιοῦτοι παρίσταν ἐμπῶνον τοῦ κόσμου τὰς προμερὲς συνεπείας, αἵτινες ἤθελον ἀκολουθῆσαι εἰς τὴν χριστιανικὴν θεολογίαν, ἀν' ὑπερίσχει τὸ δόγμα, ὅτι τὰ οὐράνια σώματα σπέρνονται περὶ τὸν ἥλιον καὶ οὐχὶ περὶ τὴν γῆν. Ἡ ροβιέρωτέρα θεολογικὴ μηχανὴ κατὰ τοῦ Γαλιλαίου ἦτον, ὅτι ἡ ὑπ' αὐτοῦ ἀντιποιομένη ἀνακάλυψις ἔκρυπτεν ὅλον τὸ Χριστιανικόν

κὺν σγίδιον τῆς σωτηρίας. Ὁ Ἰησοῦς τῆς πατρὸς Legazitῆος διεκρέμειν, ὅτι αὐτὴ καθίστα ἀμύθηλον τὸ δόγμα τῆς θείας ἐσαρκώσεως. Ἄλλοι διετίθεντο, ὅτι ἀντίτρεπεν ἐκ βάρους πάσας τὰς βάσεις τῆς θεολογίας, ὅτι ἂν ἡ γῆ ἦτο πλανήτης, καὶ εἰς μεταξὺ τῶν διαφόρων πλανητῶν, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ γίνωσι τὶς μεγάλαι ἐκδηλώσεις τῆς Προνοίας ἰδιαζόντως ὑπὲρ αὐτῆς, ὥς ἡ Χριστιανικὴ πίστις διδάσκει. Ἄν ὑπάρχωσιν ἄλλοι πλανῆται, ἐπειδὴ ὁ Θεὸς δὲν πράττει τι εἰς μάτην, πρέπει καὶ αὐτοὶ νὰ ἦναι κατοικημένοι, ἀλλὰ πῶς ἡμποροῦν οἱ κάτοικοι ἐκείνοι νὰ γενεαλογῶνται ἀπὸ τοῦ Ἀδάμ; πῶς δύνανται νὰ ἀναζητήσωσι τὴν καταγωγὴν τῶν εἰς τὴν κιβωτὸν τοῦ Νώε; πῶς δύνανται νὰ λυτρωθῶσιν ὑπὸ τοῦ Σωτῆρος; Τὸ ἐπιχειρῆμα δι' τοῦτο δὲν περιορίζεται εἰς τοὺς θεολόγους τῆς Ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας, ὁ διαμαρτυρούμενος Μελάγγιον τὸ μετεχειρίσθη, ὡς εἶδομεν, κατὰ τὸν ἰδεῶν τοῦ Κοπερνίκου καὶ τῶν ὁπαδῶν του. Εἰς προσθήκην τῆς τεραστίως ταύτης πολυμικρῆς μηχανῆς, ἰσχυρόνιζον καὶ καταπληκτικὸν πῶς ἐλαφροτέρων μυθῶν ὑπὸ τὴν μορφήν περιουσιῶν καὶ μαρτυριῶν τῶν Γραφῶν δειγμάτια τινὰ τοῦτων παρουσιάζοντες ὡς ἄξια περιεργείας. Ὅτε ὁ Γαλιλαῖος, ἀνεκάλυψε τοὺς πύσσους δορυφόρους τοῦ Διὸς, εἶπε ἡ ἀνακάλυψις του κατηγγέλλῃ ὡς ἀδύνατον καὶ ἀσέβη. Δι' ἀσχυρίσθησαν, ὅτι ἡ Ἱερὰ Ἰνστιτούτ' εἰδείκει δι' ἀμφοδίων τύπων παντὸς ἔθνους, ὅτι μόνον ἐπὶ τὰ πλανῆται ἡδύναντο νὰ ὑπάρχωσι, ὅτι ἀπεδεικνύετο τοῦτο ἀπὸ τὰς ἐπὶ τὰ γυμνάς λυχνίας τῆς Ἀποκαλύψεως, ἀπὸ τῆς ἐπὶ τὰς φωστῶν λυχνίας τῆς σκηνῆς τῶν Ἑβραίων καὶ ἀπὸ τὰς ἐπὶ τὰς ἐκκλησίας τῆς Ἀσίας. Ἐν ἐπιστολῇ τινι πρὸς τὸν Ρενιέρην ὁ Γαλιλαῖος ἐκτίθεισι περιληπτικῶς τὴν διαγωγὴν τῶν ἐρεξεταστῶν πρὸς αὐτὸν λέγων· «Ὁ πατὴρ ἐπίτροπος Lancelo προσεπάθει νὰ μὴ πείσῃ νὰ μεταμελήθῃ διὰ τὸ σκεῖν ὅσα ἔδωκεν τῆς κινήσεως τῆς γῆς. Εἰς πάσας τὰς μαθηματικὰς ἀποδείξεις μου δὲν ἀπεκρίντο ἄλλο εἰμὴ τὰς λέξεις τῆς Γραφῆς ἡ γῆ μένει εἰς τὸν αἰῶνα. Ἐβιβάζω ὅτι τὸ δόγμα ἀπεδεικνύετο ψευδὲς ἐκ τῆς στάσεως τοῦ ἡλίου κατ' ἐντολὴν Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ, διὰ τῆς βίσεως ὅτι ἐκ τῆς μελέτης τῆς γῆς κινεῖται οὕτω στερεά, ὥστε δὲν δύνανται νὰ κινήσωσι καὶ ἐκ τοῦ ὅτι ἐὼ ἡλίου περιστρέφεται ἀπὸ

МЕЧНИКОВА

ἄκρου εἰς ἄκρον τοῦ οὐρανοῦ.» Ὁ Δομινίκανος πατὴρ Caccini ἱκνήρυσεν ἀπ' αὐθιγῶνος ἐπὶ τοῦ ἰδίου τῆς Γραφῆς «τὸ Ἄνδρες Γαλιλαῖοι, τὸ ἱστικάκι μετέλποντες εἰς τὸν οὐρανόν.» Τὸ ἔλεεινόν ἡμᾶς τοῦτο λογοπαίγνιον ἦτο ἀρχὴ σειρᾶς ἰσχυροτέρων ὅπλων, διότι πρὶν τελειώσῃ τὴν ὁμιλίαν τοῦ ὁ Caccini διασυρίζεται, ὅτι «ἡ γεωμετρία εἶναι τοῦ διαβόλου» καὶ ὅτι «οἱ μαθηματικοὶ πρέπει νὰ ἀφορισθῶσιν ὡς ἐισήγηται πάσης αἰρέσεως.» Διὰ τὴν τελευταίαν ἔρρδον τέλος πάντων ἐγκαθιδρύεται εἰς θέσιν ἐπικαιρον τὸ βαρὺ πυροβολικόν, ὅπως τὸ βλέπει τις εἰς πάντα τὰ ἐπιστημονικά πεδία τῆς μάχης. Συνίσταται δὲ εἰς γενικὰς καταμνήσεις, καὶ ὁ Ἰησοῦς πατὴρ Melchior Inchefer ἱστέως τὸ πυροβολικόν αὐτοῦ κατὰ τοῦ Γαλιλαίου, διακηρύττειν ὅτι ἡ περὶ κινήσεως τῆς γῆς δοξασίς «εἶναι ἡ βδελυκτοτέρα πασῶν τῶν αἰρέσεων, ἡ λυθωρότερη καὶ ἐκκεντρωδέστερα, καὶ ὅτι ἡ ἀκρίβεια τῆς γῆς εἶναι τρεῖς ἄγρια. Τὰ ἐπιχειρήματα κατὰ τῆς ἀθανασίας τῆς φύλης, κατὰ τοῦ κλημνίου, κατὰ τῆς θείας ἐνσάρκωσης ἡ κ. π. ὁμῶς νὰ ἀνεχθῇ τις μάλλον παρὰ τὴν δοξασίαν, ὅτι ἡ γῆ κινεῖται. Εἰς μάκρην προσεπάθει ὁ Γαλιλαῖος νὰ ἀποδείξῃ τὴν ὑπαρξίν τῶν ἀνθρώπων τοῦ Διὸς προσφέρον τὸ τηλεσκοπικόν του εἰς τοὺς ἀριβαλλόντας. Αὐτοὶ ἡ διαμνησκόντο ὅτι ἦσαν ἀσθενεῖς νὰ βλέπωσι διὰ τὸ πῶς ἡ ἀντοὺς ἔβλεπον τοὺς ἀπείκλουν διαβόλους ὡς ἀπάτην. Ὁ ἀγαθὸς πατὴρ Κλάβιος ἀπελάθει, ὅτι αὐτὰ νὰ ἴδωσιν οἱ ἄνθρωποι δορυφοροῦν τοῦ Διὸς, ἔπρεπε νὰ κατασκευάσωσιν ἔργαλειον ὅπως τοὺς δημιουργήσῃ. Εἰς μάκρην ὁ Γαλιλαῖος ἐπεμύνη νὰ υπερκαταστήσῃ αὐτὸν διὰ τῆς περιελπίτου πρὸς τὴν δοῦσαν ἐπιστολῆς του, διατενόμενος ὅτι θεολογικὰ ἐπιχειρήματα δὲν ἐνέπρεπε νὰ προσάγονται κατὰ τῆς ἐπιστήμης. Ὁ κόσμος γνώσκει καλλίστα τὸ ὅτι οὐλοῖται τῆς ἱστορίας του αἱ γινόμεναι ἀποπειραὶ ἐρχάτος δὲν ἴσχυον νὰ τὴν διασπείρουν. Ὅλος ὁ κόσμος ἀείπειν ὅτι ἐνθυμῆται τὴν τρέψαν ὁ Γαλιλαῖος πραγματικῶς ὑπὸ τὴν ὕβριν καὶ φυλάττειν ἰσοβάθειν μὴ ρητορικῶς βασάνους, τέλος δὲ πάντων τίνε τρόπῳ ἠναγκάσθη νὰ ἀπαγγεῖλῃ δημοσίᾳ καὶ γυναικτικῶς τὴν ἐξῆς παλινωδίαν του «Ἐγὼ ὁ Γαλιλαῖος, ἐδωροκοντούτης τὴν ἡλικίαν, διαμώτης καὶ ἐπὶ τῶν γονάτων μου καὶ ἐνώπιον τῶν βιαιτέρων ἐξορσιστῶν, ἔγνων πρὸ τῶν ὀρθολογῶν μου τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον, ἐπὶ

τοῦ ὁποῦοι σπηρίζω τὴν χεῖρά μου, ἐξομῶν, ἀναθεματίζω καὶ ἀποπτύω τὴν πλάνην καὶ αἵρεσιν τῆς κινήσεως τῆς γῆς.» Οὕτω πως κατεβλήθη ὁ Γαλιλαῖος, ἀναγκασθεὶς νὰ ἐξομῶσιν ἐνώπιον τῶν ἐπερχομένων γενεῶν. Τὰ βιβλία του κατεδικάσθησαν, εἰς δὲ τοὺς φίλους του δὲν ἐπατάγη νὰ ἐγείρωσι μνημεῖον ἐπὶ τοῦ λειψάνου του. Καθ' ὅλα τὰ φαινόμενα ἀπόλωντο τὰ ἔργα του.

Διηγουμένοι ταῦτα δὲν θέλομεν νὰ ἐπιρρίψωμεν μομφὴν ἰδίως κατὰ τῆς ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας. Ὁρεῖλομεν ἀληθῶς νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι τινὲς ἐκ τῶν ἐπιστημοτέρων ὑπαδῶν τῆς ἀπεπειράθησαν νὰ προλάβωσι τὸ μέγα τοῦτο λάθος· ὁ ἴδιος ὁ πάπας εὐχαρίστας ἤθελε νὰ τὸ ἀποσοβήσῃ, ἀλλ' ἡ καταστροφὴ ἦτο ἀνωτέρα τῶν δυνάμεών του. Ὅλος ὁ πολιτισμένος κόσμος ἔπαιε, διαμαρτυροῖται καὶ καθολικοὶ ἐπίσκοποι δὲν ἦτο σπᾶσμα τῆς θρησκείας, ἀλλ' ἔπαιον οἱ μυωπαῶντες καὶ στενωπράτοι ἄνθρωποι οἱ ἀναμιγνύοντες θρησκείαν καὶ ἐπιστήμην. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἔζη ἐν Εὐρώπῃ εἰς τῶν περὶ νουοστέρων ἀνδρῶν τοῦ κόσμου. Μ' ἔδον ὅτι πολλὰ τῶν θεωριῶν του ἦσαν σωληραὶ, ἐκπροσώπωνται ἡμᾶς πολλὰς ἀληθείας. Οὗτος ἦτο ὁ René Descartes ὁ Καρτέσιος. Οἱ μαχηταὶ τῆς ἐπιστήμης ἀνέλαβον νέαν ζωὴν ἐν αὐτῷ, ὅστις ἐπέχειρᾶσθη καὶ ἀνεκταλίσσεν ἐν τῇ εὐρείᾳ διανοίᾳ του πάσας τὰς ἐπιστημονικὰς γνώσεις τοῦ καιροῦ του, τὸ δὲ ἀποτέλεσμα ὁρεῖται καὶ θεωρηθῇ ὡς νέα ἐποχὴ ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ σκοπὸς του ἦτο νὰ συμπαραλάβῃ πάσας τὰς μαθίσεις καὶ θεωρίας εἰς ἓν ῥεγγραμμα περὶ τοῦ Κόσμου, εἶδει δὲ τὸν Κόσμον νὰ καταγινόμενος μόνον περὶ τὴν σπουδὴν τῆς ἀνατομικῆς ἐνδεκᾶ ἔπν. Μικρὰς ἐπιβουλῆς ἦτο ἡ μαχητικὴ, ἀλλ' ἡ τύχη τοῦ Γαλιλαίου τοῦ ἀγέφυκε πᾶσαν ἐλπίδα καὶ ὅλην τὴν δραστηριότητα. Ἡ μάχη ἐφάνητο ἀπολωσθεῖσα, ὅσοι ἔγκραττοι ὄντες ὁλοτελὺς τὸ μέγα του ὅργιστον.

Ἀλλ' οἱ μαχηταὶ συνάθοντο, ὁ Καμπανέλλας, μ' ὅλας τὰς φιλοσοφικὰς πηλῆδας, ἔγραψεν Ἀπολογία ἐπὶ τοῦ Γαλιλαίου ὅτι δὲ αὐτὴν καὶ διὰ τὰς λοιπὰς ἀναγκαιότητας καὶ πολιτικὰς του δοξασίας ὡς ἐπὶ ῥησάνους ἐπῆλθε. Εἰτα ἔρχεται ὁ Κλάβιος, ὅστις κερδίζει νίκας ὑπὲρ τῆς ἐπιστήμης, ἀλλ' εἶναι δυνάμεις καὶ λαλεῖ ὡς φοιβόληπτος, πού καὶ ποῦ, ἐνῷσι σκώττειται, ἄλλοτε φυ-

λακίζεται. Οί Διαμαρτυρούμενοι ἐν Σουρία καὶ Τυβήνι καὶ οἱ Καθολικοὶ εἰς Ρώμην ἐπιτίθενται κατ' αὐτοῦ· ἀλλ' ἰδοὺ κατόπιν ἐπιτίθεται ὁ Νεύτων, ὁ Huyghens καὶ ἄλλοι πρωταθληταί, ὥστε ἡ ἐπιστήμη μένει νικηφόρος. Οὐχ ἦτον ὁμοῦ ὁ πόλεμος δὲν ἔκπαινε ὁλοκαύρως. Ἐπὶ τῆς δεκάτης ἐβδόμης ἐκκονταετηρίδος καθ' ὅλην τὴν Γαλλίαν κανεῖς δὲν ἐτόλμα φάσμα φανερὰ νὰ διδάξῃ τὴν θεωρίαν τοῦ Κοπερνίκου, καὶ ὁ μέγας ἀστρονόμος Κασσίν ποτε δὲν τὴν ἀνεκέρυεν. Εἰς τὰ 1672 ὁ πατὴρ Ἰησουΐτης Riccioli δισχυρίζετο δημοσίᾳ, ὅτι ὑπάρχον ἀκριβῶς τεσσαράκοντα ἐννέα ἐπιχειρήματα ὑπὲρ τῆς Κοπερνικῆς θεωρίας καὶ ἐβδόμητον· ἀ ἐπὶ κατ' αὐτῆς, ὥς ἐπερίσσεον, λέγει· ἐκείνη δὲν λόγῳ ὅπως προτιμάται ἡ ὁρθόδοξος θεωρία. Περὶ τὰ τέλη τῆς δεκάτης ἐβδόμης ἐκκονταετηρίδος ἀκόμη, καὶ αὐτὸς ὁ Bossuet, ὑμνέτης αἰσθῆς τῆς Meaux, μεταξὺ τῶν θεολόγων ἀπεράνθη ὑπὲρ τῆς Πτολεμαϊκῆς θεωρίας ὡς συμμόνον πρὸς τὰς Ἱερὰς Γραφάς. Κατὰ δὲ τὸ 1746 ὁ μέγας μαθηματικὸς τῶν Ἰησουϊτῶν Boscovich μετεγείραθη αὐτὰς τὰς λέξεις. «Τὸ κατ' ἐμὲ ἐν πλήρει σεβασμῷ τυγχάνων ὑπὲρ τῶν θείων Γραφῶν καὶ τῆς Ἱερᾶς Ἐξέτασεως, θεωρῶ τὴν γῆν ὡς ἀκίνητον, ἀλλ' ὁμοῦ πρὸς εὐχέρειαν ἐρμηνείαν συζητῶν ἀπορρίπτωμαι ὡς νὰ ἐκινεῖται ἡ γῆ, διότι εἶναι ἀποδειγμένον, ὅτι ἐκ τῶν δύο ὑποθέσεων τὰ φαινόμενα συνηγοροῦν μᾶλλον ὑπὲρ τῆς ἰδίας ταύτης».

Οἱ Διαμαρτυρούμενοι θεολόγοι τῆς Ἀγγλίας δὲν ἦσαν εὐνοϊκώτεροι. Εἰς τὰ 1772, ὅτε ἀνεχώρησεν ὁ περιλάλητος ἀπόστολος δι' ἐπιστημονικὰς ἀνακαλύψεις ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ πλοιάρχου Κούκ, ἐξελέχθη ὁ Πρίστλεϋ ὡς ἰσοχύτερος τῶν τότε ἐπιστημόνων ἀνδρῶν, παρακληθεὶς ἐπιτιπδὲς ὑπὸ τῆς Ἀγγλικῆς κυβερνήσεως. Ἀλλ' ὁ κληρὸς τῆς Ὁσωνίας καὶ Κανταβριγίας ἐπεμύχαν, ὁ Πρίστλεϋ ἐθεωρεῖτο γωλιανὸν κατὰ τὸ περὶ Τριῶδος δόγμα, καὶ ἔνεκα τούτου διεκρύβαν ὅτι θὰ διεστέροτο αἱ ἀστρονομικαὶ αὐτοῦ παρατηρήσεις, ὅθεν παρηγωνίσθη, καὶ ἡ ἀποστολὴ ἐκείνη ἐκολοβώθη. Τοιαύτη ἀντίδρασις δὲν ἔλειπε καὶ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς ἡμῶν. Τὴν 5 Μαΐου 1826 συνήχθη μέγα πλῆθος εἰς Thoru ἐκ πανηγυρίων τὴν τριακοσιεστὴν ἐπιτεῖον ἡμέραν τοῦ Κοπερνίκου καὶ ἀποκαλύψωσι τὸν ὑπὸ τοῦ Thornaldsen ποιηθέντα ἀνδριάντα αὐτοῦ· ὁ Κοπέρνικος ἐβίωσεν εὐσεβῶς

καὶ χριστιανικῶς καὶ διεκρίντο διὰ τὴν ἀπολικὴν χριστιανικὴν συμπεριφορὰν του. Ποτὶ δὲν ἐκατηγορήθη διὰ τὰς θρησκευτικὰς πεποιθήσεις του· ἦτον ἐρμημέριος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Franenberg καὶ ἐπὶ τοῦ τάφου του ἐνεγράχθη, ὡς εἰδομεν, τὸ πλεόν συγκλητικὸν ἐπιτίμιον διὰ χριστιανόν· φυσικῶς τῷ λόγῳ λοιπὸν τὸ συνελθούσθιν πλῆθος ἐκαρῶναι θρησκευτικὴν τινα τελετὴν. Ὑπείθετο ὅτι τὰ πάντα προκατηρτίσθησαν περὶ τούτου. Ἄδυσαν οὖν ἐν παρατάξει εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ἐπερίμενον. Ἡ ὥρα προέβαινε, ἀλλ' οὐδεὶς τῶν ἱερῶν ἐράνιτο, οὐδεὶς δὲν ἐπιέσθη νὰ παρουσιασθῇ. Ὁ ἀπολικὸς ὁ καλοκάσθη νὰ παρουσιασθῇ ὁ εὐσεβὴς Κοπέρνικος, τὸ εὐγενέστερον σκεῦος τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς θρησκείας οὐχ ἦτον ἡ τῆς ἐπιστήμης, ἐθεωρεῖτο εἰσεῖσι ὡς ψυχὴ κεκολλημένη. Ἐπὶ τῇ πεμπλῶν μετὰ τούτο τὸ περιστατικόν, τὸ μυστήριον τοῦ ἡνὸς ἀκόμη εἰς τὸν «Κατάλογον τῶν ἀπηγορευμένων τοῖς χριστιανικοῖς βιβλίων». Ὁ πόλεμος οὗτος κατὰ τῶν τεθνήκτων τρομάκων τῆς ἐπιστήμης διὰ τὴν Ἐκκλησίαν. Τὴν 10 Μαΐου 1868 ἐξήρθη ὁ Ἀλέξανδρος Von Humboldt, τὰ ἔργα τῶν ἔργων τὴν μεγαλειότητα δοῦσαν εἰς τὸν ἐνωστὸν αἰῶνα καὶ ἡ κηδεὶα του ἐγένετο πομπωδιστέρη ἐξ ὧων εἶδε τὸ Βερολίον. Μεταξὺ τῶν τιμωμένων αὐτὴν διὰ τῆς ἐν αὐτῇ παρουσίας τῶν ἡνὸν ὁ ἀντίβασις νῦν δὲ αὐτοκράτωρ τῆς Γερμανίας, ἀλλ' ἐκ τοῦ κλήρου δὲν ἦσαν παρόντες, εἰμὴ ὁ λειτουργὸς τῆς ἡμέρας καὶ τινες ἄλλοι· μὴ ὁρθόδοξοι θεωροῦμενοι. Ἀποπέριε ἀνανέως τῆς μάχης δὲν ἔλειψαν καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἀγγλίας ἀπεπειράθη κατὰ τὰ 1864 νὰ δεσμεύσῃ τὴν ἐπιστήμην, ἀλλ' ἐχλευάσθη πικρῶς ὑπὸ τοῦ Herschel, τοῦ Borring καὶ τοῦ de Morgan. Ἡ Σύνοδος τῶν Λουθηρανῶν εἰς Βερολίον τῇ 1868 διεμαρτυρήθη ἐναντίον τῆς ἀφαιδωμένης ἐπιστήμης. Ἐν μέσῳ αὐτῆς ὁ ποιημάρχης Knak ἀπεδοκίμασε τὴν θεωρίαν τοῦ Κοπερνίκου πάντα ταῦτα καὶ αὐτὸς ὁ Σάλλαςος, τὸ μεγαλύτερον λάθος τῆς Ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας εἰς τὴν ἀποδείξεις τοῦ διευρητισμοῦ μαρ.

Ἀς ἐξετάσωμεν λοιπὸν τί ἐκέρθησεν ἐκείτερον μέρος ἀπὸ τὸν μακρινὸν καὶ πεισματωδῆ τούτον πόλεμον. Ἡ μερίς ἥτις ἤθελε νὰ καθυποβάλλῃ τὰς μεθόδους καὶ τοὺς σκοποὺς τῆς ἐπιστήμης εἰς τοὺς τῆς θεολογίας, καὶ τοὺς ὁρμημένη γενικῶς ἀπὸ εὐσεβείας καὶ εὐκρινείας

МЕЧНИКОВА

πεποιθῶσιν, ἐπίσταντες εἰς τὸν Χριστιανισμόν σιγῶν ἀλλεκαλλήλων προσδοκῶν καὶ τὸν κατέστησε πιστὸν εἰς πολλοὺς ἐκ τῶν βελτίστον ἀνδρῶν τῆς Εὐρώπης. Διὰ ποίαν ἄλλην αἰτίαν ὁ Ρικέττος, ὁ Βρούνος καὶ ὁ Βανίνι, ὅτε παρουσιάσθη εἰς αὐτοὺς ὁ Ἑσταρωμένος, εἰς τὰς ὥρας τοῦ μαρτυρίου των, ἔρρεψαν τὴν κεφαλὴν των μετ' ἀποτροπῆς ἀπὸ τὴν εὐλογημένην εἰκὼν ἐκείνην; ἄλλως διότι ὁ Χριστιανισμός συνεκατίσθη μετὰ τὴν ὀρθόδοξον τυραννίδα τοῦ νοῦς. Τὸ δὲ χεῖριστον πάντων οὐ εὐσυνείδητος πρῶτα εἰς τὴν πίστει ἐνεγάρχεσαν βαθείας εἰς τὴν καρδίαν ὅλης τῆς Εὐρώπης τὴν ἀτυχιστέραν τῶν ἰδεῶν, τὴν ἰδεῶν ὅτι ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχει ἀνταγωνισμός μεταξὺ ἐπιστήμης καὶ θρησκείας. Ὡς ὁ ἐπιδήμιος, ὅστις ἐξ ἀπειρίας προσδένεται εἰς τὴν ἀγκυρὰν τοῦ βυβλικίου πλοίου, ἰδεῶν τὰ μεγάλα θεμελιώδη δόγματα τοῦ Χριστιανισμοῦ διὰ τῶν ἰσχυροτέρων καλωδίων τῆς λογικῆς τῶν ἡμετέρας ἰδίας των σφαλμάτων ἰδίας περιεπισθῆναι, ὥστε μικροῦ ἰδίων ἵνα καταπισθῶσιν ἐρῶσιν καὶ μαθήσεις προῦδουν. Ἐξ ἄλλου μέρους ἐπ' ἔργον ἡ ἐπιστήμη διὰ τὴν θρησκείαν; Ὁ Κόπλεϊνς, διαρῶν τὸν διωγμὸν διὰ μόνον τοῦ φυσικοῦ θανάτου, ὁ Γουόλντν Βρούνος, ὅπως, τὸν διὰ πυρὸς θάνατον, ὡς τέρμα ἀσέβειας, ὁ Κίτλερς, κυνηγετούμενος ἐπίσης ὑπὸ Διαμαρτυρημάτων καὶ Καθολικῶν, ἔδωσαν εἰς τὴν θρησκείαν ἰσχυρὰ νέα θεμελίω, ὡς ἡλὸν νέαν καὶ ἐνδοξήν, ἐννοια, νέαν καὶ εὐρύτεραν ἀποκαλύψαν τῆς θείας δυναμείας. Ὑπὸ τὸ ἀρχαῖον σύστημα ἔρχον τὸν βασιλικὸν ἀστρονόμον Ἀλρόνσον τῆς Καστίλλας, ὅστις βλέπων τὴν πωχείαν τοῦ Πτολεμαίου συστήματος καὶ μὴ γινώσκων ἄλλο, ἐξέπληξε τὴν Εὐρώπην βλαστημάτων, ὅτι ἂν ἐτίγχανε παρὼν ἐπὶ τῆς δημιουργίας, ἥδυναν τὴν ὑπαγορεύει καλλιτέρην διάταξιν τῶν οὐρανίων σωμάτων. Ὑπὸ τὴν ἐπιτροπὴν τοῦ νέου συστήματος ὁ Κίπλερς, ἑμπλὺς θρησκευτικὸν πνεύματος, ἀνέκραγεν· «ὡς ἀπὸ τοῦ αἰῶνος ὡς ὁ Θεὸς σέπτεται.» Ἡ διαφορὰ κατὰ τὸ θρησκευτικὸν πνεῦμα τούτων τῶν δύο ἀνθρώπων δεικνύει πόσον ἐκέρχονεν ἡ ἐπιστήμη ὑπὲρ τῆς θρησκείας. Ἀλλὰ δὲν δύναμεθα νὰ παραιτώμεν τὴν κατ' αὐτὴν πρόσφατον ἐρῶν, εἰναὶ δὲ αὐτὴ περιεργος ἰδίως, διότι ἐπὶ τινὰ καὶ ἡμέραν ἐφαίνετο ἐντέλως ἀπολειθεῖσα καὶ ἐπομένως ἐκέρχον κατὰ κράτος διὰ τῆς σταθερᾶς προόδου

τῶν ἐπιστημονικῶν γνώσεων. Πρόκειται περὶ τῆς Νεμελίδους ὑποθέσεως.

Αἱ ἱερὰ Γραφαὶ ἄς παρελάθομεν ἀπὸ τοῦ Ἰουδαίου ἀπομνημονεύοντος σαφῶς περὶ τῆς δημιουργίας τῶν οὐρανίων σωμάτων διὰ τῆς τοῦ Θεοῦ ἀμέσου παρεμβάσεως καὶ πρὸς ὄφελος τῆς γῆς. Αὕτη ἦτον ἡ θεωρία τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας καὶ διεδόθη διὰ τῶν μεγάλων διδασκάλων τῆς θεολογίας. Αὕτη τὴν ἰδεῶν διακινῶν ἡ ζωγραφικὴ παράστασις ἐπὶ τοῦ πυλῶνος τῆς Μητροπόλεως ἐν Friburg, ὅπου ὁ Παντοδύναμος φαίνεται δημιουργῶν καὶ τοποθετῶν πλῆθος μικρῶν ἡλίων, σελήνων καὶ ἀστέρων καὶ ἐν τῷ μέσῳ πάντων ἐν εἰδεί μεγάλῃς παροφίδος τὴν γῆν. Ὁ σύννομος χαρακτὴρ τοῦ προσώπου τοῦ δημιουργοῦ ἐμφαίνει σφίην περὶ τὸ τεχνάζεσθαι. Αἱ γραμμαὶ τῶν μυνῶν του δεικνύουσιν ὅτι ἡ σχολεῖτο σπουδαίως. Κατὰ φυσικὸν λόγον λοιπὸν λιθοῦσι καὶ ζωγράφοι τοῦ Μεσαίωνα, καὶ ἐπὶ μεταγενεστέρων ἐποχῆς, παριστάνουσιν τὸν Παντοκράτορα ὡς κεκμηκῶτα καὶ ἀπολαύοντα ἀξιοπρεποῦς ἀναπαύσεως μετὰ τὴν δημιουργίαν. Αἱ ἰδέαι αὗται, κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥσσον ἀκριτοὶ ἐν τῇ συναρείσῃ, ἐγένοντο θεμελιώδεις δόγμα τῆς μεταγενεστέρων ἐποχῆς. Περὶ τὰ τέλη τῆς παρελθούσης ἐκατονταετηρίδος, ὁ Βρούνος ὑπέσπαζε τὴν θεμελιώδη ἰδεῶν τῆς νεμελίδους ὑποθέσεως, καὶ ὁ Κάντιος συνεκτίθει περὶ τῆς πραγματικότητος αὐτῆς, ὁ δὲ Laplace τὴν ἀντίστροφον αἰτιολογίαν τῆς ὑποθέσεως, ὅτι τὸ ἡλιακὸν ἥλιον σύστημα περιλαμβάνον τὸν ἥλιον, τοὺς πλανήτας, καὶ δορυφόρους αὐτῶν μετὰ τῶν διαφόρων κινήσεων, ἀποστάσεων καὶ μεγεθῶν εἶναι φυσικὸν ἀποτέλεσμα τῆς ἐλαττωμένης θερμότητος ἐνὸς νεμελίδους ὅγκου ὕλης, ἀποτέλεσμα ὑπὲρ τοῦ φυσικοῦ νόμου. Κατακραυγὴ ἡγήθη αὕτη κατὰ τῆς ἀθέτου τῆς ἰδέας, σμερδαλὸς δὲ π' ἄλλος ἐπαύθη. Ὁ Laplace διασυρρίζεται, ὅτι ἀπ' αὐτοῦ ἐν τῷ οὐρανῷ πολλὰ νεμελίδων τεύχεα εἰς κατάστασιν ἀπὸ τοῦ αἰῶνος, καὶ ἐκτείνοντο αὐτὰ διὰ φυσικῶν νόμων καὶ μαθηματικῶν ἀποδείξεων κατέδειξε, ὅτι ἡ θεωρία του ἐξηγεῖ καλ' ὁλοκλήρως τὰ οὐράνια φαινόμενα, καὶ μ' ὅλας τὰς κατ' αὐτὴν φαντασίας ἐκρηκτικότητας, ὅποτε τὰ τελειώτερα τηλεσκοπία ἀνέκτισαν τεράχια τινὰ τῆς νεμελίδους ὕλης εἰς σφηνὸς ἀστέρων. Τότε οἱ ἀντίπαλοι τῆς νεμελίδους ὑποθέσεως ὑπερχάρησαν· ἐψηλάλουν παῖδας εἰς τὴν ἀστρονομίαν, διότι, ὡς

τῆς ἱστορικῆς κριτικῆς τείνει εἰς τὸ νὰ ἀναστρέψῃ τὰς θέσεις τῶν δύο ἀνδρῶν, οἵτινες φέρουσι τὸ αὐτὸ ὄνομα Bacon: ὁ Μείγας Στραγγιδορύλας καὶ συγγραφεὺς τοῦ Νέου Ὀργάνου φαίνεται ἐκπίπτων, ὃ δὲ Bacon ὁ δεσμώτης καὶ συγγραφεὺς τοῦ Μελλοῦς Ποιήματος διακρίνεται περισσύτερον ὡς φιλόσοφος.

Τὸ σύγγραμμα τοῦ Roger Bacon, ὁποῖον ἤδη ἀποκαλύπτεται, ἦτο θαυμασίον πόνημα· ἐργάσθη οὗτος ἀποτελεσματικῶς εἰς τὴν φιλοσοφίαν καὶ εἰς πάσας τὰς ἐπιστήμης, εἰγε δι' ὁρθὰς καὶ ἀκριβεῖς μαθήσεις. Ὑπ' αὐτοῦ μάλλον παρὰ ὑπ' οὐδὲν ἄλλου ἀνδρὸς τὸν μεσαιωνὸν ἐποδηγετῆθη ὁ κόσμος εἰς τὰς γυνήκεας ἀραρπάζας τῆς ἐπιστήμης, εἰς διευρύνσεις, ἐξ ὧν προέκυψαν αἱ πολυτιμότεραι ἐπιστήραι· ὥρολογία, ρακοί, ἥτοι ἀφρικουροὶ ὡκλῆς, ὑπερσυντικὰ κάτοπτρα, τηλεσκοπία δι' αὐτῶν γινέμεντο γνωστὰ εἰς τὸν κόσμον ἄμεινον ἢ ἐμείσας. Ἐν τοῖς συγγραμμάσιν αὐτοῦ εἰσάγονται συντάγαι πρὸς ἐκκλήσειν τοῦ φωσφοῦ, τοῦ μαγνητικοῦ μετάλλου καὶ τοῦ βισμούθου. Μάλιστα διατίθενται τινες, οἱ ἐξηρῶσθε τὴν δύναμιν τοῦ αἵματος. Αὗτος φαίνεται, ὅτι πρὸς ἀπεργασίαν εἰς τὴν κατάληψιν τινων ἐκ τῶν πρώτιστων διδασκαλίων τῆς νεωτέρας χημείας. Ἡ θεωρία τῶν ἱερυνῶν τοῦ ἥτο εὐρύτερα τὸν ἀποτελεσμάτων τούτων. Εἰς ἐποχὴν ὅτε ἡ φυσικοὶ φιλοσοφία μόνον ἰδαφίλει τὸν ἀνθρώπου, οὗτος ὑποστήριξε τὴν πραγματικὴν συζήτησιν καὶ τὴν βοήθειαν τῆς φυσικῆς ἐπιστήμης διὰ τῶν μαθηματικῶν. Εἰς αἰῶνα, ὅπου μεταρρῶμεν τις πειράματα ἥτο βέλκεις ἐπὶ θὰ περιμερνεῖται, καὶ ἐκινδύνει καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν τὸν ἐνίστοι, αὐτὸς ἐπέμενε ἐπικαλοῦμεν τὸν λογικὴν τῶν πειραμάτων καὶ περιμερνεῖ τὸν κίνδυνον εἰς διέσπινθετο. Ὅλγιον ἀνδρὲς τὸν ὑπερίβησαν κατὰ τὴν περίνοιαν. Ἀναγκάσκειν τις τὸν τρόπον τοῦ σκέπτεσθαι τοῦ Βέκωνος περὶ τῆς θλάσεως τοῦ φωτός, τὸν νομίζει ἀληθῶς εὐδὲν ἡλπιον.

Οὗτος ὑπὸ τὴν πρώτην ἐροδὸν τῆς μάχης· οἱ μάλλον εὐσυνειδήτοι ἀνδρες τοῦ καιροῦ τοῦ ἐνέμεσαν καθ' ἑαυτῶν νὰ τὸν πολέμωσι καὶ ἐπέτελλον κατ' αὐτοῦ μετ' ἀκρατῆτος ὀργῆς. Ὅχι διότι δὲν ἐπίστευεν εἰς τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν, διότι ποτὶ δὲν ἐκατηγόρηθη διὰ τοῦτο· ἢ ὑποδοχὴ τοῦ ἥτο ἀπορημάχτος. Προσεβλήθη καὶ κατεδικάσθη, κατὰ τὴν ἡμετέραν τὴν ἀντιπάλην του, εἰνέκα τινων ὑπόπτων νεωτερισμῶν.

Ἐξεσφενδύνισαν κατ' αὐτοῦ πρώτον τὸ εὐχρηστον παλαιὸν ἐκείνο βέλος, τὸ ὅποῖον ἐμὸς μὲν τὰ ἐπιθετὰ ἀπιστος καὶ ἀθεος ἀπεράσισε τὴν τύχην τοσούτων μαχῶν, τούτῳ τὴν καταγγελίαν μαγείας καὶ συμμαχίας μετὰ τοῦ Σατανᾶ. Οὗτος δὲ ὑπερησπισθὲν ἐαυτὸν διὰ τοῦ ἀτυχεστέρου ὅπλου, δι' ὅπλου τὸ ὅποιον ἐκράχεν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ἑδραφεν ἐαυτὸν περισσύτερον παρὰ τοὺς ἐχθροὺς του, διότι ἤλθει νὰ διατριβονεῖσθαι τὴν ἰδέαν τῆς μετὰ τοῦ Σατανᾶ συνθήκης, καὶ ἀπειδείν ὅτι πολλὰ φαινόμενα, τὰ ὅποια ἀποδίδονται εἰς τοὺς δαίμονας, εἰσὶν ἀποτελέσματα φυσικῶν αἰτιῶν. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον προσέβητεν ἡμπερστικὴν ὕλην εἰς τὴν ἐρώγα τὸν παθῶν· τὸ νὰ βέλῃ τις νὰ περιορίσῃ τὴν δύναμιν τοῦ Σατανᾶ ἐνομίζετο ποτε οὐκ ἦτοον αἰδέειν ἢ νὰ περιορίσῃ τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ. Κατ' οὐδὲν δὲν τῷ ἐχρησμεύσαν οἱ ἰσχυρώτεροι προστάται· ὅτε ἀνηγορεύθη πάσας ὁ φίλος τοῦ Guy Foulkes, ὁ Βέκων εὗρεν ἄνεσιν ἐπὶ τινα καιρὸν, ἀλλ' ἡ μηχανὴ τῶν ἐχθρῶν τοῦ ὑπερσχεύεν. Εἰς μίαν ἀνέκδοτον ἐπιστολὴν ὁ Βέκωνος λέγει, ὅτι τοῦ Βέκωνος ἡμέραν τινὰ μέλλοντος νὰ διείρῃ πειράματὰ τινὰ ἐνώπιον ὀλίγων φίλων τὸν ὅλην ἡ πόλιν τῆς Ὀξωνίας κατεβουδῆθη. Ἐπίστευον οἱ ὁ Σατανᾶς θὰ ἀπέλυτο ἐκ τῶν κατασχόντων. Ἱερεις, καθηγηταὶ καὶ σπουδασταὶ ἔτρεχον πανταχοῦ, τὰ ἱματῖα τῶν ἐκμαίοντο εἰς τοὺς ἀνέμους καὶ πανταχοῦ ἠκούετο ἡ κραυγὴ θάνατος κατὰ τοῦ μάγον· ἡ κραυγὴ αὕτη ἀντίχει ἀπὸ κελλίου εἰς κελλίον καὶ ἀπὸ αἰθέσεως εἰς αἰθουσαν. Ἀλλ' ἡ ἐκθεσις ἔλαβεν ἐπὶ ροβερῶτερον χαρακτῆρα. Τὰ δύο μεγάλα θρησκευτικὰ τάγματα, Φραγκισκάνοι καὶ Δομινικανοί, ἤρξαν πρὸς ἀλληλά τοῖον νὰ καταπολέμωσιν καλλίτερον τὰς περὶ χημείας καὶ φιλοσοφίας νέας ιδέας. Ὁ ἄγιος Δομινικὸς, ἐν ᾗ ἐιδικρινεῖται του, κατεδικάσθη ἐπιστήμης ἡρώων· ἔρευναν διὰ πειραμάτων καὶ παρατηρήσεων· καὶ ὁ ἀρχηγὸς τοῦ τάγματος τῶν Φραγκισκάνων κατεφέρετο λάβρος ἐπίσης διὰ τοὺς αὐτοὺς λόγους. Τῷ 1243 οἱ Δομινικανοὶ ἐπέμενε ἀπηγορεύσαν τὰ μέλη τοῦ τάγματος τῶν ἀπὸ τὴν σπουδῆν τῆς λατρικῆς καὶ φυσικῆς φιλοσοφίας. Κατὰ δὲ τὸ 1287 ἡ ἀπαγόρευσις αὐτὴν ἐξετάθη καὶ εἰς τὴν σπουδὴν τῆς χημείας. Κατ' ἐκείνον τὸν καιρὸν ὅρισαν νὰ μετασφαιρίζωνται ἐν νεοτεχνίς ὅπλοις διὰ τὰ πείδη τῶν μαχῶν τούτων μετὰ μεγάλῃς ἐπιτυχίας.

Οἱ Ἀρχιερεῖς εἶχον κατορθώσεις λαμπρὰς ἱερα-
ρίσεις ἐν τῇ ἐπιστάτῃ. Ὅθεν ἀπ' αὐτοὺς ἐπο-
ρίσθησαν οἱ ὁρσικομανεῖς τὸ νέον βέλος κατὰ
τῶν σωτηριῶν. ἦτο δὲ τὸ ἐπιθετὸν Μωα-
μεθανισμὸς, αὐτὸ ἱερωνόμισαν ἀποτελεσματι-
κῶς κατὰ τοῦ Βάκωνος. Οὕτω πως κατα-
γνωσθῆναι τέλος πάντων καὶ ἐρυστακισθῆναι ἐπὶ
ἐχθρῶν του. Ἐκ τῆς τελευταίας ἐπιθανατίου
ἐκφωνήσεως αὐτοῦ δυνάμει, νὰ συμπεράνω-
μεν πόσον βαθύς ὁ ἀγὼν ἐβόσκησε τὸ πνευ-
μά του. «Εἴθε, λέγει, μὴ ἐμερίμων καὶ ἐ-
υδράζωμαι τοσοῦτον διὰ τὴν ἀγάπην τῆς
ἐπιστήμης.» Εἶναι λυπηρὸν νὰ συλλυγηθῇ τις
ὅποια εὐεργετήματα ἤδυνάτο ὁ μέγας οἷτος
ἀνὴρ νὰ προσφέρῃ εἰς τὴν ἀνθρωπότητα, καὶ
οἱ ἄνθρωποι δὲν ἀπεποιοῦντο τὰ δῶρά του.
Αὐτὸς ἐκράτει τὴν κλεῖδα ὁρσασμῶν, οἵτινες
θὰ ἀπῆλλαττον τὴν ἀνθρωπότητα ἀπὸ αἰώ-
νων πλάνης καὶ ἀθλιότητος. Ἐχων τὰς ἀ-
νακαλύψεις του ὡς βάσιν καὶ τὴν μεθοδὸν
του ὤδηγον πόσον δὲν θὰ ἐκέρδιζεν ὁ κόσμος!
δὲν ἠδίκηθῃ ἡ γενεὰ ἐν ἧ αὐτὸς ἔζη μόνη,
ἀλλὰ καὶ ἡ παρούσα ἐπίστασις. Ὁ δέκατος ἐνα-
τος αἰὼν τὴν αὐτὴν ἐπαθε στέρησιν διὰ τῆς
καταδρομῆς τοῦ Βάκωνος, οἶαν καὶ ὁ δέκατος
τρίτος· ἀν' ἑκάστου δὲν ἐπέμβαιεν ἡ ὁρσικεῖα
εἰς τὰ τῆς ἐπιστήμης, ὁ δέκατος ἐνατος αἰὼν
ἀναμφιβόλως ἤθελεν ἀπολαύσει ἀνακαλύψεων,
αἱ ὅποιαι δὲν ἐδὲν ἐπιτευχθῶσιν ἴσως πρὸ τοῦ
εἰκοστοῦ. Χιλιάδες πολυτίμων ὑπάρξεων θὰ
ἀποκαθῶσιν ἐν τῇ παρούσῃ ἑκατονταετηρίδι·
δεκάδες χιλιάδων θὰ ὑπομείνωσι ὀλίφεις,
στερήσεις, νόσους, πτωχείαν καὶ ἀμάθειαν
δι' ἑλλειψὶν ἀνακαλύψεων καὶ μεθόδων, αἵτι-
νες θὰ προέχουν εὐδαιμονίαν εἰς τὸν κόσμον,
ἀν δὲν ἐγίνετο ὁ ἱσραηλινὸς οὗτος ὁρσικευ-
τικὸς ἀγωνισμὸς κατὰ τοῦ Βάκωνος καὶ τῶν
ἡμῶν αὐτῶν.

Συλλήβδην θεωρούμενοι οἱ ἀγῶνες πάντων
τῶν ἀθῶν δὲν ἐβλάψαν πόσον τὴν χριστιαν-
ικὴν ὁρσικεῖαν καὶ τὸν κόσμον ἐν γένει, ὅ-
σον οἱ ὁρσικομανεῖς μὲν, ἀλλ' εὐσυνείδητοι
διδάσκαι τοῦ Ρογέρου Βάκωνος. Κατεπονθῆ-
ναι τὸ ῥήγερὸν Βάκων, ὥστε ἐπὶ αἰῶνας οἱ
πρόμαχοι τῆς ἐπιστήμης εἰσῆλθον, ἀλλ' ἡ
διαμάχη δὲν ἐπαύσατο. Ἐκ τῶν σπλάγγων
αὐτῆς τῆς ἑκκλησίας προβαίνουσιν οἱ ἥρωες
τῆς ἐπιστήμης. Ὁ Ἀντώνιος De Dominis
παραιτεῖται τῆς ἀρχιεπισκοπῆς τοῦ Σπαλά-

θρου, ἐξετάζει τὰ φαινόμενα τοῦ φωτός καὶ
ἀπονήσκει συλλήβδην ἐντὸς τῶν ὁρίων
τῆς ἱερᾶς Ἐξετάσεως. Ὁ Πέτρος de la Ram-
pe ἰγείρεται κατὰ τῆς Ἀριστοτελικῆς σχο-
λῆς ἐν Παρίσις. Βασιλικὸν διάταγμα, προ-
κληθὲν ὑπὸ τῆς ἑκκλησίας, ἀπηγόρευσε τὰς
διδασκαλίας του, ἡ δὲ σραγὴ τοῦ ἀγίου Βαρ-
θολομαίου ἐκοψε τὸ νῆμα τῆς ζωῆς του. Ὁ-
λίγον μετὰ ταῦτα ἤρχισε τὰς ἐρεῖνας αὐτοῦ
ὁ Ἰωάννης Βαπτιστῆς Porta· μ' ὅλους τοὺς
παρалоγισμούς αὐτοῦ τὸ πόνημά του ὑπῆρξε
γονιμώτατον. Τὸ περί Μετεωρολογίας βί-
βλιον του ἦτο τὸ πρῶτον εἰς τὸ ὅποιον ἐδη-
μοσιεύοντο ὕμνους ἐπιστημονικαὶ ἰδέαι. Αἱ
ἐρευναὶ του ἐπὶ τῆς ὀπτικῆς ἔδωκαν εἰς τὸν
κόσμον τὸ σκεῦος τοῦ σκοτεινοῦ θαλάμου
(camera obscura), ἴσως δὲ καὶ τὸ τηλεσκό-
πιον. Οὗτος ἐπίσης προσεβλήθη ὑπὸ τῆς αὐτῆς
ἐκκλησίας ὡς ἀθέου διὰ φυσιτικῆς ἐρεῖνας
σχηματισθεῖσα ἑταιρία διὰ φυσιτικῆς ἐρεῖνας
ἐπιστημονικῶν διελεύθῃ, αὐτὸς δὲ προσεβλήθη
ἐκ τῆς ὀπτικῆς καὶ αὐστηρῶς ἐπεπλήχθη.

Κατὰ τὰ 1624 νόμι τινὲς χημικοὶ τῶν
Παρισίων διόχευαν τὴν πειραματικὴν μέ-
θοδον καὶ ἐγκαταλείποντες τὸν Ἀριστοτέλιν,
ἔδωκαν ἀρχαίαν εἰς τοὺς καταδηγτάς τῆς
θεολογίας, ἵνα ἀπαυθίσωσιν ἀπὸ τοῦ κοινο-
βούλιον τῶν Παρισίων καὶ κατάρθωσαν ὥστε
νὰ ἀπαγορευθῇ ἡ νέα αὐτῇ χημικῇ διδασκα-
λίᾳ ἐπὶ ποιῇ θανάτου.

Ἐν Ἰταλίᾳ ἐν τοσοῦτοις πόλεμοις οὗτος
ἤμαρ. Κατὰ τὰ 1657 ἦλθε ὁ ἡρώτης
συνεδρίασις τῆς Ἀκαδημίας Dei scientio ἐν
Φλωρεντίᾳ ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Ποιήτη-
πος Λεοπόλδου τῶν Μεδίκων. Ἡ Ἀκαδημία
αὕτη ὑπέσχετο μεγάλα εὐεργετήματα διὰ
τὴν ἐπιστήμην, ἦτο δὲ προσετὴ εἰς πάντας
αὐτῆς τοὺς θιασώτας. Ὁ μόνος αὐτῆς θεμε-
λιώτης νόμος ἦτον ἐὼς ἀποσκορακισμοὺς οἰου-
μένης εὐνοουμένης συστάσεως ἡ ἀφίεσις
φιλοσοφικῆς, καὶ ἡ ὑποχρέωσις τοῦ νὰ ἐρευ-
νῶσι τὴν φύσιν διὰ τοῦ καθαροῦ φωτός τῶν
πειρασιῶν αὐτῆς μετὰ ζήλου. Ὁ Borelli εἰς τὰ
μαθηματικά, ὁ Redi εἰς τὴν φυσικὴν ἱστορίαν
καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἐξέτειναν τὰ ὅρα τὸν μα-
θησιν. Θερμότης, ρῶς, μαγνητισμός, ηλεκ-
τρικὴ, ἐκπερδονιστικὴ δύναμις, ἡ πέψις,
τὸ ἀσπιδόστον τοῦ ὕδατος ἱσπουδάζοντο διὰ
τῆς ἀληθοῦς μεθόδου καὶ μὴ ἀποτελέσματα
εὐεργετικώτατα διὰ τὴν ἀνθρωπότητα.

Ἡ Ἀκαδημία ἐφάνη φροῦρον τῆς ἐπιστή-

МЕЧНИКОВА

ιδεῶν καὶ τῆς ὁδοῦ, ἦν ἡ Ἐκκλησία ἐνόμι-
ζεν ὁρθοδόξως, τὴν ἀνεπαρκῆ ὁδὸν τῆς ἀρι-
στοτελικῆς ἐρεύνης περὶ τὰς ἐπιστημονικὰς
ἀληθείας.

Εἰδομεν προηγουμένως ὅτι τὰ κατὰ τῶν ἀπορρομῶν ἐν χρήσει ὅπλα ἦσαν ὅς ἐπὶ τὸ πολὺ τὰ ἐπίθετα *ἀπαιτούς* καὶ *ἀέρος*. Εἰδομεν προσέτι ὅτι τὰ κατὰ τῶν χημικῶν καὶ ἰατρῶν ἐξοπλιζόμενα συνήθως ἦσαν τὰ ἐπίθετα *ρόχη* καὶ *σύμμαχος* τοῦ διαβόλου καὶ εἰς εἰς διάφορα πεδία τῆς μάχης ἐφύρμεν ἐν ἄλλοι καταστρεπτικῶν ὅπλων, τὸ ἐπίθετον *Μοσθεράδος*.

Κατὰ τῆς κεφαλῆς τῶν ἀνατόμων καὶ ἰατρῶν ἐξηκουσίνθησαν πάντα ταῦτα τὰ βιβλία, μάλιστα ἡ κατηγορία τῆς θέλεις κατήντης παρομνῶς δι' αὐτούς. *Ubi sunt tres malici, ubi sunt duo athei* (ὅπου τρεῖς ἰατροί, αὐτοὺς ὑπάρχουσι δύο ἀθεοί). Ἡ μελέτη ἐγένετο ποῦ κοινὴ κατηγορία, ὥστε πολλοὶ ἐκ τῶν πρῶν τῶν ἐπιστομῶν ἐκ ἐμπροσθεν αὐτοῖς. Μαθηματικὸς καὶ Ἀθεροπικὸς (ἐκ τοῦ Ἀθεροπικῶς διότι οὐκ ἰατροποιοῦντο Ἀραβῶς) ἔθετο ποῦ σκεδὸν συνόνουμι λέξεις ἐπὶ τῇ ἰατρικῇ καὶ ἐνεκα τούτου ὁ Περσένης στυγματίζει τοὺς Ἀθεροπικὰς ὡς ἀθετούντας τὴν βίβλιν τῆς Γενέσεως καὶ ἀλλοιούσας κατὰ τὸ Χριστό. » Ἀποστομῶντες τοὺς περὶ ἀνατομίας ἀρχαίους ἀγῶνας, ἀξέ- τάσσωμεν τοὺς ἀλλοὺς ἐνὸς μεγάλου εὐεργί- του τῆς ἀνθρωπότητος καὶ πρωταγωνιστοῦ ὑπὲρ τῆς ἐπιστημονικῆς ἀληθείας ἐν τῇ πογῇ τῆς ἀναγεννήσεως τῶν γραμμάτων καὶ τῆς θεσητικῆς μεταρρυθμίσεως, τὸν Ἀν- δρίου Βεαλλίου, βεμειλίου τῆς νέας ἐπιστή- μης, τῆς ἀνατομίας. Ἡ ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς ποῦ συγκροτήσας μάχην τιμῇ τῆν ἀνθρωπώ- τητα. Δι' αὐτοῦ οὐ φλοποιῖας ἐξήντησαν οὗτος ἱεράριος, ἀλλὰ πάλαις μεθόδους, διὰ ἑξήντησι να προαγάγῃ τὴν ἐπιστήμην δι' ἑλ- λῆς ἐπιστημονικῶν μέσων, διὰ κατεργετῆς ἐρεῖνης καὶ ἀκριβοῦς σημειώσεως τῶν ἀπο- τελεσμάτων. Ἐν τῇ ἐρευνᾷ αὐτοῦ γνώσις ἐρένη ἀπ' ἀρχῆς ἔτοχος ἀνὴρ ὁ βεαλλίος, πειρηνόσης τοὺς προμετωπίζοντες τὸν κιν- δύνου. Ἡ ἀνατομὴ ἀνθρωπίνου σώματος πρὸ τῆς ἐποχῆς τὸν ἐνομιζέτο ἱερῶς. » Ὁ Μουδῖνος καὶ τινες ἄλλοι ἀπὸ καιροῦ ἐκ καιροῦ ἐπὶ οὐλοῦσαν τινὰς αὐτῶν τὸν ποῦ εἶδος, ἀλλὰ διὰ φυσιολογικῆς ἢ παθολογι- κῆς ἐρεῖνης ἡ ἀνατομὴ ποῦ ἀπηγορευμένη. Εἰς τοὺς ποῦτοις αἴτιας ποῦ ἀποβλάττει

δρες, οίσις ὁ Τερτυλλιανὸς καὶ ὁ ἄγ. Αὐγουστίνος, ἀπεφάνθησαν ῥητορὰ καὶ μετ' ἀποστοφῆς κατὰ τῆς ἀνατομῆς νεκρῶν. Βονιφάτιος ὁ Η' ἐπιμαρτυροῦσε τὴν ἀνατομὴν ὡς ἱεροσυλίαν. Ὁ Βεσάλιος, ἐπιχωρίως θαρραλέως ἀπέναντι τοῦ ἱεροῦ τοῦτου δογματισμοῦ. Περιφρονήσας τὰς ἐκκλησιαστικὰς ἐπιτιμήσεις καὶ τὴν μαριανὰ τοῦ δήλου, ἐσπεύδαε τὴν ἐπιστήμην του διὰ τῆς μόνης μεθόδου. Ἦγε ἤδυνάτο νὰ φέρῃ χρήσιμα ἀποτελέσματα. Ὁ δὲ κίνδυνος δὲν τὸν ἐτρόμαξε. Περιφύλαττεν ἐκείνου ἀπυγχοῦντο κακοῦργοι καὶ εἰς νεκροτάφειον, ὅπως προηβουθεῖται τὸ ὕλην διὰ τῆς ἐρύνας του. Ἐν δὲ τῇ ἐρεύῃ ταύτῃ ἐκινδύνειεν ἐπίσης ἀπὸ τῆς πλάνης τῆς ἱερᾶς Ἐξετάσεως καὶ ἀπὸ τοῦ μίσους τῆς πανούλους. Πρῶτος πόντος ἤρξατο νὰ θεμελιώσῃ τὴν μεγάλην ἐπιστήμην τῆς ἀνθρωπίνης ἀνατομίας ἐπὶ τῶν στερεινῶν αὐτῆς βάσεων, ἐπὶ τῆς ἀκριβοῦς ἐξετάσεως καὶ παρατηρήσεως τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος. Τοῦτο δι' ἃ τοῦ πρώτου καὶ μέγα αὐτοῦ ἀμάρτημα, τὸ ὅποιον ἐπεβαρύνθη δι' ἐνὸς ἄλλου θεωρουμένου ἐστὶ μεγαλειότερον. Ἡ ἀσχολία ἔδρα ἰδέα τὸν ὑπερμάχου τοῦ Χριστιανισμοῦ κατὰ τὸν Μεσαίωνα ἦτο τὸ νὰ συνταυτίζωσι τὴν ἐπιστήμην μὲ τινα εἶδη ἐπιστήμης, τὰ ὅποια προωρίσθησαν νὰ ἀπολεσθῶσι καὶ ἤδη ἐκλείπουν βαθυπῶς. Ἀπαρμυλλήτως ὡς εἰς τὸν καίρῳ τοῦ Roger Bacon σπουδαῖοι ἀλλὰ πεπλανημένοι ἄνδρες προσεμάθουν πάσαις δυνάμεσι νὰ συνδέσωσι τὸν Χριστιανισμόν μετὰ τοῦ Ἀριστοτέλους. Ὡς εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ Reuchlin καὶ τοῦ Εἰρκμου ἐπέμενον νὰ συνταυτίζωσι τὴν Χριστιανισμὸν μετὰ τοῦ Θεωμά Aquina. Οὕτω πως κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Βεσάλιου οἱ τοιοῦτοι ἄνδρες εἰργάσθησαν παντοιοτρόπως νὰ συζεύξωσι τὸν Χριστιανισμόν μετὰ τοῦ Γαλιλεοῦ. Ὅθεν ὁ Βεσάλιος ἤμαρτε καὶ κατὰ τοῦτο, ὡς μὴ συμμορφωθείς πρὸς τὸ σύστημα τοῦ Γαλιλεοῦ.

Ἐν ἡλικίᾳ 28 ἔτων ὁ Βεσάλιος ἰδρυοσέυσε τὸ μέγα αὐτοῦ πόνημα περὶ τῆς ἀνθρωπίνης ἀνατομίας. Αἱ ἐρευνᾶι του ἐνεκα τῆς ἀκριβείας των ἦσαν ὁ θρίαμβος τῆς ἐπιστήμης, αἱ δὲ ἐν αὐτῷ εἰκόνες ἐνεκα τῆς ἀπομνημονεύσεως ἦσαν ὁ θρίαμβος τῆς τέχνης. Ὅπως προσκατευθῇ ὅσον ἐνιστίν ἐν τῷ ἀγῶνι, ὃν προέβλεπεν ὅτι ἐμελλε νὰ ἐγερθῇ ἐναντίον του, ὁ Βεσάλιος ἀρίστως τὸ σύγγραμμά του εἰς τὸν αὐτοκράτορα Κάρολον Ε'. Ἐν τῷ προσωπητικῷ αὐτοῦ πολὺν προσοκίζει τὴν μεθόδον τῶν ἐπιστημονικῶν ἐρευνῶν του καὶ

κατακρίνει τὸν φητακισμόν τῶν μετασινικῶν ἐπιστημονικῶν βιβλίων, καταδικάζων ταῦτοχρόνως τὰ ἄβηλα ἀνατομικὰ σκευάσματα καὶ δειγμάτων τὰ παρασκευάζεμενα ὑπὸ ἱατρῶν μὴ θελόντων νὰ προβῶσι μακρότερον τοῦ ἀρχαίου διδασκάλου των.

Ἀρίσως οὖν προσεβλήθη ὑπὸ τῶν δουλοφύλων ὑπαδῶν τοῦ Γαλιλεοῦ. Κατὰ τὸ σύστημα τῆς ἐποχῆς των, οἱ πρῶτοι ἀκροβολισμοὶ ἐγένοντο δι' ἐπιθέτων, καὶ, ὅτε ἐξηγλήθη ἡ σχεδὸν ἀλένωτος φρενὴ ταύτην, ἤρξαντο νὰ μεταχειρίζονται ὀξύτομωτερα ὅπλα, ὅπλα θεολογικὰ. Τὰ δὲ θεολογικὰ ταῦτα ὅπλα κατ' ἀρχὰς ἀπέτυχον. Σύντομος θεολόγος συγκληθεὶς νὰ ἀπορραβῇ ἂν ἡ ἀνατομὴ τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος ἦτον ἱεροσυλία, ἀπεκρίθη ἀρνητικῶς. Διὰ τὸν ἀπλοῦν λόγον ὅτι Κάρολος ὁ Ε' κατέστησε τὸν Βεσάλιον ἰδιαίτερον τὸν ἱατρὸν, δὲν ἤδυνάτο καὶ νὰ τὸν ἀπαλλοτριωθῇ. Ἀλλὰ μετὰ τὴν ἀνέγερσιν Φιλίππου τοῦ Β' ἐκ τῆς Ἰσπανίας εἰς τὸν θρόνον ἔλθῃ ἡ σκληρὰ ἡλλοιότης. Ὁ ἀπηνέστερος τῶν θρησκομακῶν ὥρειλε φρενὶ τῷ λόγῳ νὰ μισθῇ τὸν μέγαν νεωτεριστὴν.

Ἐγκατέστη λοιπὸν κατ' αὐτοῦ νέον ὄπλον· κατηγόρησεν τὸν Βεσάλιον, ὅτι ἀνέναντος ζωντας ἀνθρώπου. Καὶ εἴτε ἐνεκα τῆς ἀμείσου καταδρομῆς, ὡς οἱ πλείστοι τῶν χρονολογικῶν διςχυρίζονται, εἴτε δι' ἐμμέσων αὐλικῶν ἐπιτροπῶν, ὡς οἱ ἡμέτεροι ἀπολογηταὶ ὑπὲρ Φιλίππου τοῦ Β' γράφουσιν, ὁ Βεσάλιος ἠναγκάσθη νὰ καταρῃνῇ εἰς τὸν πλάνητα βίον· ἀποδημήσας οὖν εἰς ἱερὸν σῶμα πρὸς ἐξιλέωσιν τῶν ἁμαρτιῶν του ἐκώχλησε καὶ ἐπὶ νύκτ' ἀκμῇ τῆς ἡλικίας καὶ ὡμῶς αὐτοῦ. Ἀλλὰ τὸ μνημόσυνόν του δὲν ἀποώλεσεν ἀπὸ τὸν κόσμον. Διὰ τῆς μαρτυρικῆς, δυνάμεως τῆς γραφίδος τοῦ περισπούδου ζωγράφου Hamann βλεπομένη πάλιν τὸν Βεσάλιον ἐν τῷ κελίῳ του. Τὰ παράθυρα καὶ ἡ θύρα του ἠσφαλισμένα διὰ παχέων σιδηρῶν κίλινδρων καὶ κλείδων μαρτυροῦσι τὴν θύλλαν τῆς θρησκομακίας ἥτις ἐπικρατεῖ ἐξωθεν. Ὁ Ῥεταρωμένος, πρὸς τὸν ὅποιον ἔχει ἰσχυραμένα τὰ βλέμματα, εἶναι τὸ σύμβολον τοῦ πνεύματος ἐν ὁ ἀσχολεῖται. Τὸ δὲ πνεῦμα τοῦ ἀποθανόντος ἀπὸ πανώλης, ἐπὶ τοῦ ὅπου ἰγκύπτει ὁ ἀνατόμος, παίει τοῦ νὰ ἦαι στυγερόν.

Ὁ Βεσάλιος κατεδιώχθη μέχρι θανάτου ἀπὸ ἀνθρώπους εὐσυνειδήτους νομιζοντας ὅτι ἐλυνάμετο τὴν θρησκείαν. Ἀλλ' οἱ ἄβηλοι

ΜΕΤΕΧΝΙΚΟΒΑ

μης, ὅθεν ἐτίθη εἰς πολιορκίαν. Οἱ πρόμαχοι τῶν σχολαστικῶν μαθησίων τὴν ἐκέρχον ἀπέβη, καὶ ἐπέβαλιν διγυνοίας μεταξὺ τῶν συνεταίρων. Ὁ Λεοπόλδος ἰδελύσθη διὰ τῆς τύρας Καρδινάλιου καὶ ἀπεσφύθη εἰς Ρώμην, ὥστε μετὰ δεκάτῃ πολιορκίαν τὸ φρούριον ἔπεσεν. Ὁ Borelli ἔμεινεν ἐπιτάτης, ὁ δὲ Olive ἀπελπισθεὶς νύκτοκτόνησε. Ἀπὸ τῆς ἀποκοπῆς τῶν ἐπιστημόνων καθαρῶν τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Σαλαμάγκας ὑπὸ Φερδινάνδου τοῦ Ζ' βασιλέως τῆς Ἰσπανίας, κατ' ἀρχάς τῆς παρούσης ἑκατονταετηρίδος, μέχρι τῆς ἄλλοκοτοῦ συμπεριφοράς ἀνθρώπων τινῶν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν πρὸς τοὺς ἐπιστήμονας, εἰς πολλὰ μέρη τῆς Εὐρώπης διαρτάται ἡ ἐξακολουθεῖς τοῦ ἰδίου πειρασμοῦ.

Ὁ ἰσχυρὸς de Maistre ἐκράχον τὴν ἀπείρητον τοῦ πρὸς τὰς φυσικὰς ἐπιστήμας, ἀπορρίπτει, ἐπὶ ἡ ἀνθρωπότης ἐνεκὶν αὐτῶν εἰρημὴ πρὸς τὰς, καὶ διαχωρίζεται ἐπὶ ὁρμήν ναυαγιστοῦ ὡς ἐν τῇ ἐπιστήμῃ εἰς τὴν θεολογίαν, ὅστις ἡμεῖς μετὰ τὸν πόρ, εἰσι χρήσιμοι ἔσαν πειρασμοὶ, ἐπὶ τοῖς δὲ ὅτι τιν ἀπορρίπτονται. Ὁ αὐτὸς οὗτος συγγραφεὺς ἐγένετο κέντρον μὲν γὰρ συνασπισμοῦ κατὰ τῆς ἐπιστήμης, ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν, στρατιᾶς ἐκλεκτοῦ ἐξ ἀνθρώπων συγχευμένων, οὐτεὶς δὲν ὄνουναι νὰ ἐγκαταλείψωσι τὴν ἰδέαν, ὅτι ἡ Περὶ Θεοῦ διδόνται ἐπιστήμη.

Μεταβαίνω τώρα εἰς πεδία ἔχοντα πλεονστον ἰνδιαφέρον διὰ τοὺς ἰατροὺς, διὰ τὴν ἀνατομία καὶ ἱατρικὴν. Οἱ θιασώται ἐπιστήμων, οἳ αὐταί, ἰδικαιοῦνται τὴν νὰ ὑποστήνουν, ἐπὶ ἐμείλλον νὰ μείνωσιν ἀπορρίπτονται. Ἀτυχῶς ὅμως οὗτοι ὑπόστησαν τὰς δεινότητάς ἐρρόδους. Παρὰ τὰ τέλη τῆς δεκάτης τριετίας ἑκατονταετηρίδος ἤκουσεν ὁ διάκτορος Κατ' αὐτοῦ Ἰσπανοῦ ἐκ τῆς ἀρχῆς de Villa Nova, τὰς περιπτώσεις βίβλος. ἑκατηντηρίθου δηλοῦναι ὡς μέγας συμμαχίαν μετὰ τοῦ διαβόλου διὰ ἀπορρίπτον καὶ ἐξελθὴν ἀπὸ τοῦ διαβόλου ἰδάρους. Τοιοῦτον ἦτον ἡ φύξις τῶν καλλιερῶντων αὐτὸ τὸ πεδίου, ὅσοι ἔτυχον νὰ γνωρίσωσιν ἀπὸ ἀνθρώπων τινα λαμπρότητα νέας διὰ τὴν ἐπιστημονικὴν ἀληθείαν. Ἀνδρὲς, οἳ οἱ Παρὰ τὸν ἀνθρώπου καὶ οἱ Porta, οὐτεὶς συνμαρτυροῦν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μετὰ τὰς δημοφιλῆς διεισδυτικὰς τῆς ἐποχῆς τῶν, κατεργάζοντο ἀπώκως ἅμα ἐκτείνοντο τῶν

ἰδῶν καὶ τῆς οὐδοῦ, ἣν ἡ Ἐκκλησία ἐνόμιζεν ὀρθόδοξον, τὴν ἀνεπαρκῆ οὐδὲν τῆς ἀριστοτελικῆς ἐρεύνης περὶ τὰς ἐπιστημονικὰς ἀληθείας.

Εἶδομεν προηγουμένως ὅτι τὰ κατὰ τῶν ἀστρονόμων ἐν χρήσει ὄπλα ἦσαν ὡς ἐπὶ τὸ πολλὸν τὰ ἐπιθετὰ *ἀπιστος* καὶ *ἄθεος*. Εἶδομεν προσεῖτε ὅτι τὰ κατὰ τῶν χημικῶν καὶ ἱατρῶν ἐξακοντιζόμενα συνήθως ἦσαν τὰ ἐπιθετὰ *ρῆσις* καὶ *σύμμαχος* τοῦ διαβόλου καὶ ὅτι εἰς διαφορά πεδία τῆς μάχης εὐρόμεν ἐν ἄλλο καταστρεπτικῶν ὄπλων, τὸ ἐπιθετόν *Μωσαμβανόρ*.

Κατὰ τῆς κεφαλῆς τῶν ἀνατόμων καὶ ἱατρῶν ἐξικοντισθῆσαν πάντα ταῦτα τὰ βέλγη, μέλιστα ἡ κατηγορία τῆς ἀθείας κατ' ἐνέργειαν παρομοιωθεὶς δι' αὐτοὺς. *Ubi sunt tres medici, ibi sunt duo athei* (ὅπου τρεῖς ἱατροὶ, αὐτοὶ ὑπάρχουσι δύο ἄθεοι). Ἡ μαγεία ἐγένετο τὸσον κοινὴ κατηγορία, ὥς πολλοὶ ἐκ τῶν ἱατρῶν τὴν ἐπίστευν ὡς ἐμπροσθεν αὐτοὺς. *Μωσαμβανόρ* καὶ *Ἀβερροισμός* (ἐκ τοῦ Ἀβερρόθ διασπῆς ἱατροφιλοσόφου Ἀραβῶς) ἐθεωροῦντο σχεδὸν συνώνυμοι λέξεις εἰς τὴν ἱατρικὴν καὶ ἐνεκα τούτου ὁ Περτάρχης σιγματίζει τοὺς Ἀβερροιστὰς ὡς ἀθετοῦντας τὴν βίβλον τῆς Γενέσεως καὶ ὕλακτοντας κατὰ τοῦ Χριστοῦ. «Ἀποσιωπώμενος τοὺς περὶ ἀνατομίας ἀρχαιοτέρους ἄνθρωπος, ὅς ἐξέτασάμεν τοὺς ἀθλοὺς ἐνὸς μεγάλου εὐεργέτου τῆς ἀνθρωπότητος καὶ πρωταγωνιστοῦ ὑπὲρ τῆς ἐπιστημονικῆς ἀληθείας ἐν τῇ ἐποχῇ τῆς ἀναγεννήσεως τῶν γραμμάτων καὶ τῆς ὁρθολογικῆς μεταρρυθμίσεως, τοῦ Ἀνδρέου Βασίλλου, θεμελιωτοῦ τῆς νέας ἐπιστήμης, τῆς ἀνατομίας. Ἡ ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς τούτου συγγραφεύς μάχη τιμῆ τῆς ἀνθρωπότητος. Δι' αὐτοῦ φιλοπονίας ἐξήντησαν οὗτος ἐγκαίρως καὶ καλῶς μεθόδους, διὸ ἐξήκτοι νὰ προσάγῃ τὴν ἐπιστήμην δι' ἀληθείας ἐπιστημονικῶν μυστῶν, διὰ κατεργητικῆς ἐρεύνης καὶ ἀκαθόως σημειώσεως τῶν ἀποτελεσμάτων. Ἐν τῇ ἐρεύνῃ αὐτῶν γνώσεως περιφρονήσας τοὺς τρομερωτάτους τῶν κινδύνων. Ἡ ἀνατομὴ ἀνθρωπίνου σώματος πρὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ ἐνομήτορος Ἰεροσολίμου. Ὁ Μονδίνος καὶ τινες ἄλλοι ἀπὸ καιροῦ ἔκριναν ἱατρικὴν ἐπιστήμην ἀποστρέφας τινὰς αὐτοῦ ἔκριναν, ἀλλὰ διὰ φυσιολογικῆς ἡ παθολογικῆς ἐρεύνης ἡ ἀνατομὴ ἦτον ἀπγορευμένη. Εἰς τοὺς πρώτους αἰῶνας τῆς Ἐκκλησίας ἀν-

δες, οίοι ὁ Τερτυλλιανὸς καὶ ὁ ἄγ. Αὐγουστίνος, ἀπερῆνθησαν ῥητορὸς καὶ μετ' ἀποτροπῆς κατὰ τῆς ἀνατομῆς νεκρῶν. Βονιφάτιος ὁ Η' ἀπηγγέλευσε τὴν ἀνατομὴν ὡς ἱεροσυλίαν. Ὁ Βεσάλιος ἐπαρτήθησε θαρραλέως ἀπέναντι τοῦ ἱεροῦ τοῦ ἰατρικοῦ δογματισμοῦ. Περιφρονήσας τὰς ἐκκλησιαστικὰς ἐπιτιμήσεις καὶ τὴν μανίαν τοῦ ὄχλου, ἐπορεύθη τὴν ἐπιστήμην του διὰ τῆς μόντης μεθόδου, πῆν, ἡδύνατο νὰ φέρῃ χρήσιμα ἀποτελέσματα. Οἱ δὲς κίνδυνος δὲν τὸν ἐτρόμαξε. Παρεσύλλαπτεν ὅπου ἀπηγγονίζοντο κακοῦργοι καὶ εἰς νεκροταφεῖα, ὅπως προμηθεύηται τὸ ὕλικόν διὰ τῆς ῥέουσας του. Ἐν δὲ τῇ ἐρεύρῃ αὐτῇ ἐκινδύνωνεν ἐπίσης ἀπὸ τῆς φλογὸς τῆς ἱερᾶς Ἐξουσίας, καὶ ἀπὸ τῶν φλογῶν τῆς πανώλους. Πρώτος πάντων ἤρξατο νὰ θεμελιώσῃ τὴν μεγάλην ἐπιστήμην τῆς ἀνθρωπίνης ἀνατομίας ἐπὶ τῶν σπενδονίων αὐτῆς βάσεων, ἐπὶ τῆς ἀκριβοῦς ἐξετάσεως καὶ παρατηρήσεως τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος καὶ παρατηρήσεως τοῦ ἀνθρώπου καὶ αὐτοῦ. Τοῦτο δι' ἃ τὸ πρῶτον καὶ μέγα αὐτοῦ ἀμάρτημα, τὸ ὅποιον ἐπεβαρύνθη δι' ἐνὸς ἄλλου θεωρουμένου εἰς μεγαλειτέρου. Ἡ ἀσχωτέρη ἰδέα τῶν ὑπερέμων τοῦ Χριστιανισμοῦ κατὰ τὸν Μεσαιῶνα ἦτο τὸ νὰ συνταυτίσῃται τὴν ἐπιστήμην μετ' ἐνὶ τῇ ἐπιστήμῃ, τὰ ὅποια προσωπίσθησαν νὰ ἀπολεσθῶσι καὶ ἡδὴ ἐκλείπουσι βαθμυδόν. Ἀπαρallάκτως ὡς εἰς τὸν κερὶν τοῦ Roger Bacon σπουδαῖοι ἀλλὰ πεπλανημένοι ἄνδρες προσεπάθουν πᾶσαις δυνάμεισι νὰ συνδέσῃσι τὸν Χριστιανισμόν μετὰ τοῦ Ἀριστοτέλους. Ὡς εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ Reuchlin καὶ τοῦ Ἐρσμου ἐπέμενον νὰ συνταυτίσῃσι τὴν Χριστιανισμὸν μετὰ τοῦ Θωμᾶ Aquina. Οὕτω πως κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Βεσαλίου οἱ τοιοῦτοι ἄνδρες ἐργάσθησαν παντοιοτρόπως νὰ συζεύξῃσι τὸν Χριστιανισμόν μετὰ τοῦ Γαληνοῦ. Ὅθεν ὁ Βεσάλιος ἤμαρτε καὶ κατὰ τοῦτο, ὡς μὴ συμμορφωθείς πρὸς τὸ σύστημα τοῦ Γαληνοῦ.

Ἐν ἡλικίᾳ 28 ἐτῶν ὁ Βεσάλιος ἰδρυοῦσεν τὸ μέγα αὐτοῦ πόνημα περὶ τῆς ἀνθρωπίνης ἀνατομίας. Αἱ ἱρεναὶ τοῦ ἐνεκα τῆς ἀκριβοῦς των ἦσαν ὁ θρίαμβος τῆς ἐπιστήμης, αἱ δὲ ἐν αὐτῷ εἰκόνες ἐνεκα τῆς πᾶσις ἀπομυήσεως ἦσαν ὁ θρίαμβος τῆς τέχνης. Ὅπως προσηγορεύθησαν ἐνιστῇ ἐν τῷ ἄλγυν, ὃν προέβλεπεν ὅτι ἐμελλε νὰ ἐγερθῇ ἐναντίον του, ὁ Βεσάλιος ἀνέμενε τὸ σύγγραμμά του εἰς τὸν ἀνταρκτικὸν Κόλονον Ε'. Ἐν τῷ προσωπικῷ αὐτοῦ προλόγῳ προσηγορεύει τὴν μεθόδον τῶν ἐπιστημονικῶν ἱρευνῶν του καὶ

κατακρίνει τὸν φαιτακισμόν τῶν μεσαιωνικῶν ἐπιστημονικῶν βιβλίων, καταδικάζων ταυτοχρόνως τὰ ἄθλια ἀνατομικὰ σκευάσματα καὶ δειγμάτια τὰ παρασκευαζόμενα ὑπὸ ἱατρῶν μὴ θελόντων νὰ προῦσι μακρότερον τοῦ ἀρχαίου διδασκαλίου των.

Ἀμείσως οὖν προσεβλήθη ὑπὸ τῶν δουλοφύλων ὁπαδῶν τοῦ Γαληνοῦ. Κατὰ τὸ σύστημα τῆς ἐποχῆς των, οἱ πρῶτοι ἀκροβολισμοὶ ἐγένοντο δι' ἐπιθέτων, καὶ, ὅτε ἐξηκολύθη ἡ σχεδὸν ἀκένωτος φαιετρα τούτων, ἤρξαντο νὰ μεταχειρίζονται ἐξουτομώτερα ὅπλα, ὅπλα θεολογικά. Τὰ δὲ θεολογικά ταῦτα ὅπλα κατ' ἀρχὰς ἀπέτυχον. Σύντομος θεολόγιος συγκληθεὶς νὰ ἀποκρινθῇ ἐν ἡ ἀνατομῇ τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος ἦτον ἱεροσυλία, ἀπεκρίθη ἀννητικῶς. Διὰ τὸν ἀπλοῦν λόγον ἐντὶ Κάρλος ὁ Ε' κατέστησε τὸν Βεσάλιον ἰδιαιτέρου τοῦ ἱατροῦ, δὲν ἡδύνατο καὶ νὰ τὸν ἀπαλλοτριωθῇ. Ἀλλὰ μετὰ τὴν ἀνέκρησιν Φιλίππου τοῦ Β' ἐκ τῆς Ἰσπανίας εἰς τὸν ὁρόνον διὰ τὴν κινὴν ἡλίου. Ὁ ἀπηνέστερος τῶν ὁρσησμενῶν ὥρεϊλε φρεσὶν τῷ λόγῳ νὰ μισθῇ τὸν μ. γαν νειωτεριστὴν.

Ἐξαλλομένη λοιπὸν κατ' αὐτοῦ νέον ὅπλον κατηγόρησαν τὸν Βεσάλιον, ὅτι ἀνέντεμε ζώοντας ἀνθρώπους. Καὶ εἶπε ἐνεκα τῆς ἀμείσου καταδρομῆς, ὡς εἰς πλείστοι τῶν χρονογράφων διωχόμενοι, ὡς οἱ νεώτεροι ἀπολογηταὶ ὑπὲρ Φιλίππου τοῦ Β' ἡρώσαντο, ὁ Βεσάλιος ἠναγκάσθη νὰ καταρῶναι ἐν τὸν πλένθητι βίῳ ἀποδημίας οὖν εἰς Ἱερουσόλυμα πρὸς ἐπιγνῆναι τῆς ἡλικίας καὶ ῥῆσιν αὐτοῦ. Ἀλλὰ τὸ μνημόσυνον του δὲν ἀπολείσθη ἀπὸ τὸν κόσμον. Διὰ τῆς μαγευτικῆς δυνάμεως τῆς γραφίδος τοῦ περίπυστου ζωγράφου Hamann βλέπομεν πάλιν τὸν Βεσάλιον ἐν τῷ κελίῳ του. Τὰ παράθυρα καὶ ἡ θύρα τοῦ ὁραλισμένου διὰ παχύνων σιδερῶν κυκλίδων καὶ κλειθρῶν μακτροῦσι τὴν θέαν τῆς ὁρσησμενίας ἥτις ἐπικρατεῖ ἔξωθεν. Ὁ ἔσκαρτομένος, πρὸς τὸν ὅποιον ἔχει ἐστραμμένα τὰ ἑλγμάτια, εἶναι τὸ σὺμβολον τοῦ πνεύματος ἐν ᾧ ἀσχολεῖται. Τὸ δὲ πῶμα τοῦ ἀπομυκνόντος ἀπὸ παυλῶν, ἐπὶ τοῦ ὁποῦ ἐγκύπτει ὁ ἀνατόμος, παύει τοῦ νὰ ἦναι στεγερὸν.

Ὁ Βεσάλιος κατεδιώχθη μέχρι θανάτου ἀπὸ ἀνθρώπων εὐσεβεσθῶν νομιζόντας ὅτι ἔλκετο τὴν ὁρσησμενίαν. Ἀλλ' οἱ ἄθλιοι

МЕЧНИКОВА

καὶ τυροὶ ἰχθυοὶ τοῦ καπνιστοῦ ἕνα ἀπὸ τοῦς μεγάλους ἀποστόλους τῆς θρησκείας. Ποία ἔστι ἡ προρῆα τοῦ ἐπὶ τῆς θρησκείας; Ἄντι πετρωμένων θεωριῶν, ἀναποδείκτους παραδειγματίζον, ἀντικατάστησιν εὐσυνείδητον καὶ σιμνοπρεπῆ ἐξέτασιν τῶν ποιημάτων τοῦ ζώντος Θεοῦ. Ἄντι ἡλειωνῶν καὶ παρὰ φύσιν παραστάσεων τῆς κατὰ σκευὴς τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος, οὗτος ἐπιχειροῦσθαι ἐξεικονίσεις ἀποκαλυπτοῦσας τὴν δύναμιν καὶ ἀγαθότητα τοῦ ἀμυνοῦργου ἐν πάσῃ λαπομερίᾳ.

Ἄς στρέψωμεν τώρα τὸ βλέμμα εἰς ἄλλην περιέργον μάχην καὶ νέαν νίκην τῆς ἱατρικῆς ἐπιστήμης μεταξὺ τῆς δεκάτης ἐκτῆς καὶ δεκάτης ἐνάτης ἑκατονταετηρίδος. Περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ δεκάτου ὁμοῦ αἰῶνος ὁ Boyer ἰστοῖ τὸν ἐμβολιασμὸν ἐν Γαλλίᾳ ὡς προσηλακτικὸν κατὰ τῆς εὐρυγίαιας, νοσηνείας δ' ἰατρικῆν ἐν Ἄγγλῳ, παραρῶμενοι ὑπὸ τῆς Lady Montagu καὶ τοῦ Meiland, ἡκολούθησαν τὸ παραδειγματίζοντες. Οἱ θεολόγοι ἀμερότερον τῶν γωρῶν ἔθρου ἤθησαν ἡμῶς. Ἡ σοβαρὴ Σορβὴν ἐν Γαλλίᾳ κατεδικάσιν αὐτὸν τὸν νεωτερισμόν. Ὁ αἰδωμένος φοκέρης Edward Massy, ἀντιπροσπονοῦντος τῶν ἰατρικῶν θεολόγων, κατὰ τὰ 1732, ἐκέρχεν τὴν ἀμφωνος λόγον ἐν ᾧ ἀπεικνίετο, ὅτι τοῦ Ἰωβ ὁ νόσος ἦτο πεινῶς ἢ συγκριμένη εὐφροσύνη, ἀμφολισθεῖσα ἀναμφικτικῶς ὑπὸ τοῦ διαβόλου, ὅτι τὰ νοσήματα στέλλονται ὑπὸ τῆς θείας προνοίας πρὸς τιμωρίαν τῶν ἀμαρτιῶν καὶ ὅτι ἡ προτεινόμενη μέθοδος πρὸς ἀποσοδῆσιν αὐτῶν ἦτο διαβολικὴ ἐνέργεια. Τίτλος τῆς διδαχῆς ταύτης ἦτο ἡ κενδοδόξη καὶ ἀμαρτωλὴ μέθοδος τοῦ ἐμβολιασμοῦ. Οὐχ ἦτον παρόλογος ἦτον ἡ ἐπὶ τοῦ αἰδωματοῦ του Delafaye κεραιχρὴς λόγος ὑπὸ τὸν τίτλον Ἐμβολιασμοῦ καὶ ἡ ἀδικαιολόγητος αἰτιοεπίδησις. Μετὰ τριάκοντα ἐτὶ ὁ πρότερος αἰσὸς Canterbury (Καντονίρας) κατακρίνεται ἀπὸ τοῦ ἡμίονος κατὰ τοῦ ἐμβολιασμοῦ, καὶ πολλοὶ τῶν συνειδητῶν τοῦ ἡκολούθησαν τὸ παραδειγματίζον. Μαγαλὴ καὶ ἀβελή ἦσαν τὰ κατὰ τὴν ὑπερλήγειν τοῦ ἐμβολιασμοῦ ἐκπερινοουμένη βίβη ὑπὸ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐν τῇ μακροχρονίᾳ ταύτῃ διαμάχῃ. Οὐτε ἡ ἐνερgeticὴ κατὰ ἀντικατάστασιν τῆς ἀμαρτίας ὑπὸ τοῦ Jenner διδὲν ἔργον τὴν καταδρομὴν διὰ τῶν αὐτοῦ λόγων. Κατὰ τὰ 1798 ἰσχυρὴ μάστιξ ἐπέβη πρὸς ἀπόκρουσιν τοῦ διὰ τῆς ἀμαρτίας ἐμβολιασμοῦ, συγκριμένη ὑπὸ κληρικῶν καὶ ἱατρῶν, ἐπικυλομένην ὑπὸ

τῶν τῆς Ἀγγλίας ὅπως ἐμποδίσῃ τὴν χρῆσιν τῆς ἀμαρτίας ὡς ἀντιστρατευομένην κατὰ τῆς θελήσεως τοῦ οὐρανοῦ Πατρὸς, καὶ ἀπαγορευομένην ὑπὸ τοῦ θείου νόμου.

Ἄλλ' ἄς μεταβῶμεν εἰς μεταγενέστερον καὶ πρόσφατον πεδὶον μάχης. Κατὰ τὸ 1847 ὁ Ἰάκωβος Young Simson, ἱατρός Σκωτὸς διδάσκει, συνηγόρησεν ὑπὲρ τῆς χρήσεως τῶν ἀναισθητικῶν θεικῶ αἰθέρος καὶ χλωροφορμίου εἰς τὴν κατενυκτικήν. Θέλλει ἡγήσθαι ἀμείνων. Ἀπὸ ἀμύνης εἰς ἀμύνην ἀντήχησε κατακραυγὴ ἀσβεβείας ἐναντίον τοιαύτης χρήσεως τοῦ νηπινοῦς χλωροφορμίου. Ἱερεῖς τοῦ Ὑψίστου ἀπεδείκνυν, ὅτι ἀντέβαιναν εἰς τὸ πνεῦμα τῶν Ἱερῶν Γραφῶν, ἐπάγοντες πολλὰς περικοπὰς εἰς αὐτῶν εἰς μαρτυρίαν τοῦ θεματοῦ τῶν. Ἄλλ' ἡ σπουδαιότερα αὐτῶν ἱστορίας ἦτον, ὅτι διὰ τῆς χρήσεως τῆς ἀναισθησίας ἐν τῇ τοκετῇ ἐμελλε ν' ἀποσοδῇ ἢ ἐν μέρει ἢ κατὰ τῆς γυναικὸς ἀπορραθῆσαι προπατορικὴ κατὰ τὴν ἀπαιτήσιν τῆς τέχνης.

Ὁ Σίμφων ἰδημοσίευσεν διάφορα φυλλάδια πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς ἐν τῇ τοκετῇ εὐεργετικῆς ἀναισθησίας, ἀλλὰ δὲν κατώρθωσεν τίποτε, ἕως οὗ μεταχειρίσθαι νέον ὄπλον. Οἱ ἀντίπαλοί μου, ἔλεγε, λημονοῦσι τὸν εἰκοστὸν πρῶτον στίχον τοῦ δευτέρου κεφαλαίου τῆς Γενέσεως· αὐτὴ εἶναι ἐκθεσις τῆς πρώτης χειρουργικῆς ἐγχειρήσεως, ἥτις ἐγένετο ποτε, καὶ ἐκ τῆς περιγραφῆς τῆς ὁποίας ἀποδεικνύεται, ὅτι ἡ Πουτὴς τοῦ παντός, πρὶν ἢ λάβῃ μίαν τὴν ἑπὶ τῶν τοῦ Ἀδάμ καὶ οἰκοδομήσῃ αὐτὴν εἰς γυναικα, εἰπέδαλιν ἐκαστὴν ἐπ' αὐτοῦ καὶ ὕπνωσεν. Ὁ αὐτοῦ οὗτος παρεξήλθε μὲν, ἀλλὰ δὲν κατέβαλε τοὺς ἀντιπάλους του, διότι διασυρρίγγον ἀκούει, ὅτι αὐ ὕπνος τοῦ Ἀδάμ ἐγένετο ὡς τῆς ὁποίας ἐτι ἐν καταστάσει ἀβώτης καὶ πρὶν ἢ εἰσχωρῇ ἢ ὄδυν ἐν τῇ κόσμῳ. Ἀλλὰ νέος ὑπέρμαχος τῶν ἀναισθητικῶν φαρμάκων, ὁ Θωμὰς Chalmers, παρεμβὰς διὰ σαρκαστικῶν τινῶν ἐπιτηρημάτων ἀποστόμισε τοὺς ἐναντίους καὶ οὐδ' ἐπετεύχθη ἡ μεγαλειτέρα νίκη τῆς ἐπιστήμης κατὰ τὴν ταλχιωριῶν τοῦ τοκετοῦ.

Ἄς κατοπτισώμεν τώρα δι' ὀλίγας στιγμὰς τὰ πεδία τῶν μαχῶν τῆς Γεωλογίας. Εἰς τὰ πρῶτα φελλίσματα τῆς ἐπιστήμης ταύτης ἐκινεῖτο κατ' αὐτῆς πόλεμος. Τὸ ἐπικρατοῦν δόγμα τῆς Ἐκκλησίας ἦτον ὅτι αὐτὰ πάντα ἐγένοντο ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ κόσμου καὶ ἐπὶ ἀντιλείγει εἰς τὰς Γραφὰς ὁ διασυρρίγγωνος, ὅτι οἱ λίθοι καὶ τὰ ὄντα τῶν ζῴων ἠρτὰ ἐγένοντο μετὰ

δτι τὰ ὀρυκτὰ ὅσα ἐνὶ ἰσποποτάμου τὰ εὐρεθέντα μεταξὺ Παρισίων καὶ Etampes ἴσαν μέρη σκελετοῦ ἀνθρώπου εἰς τὸ μουσεῖον ἀρχαίου τινὸς φιλοσόφου. Ὑπάρχοντες εἰς τὰς ὑποτιθεμένας ἀνάγκας τῆς θεολογίας τοῦ ὁ Βολταίρος, πολέμιε μετ' ἀπειλιστικῆς ἐπιμονῆς τὰ ἐπισωρευόμενα περίεργα τῶν γεωλογικῶν ἐρευνῶν τῆς ἐποχῆς του. Ἀλλ' ἔτι ἀτυχεστέρα ἦτον ἡ προσπάθεια τῆς ἐναντίας μερίδος, ὅπως ἀποδείξῃ δτι τὰ ὀρυκτὰ τούτα κατετίθησαν ἐκεῖ ἐπὶ τοῦ Κατακλισμοῦ τοῦ Νῶε.

Οὐδέμια ὑπόθεσις θεωρεῖτο βεβιασμένη ἢ παραλόγος πρὸς ὑποστήριξιν θεωρίας νομιζομένης ἀναγκαίας διὰ τὸ κύρος τῶν ἀγ. Γραφῶν. Ἐνίοτε διαχυρίζοντο δτι ἡ οὐρ κομήτου ἔπλην τὸν κατακλισμὸν ἄλλοτε διὰ τῆς κατὰ γράμμα ἐρμηνείας τῆς πράξεως ἑρμῆν, τὰν πόαιαι παλαιᾶς ἀθέουσαν προῦκυψεν ἡ νεώτερη, ὅτι εἰς τὰ σπλάγχνα τῆς γῆς ὑπάρχει μεγάλῃ ἀκαταμάχητος ἐν τῇ ὁποίᾳ ἀνεπύθηται, καὶ ἐν ᾗ ἐπιστρέφει πάλιν τὰ ὕδατα. Ἐκλαβεάντες τὴν ποίησιν τῶν ἀγ. Γραφῶν ὡς πρὸς τὸν λόγον, καὶ ἐρμηνεύοντες αὐτὴν κατὰ γράμμα ὁ Θεολ. Burnet ἐν τῇ Ἱερῇ Θεωρίᾳ τοῦ Γ' κεφ., ὁ Whiston ἐν τῇ Ἱερῇ Κατακλιμῶσι Θεωρίᾳ του καὶ ἄλλοι ὁμοῖως, φειδόμενοι συστήματα ἀντιπαραστήσαντες τὴν αὐτὴν εἰς πρὸς τὴν ἀληθὴ λέγουσαν, ὡς ἡ Χριστιανικὴ Τοπογραφία τοῦ Κορνὴ πρὸς τὴν πραγματικὴν Κοσμογραφίαν. Εἰς μάτην προσήλθον ἀδικοινοῦνται γεωλογικαί, ζωολογικαὶ καὶ ἀστρονομικαὶ ἀποδείξεις, ὅτι ὁ παγκόσμιος κατακλισμὸς ἡ κατακλιμὸς καλῶς τὴν μεγάλαν τινὰ ἐκτασιν τῆς γῆς ἐπικρατεῖται δὲν συνίθῃ ἐντὸς τῶν τελευταίων ἑξαετηρίων ἢ ἑξακαιετηρίων ἐτῶν. Μεταίως ὁ ἐπισκοπος Clayton διεκρούει, ὅτι ὁ κατακλισμὸς δὲν ἤδυνάτο νὰ λάβῃ χώραν ἐκτὸς τῆς περιφέρειας ἐν ᾗ ὁ Νῶς ἔζη πρὸ τοῦ Κατακλισμοῦ. Εἰς μάτην ἀπεδείχθη, ὅτι καὶ παγκόσμιος κατακλισμὸς ἀν' ὁποῖα, τὰ ὀρυκτὰ λείψανα ζῶων δινέπρεξεν ἰσχυρὰν ὑπ' αὐτοῦ. Μόνη ἀπάντησις εἰς ταῦτα ἦτον ἡ κλήτευσις τοῦ κεκλιμένου τῆς Ἱερᾶς Γραφῆς καὶ ἐκδόλου πάντα τὰ ὅσα τὰ φύλλα, ὡς ἡν ὁποῖα τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἡ καταγγελλομένη ἀπιστίας. Ἐν Ἀγγλίᾳ, Γαλλίᾳ καὶ Γερμανίᾳ ἡ δοξασία τοῦ δτι τὰ ὀρυκτὰ παρήλθον ὑπὸ τοῦ Κατακλισμοῦ τοῦ Νῶε θεωρεῖτο ὡς μέρος τῆς πρὸς σωτηρίαν τῆς ψυχῆς ἀναγκαίας πίστεως. Ἐχρησίσθησαν ἑκατὸν

εἰκοσιν ἑτὶ εἰς τοὺς ἐρευνητάς τῆς ἐν τῇ φύσει ἀποκακαλυμμένης ἀληθείας τοῦ Θεοῦ, οἱ ὅσοι ἦσαν ὁ Βυρρών, ὁ Linnaeus, ὁ Whitehurst καὶ ὁ Dautenton, ὅπως ὑπονοήσωσι τὰ ὀρυκτὰ καὶ πεπλανημένα τούτα συστήματα καὶ τέλειον ἀποσκοραλίσωσιν αὐτὰ δι' ἀκαταμάχητων λόγων.

Παρετήρησατε ἤδη ἐκ τῶν προηγουμένων δτι ὑπάρχουσι δύο εἰδῶν ἑροδοὶ κατὰ νέας τινὲς ἐπιστήμης. Πρῶτον, γίνεται ἐπιθεσις διὰ τῆς ἀντιτάξεως εἰς τὴν ἐπιστήμην μεγάλου τινὸς δόγματος θεολογικοῦ. Τὸ εἶδετε εἰς τὴν ἀστρονομίαν, ὅτε ὁ Βελλαρμίνος καὶ ἄλλοι διαχυρίζοντο, ὅτι ἡ δοξασία τῆς περιστροφῆς τῆς γῆς περὶ τὸν ἥλιον ἀντίκειται εἰς τὸ δόγμα τῆς θείας ἰσαρκώσεως. Οὕτω καὶ τώρα ἐναντίον τῆς Γεωλογίας διαχυρίζοντο ὅτι ἡ ἐπιστημονικὴ δοξασία περὶ τῶν ὀρυκτῶν, ὅτι ἴσαν λείψανα ζῶων τελευτησάντων πρὸ τοῦ Ἀδάμ, ἀντίκειται εἰς τὸ δόγμα τῆς πτώσεως τοῦ Ἀδάμ καὶ τοῦ ὅτι αὐτὸς ἀνέστη ἐν τῷ κόσμῳ διὰ τῆς ἀμαρτίας. Ἐπειτα ἐρχεται ἡ ἑροδοὶ διὰ τῆς κατὰ γράμμα ἐρμηνείας τοῦ γραμμικοῦ κεκλιμένου, ὅπερ ἐστὶν ἀνυσμωτέρον ἐν γένει εἰς τὸ διεγείρειν τὰς προλήψεις. Ἡ κατὰ τῆς ἐπιστήμης πειραματικῆς μάχης ἐγίνετο χθὺς καὶ πρῶτον ἐν αὐτῇ τῇ Ἀγγλίᾳ δι' ἀμφοτέρων τούτων τῶν εἰδῶν τοῦ πυροβολικοῦ, ὁ δὲ βάρβος συνεχίνει ἔτι τὴν πεπολιτισμένον κόσμον. Πρὸς τρεῖς κοινὰ μέλη ἐτῶν οἱ σεβάσμιοι Mellor Brown καὶ Henry Cole μετ' ἄλλων ἐρευνούντων κατὰ πάντα ἐν γένει τῶν γεωλόγων, καὶ ἰδίως κατὰ χριστιανῶν θεολόγων, οἱ ὁ δὲ διδάκτωρ Buckland, ὁ Πρύτανης Conybeare καὶ ὁ Pye Smith καὶ ὁ καθηγητὴς Sedgwick, καὶ ἐπιθετοὶ αὐτοῖς, ἀναιρέτες τῶν ἱερῶν Γραφῶν καὶ ἀντιπαλοὶ τῆς Βίβλου τῶν Θεοῦ. Τὸ πρῶτον ἐβλὼν τῶν ἦτον ἡ κατηγορία ὅτι οἱ ἄνδρες οὗτοι ἀπροσέβηλον τὴν ἀλήθειαν τοῦ Θεοῦ λησμονοῦντες ὅτι ἡναντιοῦντο ἐκτὸς εἰς τὰς πρᾶξεις ἐρμηνείας τῶν κυρίων λίθων, Cole καὶ τῶν ὁμοίων αὐτοῖς ἀποφανόμενον ὅτι ἡ γεωλογία οὐδὲν εἶναι θέμα ἀσφαλὲς πρὸς νόμον ἐκτίστησιν καὶ ἀποκρυπτόσιν αὐτῶν ὡς ἀθέμιτον μυστήριον, ὡς κενὸν τῶν ἀντικειμένων μηχανῶν καὶ ὡς σκαθαρόν ἐπεκτείνῃ τῶν ἀποδείξεων τῆς ἀποκαλύψεως. Ὅτε αἱ τοιαῦται ἀποπαιρὰ πρὸς ἐκφύσιν τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ τῆς ἐπιστήμης

ταύτης ἀπέτυχον, κατέφυγον εἰς διάφορα
ἄλλα μέρη. Ὁ σὸς καθήκοντος τῆς Ἑβραϊ-
κῆς ἐκείνης Νέας Ἀγγλίας διασημώτετος, ἐπὶ τῆς γεω-
λογίας κατεστάνει επικινδύνος ἐπιστήμη, ὅτι
τοὺν ἐν ἁγῆς της περὶ ἐξ ἐπειρήν ἡτοιμα-
νόντων διὰ τὴν δημιουργίαν τοῦ παρόλογος
διασπορῶν τὸν λέξων τῆς Γραφῆς, καθὼς
ἡ Γένεσις πρώτος ἐκτελεῖ περὶ ἐξ ἡμερῶν, συ-
σταμένων ἐξ ἐποχῶν καὶ πρώτως ἐκτάτης,
οὐχὶ διὰ περὶ ἐξ ἐπειρήν χρόνον. Ἐτερος κα-
θῆκοντος ὅμως James Kimbol ἐπέβλεψε τὴν
ἐπιστήμην τῶν μετεωρολογίας, τὰς τὰς αὐτῶν ἀν-
τιπαρεκτιμήσας ὅτι ἡ Γένεσις λαλεῖ ἐπίσης
καθαρώς περὶ τοῦ στερεωμένου, καθὼς καὶ
περὶ τῶν ἐξ ἡμερῶν, ἀλλ' ἀπὸ τῆς καθήκοντος
Stuart ἀπεβίβη τὴν μὴν δύσκολον καὶ πα-
ραδεχθῆν τὴν θεωρίαν τοῦ Κοπερνίκου, ὡς ἡ-
τοῦ ἐπίσης εὐχερῶς καὶ ἐπερὶ μὴν ἀλλ' ἡν
καὶ ἐν ἀποδεχθῆν τὰς ἀποκαλύψεις τῆς γεω-
λογίας.

Ἄν ὁ καιρὸς ἐπέτρεπεν, ἠδυνάμεθα νὰ ἐπι-
θεωρήσωμεν ἄλλα οὐχ ἥττον διδακτικὰ πε-
δία τῶν μαχῶν τῆς ἐπιστήμης, ἢ ἐκεῖνα ἃ
διήλθοιμεν μέχρι τοῦδε.

Ἐν τῷ ποίῳ τῆς Γεωργικῆς προοίῳ, ἡ Χρ. παρατηρεῖ τίς διὰ τῆς παραδοξολογίας σπρωβλῆς ἡμερικανῆς ἐνὸς ἰαδρίου τῆς Γραφ. μεγάλῃ ὁμάδῃ τῶν τῶν χωρικῶν τῆς Ρωσίας ἀπεπράττειται τοῦ να καλλιέργειαι τὰ γεωμ. καὶ διὰ ἐν Σκωτῶν εἰς τὰ ἀρχαῖα τῆς ἐκστῶσης ἐκπονητῶν περὶ αἱ λιμνητικαὶ μηχαν. ἀπερθεβαίει πρὸς καθαρίαν ἐκπονησὶ τῶν σιτηρῶν, κατεδιόχθησαν αἱ ἐκπονητῆς εἰς τὸ ἰαδρίου τοῦ Εὐαγγελίου. Ἀὐτὸ πνεῦμα ὅπου θέλει πνεῖ καὶ τὴν ἡμερὴν αὐτοῦ ἀκούει, ἀλλ' οὐκ αἰδᾷ πῶθεν ἐρχεται καὶ τοῦ ὁπα. καὶ διὰ οἱ χροῶμενοι ὅστις συνάλλανται μετὰ τοῦ Σατανᾶ, αὐτοὶ ἐπὶ ἄρῳν τῶν ἰαδριῶν ὁρῶμεν καὶ πᾶσιν ὁρῶσαν ἀρῶμεν ἀρῶμεν ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίαν τῆς Σκωτίας.

Ἰδὼν μὲν γὰρ τὰς Σοφίας,
μαχὼν τὴν βιομηχανικὴν ἐπιστήμην, ὅπου
παρὰ τρωμένην εἰς τὴν εἰσάγωγὴν τῶν αἰρημάτων
ἐν τῇ Γαλλίᾳ ἐξητήθη ὑπὸ τοῦ ἐκρηκτικῶ-
τος τῆς Besançon ἀποδείξει τὴν δυσμε-
νείαν τοῦ θεοῦ ἐναντίον τῶν ἐπιχειρημάτων ἐν-
δοχῶν, οἵτινες προσφέρουν κέραι ἐκ τῆς
ἐνδοξασίας ἐν νηυσὶ καὶ ἡμετέρας καὶ τῶρα
ἐπιμακρῶντες βλέποντες τοὺς ὀδοιπόρους ἀ-
σπραπτῶν παρερημύων μόνον ἀπὸ τῆς ὁδοῦ
τῶν. Καὶ οἱ αἰρηματῶν καὶ τῆς ἡμέρας

Ἰδυνάμεθα διατρέχοντας τὰς περὶ χάριτος
γραφὰς διαμύχας νὰ ἴδωμεν, πῶς ἐν προγε-
νοστέρῃ ἐποχῇ, ἐνέκα πράξεων τινῶν τοῦ προ-
σφύτου Ἰεζεκιήλ, αἰσδιόητος γεωγράφος χά-
ριτος, ὅστις δὲν εἶχε τὴν Ἰερουσαλὴμ ὡς κέντρον
τοῦ Κόσμου, ἔθεωρετο ἀσέβης σκιαγράφημα.

Ἡ καὶ γράμματα ἐξηγείαται τοῦ καίμενου τῆς
Γραφῆς περὶ τοκοῦ χρηματικοῦ προϋέχοντα
σπουδίας ζήτησις οὐ μόνον εἰς τὰ ὕλικά συμ-
φέροντα, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν ἠθικὸν χαρακτῆρα
πολλῶν φιλοπόνων καὶ ὀλιγαρχῶν ἀνθρώπων
ἐπὶ αἰῶνας ὀλιγαρχίᾳ.

Ἐν τῷ μεταξύ Ἐκκλησιαστικῶν καὶ ἱε-
ραρχικῶν πειρασμῶν καὶ εἰς αἰῶνας πα-
ραταθέντι τῷ πάλῳ εἰδόμεν εἰς πᾶσαν
περίπτωσιν ἀεὶ ποτε τὸ αὐτὸ ἀποτελεμα,
τὴν ἐπιστήμη δὲ λανθάνει θρημειούσασα· εἰ-
δομένη πρὸς τοὺτους εἰ κατὰ πᾶσαν περὶ-
πτωσιν, ἐφ' ὅσῃ καὶ ἐκκλησιαστικῇ αὐτὴ δια-
μάχῃ ἐκκλησιολογῇ, συντελεῖ εἰς τὸν ἀπο-
κλειστικὸν πολλοὺς νομεικῶς ἀνθρώπους ἀπὸ
τῆς θρησκείας. Ὁ θρημῶς τῆς ἐπιστήμης ἀ-
πέχθον ὁρμητικῶς τῇ θρησκείᾳ, ὅθεν δὲν πρὶ-
πει νὰ ἀντισηκῇ εἰς περὶ τὸν ἀποτελεσματικὸν
αὐτοῦ· ἀδιέκφορον ἀντὶ τῆς ἐπιστήμης καθυποθί-
κον τὴν γῆν ἀπὸ εἰς χιλιετὴν ἀλλὰ περὶ εἰς ἐκα-
τομμύριον ἔσαν· ἀδιέκφορον ἀντὶ ἀποκαλύφ-
νέας ἰδεᾶς περὶ τὸν Ἀνθρωπὸν ἢ παραδόξων
σχέσεων ὑπερτιμωμένων μετὰ τῶν πλάσματων
τοῦ ἀδιέκφορον πύλας περιπέτρης δεσφᾶ καὶ
πιδέλλει ἐπὶ τοῦ πνιμώματος τῆς χριστιανικῆς
σύνης συντριβὴ τὸ ἀποτελεσμα, ὅταν γενι-
κευθῇ θέλει χρησιμεύσει οὐχ ἵπτον εἰς ἀνι-
σχον τῆς θρησκείας ἢ τῆς ἐπιστήμης. Αὐ-
τοῖς δὲ δάκτυλος ἐν τῇ ἱστορίᾳ, ὅτι ἡ ἐπιστήμη
πρέπει νὰ σπουδάζηται διὰ μέσων ἰδαιζόν-
των εἰς αὐτὴν καὶ κατ' οὐδὲν ἄλλῳ τρόπῳ.
Ἡ ἱστορία εἶναι ἐνώπιον πάντων, οὐδεὶς
δυνατὸς νὰ ἀρνῇθαι τὸ κύριόν της, αὐτὴ δια-

καρπύεται, ὅτι ποτὶ ἐπιστημονικὴ θεωρία, σχηματίζονται ἐν μέρει ἡ καθόλου ἐπὶ τῇ βίσει ὁρτῶν τῆς Γραφῆς, δὲν κατάρθωσι νὰ στερεωθῇ. Τοιαῦτα ἀπόπειραι συνετέλεσαν μόνον εἰς τὸ νὰ καταστήσῃσι γελοίους τοὺς εἰσηγητὰς των καὶ τὸν Χριστιανισμὸν ἀμφίβολον. Ἀπὸ τοῦ Κοσμᾶ, θεμελιούντος τὸ περὶ Σύμπαντος σχιδιὸν του ἐπὶ τῆς Ἰουδαϊκῆς Σκηνῆς μέχρι τοῦ μαρτυρίου τοῦ I. Mather πομπεύοντος ὑστὲρ μαρτυρόντος εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ὡς λείψανον τῶν ἐν ταῖς Γραφαῖς μνημονευομένων γυνάκων· ἀπὸ τοῦ Βελλαρμίνου διςχυρίζομένου ὅτι ὁ ἥλιος δὲν ἡμπορεῖ νὰ ἴπαι τὸ κέντρον τοῦ Παντός, διότι τοιαύτη ἰδέα καταστρέφει ἀρδρῶν τὸ περὶ ἀνθρωπίνης σωτηρίας σχιδιὸν τῶν Γραφῶν, μέχρι νυνωτέρου τινὸς συγγραφέως διακηρύττοντος, ὅτι ἡ περὶ Προκλήσεως Ἀναπτύξεως τῆς ζωῆς θεωρία δὲν δύναται νὰ ἀληθεύῃ, διότι ὁ ἅγιος Παῦλος λέγει ὅτι ὁ ἄνθρωπος σὰρξ ἡ κτὴν σὰρξ, ἀλλ' ἄλλη μὲν ἡ σὰρξ ὁ ἄνθρωπος, ἄλλη δὲ σὰρξ κτῆνος, ἄλλη δὲ ἡ βίωσις, ἄλλη δὲ πτηνῶν, τὸ ἀποτέλεσμα εἰς πᾶσας αὐτάς τὰς περιπτώσεις αἰσιπτόν ἦτο τὸ αἶμα.

Τὰ παραδείγματα ταῦτα ἀποδεικνύουσιν ὅτι ἡ θεία Γραφή δὲν ἰδύθη πρὸς τοιοῦτον σκοπόν, ἀλλ' ὅτι αἱ ἐπιστῆται καὶ ὑποθέσεις στερεοῦνται ἡ ἀνασκειάζονται ἐπὶ ἐπιστημονικῶν ἀνδρῶν καὶ δι' ἐπιστημονικῶν μεθόδων μόνον, καὶ ὅτι οὐδεμία μαρτυρία προσηκόντων ῥητῶν, οὐδεμία κατακρυφή ὡς πρὸς τὴν συνεισφοράν ἐπιστημονικῶν ἀληθειῶν, ὅπως

καὶ ἂν προέρχεται, δὲν ἰσχύει νὰ κάμῃ ἄλλο, εἰμὴ νὰ βραδύνῃ τὴν ἐξάπλωσιν τῆς ἀληθείας καὶ νὰ προξενῇ ἀνωρελὴ ἀνησυχίαν. Οἱ φροβούμενοι τὸν πυρρωνισμόν, ἥτοι συστηματικὴν δυσπιστίαν περὶ πάντα, ἄς μᾶθωσιν ἐκ τῆς ἱστορίας ὅτι ὁ μόνος ἀληθὺς ἐπιβλαβὴς πυρρωνισμὸς εἶναι ἡ δυσπιστία εἰς τὴν ἀξίαν καὶ τὸ ἀσφαλὲς τῆς ἐπιστημονικῆς ἀληθείας ἀπᾶς ἀνακαλυφθείσης καὶ γνωσθείσης. Οὐδεὶς ἄλλος πυρρωνισμὸς δὲν ἀπεδείχθη τόσο καταστρεπτικὸς τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθηματος, οὐδεὶς διαστρέφει τοσούτον τὸν ἐγκέφαλον καὶ τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου. Οἱ ὑπέρμαχοι τῆς πίστεως διδάσκονται ἐπίσης ἐκ τῆς ἱστορίας, ὅτι τὸ πρῶτον ἄρῃον τῆς σωτηριώδους πίστεως διὰ πάντα τύπον καὶ χρόνον εἶναι ἡ πίστις ὅτι ὑπάρχει ἐν τῷ κόσμῳ μία Δύναμις ἀρκούντως ἰσχυρά, ὥστε νὰ ἐξασφαλίσῃ τὸν ἐρευνητὴν τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἀρκούντως ἀγαθὴ, ὥστε νὰ καταστήσῃ χρησίμους τὸν ἀπαγγέλλοντα τὴν ἀλήθειαν. Τί δύναται νὰ κατορθώσῃ ἡ ἐπιστήμη ὑπὲρ τῆς ἀνθρωπότητος ἀποδεικνύεται οὐχὶ ὑπὸ πᾶν ἀσχοληθέντων νὰ παρασκευάσῃσι ἐμπροσθέντων κράμα θεολογίας καὶ ἐπιστήμης, οἷοι ὁ Κοσμᾶς καὶ Γουρουβίας καὶ Βυρνέτος καὶ Οὐγύτων, ἀλλ' ὑπὸ πᾶν ἀγωνισαμένον τὸν καλὸν ἀγῶνα τῆς ἀρροσιώσεως ἐν τῇ ἀληθείᾳ, χάριν αὐτῆς τῆς ἀληθείας, ἀνδρῶν, οἷοι ὁ Roger Bacon, ὁ Βεσάλιος, ὁ Παλισσὺ καὶ ὁ Γαλιλαῖος.

Δ. ΣΤΑΜΑΤΙΑΔΗΣ.

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ.

ΙΑΚΩΒΟΣ ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ, ΙΑΚΩΒΟΣ ΔΙΑΣΦΡΙΝΟΣ
ΚΑΙ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΑΜΑΡΑΣ.

(Ἀνεγνώσθη ἐν τῇ ΓΓ' συνεδρίᾳ).

Βαρὺς ἐπέλεξε τοῦς Ἕλληνας κατὰ τὴν ἐσ' ἐκονταετηρίδα ὁ ζυγὸς τῆς δουλείας. Οἱ λόγιοι, οἱ εὐγενεῖς, οἱ ὑπερδύνατοι ἐξίγοντες εἰς τὸ δυστυχὲς ἑλληνικὸν ἔθνος εἶχον, ἀπὸ πρὸς ἀλώσεως μέλειστα, κατακλίπει τὸ πάτριον ἴδιον ἀλλὰ ἄρα καὶ κυρίως εἰς τὴν ἰτα-

λίαν ἀστυλὸν ζήτησαντες. Τούτου δι' ἐνεκα ὀλίγοις λόγιοι καὶ ἄλλως ἀξιοὶ λόγιοι ἄνδρες φαίνονται ἐν Ἑλλάδι, μεγάλη λεύκη δὲ πᾶνταχοῦ τῆς ἄλλοτε ἐνδοξοῦ χώρας, ἐρευνῶν εἰς τὴν Δύσιν οἱ ἱκανώτεροι σταδίων τῆς εὐρύας των ζητούντες καὶ εὐρίσκον-

τες. Ἐν Ἐνιᾷ, Παταβίῳ, Ρώμῃ καὶ ἀλλὰ-
χου τῆς Ἰταλίας διέπρεψαν κατὰ τοὺς μετὰ
τὴν Ἰωλῶνι ροδερὸν ἐκείνους χρόνους οἱ
Ἕλληες ὡς συγγραφεῖς, διδάσκαλοι καὶ δὴ
καὶ ἐκπαιδευτικοί, οἰοί! ὑπὸ ξένης σημαίας
οἱ δυστυχῆς ἀγωνίζοντο. Τῶν τοιούτων θέ-
λω ἀναφέρει ἐνταῦθα τοὺς τρεῖς ἀνωτέρω εὖ-
φρεῖς τυχοῦντας, ἀμύχαντας περὶ τὰ μέ-
σα τῆς 15^{ης} ἐκατονταετηρίδος, ἄνδρας παρα-
δόξους, ὧν πάλιν ὁ πρῶτος, ὁ Ἰάκωβος Βασι-
λικός, ἐπαῖξε τέρατα καὶ σημεῖα ἀναβᾶς καὶ
ἐπὶ τοῦ ἡγεμονικοῦ θρόνου τῆς Μολδαβίας.

Ὁ Ἰάκωβος Βασιλικός καὶ ὁ Ἰάκωβος Δια-
σφρίνος ἤμειζον κατὰ τὰ μέσα τῆς 15^{ης} ἐκα-
τονταετηρίδος (1550). Περὶ τῆς ἀνάστα-
σεως αὐτῶν μηχανώμενοι ἐκ τῶν πρὸς τὸν περίφημον
Φίλιππον τὸν Μελιγγθονα ἐπιστολῶν ἀμφο-
τέρων, οἱ ἦσαν στενοὶ συγγενεῖς, πικρὰ
καὶ πρῶτοι ἐξιδέλκοντο, διότι ὁ εἰς ἐκείνους
τὸν ἑτερον αὐτανέμεινον.

Αἱ ἐπιστολαὶ αὗται ἔχουσιν ὧδε.

Ἰάκωβος Βασιλικός Μαρκέτιος, δεσπότης
Σάμου, ἰκετεῖ τοῦ ἀπείτητου Καίσαρος, καὶ
κόμης Παλαιστίνης τῷ σωφράτῳ καὶ
εὐσεβεστάτῳ ἀνδρὶ κυρίῳ Φιλίππῳ τῷ
Μελιγγθονα εὐ πρᾶττειν.

Πολλὴν ἤδη παρήλθε χρόνος, εὐσεβεστάτε
Φίλιππε, καὶ οὐδὲν τι μικρὸν ἐπιστόλιον παρὰ
σοῦ ἰωρακκα καὶ ταῦτα δις καὶ τρίς γράψας τῇ
σῇ λογιότητι, ἐξ οὗ ἀπεδήμησα τῆς Μανσρε-
λίας, ὅπου μοι οὐ μικρὰν παρέσχε τὴν ἀνάμνη-
σιν ἐκείνην ὡραὶ δικονομείων μὴ τι τῶν ἀν-
θρωπίνων Μελιγγθων ὁ ἐμὸς εὐεργέτης καὶ
βοηθὸς πέπονθεν. Ὡς δὲ σε ὕγι καὶ ζῶντα
τοῦ Θεοῦ ἤκουσα, χάριτας τῷ σωτήρι ἡμῶν
μολύσσει, τῷ καὶ νῦν σε ζῶντα φυλάττειν,
καί μοι δευτέρον σε ἰωρακκαὶ καταξίωσά με-
νοι. Τὰ παρόντα γράμματα διὰ τοῦ λογιω-
τάτου καὶ περιγόνου συμβουλευτοῦ τοῦ ἀπεί-
τητου Καίσαρος Φιγγκίου πέμπω, ἵνα μὴ καὶ
αὐτὰ, ὡς καὶ πάλαι, ἀποβλήθωσι καὶ ταῦτα
τοῦ ἐμοῦ αὐτανεψίου, μεγαλοπρεποῦς κυρίου
τῆς Δωρίδος, σοὶ γράποντος, νῦν ἐκ τῆς Ἑλλά-
δος εἰς τὸν Καίσαρα ἰδόντος καὶ τὰς ἀνι-
καστοῦ σου ἀρετὰς καὶ καλοκάγαθίας παρ' ἐ-
μοῦ διηγουμένου ὁσημέραι ἀκούσαντος. Διόκα
σου προσκαρτοῦμαι ὡς ἀπ' ἐμοῦ τὸν σωφράτην
ἐν Ἀσκληπιάδαις κύριον Γεσπερον Πευκῆρον.

Ἐρρωσο καὶ τῷ καθάρῳ καρδίᾳ τῆς νῦν
ἀεικίτου καὶ δυστυχοῦς Σάμου δεσπότη,

ποτὶ δὲ εὐτυχούς καὶ ἐνοίκου οὐσης, φιλοῦντί
σε ἀντιγράφων. Ἀνθεστηριῶνος ὁγδόῃ ρθίνον-
τος τοῦ ἔργου ἀπὸ Βρουξέλλων.

Ὁ σὺς ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ.

Τῷ σωφράτῳ καὶ λογιωτάτῳ ἀνδρὶ κυρίῳ
Φιλίππῳ τῷ Μελιγγθονα Ἰάκωβος Δια-
σφρίνος, κέρμιος Δωρίδος, εὐ πρᾶττειν.

Τὸ εὐσεβὲς ἡ μάλλον εἰπω θεοσεβὲς καὶ
φιλόσοφον τῆς σῆς λογιότητος, θαυμασιώ-
τατε Φίλιππε, ἐκ τῶν ὑμετέρων συγγραμμά-
των δικονοσάμενος καὶ τὰς ἐμφοῦτος σου ἀ-
ρετὰς παρὰ πολλῶν ἀκούσας καὶ νῦν παρὰ
τοῦ ἐπιφανοῦς δεσπότη τοῦ Σάμου, ἐμοῦ
δ' αὐτανεψίου, ταῦτα ἐς τὰ μέλαινα μοι ἐν
Βρουξέλλαις βιβλαιοσάμενον, τὸ παρὸν γράφει
σοι ἐπιστόλιον τετόλημκα, δι' οὗ τῆς σῆς διη-
θήσομαι καλοκάγαθίας συγγνώμην παρα-
σχεῖν μοι ταῦτα τομήσαντι καὶ τῶν σὺν
ἐμοῖς συγκαταβηθῆσαι με σπουδαίον χαίρω
ἄρτω τοιούτοις σωφράταις ἀνδράσι φι-
λοδοῦσαι καὶ ὑπηρετεῖν αὐτοῖς, ἥνικα τοῦτο
δὲρ, ἵνα καὶ αὐτὸς μακαριότητος τύχωμι,
ἐπεὶ καὶ μακάριος, ὅστις μακαρίως ὑπηρετεῖ.
Τοῦτο τοῖσι καὶ μικρὸν καὶ ἀτημέλητον ἐπι-
στόλιον ἡ σὴ δεξιὰ ἐν φιλοσοφίᾳ ἀμύνεις
με τῇ ἐαυτοῦς φιλικῇ καὶ φιλοφρονεῖται καὶ
μικρὸν τι γραμματίον ἐπιστελεῖται, ὡς τὰ
περὶ αὐτῆς μέθομοι, καὶ τῷ περιφανιστάτῳ
συμβουλευτῇ τοῦ ἀπείτητου Καίσαρος φιλέλ-
λωνι Γερμανῷ Φιγγκίῳ γράφω, ἡ τῆν ἄλλη
φιλοῦν τῶν ἐνταῦθα ἐπιβελίαι σοι Ἰωρακός, ὅ-
που σοι ἐπιστολοῦμαι, μικρὸν ἐν γὰρ ὡς ἐ-
μοι ἐκ τῆς πάλαι εὐτυχούς καὶ μακαρίας
Ἑλλάδος, νῦν δὲ ἀλλίας, βιβλίον τῶν ὑπομνη-
μάτων πέμψαι σοι βούλομαι, ἵνα αὐτὸ ποτε
διεργάμενος τοῦ τῆς Δωρίδος κυρίου μνησθῇς,
Ἕλληνας ἀνδρὸς καὶ φιλοῦ εὐσεβίου. Ἐρρω-
μένος διατελοῖς, ἄνθρωπ ἀπάντων ἐνδοξό-
τατος, καὶ ἀνώτερος παντὸς ἀναιροῦ.

Τοῦ ἔργου Ἀνθεστηριῶνος ὁγδόῃ ρθίνοντος,
ἀπὸ Βρουξέλλων.¹

Ἐκ τούτων ἐξάγεται, ὅτι ἀμφοτέροι ἦσαν
συγγενεῖς, διότι ὁ μὲν Βασιλικός γράφων τῷ
Μελιγγθονα λέγει περὶ τοῦ Διασφρίνου... καὶ
αὐτὰ τοῦ ἐμοῦ αὐτανεψίου, μεγαλοπρεποῦς
κυρίου τῆς Δωρίδος, σοὶ γράποντος, νῦν ἐκ τῆς
Ἑλλάδος εἰς τὸν Καίσαρα ἰδόντος. Ὁ δ'
αὖ Διασφρίνος περὶ τοῦ Βασιλικοῦ τῷ αὐτῷ

1) Αὗται ἐξεδόθησαν ὑπὸ Κρουσὸν Turcograec.,
σελ. 556.

Μελάγχθονι ὄδε: «... καὶ τὰς ἐμπόδας σου ἀρετὰς παρὰ πολλῶν ἀκούσας καὶ νῦν παρὰ τοῦ ἱερωνοῦς δεσπότης τῆς Σάμου, ἰμοῦ δὲ αὐτανειψίου, ταῦτα ἐς τὰ μέλλόντά μοι ἐν Βρυξέλλαις βιβλιασμένον.» Ἐπειδὴ λοιπὸν ἄμφοτεροὶ ἐκάλουν ἀλλήλους αὐτανειψίους, ἦσαν πιθανῶς πρῶτον ἐξ ἀδελφοί, τοῦ αὐτανειψίου καὶ τοῦτο δηλοῦντος, κατὰ Θωμᾶν τὸν Μάγιστρον².

Περὶ τῆς πατρίδος ἡμετέρων ἐπικρατεῖ ἀσάφεια. Ὁ κ. Κ. Σάβας ἐν τῇ ἐξιολόγῳ αὐτοῦ *Nove d'Irrekeh Philodoria*³ λέγει περὶ τοῦ Διασωρήνου: «Ἀδελφὸν τοῦ τῆς Ἑλλάδος ἐγεννήθη, καθὼς καὶ διὰ τῶν λόγων ἐπιτιλοφροῦτο κύριος τῆς Σωρήνου.» Ὅπως δὲ ὁ Διασωρήν: «ἐν τῇ πρὸς Μελάγχθονα ἀνωτέρῳ μνημονεύσει ἐπιστολῇ γεγραμμένην τῇ ᾗ Ἄνθεστρονόνος φθίνοντος τοῦ κρη' (1555) ἐκ Βρυξελλῶν ἐπιλοφρεῖ ἐξουὸν οὕτω: «Τὸ σφραγιστὸν καὶ ἡρώματά μοι ἀνδρὶ κυρίῳ Φιλίππῳ τῷ Μελάγχθονι.» Ἰακώβος Διασωρήνος, κύριος Σωρήνος, εὐπράττειν.» Περὶ δὲ τοῦ Βασιλικῆος ὁ κ. Σάβας λέγει: «Ἐγεννήθη κατὰ τινας εἰς Κρήτην, κατ' ἄλλους εἰς Σάμον καὶ κατ' ἄλλους εἰς Κεραισσόταν.» Καὶ αὐτοῦ ἐπιτιλοφροῖτο πομπωδιστάτα, ὥς ὅτε ἐπίστελλε τῷ Μελάγχθονι: «Ἰακώβος Βασιλικὸς Μαρκέτιος, δεσπότης Σάμου, ἐπέειπε: «ὅς ἐστι ἀπὸ Κασσάρου (Καρόλου τοῦ Ε' ἀντιπράκτορος τῆς Γερμανίας) καὶ κύριος Πλάτωνος τῶν σφραγιστῶν καὶ ἐπιστεφιστῶν ἀνδρῶν ὅλων, Φιλίππῳ τῷ Μελάγχθονι εὐπράττειν.» Διπίστευον, ὅτι ἐγεννήθη ὁ Βασιλικὸς εἰς Κρήτην ἢ Κεραισσόταν, πιθανώτερον δὲ εἰς Ρόδον ἢ Σάμον, ἣν ἐγίνωσκε καλῶς ὁ Βασιλικός: διότι ὀνομάζει αὐτὴν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ αὐτοῦ ἐν τῇ πρὸς τὸν Μελάγχθονα ἐπιστολῇ ὡς: «Ἐρρωσά καὶ τῇ καθαρᾷ καρδίᾳ, τῇ τῆς νῦν ἀρετῇ καὶ δυστυχίᾳ Σάμου δεσπότης, ποτὶ δὲ εὐτυχίᾳ καὶ ἐνοίκου οὕτως φιλοῦντι σε ἀντίγραφον.» Τὴν ταύτην ἀβεβαιότητα περὶ τῆς πατρίδος τοῦ τε κυρίου

τῆς Σωρήνος Διασωρήνου καὶ τοῦ Βασιλικῆος, ὡς καὶ περὶ τῶν εἰς ψευδῶν γινωσκόμενων τίτλων αὐτῶν, περὶσσεύει ἐν τοῖς ἐρεξῇς νὰ διαλύσω καὶ νὰ δώσω πιθανὴν τινα κατ' ἐμὲ ἐξηγήσιν.

Καὶ οἱ μὲν πομπωδῆς αὐτῶν τίτλοι φράζονται ἦν βεβαίως ψευδεῖς καὶ γελοιοί, δὲν ἔχει ὅμως οὕτω τὸ πρᾶγμα, οἱ δὲ ἀνθρωποὶ οὗτοι δὲν ἦσαν τυχαῖοι, πολλοὺς αὐτοὶ καὶ δεῖ. Πλὴν τῆς αἰσθητικῆς παιδείας αὐτῶν, ἦν ἐξάρχον ἐκ τῶν ἐπιστολῶν αὐτῶν καὶ τῶν ἐπιγραφμάτων τοῦ Διασωρήνου καὶ τοῦ συγγράμματος τοῦ Βασιλικῆος⁴, ἔχον βεβαίως πνεῦμα ἐπιχειρηματικὸν μέγα καὶ μέλιστα ὁ Βασιλικὸς καταντήσας νὰ συμμαχῇ μετὰ αὐτοκρατόρων καὶ δοκῶν καὶ πρυγκάπων καὶ νὰ ἀναβῇ εἰς τὸν ἡγεμονικὸν θρόνον τῆς Μολδαβίας.

Ὁ Βασιλικὸς, λέγει ὁ κ. Σάβας⁵, χρηματίζας γραμματεῖς Ἰακώβου τινὸς Ἡρακλείδου, τίτλοφρομένον δεσπότης Σάμου, Πάριου καὶ ἄλλων νήσων τοῦ Αἰγαίου, ὑπεξείλεν ἐκείνου θανάτου διάφορα χρυσόβουλλα, ἀπὲρ περυσισίας Κυρίῳ τῷ Ε' αὐτοκράτορι τῆς Γερμανίας, ἀνεγνωρίσθη ὑπ' αὐτοῦ. ἐκ Βασιλικῆος οὕτως καταγόμενος: Ὁ Κάρολος ἀπατήρ τῆς ἐδῶκε τὴν ἐξουσίαν νὰ ὀνομάζῃ δόκτορας, πρωτονοταρίους καὶ ἐστεμμένους ποιντὰς, τῷ ἀπέμειπε καὶ τίτλους: δι' ὧν ἐκοσμεῖτο πομπωδῶς Μαρκέτιος, δεσπότης Σάμου καὶ Πάριου, ἐπέειπε τοῦ ἀπότητος Καίσαρος καὶ κύριος Παλατίνος.»

Ἐλλείπουσάν μοι δυστυχῶς ὅλων τῶν ἀλλων πηγῶν καὶ μόνον τοῦ κ. Σάβας εἰς τοῦτο βοηθούσης μοι, βραβίζομαι ἐπὶ τούτου, καὶ ἐντεῖθεν ὁρῶμενος θέλω περὶ τῆς νὰ ἐξηγήσω τὸ παρῶν τοῦτο φαινόμενον.

Νομίζω, ὅτι οὗτε ὁ Βασιλικὸς ἐτόλμα ἢ ἠδύνατο νὰ ἀποστήσῃ τὸσον εὐκύλιος, οὕτε ὁ ἄλλος συνετώμενος αὐτοκράτορ Κάρολος ὁ Ε' ἠδύνατο νὰ ἀπατήσῃ καὶ νὰ ἀνεμίμηται τοιούτους τίτλους καὶ τοῦτο εἰς ἀνδρὰ ζῶντα, ἄγνωστον καὶ τυχερῶς ἄνθρωπον, ὃν οὐδὲ δὲν ἔπραττε καὶ τὴν λόγου ἀξίαν, ἵνα τοῦ τῆς τληκτικῆς εὐνοίας τοῦ μεγάλου Καίσαρος.

Ἐν τῇ ἐφημερῇ πρὸς τὸν Μελάγχθονα ἐπιστολῇ ὁ Βασιλικὸς ἀποκαλεῖ αὐτὸν ἡμετέρην καὶ βοηθόν. «... καὶ ταῦτα διὰ καὶ τρεῖς γράψας τῇ σὴ λογιότητι, ἐξ ὧν ἀπέμειπε

1) Turcograecus, αὐτόθι.

2) Pape's griechisch-deutsches Hand-wörterbuch ἐν λ.

3) Σελ. 210.

4) Ἀδελφί, σελ. 179.

5) Ε. ἀ. Turcograecus, σελ. 556.

6) Παράβλεπε καὶ τὸ γράμμα τοῦ πατριάρχου Κωνσταντίνου κ. Θεολήπου ἐν τῇ περιοδικῇ τοῦ Ἑλλ. Φιλολογ. Συλλ. Τόμ. Γ', σελ. 49.

1) Turcograecus, ἱ. ἀ. Κ. Σελ. 2, Ν. Φιλ. αὐτόθι.

2) Ἀδελφί.

μυστα τῆς Μανθανείας, ὅπερ μοι οὐ μικρὴν
παρέχον τὴν ἀνίαν καὶ ἐκαστην ὥραν δια-
νοοῦμαι μὴ τι τῶν ἀνθρωπίνων Μετὰλλων
ὁ ἑὸς εὐνογέτης καὶ βοηθὸς πέποιθε. Ὡς
ἐπιστολὰς ταύτας τοῦ Βασιλικοῦ καὶ Δια-
σωρίνου ἔλαβον ἐν Αἰψίᾳ τῇ 1556 ὁ περι-
φηρὸς φιλόλογος Ἰωακείμ Καμεράριος, ὃς καὶ
ἀπάντησεν ἡμῶς τέροις μετὰ πολλῆς αἰδοῦς
καὶ τιμῆς ἐκ προσώπου τοῦ Μετὰλλωνος ἀπο-
δηρῶντος. Ἡ δὲ πάλαιος λόγους περιεργος
καὶ ἀξία λόγους ἐπιστολὴ τοῦ διασώριου Κα-
μεράριου ὑπὸ Κρουσίου ἐκδόθησαν ἐν τῇ Τουρ-
κοκρασίᾳ, (σελ. 557), ἔχει ὅδε.

*Ἀνδράσιν ἀρίστοις καὶ κυρίως ἐκδοτοτάτοις
Ἰακώβω Διασωρίῳ, κυρίῳ Ἀνδρῶν καὶ
Ἰακώβῳ Βασιλικῷ δεσπότῃ Σάμου χαίρειν.*

Ἐπιστολάς τινας κομισθείσας δεῦρο πρὸς
ἡμᾶς, ἀν' ἐπιγραφῇ ἐθλήου, ὅτι ὀρεῖλοιεν ἐγ-
χειρησθῆναι Φιλίππῳ τῷ Μετὰλλωνι, εὐθὺς
διεπυμνῆσαν εὐπορίσας γραμματοφόρου πά-
νω ἐπιστάσει. Ὅ δέ, ὡς περ ἐκός, ἥσθεις
τοῖς γεγραμμένοις, καὶ ἐμὶ οὐκ ἀγνοῶν σπου-
δαῖς ἐν τοῖς ὅτι μάλιστα πρὸς τὴν ἑλλη-
νικὴν παιδείαν διακείμενον, κοινὸν μὲν ἐποι-
ήσατο τὸ κέρδος ὡς φίλος (ὡν ἴσμεν κατὰ
τὴν παλαιὰν παρομίαν κοινὰ εἶναι πάντα)
καὶ τὰς ἐπιστολάς ἀνταπέμεινεν, ἐσήμηνε
δ' ἅμα (παρεκαλεσάμεν γὰρ αὐτὸν ἐπὶ τῷ
ἀντιπιστεῖλαι τι ὀνείν), ὅτι ἐν τῷ παρόντι
ἀνάγκη ἔχον πρὸς τὸν ἡγεμόνα τῆς χώρας
ἐκδηρῆσαι, ἀποκριθεῖσαι αὐτὸς μὲν οὐ δύνα-
ιτο, βούλοιο δέ ὑπ' ἐμοῦ τοῦτο γενέσθαι ἐν
τῷ νυνί, ἵνα γνωρισθῇ, ὅτι τὰ τε γράμματα
ιδέσθω καὶ τὸ ἐπαγγελθῆναι βιβλίον ἀμεινέ-
σασκα ἂν ἐπίδοι. Ἐγὼ δέ τὰς ἐπιστολάς ἀ-
ναγνώσκω τὸ τε τῆς λέξεως καθαρὸν ἰθαίμακα
καὶ ἡγάπησα τὸ φιλορρηπτικὸν τῆς δι-
ανοίας. Καὶ ἐποτρύνοντος μὲν τοῦ Φιλίππου
πρὸς τὸ γράψαι τι προθυμότητα ἐπέτυσα.
Ὅστω δὲ γνώμης εἶχον, ὥστε καὶ αὐτομάτῃ
ὀρμῇ φέρεσθαι πρὸς τοῦτον. Ἰμεῖς δὲ, ἄνδρες
ἀρίστοι καὶ ἐκδοτοτάτοι, τὰ ἡμέτερα, ἧτοι
ὑπογράφοντα τῷ Μετὰλλωνι, ἢ καὶ ὑπερ-
εἰσὺντα τῇ ἰδίᾳ τοῦμα δεξιανθὴν εἰμῶνός καὶ
ἐπινοήσετε ἐμὶ ὡς ἀπὸ πρώτης ἡλικίας ἡμε-
ρόντα καὶ πόθῳ (φύσειεν ἂν ἀνὴρ ποιητικὸς)
οὐστροβολοῦμενον τῆς ὁμιδαπῆς μούσης καὶ
λόγων κελῶν. Εἰ δέ τι καὶ ὀρεῖλος τῶν πόνων
καὶ οὐκ ἀναλύθῃ μέταυς ἡ σπουδὴ, ἄλλως
μὲν ἀπορήνκασι τὸντιςθεν ἂν προσήκοι,
ἐμοὶ δὲ εὐχαὶ μόναι λειπονταὶ τοῦ μὴ δοκεῖν

κατὰ τοῦπιτῆδεμα ἔσχατος, ὡς περ Μουσῶν
τις, τὸ τῆς παρομίας. Ἐπεὶ δὲ ἀπορμῆς δε-
δρακμένους ἦν μετὰ τῶν τοιοῦτων ἀνδρῶν τοῦ
ἐλληνικοῦ γένους διὰ γραμμάτων ὀμλήσαι,
τοῦ μὲν καιροῦ ἀμελητέον εἶναι οὐκ ὥσθαι,
πρέπει δ' ἂν, οἰμαι, τῇ ἡμετέρᾳ εὐγνωμοσύνῃ
καὶ πραύτητι τῇδε τὴν ἡμετέραν ἀδολε-
σχίαν εὐ θέσθαι καὶ οὐκ ἄχθεσθαι τῇ λεισχη-
νείᾳ. Ἦν δ' ἄρα ἐμοὶ παρὰ τὴν ἀνάγκησιν
τῶν ὁμετέρων ἐπιστολῶν πρόχειρον τῇ μνήμῃ
τὸ περὶ τῶν Ἀθηνῶν χρησθῆναι ποτε ἀσκή-
βαπτίῃ, δύναι γέ μὲν οὐ θέμις εἶσθαι. Ἐγὼ
γὰρ ἐκδόμην τοῦτο, ὡς περὶ ἀπαντος τοῦ
ἔθνους προερχθῆναι. Ἄλλ' αἰ μεγαλοπόλεις
κατὰ τὸν Πίνδαρον Ἀθῆναι οὐδὲ πόλις ἐστὶ,
καὶ τὸ σεμνὸν καὶ περιφανὲς τοῦ ἔθνους ὄψι-
το πᾶν ἐνείρου δίκην ἀποπτόμενον. Εἰσι μὲν
οὖν περίοδοι τινες ὀρισμέναι γενέσθαι καὶ
ἐσθῶν καὶ ἡ τῶν μετῶν ἀνάγκη ἄρτερος.
Καὶ πάντως ἐμάρψε τι καὶ μάρψι ἐξείης
καὶ πάλιν ἄλλα ἐπερχομένη ἄλλοισι πρὸ ἄλλων.
Τὸ δ' ἡ τῶν Ἀθηνῶν καὶ τοῦ ὁμετέρου γένους
λαμπρότητα, καὶ σεμνότητάς καὶ εὐκλείστα-
τον μὲν τε καὶ μενεῖ ὄρ' ἂν ὀδωρ τε ῥέη καὶ
δένδρα μακρὰ πεφύκη, ὡς περ ῥησι τοῦ τοῦ πα-
λαι Μίδου ἐπιτόμιον. Τίς γὰρ πᾶν νῦν κεκτα-
μένον καὶ ὀρενέξθ' ὀλῆς, κατὰ τὸν Ὀμηρον, οὐ
μεῖζω καὶ τιμιωτέρην ἡγροῖται ἂν τῶν λόγων
ἢ τῆς ἀρχῆς δύναμις; Ἡ θησι δὴ ποτε πλού-
τω καὶ ἀρετῇ καὶ νίκῃ περιπόητος εὐδο-
κίμουν ἢ Ἑλλὰς, ἀλλὰ καὶ τῇ οἰνοῖ χλι-
δὴν νῦν μὲν ἀρρήθῃ, ἄλλο δέ ὄλον αὐτὴν
περιετῆ καὶ τοῦτο ποτε στερῶμενον οὐ-
τος γὰρ πᾶν ἀνθρωπίνων συμφορῶν, ὁ κ' ἄλλος.
Τὸ δὲ τῶν λόγων κλῆρος καὶ ἡ δὲ αὐτῶν ἐνερ-
γεία παρέτεινε καὶ μέχρι τοῦδε τοῦ χρόνου
καὶ ἐπὶ τοῖς οὕτω μακρὰν ἀπόντας ἡμᾶς ἐρμῇ
τοῖς ὑπερβορείους πως νομιζομένοις, ἀνθρώ-
πους προτὸ πᾶσις ἑλλογίμῳ μαθητοῖς
ἀνθρώποις. Τοῦτο τοῖνυν ταχέον καὶ νῦν
ἐτι ἔχον παρὰ τῆς ἡμετέρας πετρίδος, ὥ-
στε τῆς ἀληθείας ἵστασθαι καὶ οὐκ εἶναι ἀ-
θεωρήτους ἡμᾶς ἐπιστήμης οἰῶν τε ἀνθρω-
πίνων τε πραγμάτων, ὅτε τῆς φιλοσοφίας
βίω ἀκρίως καὶ τρανῇ, τὸ τε τῆς φιλοσοφίας
βιωφιλῆς καὶ πάγχερον αὐτῆς ἐκείνης δὲ
δύρον ταχέον διανεκόμενον ἥνιν δεσμεῖται
εὐεργετοῦμεν ἐπὶ τοσούτον, ὥστε τὸ μέγα-
θος τῶν ἀγαθῶν μόλις ἀπολείπει χωρὴν τῇ
ὀρεῖλοιμῇ εὐχαριστίᾳ· οὐ γὰρ ἀν' ἀξίως οὐ-
τε λέγειν, οὔτε πράττειν τι ἀντὶ τοσού-
της καὶ τηλικούτης ὀφειλῆς, ὥς παρ' ὁμετέ-
ρης καὶ τηλικούτης ὀφειλῆς, ὥς παρ' ὁμετέ-

ΜΕΤΑΛΛΩΝΟΣ

Ἐκ τῆς Δειψίας μεσοῦντος χειμῶνος τῇ
τῆς σωτηρίου Χριστογονίας ἔτει αργῆς.

ΙΩΑΚΕΙΜΟΣ ΚΑΜΕΡΑΡΙΟΣ.

Οι τίτλοι βιβλίων δὲν ἀπετέλουν τὴν ἀξίαν τοῦ Βασιλικού, ἀλλ' ἡ προσωπικὴ αὐτοῦ κενότης καὶ τὸ μέγεθος, ὅς φαινόταν, ἀξίωσιν παρὰ τῇ Κίχαιρᾳ· τοῦτο δὲ ἐπαίρειν αὐτὸν καὶ οἰκιστὴν ἀβασίαν μετὰ τῶν ἑπαινετικῶν ἀνδρῶν τοῦ γερμανικοῦ κράτους καὶ τῆς τότε ἐκπαγλίστης δημοκρατικῆς ἀνεμορροῦσας, καὶ τῶν προδερῶν δημοκρατικῶν πολέμων. Οὐ μόνον ὁ Μετῆλχφον, ἀλλὰ καὶ ὁ Καμπερλὺς θεωρεῖται τιμὴν αὐτοῦ τὴν μετὰ τοῦτον ἀνδρῶν, οἷός ἐστι Βασιλικὸς καὶ ὁ Δισχορνίος, στέφαν.

Ὁ Βασιλικὸς φαίνεται καὶ ἐν Οὐλμῳ, τῇ
παρὰ τὰ μεθόρια τῆς νῦν Βαυαρίας καὶ Βυρ-

ἀνέγνωσαν πόσα ἐπὶ διέτρεψεν ἐν Γερμανίᾳ, ἀλλ' ἐντέθεν προῖκον μετὰ τινε ἐπὶ καὶ περαιτέρω ἐπιδιδῶς ἐνδοξότερον στήδιον. Ἡ δὲ Πωλιανία ἐπέβηεν ἐν Μολδαβίαν, ἀνὰ παρίσταν δ' ὑποτιμῆνης γενεολογίας ἀπόγονος τῆς ἀρχαίας ἡγεμονικῆς οἰκογενείας τῶν Πρακλιδῶν. Ἀνέβηλται καὶ παρασκευασμένους ἐπέβαλε καὶ αὐτῆς ἐν Μολδαβίᾳ, ὅπου τῇ συνορμῇ Φερδινάνδου τῶν Α', αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας, διαδόχου Καρόλου τῶν Ε', συναγαγὼν χιλίους ἱππεῖς καταπολέμησε τῇ 10 Νοεμβρίου τοῦ 1562 τὸν ἡγεμόνα τῆς Μολδαβίας 'Αλέξανδρον' Ἰν Απποσανῶν καὶ νῆγκασεν αὐτὸν ἀνὰ γόνυ ἐς Κωμ'πολιν. Ὁ τότε μέγας βεῖρρος δυσπιστηθὲν κατὰ τὸν Φερδινάνδου, ἀλλ' ὁ Βασιλεὺς ἡγεμὼν γενομένος ἐπέμπε πρέσβειν ἐς Κωμ'πολιν, ᾗδενε τὸν φόρον τῆς Μολδαβίας, ὃ δὲ Σουλτάνος ἐπέμπεν αὐτῷ τὴν κοῦκην καὶ ἀνεγινώρισεν αὐτὸν ἡγεμόνα τῆς Μολδαβίας, τῷ 1572. Ἐν Μολδαβίᾳ ἐκείρηνεν ὁ Βασιλεὺς ἐπὶ δύο ἐτὶ (1562—1564) τυραννικῶς, ἅν' οὐ αἰνεῖται τῆς χώρας μονάρχουσας ἐπὶ ἀποκαταστῆν αὐτὸν ἐν τῇ μοναρχίᾳ τοῦ Σουλτάνου καὶ τῆς ἡγεμονίας ἐπὶ τέλος ἀνέβη καὶ αὐτὸς πρὸς τὸν ὑπὸ τὸν πέρβειρον ἀνέβη, ὅτι καὶ ἡγεμόνα Τόμπαν, ὅστις τὸν ἐφόρουνε βεῖρρος πατάσας. Ὁ Βασιλεὺς ἦν ἱκανὸς λόγιος καὶ ἄλλος τῶν γεγραμμένων, ὅρπου τοῦ πεπαιστωμένου καὶ τῷ Βελιδυλῶν τῷ Κοτνέρ' ὁμοιωθεὶς ἐπὶ τῇ ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Καρόλου ἡγεμονίᾳ, ὅς ἐστι αὐτῷ ἀείδειν ἐπὶ δύο ποιήματα.

Καὶ ὁ Κρόνιος ἵστανεν, ὅτι ὁ Βασιλεὺς ἐγένετο ἀναγορεύων ἡγεμὼν τῆς Μολδαβίας καὶ

1) Туркограец., σελ. 248.

2) Κ. Σάθ., αὐτόθι.

δὲν ἱθανάτωθῃ, καὶ ἔσπεφῃ καὶ ποιητὴν τι-
να Ζαχαρίαν Orthus λεγόμενον. « Ante
hunc Joannem (ἑτέρον ἡγεμόνα τῆς Μολδα-
βίας) ibidem Despotam fuisse *audivi* He-
racliem de Jacobum Basilicum, Despotam Sami,
maiorib. nem Pari, circa annum 1550,
quem et *hunc* ibi occisum esse! » Καὶ
« Ab eo (Basilico) creatus fuerat poeta, Za-
charias Orthus, qui nobiscum Tybingae fuit
64 et 72 ».

Τοιοῦτος ὁ Βασιλικὸς ὅτε ἀνέβη εἰς τὸν
θρόνον τῆς Μολδαβίας, τῷ 1562, δὲν ἐλησφό-
νησε τοὺς ὁμογενεῖς, καὶ μάλιστα τὸν Οἰκου-
μενικὸν πατριάρχην, ὅστις ἠτο σά·ε·ε τρόπον
τινὰ μεσάζων μεταξύ τῶν κρατούντων καὶ
τῶν ὀρθόδοξων ὑποτελῶν ἡγεμόνων. Ὁ τότε
μέγας ῥήτωρ τῆς τοῦ Χριστοῦ Μ. Ἐκκλησίας
Ἰωάννης ὁ Ζυγομαλάς ἔγραψεν αὐτῷ ἐπιστο-
λὴν συγχαίρον αὐτὸν βεβαίως ἐπὶ τῇ ἀνασφί-
σει αὐτοῦ εἰς τὸν ἡγεμονικὸν θρόνον. Καὶ ἡ
μὲν ἐπιστολὴ τοῦ Ζυγομαλά δὲν σώζεται,
σώζεται ὅμως ἡ ἀπάντησις τοῦ ἡγεμόνος Βα-
σιλικῷ, ἣν διέτρηκεν ἡμῖν ὁ καλὸς κἀγαθὸς
Μαρτίνος ὁ Κρούσιος ἐν τῇ Τουρκογραφίᾳ
ἔγρουσαν ὧδε¹.

Τῷ σοφῷ ἀνδρὶ καὶ μεγάλῳ ῥήτορι τῆς τοῦ
Θεοῦ Μεγάλῃς Ἐκκλησίας χαίρειν καὶ εὖ
πράττειν.

(Εἰς τὰς ἰδίαις χεῖρας, εἰς τὸ Πατριαρχεῖον).

† Ἐδεξάμην τὴν ἐπιστολὴν σου μεστὴν
οὖσαν πάσης τῆς ἐλευθερίου παιδεύσεως οὐχ
ἥσαν τῆς πρὸς με καὶ τοῦ ἡμέτερον ὑπῆκουον
εὐνοίας. Ἐπακινῶ τοιγαροῦν τὴν τῆς φύσεώς
σου εὐμοιρίαν. Χαίρω καὶ τῇ βασιλείᾳ τοιοῦ-
τον ἄνδρα ἔχουσι ὥστερ τι λείψανον τῆς
παλαιᾶς ἐπὶ φιλοσοφίᾳ εὐδαιμονίας. Εὖνοῶ
καὶ σοὶ τοιαύτην δόξαν περὶ ἐμοῦ ἔχοντι, μὴ
δὲ τῆς σῆς περὶ ἡμῶν καλλίστης ἐλπίδος ἀ-
μαρτυροῦμαι, ἀλλὰ τοιοῦτος εἶναι, οἷος παρὰ
σοὶ ἀξιοῦμαι. Ἐπειδὴ τοίνυν ἡ ἐμὴ θεοδό-
τος ἀρχὴ πάντας εὐφραίνει, μᾶλλον γὰρ τοὺς
ἐμοὺς ὑπάκουον, ταῦτον οἶκ ἀπὸ τύχης, ἀλλ'
ἀπὸ Θεοῦ δοθῆναι ἡμῖν λογιστόν. Σὺ γάρ
εἰ τις τῶν ἐνταῦθα χρεῖαν ἔχεις, ἐμοὶ σῆ-
μνηνον, ἐγὼ δέ σοι ἡδέως τοῦτο τέλλω, εἰ τε-
τελεσμένον ἵσταί. Καὶ τῷ παναγιώτῳ δε-

σπότην ἐν πᾶσιν ἐμὲ ὑπῆκουον συνίστημι, οὐδέ
τι πέποι, οὔτε ἔργον ἄνευ τῆς αὐτοῦ γνώμης
περᾶνω.

Ἐρρωσο.

Ἐν εἰς ἀπὸ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας τοῦ
κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ κεῖσθαι.

Δεσπότης βασιλεὺς Μολδαβίας.

Ὁ ἱεζάδελφος τοῦ Βασιλικοῦ Διασωφίρος
κατὰ τὸ 1562, ὅτε ἱκεῖνος ἀνέβη εἰς τὸν θρό-
νον τῆς Μολδαβίας, εὐρίσκειτο ἐν Λευκοσίᾳ
τῆς Κύπρου, ὑπὸ τοὺς Ἑνετοὺς τὸ τότε τε-
λοῦσα, ὁπότεν ἐπίστειλε τῷ Πατριάρχῃ Ἰω-
σὰφ τῷ ἀπὸ Ἀδριανουπόλεως (πατριαρχ. τῷ
1551- 1565). Ἐν τῇ ἐπιστολῇ ταύτῃ ὁ
Διασωφίρος συνίστησιν ὡς γνωστὸν τῷ Πατρι-
άρχῃ καὶ μετὰ θάρρους Στυλιανὸν τινα ἱερεῖα
συγγενὴ αὐτοῦ Ρόδου λέγει προσέτι, ὅτι δὲν
ἠδυνήθη νὰ μὴ γράψῃ τῷ Πατριάρχῃ ἐκ Ρό-
δου. Εἰτα προστίθηται περὶ τοῦ Βασιλικοῦ
ἡμῖς τοῦτοις δέ, ἵνα καὶ αὐτὸς γνῶς, μι-
κροῦ τι παραγγέλλω, ὅτι ὁ νῦν Ἰωάννης βο-
εθάς, ὁ τῆς Πογδανίας βασιλεὺς, ἡμέτερός
ἵσται, καὶ οὗ αὐτοῦ ἱσως εὐρακας γράμματα.
Ἐκ τῶν ἡμετέρων οὖν ἐστὶ καὶ Ἐ.Ι.Ι.η ἀντὶ,
εἰς εὐγενεὺς ῥῶλην, καὶ εὐγενεστάτης, τὸ ἀ-
νέκαθεν Ἡρακλῆδῃ.»

Καὶ τὴν ἐπιστολὴν ταύτην ἐκ κώδικος ὑπ'
ἀρ. 10 τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου ἀντιγράφαντες
καί τιθεσθαι ἀνέκδοτον παρατίθεμεν ἐν-
ταῦθα.

Διασωφίρον τῷ Πατριάρχῃ.

Τὸ ἱεροπρεπές, ἡ μᾶλλον εἰπεῖν, θεοπρεπές
τῆς σῆς παναγιώτῳ πανταχοῦ θαυμάζων
διατελῶ· τοιοῦτος γὰρ με πόθος τῆς σῆς
παναγιώτῳ κατέχει, πολλὰ ἀγαθὰ ὑπερ-
φυῖ ἀκούων περὶ σοῦ, ὥστε μὴ δύνασθαι με
καὶ Ρόδουθεν καὶ Κύπρουθεν μὴ ἐπιστεῖλαι σοί.
Καὶ πέρουσι μὲν Ρόδουθεν ἐπιστεῖλαι σοὶ τε-
τόμηκκα καὶ παρασχεῖν σοὶ πράγματα ὑπὲρ
τοῦ ἱερέως Στυλιανῷ τοῦμοῦ συγγενεὸς τοῦ
Ρόδου, τοῦ ἐκ πολλοῦ, οἶμαι, ἐλθόντος πρὸς
τὴν σὴν παναγιώτητα ὑπὲρ τινος δικῆς, ἵνα
τὸ δικαίον ἀπονέμῃ τῇ σὴ δικαιοσύνῃ, ταῦν
δὲ γράφω τῇ σὴ ἀγοπρεπείᾳ καὶ ἱερᾷ κεφαλῇ,
ἵνα τὸ ὑπῆκουον πρὸς τὴν σὴν δεξιὰν ἐπιδείξω
καὶ διὰ τῶν παρόντων τὴν προσήκουσαν ἀπο-
νεμὴν προσκύνῃσιν καὶ θεωρητικῶς τὴν πνευ-

1) Turcograecae, σελ. 248.

2) Α 360.

3) Σελ. 247.

1) Ἰωάννης εἶναι ὄνομα πρόσθετον, ὅπερ ἐλά-
βανον πρὸ τοῦ κυρίου ἑαυτῶν πάντες οἱ ἡγεμόνες
τῶν παριστρίων ἡγεμονῶν.

μαποταρόχρον σου δεξιάν ἀσπάζομαι. Πρὸς τούτους δὲ ἐν καὶ αὐτὸς γνῶν, μικρόν τι παρ-
αγγέλλω, ὅτι ὁ νῦν Ἰωάννης Βοεβόδας, ὁ τῆς Πογδαβίας βασιλεὺς, ἡμέτερός ἐστιν, καὶ
οὐ αὐτὸς ἰσως ἑώρακας γράμματα. Ἐκ τῶν
ἡμετέρων οὖν ἐστὶ καὶ Ἕλληνα ἄνθρωποι, ἐξ εὐγε-
νοῦς φύλης καὶ εὐγενεστάτης, τοκνίκαθεν
Ἡρακλείδης καὶ εἰ δαὶ ἱερεῖς τε καὶ ἀρχι-
ερεῖς ἐπιεὶσθαι Ἑλλήσιν ἄχρυστοι, τανὺν ὑπὲρ
αὐτοῦ προσήκει, καὶ οὕτω ἱκετεύω ποιήσατε,
ἵνα εὐχέστω τοῦ Θεοῦ γενόμενος καὶ ὁγνὺς
δικῶν πρεσβειῶν ἡμῶν, τὸ κατ'ἐκείνου εὐ-
εργετήσῃ τοῖς δυστυχέσι τῶν Ἑλλήνων, ὡς
καὶ ἱερίεται, καὶ τῆς παναγιότητός σου πι-
στός φίλος ἵσταται, ὁμοῖος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ
χριστιανοί.

Ἡμεῖς, παναγιώτατε θεοπότη, καὶ σύγ-
χαυόν, ἡ γὰρ καὶρὸς κατεπίγει με καὶ δι-
εξοδικατέρουν οὐ γράφω. Οὐκ ἄλλο ἢ καὶ ἄγκυ-
ρά σου καὶ βασιλείας εὐχαὶ τὴν σὴν ἀσπάζει
δεξιάν ἀσπάζομαι.

Ἐκ τῶν Λευκῶν τῆς πόλεως Κύπρου, τοῦ κρη-
στῆ Αὐγουστόου κ'.

Ὁ τῶν σὺν ἡμῶν ἐπαινέτης
καὶ θεράπων.

Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη περιέχει ἡμῶν, νομίζω,
τὴν κλειδίαν εἰς λύσιν τοῦ ζητήματος, περὶ τῆς
πατρίδος καὶ τῶν τίτλων τῶν παρακαλεσθέντων
αὐτῶν ἀνδρῶν. Ἐξ αὐτῆς ἐξάγεται τὸ αὐτὸν,
ὅτι ὁ Διασωρὶς εἶχε συγγενὴ ἱερὰ Στουλίου, ἢ
Ῥόδου, καὶ δεύτερον, ὅτι διὰ ἡδυνήθη νὰ μὴ
γράψῃ τῷ πατριάρχει ἐκ Ῥόδου καὶ Ἐπερο-
δου, οὐτὶ νὰ φευσθῇ συνιστὰς τὸν Βασιλικὸν καὶ
καλῶν αὐτὸν εὐγενὴ καὶ Ἡρακλείδην. Φαίνεται
δὲ, πρὶν ἡμετέρεως εἰς Λευκασίαν, διέτριβε
πρὸ ὧλων ἐν Ῥόδῳ, ὅπου εἶχε συγγενεῖς, πιθαν-
ῶς δὲ κατέχευτο ἐκ τῆς νήσου ταύτης. Ὅτι
μετέβη εἰς Ἡράκλειον πρὸς τὸν Καίσαρα καὶ
αὐτὸν τὸν ἐξεδέχοντο τὸν Βασιλικὸν μίγαν καὶ
ποῦν ὅταν ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, ὅπου ἐνέπι-
εῖλλον κρηστῆρες τῷ Μελέγγῳ, ὡς ἀνωτέρω
εἶρηται, ἵνα μὴ δυσχερὴς ἡ κατασχίζων
ἄλλως τὸν Βασιλικόν, δεσπότην Σάμου καὶ
μακρὲν τὸν ἱππικὴν καὶ κήμητα τιτολοροῦ-
μενον, φαίνεται, ὅτι καὶ αὐτὸς οὐ τις τῶν τυ-
χόντων ὦν, ἀλλὰ λόγιος καὶ τις οἶδε εἰ πρῶ-
τος πρότερον, τιτολοροῦσεν ἐαυτὸν ἐν ζήνῃ
γῇ καὶ παρ' ἀγνώστους ἀνθρώποις ἐν ζήνῃ
φίλοις τίλους ἄλλως καὶ μέχρι τῆς σήμερον,
τῇ τίτλῃ τῆς εὐγενείας de, σημαίνοντι κό-

ριον τοῦ... Ὅθεν ἐγένετο de Rhodo, κύριος
τῆς Ῥόδου, ἐν ἣ εἶχε πιθανῶς κτήματα ὡς ἐξ
αὐτῆς ἰσως καταγράφοντες, ὡς ἐρρήθη. Ἐκ τοῦ
de Rhodo ἔπρεπε νὰ γείνη κύριος Ῥόδου ἡπει-
δή ὅμως ἡ Ῥόδος ὀλίγον πρότερον (1522) εἶχε
καταληφθῇ παρὰ τῶν Τούρκων ἐκ τῶν ἱπο-
πτῶν τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου καὶ ἦν ἀρκοῦντως
γνωστὴ, ὁ ἡμέτερος Διασωρὶς ἀπλοῦστατα
μετεποίησεν ὀλίγον τὸ de Rhodo εἰς κρηστον
Λορίδος, ὅς ἀληθῶς αὐτὸς μὲν οὐδέποτε ἦν
κύριος, τὸ δὲ ὄνομα οὐδεμίαν παρείχεν ὑπό-
νοιαν.

Τὸ αὐτὸ δυνάμει νὰ εἴπω καὶ περὶ τοῦ
Βασιλικοῦ. Οὗτος ἦν συγγενὴς τοῦ Διασωρί-
ου, πιθανῶς δὲ καὶ αὐτὸς Ῥόδιος, ἢ μάλλον
Σάμιος. Γνωρίζει τὴν Σάμον, καλεῖ αὐτὴν ἐν
τῇ πρὸς τὸν Μελέγγῳ ἐπιστολῇ ἀσκήσαν, ὡς
ἦν ὄντως ἀσκήσαν, ἰσως δ' ἦν ἐκ τῶν ὀ-
λίγων ἐκείνων, οἵτινες ἐκ τῶν παρακαλεσθέντων
νήσων, καὶ δὴ καὶ ἐκ Ῥόδου, εἶχον συρρούσι
πρὸ τοῦ 1550 εἰς τὴν Σάμον οἰκίσοντες, ὡς
ἐξάγεται ἐκ τοῦ περὶ Σάμου γράμματος τοῦ
Πατριάρχου Θεολήπτου, περὶ οὗ ἀνωτέρω εἶ-
ρηται. Τελόντος λοιπόν, ὅτι ἦν ἐκ Σάμου ὁ
Βασιλικός, καὶ ὅτι εἶχε κτήματα ἐν αὐτῇ,
ἵποισις πιθανῶς τὸν τίτλον του de Samo,
ὅπερ οὐδὲν μὲν παρείχεν ἐν Εὐρώπῃ τὸ πα-
ράδοξον, ἵσχυμαι δὲ ἑλληνιστὶ κύριον ἡ δε-
σπότην Σάμου. Οὕτως ἐξηγῶ τὸν πρῶτον τί-
τλον τοῦ Βασιλικοῦ. Περὶ δὲ τῶν λοιπῶν, οὐ
ἐκτίσεται ἐν Γερμανίᾳ, λεγόμενος ἱππεὺς καὶ
κήμη, λίγω τὰ ἐξῆς.

Ὁ Βασιλικὸς εἶχεν, ὡς ἀνωτέρω εἰδείξα-
μεν, μεγάλην ὑπόληψιν ἐν Γερμανίᾳ, εἶχε
τὴν ἐνὸς αὐτοκρατορῶν, ὡς Καρόλου τοῦ
Ε', Φερδινάνδου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, οὗ τῇ
βοήθειᾳ διὰ τὴν μεγάλην ἱπποδυναμίαν
τὸν ἡγεμόνα ἐν Μολδαβίᾳ καὶ ἡγάγεκεν
αὐτὸν νὰ φύγῃ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, καὶ
ἐτέρων ἡγεμόνων καὶ σὺν τῇ Μεταρρυθ-
μίσει, ὁ δὲ συγγενὴς αὐτοῦ Διασωρὶς
προσεκλήτερον τὸν μονάρχην τῆς ἡγεμονίας Φί-
λιππον τὸν Β', υἱὸν Καρόλου τοῦ Ε', δι' ἐπι-
γραμματικῶν ποιημάτων εἰς ἀπὸλυτῶς
τῆς Ἑλλάδος. Πάντα ταῦτα μαρτυροῦνται
ἐν τῇ τῷ τυχεῖος ἀνθρώπου, οὗτις ἀπὸ τῆς
καὶ ἀπατιῶν, τοῖνάνθρωπον μέλιστα πρὸς
ὅτι ἦτον ἔσχατος ἀνθρώπος καὶ ἄξιος τῆς ἐ-

1) K. Σαβ. Νουέλλ. Φιλολογ., σελ. 211.

νοίας βασιλείων, ἡγεμόνων καὶ σοφῶν. 'Αλλ' ἵπποισι τίς ἦτο τελευταῖον;

Εἶδομεν, ὅτι πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐπιτοποροῦντο ἱππεὺς τοῦ ἀητῆτου Καίσαρος, ἐπὶ δὲ ὅτι οἱ ἡμιλλίων ἱππέων κατέλαβεν τὴν Μολδαβίαν. Νομίζω λοιπόν, ὅτι πρᾶγματι ἦν ἱππεὺς, ἡγεμονικὸς ὢν τοῦ ἱππικοῦ παρὰ τῷ Καρόλῳ διεφέροντι τότε τὸν Σλαβκαλδικὸν λεγόμενον ποταμὸν καὶ ἐρεθίσας μέχρι τῆς παρρητισίας τοῦ Κρόλῳ, ἴσως δὲ καὶ παρὰ Φερδινάνδῳ τῷ ἀδελφῷ καὶ διαδόχῳ αὐτοῦ. Τοῦτου δὲ θεβόντος ἦν καὶ ὁ βασιλικὸς στρατιώτης.

Γίνες δὲ ἦσαν οἱ στρατιῶται οὗτοι; Γνωσταί εἰναι αἱ σχέσεις τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Ἑνέων ἰδίᾳ ἀπὸ τῆς τετάρτης σφαίρας καὶ μάχης ἀπὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Πλὴν τῶν ἐμπορίας χάνει ἡ διωγμοῦ καταφυγὴν εἰς Ἑνέτιαν πολυκρήμυν Ἑλλήνων προσήλθον καὶ πλείστοι ἑτέροι ναῦται, δι' ὧν ἡ Ἀριστοκρατία τῆς Ἑνέτίας ἐπλήρωσεν τὸν στόλον αὐτῆς. Ἐκτὸς τούτων ἡ Ἑνέτικὴ κυβέρνησις ἐξαποστέλλει ἐξ Ἀλβανῶν, Ἑλλήνων, Σπαλταίνων καὶ ἑτέρων, οὓς ἐκκλῶν στρατιώται. Οὗτοι ἀπετέλουν τὸ φιλὸν τῶν Ἑνέων ἱππικόν, λίαν ὀφελίμων καταστάν περὶ τὰ μέσα τῆς ἐ' ἑκατονταετηρίδος καὶ μάλιστα περὶ τὰ 1416—1467. Εἰ καὶ τὴν πολεμικὴν τέχνην δὲν εἶχον, οὔτε τάξιν, οὔτε μέτρον, διὰ μόνης τῆς ταχύτητος τῶν ἱππῶν καὶ τῆς περὶ τὸ ἀκοντίζειν δεξιότητος αὐτῶν ἀπέβαινον ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ νικηταί. Πολλοὶ τούτων ἤρριστευον εἰς τὰς μάχας, φεύγοντες δὲ ἐξ ἀνάγκης τὸ πάτριον ἔδαφος καὶ τὸ χυμὸν διώκοντες μετέβαινον καὶ ἀλλαχόσε ὡς μισθοφόροι καὶ ἐκτῆσαντο οἱ δυστυχεῖς ἐν τῇ ξένῃ ἱκανὴν ὑπόληψιν.

Τοιοῦτον στρατιώτην, δηλαδὴ ἱππέα, θεωροῦν τὸν βασιλικὸν διὰ τῆς ἀνδρείας, παιδείας καὶ δεξιότητός του τιμηθέντα μεγάλως ὑπὸ βασιλείων, ἡγεμόνων καὶ ἑτέρων ἐξόντων ἀνδρῶν ἐν Γερμανίᾳ, τελευταῖον δὲ ἡγεμόνα Μολδαβίας καταστάντα.

1) Βελούδου Ἑλλήνων Ὁρθόδοξων ἀποικία ἐν Βενετίᾳ, 1872, σελ. 17.

Στρατιώτης ἦν τελευταῖον καὶ ὁ πρῶτος τῶν ἀνδρῶν, περὶ ὧν τὸν λόγον ἐποιεσάμεθα, ὁ Γεώργιος Σαμαράς. Οὗτος ἤματι περὶ τὰς ἀρχὰς τῆς ἐ' ἑκατονταετηρίδος. Ὁ Μαρτίνος Κρούσιος ἐν τῇ Γερμανογραφίᾳ αὐτοῦ ἀναφέρει, ὅτι εἶδεν ἐν Τυβίγγῃ τῇ 17 Μαρτίου 1576 ἐν τῷ οἴκῳ Γεωργίου Balingier εἰκόνα παριστάσαν Γεώργιον τὸν Σαμαράν, Ἑλληνα ἱππέα, νέον ἀγένητον καὶ ὀλίγον μυστακά ἔχοντα. Ἡ εἰκὼν εἶχε χρονολογίαν 1519, 14 Ἀπριλίου. Ὁ Σαμαράς ἦν εὐγενὴς καὶ μεγάλθυμος, στρατιώτης (stradiotes), ἐκ Κορώνης τῆς Ἀλβανίας ἐν Πελοποννήσῳ καταγόμενος, μετασχὼν τοῦ πολέμου τῆς συμμάχιας τοῦ Σουεβῶν κατὰ Οὐδελοίκου, δουκὸς τῆς Βυρτεμβέργης, ἐπληρώθη δὲ εἰς μοναχίαν παρὰ τὴν Τυβίγγην καὶ ἀπέθανεν. Ὁ αὐτὸς Κρούσιος ἀναφέρει, ὅτι οἱ στρατιῶται οὗτοι Ἕλληνες ἐκ τῶν ἰταλικῶν πολέμων μετέβαινον εἰς Γερμανίαν ὡς μισθοφόροι.

Οὗτω λοιπὸν οἱ δυστυχεῖς Ἕλληνες καὶ μετὰ τὴν πῶσιν τῆς βυζαντινῆς αυτοκρατορίας δὲν ἀπεκτηνώθησαν, ἀλλ' αἰετοὶ διετήρησαν τὸ ζωογόνον ἐκείνου πνεῦμα τὸ χαρακτηριστικὸν τῆς ζωηρῆς Ἑλλάδος, τὸ ἐπιχειρηματικὸν καὶ γενναῖον, ὅπερ τὸν διέκρινε καὶ μάλιστα ἐν τῇ δουλείᾳ, ὡς τὸν Μπουζά, Δημήτριον τὸν Βάλλην, ἱππέα καὶ λόγιον καὶ ἑτέρους. Μὴ δυνάμενοι νὰ εὕρωσι στάδιον εὐρὺ ἐν τῇ δεδουλωμένῃ πατρίδι ἐκῆτον τοῦτο εἰς τὴν ξένην, ἐν ᾗ διεκρίνοντο ὡς λόγοι, ἐμποροὶ, πολεμισταὶ, ἀγχιμόνες λαὸν, πανταχοῦ ἀναδειγνόμενοι εὐφυεῖ καὶ ἐπιχειρηματικοί. Ποσοὶ δὲ τοιοῦτοι, πρόδρομοι τῶν εἰς τὸ πάτριον ἔδαφος ὑπερὸν ἐνδοξὸν ἀγωνισμένων, ὥχοντο ἐν τῇ ξένῃ ἀίστοι καὶ ἄπιστοι!

Μ. ΠΑΠΑΝΙΚΑΞ.

1) Germanograec., p. 24.

2) Περί οὗ ἱκανά καὶ καλὰ διέλαβεν ὁ Κ. Σάβας ἐν τῇ ποιήματι Τζάνου Κορωναίου «Μποῦ ἀνδραγαθήματα» (Ἑλλ. Ἀνθολ., Τόμ. Α').

3) Κ. Σάβας Νεοελλ. Φιλολογ., σελ. 77.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ.

(Ἀνεγνώσθη ἐν τῇ ΤΠΑ' συνεδρίσει).

Διαλαβόντες ἄλλοτε ἐν τῷ ἡμετέρῳ Σχεδιάσματι περὶ τῶν μετὰ τὴν ἄλωσην τῆς βασιλείας τῆς ἐν τῶν πόλεων μέχρι τῶν ἀρχῶν τῆς ἐνεσώσεως ἱκανοῦνται τῆς ἐν τῷ ἡμετέρῳ Γένει συστάτων ἐργασιῶν, τῶν φυσιῶν τοῦ νῦν τῶν γραμμάτων, οὐκ ὀλίγα παρελπίσμεν ἀνυμνήσμενα δι' Ὀλλυφίν πηγῶν. Ἐπιμύων δ' ἔκτοτε τὰς τῆς καίαιας διεσπαρμένας εὐρύσεις ἐκ διαφόρων ἀνικδύτων μέλισσιν, περισυλλέγοντες ἐκιδόμεν ἡδὴ αὐτὰς ἐκ τῶν εἰς συμπλήρωσιν κατὰ τὸ ἐν τῶν ὁπωσδήποτε ἀτελέστερον περὶ τῶν σχολίων τότε ἐρμήνων.

ΣΧΟΛΙΑ ΕΝ ΤΥΡΝΑΒΩ, Τ.Β. 1702.

Ἐν Τυρνάβῳ τῆς Θεσσαλίας συνέστησε τῷ 1702 ὁ Μητροπολίτης Λαρίσσης Παρθένιος Ἑλλ. Σχολῆν, ἐν ᾗ ἐδίδοντο Ἀναστάσιος Παπᾶ Βασιλοπούλος ὁ ἐξ Ἰωαννίνων. Τῆς ἐν τῇ τῶν ἄλλοτε παρ' ἐμοὶ χειρὶ ἔχων εὐ-

1) Τὸ χειρόγραφον τοῦτο ἔφερον ἐπιγραφήν ὡς Ἀναγνωσμοῦσα Ῥητορικὴ, εἰς τὴν Ἀθρόνου Π. ὡς μνήματα ἐκ τῆς Ἀσίνων ἀνολογηθέντα φερέται καὶ ἐν ἑλληνίδι διαλέκτῳ ὑποστρωθέντα σπουδῇ καὶ πόνῳ Ἀναστασίου Παπᾶ Βασιλοπούλου τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων ἐν τῇ κοινῇ τῶν Τυρνάβῳ τῆς Θεσσαλίας διατριβόντος χάριν τῶν ὑπ' αὐτοῦ διδασκαλούντων μαθητῶν πρωτοτύπων (1702). Ὁ ἐν αὐτῇ εὐρήνητο

Ἰακωβὺς Ἱεροδιακόνος τοῦ Κυρίου εἰς τὴν βιβλ. (ἐπιγράμματα).

Ποικίλα Ῥητορικῆς ὁ λατινῶν ὀρεγόμενος ταύτην ἐκ λιβάνων ἐπέλετ' Ἀναστάσιος Ἀμφοτέρως πάντως διαλέκτου διδόντων πῆρως τοὺς σοφίης καὶ χαρίτων πρέμους.

Τὸ αὐτοῦ κατ' ἐρωταπόκρισιν.

Πῶς. Ὡς καὶ ἀλογογραφῶντες, Ῥητορικῇ βασιλεῖα τὴν πόρην αὐτοῦ τοῦ πόρτος ἐπιστρέφει
* Ἀπ. Ἐρχομαι ἐν λογιῶν ἀνιχνεύσας Καλλιπῆρας τε ἔρως Ἰωαννῶν ὁ ὅς Ἀναστάσιος,

μισκομένης Λευκιμορόσης Ῥητορικῆς Ἀναστασίου Παπᾶ Βασιλοπούλου τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων ἐν Τυρνάβῳ τῆς Θεσσαλίας διδάσκοντος τῷ 1702 προτίθεται ἀναθηματικὴ ἐπιστολὴ γραμμένη τῷ αὐτῷ, Φεβρουαρίου 5', πρὸς τὸν Λαρίσσης Παρθένιον, ἐξ ἧς ἐξάγεται, ὅτι ὁ φιλόμυθος οὗτος ἀρχιερεὺς εἶχεν ἰδρῶσαι τότε Μουσίον ἐν τῇ πόλει ταύτῃ. Ἡ ἀναθηματικὴ αὕτη ἐπιστολὴ ἔχει ὥδε.

Παῖδον Ἑλλήνων χάριν αὐτὰρ εἶναι γε μαθητῶν πλείστα πονητάμενος τεύχε' μ' ἄλουρ-

[προφασίζων]
Οὐδ' ἐπὶ πόλιν ἐν σοφίᾳ ἄγατα κοινὸς πόλις ἔστι
Τυρνάβου, ὡς αὐτοῦ πᾶσι τε Θεσσαλῶν,
Σπῶν ἐν Ἰωναντῇ ἐπαιγίζοντος νομῆτι φ
μαρμαρυγᾷ ἐρετῶν πολυμαθητοσύνης.

Πρὸς τὸν αὐτὸν πανιερώτατον καὶ θεοπροβόλητον Λαρίσσης Παρθένιον.

Νῦν θεὸς ὀφείδων μεγάλ' ὥσπερ δῶρα Λαρίσσης
Ποιμένα νηρεῖος τῶν λογικῶν προσβέτων
Παρθένιον φιλοφροσύνῃ ἐν ἀρχιερεὺς φαινόν,

Ὅς ἔφη μεμαῶς μεταμειψαί τῶν ὑπὸ χεῖρα
Μούσης ἀγκυλίσαι καὶ σοφίης χάριτας
Μουσέον κατέπηξ' ἀνὰ Τύρναβον ἀξίειπαινον
Ἄλ' αὖ τ' ἄπειρα τέως θύκελα ἔργα τέλει.

Ὅ καὶ Ἀναστάσιος τότε πικτὸν ἦρ' ἀνέθηκε
Φωνῆς ἐκ τῶν ἑνὸς ἀνολογησάμενος,
Στῆμα μὲν' ἐπέμειν, ἄλλος ποτὶ ἀρχιερεῖα
Ἐρχομαι ὅντα φέρον μ' ὑποφῶν ἀνέριν.

Ὁ αὐτὸς

Ἀμφοτέρωθεν σοφίης πόρτις ὡς ἄν τις ἔχῃτο Ἑλλὰς
ἔστι κομῆν τε βόσκος ἰδμεν ὅς ἐστις.

Τύρναβος ἡδ' Ἀδριατικὴ μὲν ἄμφοτερον καὶ τοὺς δε
τοὺς ἀρετῆς ἔργους Παρθένιον βαδίζοντα
Ὅς καλὸν ὅστις χερσὶ ἔργα προῖκα ἔργα
Ἑλλὰς ἡνιοχεῖν, Θεσσαλῶν δ' ὀδόν.

Τῆς αὐτοῦ πανιερότητος ἐλάμνους ὁρᾷ
καὶ μαθητῆς τῆς ἐν Τυρνάβῳ Σχολῆς

ΙΑΚΩΒΟΣ Ἱεροδιακόνος ὁ Κύριος

Ὅρα καὶ Σχέδιον, σελ. 82.

Τῇ Πανιερώτῃ καὶ λογιωτάτῃ Μητροπολίτῃ τῆς ἀγιωτάτης Μητροπόλεως Ἀδριανούπολης κυρίῳ κυρίῳ Παρθένῳ, ὑπεργίμῳ καὶ ἱεράτῳ Θεοτάτῃ καὶ πάσης Ἑλλάδος.

Ἐπρεπεν ἄρα, ὁποῦτα ἀξιάγωστε, καὶ τῇ Λευσιμονούσῃ Ρωτορῇ ταύτῃ ἀριερωθῆναι τῇ μεγαλοπρεπεῖ ὧν Πανιερότητι, τοῦτο μὲν, ὅτι εἰ μὴ δι' αὐτῆς ἐφ' ἡμᾶς τε καὶ ὡς περ τι ῥόδον περιβάλλετο, οὐκ ἔν ποτε τῆς Ἀσινίδος ρωνῆς ὡς ἐκ τινων κινῶν τῶν λατινικῶν λέξεων πρὸς τὸν καθαρὸν ἄρα, τὴν τῶν Ἑλλήνων, λόγῳ, διέλεκτον, τὴν κλειδὴ καὶ εὐκίνητον, δέκουπτεν· τοῦτο δὲ ὅτι μεταμορφώσῃ οὐκ ἄλλῃ τινὶ ἔπρεπεν αὐτῇ ἀναγκῆναι, εἰ μὴ τῇ ἐρεῇ σου ψυχῇ, ὡς τὰ μέγιστα ἐριμένην ἐπιθεῖν τὸ ὅπ' αὐτῆς ἰθὺς· ἰμενον ποίμνιον οἰοῖν μεταμορφούμενον ἐκ τῆς ἀκαθείας εἰς εὐμάθειαν, ἐκ τῆς ἀπαιδευσίας εἰς παιδευσιν καὶ ἐκ τῆς ἀμουσίας εἰς μουσικὴν ἑρὰν καὶ ἀρμονίαν εὐφρόσυνον, κατακλιθεῖσαν οὐ τὰ ἱστορικὰ αἰσθητήρια, ἀλλ' αὐτὴν τὴν ψυχὴν, τὴν νοερὰν καὶ ἀθάνατον. Ἦς τί ἄλλο γίνοντο θεοειδέστερον τῆς ἅμα καὶ ἱερώτατον; Εὐραυνίσθω τοίνυν ἡ Ἑλλάς, τὸ μέγα καὶ πολυθύλλητον πρᾶγμα καὶ ὄνομα ἐν τοῖς ἀρχαίοις, τὸ μικρὸν δὲ καὶ δυστυχὲς ἐν τοῖς νῦν. Χορεύσατε καὶ ὑμεῖς, ὦ Μούσαι Ἑλικωνιάδες, ὅσαι τε ἐν Παρνασσῷ καὶ ἐν Ὀλύμπῳ τῷ ὕψελῳ ὄρει τῆς Θεοτάτης διατρίβετε ὡς κληρουχίαν εὐλόγηται, καὶ μηκέτι θρηνεῖτε γοερώς τὴν τοῦ ἡμετέρου Γένους κατάστασιν, ἀτε δὴ μὴ ἔχουσαι τοὺς οἰκείους θιασώτας· ἵνα χορεύητε σὺν αὐτοῖς ἐν ταῖς ὑμετέρας σκηναῖς· μουσεῖον γάρ· ἵν' οὐ φιλομούσος ἐν Ἀρχιερεῦσι Κύριος Παρθένος ἰδρωτὶ καὶ πότῳ χρυζόμενος ὡς ἐν ἰνδρώσῃ, ὅπερ αἰ καὶ παῖνιν μικρὸν ἔστι καὶ ταπεινόν, ἀλλὰ γὰρ τῇ πολυχωρίᾳ τῆς θεῆς Προνοίας ἔχοντες χρυσάς τας ἐλπίδας, ἵνα εἰς μείζονα ἐλθῇ ἀξίῃν, ὡς περ καὶ νῦν τῇ δυνάμει ταύτης εἰς φῶς ἐκλήυε καὶ ἡ παρούσα Λευσιμονούσα Ῥωτορική, ἥτις ἐπείγεται τὸ γὰρ νῦν εἶναι ἐλθεῖν ὑπὸ τὴν σκέπην τῆς ἀρχιερατικῆς σου πορφόρας, ἀξιάγωστε δέσποτα, ἵνα εἰς πᾶσι τοῖς ζωϊκοῖς κατ' αὐτῆς γλώσσαν ὑβριστικὴν κινήσῃ βουληθεῖν, αἰδομένους τὸν προστάτην ἡλαρὸν δῆγματι, οἰοῖν κορυζόμενος ταύτην, διασφίξῃ. Ἐρωμένην καὶ ὕψι γινόμενα διαφυλάττοι τὸ κράτεον τὴν ὑμε-

τέραν Πανιερότητα, διεγείρον αὐτὴν εἰς ἐργασωτηριώδη καὶ κοσμοσωτήρια. Ἀμήν.

Κατὰ τὸ αὐτῷ ἔτος τὸ σωτήριον, Φεβρουαρίου ε'.

Τῆς ἡμετέρας μεγαλοπρεποῦς Πανιερότητος θερμῶν εὐχαριστήσεων.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΑΠΑ ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΟΣ
ὁ ἐξ Ἰωαννίνων.

ΣΧΟΛΙΑ ΕΝ ΡΑΙΔΕΣΤΕΙ, ΤΡΙ: 1790.

Σχολῶν Ἑλληνικὴν ἵδρυσε τῷ 1790 ἐν Βασιδεστῷ ὁ Μητροπολίτης Ἡρακλείας Μεθόδιος, ὡς ἐξάγεται ἐκ τῶν ἐξῆς ἐγγράφων τοῦ μὲν τῶν προκρίτων Βασιδεστῷ, τοῦ δὲ τῶν ρωιτητῶν τῆς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ Ἑλλήν. Σχολῆς, εὐχαριστοῦντων ἐπὶ τούτῳ τῷ εἰρημίνῳ Μητροπολίτῃ. Ταῦτα δημοσιευθέντα ἄλλοτε ἐν ἐκτῷ ἐν τῷ Νεολόγῳ ἀνατυποῦνται νῦν ἐν ταύτῃ.

Α'.

Τὴν ἡμετέραν θεοειδὴν ἡμῖν Πανιερότητα δοκίμως προσκυνοῦντες ἑσθασίως τὰ κράσιπα ὧν Πανιερώτατος ἡμῶν ἡμετέρων κατὰ παλαιότητα

† Εὐχαιρικὴν ἐπιστολὴν τῆς ἡμετέρας θεοπάτης ἡμῖν Πανιερότητος, ὁμοῦ καὶ τριάκοντα καὶ τρία διαφόρων ἀξιολόγων συγγραμμάτων βιβλίων· εἰς ἃς ἔχον ἐν καιρῷ δόντι τῶν ἐν ταύτῃ ρωιτητῶν καὶ φιλολόγων τῶν ἑλληνικῶν μαθητῶν καὶ ρωιτητῶν ὑπὲρ ὧν ὅτι πλείστας ἐμολογήσῃμεν αὐτῇ τὰς χάριτας, ὅτι ὡς πνευματικὴ κατήρ καὶ ἀρχιερεὺς χριστομάρτυρος οὐ μόνον λόγῳ ἀποπαύσας τὰς Μούσας εἰς τὴν δυστυχίαν, ἀλλὰ καὶ πατρίδα διὰ φιλομούσου αὐτῆς καὶ φιλοπόδων καθηγητῶν ἀνεκαλλίστατο, ἀλλὰ καὶ ἐργῷ ἀξιολόγους βιβλούς εἰς βελτίωσιν τῶν πνευματικῶν αὐτῆς τέκνων καὶ ἀξίῃσιν ἐπιδόσας μεθ' ὅσας πλείστας τῆς δεσποτικῆς ρωιτιδος καὶ ἐπιμελείας ἐκτέλειται. Ἀνθ' ὧν πρὸς οἷς ἔχει μισθοὺς παρὰ Θεοῦ μετὰ ταῦτα καὶ ἐν ταύτῃ, εὐ οἶδαμεν, ὡς ἀπανταχοῦ γῆς τοσούτων ἐμολογήσῃ ἐγκωμιατῶν τῆς χριστομάρτυρος ταύτης ἀρετῆς, ὅσοι καὶ ἰκάσθην τῶν φιλομούσων ρωιτητῶν ἀπ' ἀριότητος εἰς ἀρετὴν βαθμὴν διὰ τῶν βιβλίων ταύτων ὡς διὰ τινος νοητῆς κλημμεας ῥαχίδος καὶ ἀπόνως ἀνέχονται. Ἀλλὰ τὰς μὲν βιβλούς ἀρπαλῶς ἐταμιεύσασμεν ὡς εἶναι μετὰ

МЕЧНИКОВА

ΠΡΑΞΙΣΜΟΣ ἑλέφ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως Νέας Ρώμης καὶ οἰκουμενικῆς πατριάρχης.

Πολλοὶ μὲν τὰς ἐξω σοφίαι καὶ τοὺς πνευματικὰς ἐκπαιδεύουσιν ἡμῶν πολλὰς διατεθρύνεται ὅσα καὶ οἱ γὰρ τῆς παιδείας ἀγαθὰ· αὕτη καὶ γὰρ ἡμῖν τὴν τοῦ ἀγαθοῦ καὶ θαύλου διάκρισιν περιποιεῖται, τὰ μὲν εἰσεῖναι, τὰ δὲ φυγεῖν περικινεῖται, ὅπ' αὐτῆς τὰ πᾶσι κοσμοῦμεθα ἐπαινετοῦς ἡμᾶς αὐτοὺς παρεχόμενοι, αὕτη πῶς οἰκονομῇ, πῶς πολιτικοῖς χρηστέον πράγμασι, καὶ τῶν ἄλλων συμφέροντα τῷ ἀνθρωπίνῳ βίῳ καθίσταται τοὺς μετελλήσαντας, καὶ τῇ ψυχῇ οἷον ἀνελισταν περιτρίβει κόσμον, τὴν γνῶσιν τῆς ἀληθείας αὐτῇ περιποιούσα, καὶ τὸν ἄνθρωπον ἢ δυνατὸν ὅμιον θεῷ ἀπορραίνουσα· διὰ ταῦτα καὶ ἡ καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλη Ἐκκλησία, ὅπου ἂν κατὴν σχολῆς συνιστάμεν, πρὸς διδασκαλίαν τοῦ τοιοῦτου θεοῦ τῷ ὄντι χρηματίζοι, καὶ τῆς καθ' αὐτῆς ἀντικείμενης δεξιότητος πρὸς διακονίαν, προθύμως πᾶν καὶ ἀρόθως ἐπιθαψιεύεται αὐταῖς τὴν ἀντίληψιν, ὡς καὶ ἐπὶ τοῦ προκειμένου ποιεῖται. Ἐπειδὴ τοίνυν καὶ ἐν τῇ χώρῃ τῶν Ἐπιβατῶν τῆς ἐπαρχίας Σηλυβρίας συνεκροτήθη ἡδὴ κοινὴ σχολὴ τῶν ἑλληνικῶν μαθημάτων, τῇ συνδρομῇ καὶ βοηθείᾳ τῶν ἐκεῖ ἐγγυῶνιν χριστιανῶν, καὶ μετὰ τὴν ἀνέγερσιν καὶ ἐκ βῆθρον οἰκοδομητὴν αὐτῆς συνήχθησαν ἀπὸ κοινῆς βοηθείας καὶ ἐλλείους τῶν εὐλογημένων χριστιανῶν τρεῖς χιλιάδες τῶν γροσίων, ὡς πρὸς ἀντιμετώπιον αὐτῇ ἐπὶ τῷ τοιαύτῳ, καὶ τοὺς τόκους εἰναι εἰς ἐκτασίαν τοῦ ἑτησίου μισθοῦ τοῦ διδασκαλοῦ, ἀλλὰ διὰ τὸ μὴ ἔσκαρκεν τὴν πρόσσῃον ταῦτην βελὴν ζῆλον κινήσει καὶ ὁ κυριάρχης τῆς ἐπαρχίας ταύτης ἱερώτατος μητροπολίτης Σηλυβρίας καὶ ὑπερίτερος ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητὸς ἡμῶν ἀδελφός καὶ συλλειτουργός κ. κ. Καλλίνικος ἀντιπρόεδρος τῆς ἐκκλησιαστικῆς αὐτοῦ ἐπιθεωρητικῆς σχολῆς τῶν ἀρχιερατικῶν αὐτοῦ ἐμβατικῶν, ὅπου καὶ ἔτος ἐλάμβανε παρὰ τοῦ κατὰ κληρὸν πρεσβυτέρου τῆς Ἐκκλησίας τῶν ἁγίων Θεοδώρου, κειμένης πλησίον τῆς νεοδημητριας ταύτης σχολῆς. Συνέβητο δὲ καὶ συνεφωνήσαν μετὰ τῆς αὐτοῦ ἱερωτάτης καὶ πάντες οἱ τῶν Ἐπιβατῶν χριστιανοὶ ἀντιφρόνισιν καὶ πάντα τὰ λοιπὰ εἰσοδήματα τοῦ παγκρατοῦ τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας κυρία τε καὶ τυχερά, ὥστε εἶναι καὶ τὴν ἐκκλησίαν καὶ

πάντα τὰ ἐκκλησιαστικὰ αὐτῆς εἰσοδήματα ἴδια κτήματα τῆς ἐκκλησίας κοινῆς σχολῆς τῶν ἑλληνικῶν μαθημάτων ἀναρρίκτα καὶ ἀναπόσπαστα εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα, διεξαγόμενά τε καὶ διακυβερνόμενα παρὰ τῶν κατὰ καιροὺς ἐπιτροπευόντων ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ σχολῇ· οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ οἱ λοιποὶ τῶν χριστιανῶν τῶν ἐκεῖ τριῶν ἐκκλησιῶν, τῆς Ὑπεραγίας Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου, τοῦ ἁγίου Γεωργίου καὶ τῆς Ὁσίας Παρασκευῆς, κοινῇ αὐτῶν γνώμῃ συνέβητο, ὅπως κατ' ἑαυτοὺς αἱ τρεῖς αὐταὶ ἐκκλησίαι διδώσιν ἑκατόν γρ. διὰ τῶν ἐπιτροπευόντων ἐν αὐταῖς εἰς βοηθείαν καὶ ἀντίληψιν τῆς ἐκκλησίας κοινῆς σχολῆς, καὶ ἐνεκα τούτων ἐγένετο πρὸς ἀλλήλους κοινὸν ἐνυπόγραφον γράμμα εἰς ἀμετάπτωτον διακρίσιν τῆς κοινῆς αὐτῶν ταύτης συμφωνίας· ἵνα δι' ἔγωσι τὸ κύρος καὶ τὴν ἰσχύιν τὰς ἐκ συμφωνηθέντων καὶ τὰ ἀντιμετωπιέντων αὐτῇ σχολῇ, ἐδείκθωσαν μετὰ τῆς αὐτοῦ ἱερωτάτης, ἐπικυρωθῇ καὶ δι' ἡμετέρου πατριάρχου καὶ συνοδικοῦ ἐγγιλιώδους ἐν μεμβράναις γράμματος. Καὶ δι' ἐπαινεστάτους κατὰ τὸ εἶδος τὸν θεάρεστον αὐτῶν ζῆλον, καὶ τὴν περὶ τοῦ τοιοῦτου θεοῦ τῷ ὄντι χρηματὸς ἐπιμελείαν τῶν καὶ καταβολῆν, καὶ εὐχρηστέας ἀπὸ ψυχῆς ἀπεδείξαμεθα πᾶν εὐμένως τὴν κοινὴν αὐτῶν αἴτησιν, ὡς πρὸς θεωρητικὴν σκοπὴν ἀπορῶσαν. Ὅθεν γράφοντες ἀπορραίνόμεθα συνοδικῶς μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς ἱερωτάτων ἀρχιερέων καὶ ὑπερέμων τῶν ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, ἵνα ἡ συμφωνηθέντα ἡδὴ σχολὴ τῶν ἑλληνικῶν μαθημάτων ἐν τῇ χώρῃ τῶν Ἐπιβατῶν τῆς ἐπαρχίας Σηλυβρίας εἴη καὶ λέγεται καὶ παρὰ πάντων γνώσκῃται κοινὴ ἐπὶ τῷ ροιτῶν ἐν αὐτῇ ἀκαλύτως τοὺς βουλευμένους μαθεῖν, καὶ διδασκῆναι τὴν παιδείαν τὸ δι' ἀντιμετώπιον παρὰ τοῦ ἱερωτάτου μητροπολίτου Σηλυβρίας κατ' ἔτος ἐμβατικῶν τοῦ πρεσβυτέρου τῆς ἐκκλησίας τῶν ἁγίων Θεοδώρου, ὡς αὐτὸς καὶ πάντα τὰ τοῦ παγκρατοῦ τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας κύρια καὶ τυχερά εἰσοδήματα, ὑπάρχουσιν ἀπὸ τούτου καὶ εἰς τὸν ἐξῆς ἅπαντα χρόνον ἴδια κτήματα καὶ πράγματα τῆς αὐτῆς σχολῆς ἀναρρίκτα καὶ ἀναπόσπαστα, μηδὲν ὅπως διακινῶμενα μέχρι καὶ τοῦ ἐλαχίστου, εἰ μὴ εἰς χρεῖας καὶ ἀνάγκας τῆς τῆς σχολῆς καὶ τῆς ἐκκλησίας, καὶ ὅπ' αὐτῶν κατὰ καιροὺς κατὰ κοινὴν γνώμην καὶ ἐκλογὴν τῶν προκρίτερον καὶ ἐπιστοτερόν τῆς χώρας

ΜΕΤΗΝΙΚΟΒΑ

κοινῆς γνώμης εἰς χρῆσιν ἐν καιρῷ τοῖς χρῆ-
ζουσιν τούτων· ἐπὶ δὲ καὶ ἑτέρων χρῆζουσιν
οἱ φιλομαθεῖς φοιτῆται, ὥστε τὰ μὲν εἰς ἐ-
λάττωρον βιβλιοθήκην ἀποπληρωθῆναι, τὴν
δὲ ὑμετέραν θεωσάτην πανερώτητα τέλειον
παρὰ Θεοῦ τὸν μισθὸν ἔχειν, κἀκείνων δεόμε-
θα, πάνυ δεόμεθα, ἵνα μὴ οὗτοι ἀποτύχωσιν,
ἔστι δὲ ἂν προβάλλουσιν ἑλλειπῇ, ὅσα λοιπὰ
παρὰ τῇ ὑμετέρῃ θεωσάτῃ πανερώτητι καὶ
ὅσα παρ' ἑτέροις ὡς δυναμένην εὐρήσει· ὑπὲρ
ὧν καὶ ἰδίᾳ οὗτοι γράφουσιν καὶ θερμῶς τὴν
δασποτικὴν αὐτῆς προστασίαν ἐκλιπαροῦσιν
ἐλπίζοντας κἀκείνων ἀξιοῦσθαι μετὰ τῶν
πανήρων αὐτῆς εὐγῶν καὶ εὐλογιῶν, αἱ εἴη-
σαν καὶ ἡμῶν ἀσφαλὲς φυλακτῆριον ἐν βίῃ
καὶ νή.

αψή. ὁκτωβρίου ἡ.

Ἡς ὑμετέρας θεωσάτης ἡμῖν πανερώτη-
τος δούλοι παραμικροί

Γεώργ. Παύσετοῦ Χριστιανοί.

Β.

ΓΡΑΜΜΑ ΤΩΝ ΕΥΦΙΛΩΝ.

Τῇ ὑμετέρᾳ θεωσάτῃ, θεοφώρῳ καὶ
θεοπροβλήτῳ σεισασμίας ἡμῖν πανερώτη-
τα γονυπετῶς προσκυνούμεναι, παρελα-
βὼς τὴν ἑξῆς τῶν πατέρων αἰτίας τοῦτων
καταπαλόμεθα.

† Ἰσαύριμος τῇ ψάμμῳ εὐχαριστίας ἀ-
προσφώρῳ τῇ ὑμετέρῃ πανερώτῃ πανε-
ρώτητι, οὐδὲν τιλούμεν ἄξιον ὧν ἐν ἰστορίᾳ
αὐτῇ, θεοῦ ταῖς δέσποτα! Καὶ γὰρ οἱ αἰνε-
ματικὸς πατὴρ καὶ δέσποτης χριστομήτορας
οὗ ἐστὶ γε πνευματικῶς ἡμᾶς ἀνεγέννησεν,
ὅς τῶν καὶ ἡμᾶς μείστω, ἀλλὰ καὶ τοῦ βου-
θοῦ τῆς ἀκαίδουσις ἡμᾶς ἀνέλασε ἡ καὶ
ἐαυτὴν ἐνεργεῖ τῆς συστάσεως τῶν ἐν τῇ
πατρίδι ἡμῶν ἑλληνικῶν μουστροπείων καὶ
τῇ ἀσφαισάτῃ ἀροσίσσει τῶν διαφάνων
ἀξιολῶγων ἐγγράφων βιβλίον δι' ὧν εἰς αὐ-
τῶν παιδείας ἡμεῖς οἱ ἐλάττωτοι αὐτῆς
δούλοι δοσμεῖται ἐπιδιδόντες καὶ εἰς γνώσιν
ἀληθείας καὶ προφωρῶντες τοῖς μὲν γεννέ-
σαντες αὐτὴν μακαρίζομεν καὶ στενωρῶντες
ταῖς πρὸς ἡμᾶς αὐτῆς μακαλοῦσιν χάριτας
τῆς ἀπανάγνῃ τῆς ἀνακρίτουσιν, ὡς καὶ δὲ
ἀνακρίτουσιν Θεοῦ, ὅς ἡμῶν ἡμᾶς ἐπὶ τῇ
τῇ ὑμετέρῃ πανερώτῃ χρόνῳ γενέσθαι
καὶ ἀκούσαι μαθημάτων ἑλληνικῶν, ὧν οἱ

πρὸ ἡμῶν ἐπιβύθησαν καὶ ἰδεῖν κόσμον τῆς
πατρίδος καὶ στολισμῶν, ὧν οὐδ' ἕνα οἱ πρό-
γονοι ἡμῶν ἐφαντάσθησαν ἀλλ' ἐπειδὴ παρ' ἐ-
πίβοντα τὰ καλὰ, καὶ οὐδὲν καλὸν κακότη-
τος ἀμικτον, μὴ ἰσχύει βάσκανος ὀφθαλμῶς,
ἐπ' οἷς, τῇ ὑμετέρῃ θεοφωρῇ πανερώτητι
τὸ νῦν εἶναι εὐτόλμως παρρησιαζόμεθα τὴν
αὐτῆς δασποτικὴν προστασίαν ἐπ' ἐαυτοῖς ἀ-
νακαλοῦμενοι, καὶ ὧν ἐν τῇ χρῆζομεν βιβλίῳ,
κἀκείνων τοῦ τυχεῖν τὴν ἱκεσίαν αὐτὴν ποι-
οῦμενοι. Ἔστι μὲν γὰρ πλεῖστα ἐν τῶν χρῆζο-
μεν, κυρίως δὲ πρὸς οἷς ἐξαπέστειλε καὶ ταῦ-
τα, τὰ χρυσοστομικὰ ὀνομαζόμενα, καὶ ὅσα
ἢ παρ' ἑτέρων ὡς δυναμένην εὐρήσει, ἢ λοιπὰ
τυγχάνει παρὰ τῇ ὑμετέρῃ πανερώτῃ. Ἡς
δεόμεθα, πάνυ δεόμεθα, καὶ ταῦτα ἡμῖν εἰς
ἀναπλήρωσιν τῆς ἐλαττωμένης βιβλιοθήκης ἐξα-
ποστεῖλαι, ἐν ἑξῇ καὶ τὸ μνημόσυον ἐλα-
κτον παρ' ἡμῶν τε καὶ τῶν ἐπιγιννομένων καὶ
τέλειον τῶν μισθῶν παρὰ Θεοῦ πρὸς ὃν ἀκατα-
παύτως χεῖρας ἐκπέδως αἰροῦμεν, ὅπως χαρί-
ζηται ἡμῖν τὴν ὑμετέραν φιλόμουσον πανε-
ρώτητα καὶ τῇ περιελάτῃ καὶ θεοφωρῇ
αὐτῆς ἐπαρχίᾳ εὐγῶν, εὐθιμοῖν, μακροδίου,
ἀστεμῇ καὶ ἀκαράδαντον ἐπὶ τοῦ ἀποστολι-
κοῦ θρόνου τῆς πνευματικῆς αὐτῆς πόλεως
μέχρι βαθυτάτου γήραος καὶ πίονος, καὶ τέ-
λος ἀξιώσῃ τῆς οὐρανίου αὐτοῦ μακαριότη-
τος, τῶν ἀμαρτανίων ἑλπίων στεφάνων.
Ἀμήν.

Τῇ ὑμετέρᾳ θεοπροβλήτῳ πανε-
ρώτῃ κατὰ πνεῦμα υἱοὶ καὶ
ἱκεταὶ θερμάτατοι

Οἱ τῶν ἑλληνικῶν μαθημάτων φοιτῆται.

ΣΚΟΛΗ ΕΝ ΕΠΙΒΑΤΑΙ, Τῆς 1796.

Τὸ περὶ αὐτῆς Συγγέλιον ἐπὶ Γεωργίου
τοῦ πατριάρχου Β. ἡμεῶς ἀπολυθὲν ἐξέ-
δικα τὸ πρῶτον ἐκ Μ. Βασιλέως ἐν τῷ ὅρῳ
ἀριθ. 319 φύλλον τοῦ Ἀπριλίου. Ἀλλὰ τοῦ-
το ἀπὸ τῆς τῆς 1796, ὡς καὶ τῆς 1726, ὡς
ἐγγράμματα οὐδὲν ὁ σεβαστὸς μητροπολίτης Β. Βα-
σιλέως ἀναγνῶνς πεινῶνς τὸ πρῶτον ἐπὶ αὐτῆς
διότι τῆς 1796 ἐπατριάρχης καὶ αὐτῆς Μ. Μα-
θῶν Γεωργίου ὁ ἀπὸ Δέρκων (1791—1797),
ἐν τῷ 1715—1726 ἐπατριάρχης ἡμεῶς Γ.
ὁ ἀπὸ Κασταρίδας, Πάτριος, ὃν διεῖξεν ὁ
Καλλικρις ὁ Γ' καὶ τοῦτον τὸ αὐτὸ ἐπὶ τῆς
αὐτοῦ ὁ Β'. (Ὁρὰ Κυρίλ. Αὐχρῶτος Πατριάρχης
μετὰ τὴν ἄλυσιν, ἐκδ. Γεδεών, σελ. 52.)

Τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος Συγγέλιον ἔχει ὡς.

ΕΥΦΡΑΣΙΜΟΣ ἔλεγε θεοὶ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως Νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

Πολλοὶ εἰ μὴ τοῖς ἑξῶ σοφοῖς καὶ τοῖς πνευματικμοφοῖς, πᾶσι τῶν ἡμῶν πολλὰς διατεθούληται δοκ καὶ αἰ τὰ τῆ παιδείας ἀγαθὰ· αὕτη καὶ γὰρ ἡμεῖς τῆν τοῦ ἀγαθοῦ καὶ παύλου διάκρισιν περιτοίμεθα, τὰ μὲν ἐλίσθαι, τὰ δὲ φυγεῖν παραινόμεθα, ὑπ' αὐτῆς τὰ ἡθελ κοσμομύθεα ἐπαινετοῦς ἡμῶν τοῖς παραγόμενοι, αὕτη πῶς οἰκονομεῖται, πῶς πολιτικοῖς χρηστοῖν πράγμασι, καὶ ἡμῶν ἄλλα συμπερόντα τῷ ἀνθρωπίνῳ βίῳ ἐκδοσέμε τοῖς μετεπιληρότα, καὶ τῇ ψυχῇ οἷον κηλίστον περιτθῆσι κόσμον, τὴν γνῶσιν τῆς ἀληθείας αὐτῇ περιποιούσα, καὶ τὸν ἀνθρώπον ἢ θανάτῳ ὄρειον θεῷ ἀποραινόμεθα· διὰ ταῦτα καὶ ἡ καὶ ἡμῶν τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ, ὅπου ἐν καθήκῃ σχολῇ συνιστάμεν πρὸς διδασκαλίαν τοῦ τοιοῦτου θεοῦ τῷ ὄντι χρήματος, καὶ τῆς παρ' αὐτῆς ἀντιλήψεως θεομῆνης πρὸς δικαιοσύνην, προθύμως πᾶν καὶ ἀρόνως ἐπιδαφίμεται αὐτάς τὴν ἀντιλήψιν, ὡς καὶ ἐπὶ τοῦ προκειμένου ποιεῖται. Ἐπειδὴ τοίνυν καὶ ἐν τῇ χώρῃ τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς ἰσχυρίας Σηλυβρίας συνεκροτήθη ἡδὲ κοινὴ σχολὴ τῶν ἑλληνικῶν μαθημάτων, τῇ συνδρομῇ καὶ βοηθείᾳ τῶν ἐκεῖ ἰσχυρίων χριστιανῶν, καὶ μετὰ τὴν ἀνέγερσιν καὶ ἐκ βέβαιον οἰκοδομήν αὐτῆς συνήχθησαν ἀπὸ κοινῆς βοηθείας καὶ ἰλέως τῶν εὐλογημένων χριστιανῶν πρεῖς χιλιάδες τῶν χωρίων, ὡς προκτα ἀριερωθέντα αὐτῇ ἐπὶ τῷ τοικίσει, καὶ τοῖς τόκοις εἰναί εἰς ἑκαστὸν τοῦ ἑκαστοῦ μισθοῦ τοῦ διδασκάλου, ἀλλὰ διὰ τὸ μὴ ἔσκαρην τὴν πρόσδοτον ταῦτην θεῷ ἡμῶν κινήσει καὶ οὐκ ἀρχῆς τῆς ἰσχυρίας ταύτης ἱερωτάτος μητροπολίτης Σηλυβρίας καὶ ὑπέρτιμος ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητὸς ἡμῶν ἀδελφός καὶ συλλειτουργός κληρ Καλλίνικος ἀριερωσάτω τῇ ῥηθείᾳ σχολῇ τῷ ἀρχιεπισκόπῳ αὐτοῦ ἐμβατοῖνον, ὅπου κατ' ἔτος ἐλάμβανε παρὰ τοῦ κατὰ κληρὸν προσιτώτος τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἀγίων Θεοδώρων, κειμένης πλησίον τῆς νεοδημηθείσης ταύτης σχολῆς. Συνέβητο δὲ καὶ συναφῆσαι μετὰ τῇ αὐτοῦ ἱερότητος καὶ πάντας οἱ τῶν Ἐκκλησιῶν χριστιανοὶ ἀριερωσῶσι καὶ πάντα τὰ λοιπὰ εἰσοδήματα τοῦ παγκρατοῦς αὐτῆς Ἐκκλησίας κύριε τι καὶ τυχερά, ὥστε εἶναι καὶ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ

πάντα τὰ Ἐκκλησιαστικὰ αὐτῆς εἰσοδήματα ἴδια κτήματα τῆς ῥηθείας κοινῆς σχολῆς τῶν ἑλληνικῶν μαθημάτων ἀναρρίπτει καὶ ἀνασπασατο εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα, διεξαγόμενέ τε καὶ διακυβερνόμενα παρὰ τῶν κατὰ καιροὺς ἐπιτροπευόντων ἐν τῇ ῥηθείᾳ σχολῇ· οὐ μὴν δι' ἄλλα καὶ οἱ λοιποὶ τῶν χριστιανῶν τῶν ἐκεῖ τῶν Ἐκκλησιῶν, τῆς Ὑπεραγίας Διοπόλεως ἡμῶν Θεοτόκου, τοῦ Ἀγίου Γεωργίου καὶ τῆς Ὁσίας Παρρασκείως, κοινῇ αὐτῶν γνώμῃ συνέβητο, ὅπως κατ' ἔτος αἱ τρεῖς αὐταὶ Ἐκκλησίαι διδώσιν ἑκατὸν γρ. διὰ τῶν ἐπιτροπευόντων ἐν αὐταῖς εἰς βοηθείαν καὶ ἀντιλήψιν τῆς ῥηθείας κοινῆς σχολῆς, καὶ εἰνεκα τούτων ἐγγίνοτο πρὸς ἀλλήλους κοινὸν ἐνυπαγάρον γράμμα εἰς ἀμετάπτωτον διατήρησιν τῆς κοινῆς αὐτῶν ταύτης συμφωνίας· ἵνα δι' ἔχῃσι τὸ κύρος καὶ τὴν ἰσχύιν καὶ ἐκ συμνηθῆντα καὶ τὰ ἀριερωθέντα τῇ κοινῇ σχολῇ, ἰδεήθησαν μετὰ τῆς αὐτοῦ ἱερότητος ἐπικυρωθῆναι καὶ δι' ἡμετέρου πατριάρχου καὶ συνοδικοῦ συγγιλιώδους ἐν ἡμετέραναις πράγμασι. Καὶ δὴ ἐπαινεσάντες κατὰ τὸ ἐκεῖ τῶν βοηθῶν κοινῆς σχολῆς, καὶ τὴν περὶ τοῦ τοιοῦτου θεοῦ τῷ ὄντι χρέματος ἐπιμειλίαν, τὴν καὶ καταβολὴν, καὶ εὐχρηστέας ἀπὸ ψυχῆς ἀπεδεξάμεθα πᾶν εὐμένως τὴν κοινὴν αὐτῶν αἰτησίαν, ὡς πρὸς θεωρίῃ σκοπὸν ἀπορώσας· ὅθεν γράφοντες ἀποραινόμεθα συνοδικῶς μετὰ τῶν περὶ ἡμῶν ἱερωτάτων ἀρχιερίων καὶ ὑποτάκτων τῶν ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, ἵνα ἡ συμκροτήσιμα ἡδὲ σχολὴ τῶν ἑλληνικῶν μαθημάτων ἐν τῇ χώρῃ τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς ἰσχυρίας Σηλυβρίας εἴη καὶ λέγηται καὶ παρὰ πάντων γινώσκεται κοινὴ ἐπὶ τῷ προκτῶν ἐν αὐτῇ ἀκωλύτως τοῖς βουλομένοις μαθεῖν, καὶ διδασθῆναι τὴν παιδείαν· τὸ δὲ ἀριερωθῆναι παρὰ τοῦ ἱερωτάτου μητροπολίτου Σηλυβρίας κατ' ἔτος ἐμβατοῖνον τοῦ προσιτώτος τῆς ῥηθείας Ἐκκλησίας τῶν Ἀγίων Θεοδώρων, ὡσαύτως καὶ πάντα τὰ τοῦ παγκρατοῦ τῆς αὐτῆς Ἐκκλησίας κύρια καὶ τυχερά εἰσοδήματα, ὑπαρχοῖσιν ἀπὸ τοῦδε καὶ εἰς τὸν ἐλθόν ἅπαντα χρόνον ἴδια κτήματα καὶ πράγματα τῆς αὐτῆς σχολῆς ἀναρρίπτει καὶ ἀνασπασατο, μηδὲν δαπανώμενα μέχρι καὶ τοῦ ἐλθόντος, εἰ μὴ εἰς χρεῖας καὶ ἀνάγκας τῆς ταύτης σχολῆς, καὶ τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ὑπὸ τῶν κατὰ καιροὺς κατὰ κοινὴν γνώμην καὶ ἐκλογὴν τῶν προκροτετέρων καὶ ἐπιστομότερων τῆς χώρας

ΜΕΤΗΝΙΚΟΒΑ

ταύτης καὶ τῇ εἰσόδῳ καὶ γνώμῃ τοῦ κατὰ καιρὸν διδασκάλου ἀποκατασταθέντων ἐπιτρόπων διεξαγόμενα καὶ διακινεώμενα, αἵτινες οὐλοῖντο παραλαμβάνειν τὸ τε ἱερατικόν καὶ πάντα τὰ εἰσοδήματα τῆς ῥηθείας ἐκκλησίας, κίρια τε καὶ τοιχερά, καὶ διαπαντὴν εἰς χρεῖας μόνον καὶ ἀνάγκας τῆς ῥηθείας σχολῆς καὶ τῆς ἐκκλησίας, οὐγὲν δὲ εἰς ἄλλην οἰκονομίαν ὡς ἀνάγκην ἴδιαν ἢ κοινὴν τῆς χώρας ταύτης, ὡς ἀπεριωρίματα τῇ ῥηθείᾳ σχολῇ καὶ ἴδια κτήματα τὰ τε ἴδια ὄντα ἐκκλησιαστικὰ κινετὰ καὶ ἀκίνητα πράγματα καὶ τὰ εἰσπίπτα προσγενησόμενα. Ἐπίκειται δὲ ὁσαύτως ὁριεῖν ἀπαρτίτητος τοὺς κατὰ καιρὸν ἐπιτρόπους τῶν ἐκκλησιῶν τῶν ἁγίων τοῦ θεοῦ ἐκκλησιῶν, τῶν ἱεραρχίας διαπολίτης ἡμῶν Θεοτόκου, τοῦ ἁγίου Γεωργίου καὶ τῆς Ὁσίας Παρκεσίου, καταβάλλειν κατ' ἔτος καὶ διδόναι ἐκαστὸν ῥότον πρὸς τοὺς διαριζομένους ἐπιτρόπους τῆς σχολῆς ταύτης ἀπαρχαιώτους τε καὶ ἀνελύτους, ὡς ἀπερωρίθηναι καὶ ταῦτα διὰ κοινῆς τῶν πάντων ὑποσχέσεως πρὸς τὴν ῥηθείαν κοινὴν σχολήν, ἅτινα παραλαμβάνοντες οἱ ἐπιτροπὴ τῆς σχολῆς, ἔτι δὲ καὶ τοὺς τέκους τῶν τῶν ἁγίων τῶν γροσίων τοῦ κεραλαίου τῶν ἀπερωρίθηναι καὶ ταύτων τῇ σχολῇ ταύτῃ ἔχουσιν, καὶ πλείστης ὁσας φροντίδας διδόναι τὸν ἑαυτὸν μισθὸν τῶν κατὰ καιροὺς διδασκάλῳ καὶ ἐπιτελεῖσθαι τῆς ἀνάγκης αὐτοῦ καὶ θυγατρὸς καὶ πάντων τῶν πρὸς τὴν ἀναγκαιότητα καὶ βελτιώσεως τῆς σχολῆς ταύτης καὶ τοῦ αὐτοῦ καὶ τῆς προκοπῆς τῶν εἰσοδημάτων αὐτῆς καὶ τῆς οἰκονομίας τῶν ἐν αὐτῇ φοιτῶντων μαθητῶν, καὶ διαπαντὴν εἰς χρεῖας καὶ ἀνάγκας τῆς σχολῆς καὶ καταγράφειν πᾶσι τοῖς καὶ ἐξοδα ἐν καθάρῳ κατατίχει, καὶ ἐν τῷ συμπληροῦσθαι τὴν ῥητὴν προσημείαν τῆς ἐπιτροπῆς αὐτῶν διδόναι καθάρῳ καὶ ἀκριβῆ λογιζομένῳ μετὰ πάσης εὐθύτητος καὶ ἰσχυριότητος περὶ πάντων τῶν ἰσθῶν αὐτῶν καὶ διαπαντὴν πρὸς τοὺς κατὰ καιρὸν προκρίτους, καὶ ἐπισκόπους, καὶ προεστώτας τῆς χώρας τῶν ἑπὶ ἐκκλησιῶν καὶ πρὸς τὸν διδασκάλον ἐπὶ παρουσίᾳ καὶ τοῦ ἱερατοῦ μητροπολίτου Ἐπιθόρας, μὴ ἔχοντος καὶ μετὰ τῆς αὐτοῦ ἰερέτης, μὴ ἔχοντος ταῦτα τινὸς τῶν διαδόχων αὐτοῦ καὶ μετὰ ἀπερωρίθηναι ἐν τῇ σχολῇ ταύτῃ ἢ τῇ ἀπερωρίθηναι πρὸς αὐτὴν ἐκκλησίᾳ τῶν ἁγίων Θεοδώρων ἀποδίδωσθαι πράγματα κινετῶν τε καὶ ἀκινήτων τῶν τε ἴδια ὄντων, καὶ τῶν

εἰσπίπτα προσγενησόμενων, καὶ ἀποστερησάσαι, μέχρι καὶ αὐτοῦ τοῦ λεπτοῦ, μήτε ἐπαυλαβῆναι τὸ πρὸς αὐτὴν ἀπερωρίθηναι κατ' ἔτος ἱερατικοῖν τοῦ κατὰ καιρὸν προσεστώτος τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας τῶν ἁγίων Θεοδώρων, μήτε ἄλλου τινὸς προσώπου ἱερωμένου ἢ λαϊκοῦ δυναμένου ἐν παντὶ καιρῷ καὶ ἐφ' οἰκείῳ τινι προῤῃσαι ἀποσπᾶσαι καὶ διασεῖσαι τὰ πρὸς τὴν σχολὴν ταύτην ἀπερωρίθηναι κατ' οἰκονομίαν τρόπον, ἀλλ' ἔχουσιν μείνειν διὰ παντὸς ἀνεκποίητα, ἀναφαίρετα καὶ ἀναποσπαστα, διεξαγόμενα μόνον καὶ διευθετούμενα, ὡς εἴρηται, ὑπὸ τῶν κατὰ καιροὺς γνώμη κοινῇ ἐκτελεζομένων καὶ διορισμένων ἐπιτρόπων, ὧν ἡ ἐπιτροπὴ δέον διορίζεσθαι ἐν ῥητῇ διορίῃ ἑνὸς ὁλοκλήρου ἔτους, καὶ μετὰ τὴν συμπλήρωσιν διδόναι αὐτοὺς καθάρῳ καὶ ἀκριβῆ λογαριασμοῦ, καὶ εἴγε φανεῖν ἀριστῶς τοῖς πᾶσιν ἡ ἐκδόσεως αὐτῶν καὶ μετὰ προθυμίας ἐπιστάσις, ἔχουν διορίζεσθαι αὐτοὺς τοὺς αὐτοὺς ἐπιτρόπους κατὰ κοινὴν γνώμην καὶ θέλησιν, εἰ δὲ μὴ, αἰρεῖσθαι ἄλλους καὶ ἐκλέγειν τοὺς δοκίμους, καὶ ἀξιούς, καὶ αὐτοὺς ἀποκαθίστην ἐπιτρόπους εἰς καθέστην διοίκησιν καὶ εὐστάθειαν τῆς ῥηθείας κοινῆς σχολῆς καὶ πάντων τῶν ὑπ' αὐτῇ ταχθέντων καὶ ἀπερωρίθηναι κινετῶν τε καὶ ἀκινήτων κτημάτων καὶ πραγμάτων. Ταῦτα γοῦν ἀπεφάνη καὶ κεκρίωται συνοδικῶς περὶ τῆς ἀσφαλοῦς συντηρήσεως τῶν κοινῶν αὐτῶν συμφωνιών, καὶ ἀμετακινήτων διακοινῶν τῆς κοινῆς ταύτης σχολῆς καὶ τῶν ἀπερωρίθηναι καὶ πραγμάτων αὐτῆς: ὅς δ' ἂν καὶ ἡμεῖς τῶν χριστιανῶν λαϊκὸς ἡ ἱερωμένος ἑκάστης τάξεως καὶ βαθμοῦ τομὴν κατ' οἰκονομίαν πρῶτον ἀναίρεται τὰς πρὸς ἄλλους γενομένης κοινῆς συμφωνίας καὶ διαπεισάσαι τὰ ἀπερωρίθηναι τῇ ῥηθείᾳ κοινῇ σχολῇ καὶ ἀποδίδωσθαι κατὰ ἐκείνων μέχρι καὶ τοῦ ἱλαχίου, καὶ ἡμεῖς ἐσθ' ὅτι κακοδοκίμους προέβησαν κακῶς ἐν τῇ καὶ βλάβῃ καὶ ζημίᾳ τῷ κοινωφελίῳ τῇ καὶ διασφύρῃ ἔργῳ, καὶ ἡμεῖς ὡς ἡμεῖς σὺν ἀνδράσι διεψάμεν καὶ ἀλλολεγματίας εἰς ἀνασφάλην τοῦ κοινῇ τούτου συμφέροντος καὶ καὶ ἐπὶ ἡμῶν ἡμεῖς οἱ ταῦτοι, ὅποιοι ἂν ᾖ τινες, ὡς κακώτεροι καὶ κοινῇ λυμῶνες καὶ πᾶσι καὶ ἀρετῇ καὶ παιδείᾳ, καὶ προσηγορίᾳ, καὶ ἀφωτισμένῳ εἴσαν παρὰ τῆς ἁγίας καὶ ἡμεῖς οὐοῦ καὶ ἀδικιῶντος μακαρίου Γράδος, τοῦ ἐνὸς τῇ φύσει μόνου Θεοῦ, καὶ κατακρινόμενοι, καὶ ἀπογυῖοι καὶ μετὰ

ὄνατον ἄλιτον, καὶ τυμπανίαν, καὶ ἡ μερίς αὐτῶν μετὰ τοῦ προδότη Ἰούδα [καὶ τῶν θεομαχῶν Ἰουδαίων τῶν σταυρωσάντων τὸν κύριον τῆς βασιλείας, καὶ πάσαις ταῖς πατρικαῖς καὶ συνοδικαῖς ἀρχαῖς ὑπεύθυνοι] καὶ ἔνοχοι τοῦ πυρὸς τῆς γαέντης καὶ τῶ αἰωνίῳ ἀναβήματι ὑπόδικοι. Εἰς δὲ τὴν περὶ τούτων ἐνδεικνύει καὶ τὴν διηγετικὴν ἀσφάλειαν ἐγένετο καὶ τὸ πρὶν ἡμετέρον πέντησιν ἰσχυρὸν καὶ συνοδικὸν σιγγιλιώδες ἐν μεμβρόνῳ γράμμα, καταστρωθὲν δὲ καὶ τῷ ἱερῷ κωδίκι τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας, ἐδόθη εἰς τὴν βηθεσαϊνὴν κοινὴν σχολὴν τῶν ἑλληνικῶν μαθημάτων τῆς χώρας τῶν Ἐπιθεσῶν.

Ἐν ἔτει σωτηρίῳ αὐτῇ κατὰ μῆνα Ἀπριλίον ἐπινεμήσεως ἰδ'.

† ΠΕΡΑΣΙΜΟΣ ἑλίου Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως Νίας Ῥώμης καὶ οἰκουμένης πατριάρχης.

(Ἐπὶ τὴν δεκά τέσσαρας ὀνομαραφῶν ἀρχιερέων).

ΣΧΟΛΗ ΕΝ ΜΕΓ. ΡΕΥΜΑΤΙ.

Οὐδαμῶθεν ἄλλοθεν γνωρίζομεν, ὅτι ὤρισται ἐν Μεγάλῳ Ρεύματι ἑλλ. σχολὴ ἢ ἐκ τοῦ ἐπομένῳ ἀνεκδότῳ χρυσοβούλλῳ Ἀλεξάνδρου τοῦ Καλλιμάχου, ἡγεμόνος τῆς Μολδαβίας. Ἐν τῷ Σχεδίασματι ἀναφύρομεν μόνον ἐκ τοῦ αὐτοῦ Κωνσταντίνου τοῦ Α' τοῦ ἀπὸ Σιναιῶν παραλαβόντες, ὅτι τῷ 1824 ὤρισται ἐν Μεγάλῳ Ρεύματι ἑλλ. σχολὴ (Σχεδ., σελ. 35). Ἐκ τοῦ ἐγγράφου ὅμως τούτου ἐξάγεται, ὅτι καὶ πρὸ τοῦ 1798 ὤπῃσεν ἐν Μ. Ρεύματι σχολὴ ἑλληνικὴ, ἣν εἶχε προικοδοτήσει ὁ ἡγεμὼν τῆς Μολδαβίας Μιχαὴλ Σουτζος, ἡγεμονεύσας ἀπὸ τοῦ 1793—1795 ἔτη δύο καὶ μῆνας τέσσαρας. Τὴν χορηγίαν ταύτην τῷ 1798 ἐπικυρώ διὰ τούτου τοῦ ἐγγράφου ὁ διδάχος αὐτοῦ Ἀλέξανδρος Καλλιμάχης ἡγεμονεύσας ἀπὸ τοῦ 1795—1799.

Ἰσὺν αὐθεντικῶν χρυσοβούλλων τοῦ ὤφλου κατὰ αὐθέντου Ἀλεξάνδρου Καλλιμάχου προσδιορίζον τῇ κατὰ τὸ Ἀρναούτσκον ἑλλ. σχολῇ γράσας διακόσια.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΙΩΑΝ. ΚΑΛΑΪΜΑΧΗΣ,
Βοεβόδας ἑλίου Θεοῦ αὐθέντης καὶ ἡγεμὼν
πασῶν Μολδαβίας.

Παντός τῶν ἐν τῷ βίῳ λυσιτελούντος παιδείαν τὴν πρώτῃν εἰληρνεῖται τάξιν φθάνει προεβρυλημένον, ὥς ἀνάπυστον ᾗδῃ καὶ ἀναμυλίκτον. Ταύτῃ τοι καὶ ὅσοι τὴν τῶν

κοινῶν ἐκλήρωσαντο προστασίαν, παιδείας ὀρεῖλουσιν ἀντιποιεῖσθαι, τῶν ταύτης ὁικαστῶν προνοοῦμενοι, καὶ εἰς ἀρετῆς πρὸδον τούτους ἐπὶ κοινῇ ὠφελείᾳ ὑπερδόντες αἰεὶ καὶ περιβάλλοντες. Ἐνθεν τοι καὶ ἡμεῖς οἰκοθεν τῆς ἀφορμᾶς κεκτημένοι καὶ παρ' ἐτέρων δ' εἰς τούτο παραβηγόμενοι ἐκ τῶν ἐνόντων βοηθεῖν τοιούτῳ ἀγαθῷ προθύμως πειρώμεθα. Ἐπειδὴ τοίνυν καὶ κατὰ τὸ Μέγα Ρεύμα τῆς Κ/πόλεως συνέστη ὁπωσοῦν συγκροτημένην σχολεῖον ἑλληνικόν, πρὸς μὲν τοῦ ἀποχωρῶντος αὐτῷ ἀμοιροῦν, τῇ δὲ τῶν μαθητιωτῶν προθυμίᾳ οὐκ ἀξιοφόρον εἶναι δοκοῦν, οὐ δὲν ἐγνωμὴν καὶ τὸ ἐλληνομουσεῖον τοῦτ' ἐκτελεῖν, ἀλλὰ τῆς τοῦ Γένους ἐπιδόσεως πάντοθεν προμηθεύμενοι καὶ τῶν ἐκείσε φυτῶν τὸ ἐκλινοῦσιν παραθῆγοντες, ἐμνημονεύοντες ἡμῖν χρυσοβούλλου, δι' οὗ ὁ πρὸ ἡμῶν ἐνταῦθα ἡγεμονεύσας κύριος Ἰωάννης Μιχαὴλ Σουτζος βοεβόδας, ἐκλαμπρότατος ἀσπλῆρος ἡμῶν, φιλοτιμῶς ἀνέθηκε κατ' ἔτος τῇ ρηθείᾳ σχολῇ ἀπὸ μὲν τῶν βαμμάτων ταυτηνῇ τῇ Θεοσώστῳ αὐθεντίας Μολδαβίας γρ. Ἰωάν. ἑτέρα δ' ἐκαστὸν ἀπὸ τῶν αὐθεντικῶν ἀποπληγῶν, ἐπικυρώνοντες αὐτὰ καὶ ἡμεῖς, ἀπορριπτόμεθα παρέχεσθαι ἐπιτοίμιας τὸ βῆθιν ἑλίας τῶν διακρίσεων, ὥστε ἐξαποστελλόμενον ἐκείσε ἀσπλῆδες διὰ τοῦ ἐκείθεν διοριζομένου ἐνταῦθα τῆς διακληθείσης σχολῆς ἐπιτρόπου, ἐγγχειρίζουσι τοῖς ἐν βουλεύσει αὐτῆς ἐπιστάταις διατάσσουσιν αὐτὰ καὶ χορηγοῦσιν, ὥς ἂν ἐκείνοις δόξῃ ἐπιτελεῖσθαι εἰς σύστασιν τοῦ βῆθιντος ἐκ ἀνομοουσιῶν. Ἀξιοῦμεν δὲ ἀπαντας ἀδελφικούς, ὅς γε ἡ θεῖα πρόνοια ἡγεμόνας καταστήσασθαι εὐδοκήσῃεν, ὥς φιλομούσους, καὶ πρὸ πάντων τὸ ἀπαρκετικῶς ὀρεῖλούμενον τῷ Γένει χρέος ἀναπολούντας ἐπικυρώσας τὰ ταχθέντα καὶ ἐμπεδῶσαι, ἵνα κοινὴν ἢ πάντων ἡμῶν τὴν εὐεργέτημα, καὶ ἡ τοῦ Θεοῦ χάρις καὶ μισθὸς ποδοσῇ. Ἐπὶ δὲ τούτοις ἐξεδόθη καὶ τὸ πρὶν ἡμετέρον αὐθεντικὸν χρυσοβούλλον εἰς ἀσφάλειαν διηγετικὴ καὶ ἀπαράρτητον.

Ἐν ἔτει σωτηρίῳ αὐτῇ κατὰ μῆνα Ἰανουαρίου.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΚΑΛΑΪΜΑΧΗΣ
βοεβόδας.

ΣΧΟΛΗ ΕΝ ΝΙΚΟΜΗΔΕΙΑ, Τῆς 1800.

Τῷ 1800 συνέστη ἐν Νικομηδείᾳ ἑλληνικὴ σχολὴ προνοίᾳ τοῦ τότε Μητροπολίτου Νι-

Ι ΜΕΤΗΝΙΚΟΒΑ

κοιμήσεως Ἀθανασίου, ὡς δεικνύει τὸ κατωὶ
 Σηγίγιον ἐκδοθὲν ἐπὶ τούτῳ ἐπὶ Καλλιανίου
 Πατριάρχου Κωνσταντίας καὶ δημοσιεύειν ὅτι
 ἔκρου πρώτον μὲν ἐν τῇ Νεόρῳ, ἥδη δὲ ἀ-
 ναπαυτούμενον ἐνταυθα. Τῆς σχολῆς ταύτης
 οὐκ ἐμνήσθημεν ἐν τῷ Σχεδιασμῷ οὐκ ἐπει-
 ρές τότε τὸ Σηγίγιον, ὅπου βραδύτερον ἀν-
 τειγράφηκεν ἐκ τοῦ κώδικος τῆς ἀγιωτάτης
 Μητροπόλεως καλεῖσθαι τοῦ κώδικος Μητρο-
 πόλεως Νικομηδείας Διονυσίου τοῦ Ἀνδρίου

Τὸ Συγγλῖον ἔχει ὥδε.

† ΚΑΛΑΙΝΙΚΟΣ ἐλέω Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος
Κωνσταντινουπόλεως Νέας Ῥώμης καὶ
οἰκουμένης Πατριάρχης.

[illegible]

Και γὰρ ἐνεανίσθη ὁ πᾶν ἅλιν συνδικτικὴν ἀνταρξίαν κοινὴν ἐνυπόμειρος ἀναρροῦν τῶν ἐλλογιζομένων Χριστιανῶν τῶν ἐν τῇ ποιεῖται Νικομηδείας, δι' ἧς ἀνέγνωτο, ὡς πάλαι ποτὶς ἀνέκρινεν ἐνέγγιντο αὐτοῖς ἰδεῖν ἀποκαθημενικῶν ἐν αὐτῇ τῇ πατριδι αὐτῶν κοινὴν σχολὴν τῶν ἐλλογιζομένων μαθητῶν εἰς διδασκαλίαν καὶ μάθησιν τῶν τῶν

αὐτοῦ δωρησάμενος ταῦτα τῇ πατρίδι αὐτῶν εἰς διηκὴ καὶ μόνιμον ἀποκατάστασιν τῆς ἐκ παλαιού του χρόνου ποθυμένης πατρὸς αὐτῶν ἐκκλησιᾶς σχολῆς. Ὅθεν τὰς τρεῖς χιλιάδας ταύτας τῶν γροσίων κοινῇ αὐτῶν γνώμῃ καὶ βουλῇ δίδωκε τοῖς δυσὶ περίε τῆς πολιτείας ταύτης χωρίοις, τοῦτοις τῷ χωρίῳ Μιχαλλίῳ καὶ τῷ χωρίῳ Καρὰ-τεπί ἀνὰ χίλια πεντακοσία γρόσια ἐπὶ συμπεφωνημένῳ τόκῳ λαβὼν παρ' ἑκατέρου χρεωστικῆς τῆς κοινότητος αὐτῶν γράμματα, ἃ καὶ παρίδωκε τῷ πατριῳ τῶν λογιωτῶν Δημητρίῳ Κωνσταντίνου, ὃς καὶ ἐπίτροπον τῆς σχολῆς κυριαρχικῶς ἀποκαταστήσας ὡς ἀνδρα τίμιον καὶ παιδείας τρέφον καὶ συνεινῶν καὶ ἐπὶ τὸ ἔργον τοῦτο ὑπὲρ πάντας ἐσπουδακὸς ἐπὶ τῷ συλλέγειν ἐν καιρῷ τούτῳ τῶν δανεισθέντων ἐιρημένων χρημάτων καὶ τῷ διδασκάλῳ τὸν ἐπίσημον μισθὸν ἀποδιδόναι. Τούτου δὲ γενομένου διὰ πλείστης φροντίδος καὶ ἐπιστασίας τῆς αὐτοῦ ιερότητος, προσεκλήθη διδάσκαλος καὶ μεταπεισθεὶς γενόμενος ἀποκατεστάθη καὶ ἡρώατο διδασκῆσαι τοὺς νέους οὐ μόνον τοὺς ἐκ τῆς πατρίδος αὐτοῦ ροιτώντας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐξ ἄλλων μερῶν προσερχομένους, διδασκόμενος ἐπιμελῶς καὶ ἐκ πρώτης χρηστᾶς τὰς ἐλπίδας παρεχόμενος ἐπὶ τὰ πρὸς αὐτοὺς καὶ προκαθίστας δυνήσας ἐπιβλέπειν καὶ ἄλλους, ἔχων τὸ γὰρ νῦν τὴν οἰκίαν ἐν τῇ ἀγιοτάτῃ μητροπόλει κατὰ πατρικὴν στοργὴν καὶ ἀδελφὴν κυριαρχίαν τῆς αὐτοῦ ιερότητος. Ταῦτα λοιπὸν ἀνήγγειλαν τῇ Ἐκκλησίᾳ διὰ κοινῆς ἐνυπογράφου αὐτῶν ἀναφοράς μέρους τὰς εὐχαριστίας ὁμολογοῦντες τῷ πνευματικῷ αὐτῶν προστάτῃ καὶ εὐαγγελικῇ ποιμένι ὡς ποιησαμένῳ τὴν τοιαύτην πρόνοιαν ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ ἐπιμεληθέντι εἰς τὴν ἀποκατάστασιν τοῦ τοιοῦτου κοινωφελούς καὶ ἀναγκάσιου ἔργου καὶ ἐπιτελείσαντι τὰ τοῦ πόθου αὐτῶν οὐ μόνον διὰ λόγου, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς ἐξ ἑωὶ καταβολῆς τῶν ἐιρημένων χιλίων γροσίων, καὶ ῥῆσαστο ἐπικυρωθῆναι ταῦτα ἐκκλησιαστικῶς δι' ἡμετέρου πατριαρχικοῦ καὶ συνοδικοῦ σιγγιλιώδους ἐν μεμβράναις γράμματος εἰς διαμονὴν καὶ συντήρησιν καὶ ἐπὶ τὰ κρίσιμα αὐξήσιν. Καὶ δὴ τὸν ἔνθεον αὐτῶν ἔχλον καὶ πύθον κατιδόντες ὡς ἡμετέροις μὲν αὐτοὶ ἐλοφύχεως, εὐφημαίαις δὲ τὰς προσηγορίας καὶ ἐκκλησιαστικοῖς ἔγκωμοις καταστήσαντες τὴν αὐτοῦ ιερότητα ὡς ἐπιμεληθέντων ὑπὲρ πάντα ἄλλων τῶν

προκατόχων τοῦ εἰς αἰσίαν ἀποκατάστασιν τοῦ τοιοῦτου κοινωφελεστάτου ἔργου, καὶ ἀποδεχόμενοι τὴν αἴτησιν αὐτῶν ὡς ἐλόγον καὶ δικαίαν, γράφοντες γνῶμην κοινῇ ἀποραινόμεθα συνοδικῶς μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς ἱερωτάτων ἀρχιερέων καὶ ὑπερτίμων, τῶν ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, ἵνα αἱ τρεῖς χιλιάδες τῶν γροσίων, αἱ δοθεῖσαι σὺν τόκῳ τοῖς ἐιρημένοις δυσὶ περίε χωρίοις τῆς πολιτείας ταύτης ἔχῃσι λογιεσθαι ἀείρωμα τῆς κοινῆς σχολῆς ἀναφαίρετως καὶ ἀναποσπάστως ὀρελλόμεναι διὰ παντός παρὰ τῆς κοινότητος τῶν κατοίκων ἐν τοῖς ἐιρημέναις δυσὶ χωρίοις χριστιανῶν, οἵτινες ὀρελλοῦσιν ἀπαραίτητως δίδοναι κατ' ἔτος τὸν συμπεφωνημένον τόκον ἀπαραιμωρῶτως τε καὶ ἀνελλιπῶς ἐν τῇ ῥητῇ διορίῃ, ὃ δὲ διορισθεὶς παρὰ τῆς αὐτοῦ ιερότητος διαληφθεὶς λογιώτατος κύριος ἀνδρὶς Κωνσταντίνου λαμβάνων τοὺς συμπεφωνημένους τόκους παρ' ἑκατέρου τῶν ἐιρημένων χριστιανῶν, πρὸς δὲ καὶ τὰ συναξίμενα ἀσπρα ἀπὸ βοιωτίας καὶ ἰλαριοσύνης τῶν χριστιανῶν ἐν τοῖς διωρισμένοις κατὰ πρόνοιαν τῆς αὐτοῦ ιερότητος εἰς τὰς ἐκκλησίας περιφερομένοις κοῦσις, ἐξ ἧς δίδοναι τὸν ἐπίσημον μισθὸν τοῦ κατὰ καιρὸν διδασκάλου, καὶ ἀργύριον προσέχειν καὶ προνοεῖν τῆς ἐπιμελούς παραδόσεως τῶν μαθητῶν καὶ τῆς ἐπιδόσεως τῶν μαθητῶν, καὶ τὰς ἀποκαταστάσεις καὶ ἀρίστες διοικήσεις καὶ ἀναγκαίαν τὰ τε ἑσθὰ καὶ τὰς γενομένας ἀναγκαίας δαπάνας, ὡς ἐρίλων δοῦναι καθαρὸν ἅν, περὶ τούτων λογαριασμένῳ, μηδενὸς ἑτέρου δυνάμενου ἐπιμειχθῆναι πρὸς τὴν ἐπιτετραμμένην αὐτῷ ταύτῃ διοίκησιν, εἰμὶ τοῦ ῥηθέντος ἐπιτρόπου, ὡς διωρισμένου παρὰ τῆς αὐτοῦ ιερότητος, ὡς ἐσπουδακούς καὶ διὰ πλείστης φροντίδος τελείαντες τὸ τοιοῦτον κοινωφελὲς καὶ θεῖον ἔργον. Ὅς δ' ἂν καὶ ὅσοις τῶν χριστιανῶν, μικρὸς ἢ μέγας, νίος ἢ γέρων, ἱερωμένος ἢ λαϊκός, ὁποιεσὺν τάξεως καὶ καταστάσεως καὶ βαθμοῦ, ἐμείσως ἢ ἀμέσως, κρυφίως ἢ φανερώς ἐπιχειρήσῃ ποτὲ ἀνατρέψαι καὶ ἐπηρεῖν τινα ἢ βλάψῃ προεξενίσαι, ἢ κολοῦσθαι καὶ ἐμποδίσαι τὰς γενομένας αὐτῷ κατ' ἐνδοκίαν τρέψαντες βασιθεῖαι ἢ ἀρεταίαι μέτρι καὶ τοῦ λεπτοῦ τι τῶν γενομένων μέχρι τούτου προσόδων αὐτοῦ, οἱ τοιοῦτοι, ὅσοι ἂν ᾖσιν, ὡς κοινωβλαβεῖς καὶ ἐπιχρήσιμοι καὶ πολέμοι τῆς ἱερᾶς παιδείας ἀφωρισμένοι ὑπάρχουσιν ἀπὸ τοῦ καὶ

παραγωγή, ἥτις ἐστὶ κόσμος καὶ ὠραῖος· αἱ τῶν τῶν ποιμένων καὶ τῶν ποιμανομένων. Ὁ δὲ πολὺς ποτὶ κατὰ τῆς σχολῆς ταύτης ἰκανὴν βουλεύσασθαι καὶ ἐπ' ἀνατροπῇ καὶ καθεύδει ταύτης φρονήσαι ἢ μελετήσαι ζώντων ἡδὺν ἢ καὶ μετὰ τὸν θάνατον, κἄν τε ἐρωμένους ἢ κἄν τε λαϊκούς, ὑπόδικος εἴη αἰώνιον ἀναμάρτητος καὶ ἀσυγχώρητος παρὰ τοῦ Κυρίου Παντοκράτορος ἐν τε τῷ νῦν αἰῶνι καὶ ἐν τῷ μέλλοντι.

Ἐν εἴτει σωτηρίῳ αὐὰ κατὰ μήνα μάιον.

† ΘΩΑΣΑΝΣΙΟΣ ἑλίου τοῦ μητροπολίτου Νικομηδείας.

Ἦν ἐν Νικομηδείᾳ λαοὶ πρὸς ἑλλ. σχολὰς συσθῆτα τῷ 1800 διετηρεῖτο ἀκριβῶς ἕκτοτε μὲχρι τοῦ 1821, ὅτε ἐτελεύτησε κορυφαίος ὁ ἰδρύσας αὐτὴν αἰδίδμος Νικομηδείας Ἀθανάσιος. Ἀλλὰ καὶ ἐφεξῆς διετηρεῖτο ὅπως δὴ ποτε μέρους ἰσχύων. Ἐν αὐτῇ ἰδιδάξε πρώτος Γεώργιος ὁ ἀπὸ Γάνου καὶ Χώρας, ἐν διεδέξατο περὶ τὸ 1812 ὁ αὐτὸθεν καταγόμενος καὶ ἐν τῇ πατριαρχικῇ τῆς Κων/πόλεως σχολῇ τελειοποιήεις Μάρκος μὲν κατὰ κόσμον, Μεθόδιος δὲ ὑστερον τὸν μοναχικὸν προελόμενος βίον, διδάξας μέρους τοῦ 1822, ὅτε ἀπεβίωσεν ὑπὸ τοῦ λοιμοῦ προσβληθείς. Καὶ μετὰ ταῦτα δὲ μέρους τοῦ νῦν ἡ ἐν τῇ Νικομηδείᾳ πύλει ἑλλ. σχολὴ διατηρεῖται ἀκριβῶς καὶ καρποφόρος, ἰδριαιότερα καταστάσας ἀπὸ τοῦ 1846 φιλοτιμῶς διαθήσει τοῦ αἰδίδμου Νικομηδείας κ. Διονυσίου¹⁾.

ΣΧΟΛΗ ΕΝ ΧΙΩ Τῇ 1800.

Ἐν Χίῳ οὐδέποτε ἐπέκυσαντο καλλιεργόμενα τὰ γράμματα ἀπὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Κ/πόλεως μέρους τῆς σήμερον. Πλείστοι Ἑλληνες λόγιοι ὀρθόδοξοι τε καὶ λατινοὶ ἀναφέρονται ἀκμάσαντες κατ' ἑλίου τοὺς τελευταίους τέσσαρας αἰῶνας. Ἦ ἀνίσταθεν ἐν Χίῳ ὀρισταμένη ἑλλ. σχολὴ περὶ τὰ τέλη τῆς 17^{ης} ἑκατομνητηρίδος καὶ τὰς ἀρχὰς τῆς ἐνεστώσης μετετράπη εἰς Γυμνάσιον καλλιέστα κακροτιμώμενον, μετὰ βιβλιοθήκης καὶ τυπογραφείου, διδασκόμενον γένειον μέρους τῆς ἑλλ. ἐπισκοπείας τοῦ 1821²⁾. Τὴν ταυτὴν προσκοπὴν τοῦ ἐν Χίῳ Γυμνασίου ἀκούοντες καὶ

οἱ τὰς παρὰ τὸν Ἰστρον ἡγεμονίας ἰθύνοντες ὁμογενεῖς ἡγεμόνες χρηματικαὶς δωρεαῖς ὑπεστήριζον, ὡς γίνεται ἄλλοι ἐκ τοῦ ἐπομένου χρυσοβούλλου Ἀλεξάνδρου Μουρούζη βοεβόδα ἡγεμόνος Οὐγγροβλαχίας ὀρίζοντος ἐτήσιον τῇ ἐν Χίῳ σχολῇ γρ. διακόσια, ἐκδοθέντος τῷ 1800 ἐν Βουκουρεστίῳ κατὰ μήνα Ἰουνίου.

Ἰσον αὐθεντικῶς χρυσοβούλλου τοῦ ὕψι-
λοτάτου αὐθέντου Ἀλεξάνδρου Μουρούζη βοε-
βόδα προσδιορίζοντος ἐτήσιον τῇ κατὰ Χίον
ἑλληνικῇ σχολῇ.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΚΑΝΕΤ, ΜΟΥΡΟΥΖΗΣ,
βοεβόδας, ἐλέφθεο αὐθέντης καὶ ἡγεμό-
νης Οὐγγροβλαχίας.

Βαθίως καὶ ἀσπληνῶς νυκτός εἰς ἀτρίβεις καὶ ἀδιεξιτήτους ἀνοδίας ἀνιυ φωστήρος περὶ πλυνόμενῳ καὶ μὴ εἰδῶτι, κατὰ τὸ κυριακὸν ἑλῶν, ποῦ ὑπάγῃ εἰκοιεν ὅτῳ τῆς καλλιεργίας οὐδῶλος ἐμελλεσε τοῦ ἐν αὐτῷ διανομένου καὶ κρίνειν λαχόντος. Ὅσπερ οὖν ὁ ὑπὸ λόγιον τάσσοντι καὶ ρυθμίζοντι πᾶσαν αὐτοῦ καὶ πράξιν καὶ ἐνοίαν βαδίζων, αἶτε δὴ ἐν σταθερῇ μετρηθῆτι τὴν βασιλικὴν τίμω, πρὸς ὁ σπεῖνδρι ἀπαρεγκλίτως χωρῶν, ἄριστα καὶ κατ' εὐχὴν ἀταλλάττει. Ὅτι δὲ τὸν ἐνόντα ἡμῖν λόγον ποιεῖται μόνῃ ρυθμίζει τῶν ἀπάντων οὐδεὶς ἀντιτεῖ. ὁ γὰρ ταύτῃ ἐπόμενος ἦκιστα τοῖς αὐτομύτοις τῇ αἰσθησει προσπίπτουσι μόνους ἀγαθῶν, ὧν ἐρρῶν εἰδέναι τὰ πλείω ἀγνοῶν, ἄλλα τὰς θεωρίας διηλεκτικῶς τρεφόμενος σπορούται μὲν τὸν νοῦν, τὰς δὲ ἄλλας τῆς ψυχῆς ἐνεργείας οὐδυνεταί, καὶ τὰ τῆς γλώττης ἐξευγενίζεται, καὶ εἰς ὅσον ἐγγχωρεῖ τελειότητος ἐλαύνων, τῆς δυνατῆς ἀνθρώπου εὐδαιμονίας ἀπολαύει, κἄν τῶν ιδιωτικῶν ἢ κἄν τῶν οἰκονομικῶν δικαίων, κἄν τῶν πολιτικῶν ἀρχῶν διεσπῶντων, ἐκαστοῖς τὰ καθήκοντα ὁ παιδείας σύντροφος διατίθεται, τὰ τε αἰτία τῶν ὄντων καὶ καὶ γιγνόμενων ὑποσχεθῇ ἐπιμελούμενος, ὑπὸ μὲν τῶν ροβερῶν οὐ καταπίσσειται θροῦμενος, ὑπὸ δὲ τῶν ἐπὶόντων ἀνιερῶν τε καὶ δυσχερῶν μετρίωτερον διατεθῆσεται· τὸν δ' ἐν τῷ παντὶ σῶματι τὰς φρεῖς καὶ ἰδιότητας ἀνιερῶν, νῦν μὲν τῶν μεταλελυμένων ἐξ αὐτῶν τῶν τῆς γῆς ἱερῶν τὰς ποικίλας συγχαρίσεις καταποῶν, νῦν δὲ μετρωρόλογος, καὶ τὸν ὑπὲρ αὐτὸν οὐρανίων σῶματῶν τῇ θεωρίᾳ προσανακειμένος, τὸ ἀβρὸν τῶν εἰδήσεων πλουτίζει, οὐ μὴν ἄλλᾳ

¹⁾ Ἐκ τοῦ κώδικος τῆς Μητροπόλεως Νικομηδείας. Ὅρα καὶ Βιβλ. Βιβλ. καὶ Μάρκου Κλεονόμου κτλ., σελ. 131—133.

²⁾ Σχολ., σελ. 168.

ΜΕΤΕΧΝΙΚΟΒΑ

καὶ ὑπὲρ τὰ ὁρώμενα γίνεσθαι ὁσημέραι ἐδιζόμενος, τὰ τε ἀρχαία εἴσεται καὶ περὶ τῶν ἰσομύμων τοῦ ἀληθοῦς ὅτι ἔγγιστα εἰκοτολογῆσαι, καὶ τὰς ἐκ τῶν παντοδαπῶν ἐπινοῶν καὶ μηχανῶν τῷ βίῳ προσγινομένους ὠφελείας καὶ βοηθείας θεώμενος ἡδῶς ἔξει, τὸ τε θεῖον ὄντως ἐκείνου καὶ πρῶτον μῆθημα, τὸ ἑαυτὸν ἐπιγινώσκει, ἀποσείσεται, καὶ παθὼν δὴ τῶν ὁλοθρίων καὶ χαλεπωτάτων ἀπαλλαγόμενος, τὴν κατὰ πραγματικῶν ἀπαλλαγόμενος, τὴν κατὰ πρακτικῶν εὐεξίαν ποιεῖται, ἑαυτὸν καὶ τοὺς ἄλλους εἰ τύχοι βυθμύλων καπνὶ τὸν κατὰ φύσιν βίον ἱπανηγόμενος διὰ τῆς τῶν ἀρετῶν χρείας. Προνοήσει καὶ γὰρ ὠπλισμένους δωρομένη αὐτῷ τὸν ἀσπράβη τῶν πρακτικῶν γνῶμωνα, ὅς οὐκ ἔσται τὸν κεικτεμένον πρὸς ἑαυτὸν στασιάζειν, καὶ ἐπικρινῇ γίνεσθαι, ὅτι μὲν ἐπὶ τῷ σωφρονισμῷ κατατρέποντα, ὅτι δ' ἐπὶ τῷ ἀνεμμένον ἐξολοθίζοντα, καὶ τῶν ἀρετῶν τὴν πολυμνητον ἐκείνην πρὶν συνεπισπάζεται, τὴν τε πάσαις καὶ ἀεταῖς πρὸς τὸ συμφέρον ἑαυτῷ τε καὶ τοῖς πέλας τὸν μετιόντα χρῆσθαι διδάσκουσαν διὰ κινδύνου, καὶ τὴν ἀρετῶν πρὸς τὸν ἀνθρώπον γινώσκουσαν ὑπερκινεῖσθαι μεγαλοφύχως τε, οἷς ὁ θεὸς, οἷς τὸ λόγος, ἐγχειρὶν ὑπελειφουσιν ἀνδράων, καὶ τὴν σωφρονισμὸν τὸν χαλινὸν αὐτῷ τῆς ἐπὶ τὰ χεῖρα φορέας ἀναγκαζέοντα ὀρίουσιν, καὶ συνιόντι ἀνθρώπων τῷ ὄντι μὴ φύμενον τὸ πλῆθος τὸν ἔχοντα ἡ παιδεία ἀναδείκνυσαι, καὶ τῇ γῇ διατρέποντα, εἰς οὐρανὸν τὴν πατρίδα μὴ ἰῶσα τῇ γῇ ἔλιν προστιττεῖναι βλέπειν προτρέπεται, καὶ τελευταίον πρὸς τὴν ἀρετὴν αὐτὴν καὶ ἀκήρατον φύσιν τοῦ Διαιμουργοῦ ἀνακτεροῦσα, τοῦ θεοῦ ἐκείνου κἀλλους θεωρῶν ἀποκαθίσταται. Διὰ δὴ ταῦτα πᾶσι τοῖς εὐνομούμενοις τῶν ἰθὺν τὸ τῆς σοφίας χρήμα ἐξομνῆται, καὶ τὸν ἱερὸν δι' ἱερῶν ἐν τε τῇ παλαιᾷ καὶ τῇ νῦν ἱερῶν ἐν ταύτῃ τῆς γραφῆς, δράζασθαι δ' ἐν ἐκείνῃ παιδείας ἰδιώτερον ἦν ἐντέλλεται. Τὸ μὲν οὖν τῆς παιδείας χρήμα οὗτο θεοῦ καὶ κοινωριλές· τὰ γὰρ μὴ τῷ γένει ἡμῶν ἐνοκήφαντα συνήγει δεινὰ, καὶ τοῦτο ἀμαυροῦν, ἐν μὴ ἀποσβεννύνει ἐς τὸ παντελὲς εἰπωμεν, κατηνέχκει. Ταῦτο γὰρ τοῖς χάριν καὶ δεῖ τοῖς πρῶτον ἡμῶς θεῶς μὲν προνοεῖ, καὶ βοηθεῖ δὲ τοῦ κραταιοτάτου ἡμῶν ἀνακτος τοῦς οὐρακας τῆς τε ἐν Μολδαβίᾳ καὶ ἐν Οὐγγίᾳ ἀλλοπαλλήλους τῶν δεινῶν περιστάσεως εὐμηχανῶς παρατρέχουσι θλόνους, ἀγρό-

νοις τε ὁμοῖαι καὶ λιπαρᾷ τῇ σποδῇ τὰ τε ἄλλα πάνθ' ὅσα συμπερόντα τυγχάνει τῷ πολιτεύματι πορίζεσθαι διηνεκῶς προθυμώμενοι, καὶ δὴ καὶ παιδείας, καὶ λόγων τῶν πρὸς τελειότητα, καὶ εὐδαιμονίας τῶν ἐμπιστευμένων ἡμῶν λαῶν πλείστον ὅσον λόγον ποιοῦμενοι οὐκ ἱπασσόμεθα, καὶ παντελῇ γυμνασίῳ κατὰ πτωσιν ἐκείσιν τε κἀνταῦθα εὐρόντες, μήτε φοιτῶντος ἀποσπῶντος μήτε διδάσκοντος, οὐ δευτέρων, οὐδὲ πάρεργον τὴν ἐπανάκλησιν καὶ προστασίαν τῶν ἀποδιδῶν Μουσῶν ἱπονησόμεθα, τὸ τε ἐκεῖ, καὶ τὸ ἐνταῦθα γυμνάσιον συστήσαντες. Καὶ ἡδὴ δὲ τὸ δευτέρον ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου τῆς Οὐγγροβλαχίας τοῦτο ὁρόντο ἀποκαταστάτες, μετ' ὅσας φιλοσοφίας τὴν ἐπιμέλειαν καὶ περιθαλψίν, οὐ συνεστήσαμεν γυμνασίον τοῦτο ποιοῦμεθα. Ἐπειδὴ δὲ ἀννήθη ἡμῖν ὡς καὶ ἐν τῇ νήσῳ Χίῳ σποδῇ τῶν πολιτῶν συνέστη σχολή, εἰς ἣν καὶ πολλὰ ὄντες ἄλλοθεν τῆς Ἑλλάδος σφύρουσιν οἱ μαθητιῶντες, διδασκόμενοι ἐν αὐτῇ γραμματικᾷ, ῥητορικᾷ, μαθηματικᾷ, φιλοσοφικᾷ καὶ θεολογικᾷ, καὶ ἰατρικῇ ἐπίδοσις γίνεται, ἰσχυρὸν διαφερόντως. Μὴ ἐγούσης δὲ διαρκῶς τὴν πόρον τῆς ὑπὸ τῶν ἐγγυρῶν τοῖς ἐγγυρῶσι μόνους συστάσεως ταύτης σχολῆς πρὸς τὸν γινόμενον πληθυσμὸν τῶν ἐξ ἀλλοδαπῆς μαθητῶν, ἔρωτι παιδείας καὶ εὐνοίας τῶν φιλομουσῶν κινούμενοι, ἐγνώμεν ὡς καὶ ἀλλὰ χεῖρ τῆς Ἑλλάδος οὗτο καὶ τοῖς ἐκείνων σφύροις ἀπασὶ ἐπιδαφίλευσθαι ἐκ τῆς θεοδότου ἡμῖν ταύτης πζάρας τινὰ ἐπικουρίαν, ἵνα εὐπορώτερας οὐσίας τῆς προσόδου τῆς σχολῆς ἐκτενέστερον ἐμφιλοχωρῶσι τῇ παιδείᾳ οἱ ἐκ αὐτῇ, καὶ οὕτω πλείων ἡ ὠφέλεια γένηται. Καὶ διὰ τὸ αὐθεντικὸν ἡμῶν χρυσοβούλου τῶν λόγων ἀπορροινόμεθα καὶ διορίζομεν, καὶ ἡλθεῖται ἐν Χίῳ σχολὴ λαμβάνη κατ' ἑτοῖς γρ. ἀναγκάσει, διδομένη ἀπὸ τῶν αὐθεντικῶν ἡμῶν ἐκπαιδευτῶν. Ταῦτην οὖν τὴν βοηθειαν πρῶτον ἡμῶς τῇ ἐν Χίῳ ταύτῃ σχολῇ τοὺς τε φιλοτάτους συγγενεῖς καὶ ἀπογόνους ἡμῶν τοὺς θεοὺς προεῖς παραινούντες, ὀρεῖσθαι καθυπακούμεν, καὶ διαμελόμεθα, καὶ τοὺς ἐξ ἄλλης δὲ γενεᾆς φιλικῶς ἀξιοῦμεν ταύτην τὴν βοηθειαν ἀναταττόμενα πρὸς τὸν διαδεξιόμενον αὐτοὺς ἐπικουρῶνται. Ταῦτα τοίνυν ἀπορροινόμενοι καὶ ἐπικουρούμενοι ἐκδοῦκαμεν τὸ παρὸν αὐ-

θεντικὸν ἡμῶν χρυσόβουλλον ἐπισφραγισμέν τε καὶ ἰδίᾳ ἡμῶν χειρὶ ἐπιθεβαίνωσιν, πίσει τῶν φιλάτων ἡμῶν Κωνσταντίνου βασιλέως, Δημητρίου βοεβδά, Νικολάου βοεβδά καὶ Γεωργίου βοεβδά, καὶ ὑπὸ μαρτυρίᾳ τῶν περὶ ἡμᾶς εὐγενεστάτων καὶ πιστῶν μετῶν ἀρχόντων τοῦ Διθανίου τῆς αὐθεντίας ἡμῶν Νικολάου Πραγκοβάνου, μεγάλου λογοθέτου τῆς ἐπάνω τξάρας, Δημητρίου Ρακοβίτζα, μεγάλου Μπάνου, Κωνσταντίνου Καρατζᾶ, μεγάλου χατμάνου, Μανωλάκη Κρετζουλίσκου, μεγάλου βορνίκου τῆς ἐπάνω τξάρας, Κωνσταντίνου Φιλιππίσκου, μεγάλου βοσιτάρη, Δημητρίου Μάνου, μεγάλου ποστελνίκου, Λουκάκη Ἀρσενοπούλου, μεγάλου σπαθάρη, Ἰσαὰκ Ρολέκου, μεγάλου βορνίκου τῆς κάτω τξάρας, Ἰαδονάκου Σλακτινιάνου, μεγάλου γ' βορνίκου, Μανωλάκη Γραδεσιάνου, μεγάλου δ' βορνίκου, Διαχίου Φαλκονγιάννου, μεγάλου βορνίκου τῶν κοινοτήτων, Γρηγορίου Πραγκοβάνου, μεγάλου λογοθέτου τῆς κάτω τξάρας, Γρηγορίου Γκιᾶκα, μεγάλου λογοθέτου τῶν συνηθειῶν, Εὐστατίου Κρετζουλίσκου, μεγάλου βορνίκου τῆς Πολιτείας, Ἀλεξάνδρου Μαυροκορδάτου, μεγάλου Κομίτου, Κωνσταντίνου Παλαδικίου, μεγάλου Κλουδζιάρη, Βασιλείου Καλλιγέρου, μεγάλου καμινάρη, Δημητρίου Ρακοβίτζα, μεγάλου πυχρνίκου, καὶ Νέστορος μεγάλου στολνίκου.

Ἐξεδόθη τὸ παρὸν αὐθεντικὸν ἡμῶν χρυσόβουλλον τῷ δευτέρῳ ἔτει τῆς δευτέρας ἡμῶν ἡγεμονίας ἐν τῇ αὐθεντικῇ ἡμῶν καθέδρᾳ τοῦ Βουκουρεστίου, ἐν ἔτει σωτηρίῳ χιλιόστοφ οὐκτακτοστῷ κατὰ μῆνα Ἰούνιον, ἐπιστατούμενος τοῦ ἡμετέρου μεγάλου στολνίκου Νέστορος.

ΣΚΟΛΗ ΕΝ ΕΞ ΜΑΡΜΑΡΙΣ, ΤΗ: 1830.

Τὸ περὶ ταύτης Συγγίλιον ἐπὶ Κωνσταντίνου Α' τοῦ ἀπὸ Σιναιου πατριάρχου Κων/πόλεως ἐκδόσθιν ἔχει ὡςδε.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Ἐλέφ Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος
Κίτλος Νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμένης
πατριάρχης.

Οὐδὲν οὗτω παιδείας τῷ βίῳ λυσitelέστερον, οὐδὲ σημαντικότερον ἄλλο καὶ τιμιώτερον, ἢ οὗτ' ἔστι ποτὲ ἀγαθόν, οὐδ' ἔχει ὅμοιον ἐν ἀνθρώποις· αὐτὴ καὶ γὰρ τῆς τε κατὰ λόγον καὶ γνώσει ἐνεργείας συμπληρωτικῆς, τῶν τε πρὸς Θεὸν ὀρίων, καὶ τῶν πρὸς ἀνθρώπους

δικαίων διδασκτικῇ, ἥθων καταρτιστικῇ, ἀνδρῶν βουλευμάτων σταθμητικῇ, καὶ ἐνὶ λόγῳ τῶν ἀγαθῶν συμπάντων καὶ εὐδαμονίας τῆς ὄντως περιποιητικῇ, καὶ ἀνθρώπων ἀληθῶς τὸν ἄνθρωπον ἀπεργαζομένη, καὶ ἡ δυνατόν ὅμοιον τῷ Θεῷ ἀποραίνουσα. Ταύτης γοῦν ἑλέφ Θεοῦ καὶ ἡμεῖς τῶν εὐμενεστάτων χαρίτων ἀπολαύσαντες, ἐπὶ τε τὴν οἰκουμένην ταύτην ἀναχθέντες περιωπῇ, γενναίαν κατατιθέμεθα τὴν φροντίδα πρὸς διέδοσιν τοῦ θεοσδότου τούτου χρήματος τῆς παιδείας, καὶ πρόσθεν ἐπὶ τηλικαύτῃ τῶν ὁμογενῶν ὠφελείᾳ, ὅπερ εὐδῆλον καὶ ἐν τῇ ἐξῆς.

Καὶ γὰρ οἱ τιμιώτατοι πρύκτοι καὶ λοιποὶ χριστιανοί, κἀκοικοὶ τῆς ἐνταυθα ἐν Βασιλευσσίᾳ ἐνορίας τῶν Ἐξ Μαρμάρων, κατιδόντες αὐτὴν τὰ γε περὶ παιδείαν ἀθλίως ἔχουσιν, καὶ ἐκ παλαιῶ τοῦ χρόνου ἀμειβοῦσαν σχολεῖον ἑλληνικόν, καὶ κατανοῦντες μὲν τὴν ἐκ τῆς ἑλλησίφως τοῦ θεοσδότου τούτου χρημάτων ἀποτελούμενην βλάβην τοῖς τέκνοις αὐτῶν, κωλυόμενοι δὲ ἐς δεῦρο ὑπὸ τῶν καιρικῶν περιστάσεων παραμυθήσασθαι τὴν οὐσιώσεσθαι αὐτὸν ταύτην ἀνάγκην, προήχθησαν ἐκ τῆς ἐξήλου ἐμφορηθέντες, καὶ πᾶσαν δυσκολίαν ὑπερβάντες συστήσαι σχολεῖον ἑλληνικόν καὶ διδασκαλὸν ἐν αὐτῷ ἀποκαταστήσαι πρὸς παράδοσιν τῶν ἑλληνικῶν μαθημάτων, καὶ καταρτισμὸν τῶν ἥθων τῶν τέκνων αὐτῶν. Καὶ τῷ σκολεῖον ἀνέδειξαν πρόσφορον εἰς κατὰ εὐχὴν διδασκαλόν, καὶ μαθητῶν, τὸ ἐν τῇ περιγῇ τῆς ἐρᾶς ἐκκλησίας τῆς ἐνορίας ταύτης κείμενον Κελλεῖον, τὸ μέχρι τοῦ νῦν διατελέσαν ἐπισκοπίας, ὑπὸ τὴν δεσποτείαν τῆς ἐρᾶς ἐκκλησίας, καὶ ἥδη κοινῇ αὐτῶν ἀμετατέτῃ θελήσει ἐλευθέρων γενόμενον, ἀσχετον, καὶ πᾶσι διορθῶσθαι ἐπὶ λόγῳ τοιούτῳ σχολεῖον. Εἴς το δι' ὁμοφρονίας ἔγνωσαν τὰ ἐς διάφορα ἀσφαλῆ μέρη σὺν τόκῳ κατατεθειμένα 25,550 εἰκοσιπέντε χιλ. καὶ πεντακσίκα πεντήκοντα γρόσια, χρήματα ὄντα τῆς ἐρᾶς ἐν τῇ ἐνορίᾳ αὐτῶν ἐκκλησίας, προσδιόρισαι καὶ ἀπορροῦσαι τῇ σχολῇ, ὥστε εἶναι τούτων εἶναι ἰδίᾳ αὐτῆς ἀνεκποίητα. Ἐτάχθη δὲ καὶ δίσκος ἀδείας ἐκκλησιαστικῇ ἡμετέρᾳ, ἵνα περιφρηται ἐν τῇ ἐρᾷ ταύτῃ ἐκκλησίᾳ τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, τῆς Γοργοειπνήκου, κατὰ πάσας τὰς κυριωκόμας ἡμέρας, καὶ λοιπὰς τοῦ ἐνιαυτοῦ ἑορτάς, καὶ τὸ συναχόμενον ἔλεος ἀποδίδεται πρὸς τὴν σχολὴν. Καὶ ἔροον μὲν αὐτῆς ἐπιγράφεσθαι τὸν κατ' ἡμᾶς ἀγιοτα-

МЕЧНИКОВА

τον πατριάρχικὸν ἀποστολικὸν θρόνον, διορίζεσθαι διὰ τὸ κατὰ καιρὸς αὐτὸν διόποντος καὶ τρεῖς ἐπιτρόπους τῆς σχολῆς, κοινῇ γνώμῃ τῶν συνενοριτῶν ἐκλεγόμενος, ἀξιώτατοι συγκαταρτιμένοι καὶ ζήλω εἰς τὰ τῆς σχολῆς, ἕνα Καφμᾶλλον δηλονότι, ἕνα γραμματεῖα καὶ ἕνα ἐπίτροπον, ἐπὶ τῷ διοικεῖν ὑπομείλως τὰ κατ' αὐτὴν συντεθῆναι διὰ καὶ κωδίκα τῆς σχολῆς καὶ καταγράφεσθαι ἐν αὐτῷ τὰς προσόδους καὶ τὰ συμβαίνοντα ἐπίσης διαπανήματα· θεωρεῖσθαι δὲ ἐν ἐκαστοῦ ἑαυτοῦ συμπληρῶσαι παρὰ τῶν προκρίτων ἐνοριτῶν, καὶ ἐμφανίζεσθαι δι' αὐτῶν τῇ καβ' ἡμέρᾳ τοῦ Χριστοῦ μεγάλη ἐκκλησίᾳ πρὸς ἐπικύρωσιν. Ταῦτα διαπραξέμενοι οἱ διακληθέντες χριστιανοὶ κοινῇ συμπνοῇ καὶ ζήλῳ φιλοκαλῶν καὶ διὰ κοινῆς αὐτῶν ἀναφοράς ἡμετέρας τῆς ἡμῶν μετρίτητι προκλήμην συνοδικῶς, ἐξητήσαντο θερμῶς ἐπικυρώσιν καὶ δι' ἐκδόσεως ἡμετέρου πατριάρχικου καὶ συνοδικοῦ συγγιλιώδους ἐν μεμβράνῃ γραμμάτου εἰς ἀπαράρτητον διατίρησιν καὶ νέρρειαν ἀπαράλλεκτον διανεῶς.

Καὶ δὴ τὴν αἰτίαν αὐτῶν ἀμείνων πάνυ ἀποδείξμενοι, ὡς εὐλογίαν καὶ δικαίαν καὶ πρὸς κοινὸν ὄφελος ἀφορῶσαν, καὶ τῆς φιλογενείας καὶ φιλοκαλίας αὐτῶν ἀγαθόμενοι, καὶ καταστήσαντες ταῖς ἐκ βαθέων καρδίας πατριαρχικῆς εὐλογίας καὶ εὐχαίς, ἡμετέρας καὶ ἀποκρινόμεθα συνοδικῶς μετὰ τῶν ἡμετέρων ἱερωτάτων ἀρχιερέων καὶ ἐπίτρεμων, τῶν ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, ἵνα τὰ παρὰ τὸν εὐλογημένον τῶν χριστιανῶν τῆς ρηθείας ἐνορίας τῶν ἡμετέρων περὶ συστάσεως τῆς ρηθείας ἐν αὐτοῖς κοινῇ ἐλληνικῇ σχολῇς ἐπινοηθέντα καὶ διατεχθέντα, ὡς ἱερὰ, ἄγια, κοινοφελῆ, θεοῦ τε φίλα καὶ ἀνθρώπων ἐπικινεῖται, ἔχωσι τὸ κύρος καὶ τὴν ἰσχύιν ἀπαράρτητον καὶ ἀμεταποίητον, ἕως οὗ τὰ τῆς φύσεως, καὶ καθὼς περιπολεῖται καὶ ἔστωσαν ἐν κεφαλαιῶσι ἡρώς τοις εἰς ὑστερον δόξα, καὶ μὴδὲ μὴν κεφαλῆς ἐξελλοῦσιν τινα ὑποστάσι διανεμένα. Καὶ πρῶτον μὲν τὸ ἐν τῇ περιοχῇ τῆς ἱερᾶς ἐκκλησίας κείμενον Κελλεῖον, τὸ μέχρι τοῦδε κτήμα αὐτῆς καὶ ἐπιτροπικὸν ὑπερᾶν γνωρίζομεν τὸ ἀπὸ τοῦδε ἐλευθέρου διόλου, καὶ μηδεμίαν ἔχον ἀναφορὴν πρὸς αὐτὴν καὶ μηδεμίαν λόγον, ἀλλ' ἔστιν καὶ γνωρίζομεν σχολὴ τῶν ἑλληνικῶν μελημάτων, ἐπὶ τῇ πρὸς ὑποδο-

χῆν καὶ διδασκαλίαν τῆς ἐν τῇ ἐνορίᾳ ταύτῃ φιλοκαλίας νεολαίας. Β'. Τὰ τῇ ἐκκλησίᾳ ἰδίᾳ τῆς ἱερᾶς ἐκκλησίας τῶς ὑπερᾶντα, ἔστωσαν τὸν τεύθειν, καὶ λεγέσθωσαν κεφαλαιὼν χρηματικῶν, καὶ προῖξ τῆς ἐρημίας νεοσυστάτου σχολῆς, καὶ μενέτωσαν διὰ παντός ἀναραίρετα ἀπ' αὐτῆς καὶ ἀναπόσπαστα, μηδὲν λόγον δεσποτίας ἡ μετοχῆς ἐχούσης τῆς ἱερᾶς ἐκκλησίας, μηδὲ ἐπὶ τοῖς κεφαλαιοῖς, μηδὲ ἐπὶ τοῖς διαφοροῖς αὐτῶν. Γ'. Τὰ χρηματικὰ κεφάλαια ταῦτα τῆς σχολῆς διαμενέτωσαν εἰς αἰὶ ἀμετακίνητα, κατατεθειμένα ἐπὶ τόκῳ ὅσον οἷόν τε ἐπικερδέστερον καὶ ἐν μείρειν ἀσφαλῆς καὶ ἀνυπότοις, καὶ ἐκ τοῦ ἱεραίου αὐτῶν διαφόρου παρίσθῃσι ὁ συμπεριωρημένος τῷ διδασκάλῳ μισθός, καὶ εἰτι ἄλλο ἀναγκαιὸν τῆς σχολῆς διαπλήρημα. Δ'. Ἐστω τεταγμένος ἐπ' ὀνόματι τῆς σχολῆς διοικὸς, καὶ περιεργαζόμενος κατὰ πᾶσαν Κυριακὴν, καὶ ἑορτῇ ἐν τῇ κατὰ τόπον ἱερᾷ ἐκκλησίᾳ τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, καὶ τὸ προσπερρέμενον ἔλεος τῶν φιλοκαλῶν ὑπομείλῃται ταῖς ἐμπιπτούσαις τῇ σχολῇ ἱεραῖς ἀνάγκαις. Ε'. Ὁ δὲ καβ' ἡμέρας ἀγιώτατος πατριάρχικος ἀποστολικός καὶ οἰκουμένικος θρόνος, ἐποπτεύων τὰ κατ' αὐτὴν κηδεμονικῶς καὶ διέπων τῇ ὑπερεργασίᾳ αὐτοῦ δυνάμει τε καὶ προνοίᾳ, ἐνεργεῖται τὴν ἀποκατάστασιν τῶν διὰ τῆς ἐκλογῆς τῶν ἐνοριτῶν διοριζομένων ἐνὸς Καφμᾶλλον, ἐνὸς γραμματέως καὶ ἐνὸς ἐπιτρόπου, ἀξίων ἅμα καὶ ἱκανῶν ἐπὶ τῷ διοικεῖν μετὰ ζήλου καὶ προνοίας τὰς διδασκαλίας αὐτῆς. ΣΤ'. Κεῖσθω ἱερὰ, ἀπαράρτητος τοῖς κατὰ καιρὸς ἐπιτροπῆς τῆς σχολῆς φυλάττειν ἀσφαλῶς τὰς τῶν κεφαλαίων αὐτῆς περιεττικὰς ὁμολογίας καὶ παραλαβὰς ἐν ἀνελίπτῳ τὰ δουλεύοντα ἱεραῖα ἔσορα αὐτῶν καὶ τὰ ἀπὸ τοῦ διοικῶντος ἱεροῦ αὐτῶν καὶ τὰ συνηγοροῦντα εἰς ἐκπλήρωσιν τῶν τεσσάρων ἐκπληρωμένων διδασκαλικῶν μισθῶν καὶ ἡμετέρας ἀνάγκας καὶ χρεῖας σχολῆς, καταγράφοντες πάντα ἐν καθαρῷ καταστίχῳ καὶ ἐμφανέσθωσαν ἐν τῇ συμπληρώσει ἐκαστοῦ χρόνου τὸν ἡμῶν ἐν τῇ διδασκαλίᾳ αὐτῶν, ἐπιμελουμένους τῆς εὐσεβείας τῶν προσώπων τῆς σχολῆς καὶ πάντα δι' ἑαυτοῦ ἐπιμελῶν, ὡς θεοῦ ἱερῶν Ζ'. Ἐστω δὲ καὶ κωδὴς τῆς σχολῆς καὶ ἐν αὐτῇ καταστρωμένη λεπτομερὴς καὶ τε προσπορεύμενη διαφορῶς καὶ τὰ συμβαίνοντα διαπανήματα, καὶ ἐνεργεζόμενα πρῶτον ὑπὸ

τῶν προκριτοτέρων ἑνοριτῶν, ἐμφανίζεσθωσαν ἀκολούθως τῇ καθ' ἑμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ καὶ ἐπικυρωθῶσαν, εἰ καλῶς ἔχουσιν ἐνδείξεις καὶ ἀσφάλειαν. Ἡ δὲ καὶ τελευταία ὁ ἐν αὐτῇ τῇ σχολῇ κατὰ καιροὺς διοριζόμενος διδάσκαλος ὁρεῖται ἀπαραίτητως ἔχειν τὸ τοῦ ἰδίου ἔργου φιλοπόνην καὶ ἐπιμελεῖσθαι τῆς ἐπιδείξεως τῶν προσοριτῶν αὐτῶ καὶ τῆς εὐσεβείας τῶν ἡθῶν αὐτῶν, παρὰδειγμα χρηστοπείας καὶ ἀρετῆς γινόμενος πρῶτος, καὶ φιλοτιμώμενος ὅπως ἀνάλογον ταῖς κοιναῖς ἰδίαις γενναῖν τε καὶ πολύχουν ἐνέργειαν τὸν καρπὸν ταῦτα ἀπερρίψῃ καὶ κεκρύπτει συνοδικῶς. Ὁ δ' ἂν καὶ ὅποιος τῶν ἀπάντων, εἴτε ἐκ τῶν ἐρημίων ἑνοριτῶν, εἴτε ἄλλος τις ἱερωμένος ἢ λαϊκὸς ἀδοκίμω μοχλῶν γνῶμης εἰς τοσοῦτον ἔλθῃ κακηντρείας καὶ σκαγιότητος, ὥστε ἔχθρᾳ βουλευσάσθαι κατὰ τῆς νεοσυστάτου ταύτης σχολῆς, καὶ τομῆσιν διασείσαι τὴν ταχίστην αὐτῆς ἁρμονίαν, ἢ τῶν χρημάτων αὐτῆς καὶ πραγμάτων ὅλος ἐρξάσθαι, καὶ βλάβῃν αὐτῇ καὶ ζημίαν ἐμποιῆσαι, ἢ τοῖς ἐπιστάταις καὶ ἐπιτρόποις αὐτοῖς, διδάσκουσιν τε καὶ μαθητῶσι, ἐνόχλησιν προσεῖναι, καὶ ὅλος βουλῇ ἀνατρέψαι μέχρι κερφαίας τὰ ἐν τῇ παρόντι συνοδικῶς ἐκπερασμένα, ὁ τοιοῦτος ὡς ἀλαζὼν καὶ πολέμιος τῶν καλῶν καὶ θεαρίστων ἔργων, καὶ τῆς θεοδότου παιδείας ἀντίμαχος καὶ βάρβαρος, ἀφωρισμένος ὑπάρχῃ παρὰ τῆς ἀγίας καὶ ἁγίουσιν αὐτοῦ καὶ ζωποιοῦ καὶ ἀδαιρέτου μακαρίας Τριάδος, τοῦ ἐνὸς τῇ φύσει μόνου Θεοῦ, καὶ κατηραμένος καὶ ἀσυγχώρητος καὶ ἄλιος μετὰ θέναντος καὶ τυμπανιστοῦ, καὶ πάσαις ταῖς πατρικαῖς καὶ συνοδικαῖς ἀραῖς ὑπεύθυνος καὶ ἐνοχός τοῦ πυρὸς τῆς γενένης, καὶ τῇ αἰωνίῳ ἀνάθεμα ὑποδικός. Ὅθεν εἰς ἐνδείξει καὶ διηγεῖται τὴν ἀσφάλειαν ἐγένετο καὶ τὸ παρὸν ἡμέτερον πατριαρχικὸν καὶ συνοδικὸν οἰκονομῶδες ἐν μεμβράναις γράμμα, καταστρέφον πλὴν τῇ ἱερῇ κώδικι τῇ καθ' ἑμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μ. Ἐκκλησίᾳ, καὶ ἐδόθη τῇ διαληθρεῖσιν ἀρτισυστάτῃ κατὰ τὴν ἑνορίαν τῶν Ἑξαρμάρων κοινῇ ἑλληνικῇ Σχολῇ.

Ἐν εἰσι σωτηρίῳ σὺν κατὰ μῆνα Λύγουστος ἐπιμετρήσεις γ'.

ΚΑΝΤΑΝΤΙΝΟΣ ἑλῶ Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κρήτης Νίκης Ῥώμης καὶ οἰκουμένης πατριάρχης Ὁ Ἱερὰρχεῖς ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ. — Νικημφεῖς ΗΛΙΑΡΕΤΟΣ. — Χαλκιδόνος. — Διόκων. — Ἀδριανουπόλεως. — Τραπεζοῦντος.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΝ ΧΑΛΚΗ: ΕΛΛ. ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ.

Οἱ Φαναριῶται ἦσαν οὐ μόνον αὐτοὶ πολλῆς καὶ ποικίλης παιδείας κάτοχοι, ἀλλὰ καὶ τὰ μέλιστα συνέτειλαν εἰς σύστασιν καὶ ἐδραίωσιν σχολείων, ὡς μαρτυροῦσιν ἄλλα τε καὶ τὰ περὶ Ἀλεξάνδρου τοῦ Ὑψηλάντου, ἡγεμόνος τῆς Βλαχίας, βουλομένου συστήσαι τῷ 1780 ἑλληνομουσίον κατὰ τὴν ἐν Χάλκῃ ἱερὰν Μονὴν τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου τῆς ἐπιλεγόμενης Καμωριώτισσος. Ἐν τῷ αὐθεντικῷ αὐτοῦ χρυσοβούλλῳ ὁ ἡγεμὼν Ἀλεξάνδρος Ὑψηλάντης λέγει· «... τὰ δὲ λευόμενα τῶν εἰσοδημάτων διορισμένον ἀπονεμῆσθαι ἀνά ἔτος τῷ ῥηθέντι Ἡμῶν κατὰ Χάλκην αὐθεντικῷ Μοναστηρίῳ πρὸς τροφὴν καὶ πληρωμὴν χρησιμεύοντα τὴν τε διδασκαλίαν καὶ μαθητῶν τοῦ ἐν αὐτῷ συσταθησάμενου ἑλληνομουσίου τε καὶ σχολῆς, ὡς διαλαμβάνει καὶ τὸ παρ' ἡμῶν ἐκδοθὲν χρυσόβουλλον τῷ ἱερῷ Μοναστηρίῳ τῆς Μαριουπόλεως...» Ἀθανάσιος δὲ ὁ Ὑψηλάντης λέγει παρακατῶν, ὅτι «πιστὸν ὁ Ἀλεξάνδρος τοῦ θρόνου τοῦ μόνου σχολεῖν δὲν συνέστησεν, ἀλλ' οὐδὲ τὸ Μοναστήριον τῆς Παναγίας πῶσιν ἐπαπειλῶν, δὲν ἐπισκοπεῖεν» ἐν καιρῷ ὅμως τῆς πτώσεως αὐτοῦ (τῷ 1786) ἔκτισεν αὐτὸ μετὰ οἰκίστων διὰ μαθητῶν. «Ὅπως δὴποτε ὅμως τῶν περιστάσεων ἕνεκα ἑλληνομουσίον ἢ σχολὴν δὲν ἐγένετο τότε, βραδύτερον ὅμως τοῦ σάλου κατὰ τὸν καιρὸν βελτιώσαν ἐπελθόντων, οἱ ἐν Κωνσταντίνῃ ἐμποροὶ προνοήσιν καὶ τῆς Ἐκκλησίας συνέστησαν αὐτοῖσι τῷ 1831 τὴν ἑλληνικὴν Ὑποστηρικτὴν Σχολὴν, ἥς πρῶτος ἀρχιδιδάσκαλος καὶ διευθυντὴς ἐγένετο Ἀντώνιος ὁ Σηλυμνίος, δὲ μετὰ δύο ἔτη ἀποθνήσκοντα διεδέξαντο τῷ μὲν 1834 προσωρινῶς οἱ ἐν τῇ σχολῇ διδασκαλοὶ, ἐν δὲ Ἰουλίῳ τοῦ αὐτοῦ ἔτους (1834) ὁ ἐκ Σμύρνης προσκληθεὶς Ἀβράμιος ὁ Ὀμπρῶλης, Καισαρίης τὴν πατριδα, ἀντὶ ἑλλογισμάτων, μίχρη τοῦ θανάτου αὐτοῦ συμβάντος τῷ 1839.»

Ἀντιγράφαντες κατὰ τὴν ἐν τῇ σχολῇ

1) Ὑψηλάντου Τὰ μετὰ τὴν Ἀλῶσιν, σελ. 624.

2) Αὐτοῦ, σελ. 624 καὶ 650.

3) Ὁρα Βαρθολομαίου Κουτλουμουσιανοῦ Ὑπομνημα ἱστορικὸν περὶ τῆς ἐν Χάλκῃ Μονῆς τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, σελ. 56. Ἀνθρίου Σπυριδίου λόγον περὶ τῆς ἐν αὐτῇ Σχολῇ ἐκ. τῷ 1861 καὶ τῷ ἡμέτερον Σχελ. σελ. 34.

МЕЧНИКОВА

ταύτην ὁκταετή ἡμῶν διδασκαλίαν (1860—1868) ἐκ τῶν ἀρχαίων τῆς Σχολῆς τὰ περί τοῦ σοφοῦ τούτου ἀνδρὸς ἐκδιδόμεν ἐνταῦθα τὸ πρῶτον.

Ἰσὺν ἀπαρχάλλεκτον πατριαρχικῆς ἐπιστολῆς ἀποστολῆς πρὸς Ἀδράμιον Ὀμπερλὸν ἐν Σμύρῃν διατρίβοντα, ἵνα ἐλθῇ καὶ ἀναλάβῃ τὴν διδουμένην τοῦ ἐν Χάλκῃ φροντιστηρίου!.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ ἑλέω Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος
Κωνσταντινῶς Νέας Ῥώμης καὶ οἰκου-
μενικοῦ πατριάρχῃ.

† Ἐλλογιμώτατε διδάσκαλε τῆς ἐν Σμύρῃν Εὐαγγελικῆς Σχολῆς κύριε Ἀδράμιε, τί-
κων ἐν Κυρίῳ ἡμῶν ἀγαπητὸν, χάρις εἴη σου
τῇ ἐλλογιμότητι καὶ εἰρήνῃ παρὰ Θεοῦ, παρ'
ἡμῶν δὲ εὐχῇ, εὐλογίᾳ καὶ συγχώρησι.

Ἐπεὶ δὲ ἡ ἐνταῦθα κατὰ τὴν ἡσὺν Χάλ-
κην ἐν τῷ ἱερῷ Μοναστηρίῳ τῆς Παναγίας
συγκροτῶν τὴν Σχολὴν ἐκπεπαισμένην καὶ
ἐπιστημονικῶς καὶ ἡθικῶς, εἰδὼς ἡμεῖς τὴν
περὶ ταῦτα ἱκανότητα, ἐπὶ δὲ μα-
θόντες, καὶ περὶ τὰ ἴδη χρηστότητα, ἐπὶ δὲ μα-
θόντες, οὐ προέβου καὶ ἀποδοχῆς αὐτῶν,
ἐγινάμην τῇ τε ἐλλογιμότητι σου πρόσφορον
καὶ εὐκαίᾳ περιποιητικόν, καὶ τῇ ἐκείνῃ
Σχολῇ λυσitelis τὸ νὰ ἀναδειχθῇ τὴν διδα-
σκαλικὴν αὐτῆς καθέδραν. Καὶ δι' ἐγόντες
τὴν ἐπὶ τούτῳ δεητικὴν γνῶμην τῶν τιμι-
ωτάτων διὰ τῆς παρούσης πατριαρχικῆς ἡ-
μῶν ἐπιστολῆς, προτεπιθέμενοι πατριαρχικῶς τὴν
ἐλλογιμότητά σου, ὅπως ἅμα τῷ λαβεῖν αὐ-
τὴν ἰδοὺ ἀφάμενος κινήσῃ καὶ ἐλθῇ ἐνταῦ-
θα εἰς βασιλεύουσάν, ἵνα ἀναλάβῃ ἐνταῦ-
θα εἰς βασιλεύουσάν, ἵνα ἀναλάβῃ τὴν ἡε-
ραρχικὴν βάραν τῆς ἐν τῇ ἐκείνῃ Σχολῇ διδα-
σκαλίας, καὶ συντελέσῃ εἰς τὸν φωτισμὸν
τῆς ἐν αὐτῇ ὁμογενοῦς νεολαίας, κατὰ τὰς
χρηστικὰς περὶ σοῦ κοινὰς ἐλπίδας μας, ἅμα
δὲ τύχη καὶ ἡ ἐλλογιμότης σου τῆς ἀμοι-
βαίας ἀντίθεως καὶ ἀναλόγου εὐχαριστίας,
ὡς ἐλπίδομεν, καὶ καθὼς ἰδίως γράφοντες οἱ
πληροφόροισιν οἱ διακληθέντες γράφοντες οἱ
ἱεροὶ. Ἐρ' ὃ καὶ οἱ περιμένοντες τιμωτάτοι
ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ χάρις εἴη μετὰ τῆς ἐλλογιμώ-
τατης, Ὀκτωβρίου κα'.

Οἱ/πάλαιος **ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ** ἐν Χριστῷ εὐχόμενος.

¹⁾ Τὸ πρωτότυπον ἀπόκειται ἐν τῇ τῆς Σχολῆς
βιβλιοθήκῃ ὑπ' ἀριθ. Γ'.

²⁾ Οὗτος εἶναι ὁ ἐπιφανὴς πατριάρχης Κων.

(Ἰδιόχειρον ὑστερόγραφον τοῦ Κωνσταντίνου).

Πρὸς τὴν κοινὴν παρακλήσιν προσθέντες καὶ τὴν
ἡμετέραν παρορμητικὴν σε, ἵνα ὑπακούσῃς τῇ
κοινῇ φωνῇ ταύτῃ καὶ ἐλθῇς μεθ' ὅσης χαρὰς ἔ-
νεν τριφύλλας καὶ ὑπερβύσας.

Ἡ ἐπιγραφή.

Τῷ ἐλλογιμωτάτῳ διδασκάλῳ τῆς ἐν
Σμύρῃν Εὐαγγελικῆς Σχολῆς κυρίῳ
Ἀδράμι, τέκνῳ ἐν Κυρίῳ ἡμῶν
ἀγαπητῷ. Εὐχετικῶς.

Ἀριθ. Δ'.

Ἐτέρα τοῦ αὐτοῦ πατριάρχῃ σου πρὸς
τὸν αὐτὸν προσληπτική.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ ἑλέω Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος
Κωνσταντινῶς Νέας Ῥώμης καὶ οἰκου-
μενικοῦ πατριάρχῃ.

† Ἐλλογιμώτατε διδάσκαλε κύριε Ἀδράμι,
ὁ ἐν Σμύρῃν διατελὼν, τέκνον ἐν Κυρίῳ ἡμῶν
ἀγαπητὸν, χάρις εἴη τῇ ἐλλογιμότητι σου
καὶ εἰρήνῃ παρὰ Θεοῦ, παρ' ἡμῶν δὲ εὐχῇ,
εὐλογίᾳ καὶ συγχώρησι. Ἐκ τοῦ πρὸς ἡμῶς
σταλέντος ἐλλογιμοῦ ἀποκριτικοῦ γράμματός
σου καὶ παρὰ τῶν τιμωτάτων ἐφόρων τῆς ἐν
Χάλκῃ Σχολῆς ἐπληροφορηθῆμεν, ὅτι διὰ τὰς
περιπλοκάς τῶν αὐτοῦ ὑποθέσεων σου ἀνα-
βάλλεις τὴν προσωπικὴν σου ἐνταῦθα ἔλευσιν
μέχρι τοῦ Μαρτίου, καὶ τοῦτο προύβλεψας καὶ
πρὸς ἡμᾶς καὶ πρὸς τὴν τιμωτάτην τῶν ἱκα-
νῶν ἀθροῦσαν, καθότι ἡ ἐνεστώσα κατὰστασις
τῆς Σχολῆς ἀπῆρτε ἀνυπέρβητον τὴν παρού-
σαν, σου καὶ προστασίαν. Ἐπαναλαμβάνοντες
λοιπὸν τὰς πατριαρχικὰς προτροπὰς μας ἀ-
ετιούμεν τὴν ἐλλογιμότητά σου νὰ ἐπιταχύνῃς
τὴν ἔλευσίν σου πρὸς τὸν Μάρτιον, καθότι
προβλεπεται μέγα ὠφελὴς πρὸς τὴν σχολὴν ἐκ
τῆς τοιαύτης ἀναβ' ἡμῶν, τὸ ὅποιον ἀντιστοιχεῖ
οὐ μόνον καὶ ἡμᾶς καὶ τοῖς τιμωτάτοις ἐφό-
ροις, καὶ τὸ ὅποιον ἀντιστοιχεῖ τῷ ὅτι δὲ
ἐκεῖναι εἰς τὸν στοχασμὸν, ὅτι δὲ ἐκεῖ-
ναι ἀνεκτὴν εἰς τὸν φιλοτιμωτάτον σου.
Ἐάν ὅμως καὶ πρὸ τοῦ Μαρτίου ὑπάρχῃ ἀδύ-
νατον τὸ νὰ ἐλθῇς, τοῦλάχιστον εἰς τὰς ἀρ-
χὰς τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἀπαιτεῖται ἀφ' ὧντος
νὰ ἐρεθίσῃ ἰδοὺ διὰ τοῦ ἀνωτέρου λόγου, καὶ
ἐκ τῆς τὴν εὐχὴν μας ἐπιμεληθῇ, πρὸς
κόλυνον τὰς ὑποθέσεις σου, διὰ νὰ κινήσῃς.

στάσεις δ' Α' δ' ἀπὸ Σινάου ἐπιτελεσθέντες. Ἐκ καὶ
Α. Σπάρτης λόγον κτλ., σελ. 3, ἐν Κωνσταντινου-
πόλει, 1866.

μείαν ὥραν προτύτερα, ὅτι σὶ περιμένονεν μετὰ τοῦ. Ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ χάρις καὶ τὸ ἀπειρόν ἔλεος εἶη μετὰ τῆς ἐλλογικότητός σου.

ἡμῶν. Δεκεμβρίου κγ'.

Ὁ Κων/πόλις ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ ἐν Χριστῷ εὐρέτης.

(Ῥυπερόγραφον) τοῦ ἐπίσκοπου τοῦ πατριάρχου¹.

Μὴ ἀναβάλλης τὸν καιρόν, ἀλλὰ σπεῦσον ὡς τάχιστα, τέκνον.

Ἡ ἐπιγραφή.

Τῷ ἐλλογικωτάτῳ διδασκάλῳ κ. Ἀβραμίῳ, τῷ ἐν Σμάρνῃ διατελοῦντι, τίνω ἐν Κυρίῳ ἀγαπητῷ τῆς ἡμῶν μετρίστητος.

Βιβλικοῦς.

Ταῖς ἐπιμύνοις προτροπαῖς καὶ παρακλήσεσι τοῦ τε Πατριάρχου Κωνσταντίου τοῦ Α' καὶ τῶν ἐφόρων πειθόμενος ὁ αἰοδίκος Ἀβράμιος, ἤλθε πρῶντι εἰς βασιλεύουσαν ἀναληφόμενος τοὺς οὐρανοὺς τοῦ Φροντιστηρίου.

Ἰδοὺ καὶ ἴσον ἀπαράλλκτον τοῦ συμφωνητικῷ μεταξύ τῶν ἐφόρων καὶ τοῦ Ἀβραμίῳ¹.

«Οἱ κύριοι ἔφερον τοῦ ἐν Χάλκῃ Φροντιστηρίου καὶ ὁ κ. Ἀβράμιος Ὀμπρὺλος οὕτω συνέθεντο. Ὁ μὲν κ. Ἀβράμιος ἀναδεγθεὶς τῇ διδασκαλικῇ ἐπιστάσει εἰς τὸ εἰρημένον Φροντιστήριον νὰ ἔχῃ τὴν φροντίδα καὶ ἐπαγρύπνησιν εἰς ὅλα τὰ ᾗδη εἰσληγμένα καὶ ἐξῆς εἰσληγόμενα εἶδη τῶν μαθημάτων καὶ εἰς τὴν τῶν λοιπῶν διδασκάλων καὶ τῶν μαθητῶν διαγωγὴν, παραδίδων καὶ αὐτὸς τὴν Γραμματικὴν Φιλολογίαν καὶ τὰς ἐνδεχομένας ἐπιστάσεις, ἀπολύτως καὶ μὴ πληρεξουσιότητα ἐνεργῶν καὶ πράκτων ὅσα πρόσφορα καὶ συντείνοντα εἰς τὴν πρόδον τῶν μαθητῶν καὶ τοῦ κατὰστάματος αὐτοῦ.

«Οἱ δὲ κύριοι ἔφερον νὰ ἔχωσι τὴν γενικὴν ἐπιμέλειαν καὶ φροντίδα τῶν ἐξωτερικῶν, ἡγούν οικονομίας, ἐπισκευῆς, εἰσόδου καὶ ἐξόδου μαθητῶν, συστάσεως ἡ ἀλλαγῆς ὑπηρετῶν καὶ εἰ τινος ἄλλου τοιοῦτου. Νὰ δίδωσι δὲ πρὸς τὸ παρὸν ὡς ἔστιον σιτηρίσιον πρὸς τὸν κ. Ἀβράμιον ἡρόσια 16000, τῶν ὧσιων τὰ ἡμῖσι προπληρωτέα. Ὅταν δὲ ἐπαυξήσων αἱ τῆς Σχολῆς πρόσδοσι καὶ αἱ ἀναγκασιότεραι δαπάναι οικονομίας τύχῳσι ἐυκολωτέρως, ἡ εἰρημένη ποσότης νὰ ἀναπληρωθῇ εἰς 20000 ἢ καὶ εἰς περισσώτερον, ὅταν οἱ πόροι τὸ ἐπιτρέψωσι.

1) Ἐν πρωτοτύπῳ ὑπ' ἐκθ. Ε'.

»Εἰς τὰς γενικωτέρας σκέψεις περὶ τοῦ Φροντιστηρίου καὶ ἐκτέλειον μεγάλου τινὸς σχεδίου νὰ συναπακοῦνται τὰ δύο μέρη καὶ νὰ ἀπορασθῇ καὶ μὴ τὴν κοινὴν συναίνεσιν.

»Ὁ κ. Ἀβράμιος νὰ ἡμπορῇ νὰ ὑποδέχηται εἰς τὸ οἰκημὸν τοῦ φίλου τοῦ καὶ νὰ μὴ τὸν γίνεταί περὶ τούτου ἐμπόδιον. Νὰ προσέχῃ ὅμως καὶ αὐτὸς ἡ φιλοξενία τοῦ νὰ μὴ προσβάλλῃ εἰς τὰ καθιεστώτα τῆς Σχολῆς.

»Ὅταν δὲ ποτε κατὰ τὸ ἀνθρώπινον φανῇ ἀνάγκη παρατήσεως κατὰ τὴν θέλειαν τοῦ ἑνὸς μέρους ἢ τοῦ ἄλλου, νὰ γνωστοποιῇται ἡ γνώμη πρὸς ἑξ μηνῶν, ἂν ᾖται δυνατόν, εἰ δὲ μὴ τοῦλάχιστον πρὸς δύο.

»Πρὸς ἐνδείξιν τούτων ἐγένοντο δύο ἀντίγραφα τούτων ὑπογεγραμμένα ἐκτερωθέν, ἵνα ἔχῃ ἐκάτερον ἑκάτερον πρὸς ἀσφάλειαν.

1 Ἰουνίου 1834 ἐν Κων/πόλει.

ΔΗΜ. ΖΑΦΕΙΡΟΠΟΥΛΟΣ. ΑΒΡ. ΟΜΠΡΩΔΗΣ.
ΔΑΞ. ΦΕΝΕΡΑΒΗΣ. ΔΟΥΚ. ΒΟΥΔΟΥΡΗΣ.
ΚΥΡ. ΠΑΝΤΙΖΗΣ.

Ὅταν δὲ ὁ αἰοδίκος Ἀβράμιος ἔκτοτε διήκνησε τὴν Σχολὴν μέχρι τῆς 15 Ὀκτωβρίου τοῦ 1839, ὅτε ἀποβάνων ἐτάφη ἐν τῇ Σχολῇ ἐπιστάσις¹.

Ἐπιγράμματα πρὸς τιμὴν αὐτοῦ ἐπὶ τῷ τάφῳ.

«Ἦδε κατ' Ἀβράμιος, ὁ Ὀμπρὺλος ὁ θερμὸς Μουσῶν καὶ Ἀπ' ἁλῶνος λατρίαι.

«Ὁς ἐν ὁλοῖς ἔπει πέντε ἔκφυας ἐν τῷ ἱερῷ τῆδε Φροντιστηρίῳ ἔδου' ἐν ἀκμῇ τῇ αὐτοῦ ἡλικίᾳ ἀμύθητον, φεῦ! λιπὼν τοῖς πᾶσι πένθι, ἀλλὰ καὶ κλέος, ὅπως οὐποτ' ὀλεττα...»

ἡμῶν Ποσειδεῶνος φθίνοντες².

Ἐτερον αὐτῷ.

«Ἀβραμίου Καίσαρε' τῷ Ὀμπρῷ ἐνὶ ἑρμῇ ἑλῶ καὶ πόνοις ἀπύρτοις παιδεύειν ἐλληνικὴν δι' ὅλης πενταετίας ἐν τῇδε τῷ ἱερῷ Φροντιστηρίῳ ἐκδιδάσκει

οἱ φιλόμουσοι ἔφεροι εἰς ἐθνομιστὸν δέλημα κ' εἰς αἰδὸν μνημὸν τύμβον ἀνήγειραν τὸν δε' ἡμῶν Ποσειδεῶνος φθίνοντες³.

1) Α. Σπαθάρ. λόγ., σελ. 4.

2) Νικολάου Ι. Ψυχάρη.

3) Δανιὴλ Μάγνητος, διαδόχου τοῦ Ἀβραμίου

Ἡ διαθήκη τοῦ Ἀβραάμ.

Ἦσαν ἀπαράλλακτοι γράμματος ὑπογεγραμμένοι ὑπὸ τοῦ διδασκάλου Στεφάνου Λεωνίδα καὶ τοῦ παιδονόμου Δημητρίου Γεωργιᾶδου πρὸς τὴν ἐφορέαν, ὅπως ἐπίνει τὸν πατριδικὸν τοῦ μακαρίου Ἀβραάμου τοῦ Ὁμνήλου.

«Κύριοι ἔσχατοι!

«Χρῆμος μου κρίνω νὰ ἐβάλω ὑπ' ὄψιν σας ὅσα ὁ μακαρίτης Ἀβραάμος Ὁμνήλης περὶ τὰς ἀρχὰς τῆς ἀσθενείας του εἶχε παραγγεῖλει, παρόντος καὶ τοῦ παιδονόμου κ. Δημητρίου, περὶ τοῦ πῶς μετὰ θανάτου του νὰ διατεθῇ ἡ περιουσία του. Δι' ἀκριβείαν δὲ τῶν παραγγελλθέντων καὶ ἀναπύσιν τῆς συνειδήσεώς μας καταγράψω αὐτὰς τὰς ἰδίας λέξεις τοῦ μακαρίου, ὅστις καλῶς καὶ τοὺς δύο μας ελεῖ.»

«Καὶ διαθήκην δὲν ἔχω καὶ καλὰ μὲν νὰ φέρετε, εἰς κατέστασιν δὲν εἶμαι νὰ γράψω. Προσέξτε σίγῃ καὶ οἱ δύο σας νὰ λάβετε εἰς ἐνθύμησιν, ὅσα περὶ διαθήκης εἶπω, τὰ ὅποια ζητῶ νὰ ἰσχύωσαν ὡς διαθήκη μου. Ἀρῶμαι λοιπὸν ἐκ τῆς περιουσίας μου γρῶς. Εἰς τὸ Σχολεῖον τοῦτο εἰσὶν χιλ. » 20000

Εἰς τὸ τῆς Σμύρνης δέκα χιλιάδ. ἡ τοῦλάχιστον πέντε » 10000

Εἰς τὸ νοσοκομεῖον τῆς Σμύρνης πέντε χιλιάδας » 5000

Εἰς ἐσᾶς τοὺς δύο ἀπὸ δύο χιλιάδ. » 4000

Εἰς τὸν ἀνεψιὸν μου Ἰωάννην ὁκτώ χιλιάδας » 8000

Εἰς τὴν Παλλόπα χίλια » 1000

Εἰς τῆς πατρίδος μου τὸ σχολεῖον ὅλα μου τὰ βιβλία. Τὸν Ἰορδάνην νὰ μὴν ἀρίστωι νὰ ἰδιοποιηθῇ τὰ λοιπὰ ὅλα μόνος καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ τὰς ἀδεύφας μας ἔξω.»

«Μετὰ τοὺς λόγους τούτους ἰδὰκρυσεν, καὶ καλῶς με πλησιέστερον, εἶπε· «Στέφανε, ἔχετε εὖ γυεῖαν, ἐγὼ πηγαῖνα πλέον, ἀποχωρεῖτω καὶ συγχωρῶ ὅλους, ζητῶ συγχωρηθῆναι ἀπὸ ὅλους. Ὅταν γνωρίσῃς ὅτι πλησιάζω τὸν θάνατον καὶ δὲν εἶμαι πλέον εἰς κατέστασιν ἐγώ, φροντίσεις, χωρὶς θύμβου, νὰ φέρῃς πνευματικόν, νὰ μεταλάβω, νὰ γέ-

νοῦν ὅσα ἀπαιτοῦνται περὶ τὴν ὥραν ἐκείνην εἰς χριστιανόν, καθὼς μνημόσυνα, ἐλεημοσύναι εἰς τοὺς ἐν τῇ Σχολῇ πτωχοῦς δούλους.» Ἐπειτα ἐπανάλαβε πάλιν ὅσα καὶ πρότερον παρήγγειλε μὴ τὴν ἰδίαν σχεδὸν τάζειν· ἐπρόσθεσεν ὅμως ἀκόμη· «Ζητῶ ἐπιμώνας νὰ εἰπητε εἰς τοὺς κκ. ἐφόρους νὰ στείλουν τὸν Σαραπίωνα εἰς τὴν Εὐρώπην μὲ ἰδικὰ μου ἐξοδα, νὰ σπουδάζῃ, μὴ συμφωνίαν ὅμως μετὰ ταῦτα νὰ ὑπάγῃ καὶ εἰς τὴν πατρίδα μου νὰ διδάξῃ. Καίρω, ὅτι μὴ τοῦτο κάμνω καὶ τὸ εἰς τὴν πατρίδα μου χρέος, καὶ πρῶτος τὴν ἀρχὴν τοῦ νὰ στέλλωνται ἀπὸ τὸ σχολεῖον τοῦτο οἱ καλοχθίστεροι νέοι εἰς τὴν Εὐρώπην.»

Ἀφοῦ εἰς τοῦτο ἐξετάθη ἱκανῶς, ἤρχισεν πάλιν νὰ μᾶς ἐπαναλαμβάνει τὰς ἰδίας παραγγεῖλιας· ἐν τοσούτῳ δὲ ἤρχισεν νὰ τὸν πέρνει ὕπνος, καὶ ἐξηρμήμεθα, διὰ νὰ τὸν ἀρπώσωμεν νὰ ἀναπαυθῇ· τότε αἰφνης πάλιν ἐξυπνίσας, εἶπεν· «ἐνθυμηθεὶτε τὰ ὅσα εἶπα· παρηγορεῖτε τὸν Ἰωάννην· στελεχάτε τον εἰς τὴν πατρίδα, παραγγεῖλατε τὸν Ἰορδάνην, καθήσυχάσατε τοὺς μαθητάς.» Πολλὰ καλὰ τὸν εἶπα καὶ ἐξήλθοντες.

Ταῦτα ἐν συνειδήσει ἠκούσαμεν ἀπὸ τὸν μακαρίτην, ὅστις, μολοντί ἐν τῷ μεταξὺ πολλὰκις ἐπροσπαθήσαμεν νὰ τὸν ἀποκόψωμεν ἀπὸ τοιοῦτος λυπηροῦς λόγους, δὲν ἔχασεν ὅμως τὴν συνέχειαν τῆς ἑμίλειας τοῦ. Ὅθεν καὶ διότι ὁ μακαρίτης ἐπιμώνας μᾶς ὑπεχρίσθη, καὶ διότι εἰς ὅσους τὸν ἀνέρεραν περὶ διαθήκης εἶπεν, ὅτι διέταξε τὰ πάντα δι' ἑαυτὸν τὸν δύο, εἶτι δὲ καὶ εἰς τὸν ἴδιον ἀδελφόν του Ἰορδάνην τὴν ὥραν πλέον τοῦ θανάτου εἶπε νὰ κάμῃ καθὼς θὰ τὸν διατάξωμεν ἡμεῖς ὡς ἀπὸ μέρους τοῦ μακαρίου, κατὰ τὴν παραγγεῖλιαν τοῦ ὑποῦντος ἡρώτησαν ἰκὶ ὁ Ἰορδάνης, καὶ τῶν παραγγελλθέντων, δι' ὅλα αὐτὰ βάλω ὑπ' ὄψιν τῶν εὐγενεστάτων ἐφόρων ἀπαρ' ἁλάντων, τὰς περὶ διαθήκης παραγγεῖλιας, διὰ νὰ λάβουν καὶ πέραν κατὰ τὴν πολλὰκις ἐπακείμενην ζήτησιν τοῦ μακαρίου.

Χάλην, τῇ 15 Ὀκτωβρίου 1874.

Ὁ ἐποδιώσκαλος Στέφ. Ἀβραάμ.

Ὁ παιδονόμος Δ. Γεωργιάδης.

ΣΗΜ. Τὰ ἐν τῇ διαθήκῃ τοῦ αὐτοῦ Ἰορδάνου ἀπερωθέντα εἰς τὴν σχολὴν 20 χιλ. γρῶς ἐδόθησαν τῷ ὄντι εἰς αὐτήν.

1) Ἰδὲ λόγ. Α. Σταβάρ, σελ. 6.

καὶ διευθύναντες τὸ φροντιστήριον μέχρι τῆς 4 Ἰουνίου 1840, ὅτε παραιτήθηκε ἀνεχώρησεν. (Α. Σταβάρ, λόγ., σελ. 6.—Βαρβόλομ. Κουτλουμ. Ἰ. πόνημα, σελ. 105).

1) Τῇ 2ῃ ἁρθ. Η'.

Χ Α Τ Τ Ι ¹

ΤΟΥ ΣΟΥΛΤΑΝ ΣΕΛΙΜ ΤΟΥ Γ' ΠΡΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΝ ΜΟΥΡΟΥΖΗΝ

ἐκ δεξιῶν καὶ ἀγορῶν τὴν σφύτασιν ἐλλήνικης
ιατρικῆς Ἀκαδημίας ἐν Κων/πόλει.

Ὁ Δημήτριος Μουρούζης, μέγας διερμηνεύς τοῦ θωμανικοῦ κράτους τῷ 1808 γενόμενος, τῷ δὲ 1812 ἐν Ἀδριανουπόλει κατατομήθει² λίαν συντελέσας, εἰς τὴν παρ' ἡμῶν διάδοσιν τῶν γραμμάτων, σκοπῶν πρὸς τοὺς ἄλλους, ἵνα συστήσῃ Ἱατροποιοδαστήριον ἢ Ἱατρικὴν Ἀκαδημίαν ἐν Κων/πόλει, ἐξ ᾧ καὶ τὸ κατὰ τὸ 1805 ἐκδοθὲν τοῦτο γράμμα προέκλεσεν. Ἡ Ἀκαδημία ὅμως αὕτη, τῶν καιρικῶν περιστάσεων ἕνεκα δὲν ἰδρῶθ.

Τὸ γάττιον τοῦτο ἐν μεταφράσει συζόμενον ἀντιγράψας ἐκ χειρογράφου κωδικῆς οὐκ ἡκανότος ποτε Ἰωάννη Πρωτῷ τῷ Θεραπεύτῃ, ἐξέδωκα τὸ πρῶτον ἐν τῷ Ἡμερολογίῳ Χρ. τοῦ 1872, νῦν δὲ ἀνατυπῶ ἐνταῦθα ἐχθρῶ δαί.

«Μετὰφρασις τοῦ πρὸς τὸν ἐκλαμπρότατον Μπεγζαδὴν Δημήτριον Μουρούζην ἐκδοθέντος βασιλικοῦ γατλίδικοῦ ὁρισμοῦ, δι' οὗ διαρρίσθη ἡ ἐκλαμπρότης του ναζιρ³ καὶ προστάτης τῶν ἐν Βασιλευσθῇ πρὸς περιβαλθῶν τῶν ἀπόρων καὶ ἀσθενῶν καὶ πρὸς ἐπίδοσιν τῆς ἱατρικῆς ἐπιστήμης νοσοκομείων καὶ σπουδαστηρίων ἱατρικῶν.

«Ἐγκριτε τῶν προύχοντων τοῦ Γένους τοῦ Μεσσία Δημήτρι Μουρούζη Μπεγζαδὴ, αὐστηθεῖη ἡ ἀγγίχοντά σου. Φθάνοντας τοῦ ὑψηλοῦ βασιλικοῦ μου τούτου σημείου⁴, γνωστὸν ἔξω μου, ὅτι προλαβόντως μὲ τὸ νὰ ἐγένετο ἱερά μου θέλησις, ὅτι ὅσοι τῶν βαγιάδων⁵ ἤθελον εἶναι ἐμπαιθεῖς καὶ ἀόμματοι νὰ τίθωνται εἰς νοσοκομεία, ὅσοι δὲ εὐρίσκονται ἐν καταστάσει ἐργασίας νὰ στέλλωνται εἰς τὰς πατρίδας των, ἐμποδίζόμενοι ἀπὸ τοῦ νὰ ἐνοχλῶσι τὸν λαὸν μὴ ζήτησαν, ἐπρωστῆτε τοῦτε δι' ὑψηλοῦ ὁρισμοῦ μου καὶ ὁ πατριάρχης τῶν Ῥωμαίων καὶ Ἀρμενίων εἰς τὸ νὰ ἀποπέμψωσιν εἰς τὰς πατρίδας των ὅσους ἐκ τῶν πτωχεύοντων βαγιάδων ἄδυνατοι δουλεύοντες νὰ προσπορεύωνται τὰ πρὸς ζωᾶν, ὅσοι δὲ κυριεμεῖνοι ὄντες ὑπὸ χρονικῶν παθῶν ζωοτρο-

ποῦνται μὴ ζητεῖας, τοὺς τοιοῦτους νὰ βάλλωσιν εἰς τὰ ὀσπιτάλια, τὰ ὅποια καὶ νὰ φροντίσουν νὰ ἔμβουν εἰς τὴν προτέραν εὐταξίαν. Ἐπειτα δὲ γενομένης παραλήψεως παρὰ τῶν ῥηθέντων πατριάρχων, ὅτι ὄντων πρὸ καιροῦ παρημελημένων τῶν ὀσπιταλίων καὶ κατηρημένων νὰ ἐκδοθῇ ἱερός μου ὁρισμός εἰς τὸ νὰ μὴ ἐμποδισθῇ ἡ ἐπισκευὴ αὐτῶν, ἐφ' ᾧ καὶ ἐξεδόθησαν μὲν τότε κατὰ τὴν ἐννοίαν τοῦ ἱεροῦ βασιλικοῦ μου γατλίου ὁρισμοὶ προστακτικοὶ τοῦ νὰ μὴ ἐμποδισθῇ ἡ ἐπισκευὴ τῶν ὀσπιταλίων τῶν εὐρισκομένων εἰς Γαλατῶν, Πέγμουλου, Ἐπτά Τουλᾶδες καὶ πύρις τοῦ Ναρλῆ-καπί καὶ ἀκούσθους διετάχθη εἰς τὸ νὰ τίθωνται οἱ ἀσθενεῖς καὶ ἐμπαιθεῖς βαγιάδες εἰς τὰ ὀσπιτάλια, ἐμποδίζόμενοι ἀπὸ ζήτησις. Πλὴν ἐπειδὴ ἡ τότε διάταξις δὲν ἔγινε μὲ βέβαιον καὶ στερεόν τρόπον καὶ δὲν κατεβάλλετο ἡ προσήκουσα φροντίς πρὸς διαμονὴν καὶ συντήρησιν αὐτῶν, δὲν ἐφάνη καὶ κανένας καρπὸς καὶ ἐπομένως μέχρι τοῦδε ἐξακολουθεῖ τοῦ νὰ περιφρονεῖται πτωχεύοντες οἱ μὴ χρονικὰ πάθη ἀσθενεῖς εἰς τὰς ἀγοράς καὶ δρόμους, προσευνόντες εἰς τοὺς ὁδοὺς, δικαίω καὶ φυσικῶς τῷ λόγῳ οὐ μικρὰν ζημίαν καὶ ἀποστροφήν μὲ τὸ νὰ ἐγένετο οὐκ ἠγνοῦν, ὅτι ἔως οὐ δὲν γένηται ἡ προσήκουσα προνοή⁶ καὶ ἐπιστάσις εἰς τὰ περὶ τροφῆς καὶ ἄλλων ἀναγκαίων καὶ πρὸ πάντων εἰς τὰ ἱατρικὰ τῶν νοσοκομείων, δὲν ἐλπίζεται νὰ φανῇ κανένας καρπός, καὶ ὅτι διὰ τὸ ἔμβουν εἰς καλὴν τάξιν τὰ ὀσπιτάλια (τὰ ὅποια εἶναι πρόξενον κόσμου ὡφελήων εἰς τὸν λαόν), ἐν πρώτοις εἶναι χρεῖα ἐμπελίων ἱατρῶν, οἱ ὅποιοι σπουδάζοντες ἐν τοῖς ἰδιοῖς ὀσπιταλίοις νὰ κάμουν θεωρίαν τῶν ἀνατομικῶν πράξεων, καὶ ὅτι οἱ ἀπὸ Ευρώπης ἐρχόμενοι ἱατροὶ ἐν τῇ Βασιλευσθῇ ὁσον καὶ ἂν σπουδάζουν τὴν ἱατρικὴν τέχνην, καὶ γυμνασθῶσι εἰς τὰς περιφέρειας Ἀκαδημίας τῆς Χάλλης, Πάδοδας καὶ Μοντελιέ, καὶ τὰς ταύτας ὁμοίας, πάλιν ἐκ πείρας ἀνεγνῶν ὅτι τόσον διὰ τὴν διαφοράν των κλάσεων, ὅσον καὶ διὰ τὴν καταστάσιν τοῦ κλήματος καὶ τοπικῆς θέσεως συνέβη πολλὰκις καὶ περιέπεσαν εἰς λάθην, καὶ ἀκούσθους εἶναι ἀποδοτειμμένοι καὶ ὁμολογούμενοι παρὰ πάντων τῶν ἱατρῶν καὶ συγχαροῦν, ὅτι ἐπὶ ἀνάγκης εἶναι νὰ γίνονται ἡ θεωρία τῆς ἱατρικῆς ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ, ὅπου ἔχει νὰ γένηται καὶ ἡ πράξις αὐτῆς, λοιπὸν καθὼς εἰς ὅλας τὰς ἐπικρατείας συσφαίνονται νοσοκομεία καὶ

1) Αυτοκρατορικὸν αὐτόγραφο. 2) 1812 Ε. Σταματιάδου Βίαι διερμηνέων, σελ. 161.

3) Διευθυντής. 4) Τουρᾶς. 5) Ὑπέρκοος.

Ἀκαδημαίαι ἱατρικῆς καὶ καταβάλλεται καὶ ἐπιμελεία διὰ τὴν αὐξάνει καὶ πληθυσμὸν τῶν σπουδῶν καὶ πεπαιδευμένων, οὕτω θίλει γίνεσθαι καὶ ἐκ μέρους τῆς ὑψηλῆς μου Βασιλείας ἀντίληψις καὶ προστασία, ὅπου οἱ μὲν ἑγχαρτεῖς καὶ εἰδήμονες τῆς ἱατρικῆς τέχνης νὰ ἀποκτώσιν ἐντέλειαν καὶ ἐμπειρίαν τῆς μαθήσεώς των, οἱ δὲ μαθηταὶ νὰ γυμνάζωνται καὶ νὰ παιδεύωνται καὶ οὕτω νὰ πληθύνουν οἱ ἐμπειροὶ καὶ ἐντέλεις ἱατροί, οἱ ὅποιοι διὰ τὴν αὐξήσονται εἰς τὰς Ἀκαδημαίαις τὰ ρώτα τῶν γνώσεων καὶ μαθησέων των εἶναι ἀνάγκη νὰ ἔχουν ἀναποκρίσεις μετὰ τῶν ἱατρῶν τῶν ὀσπιταλίων τῶν ἀκαδημαϊκῶν τῆς Εὐρώπης, καὶ κοινοποιοῦντες τὰς ἀνατμητικὰς εἰδήσεις καὶ παρατηρήσεις των νὰ σιγῶνται καὶ νὰ παραβάλλωνται τὰς θεωρίας καὶ πράξεις των, τὸ ὅποιον ὡς ἀσύνηδες μὲ τὸ νὰ μὴ ὑποφέρει νὰ ἐνεργηθῇ εἰς τοὺς ἐν τῇ βασιλικῇ μου καθέδρᾳ εὐρισκομένους μεδρεσέδες¹ τῆς ἱατρικῆς, ἀρωσιώθη ἰδικάζοντες εἰς τοὺς νέους τῶν Εὐρωπαίων. Ὅθεν ἐπειδὴ πρὸς εὐκολίαν τῆς διευθέτησεως καὶ ἐκτελέσεως ταύτης τῆς ὑποθέσεως εἶναι ἐπὶ ἀνάγκης τὸ νὰ διορισθῇ εἰς τὸν Πρύτανην καὶ ἀρίστον τοῦ Γένους ναζῖρης καὶ ἐξορῶν, οἷον νὰ ᾔνοι γνωστὴ ἡ πίστις, εὐφροσύνη, καὶ τῆς ἐξορίας, ὡς καὶ ἡ περὶ τὰς ἐπιστήμας καὶ τῶν ἐξορίας ἐρεσις καὶ φιλοτιμία, καὶ ἐπειδὴ οὐδὲν ὀλιγοπρεπὲς Μπεγκάδης εἶναι πασιδῆλον, ὅτι εἰς κεκοσμημένους μὲ τὰ ῥηθέντα πλεονεκτοῦν καὶ ἀρετάς, καὶ ἐκ τῶν πιστῶν καὶ ἀξίων τῶν σου εἶναι βέβαιον, ὅτι θέλεις καταβάλλει πᾶσαν προθυμίαν καὶ ἐπιμελείαν πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς βασιλικῆς μου βουλήσεως, καὶ ὅτι διοριζόμενος ναζῖρης καὶ διευθυντὴς θέλεις προθυμοποιῆσθαι ὅπου ἐν ὀλίγῳ διακρίματα καροῦ νὰ αὐξήσων καὶ νὰ πληθύνουν οἱ εἰς τὴν τέχνην τῆς ἱατρικῆς ἐμπειροὶ καὶ πεπαιδευμένοι, διορίζεται μὲ νικηρέτῃ² διηγεσίᾳ ἐφόρος καὶ προστατὴς ταύτης τῆς ὑποθέσεως. Καὶ καθὼς προλαβόντως διὰ μέσου σου καὶ διὰ τῆς ἐπιμελείας σου καταρτίσθαι καὶ συνεστήθῃ εἰς Κοινοποισμένῃ Ἀκαδημαίᾳ, διὰ τὴν σπουδάζοντα καὶ νὰ παραδίδονται μαθηματικὰ καὶ ἄλλα ἐπιστήμη, οὕτως εἶναι καὶ αὐτὸ βασιλικῇ μου θέλεις τῶν σου τὸ νὰ ἀναλάβῃς σὺ καὶ τὴν προνομίαν τῆς συστάσεως καὶ διευθετήσεως τῶν νοσοκομείων καὶ Ἀκαδημαϊκῶν, καὶ περὶ πάσης ὑποθέσεως ἀνα-

γομένης εἰς αὐτὰ νὰ ἀναγγέλλῃς τὰ ἐπὶ τοῦτοις ζητήματά σου μὲ μουχοῦρῶδικοι³ ἀρξί-
χελί⁴ σου, ὅσον καὶ τὸ νὰ ἀκολουθοῦν τὴν γνώμην σου ὅσοι ἐκ τοῦ Γένους θέλουν εἶναι διοριζόμενοι εἰς τὸ νὰ ἐπιστατώσιν εἰς τὴν ἐνέργειαν ἀπάσης ὑποθέσεως τῶν ῥηθέντων. Προσέτι τὸ νὰ μὴ προξενῇται παραμικρὰ ἐνόχλησις καὶ ἐμπόδιον ἐκ μέρους τῶν ῥαπτιῶν⁵, ἂν ἐκ νέου ᾔθελον ἐγερθῇ καὶ κατασκευασθῇ ὀσπιτάλια καὶ Ἀκαδημαίαι εἰς ὅποιονδήποτε τόπον ἐκ τῶν κατοικομένων παρὰ τῶν ῥαπτιῶν, ἢ καὶ ἂν ᾔθελον ἐπισκευασθῇ τὰ παλαιὰ, νὰ μὴ ἐνοχλῶνται ἐπὶ προφάσει διαβάδων⁶ τῶν περὶ γεγόνων, καὶ ἐν συντομίᾳ ἐπὶ οὐδενὶ λόγῳ καὶ προφάσει νὰ μὴ γίνεσθαι καμμία ἐνόχλησις καὶ ἐμπόδιον μὲ ἀπαίτησιν ἄσπρων καὶ ἀδικημάτων⁷ καὶ ὅτι ἐπὶ οὐδεμιᾷ προφάσει οὐδὲς τῶν ῥαπτιῶν νὰ μὴ εἰσέρχεται ἐν τοῖς ὀσπιταλίοις, οὔτε νὰ ἀνακατόντηται εἰς τὴν εἰσοδὸν καὶ ἐξοδὸν τῶν ἀσθενούντων καὶ τεθνήσκων, οὔτε εἰς τὴν μετακρίσιν οἶνου, βοτάνων καὶ ἄλλων ἀναγκαίων, καὶ οὔτε λόγῳ ἀβαβιδίου νὰ μὴ λαμβάνηται οὔτε ὀβολὸς παρὰ τῶν ἀσθενούντων ὅπου ἔχουν νὰ εἰσέρχωνται εἰς τὰ ὀσπιτάλια καὶ ὅτι θέλει παιδεύεται ὅστις θέλει τολμήσει νὰ συκοφαντήσῃ τοὺς ἱατροὺς, ὅτι ἐν γνώσει ἐρόνευσαν τὸν δαίνα, ὅτι νὰ φυλάττῃ εἰς τὰς πόρτας τῶν ὀσπιταλίων εἰς ῥαπτιῶν πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν ἐν τῷ παρόντι βασιλικῶ μου ὀρισμῶ περιεχομένων σουρετιῶν⁸, χωρὶς νὰ κηρύξῃται παραμικρὸν κίνημα ἐκτὸς τῆς γνώμης τοῦ διορισθέντος ναζῖρης, ὅτι εἰς τοὺς ἐν τοῖς ὀσπιταλίοις τελευτήσαντας νὰ μὴ βάλῃ χεῖρ τοῦ πεινουλμάλι⁹, καὶ ἐπὶ τούτοις γίνετο ἱερὸν βασιλικὸν νόμον καὶ κατὰ τὸν ῥηθέντα νόμον ἐξεδύθη ἑτέρος βασιλικὸς μου προσηγορῶν ὁμοῦς πρὸς τὸν καπουτάν¹⁰ Πασσά¹¹, ὁ ὅστις ἀλλὰ καθύστη¹² Γεντίτζερ ἄχα¹³ Ποσταντζή¹⁴ καὶ Τοπτζή¹⁵ πασά¹⁶, καὶ Γάλατα βοιβόδασι¹⁷, ὅπως μὲ τὸ νὰ ἦναι βασιλικῇ μου θέλεις, ἀπὸ δυνάμεις τὰ μέρη ὅπου εἶναι χρεια καὶ γέννησιν¹⁸, νὰ

1) Γονυπόσιον. 2) Διευθυντής.

1) Ἐνσπράγγοτον. 2) Ἀληθινός. 3) Ἀρχηγός. 4) Δίκη. 5) Εἶδος φόρου. 6) Ἀντίγραφο. 7) Διηγεσίαν ταμείων τῶν ὀσπιταλίων. 8) Ναύαρχος. 9) Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως. 10) Ὁ ἀρχηγὸς τῶν Γεντιτζέρων. 11) Ὁ ἀρχηγὸς τοῦ πυροβολικοῦ. 12) Ὁ διοικητὴς τοῦ Γαλατῆ. 13) Τὰ ἔργα.

μένη εἰς χειράς σου φυλακτόμενος διὰ σινί-
δι¹ ἰσχυρὸν καὶ διὰ τὴν ἐμπανίαν παρὰ
σοῦ ἂν ἡ χρεὶα τὸ καλίστη ἐξεδόθη ὁ παρὼν
ἱερεὺς μου ὁρισμὸς περικτιῶς τοῦ μεμυρε-
τίου σου² καὶ καθωραϊζόμενος μὲ γάττι γου-
μαϊεύου³ καὶ ἐδόθη εἰς χειράς σου. Γενόμενον
οὖν συνγνωστὸν, ὅτι εἶναι βασιλικὴ μου θέ-
λῃς νὰ ἐνεργήσῃ ἀπαντα ἀπαρραλλάτως
κατὰ τὸν διὰ τῶν ἁγίων τρόπον καὶ ὅτι θέλει
γίνεται μουσακλῆς⁴ εἰς ὅσα διὰ μουχοῦρλιδι-
κου ἀρχιεπισκόπου σου θέλεις ἀναγγεῖλει, καθὼς
καὶ εἰς ὅλα τὰ προφήτα, στοπεσιγιτῖ⁵, καὶ εἰς
ὅλα τὰ χρεώδη διὰ τὴν καλὴν τάξιν αὐτῆς
τῆς ὑποθέσεως, καὶ ὅτι οὐκ ἐπικρίπεται οὐδέ-
ποτε ἐναντίον τῇ κίνημα τῶν διελθόντων
αὐτῶν διαταγμάτων, ἀπερ ἐδηλώθησαν καὶ
εἰς τὸ πατριαρχεῖον, θέλεις ἐπιμελεῖσαι ἀ-
γωνισζόμενος εἰς τὸ νὰ δείξῃς κατὰ τὸν δι-
αληθέντα τρόπον τὴν προσδοκωμένην πολυ-
πειρίαν, ἀγγίζοναι καὶ ἀξιώτητά σου, χωρὶς
νὰ ἐισχωρήσῃ τὴν ἀπάνω τῇ ἱερᾷ βασιλικῇ
μου προσταγῇ. Ἐστ' ἡ ἐξεδόθη καὶ ὁ παρὼν
ὁρίσμός μου ὁρισμὸς, ὅστις ἀρὸς φθίσῃ εἰς
χειράς σου, ποίησόν ὡς ἐπικρατὶ πενθόμενος εἰς
τὴν ἐννοίαν αὐτοῦ. Οὗτω γίνωσκε, πιστεύε
τῇ ἱερᾷ βασιλικῇ μου σημείῳ.»

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΚΙΒΩΤΟΥ.

Τὸ ἀξιολόγου τοῦτου, ἀλλ' ἀτελοῦς δυσ-
τυχῶς μείναντος Ἑλληνικοῦ Λεξικοῦ⁶, οὗ ἡ
ἐπιχειρήσις ἐγένετο κατὰ προτροπὴν τοῦ σο-
φοῦ Ἀδαμαντίου Κοραΐ, συντάσσεται ἀναφέρον-
ται οἱ Κέρυλος (Σκαρλάτος) Γαΐκας, Ἰω. Βλα-
στός, Νεόφυτος Βάμβας, Ἰω. καὶ Κωνσ. Ψω-
μάκης, Νικ. Λογάδης, Πέλιος, Πλάτων,
Σπυρίδων Βαλέττας καὶ Ἰω. ὁ ἐκ Ζαγοράς,
ὅπῃ τὴν διευθύνει κατ' ἀρχάς μὲν Ἰωακείμ
τοῦ ἐκ Πόρου τῆς Κυζίκου, εἰτα δὲ Δημητρίου
τοῦ Μουροῦζη⁷. Ὡς φαίνεται ὅμως ἐκ τοῦ ἐ-
πομένου νῦν τὸ πρῶτον ἐκδιδομένον γράμ-

ματος Σκαρλάτου (Κερόλου) τοῦ Γαΐκα πρὸς
τὸν πατριάρχην Κύριλλον πιθανότατα τῷ
1819 γραφέντος, τὸ ἔργον ἦν κατ' ἀρχάς μὲν
Ἰωάννου Φουρνάτου τοῦ ἐξ Ἀγιάρου τῷ 1760
ἀκμάσαντος⁸, διεσκευάσθη δὲ εἴτα ὑπὸ τῶν
ἀνωτέρω ἐπιμένων. Τὸ γράμμα τοῦ Σκαρλά-
του Γαΐκα ἀτελὲς δυστυχῶς περὶ τὸ τέλος,
ἐκ τοῦτου δὲ καὶ ἀνευ χρονολογίας, εἶχε ὦδε.

Ἐπιστολὴ τοῦ ἐκλαμπροτάτου πεῖσι⁹ καὶ
Σκαρλάτου Γαΐκα πρὸς τὸν παναγιώτατον
πατριάρχην κύριον Κύριλλον ἀποκριτικὴ εἰς
τὰ ὅσα τῷ γράφει ἡ παναγιώτης του περὶ τοῦ
Λεξικοῦ, ἐπιγγραφομένου Κιβωτός.

Τὴν ἡμετέραν Σεβασμιωτάτην μοι Παραγώ-
γητα παρελαβὼς προσκυνῶ, ἀσπαζόμενος
ὡς ἀποπρῶτος τὴν χαριτωμένην αὐτῆς δεξιάν.

Πρὸς τὴν τῆς νιοπότητος κιβωτῷ ἀποκα-
τάσσειν, Παναγιώτατε Δέσποτα, οὐκ ἀπο-
στέλλεις τοὺς ἀνεπιστρεπτούς κόρακας, ὡς
ἐκεῖνός σοι ὁ ὁμολῶς, ἀλλ' ἐπιστολὴν ἐξα-
ποστέλλεις ὡς περισσεύον κόρρος ἑλπίας ἐν
τῇ στόματι φέρουσιν, τὴν ὁποίαν ἀσμένως
δεξάμενος καὶ ἡσπὼν ὑπὸ τῆς περιπτύξεμε-
νος, ἔγνων, ὅτι ἐκούσεν ὅλη το κατὰ τῆς
Ἑλλάδος σπερμαγοργωθὲν ὕδω τῆς γεωγραφίας
καὶ βαρβαρότητος ἐκβαρβαρώσας¹⁰ εἶδον δὲ
καὶ ὅσα μοι ἐντέλλεται ἡ ὑμείτερα Παναγιώτης.
Ἀλλ' ἐπειδὴ τῶν ἐργόντων οἱ ἐκπαιδευόμενοι
συνδρομὴν τῆς Βίβλου¹¹ ᾤοντο εἰς ἐμὲ ὡς
τοῦ νῦν δυσεπίμικτος, ἔτε δὲ ἀγροδίαιτος κατὰ
τὸ θέρος αὐλίζόμενος, περιμένεις τὸν
καιρὸν, καθ' ὃν ἐνδραμεῖται εἰς τὸ ἴδιον, πολ-
λοὺς καὶ περικάλεισα καὶ ἐπίεσα, ὡς καὶ τὸ
πρότερον, ἐπὶ τῇ ἐγγράφῃ εἰς τὸν παρὰ
τῷ ἀγίῳ Ἐμείσσης κατὰλογον, ὅπερ καὶ γί-
νεται, καὶ ἵσως κατορθοῦται ἐπικεῖνα τῶν
ἐκατὸν σωματῶν διδόνος.

Ἐξενίσθη δ' ὅμως, Σεβασμιωτάτε πάτερ,
πρὸς τὴν παρ' ἐμοῦ ἐξέλθῃσιν τῶν ἐπιγγρα-
μάτων, τοῦτο μὲν διὰ τὴν ἐμὴν ἀναξίαν ἰλα-
χιστότητα, ἐνῷ τοσοῦτοι καὶ πηλικοῦτοι ἄν-
δρες ἐκλεκτοὶ καὶ λογάδες εἰς τὴν Κωνσταν-
τίνου ἰμπολιτεύονται, οἱ καὶ λιξιγογράφῳ ἐ-
πιγγραφόμενοι, τοῦτο δὲ μέλιστα καὶ διὰ τῆ

1) Ἐγγεγραμ. 2) Γενεσις. 3) Ἀυτοκρατορὶ
κὸν αὐτογράφον. 4) Συγκατάθεσις. 5) Εὐαγγελία.

6) Ἐξεδόθη δ' α' τόμος ἀκωιδεστάτος χωρὶς
μύρου τοῦ σταγείου Δ.

7) Ὁ ἰσχυρὸς Ἰβόκοι Νεπολλὶς λέγει: «Ce fut
alors quo, d'après l'avis de Coray, on entreprit
de composer un Dictionnaire complet de la
langue grecque ancienne. Le prince Dimétraki
Mourouzi, chargé de l'exécution de ce
grand travail, auquel coopérèrent Charles
Ghika, Vlastos, Vamvas, Psomaky, Logadès,

Paisius, Platon et Spyridon Valetas. Le
Dictionnaire porte le titre d'Arche de la langue
grecque. L'impression en a été interrompue
par les catastrophes de l'insurrection.....»
(Cours de la lit. gr. mod. p. 118).

1) Σχεδιασμός, σελ. 92.

ἡ κυριεὶα ῥίξα δυνάμει, οὗτινος τὸ πρῶτον μέρος ἐστὶν *λογικὸν* καὶ τὸ δεύτερον *ἡθικόν*.

Ἡ δεύτερά μεθόδος βασίζεται ἐπὶ τῶν συνθηκῶν α') ἐὰν ὁ κύβος τῆς ἀγνώστου ἐν τῇ προταθείσῃ ἐξίσωσις ᾖναι μικρότερος ἢ μεγαλύτερος τοῦ γνωστοῦ ὅρου, καθ' ἣν περιπτώσειν οὗτος ἐστὶ *θετικὸς* ἢ *ἀρνητικὸς* β') νὰ εὐρεθῇ ὁ ὡς ἐγγίστα μικρότερος ἢ ὁ μεγαλύτερος κύβος τοῦ γνωστοῦ ὅρου.

Αἱ πρὸς λύσιν τεταρτοβαθμίου ἐξισώσεως μέθοδοι, ἅς ἀναφέρει τὸ χειρόγραφον, εἰσὶ τέσσαρες τὸν ἀριθμὸν. Ἐκ τούτων ἡ μὲν πρώτη, ἡ τοῦ Καρτεσίου, ὑποθέτει ὅτι ἡ ἐξίσωσις οὐδεμίαν λογικὴν ῥίξαν ἔχει. Δι' αὐτῆς ἡ προταθείσα ἐξίσωσις ὑποβιβάζεται εἰς τριτοβάθμιον, ὑποτιθεμένης ὡς γινόμενον δύο δευτεροβαθμίων ἐξισώσεων ἐν αἷς εἰσέρχονται τρεῖς βοηθητικαὶ ἀγνώστοι.

Διὰ τῆς δευτέρας μεθόδου ἐπιλύεται τεταρτοβαθμίου ἐξίσωσις ἐντελής· συνίσταται δὲ εἰς τὴν ἐπιλύσιν δύο δευτεροβαθμίων ἐξισώσεων ἐντελῶν καὶ μιας τριτοβαθμίου ἐντελούς. Καὶ αἱ μὲν δευτεροβαθμιοὶ δίδονται τὰς ῥίξας τῆς προταθείσης ἐξισώσεως συνεκθίσει τῶν συνεργῶν αὐτῆς καὶ μιας βοηθητικῆς ἀγνώστου. Ἡ δευτεροβαθμίου δίδει τὴν τιμὴν τῆς βοηθητικῆς ταύτης ἀγνώστου, ὑποτιθεμένης λογικῆς.

Ἡ τρίτη, ἡ τοῦ Ἰταλοῦ Βομβελίου μέθοδος, εἰς πρὸς λύσιν πλήρους τεταρτοβαθμίου ἐξισώσεως.

Δι' αὐτῆς ἀνάγκη ἐπιλύσειν τῆς προταθείσης εἰς τὴν ἐπιλύσιν δύο δευτεροβαθμίων ἐξισώσεων, τῶν ὁποίων αἱ ῥίξαι, συνεκθίσει τοῦ συνεργῶ τοῦ δευτέρου ὅρου τῆς προταθείσης ἐξισώσεως καὶ τριῶν βοηθητικῶν ἀγνώστων, εἰς αἱ τῆς τεταρτοβαθμίου ἐξισώσεως ῥίξαι. Αἱ βοηθητικαὶ ἀγνώστοι δίδονται, ἡ μὲν διὰ τριτοβαθμίου πλήρους ἐξισώσεως συνεκθίσει τῶν συνεργῶν τῆς προταθείσης· ἡ δὲ, διὰ δευτεροβαθμίου ἐξισώσεως καὶ συνεκθίσει τῆς ἥδη εὐρεθείσης βοηθητικῆς ἀγνώστου καὶ τῶν συνεργῶν τῆς προταθείσης ἐξισώσεως. Ἡ τρίτη βοηθητικὴ ἀγνώστη δίδεται ὑπὸ πρωτοβαθμίου ἐξισώσεως, συνεκθίσει τὴν ἥδη εὐρεθείσαν δύο βοηθητικῶν ἀγνώστων, καὶ τῶν συνεργῶν τοῦ δευτέρου καὶ τοῦ τετάρτου ὅρου τῆς προταθείσης ἐξισώσεως.

Ἡ τέταρτη καὶ τελευταία μέθοδος προτίθεται τὴν λύσιν τεταρτοβαθμίου ἐξισώσεως, εἰς ἣν ὁ δεύτερος ὅρος, ὁ περιέχων τὴν ἀγνώστον εἰς τὴν τρίτην δύναμιν, δὲν ὑπάρχει.

Δι' αὐτῆς προσδιορίζεται μία διστετραγωνικὴ ἐξίσωσις, καὶ μία ἐξίσωσις τριτοβαθμίου πλήρης, τοιαύται ὅμως ὥστε μία ῥίξα τῆς διστετραγωνικῆς νὰ ἰσούται τῷ ἀθροίσματι τῶν τετραγωνικῶν ῥιζῶν τῶν τριῶν τῆς τριτοβαθμίου ἐξισώσεως ῥιζῶν.

Τὰ προβλήματα τοῦ τρίτου καὶ τοῦ τετάρτου βαθμοῦ συμποσούνται εἰς δέκα ἁπλῶς (18) λύσεις, εἰς ἐικοσι καὶ ἁπλῶς (28) ἀσκήσεις καὶ εἰς δέκα καὶ ἐννέα (19) ἐπεξηγήσεις.

Ἐκ τῶν ἐξ μεθόδων, περὶ ὧν γίνετο ἡδὴ λόγος, τινὲς ἐφαρμόζονται ἐπὶ ἐξισώσεων αἰτινες στεροῦνται τοῦ δευτέρου ὅρου· καὶ ἡ μὲν τριτοβαθμίου στερεῖται τοῦ ὅρου, ὅστις περιέχει τὸ τετράγωνον τῆς ἀγνώστου, ἡ δὲ τεταρτοβαθμίου στερεῖται τοῦ ὅρου, ὅστις περιέχει τὸν κύβον τῆς ἀγνώστου. Ἀλλὰ τὸ χειρόγραφον ἀναφέρει ὅτι, «ἐπειδὴ ἠδυνάμεθα ἀπὸ δεδομένης ἐξισώσεως νὰ ἐξαλειψωμεν τὸν δεύτερον ὅρον, ἔπειτα ὅτι αἱ ἐν λόγῳ μέθοδοι, αἱ τὴν ἐπιλύσιν τῶν τριτοβαθμίων καὶ τεταρτοβαθμίων ἐξισώσεων ἀποβλέπουσαι, ἔτισης ἐφαρμόζονται καὶ εἰς τὰς πλήρεις ἐξισώσεις, τοῦτέστιν, ἐν αἷς οὐδεὶς τῶν ὅρων λείπει. Περί δὲ τῆς ἐξαλείψεως τοῦ δευτέρου ὅρου ἐξισώσεως, ἂν καὶ ἐκτελεῖται ἐπὶ δύο μερικῶν παραδειγμάτων, κρίνω ὅμως ἐπ' ἀνάγκης, χάριν τῶν πρωτοπειρῶν, νὰ γίνῃ λόγος ἐν τῷ χειρογράφῳ περὶ τῆς τοιαύτης πράξεως· ἡ τοῦλάχιστον ἀπλῶς νὰ γίνῃ μνεῖα ὅτι· α') Ἵνα ἐξαλειψωμεν ἀπὸ τριτοβαθμίου ἐξισώσεως τὸν δεύτερον ὅρον, ἀρκεῖ ἀντὶ τῆς ἀγνώστου, εἰς τὴν ἐξίσωσιν νὰ ἀντικαταστήσωμεν *διώγων*, τοῦ ὁποίου πρῶτος μὲν ὅρος νὰ ᾖναι μία ἀγνώστη, δεύτερος δὲ ὅρος τὸ τρίτον τοῦ συνεργῶ τοῦ δευτέρου τῆς ἐξισώσεως ὅρου μὴ *ἐναρτίον σημείον*· καὶ β') Ἵνα ἐξαλειψωμεν ἀπὸ τεταρτοβαθμίου ἐξισώσεως τὸν δεύτερον ὅρον, ἀρκεῖ ἀντὶ τῆς ἀγνώστου εἰς τὴν ἐξίσωσιν, νὰ ἀντικαταστήσωμεν *διώγων*, τοῦ ὁποίου πρῶτος μὲν ὅρος νὰ ᾖναι μία ἀγνώστη, δεύτερος δὲ ὅρος τὸ τετάρτον τοῦ συνεργῶ τοῦ δευτέρου τῆς ἐξισώσεως ὅρου μὴ *ἐναρτίον σημείον*.

Εἰς τὰ τοῦ ἀνωτέρου βαθμοῦ προβλήματα προσαρτῶνται καὶ αἱ *λογαριθμικαὶ ἐξισώσεις*, τοῦτέστιν αἱ ἐξισώσεις αἰ συνιστάμεναι ἐκ δύο ἀγνώστων, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ μία εἶναι τὸ πρῶτον *βαθμὸς*, ἡ δὲ τῶν 1^{ης}, 2^{ης}, 3^{ης}, 4^{ης} κτλ. βαθμοῦ καὶ ζητοῦνται αἱ ἀγνώστοι εἰς ἀκεραῖον ἀριθμὸν.

Ἐν πρώτῳ, τὸ χειρόγραφον ἀναφέρει ἀριθμητικὸν προβλήμα, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐκτίθεται μέθοδος πρὸς λύσιν τετραγύρου ἐξίσωσης μὲ δύο ἀγνώστους, εἰς ἣν ὁ εἰς ἕως εἰναι γνωστός, ὃ δὲ περιέχει τὸ γινόμενον τῶν ἰσχυρῶν, καὶ ἑκάτερος τῶν ἄλλων ὄρων ἀνὰ μίαν ἀγνώστον. Ἀκολουθεῖ ἡ αὐτὴ μέθοδος ἐπαρμόζεται ἐπὶ γενικῆς ἐξίσωσης, τοῦ αὐτοῦ εἴδους, εἰς ἣν ἕκαστος ὅρος συνοδεύεται ὑπὸ συντελεστοῦ.

Ἡ ἐν ἑκτῷ δὲ μέθοδος συνίσταται εἰς τὸ νὰ ἐκζήσωμεν τὴν τιμὴν τοῦ γινόμενου τῆς μιᾶς ἀγνώστου ἐπὶ τὴν συνεργὸν τοῦ ὅρου τοῦ περιέχοντος τὸ γινόμενον τῶν δύο ἀγνώστων, συνεκτίθει τῆς δευτέρας ἀγνώστου. Ἡ τιμὴ τοῦ γινόμενου τούτου τοῦτο μὲ τὸν συνεργὸν τῆς δευτέρας ἀγνώστου πλεονέχοντος κλάσματος, τοῦ ὁποίου ἀριθμητικὴ μὲν εἶναι διώμνη, συγκεῖμενον ἐκ τοῦ γινόμενου τοῦ γνωστοῦ ὅρου τῆς ἐξίσωσης ἐπὶ τὸν συνεργὸν τοῦ ὅρου τοῦ ἔχοντος τὸ γινόμενον τῶν δύο ἀγνώστων ἐν τῇ ἐξίσώσει, πλεονέχοντος τοῦ γινόμενου τῶν συνεργῶν, οἵτινες ἐν τῇ ἐξίσώσει περιέχουσιν ἀνὰ μίαν ἀγνώστον. Ὁ παρονομαστής δὲ τοῦ κλάσματος τούτου εἶναι διώμνη, συγκεῖμενον ἐκ τοῦ γινόμενου τῆς δευτέρας ἀγνώστου ἐπὶ τὸν συνεργὸν τοῦ ὅρου, ὅστις ἐν τῇ ἐξίσώσει περιέχει τὸ γινόμενον τῶν δύο ἀγνώστων, μείον τοῦ συνεργοῦ τῆς πρώτης ἀγνώστου, ὡς πρὸς τὴν ὁποίαν λύεται ἡ ἐξίσωσις. Ὁ παρονομαστής λοιπὸν τοῦ ἐν λόγῳ κλάσματος ἀνάγκη νὰ ᾖται εἰς τὴν παρακλόνειν, π. χ. δ, εἰς οὗς ἀναλύεται ὁ ἀριθμητής.

Ὁ παράγων οὗτος δὲ ὑψηλόμενος κατὰ τὸν συνεργὸν τῆς πρώτης ἀγνώστου καὶ τὸ οὕτως ἀποτελούμενον ἄθροισμα διαφαιρόμενον διὰ τοῦ συνεργοῦ τοῦ ὅρου, ὅστις ἐν τῇ ἐξίσώσει περιέχει τὸ γινόμενον τῶν δύο ἀγνώστων, δίδει τὴν τιμὴν τῆς δευτέρας ἀγνώστου. Ὁ δὲ παρονομαστής τοῦ δευτέρου τούτου κλάσματος ἀνάγκη νὰ ᾖται εἰς τὴν παρακλόνειν εἰς οὗς ἀναλύεται ὁ ἀριθμητής.

Ἡ μέθοδος αὕτη ἐπαρμόζεται καὶ ἐπὶ ἀριθμητικῆς ἐξίσωσης.

Τὴν μέθοδον ταύτην ἀκολουθεῖ δευτέρᾳ μέθωδῳ, δι' ἧς εὐρίσκειται αἱ δύο ἀγνώστου ἀριθμητικῆς ἐξίσωσης πεντάγρου. Εἰς ταύτην εἰς τῶν ὄρων περιέχει τὸ γινόμενον τῶν δύο ἀγνώστων, ὁ δεύτερος τὸ τετράγωνον τῆς μιᾶς ἀγνώστου, δύο δὲ, ἀνὰ μίαν ἀγνώστον, καὶ ὁ πέμπτος ὅρος εἶναι γνωστός ἀριθμός.

Ὁμοίως, οἱ τέτοι, εἰς οὗς ἡ δευτέρα ἀγνώστος εὐρίσκειται εἰς ἀνωτέρας δυνάμεις, ἡ δὲ πρώτη ἀγνώστος εἰς τὴν πρώτην δύναμιν, διὰ τῶν αὐτῶν μεθόδων εὐρίσκονται. Συγκρίσεις ὅμως πρὸς εὐρεῖαν τῶν τούτων τύπων καταντώντων εἰς ῥιζικὰ ἄλογα τῆς δευτέρας ἀγνώστου. Τούτου ἕνεκεν εἰς τὸ ἀνὰ χεῖρας χειρόγραφον ἀναφέρονται τέσσαρες μέθοδοι, δι' ὧν τὸ φαινόμενον ἄλογον ῥιζικόν, λογικὸν γίνεται, καὶ ποιοὶ τέτοι γίνονται λογικοὶ καὶ ποιοὶ ἄλογοι. Πρὸς δὲ ἀναφέρονται τέσσαρα προβλήματα ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐπαρμόζονται αἱ μέθοδοι. Προτείνονται δὲ εἰκοσι καὶ ὀκτὼ ἀρίστα προβλήματα ἐπὶ τῶν ἀριθμῶν πρὸς ἄσκησιν.

Τὰ περὶ διοφαντικῶν ἐξισώσεων πραγματευόμενα ἀποτελοῦσι τὸ τέλος τῶν εἰς τὸ πρῶτον μέρος τοῦ χειρογράφου περιεχομένων. Ταῦτα δὲ ἐπιτυχῶς δύνανται νὰ συμπληρωσῶσι τὰ ὅσα «περὶ ἀρίστων ἀναλύσεων τοῦ δευτέρου βαθμοῦ» ἐκτίθενται εἰς πλείστα στοιχειώδη συγγραμματα ἀλγέβρας, ἅτινα ἀποβλέπουσι τὴν καθ' ἡμᾶς γυμνασιακὴν ἐκπαίδευσιν.

Συγκεκριατικῶν δὲ τ' ἀνωτέρω λέγω, ὅτι τὸ πρῶτον μέρος τοῦ χειρογράφου ἐστὶ Σηλολογη-προβλημάτων ἀριθμητικῶν, ἐμπορικῶν, τῆς θεωρίας τῆς ἀριθμητικῆς, πρὸς δὲ προβλημάτων ἀλγεβρικῶν τοῦ πρώτου βαθμοῦ μετὰ μιᾶς, δύο καὶ πλείονων ἀγνώστων· ἐπίσης τοῦ δευτέρου βαθμοῦ μετὰ μιᾶς ἀγνώστου· ἀρίστων προβλημάτων τοῦ πρώτου, τοῦ δευτέρου καὶ ἰσχυρῶν βαθμοῦ, μετὰ μιᾶς ἢ δύο ἀγνώστων, ἔτι δὲ, τοῦ τρίτου καὶ τοῦ τετάρτου βαθμοῦ. Αἱ ἐν αὐτῷ ἀναφερόμεναι θεωρίαι, αἱ πρὸς τὰς ἐξισώσεις καὶ τὰ προβλήματα τοῦ ἀνωτέρου βαθμοῦ σχετιζόμεναι, ἐκτίθενται οὕτως ὥστε ἐπιτυχῶς δύνανται νὰ χρησιμοποιηθῶσιν ὑπὸ τῶν κ. κ. καθηγητῶν πρὸς ἐκτίνασιν τῶν ἀλγεβρικῶν γνώσεων τῶν ἐν τοῖς γυμνασίοις διδασκομένων, αἵτινες περιορίζονται συνήθως εἰς τὴν λύσιν τῶν πρωτοβαθμίων καὶ δευτεροβαθμίων ἐξισώσεων τε καὶ προβλημάτων.

Ἡ δὲ μεταβαίνει εἰς τὴν ἀνάλυσιν τῶν εἰς τὸ δεύτερον μέρος τοῦ χειρογράφου περιεχομένων.

Τὸ δεύτερον μέρος πραγματεύεται τὰ περὶ ῥιζικῶν ποσοτήτων, περὶ ἀνωτέρας, περὶ μεγίστων καὶ ἐλαχίστων· τὰ περὶ πανταστικῶν συσχετίσεων· τινὰ ἐπὶ τῆς θεωρίας τῶν ἀριθμῶν· τὰ περὶ μερίστων κοινοῦ διαμέτρου,

περί συνεχούς κλάσματος, περί αριθμητικῶν ἀπειρῶν, περί πρῶτων, περί λογαριθμῶν, περί συνδυαστικῆς ἀνάλυσεως, περί ἐκθετικῶν ἀριθμῶν καὶ τὰ περί δυνάμεων.

Τὰ περί ριζικῶν ποσοτήτων δυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν ὡς συστηματικὸν μᾶθημα ἀλλέβρας ἀποτελοῦντα, καθότι, δι' ἐξ προβλημάτων ἀναγέρνεται ἡ πρόσθεσις, ἡ ἀφαιρέσις, ὁ πολλαπλασιασμός, ἡ διαίρεσις, ἡ ὕψωσις εἰς δυνάμεις, ἡ ἐξαγωγή ριζῆς, ἡ τροπὴ εἰς ὁμώνυμα τῶν ριζικῶν ποσοτήτων.

Τὰ περί ἀνωστήτων προϋποθέτουσι μὲν τὴν σχετικὴν θεωρίαν οὕτως, ὥπως ἐκτίθεται αὐτὴ εἰς τὰ συνήθη στοιχειώδη συγγράμματα τῆς ἀλγέβρας¹, οὐχ ἥττον ὅμως διὰ τῆς λύσεως δέκα καὶ τεσσάρων προβλημάτων, τῶν ἀλγίστων ἐπὶ τῶν ἀριθμῶν, καὶ ἐπὶ τινῶν ὅπως, δύο δὲ ἐπὶ τῆς γεωμετρίας, δίδεται ἀκριβὲς ἰδέα περί τῶν παλῶν εἰς 2 καθυποβέλλοντων καὶ ἀνωστήται μετὰ μίαν, δύο καὶ τριῶν ἀγνώστων, τοῦ πρώτου καὶ τοῦ δευτέρου βαθμοῦ.

Εἰς τὰ περί μεγίστων καὶ ἐλαχίστων, μετὰ τὸν σχετικὸν ὅρισμόν, ἀναφέρονται ἐξ προβλημάτων, ἐξ ὧν δύο ἐπὶ τῶν ἀριθμῶν καὶ τέσσαρα ἐπὶ τῆς γεωμετρίας. Ἡ λύσις τῶν προβλημάτων τούτων δίδει ἀκριβὴν ἰδέαν εἰς τοὺς πρωτοπείρους τῆς θεωρίας ταύτης καὶ πρὸς λύσιν τῶν σχετικῶν προβλημάτων. Ὁ ἐν λόγῳ ὅρισμός ὡς καὶ ἡ λύσις τῶν τῶν πρώτων προβλημάτων ἐκτίθενται μὲν οὕτως, ὥπως καὶ εἰς τὰ μᾶθημα τῆς ἀλγέβρας τοῦ κυρίου Μιχαὴλ Σοριανού², συμπληροῦνται ὅμως διὰ τινος διασαφένσεως τοῦ ὅρισμοῦ καὶ τῆς προσθήκης τῶν λοιπῶν τριῶν προβλημάτων.

Πρὸς ἀσκήσιν ἀναφέρονται ἐξ προβλήματα, ἐξ ὧν τρία ἐπὶ τῆς γεωμετρίας.

Ὁ συγγραφεὺς τοῦ χειρογράφου φαίνεται ὅτι ἀπέλυε τὴν διασκόπην τῆς τιμῆς κλασματικῆς συνεκθέσεως, ἥς ὅτε ἀριθμητικῆς καὶ παρνομαστικῆς ἵστι δευτεροβάθμιος συνέκθεσις μίαν ἀγνώστον, καὶ ἀποτελεῖ τὴν ἀλγεβρικὴν θεωρίαν τῶν μεγίστων καὶ ἐλαχίστων, καθότι αὕτη ἀναγέρνεται καὶ εἰς τὰ στοιχειώδη συγγράμματα τῆς ἀλγέβρας.

Τὰ περί φανταστικῶν συνεκθέσεων, ἵπει-
δῇ περιορίζονται εἰς περιληπτικὸν τὸν ὅρι-

σμόν καὶ εἰς προτεινομένας λύσεις ἐξ προβλημάτων, δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς περιττὰ διὰ τοὺς πρωτοπείρους· ἐκτός ἐάν προηγηθῶσι προκαταρκτικά τινες γνώσεις εἰς τὴν φανταστικῶν συνεκθέσεων, ἀπὸ τῆς διασκόπσεως τῶν ριζῶν δευτεροβαθμίου ἐξίσωσεως προκύπτουσαι, ὡς π. χ. τῆς

$$x^2 - 2x + a^2 + b = 0.$$

Τὰ πρὸς τὴν θεωρίαν τῶν ἀριθμῶν σχετιζόμενα συμποσούνται εἰς τὴν λύσιν πέντε προβλημάτων. Ἐκ τούτων, τὸ μὲν ἀποβλέπει τὴν εὑρεσιν τῶν πρωτοτήτων ἀριθμῶν, τὸ δὲ, τὴν ἀνάληψιν οἰουδήποτε ἀριθμοῦ εἰς τοὺς πρωτοτέτους παράγοντάς του· τὸ δὲ, τὴν εὑρεσιν ὅλων τῶν διαιρετῶν, πρωτοτύπων τε καὶ παραγόντων, ὅπου οὐδέποτε ἀριθμοῦ. Τὸ τέταρτον ἀποβλέπει τὴν εὑρεσιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν διαιρετῶν ἀριθμοῦ τινος, καὶ τὸ πέμπτον προβλεπῶν τὴν εὑρεσιν τῆς ἀνωτάτης δυνάμεως πρώτου τινὸς ἀριθμοῦ, ἥτις νὰ διαίρῃ τὸ γινόμενον 1.2.3.4.....ν.

Τὰ προβλήματα ταῦτα εἰναι ἀναγκασιάτατα διὰ τὰς ἐφαρμογὰς καὶ τὰς ἀπρηρημένας θεωρίας.

Τὰ περί μεγίστου κοινοῦ διαιρέτου ἐν τῷ χειρογράφῳ ἀναφερόμενα συνίστανται εἰς εὑρεσιν τοῦ γινομένου ὅλων τῶν κοινῶν πρώτων παραγόντων, ποσοτήτων ἀριθμητικῶν μοιάρημων εἴτε πολυάρημων. Ἐφαρμόζονται δὲ εἰς εὑρεσιν τοῦ μεγίστου κοινοῦ διαιρέτου τριῶν ἀριθμῶν· εἰς εὑρεσιν τοῦ μεγίστου κοινοῦ διαιρέτου τριῶν μονωνόμων καὶ ἐν δύο προβλήματα, τὴν εὑρεσιν τοῦ μεγίστου κοινοῦ διαιρέτου δύο πολυνόμων ἀποβλέποντα. Πάντα ταῦτα δύνανται ν' ἀποτελέσωσι συστηματικὸν μᾶθημα ἀλλέβρας.

Ἐπὶ τῶν συνεχῶν κλασμάτων ἀναφέρονται ἐξ προβλήματα ἐπὶ τῶν ἀριθμῶν.

Τὰ περί ἀπειρῶν ἀναφέρονται εἰς γνώσεις τινὰς περί σχετικῶν ἀριθμητικῶν ἀπειρῶν, αἵτινες προκύπτουσιν ἐκ τῆς διαίρεσεως τῶν κλασμάτων. Ἐνταῦθα ἐπιτραπῆται μοι νὰ παρατηρήσω ὅτι, ὡς γνωστόν, ἡ ἐπίλυσις τῶν πρωτοβαθμίων ἐξίσωσεων μὴ πλείονας ἀγνώστων, μὲς ὁδῶν εἰς τὴν ἰδέαν τοῦ ἀπείρου, ὅταν αἱ ἐξίσωσαι ἐμφαζῶσι συνήκας ἀντιπρακτικὰς. Ἡ περὶ ταύτης αὐτῆς μὲς δίδει τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐπὶ τῶν ἀπειρῶν ποσοτήτων διὰ καταλλήλων προβλημάτων σχηματισθῶν ἐκτενεσθῶν ἰδέαν, ὡς π. χ. ὅτι διὰ τῶν ἀπείρων ποσοτήτων ἀπλοποιεῖται ἐνίοτε ἡ τε ἐκφώνησις καὶ ἡ

1) Στοιχειώδης Ἀλγέβρα ἐκ τῆς Α. Β. Κυζικηνοῦ.

2) Τὸ σύγγραμμα τοῦτο ἐστὶ μετάφρασις τοῦ *Leçons d'algèbre* par P. L. Girardo.

ἀποδείξεις τῶν θεωρημάτων καὶ τῶν προβλημάτων, πρὸς δὲ παρουσιάζεται καὶ ἕτερον μέσον ἀναζητήσεως. διὰ τὴν τελευταίαν περιπτώσιν πλείστα παραδείγματα χορηγεῖ ἡ γεωμετρία. Ἰσως τὴν ἐξέτασιν τοῦ ἀπείρου ὑπὸ τοιαύτῃν ἐποψίν ἐκ περιστάσεως ἀπέφυγεν ὁ συγγραφεὺς τοῦ χειρογράφου.

Μετὰ ταῦτα ἔπονται τὰ περὶ προόδων. Ἐνταῦθα ἡ θεωρία τῶν προόδων ὑποτίθεται τοιαύτη ὥς ἐκτίθεται εἰς πλείστα συγγράμματα τῆς θεωρητικῆς ἀριθμητικῆς καὶ τῆς στοιχειώδους ἀλγέβρας. Ἀναφύεται δὲ ἡ ἐφαρμογὴ τῶν συντεταγμένων τύπων ἐπὶ τὴν λύσιν εἰκοσι καὶ ὀκτώ θεωρητικῶν προβλημάτων. Πρὸς ἄσκησιν δὲ προτείνονται δέκα καὶ ἑξὶ προβλήματα. Πρὸς τοὺς ἀναφέρονται ὅρισμοί σχετιζόμενοι πρὸς τὰς προόδους τῆς 2^{ης}, 3^{ης}, . . . ν^{ης} τάξεως· πρὸς δὲ ἑπτὰ ἀριθμητικὰ προβλήματα, πρὸς λύσιν δὲ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν περιεχομένων προβλημάτων, ἐν σωρῷ σχήματος γνωστοῦ καὶ παρουσιάζονται διαφόρους περιπτώσεις. Ἀκολουθῶς ἀναφύεται γενικὸς κανὼν πρὸς εὕρεσιν τῶν σχετικῶν τύπων. Ταῦτα ἀποβλέπουν εἰς ἐν σελ. 359—364 ἀναφερόμενα ἐν τῇ Ἀλγέβρᾳ τοῦ κ. Σοριανού. Ἐπειτα ἀναφέρονται τρία προβλήματα δι' ὧν σχηματίζεται σωρὸς σχήματος γνωστοῦ δι' ἀριθμοῦ δεδομένου σφαιρῶν. Πρὸς ἄσκησιν ἰδὲ προτείνονται τέσσαρα προβλήματα.

Ἦς πρὸς τὰ περὶ λογαρίθμων, μετὰ τὸν ὅρισμόν «λογαρίθμοι καλοῦνται οἱ διαφοροὶ ἐκβίαι εἰς οὓς ὑφίσταται ἀμετάβλητος τις ἀριθμὸς, αἱ δ' ἐντεῦθεν προκύπτουσαι δυνάμεις αὐτοῦ παρέχουσι διαδοχικῶς ὅλους τοὺς ἐνδεχομένους ἀριθμούς», ἔπονται τινὰ περὶ τοῦ σκοποῦ αὐτῶν, ὅτι ὁλῆ, ὁ πολλαπλασιασμός, ἡ διαίρεσις, ἡ ἐξαγωγή ρίζης, τρέπεται εἰς ἀπλὴν πρόσθεσιν, ἀφαιρέσιν καὶ διαίρεσιν· πρὸς τοῦτους ἔπονται τρία παραδείγματα πρὸς λύσιν ἐκθετικῆς ἐξίσωσως διὰ τῶν λογαρίθμων, καὶ ἐρμηνείαν περὶ τοῦ κοιντοῦ λογαριθμικοῦ συστήματος ἐπὶ τῶν διαφόρων λογαριθμικῶν πινάκων ταῦτα δὲ ἐφαρμόζονται πρὸς λύσιν δέκα καὶ ἑξὶ προβλημάτων ἐπὶ τοῦ ἀνατοκισμοῦ. Ἐπονται δύο σημειώσεις ἀφορῶσαι τὴν χρῆσιν τῶν τύπων τοῦ ἀνατοκισμοῦ εἰς ζητήματα τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας. Πρὸς ἄσκησιν δὲ προτείνονται πεντῆκοντα προβλήματα τοῦ ἀνατοκισμοῦ.

Ἐν τῇ περὶ συνδυαστικῆς ἀναλύσεως κε-
(ΕΛΛΗΝ. ΦΙΛΟΛΟΓ., ΣΥΛΛΟΓΟΣ. ΤΟΜ. ΙΑ').

φαλαίφ, ἐν πρώτοις, μετὰ τινὰς ἱστορικὰς εἰδησεις ἐπὶ τῆς ἀναλύσεως ταύτης καὶ τῶν πλεονεκτημάτων αὐτῆς πρὸς λύσιν διαφόρων ζητημάτων τῆς ὑψηλοτέρας μαθηματικῆς, ἀναφέρονται τὰ περὶ συνδυασμῶν μετ' ἐπαπαλήψεων.

Ἐνταῦθα ἐκτίθεται κατὰ διαδοχὴν τὸ διάγραμμα τοῦ ἀριθμοῦ τῶν συνδυασμῶν τῆς δευτέρας τάξεως τεσσάρων γραμμάτων (α β γ δ) καὶ πέντε γραμμάτων (α β γ δ ε) ἥτοι ἡ συμπλοκὴ γραμμάτων, εἰς ἣν ἕκαστον μὲν στοιχεῖον περιέχει δύο γράμματα, ἕκαστον δὲ γράμμα ἐπαναλαμβάνεται ἐφ' ἑαυτοῦ καὶ μὲ ἕκαστον τῶν λοιπῶν· τὸ διάγραμμα τοῦ ἀριθμοῦ τῶν συνδυασμῶν τῆς τρίτης τάξεως, τριῶν, τεσσάρων καὶ πέντε γραμμάτων, ἥτοι ἡ συμπλοκὴ γραμμάτων, εἰς ἣν ἕκαστον μὲν στοιχεῖον περιέχει τρία γράμματα, ἕκαστον δὲ γράμμα ἐπαναλαμβάνεται τρίς ἐπὶ τὸν αὐτόν του, δις μὲ ἕκαστον τῶν λοιπῶν γραμμάτων, καὶ ἅπασι μὲ τοὺς συνδυασμούς τῆς δευτέρας τάξεως τῶν λοιπῶν γραμμάτων. Ἐπίσης διὰ τῶν συνδυασμῶν τῆς τρίτης τάξεως ἐκτίθεται τὸ διάγραμμα τῶν συνδυασμῶν τῆς τετάρτης τάξεως, τριῶν, τεσσάρων καὶ πέντε γραμμάτων. Οὕτω δὲ καθιερεῖται ἐκτίθεται τὸ διάγραμμα μέχρι τῆς πέμπτης τάξεως τῶν συνδυασμῶν.

Μετὰ τὰ διαγράμματα ταῦτα ἐκτίθενται κατ' ἀναλογίαν οἱ γενικοὶ τύποι τῶν συνδυασμῶν μετ' ἐπαπαλήψεων τῆς 1^{ης}, 2^{ης}, 3^{ης}, . . . μ^{ης} τάξεως ν γραμμάτων.

Ἀκολουθῶς γίνονται λόγοι περὶ συνδυασμῶν ἄνευ ἐπαναλήψεων. Ἐνταῦθα δ' ἐκτίθενται τὰ ἑξῆς.

1^{ον}. Συνδυασμοὶ τῆς δευτέρας τάξεως ἐνεία γραμμάτων· τοῦτοί τε τὸ διάγραμμα τῆς συμπλοκῆς γραμμάτων κατὰ τὴν ἀλφαριθμητικὴν τῆξιν γεγραμμένων, εἰς ἣν ἕκαστον μὲν στοιχεῖον περιέχει δύο γράμματα, ἕκαστον δὲ γράμμα συνοδεύεται μὲ ἕκαστον τῶν κατωτέρων αὐτοῦ ἀκολουθούντων γραμμάτων.

2^{ον}. Τὸ διάγραμμα τοῦ ἀριθμοῦ τῶν συνδυασμῶν ἑξ καὶ ὀκτὼ γραμμάτων τῆς τρίτης τάξεως· τοῦτοί τε τὸ διάγραμμα τῆς συμπλοκῆς γραμμάτων, εἰς ἣν ἕκαστον μὲν στοιχεῖον περιέχει τρία γράμματα, ἕκαστον δὲ γράμμα συνοδεύεται ὑπὸ τῶν συνδυασμῶν ἄνευ ἐπαναλήψεων τῆς δευτέρας τάξεως τῶν κατωτέρων αὐτοῦ ἐρχομένων γραμμάτων.

3^{ον}. Τὸ διάγραμμα τοῦ ἀριθμοῦ τῶν συνδυασμῶν, ἄνευ ἐπαναλήψεων, τῆς τετάρτης

τάξεως ἐπὶ γράμματων· τούτοις τὸ διάγραμμα τῆς συμπλοκῆς γραμμάτων, εἰς ἣν ἕκαστον μὲν συγκρίνεται περιέχει τέσσαρα γράμματα, ἕκαστον δὲ γράμμα συνοδεύεται ὑπὸ τῶν συνδυασμῶν, ἀνευ ἐπαναλήψεων, τῆς τρίτης τάξεως τῶν κατόπιν αὐτοῦ ἐρχομένων γραμμάτων.

4^{οι}. Τὸ διάγραμμα τοῦ ἀριθμοῦ τῶν συνδυασμῶν τῆς πέμπτης τάξεως ὡς τῶν γραμμάτων, τούτοις τὸ διάγραμμα τῆς συμπλοκῆς γραμμάτων, εἰς ἣν ἕκαστον στοιχεῖον περιέχει πέντε γράμματα, ἕκαστον δὲ γράμμα συνοδεύεται ὑπὸ τῶν συνδυασμῶν, ἀνευ ἐπαναλήψεων, τῶν κατόπιν αὐτοῦ ἐρχομένων γραμμάτων.

Ἀκολουθῶς ἐκτίθενται οἱ γενικοὶ τύποι τῶν συνδυασμῶν, ἀνευ ἐπαναλήψεων, τῆς 1^{ης}, 2^{ης}, 3^{ης}, 4^{ης}, 5^{ης} τάξεως n γραμμάτων. Οἱ τύποι λαμβάνονται εἰς τὴν ἐπίλυσιν 6 διαφόρων προβλημάτων.

Μεταθέσεις.

Ἐνταῦθα ἐκτίθεται α' τὸ διάγραμμα τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μεταθέσεων τῶν n ἁπλοῶν γραμμάτων· τούτῳ τὸ διάγραμμα τῆς συμπλοκῆς γραμμάτων, εἰς ἣν ἕκαστον μὲν στοιχεῖον περιέχει τόσα ὅσα εἶναι καὶ τὰ πρὸς μεταθέσει γραμματα, λαμβάνονται δὲ τὰ στοιχεῖα τῆς συμπλοκῆς, ἰάν θέσωμεν ὅλα τὰ γράμματα τὸ ἐν κατόπιν τοῦ ἄλλου, καὶ ἄλλα ἔσμεν καθ' ἑλίου τοὺς δυνατοὺς τρόπους τῆς τάξεως αὐτῶν. β') Τὸ διάγραμμα τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μεταθέσεων τεσσάρων γραμμάτων ἐκ τῶν ὁποίων δύο εἶναι διάφορα. γ') Τὸ διάγραμμα τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μεταθέσεων τεσσάρων διαφόρων γραμμάτων. δ') Τὸ διάγραμμα τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μεταθέσεων τεσσάρων γραμμάτων, ἐκ τῶν ὁποίων τρία μόνον εἶναι διάφορα. ε') Τὸ διάγραμμα τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μεταθέσεων πέντε γραμμάτων, ἐκ τῶν ὁποίων τρία μόνον εἶναι διάφορα. ζ') Τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μεταθέσεων ἑξ γραμμάτων, ἐκ τῶν ὁποίων δύο μόνον εἶναι διάφορα. η') Τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μεταθέσεων πέντε γραμμάτων, ἐκ τῶν ὁποίων τέσσαρα εἶναι διάφορα. θ') Τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μεταθέσεων ἑξ γραμμάτων, ἐκ τῶν ὁποίων τρία εἶναι διάφορα.

Ἀκολουθῶς δίδεται ὁ γενικὸς τύπος τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μεταθέσεων N διαφόρων ἀντικειμένων. Πρὸς δὲ ὁ τύπος διὰ τὴν περίπτωσιν, καθ' ἣν μεταξὺ τῶν δεδομένων ἀντικει-

μένων εἶναι πολλὰ ἴσα· τούτοις ὁ γενικὸς τύπος τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μεταθέσεων τῆς συζεύξεως, εἰς ἣν εἰσέρχονται τὰ γράμματα $\alpha \beta \gamma \delta \dots$, ἕκαστον τῶν ὁποίων ὑφίσταται εἰς τὴν δύναμιν $\lambda, \mu, \nu, \pi, \dots$. Οἱ τύποι οὗτοι ἐφαρμόζονται ἐπὶ 23 διαφόρων παραδειγμάτων πρὸς ἔρεσιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μεταθέσεων τῶν διαφόρων συζεύξεων ἑπονται 4 διάφορα προβλήματα.

Μεταβολαί.

Ἐνταῦθα πρόκειται περὶ τῆς μεταθετικῆς συζεύξεως, τούτοις περὶ τοῦ πῶς προσδιορίζεται ὁ ἀριθμὸς τῶν συζεύξεων ἀνὰ 2, 3, 4, ..., n , μὲν τῶν ἀριθμῶν τῶν διαφόρων ἀντικειμένων. Οὗτος δὲ σύγκειται ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μεταθέσεων ἀνὰ 2, 3, 4, ..., n τῶν μὲ ἀντικειμένων καὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν συνδυασμῶν τῶν αὐτῶν ἀντικειμένων ἑαυτοὺς συναπομεινῶν ἀνὰ 2, 3, 4, ..., n .

Ἐφαρμογὴ τούτων γίνεται ἐπὶ τῆς λύσεως 3 προβλημάτων. Προτείνονται πρὸς ἄσκησιν 21 προβλήματα διάφορα ἐπὶ τῶν συνδυασμῶν τῶν μεταθέσεων, τῶν μεταβολῶν καὶ τοῦ ὑπολογισμοῦ τῶν πιθανοτήτων πρὸς λύσιν.

Περὶ ἐκθετικῶ ἀριθμοῦ.

ὑπὸ τὸν τίτλον τούτον ἐκτίθενται αἱ τέσσαρες θεμελιώδεις πράξεις ἐπὶ τῶν ἀλγεβρικῶν ἐκφράσεων, εἰς ἃς οἱ ἐκτίθεται εἰς γράμματα αἰοὶ. Δύναται δὲ ν' ἀποτελέσῃ συστηματικὸν μάθημα ἀλγέβρας.

Περὶ δυνάμεων.

Ἐνταῦθα δίδεται τὸ διάγραμμα τῶν διαδοχικῶν δυνάμεων τοῦ διωνύμου $(a+b)$ ἀπὸ τῆς 1^{ης} μέχρι τῆς 11^{ης} δυνάμεως καὶ ἐξ ἀναλογίας τίθεται ὁ νόμος καθ' ὃν σχηματίζονται οἱ συντελεσταὶ καὶ οἱ ἀρῆται εἰς τὰς διαδοχικὰς ταύτας δυνάμεις, καὶ ἡ τέλος παρατίθεται ὁ γενικὸς τύπος τοῦ ἐκφράσματος τοῦ διωνύμου $(a+b)$ εἰς τὴν n δύναμιν.

Ἡ δὲ ἀπὸδείξις τοῦ διωνύμου γίνεται καὶ διὰ τῶν πρώτων, δεύτερας, τρίτης, 4^{της}, ..., τάξεως, ὡς ἐξῆς. Εἰς τὸ διάγραμμα τῶν διαδοχικῶν δυνάμεων τοῦ διωνύμου δι' ἀπλῆς ἐπιχωρήσεως ἐξάγεται, ὅτι οἱ συντελεστοὶ τῶν κατὰ καθετόν πρώτων ὄρων ἀποτελοῦσι πρῶτον τῆς πρώτης τάξεως, ἥς ὁ

τελευταίος ὅρος θέλει ἀποτελέσει ἀναντιρρήτως τὸν συνεργόν τοῦ πρώτου ὅρου τοῦ γενικοῦ τύπου. Οἱ συνεργοὶ τῶν κατὰ κάθετον δευτέρων ὄρων, ἐν τῷ διαγράμματι, ἀποτελοῦσι πρῶτον τῆς δευτέρας τάξεως, ἧς ὁ τελευταῖος ὅρος θέλει ἀποτελέσει τὸν συνεργόν τοῦ δευτέρου ὅρου τοῦ γενικοῦ τύπου· οἱ συνεργοὶ τῶν τρίτων ὄρων ἐν τῷ διαγράμματι σχηματίζουσι πρῶτον τῆς τρίτης τάξεως, ἧς ὁ τελευταῖος ὅρος θέλει ἀποτελέσει τὸν συνεργόν τοῦ τρίτου ὅρου τοῦ γενικοῦ τύπου, καὶ ἐν γένει οἱ συνεργοὶ τῶν ν^{ων} ὄρων ἐν τῷ διαγράμματι σχηματίζουσι πρῶτον τῆς ν^{ης} τάξεως, ἧς ὁ τελευταῖος ὅρος θέλει ἀποτελέσει τὸν συνεργόν τοῦ ν^{ου} ὅρου τοῦ γενικοῦ τύπου τῆς ἀναπτύξεως τοῦ ὅρου. Ἡ ἀπόδειξις αὕτη, ὡς βλέπομεν, ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς εὐρέσεως τοῦ τελευταίου ὅρου πρῶτον ἀνηκούσης εἰς τινὰ τάξιν. Ὁ τελευταῖος δὲ ὁὗτος ὅρος προσδιορίζεται ἐνταῦθα, ἐκ διαδοχῆς, ἐν τῶν ὄρων τῆς σχετικῆς πρῶτον τῆς ἀποκλειστικῆς ὑπὸ τῶν συνεργῶν τῶν κατὰ κάθετον ὄρων τοῦ διαγράμματος.

Ἀκολουθῶς ἡ ἐκτύλιξις τοῦ δυνάμει μετασχηματίζεται εἰς γινόμενον δύο παραγόντων, πολλαπλασιαζομένου καὶ διαιρουμένου συγχρόνως ἑκάστου ὅρου τῆς ἀναπτύξεως, ἀπὸ τοῦ δευτέρου ὅρου γενομένης ἀρχῆς, διὰ τοῦ πρώτου ὅρου τοῦ δυνάμει, ὑφουμένου εἰς δύναμιν δεικνυομένην ὑπὸ τῆς τάξεως, ἣν κατέχει ἐν τῇ ἀναπτύξει ὁ εἰς τὴν πράξιν ταύτην καθυποβαλλόμενος ὅρος. Ὁ εἰς τῶν δύο τούτων συνεργῶν εἶναι ὁ πρῶτος ὅρος τοῦ δυνάμει ὑφουμένου εἰς τὴν δύναμιν τοῦ ἐκθέτου τοῦ δυνάμει, ὁ δὲ δεύτερος παράγων εἶναι σειρὰ, τῆς ὁποίας πρῶτος μὲν ὅρος εἶναι ἡ μονάδα, οἱ δὲ ἐξῆς ὅροι γίνονται ἐκ διαδοχῆς, ἐὰν πολλαπλασιασώμεν τὸν ἐξῆς ἡγούμενον ἐπὶ τὸ γινόμενον δύο παραγόντων, ἐκ τῶν ὁποίων ὁ μὲν εἶναι πάντοτε τὸ κλάσμα, τοῦ ὁποίου ἀριθμητὴς εἶναι ὁ δεύτερος ὅρος τοῦ δυνάμει καὶ παρονομαστής ὁ πρῶτος τοῦ αὐτοῦ, ὁ δὲ μεταβλητὸς καὶ εἰς μὲν τὸν δεύτερον ὅρον ἐκθέτης τοῦ δυνάμει, εἰς δὲ τὸν τρίτον ὅρον, τὸ ἥμισυ τῆς διαφορᾶς μεταξύ τοῦ ἐκθέτου τοῦ δυνάμει καὶ τῆς μονάδος· εἰς δὲ τὸν τέταρτον ὅρον, τὸ τέταρτον τῆς διαφορᾶς μεταξύ τοῦ αὐτοῦ ἐκθέτου καὶ τοῦ 2· καὶ οὕτω καθεξῆς.

Διὰ τοῦ μετασχηματισμοῦ τοῦ ἐκτύλιγματος τοῦ δυνάμει εἰς γινόμενον δύο παραγόντων ἀνάγεται εὐκόλως ἐν δυνάμει

εἰς οἰκονομικὴν δύναμιν, ὅτων τῶν ὄρων τοῦ δυνάμει ἀπλῶν ἢ συνθέτων μὲ συνεργούς, ἢ εἰς δυνάμεις ὑφουμένων, καὶ θετικῶν, ἢ ἀρνητικῶν, ἵπνεται ἐφαρμογαὶ εἰς τέσσαρα παραδείγματα.

Ἀκολουθῶς, διὰ τῆς μεθόδου τῶν ὁρίστων συντελεστῶν, καταδεικνύεται ὅτι τὸ ἐκτύλιγμα τοῦ δυνάμει ὁρίσται καὶ καθ' ἡν περίπτωσιν ὁ ἐκθέτης τῆς δυνάμει αὐτοῦ ἦναι ἀρνητικὸς, ἀκέραιος ἢ κλασματικὸς.

Ἀκολουθῶς τὸ ἐκτύλιγμα τοῦ δυνάμει τίθεται ὑπὸ ἀπλουστέρων μορφῶν, ἐφ' ἧς ἐφαρμόζονται 2 παραδείγματα ἐπὶ τῶν δυνάμεων καὶ τῆς ἐξαγωγῆς ρίζης τῶν ἀριθμῶν. Πρὸς τούτοις ἀναφέρονται ἐφαρμογαὶ διὰ τὴν ἐξαγωγὴν τῆς τετραγωνικῆς καὶ κυβικῆς ρίζης τῶν ἀλόγων ἀριθμῶν.

Περὶ τὸ τέλος τοῦ χειρογράφου ἐκτίθενται 35 μερικὰ προβλήματα πρὸς ἀσκήσιν προτεινόμενα. Τὰ περὶ συνδυαστικῆς ἀναλύσεως καὶ περὶ δυνάμεων, ἐν τῷ χειρογράφῳ παραγματούμενα, ἐπιτυχῶς δύνανται νὰ χρησιμοποιηθῶσι πρὸς συμπλήρωσιν τῶν ὅσων ἀναφέρονται ἀπὲρ Συνδυασμῶν· εἰς τὰ στοιχειώδη συγγράμματα τῆς Ἀλγέβρας, ἅτινα ἀπὸ τῆς ἐκδομῆς μονομερούς, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, τὴν ἀπὸ τῶν τῶν τύπου τοῦ δυνάμει.

Ἐκ τῆς λεπτομεροῦς ἐκθέσεως τῶν ἐν τῷ χειρογράφῳ περιεχομένων καὶ τῶν ἐπισυνημένων ἡμετέρων κειμένων, αἵτινες εἰς οὐδὲν ἄλλο ἀποβλέπουσιν ἢ εἰς τὴν ὅσον οἶον τε διαρρυθμίσιν τῶν ἐν αὐτῷ ἀναφερομένων ἀνωτέρων θεωριῶν, πρὸς ὅρεος τῶν ἐν τοῖς Γυμνασίοις μαθητευομένων, γίνεται ὅλον ὅτι ἡ Κιβωτὸς Μαθηματικῶν Προβλημάτων ἐμπεριέχει ὕλην σημαντικὴν καὶ ποικίλην, στοιχειώδη καὶ ἀνωτέραν, ἥτις ἐστὶ πρὸς ὅρεος διὰ τὴν σπουδαζούσαν νεότητα.

Φρονῶ δὲ ὅτι εὐχῆς ἔργον θέλουσιν ἐκτελεσθῶσι τὰ ἀξιότιμα μέλη τῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπιλαμβάνοντα, ὅσον τάχιστα, τῶν πρὸς τὴν ἐκτύπωσιν τοῦ χειρογράφου ἀναγκασιούτων μέτρων, κατὰ τοσοῦτον ἅλλοι καθύστερον τὸ χειρόγραφον δὲν ἐκπρωπεῖ τὸ ροητικὸν κεφάλαιον ἀνδρὸς ἀπολαμβάνοντος, κατὰ τὸ ἅλλοι ἦ ἦτον, τῶν πρὸς τὸν ἐλεύθερον βίον σχετιζομένων ἀγαθῶν, ἀλλ' ἀνδρὸς τοῦ ὁποῦ ἡ ἀνθρωπίνος δικαιοσύνη ἐστέρηται πᾶν ἐπὶ δικαιοσύνην, ὅτι καὶ ἐπὶ πανταετίας στερεοῖται σὺν τῇ προσωπικῇ αὐτοῦ ἐλευθερίᾳ τὸν ἐλεύθερον βίον, τὸν μιστὸν παρδότητος, χρυσῶν ὀνει-

ρων, πάθων καὶ ἐλπίδων, περιορίσασα τὸν κύκλον τῆς ἐνεργείας του ἐν τῷ ζοφερῷ καὶ ψυχρῷ χώρῳ τῆς εἰρητῆς.

Ἡ Κιβωτὸς Μαθηματικῶν Προβλημάτων ἀρριεοῦται ἐν εἰδει προβλήματος εἰς τὸν παρ' ἡμῖν προσφιλέ καὶ μεγάλου ὁμογενῆ κύριον Γεώργιον Ζαρίφην, πρὸς ὃν ἐκ τῆς εἰρητῆς τῆς κεντρικῆς Ἀστυνομίας Κωνσταντινουπόλεως ὁ συγγραφέας αὐτῇ κύριος Ἀθανάσιος Δημητριάδης ἀποτίνεται οὕτως· «Ὑμῖν τοῖνον, φιλογενέστατε καὶ φιλκνήμωπότατε πᾶνερ, ἀνατίθηναι ταυτηνὴ τὴν Κιβωτόν, καὶ ὑμεῖς ἀποδείξατε αὐτῇ εὐμενῶς, ὡς ὁ ἡβασιλεὺς τῶν Περσῶν ἀπεδείξατο ποτε τὸ ἄλδωρ ἀπὸ τῶν χειρῶν τοῦ χωρικοῦ, μνηστῆρας, οἱ τὸ μὲν σῶμα θνητὸν ἄπαντες ἔχοντες, κατὰ δὲ τὴν εὐδοξίαν καὶ τοὺς ἐπαύρους καὶ τὴν γῆμην τὴν τῷ χρόνῳ συμπαρακαλοῦσαν ἀθαρσίας μεταλαμβάνοντες, ὧν ἄξιον ὀρεγομένους, καθ' ὅσον νοοῖ τὲ ἐσμεν, ὁτιοῦν πάσχειν, καὶ ἔσται ἠβέβαιος ὅτι, ὅταν ἔλθῃ τὸ πεπρωμένον τέλος, κείσεσθε μετὰ μνήμης, τὸν αἰετὸν χρόνον ὠμονόμενοι καὶ θαυμαζόμενοι παρὰ τῶν μεταγενεστέρων διὰ τὴν εἰς ἐκδόσεις χορηγῶν βιβλίων χρηματικὴν ὑμῶν δαπάνην, κατὰ πάντα φανέντες ἐφάμιλλοι τῇ αἰοιδίῳ καὶ πανυμνήσῳ ἐκείνῃ Ὑσσιμαίᾳ Ἀδελφότητι καὶ τῷ ἀειμνήστῳ Καπλάνῳ ἐξ ἀτιθαλοῦς καὶ ραδινῆς ἡλικίας.»

Ἐν Κων/πόλει, τῇ 25 Ἀπριλίου 1877.

Ὁ εἰσηγητὴς τῆς Ἐκπαιδευτικῆς

Ἐπιτροπῆς

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ.

ΠΡΑΚΤΙΚΑ.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΥΟΑ'.

Εκτακτος/.

Τῇ 10 Μαΐου 1876.

Προεδρεύοντος τοῦ κ. Γ. Α. Αριστοκλέους.

Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν καὶ ἐπιθέσειν τῶν πρακτικῶν δύο προηγουμένων συνεδριάσεων ὁ κ. Γ. Α. Αριστοκλῆς, εὐχαριστῶν τὰς μέλεις ἐπὶ τῇ ἐκλογῇ αὐτοῦ ὡς προέδρου τοῦ Συλλόγου, ἐλβετοῦ τὰδε.

«Τιμηθεὶς ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου ὑπὸ τοῦ ὑπάτου τῶν λειτουργημάτων αὐτοῦ, ἐδειλίασα τὸ πρῶτον, ἀναλογισάμενος ὅπως αἱ παρῶσαι περιστάσεις εἰσὶν ἀδέξιοι πρὸς πραγματοποιήσιν ἀγαθῶν βουλευμάτων· οὐχ ἥττον συνευδὼς τὴν ἐρώτησιν τοῦ καθήκοντος, ἀνέλαθον τὴν ἐπιβληθεῖσάν μοι ἐντολήν, εἰς οὐδὲν ἕτερον θαρρῶν μετὰ τὴν θεῖαν ἀντίληψιν ἢ εἰς μόνον τὴν ὑποθυμῶν συνδρομὴν πάντων τῶν τοῦ Συλλόγου ἀξιοτίμων μελῶν. Οὐδόλως περὶ ταύτης ἀμφισβάλω, ἐφ' ὅσον ἀπὸ ταύτης τῆς ἰστέρας μὲ περικυκλοῦσιν ἐν τῇ προεδρικῇ ἰδρῶ ἀνδρες, οὐς ἀγαπῶ καὶ τὰ μέλιστα ἐκτιμῶ· γενναιοῦμαι πρὸς τὸ ἔργον ἐφ' ὅσον ἀνδρες φιλοπονοῦν καὶ πολυμαθεῖς ἀπαρτίζουσι τὰς ἐπιτροπὰς, αἰτίνες εἰσιν αἱ θεμέλιοι αὐτοῖ τοῦ Συλλόγου. Ἐπὶ τούτοις ἐνθόδοι πιστεύω ὅτι ἀπολαύω καὶ τῆς εὐνοίας πάντων ἐν γένει τῶν μελῶν καὶ τῶν ἄλλων φιλοπονῶν ὁμογενῶν. Ταῦτα διακινούμενος αἰσθάνομαι τὸν ζυγὸν τοῦτον χρηστὸν καὶ τὸ φορτίον ἱλαρόν.

«Ἐὰν δὲ μοι ἐπιτρέπτε, φίλοι συλλειτουργοὶ καὶ ἀδελφοί, ἵνα ὑποβάλλω ὑμῖν καὶ τινα παράκλησιν, αὕτη ἐστὶν ἡ τῆς συμ-
πνοίας καὶ τῆς ἀγάπης. Τοῦτο, κατ' ἐμὲ, ἐστὶ τὸ πλουσιώτερον κεφάλαιον πρὸς εὐδωσιν καὶ προαγωγὴν τοῦ Συλλόγου. Ἀγαπῶμεν ἀλλήλους, κατὰ χώραν ὅσων ἐκαστος τὰ τυχόν ἀμαρτήματα καὶ τὰς ἀσθε-

νείας τοῦ πλησίον, καὶ αἰέποτε συμπαγεῖς διατελώμεν.

«Πρὸς τῇ κοσμοπολίτιδι ταύτῃ ἀρετῇ σχῶμεν καὶ τὴν ἀκριβῆ τοῦ καθήκοντος ἡμῶν συνείδησιν· οὐδὲν γὰρ τούτου ἱερώτερον· ἡ τοῦτο ἐκπλήρωσις ἔστω τὸ κυριώτερον τῶν ἡμετέρων μελημάτων. Εἴπερ τὰς δύο ταύτας ἀρετάς κατέχωμεν, οὐδ' ἐγὼ ὁ ἐλάχιστος οὐδ' οἱ ἄλλοι κοσμητόρες οὐδ' αἱ ἐπιτροπαὶ καὶ τὰ λοιπὰ τῶν μελῶν ὀλιγορήσομεν τῆς ὀφειλῆς ἡμῶν. Αἱ συνεδριάσεις τοῦ Συλλόγου ἔσονται τακτικαὶ καὶ πολυμελεῖς· αἱ ἀγορευταὶ πολλοί· τὸ προεδρεῖον πάντοτε πλη-
ρὸς, καὶ αἱ ἐπιτροπαὶ ἀκάματοι καὶ φερίπο-
ροι. Ἐὰν οὕτω πρὸς τὰ συμφέροντα τοῦ Συλλόγου προσπερωμεθα, τότε μόνον δικαιούμεθα ἵνα καὶ τὸν ἔθνικόν ὄψοιεν ἐλπίζομεν· τότε ὅπερ ἀνέλθομεν λειτουργήμα ἀξιώματα ὅν-
τως ἡμῖν γενήσονται. Καὶ ἐν τῇλει τοῦ Συλλογικοῦ ἔτους εὐχάρουσι παρελάσαντες, ἐὰν θεὸς δῶ, δώσομεν ἀποσώπῳ τὰς εὐχὰς ἐν τῇ ἐπετείῳ ἑορτῇ. Ἐν τοιούτων ἀγαθῶν ἐμ-
ποροῦμενοι φρονημάτων καὶ διαβίσεων προβό-
μεν μετὰ θάρρους καὶ ἐλπίδος· διότι αἰσχρὸν ἄδρῶν τε μένειν, κενεὸν τε νέεσθαι.»

Μετὰ τὸ πέρας τῆς προσλαλήσεως τοῦ κυρίου προέδρου ὁ λόγος δίδεται τῷ κ. Γεν. Γραμ-
ματεῖ, ὅστις ἀναγινώσκει τὴν ἀλλήλογραφίαν τοῦ Συλλόγου.

Ἐἴτα ὁ κ. πρόεδρος ἐκτιμῶν τὸν ζῆλον καὶ τὴν προθυμίαν μετ' ὧν ὁ κ. Ὁδ. Ἰάκωμος ἐφ-
τάσθη ἐν τῇ Ἐκπαιδευτικῇ Ἐπιτροπῇ, προ-
τείνει ἵνα ἀποτελῇ μέλος καὶ τῆς Φιλολο-
γικῆς Ἐπιτροπῆς. Ἡ πρότασις τοῦ κυρίου Προέδρου τεθείσα εἰς ψηφοφορίαν ἐγένετο
καμψυφρεῖ παραδεικτῇ.

Μετὰ ταῦτα ὁ κ. Πρόεδρος ἐκφράζει τὴν
βαθεῖαν αὐτοῦ λύπην ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ
δοιδίου Εὐγενίου τοῦ Ξεροποταμηνίου, δια-
κεκριμένου τῆς Ἐκκλησίας ἀνδρὸς καὶ ἐπι-
τίμου τοῦ Συλλόγου μέλους.

Ὁ κ. Πρ. Βασιλίδης, τὸ αὐτὸ ἐκφράζων αἰ-

σθημα, προσέθηναι ὅτι τὸ ὄνομα τοῦ μακαρίου Εὐγενίου παρέσκει αὐτῷ ἀρμονικῶν ἐν μνησθῇ ὑποθέσει σχετιζομένης τῷ Συλλόγῳ. Ὁ μακαρίτης Εὐγένιος, λέγει ὁ κ. Βασιλάδης, κατὰ τὸ 1863 ἔσπευσεν νὰ ἔλθῃ εἰς ἐπικουρίαν τοῦ Συλλόγου ἀναδεχόμενος τρία διαγωνίσματα ἐκ τούτων ἐχορήγησε μόνον τὸ ἐν, τὰ δὲ λοιπὰ δύο, ἐξ 150 ὁλλανδικῶν φλωρίων ἑκάστω, μένουσιν εἰσεῖτι ἀνεκτίλεσθαι καὶ ἂν δι' ἡκουσεν, ὁ μακαρίτης ἀποθησαύκων ἀφείρωσε τὴν βιβλιοθήκην αὐτοῦ εἰς τὸν Συλλόγον. Κατὰ συνέπειαν προτείνει ἵνα εἰσδοποιηθῇ περὶ τούτου ὁ ἐνταῦθα ἀδελφός αὐτοῦ ἐν ἐκείνῃ δὲ περιπτώσει, ἡ Α. Θ. Παναγιώτης ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης. Ὁ κ. Πρόεδρος ἐκφράζει τὰς εὐχαριστίας αὐτοῦ πρὸς τὸν κύριον Βασιλάδην ἐπὶ τῇ πληροφορίᾳ ταύτῃ καὶ ἐκκαλεῖται ὅτι θέλουσι ληρῆς πάντα τὰ πρὸς τὸν ἐκτελέσθαι μέτρα.

Εἶτα ὁ κ. Ἐμμανουὴλ Ἰωαννίδης ἀνέγνω συνέχειαν τῆς Περὶ ἀνατροπῆς πραγματείας αὐτοῦ, μετὰ τὸ πέρας τῆς ὑποίας, οὐδενὸς αἰτησάμενον τὸν λόγον, ὁ κ. Πρόεδρος, ἐκφράζει εὐχαριστίας πρὸς τὸν κ. Ἰωαννίδην ἐπὶ τῇ ἀξιολογῇ αὐτοῦ Πραγματείας διαλύει τὴν συνεδρίαν.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΥΟΒ.

(Ἑκτακτος).

Τῇ 17 Μαΐου 1876.

Προεδρεύοντος τοῦ κ. Ἰω. Ἀριστοκλέους.

Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν καὶ ἐπιψήφισιν τῶν πρακτικῶν τῆς προηγουμένης συνεδριάσεως ὁ κ. Γεν. γραμματεὺς ἀναγινώσκει τὴν ἀλληλογραφίαν τοῦ Συλλόγου.

Εἶτα δι' ἀγγέλλει τὴν προσφορὰν τοῦ Καρποφίλου καὶ τῆς λογοδοσίας τοῦ ἐτους 1875 τοῦ Φιλεκαπιδευτικοῦ Συλλόγου Θεσσαλονικέως.

Εἶτα ὁ λόγος δίδεται τῷ κ. Ἐμμανουὴλ Ἰωαννίδῃ, ὅστις ἀναγινώσκει συνέχειαν καὶ τέλος τῆς Περὶ ἀνατροπῆς πραγματείας αὐτοῦ. Μετὰ τὸ πέρας αὐτῆς ὁ κ. Πρόεδρος ἐκφράσας αὐτῷ εὐχαριστίας, διαλύει τὴν συνεδρίαν.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΥΟΓ'.

(Τακτική).

Τῇ 31 Μαΐου 1876.

Προεδρεύοντος τοῦ κ. Ἰω. Ἀριστοκλέους.

Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν καὶ ἐπιψήφισιν τῶν πρακτικῶν τῆς προηγουμένης συνεδριάσεως ὁ κ. Γεν. γραμματεὺς ἀναγινώσκει τὴν ἀλληλογραφίαν τοῦ Συλλόγου.

Ἀκολούθως ἀγγέλλει τὰς ἐξῆς προσφορὰς βιβλίων.

1) Τοῦ κ. Κόντου, προσφέροντος τὸ Ε' τεῦχος τοῦ Φιλολογικοῦ αὐτοῦ περιοδικοῦ ὁ λόγος Ἐρμῆς.

2) Ἀκαδημίας Στανισλάου Ἀπάντησις τοῦ προέδρου αὐτῆς πρὸς τοὺς δεκτοὺς γενομένους ὡς μέλη κ. κ. Michel καὶ Renauld. Ἀκολούθως ἀγγέλλεται τὸ πρῶτον ὡς τακτικὸν μέλος τοῦ Συλλόγου ὁ κ. Ἰάκωβος Ἀρτεμιζίδης, προτεινόμενος ὑπὸ τῶν κ. κ. Ἰω. Ἀριστοκλέους, Μ. Πανταζῆ καὶ Ἰω. Ἀλμπέρτη.

Εἶτα ὁ κ. Πρόεδρος φέρει εἰς γνώσιν τοῦ Συλλόγου, ὅτι κατὰ προηγουμένην πρόσκλησιν συνήλθον ἐν τῇ αἰθυσῇ τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου τὰ προεδρεῖα τῶν κυριωτέρων ἐνταῦθα φιλεκαπιδευτικῶν σωματείων, εἰς ἃ ὑπέβλεπε πρότασιν περὶ ἐκφράσεως συγχαρητικῶν ἐν μέρους τῶν κεντρικῶν Συλλόγων καὶ Ἀδελφότητων πρὸς τὴν Α. Μ. τὸν νέον Σουλτάνον Μουράτ τὸν Β' ἐπὶ τῇ εἰς τὸν θρόνον ἀναβῆναι αὐτοῦ. Ἀκολούθως, τῆς προτάσεως αὐτοῦ δεκτῆς γενομένης, ἐπιτροπὴ ἐξ εἰκοσι καὶ δύο μελῶν συγκαμένη ἐξελέγη, προσφώνημα ἐκ συγχαρητικῶν ἐνεκρῆθη. Τὸ δὲ παρελθὸν σάββατον ἀναφορὰ ἐπεδόθη τῇ Α. Υ. τῷ μεγάλῳ βέλῳ, καὶ ἔλ' εἰσεῖτι δὲν ὤρισθη ἡ ἡμέρα τῆς παρουσίας.

Τὰ δὲ πρακτικὰ τῆς ἐν λόγῳ συνεδριάσεως ἔχουσιν ὡς ἐξῆς.

Μαΐου 24 1876.

Προεδρεύοντος τοῦ κ. Ἰω. Ἀριστοκλέους.

Παρόντων τῶν Προεδρείων τῶν κυριωτέρων ἐνταῦθα Συλλόγων καὶ Ἀδελφότητων, ὁ τοῦ Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου Πρόεδρος κ. Ἰω. Ἀριστοκλῆς ὑποβάλλει πρότασιν περὶ

ἐκφράσεως συγχαρητηρίων ἐκ μέρους τῶν ἐν-
ταῦθα φιλικοπαιδευτικῶν σωματείων πρὸς
τὴν Α.Μ. τὸν νέον Σουλτάνον ἐπὶ τῇ εἰς τὸν
θρόνον ἀναρρήσει αὐτοῦ. Τῆς προτάσεως ταύ-
της δευτὴς γενιότης, προσώνημα κατὰ λ-
ήλην, τῆς παλαιᾶς συνταγῆς ὑπὸ τοῦ κ.
Γω. Δ' Αριστοκλούς παμφηφει ἐνεκρίθη, ἔχον
ὡς ἐξ ἧς

«Μεγαλειώτατε !

«Ἐπὶ τῇ λαοπροβῆτῳ ἀναβάσει τῆς Υ. Α.
Μεγαλειότητος ἐπὶ τοῦ θρόνου τῶν ἐνδόξων
Αὐτῆς προγόνων καὶ ἡμεῖς οἱ ἐλάχιστοι Αὐ-
τῆς θεράποντες, τιμωμένοι διὰ τῆς ἀντι-
προσωπείας τῶν ἐν τῇ Οὐκμ. Αὐτοκρατορίᾳ
κεντρικῶν ἑλλήνων ἐκπαιδευτικῶν σωματείων,
τολμῶμεν ἵνα ἐμπανισθῶμεν ἑνώπιον Αὐτῆς,
ὅπως ἐν ὀνόματι αὐτῶν καταβίσωμεν τὰ βα-
θεῖα ἡμῶν σεβάσματα καὶ τὴν ἀρετὴν τῆς
καρδίας ἡμῶν χαρῶν καὶ ἐνδόμυχον χαί-
λασιν ἐκδηλώσωμεν.

«Τὰ ἑλληνικά γράμματα, Μεγαλειώτατε,
ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων τῇ ἐκπολιτι-
στικῇ αὐτῶν ἰσχυρῇ πάντοτε καὶ πανταχού
ἐπ' ἀγαθῇ ἐπιδιδάσκοντα, ὑπὸ τῇ τῶν φιλομα-
σῶν Χαλιφῶν ἐξετιμήθησαν καὶ ἐπὶ τῶν ἐνδό-
ξων ἀποτόνουν τοῦ Ὁσμάν οὐκ ἐπαύσαντο
λειτουρgeoῦντα. Ἠδὴ δὲ ὑπὸ τὴν ἀμφιλαρῇ
αἰγίδα τῆς Υ. Α. Μεγαλειότητος τυθήμενα,
πεποιθμεν ὅτι ἀέριστε τῆς Αὐτοκρατορι-
κῆς Σου προστασίας ἀπολαύσουσι καὶ εἰς τὴν
πνευματικὴν τῆς κοινῆς ταύτης πατρίδος ἀ-
ναγένηνσιν τῇ ὑψηλῇ Σου εὐδοκίᾳ τελεσφό-
ρως συντελέσουσιν.

«ὑπὸ τοιούτων πόθων καὶ ἀγαθῶν προσ-
δοκιῶν πεπιληρωμένοι ἐκ βέλους ψυχῆς Σοὶ
προσφωνοῦμεν Ἀζῆς ἐπὶ μάλιστα ἐπὶ τοῦ
Αὐτοκρατορικοῦ Σου θρόνου, Σιπτι Ἀναξ.»

Ἀκολουθοῦν οἱ Σύλλογοι προέβησαν εἰς τὴν
ἐκλογὴν τῶν μελῶν τῆς ἐπιτροπῆς τῆς μετα-
θεσμένης παρὰ τῇ Α. Μεγαλειότητι. Ὡς
τοιοῦτοι δὲ ἐξελέγησαν οἱ κ.κ. Γω. Ἀριστο-
κλούς, Δ. Σαματινίδης καὶ Κ. Ἀνθόπουλος
ἐκ μέρους τοῦ Ἑλληνικοῦ Φιλόλογ. Συλλό-
γου. Οἱ κ. κ. Πρ. Βασιλίδης καὶ Δ. Μαλλιά-
δης ἐκ μέρους τοῦ Ἑπαιωτικοῦ. Οἱ κ. κ. Ἀ-
κατος καὶ Ἡρώιδης ἐκ μέρους τοῦ Θεσσαλι-
κοῦ. Οἱ κ. κ. Ζ. Ζωγράφος καὶ Σ. Βουτράς
ἐκ μέρους τοῦ Ὀρχικιοῦ. Οἱ κ. κ. Ν. Ζαρίφης
καὶ Ἀλ. Πασατζῆς ἐκ μέρους τῆς Ἑλληνικῆς
Φιλομουσοῦ Ἑταιρίας ἢ «Παλλὰς». Οἱ κ. κ.
Σπ. Μαυρογένης καὶ Ἀλ. Ζωγράφος ἐκ μέρους

τοῦ ὑπὲρ τῆς γυναικείας παιδείσεως Συλλό-
γου. Οἱ κ. κ. Κ. Καλλιμάδης, Χρ. Χ. Χρήστου
καὶ Βλ. Γαβριηλίδης ἐκ μέρους τῆς «Ἐπιο-
κρήνης». Οἱ κ. κ. Εὐαγ. Μισσηλίδης καὶ Ν.
Σουλίδης ἐκ μέρους τῆς «Μ. Ἀσίας». Οἱ κ. κ.
Κ. Θωμαΐδης καὶ Ζ. Κλεάνθης ἐκ μέρους τῆς
Μακεδονικῆς Ἀδελφότητος. Οἱ κ. κ. Γκακούπ
ἐρέντης καὶ Παπαζογλοῦς ἐκ μέρους τῆς Κα-
παδοκικῆς Ἀδελφότητος.

Ἐπὶ τούτοις οὐδεμίαν ἄλλην προτάσεως
ὑπαρκοῦσας, διαλύεται ἡ συνεδρίασις.

Ὁ Πρόεδρος

Γω. Δ. ΑΡΙΣΤΟΚΛΕΗΣ.

Ὁ εἰδ. γραμματεὺς

Π. ΠΑΠΑΡΡΟΥΣΗΣ.»

Εἶτα ὁ λόγος δίδεται τῷ κ. Μ. Παρνακίᾳ,
ὅστις ἀναγινώσκει «Παρατηρήσεις τινὰς εἰς
τὴν ἱστορίαν τῶν Πατριαρχῶν Κων/πόλεως
κατὰ τὸ 1676 -1689».

Μετὰ τὸ τέλος τοῦ ἀναγνώσματος τοῦ κ.
Μ. Παρνακίᾳ, οὐδενὸς αἰτησάμενον τὸν λόγον,
ὁ κ. Πρόεδρος εὐχαριστεῖ αὐτὸν ἐκ μέρους τοῦ
Συν. λόγου ἐπὶ τῇ σειρά τῶν ἀναγνωσμάτων,
ἢν τοσοῦτον φιλοπόνους ἐποίησαντο. Ἀγγέλ-
λων δὲ τὴν ἐνεκὴν τοῦ θέρους διακοπὴν τῶν
τακτικῶν τοῦ Συλλόγου συνεδριάσεων, κη-
ρύττει τὴν ἑξῆς τῆς συνεδριάσεως.
(Ἰδὲ συνεδριάσιν ΥΟΔ).

Ἡ ἐπιτροπὴ, ἢν ὁ Σύλλογος ἐξελέξατο ὅ-
πως συγχρῇ τῇ Α. Μ. τῇ Βασιλειᾷ Αὐ-
τοκράτορι ἐπὶ τῇ ἐνταύθα ἀρίξει αὐτοῦ, προ-
ερῶννης διὰ τοῦ κ. Προέδρου τάδε.

«Μεγαλειώτατε !

«Ἐπιτετραμμένοι παρὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ
Φιλ. Συλλόγου περιστάμεθα σήμερον ἐνώπιον
τῆς Αὐτοκρατορικῆς Σου Μεγαλειότητος, τῇ
ὑψηλῇ Αὐτῆς εὐδοκίᾳ, ὅπως ὑποβλέψωμεν
Αὐτῇ τὰς ὑποκλινέας προσήσεις καὶ τὰ βα-
θεῖα αὐτοῦ σεβάσματα ἐπὶ τῇ αἰσίᾳ ἐλπίσει
Σου εἰς τὴν παλαιγενῆ ταύτην τοῦ Βῶξαντος
καὶ τοῦ Κωνσταντίνου πόλιν.

«Ἀπὸ τριῶν ἡδὲ ἐτῶν ὁ ἡμέτερος Σύλλο-
γος, ἔχων ἀναγεγραμμένον ἐπὶ τῆς προμετα-
πιδος τῆς βίβλου τῶν ἐπιτίμων αὐτοῦ μελῶν
τὸ σεπτὸν ὄνομα Σου, διετελεῖ ἐκδεδυμένο-
ς ἐπὶ τῇ ἐξοχῇ ταύτῃ τιμῇ, ἢν ἠδύκαπας
ἵνα περιποιήσῃς αὐτῷ, τεκμηρίον τρανέστα-
τον τοῦ ἀκραίνοῦς φιλελληνισμοῦ Σου. Νῦν
δὲ ἀξιώσεις ἵνα Σὺ ἴδῃ καὶ αὐτοπροσώπως
ἐνταῦθα, ἀμύθητον συναίσθάνεται ἐπὶ τούτῳ
χαρᾷ, ἀναλογιζόμενος, ὅτι ἡ Αὐτοκρατορικῇ

Σου κεφαλή, ὡς καὶ τῷ αὐτοκρατορικῷ δια-
δήματι κεικόσμεται, τῷ ἀμικρανίῳ τῆς σοφίας
στεφάνῳ συνεισπεμμένη, τῆς πολυ-
στορίας οὐκ ἐπελάθεται, ἀλλ' αὐτοῦ
καὶ τὸ σκεῖν τε θάλασσαν τε ἤχησσαν διελθὼν,
ἐπείσθης ἵνα ἐκ τοῦ σύγγενος ἐπὶ
τῶν συνεισπεμμένων παλαιρῶν αὐτῆς λειψύ-
ων καὶ ἐπὶ τῆς κοιτίδος τῆς ἀνακαινίζο-
μένης ἐν αὐτῇ γενεᾷς τὸ ἑαστικόν Σου ὅμμα
ζευαγίσῃς.

»Ὡς εὐ παρίσθης, Μεγαλειότατε! Ταῦτά
Σοι ἀπὸ μέσης καρδίας προσφωνοῦντες ἐκλι-
ποῦμεν τὴν Σὴν πολυδύναμον Μεγαλειότητα,
ὅπως, καθ' ὃν χρόνον τὰς ἀκαδημαϊκὰς Αὐτῆς
διατριβὰς ἐνταῦθα ποιεῖται, μὴ ἀπαξίωσῃ,
ἵνα διὰ τῆς ὑψηλῆς Αὐτῆς παρουσίας τιμῇ
μὲν τῆς Μεγ. Αὐτοκρατορίας τὸ γενικόν
πρῶτον τῶν ἑλλην. γραμμάτων ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς
ἐνταύθην ἐπιστημονικῇ τοῦ Ἑλλ. Φιλολόγου
Συλλόγου.

Πρὶς ταῦτα ἀπάντησεν ὁ Αὐτοκράτωρ ὡς
ἔξῃς.

«Αὐτοῦμαι ἑστί' ἐν δυνάμει νὰ ἀπαντή-
σω εἰς τὴν ὤραν τῷ Σενωρῶντος γλώσσῃ.
Πόσον καλὸν ἦθελε εἰσῆλθαι, εἴποτε ἤδυνάμην
ἐν ποιῶμαι γρῆναι αὐτῇ. Ἐν τοῦτοις θέλω
πραεῖν πάνθ' ὅ, τι δυνατόν ὅπως τῆς εὐδαιμο-
νίας τοῦ Συλλόγου. Ἐπιθυμῶ δὲ ἵνα παρευ-
ρεθῶ ἐν τινι τῶν συνεδριάσεων αὐτοῦ ποῖν ἢ
ἀπέλθω ἐκ τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΥΟΔ'.

(Ἑκτατος).

Πρὶς τιμὴν τῆς Α.Μ. τοῦ Αὐτοκράτορος τῆς Βρασιλίας

ΔΟΝ ΠΕΤΡΟΣ ΤΟΥ Β'.

Τῇ 30 ἡμέρῃ 1876.

Προεδρεύοντος τοῦ κ. Γω. Ἀριστοκλέους.

Παρόντων, ἐκτὸς τῆς Α. Μεγαλειότητος
τοῦ Αὐτοκράτορος τῆς Βρασιλίας, πλείστον
μελῶν τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου καὶ πολλῶν
ἄλλων ἐξ ἀμερικτῶν τῶν φίλων, ἐν αἷς διε-
κρίνετο ὁ θεορ. ἀγὼς Ἀμερικτῶν κ. Ἰακώ-
βος, ἡ Α. Ἐξ. ὁ πρεσβευτὴς τῶν Ἑνωμένων
Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς κ. Μέναρ, ὁ γενι-
κός Προξένος τῆς Ἑλλάδος κ. Μαθιουδάκης,
ὁ ἐνταῦθα παριπεδηγὼν Πολωνὸς πείρηγας

κ. Ὀλεσκις, ὁ κ. Πρόεδρος ἐκήρυξε τὴν ἐναρ-
ξιν τῆς συνεδριάσεως διὰ τῶν ἐπομένων.

«Φίλοι ἀκροατήριον!

»Ἐνθυμίσθε τὴν ὥραν ἐκείνην στιγμὴν,
καθ' ἣν ὁ ἡμέτερος Σύλλογος ἔσχε τὴν ὑψη-
λὴν τιμὴν, ἵνα ἐγγράψῃ μέλος αὐτοῦ ἐπιτι-
μον τὴν Α. Μεγαλειότητα, τὸν σοφὸν τῆς
Βρασιλίας Αὐτοκράτορα Δὸν Πέτρον τὸν Β'.
Ἐνθυμίσθε τὴν φιλοφροσινὰν ἀπάντησιν
τῆς Α. Μεγαλειότητος, εὐμενῶς ἀποδεξαμένης
τὴν ἀναγραφὴν ταύτην. Πόσον ἐχάρημεν ἐκ
ψυχῆς καὶ καρδίας τότε: τὰς στιγμὰς ἐκεί-
νας διαδέχεται ἤδη ἑτέρα πολὺ γλυκύτερα
ἐκείνων: τὴν χάριν ἡμῶν ἐκείνην ἐπιστρεῖ
σήμερον ἑτέρα πολὺ ζωροπότερα. Ἡ Α. Μεγα-
λειότης ὁ Αὐτοκράτωρ τῆς Βρασιλίας, τὸ ἐ-
πίτιμον τοῦ Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλό-
γου μέλος, τιμᾷ ταύτην τὴν ἐσπέραν διὰ τῆς
ὑψηλῆς Α. παρουσίας τὸν Σύλλογον. Ἀπο-
λαύσωμεν χαίροντες τῆς ὑψηλῆς ταύτης
τιμῆς.

»Ὡς εὐ παρίσθης, Μεγαλειότατε.»

Εἶπα ὁ λόγος διδοῖται τῷ κ. Ξ. Ζωγράφῳ,
ὅστις ἀναγινώσκει περιληπτικὴν ἐκθεσιν περὶ
τῆς συστάσεως καὶ τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συλ-
λόγου, κατὰ τὴν ἐξῆς περιλήψιν.

Ὅτε μετὰ τὴν μεγάλην καταστροφὴν τοῦ
δεκάτου πέμπτου αἰῶνος αἱ ἑλληνικαὶ Μοῦ-
σαι ἐφυγαδύθησαν ἐκ τῶν χωρῶν ταύτων, ἡ
ἐναπολειφθεῖσα ἐνταῦθα ἑλληνικὴ ἐθνότης
ἔσχεν ὡς μόνον ἀγκυρὰν σωτηρίας, ὑποδει-
κνύσασθαι ὑπὸ τοῦ μεγάλου κατακτητοῦ, τὴν
ἑλληνισμὸν, ἥτις οὐ μόνον τὴν πίστιν τῶν
πατέρων αὐτῆς διεφύλαξεν ἀλώθητον, ἀλλὰ
καὶ ἐν γλώσσῃ καὶ τὰς παραδόσεις, καὶ ὅ,
καὶ αὐτὸ τὸ ἱερὸν τῆς φιλομαθείας πῦρ ἀσβε-
στον διετήρησε.

Ἄλλ' ἐπ' ἐστὶν ἵνα, ὅτε αἰ μετὰ τῆς Δύ-
σεως σχέσεις τῆς καθ' ἡμᾶς Ἀνατολῆς στε-
νότεραι κατίστανται, ὅτε ἡ ἀπορραϊκὴς πολι-
τισμὸς ῥῆξαι κατακλύσῃ τὴν ἡμᾶς, ἐγνομήν
τὴν ἀνεπαρκείαν τῆς ἑκκλησιαστικῆς, ὡς κέντρον
ἐκπαιδευτικοῦ θεωρουμένης, ἐξ' ἧς καὶ συνελ-
θόντες πρὸ 16 ἡδὲ ἐπὶ τῶν πόντων συνε-
στήσαμεν Σύλλογον, μικρὸν μὲν καὶ σκεπτικόν
ἀλλ' ὑπὸ τοῦ τῆς προέδρου ἐμφοροῦμενον πνεύ-
ματος.

Πρῶτον καὶ σπουδαῖον μέλημα εἰθεύσαμεν
ἐπ' ἀρχῆς τῆς συστάσεως αὐτοῦ ὁ Σύλλογος
τὴν πείρωσιν τῶν μυθρίων τῆς τε ἀρ-
χαίας καὶ τῆς βυζαντινῆς ἐποχῆς. Πρὸς τὸν

σκοπόν δι' αὐτὸν συνεργάσθησαν πᾶν φιλοτιμίαν Ἑλληνέας τε καὶ ξένους.

Ἡ ἑτέρα προντίς τοῦ Συλλόγου ὑπῆρξεν ἡ ἔρευνα τῶν τῆς ἑλλ. γλώσσης ἀλλοιώσεων καὶ τῆς ἀλληλουχίας αὐτῆς ἀπὸ τῶν ἀρχαίων μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων διὰ τῆς ἐπιμελουσῆς συλλογῆς διαφόρων ζώτων γλωσσικῶν σημειῶν.

Ἡ ἄλλη οὐδὲ τὰς θετικὰς ἐπιστήμας ἡμέλησεν ὡς ἡμέτερος Συλλογος· πλείστα τῶν μελῶν ἐπραγματούθησαν περὶ πολλῶν καὶ διαφόρων ἐπιστημολογικῶν θεμάτων.

Κατὰ τὸ διαστημὸν δὲ τοῦτο ὁ Συλλογος καὶ βιβλιοθήκην παντίτων κατήρτισε καὶ ὀργανοποίησεν τῆς Φιλολογίας ἀπέκτησε, καὶ μουσεῖον τὰ πρῶτα στήλην κατέθεσε, καὶ ἀναγνωστήριον διεκόσμησεν.

Ἐν τοῖσις, προέδοντες τοῦ γράμμου, ὁ Συλλογος εἶδε τὴν ἀνάγκην τοῦ εὐρύναι τὸν κύκλον τῶν ἐνεργειῶν αὐτοῦ· ἐρ' ὅ καὶ τοιοποποίησας οὐσιωδῶς τὸν κανονισμὸν αὐτοῦ ἐπέβλεψε τὴν δικαιοδοσίαν τῶν καθηκόντων αὐτοῦ ἐρ' ἵπασαν τὴν ἐπικράτειαν τοῦ Ὀθωμανικοῦ κράτους οὐ μόνον ἐποπτεύων καὶ χρηματικῶς βοηθῶν τὰς ὑπαρχούσας σχολὰς, ἀλλὰ καὶ νέας συνηθειῶν ἐνθα ἀπ' ἀρχῆς οὐδὲν οὐκ ὑπῆρχον.

Μετὰ τὸν κ. Ξ. Ζωγράφον ἀνελθὼν ἐπὶ τὸ βῆμα ὁ κ. Γω. Ἀριστοκλής ἀνέγνω ἱστορικὴν ἐκθεσιν τῶν ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Συλλόγου ἀνητηγμένων ἐλαιογραφικῶν εἰκόνων, ἃς εἰδωρῆσκα ἔρρι τῷ Συλλόγῳ ὁ πρὸ τινος ἐν Ρώμῃ πρεσβευτῆς τῆς Ὑψ. Πύλης κ. Ἀλέξανδρος Καραθεοδωρῆ, διὰ ζωηρῶν χρωμάτων ζωγραφήσας τοὺς ἀνδρας ὅσοι πρὸ τῆς ἀλώσεως καὶ μετ' αὐτὴν μεταρτύτησαν τὰ ἑλληνικὰ γράμματα εἰς τὴν Ἱταλίαν καὶ παραστήσας τὸ μέγα διάφορον καὶ τὸν διακτῆ πύθον, ὃν οἱ ἐν Ἱταλίᾳ ἐδείξαν πρὸ τοῖς ὁμιλοῦσιν καὶ διδάσκουσιν τὴν γλῶσσαν τοῦ Ξενοφώντος καὶ τὴν φιλοσοφίαν τοῦ Πλάτωνος.

Μετὰ τὸ πέρας τῆς ἐκθέσεως ταύτης ὁ κ. Ἀριστοκλής, ἀναλαμβάνων τὴν τοῦ προέδρου θέσιν, ἀπέτινε πρὸς τὸν Ἀυτοκράτορα τὴν ἐπομένην προσφώνησιν.

«Μεγαλειότατε!

Ἀπὸ δεκαεῖς ἡδὲ ἐτῶν ὁ ἑλλ. Φιλολογικὸς Συλλογος περισυναγαγὼν ἡμᾶς, ὡς περισυνάγει ἡ ὁρὴς τὰ νοσπία ἐκυτῆς ὑπὸ τὰς πτέρυγας, καὶ πολυμήλητα τοῦ ἀρχαίου κό-

μου γράμματα καὶ τὴν τιμαλρῇ τοῦ νέου ἐπιστήμην ὡς ἀμβροσίαν ἡμῖν παρατίθησι. Τοῖς ἔγχεσι τῶν πατέρων ἡμῶν βαλίνοντες καὶ τῷ κανόνι τῶν πεπολιτισμένων ἐθνῶν σοιζοῦντες, πολλὴν ἐξ αὐτῶν κομίζόμεθα τὴν ὠφέλειαν· εἴτι παρὰ τοῖς ἄλλοις ἀγαθὸν εὐρήται, τοῦτο προσκτήσασθαι ἐρίμενοι, φιλοτιμῶς ἐργαζόμεθα.

Οὕτως ἀπὸ τῶν ἀκένωτων τοῦ παρελθόντος θησαυρῶν καὶ ἀπὸ τῆς ὀσημέραι βλιζούσης πηγῆς τοῦ ἐνιστώτος, τὰ καλὰ καὶ συμφέροντα ἀρῶμενοι τὸν ἀγαθὸν τοῦ πολιτισμοῦ ἀγῶνα, ὅση δύναμις, ἐνκαμίλως ἀγωνιζόμεθα.

Τὸν πατρίων τοῦτον πρὸς τὸ ἀληθές, τὸ ἀγαθὸν καὶ καλὸν πύθον ἡμῶν ἐπερρύνουσι καὶ ἐνισχύει ἡ τοῦ περτωσιμένου κόσμου ὀσημέραι τρανώτερον ἐνδείκνυμένη πρὸς ἡμᾶς συμπληρῆς καὶ εὐνοῖας διάθεσις. Ἀνδρες, ἐπὶ πολυμαθεῖς καθολικῆς ὑπολήψεως ἀπολαύοντες, κοσμοῦσι σήμερον τὸν κατὰλογον τῶν ἀνεπιστελλόντων καὶ ἐπιτίμων μελῶν τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου, πολλὰ καὶ σοφὰ ἀνακοινούσας ἡμῖν καὶ τὴν ἐπετηρίδα τῶν ἡμετέρων ἔργων περιέργως καὶ μετὰ πολλῆς τῆς στοργῆς ἐποδεχόμενοι. Τῆς γεραρᾶς χορείας τούτων τῶν σοφῶν ἐν τῷ Μητρώῳ προεξάρχει ἡ Ἀυτοκρατορικὴ Σου Μεγαλειότης, ἡ μέλος αὐτοῦ ἐπίτιμον μετὰ σεβασμοῦ καὶ χαρᾶς ὁ Συλλογος ἀνεγνώσκατο.

Ταύτην δὲ τὴν ὑπεράν τιμήσας, Μεγαλειότατε, τὸν ἡμέτερον Συλλογον διὰ τῆς Ὑψηλῆς Σου παρουσίας νῦν ἐγαυνίζεις αὐτῷ ζωὴν καὶ μέλλον αἰσῶν πνευματικῆς εὐημερίας αὐτῷ προμνηστεύει. Πρακτικῶς οὖν ἐν μέσῳ ἡμῶν, ὡς Κάρλος ὁ Μέγας περικοιζόμενος ὑπὸ τῶν ὀρητῶν θεορπύοντων τῆς ἀρχαίας σοφίας ἐν τῇ αὐτοκρατορικῇ αὐτοῦ Ἀκαδημίᾳ. Ἡ Ὑψηλὴ Σου αὐτῇ εὐδοκίᾳ, ἀπὸ τῆς ἑλληνικῆς Σου καρδίας ἀπαιτῶν γάλλουσα, δοῦσα ἐστὶν ἡμῖν ἔθνικὴ καὶ δυναμὶς νέα εἰς γενναϊότερους πνευματικούς ἀγῶνας ἡμᾶς παροτρύνουσα.

Μετ' εὐγνωμοσύνης καὶ παλῶν καρδίας προσκαγοῦμένῳ Σοι ἐπὶ τῇ ἐξοχῇ ταύτῃ τιμῇ.

Ἄλλ' εἰπερ κατεδίξω ὡς ὁ Ῥωμαιοὺς Ἀυτοκράτωρ Τραϊανὸς ἐπισκέψασθαι τὸν νεαρόν τοῦτον ἀγρόν ἡμῶν, κατεδείξει, ὡς ἐκίνους τὸ ψυχρὸν ὕδωρ, καὶ Σὺ τὰ μικρὰ τοῦτου πρωτόλεια ἀπὸ τῶν χειρῶν μου εὐμενῶς ἀποδέξασθαι. Κύριος δὲ ὁ θεὸς κατευθύνει τὰ

διαβημάτ' σου σώως και υγιώς εις τήν ευδαίμονα χώραν, ἥς πατρικῶς ἀνάσσεις.

Εἶτα ἡ Α. Μεγαλειότης, λαβούσα ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ κ. Προέδρου ὑλόκληρον τήν σειράν τοῦ Περιοδικοῦ, εἶπε διὰ βραχέων γαλλιστί τάδε.

«Λυποῦμαι πολύ διότι δὲν δύναμαι ν' ἀπαντήσω εἰς τὴν ὥραν ἑλληνικὴν γλώσσαν. Ἀπὸ παιδικῆς ἡλικίας τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν ἰσπούδασα καὶ τὴν ἑλληνικὴν ἐδιδάχθην ἱστορίαν. Πόσον ἀμύρτεραι εἰσι διδασκαίαι! Πάντοτε ἐκ νιότητός μου ἤμην καὶ εἶμαι ἐκ τῶν ζηλωτῶν σπουδαστῶν αὐτῶν καὶ ἐκτιμῶ ταύτας. Διὸ καὶ εὐχομαι ἐκ ψυχῆς καὶ εὐκρινῶς ὅτι ἀγαθὸν τῷ τε ἑλληνικῷ τούτῳ Φιλολογικῷ Συλλόγῳ καὶ σὺμπαντι τῷ ἑλληνικῷ ἔθνει.

«Ἄλλοτε λυποῦμαι, τὸ ἐπαναλαμβάνω, διότι δὲν δύναμαι νὰ μιλήσω ἑλληνιστί ὡς ὀρεῖται.

Ἐπὶ τούτῳ διαλύεται ἡ συνεδρίασις.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΥΟΕ'.

(Τακτικῇ).

Νοεμβρίου 1, 1876.

Προεδρεύοντος τοῦ κ. Γ'ω. Ἀρμενίου.

Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν καὶ ἐπιφύσεσιν τῶν πρακτικῶν δύο προηγουμένων συνεδριάσεων ὁ κ. Πρόεδρος φέρει εἰς γνώσιν τοῦ Συλλόγου, ὅτι τὸ Προεδρεῖον ἐν τινι τῶν συνεδριάσεων αὐτοῦ ἐξελέχθη τετραμελὴ ἐπιτροπὴν, ἥτις μεταβᾷ, ὡς γνωστὸν, παρὰ τῇ Α. Μεγαλειότητι τῷ Ἀυτοκράτῳ τῆς Βρασιλίας συνεχεῖς αὐτῇ ἐπὶ τῇ ἐνταύθα ἀρίξει του, τυχούσα φιλορρονοστάτης καὶ ὅλης ἐξαιρετικῆς ὑποδοχῆς. Μετὰ ταῦτα ὁ κ. Κατήχηρστος, ἀφ' ἑκτῆς λαβὼν ἐκ τοῦ πρακτικοῦ τῆς τελευταίας συνεδριάσεως, ἐκπράζει εὐχαριστίας πρὸς τὸ Προεδρεῖον δι' οὗς κατέβαλε κοπύς, ὅπως καταστήσῃ τὴν πρὸς τὴν τοῦ Βραζιλιανοῦ Ἀυτοκράτορος τὴν πρὸς ἐκτακτὸν συνεδρίαν ἀξίαν τοῦ τε ἐννοημένου ἐπιστολίου προσώπου καὶ τοῦ ὀνόματός, ὅπερ ὁ Συλλόγος κεινται.

Εἶτα ὁ λόγος δίδεται τῷ κ. Γεν. Γραμματεῖ, ὅστις ἀναγινώσκει τὴν ἀλληλογραφίαν τοῦ Συλλόγου.

Εἶτα ἀγγέλλει τὰς εἰς προσφορὰς βιβλίων. 1) Α. Μεγαλοπόλου μετάρρουν περι μοταρίας ἐκ τῶν τοῦ Ζήμερμαν. Σατωβριάνου περιγραφεῖ ἱερῶν κτλ. (Σὺμ. 1, τόμ. 1). 2) Τὰ πρακτικὰ τῆς ἐν Ἀθήναις Φιλεκαπαδευτικῆς Ἐταιρίας τοῦ ἔτους 1875 (Σὺμ. 1). 3) Π. Χοῦμη τὴν ἐφημερίδα Ἡλῖος (Σὺμ. 1). 4) Α. Γούδα Τὸ παρελθόν, τὸ παρόν καὶ τὸ μέλλον τῆς Ἀνατολῆς (Σὺμ. 2). 5) Τοῦ ἐν Λήμῳ Συλλόγου Ἐκθεσὶν περὶ τῶν ἀφορώτων αὐτῶν (Σὺμ. 1). 6) Σοροκλίου τοῦ ἐξ Οἰκονόμων, Νικολάου Ἀλεξάνδρου Μαυροκορδάτου Ψόφον περὶ ρικιοταγῆς (Σὺμ. 1). 7) Ἐλευθερίου Θωμᾶ ἀντίτυπον συγγραφεῖς ἐπιγραφόμενης Οἱ ἐν Παρισίῳ ἑλληνοιστοὶ καὶ ὁ Βροννὲ δὲ Πρέσβ. 8) Γεωργιοπούλου Λόγον κατὰ τὴν διανομὴν τῶν βραβείων καὶ ἐλέγχων ἐν τῷ παρεναγωγείῳ τῆς Παλίδας. 9) Χ. Ν. Φιλαδέλφους ἀντίτυπα δύο ὑπὸ ἐπιγραφῆν Τὰ ἀφοριζόμενα ἀπὸ τῶν σχολείων βιβλία. 10) Τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρίας τὰ Πρακτικὰ ἀπὸ Ἰουνίου 1874 μέχρι Δεκεμβρίου 1875. 11) Μιλτιάδου Πανταζῆ διδασκατικῆς Γραμματικῆς τῆς ἑλ. γλώσσης τὸ Σύντακτικόν. 12) Γ. Κωνσταντινίδου Ὀμηρικὴν Θεολογίαν. 13) Heinrich Kiepert 3 Γεωγραφικὸν Χάρτα. 14) Γ'ω. Βιβνὸς Τὸν αὐτοκτὸν ὁδόν. Κώδικα (Σὺμ. 1). 15) Gustave Majer il Dialecto delle Cronache di Cipro, Imberios and Margaroni. Erste Mittheilung. 16) Τοῦ ἐν Ἀθῆναις πρὸς διὰδόν τῶν ἑλλ. γραμμάτων Συλλόγου Ἐκθεσὶν ἀπὸ τῆς 1875 πεπραγμένων. 17) Φιλίππου Ἰωάννου Φιλολογικὰ πάρεργα (Σὺμ. 1). 18) Erster Jahrgang καὶ Erster Heft Mittheilung für des Deutschen Archeologisches institutes (τόμ. 2). 19) Χ. Πουλλίου Ἱστορίαν τῆς ἀρχαίας Παλίδας. 20) Ν. Πιπταλὸς Ἑθνατικῆς γλώσσας ὡς ἐστὶν τεύχ. Α'. 21) Ι. Σακελλίωνος Περὶ τῶν Ἑλλήνων Πατριαρχῶν (Σὺμ. 1, τόμ. 1). 22) Κωνσταντίνου Γενίου Ἱστορίαν τῆς ρήσου Σίφρου (Σὺμ. 1). 23) Α. Χρυσόβελον, Ἐναρκτήριον Λόγον εἰς τὰς ἐνιαυτοῦς ἐξετάσεις τοῦ ἐν Λίον Ἑλληνιστοῦ καὶ φηρορορηθεῖς γίνεται παμψηφεῖ δικτῶς ὡς τακτικὸν μέλος ὁ κ. Γεωργίου Ἀρμενίου, ὁπλῆλλος ἐν τῷ ὑπογραφῇ τῶν ἑξωτερικῶν. Ἀγγέλλονται ὁμολογῶς τὸ πρῶτον ὡς ἐκτίμα μὲν μέλη τοῦ Συλλόγου οἱ κ. Β. Β. Grigoriel, doyen de la Faculté des langues

orientales et professeur de l'Histoire de l'Orient à l'Université de St Pétersbourg, Lord Derby και Earl of Beaconsfield, πρωθυπουργός ἐν Ἀγγλίᾳ, προτεινόμενοι ὑπὸ τοῦ Προεδρείου, ἀντεπιστέλλοντα δὲ οἱ κ. κ. P. I. Lerch, γραμματεὺς τῆς ἐν Περτρούπολει αγγλορωσικῆς Ἑταιρίας, V. B. Baron Rosen, καθηγητὴς τῆς ἀραβικῆς ἐν τῷ ἐν Περτρούπολει Πανεπιστημίῳ, Γ. Δεστούνης, καθηγητὴς τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης ἐν τῷ αὐτῷ Πανεπιστημίῳ, καὶ Ι. Βαλαβάνης, σχολάρχης τοῦ ἐν Κερκεσίντῃ Ἑλλ. Φροντιστηρίου, προτεινόμενοι ὡς αὐτῶς ὑπὸ τοῦ Προεδρείου, τακτικά δὲ οἱ κ. κ. Ἰω. Βιθυνός, διευθυντὴς τοῦ Μεταφραστικοῦ γραφείου τοῦ ὁθωμανικοῦ Πανεπιστημίου καὶ Κ. Γεωργιάδης, διδάσκαλος, προτεινόμενοι ὑπὸ τῶν κ. κ. Ἰω. Ἀριστοκλείους, Γ. Ἀλιμπέρτου καὶ Ε. Παπαρρουσῆ.

Ἐπὶ τῇ πρώτῃ τῶν ἀνωτέρω ὡς ἐπιτίμων καὶ ἀντεπιστελλόντων μελῶν τοῦ Συλλόγου ὁ κ. Ματθ. Παρανίκας, λαβὼν τὸν λόγον, ἔρωτᾷ, ἐὰν ἐξητήθη προηγουμένως ἡ γνώμη αὐτῶν ἢ ἀπλῶς καὶ ἐκ προκαταλήψεως τὸ Προεδρεῖον προεῖθι εἰς τοῦτο. Ὁ κ. Πρόεδρος ἀπαντῶν λέγει, ὅτι καθόσον ἀφορᾷ τοὺς ἐν Ρωσίᾳ, οὗτοι προτείνονται ὑπὸ τοῦ κ. Συμβουλίδου πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν σχέσεων τοῦ Συλλόγου μετὰ τῶν αὐτοῦ λόγιων, πρὸς δὲ τοὺς ἐν Ἀγγλίᾳ ἰδὼθι νῦν ἐν τῇ ἐπιστολῇ, δι' ἣς συνοδεύοντο τὰ πρὸς αὐτοὺς ἀποσταλέντα περιοδικὰ τοῦ Συλλόγου.

Ἀκολουθῶς ὁ κ. Μ. Παρανίκας ἀναγινώσκει τὴν ἐπερὶ Μιχαὴλ Ἑρμοδώρου τοῦ καὶ Ἀσπάρχου, τοῦ Χίου πραγματείαν αὐτοῦ.

Μετὰ τὸ τέλος τοῦ ἀναγνώσματος τοῦ κ. Μ. Παρανίκα καὶ μετὰ τινὰς τοῦ Προέδρου πρὸς τὰ μέλη τοῦ Συλλόγου καὶ τῶν διαφόρων ἐπιτροπῶν ὑπομνήσεις περὶ τῆς τακτικῆς φοιτήσεως τῶν πρώτων ἐν ταῖς τοῦ Συλλόγου συνεδριάσεσι καὶ τῆς μετὰ ζήλου καὶ προθυμίας ἐκπληρώσεως τῶν ἀνατεθειμένων ἐντολῶν τοῖς δευτέροις, φέρει εἰς γνώσιν τοῦ Συλλόγου ὅτι

α') Ἐνεκα λόγων οἰκονομικῶν τὸ Προεδρεῖον ἐν τῇ τελευταίᾳ αὐτοῦ συνεδρίᾳ ἀπεφάσισεν, ἵνα περιστάλλῃ ὅσον οἶόν τε ὁ ὄγκος τοῦ περιοδικοῦ καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀντιτύπων αὐτοῦ, περιοριζόμενων τῶν τυπογραφικῶν φύλων ἐκάστου τεύχους μέχρι τῶν 25—30.

β') Ἐδωρῆσε καλὸν ἵνα ὅριση τριμελὴς ἐπιτροπὴ πρὸς κατὰστρωσιν τυπογραφικῶν καὶ ὀνογραφικῶν στατιστικῶν τῶν ἐπαρ-

χιῶν Μακεδονίας καὶ Θράκης, συγκειμένην ἐκ τῶν κ. κ. Μόρτμαν, Ματθ. Παρανίκα καὶ Θεμ. Σαλτέλη.

Ἐπὶ τῆς πρώτης προτάσεως τοῦ Προεδρείου ὁ κ. Ματθ. Παρανίκας λέγει ὅτι παραδέχεται αὐτὴν τοσοῦτῃ μᾶλλον καθόσον καὶ τὰ περιοδικὰ τῶν ἐν Γερμανίᾳ Ἀκαδημιῶν μόνον τὸ ἐπιστημονικὸν μέρος περιέχουσιν, ἔνεκα τοῦ ὅποιοι ἡ ἐκδοσις αὐτῶν καθίσταται ἥτον δαπανηρά.

Ἐπὶ δὲ τῆς δευτέρας ὁ κ. Ν. Παρανίκας παρατηρεῖ ὅτι ἤθελεν εἶσθαι καλόν, ἐὰν ἡ ἐπιτροπὴ δὲν περιορίζετο μόνον εἰς τὰς ἐπαρχίας τῆς Μακεδονίας καὶ Θράκης, ἀλλ' ἐξέτεινε τὸν κύκλον τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν ἐπαρχιῶν, ὧν ἐπίσης ὑπάρχει ἑλλείψεις ἀκριβῶν καταστατικῶν καταλόγων.

Ὁ κ. Σαλτέλης προτείνει ἵνα διὰ τὸ κατεπεῖγον τοῦ πράγματος ἡ ἐπιτροπὴ περιορισθῇ μόνον ἐπὶ τῶν δύο τούτων ἐπαρχιῶν, καθότι ἐπὶ τοῦ παρόντος δὲν ἔχομεν ἀνάγκην καταστατικῶν καταλόγων ὧν τῶν ἐπαρχιῶν, ἀλλὰ μόνον τῆς Μακεδονίας καὶ Θράκης· μετ' ὅ, ψηφοφορίας γενομένης, ἐγένετο παρὰ τὴν ἡ ὑπὸ τοῦ κ. Σαλτέλη ὑποστηριχθεῖσα πρῶσις τοῦ Προεδρείου.

Ἐπὶ τούτοις διαλύεται ἡ συνεδρίασις.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΥΟ΄.

(Ταξικαί).

Τῇ 8 Νοεμβρίου 1876.

Προεδρευόμενος τοῦ κ. Ἰω. Ἀριστοκλείους.

Μετὰ τὴν ἀνάγκωσιν καὶ ἐπιφύρσιν τῶν πρακτικῶν τῆς προηγουμένης συνεδριάσεως ὁ κ. Γεν. Γραμματεὺς ἀναγινώσκει τὴν ἀλληλογραφίαν τοῦ Συλλόγου.

Μετὰ ταῦτα ἡγγέλθησαν τὸ δεύτερον καὶ ψηφοφορήντες ἐγένοντο παμψηφεί δεκτοὶ ὡς ἐπίτιμα μὲν μέλη οἱ κ. κ. B. B. Grigorieff, Lord Derby καὶ Earl of Beaconsfield, ὡς ἀντεπιστέλλοντα δὲ οἱ κ. κ. P. I. Lerch, V. B. Baron Rosen, Γ. Δεστούνης καὶ Ἰω. Βαλαβάνης, τακτικά δὲ οἱ κ. κ. Ἰω. Βιθυνός καὶ Κ. Γεωργιάδης.

Ἀκολουθῶς ὁ κ. Πρόεδρος φέρει εἰς γνώσιν τοῦ Συλλόγου, ὅτι τὸ Προεδρεῖον ἀπεφάσισεν τὴν ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Συλλόγου σύστασιν Κυριακοῦ Σχολείου, ἐν ᾧ θὰ προσέρχωνται

οι ἐγγραφεσόμενοι τῶν δημοδιδασκάλων πρὸς ἀκρόασις μαθημάτων τινῶν ἀπαραιτήτων θεωρουμένων εἰς τὴν τελειότεραν αὐτῶν μόρφωσιν καὶ ὑπὸ εἰδικῶν διδασκάλων διδασκομένων.

Πρὸς τοῦτοις ἀνακινεῖ τῷ Συλλόγῳ, ὅτι ἢ ἐν Ἀθήναις ἐπιτροπὴ τῆς ἐκθέσεως τῶν Ὀλυμπίων διεβίβασε τῷ Συλλόγῳ μετὰλλιον χρυσοῦν ἀπὸ τῆς μετὰ διπλώματος διὰ τοῦς διακριθέντας ἐν αὐτῇ τρεῖς τοπογραφικούς χάρτας Κων/πόλεως καὶ τῶν χειρῶν τειχῶν τοῦ Βυζαντίου καὶ δι' ἐξ εἰκόνας Ἑκκλησιῶν καὶ Μονῶν Βυζαντινῶν.

Μετὰ ταῦτα ὁ κ. Δ. Σταματιάδης ἀναγινώσκει τὴν περὶ τοῦ Ἀγῶνος τῆς Ἐπιστήμης πραγματείαν αὐτοῦ, μετὰ τὸ πέρας τῆς οἰκίας, οὐδένων τὸν λόγον αἰτησάμενος, ὁ κ. Προέδρος εὐχαριστεῖ αὐτὸν ἐπὶ τῇ ἀξιολόγῳ του πραγματείας καὶ λύει τὴν συνεδρίασιν.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ 902.

(Τακτικῇ).

Τῇ 13 Νομβρίου 1876.

Προεδρεύοντος τοῦ κ. Γ. Ἀριστοκλέους.

Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν καὶ ἐπιμέλειαν τῶν πρακτικῶν τῆς προηγουμένης συνελεύσεως ὁ κ. Γεν. Γραμματεὺς ἀναγινώσκει τὴν ἀλληλογραφίαν τοῦ Συλλόγου.

Ὁς προσέρχεται δὲ βιβλίον ἀγγέλλει τὴν ἀποκρίσιν τοῦ κ. Χρ. Παπαδόπουλου προσφέροντος τὰ ἀκόλουθα.

1. *Abbrégé du célèbre ouvrage de M. Bossuet.*

2. *Λόγοι τῶν ἀετιῶν ῥητόρων*, ὑπὸ Νεοφύτου Δούκα (τ. 2. 3).

3. *Πρακτικὴ ὁρολογία* ὑπὸ Διον. Πόρου.

4. *Histoire populaire de Napoléon le Grand.*

5. *Tables de Locman avec une Dictionnaire analytique.*

6. *Xenophon.*

7. *M. Tullii Ciceronis de natura Deorum.*

8. *Xenophonis Historia Graeca.*

9. *Xenophonis institutio Cyri.*

10. *Le Secrétaire Universel* par M. Armand Denois.

11. *Delphine* par Mme de Staël.

12. *Histoire Universelle* par M. Amyot.

13. *Victor Hugo les Orientales.*

14. *Figures pour l'almanach du bon jardinier.*

15. *Oeuvres de Boileau* par M. Amar.

16. *Essai sur l'éloquence* par J. S. Maury.

17. *Discours sur l'Histoire universelle* par Bossuet.

18. *J. Michelet l'amour.*

19. *Grammaire complète* par M. Poitvin.

20. *Histoire d'un homme enrhumé.*

21. *La Science maternelle* par Mme Beau-douin.

22. *Le Secrétaire de tout le monde* par Horquart.

23. *Kitab Mouhtechar* (ἀρχεική γεωγραφία).

24. *Κεσόρη Deroun* (βιβλίον τουρκικόν).

25. *Συντακτικὸν τῆς ἑλλ. γλώσσης* ὑπὸ Γ. Παυλίδου.

26. *Γραμματικὴ τῆς Τουρκικῆς Διαλέκτου.*

27. *Γενικὸς Κανονισμὸς* περὶ τῆς διευθετήσεως τῶν ἐκκλησιαστικῶν.

28. *Ἀνάμνητα* ἡ φιλοσοφικὰ καὶ ἀρχαιολογικὰ παρατηρήσεις ὑπὸ Γ. Χρυσοθήρη.

29. *Ὁ ἐν τῇ Μ. Ἑκκλησίᾳ Λεσποτικὸς Θρόνος* ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ.

30. *Le droit de Succession en Turquie* par Zia-bey.

31. *L'Hellénisme et la langue Grecque* par

32. *Παράρτημα τῆς ἀληθείας τῆς Οἰκουμένης* Ἑκκλησίας.

33. *Χρονογραφία* περὶ τῆς καταγωγῆς τῶν ἐν Μὲνῃ Στεφανοπούλων.

34. *Histoire de la Russie* par A. de Martine.

35. *Ἀλφειὸν* τὰ τοῦ αὐο καὶ τοῦ βαλμου ὑπὸ Χ. Βαζα.

36. *Οἰκονόμος* ὁ ἐξ Οἰκονόμων ἡ περὶ Ὀρκου.

37. *Ἱστορία Γαλιλαίου* ὑπὸ Δ. Π.

38. *Satires contre les Sophistes* par A. Timoni.

39. *Στοιχειώδης σειρά γραμματικῶν μαθημάτων* ὑπὸ Σταθοπούλου.

40. *Τὰ Μοραστήρια* ὑπὸ Ἀνδρ. Μιχαήλ.

41. *Ἐγχειρίδιον ἢ Ὁδηγὸς τῆς Ἀλφειοδιδασκαλίας* μεθόδου ὑπὸ Ι. Κοκκῶν.

42. *Ἑλλήνικόν Ἀρθολόγιον* ὑπὸ Γ. Παπασιώτου.

43. *Tà katà tou èn 'Elládē Moropai-
lou υπό Γ. Πολυμέρη.*

44. *Δοκίμιον Ἱστορικὸν περὶ τῆς Φιλικῆς
Ἑταιρίας υπό Ι. Φιλίμμονος.*

45. *Σπυρίδωνος Τρικούπη Ἱστορία τῆς ἑλ-
ληνικῆς ἐπανάστασεως (τόμ. Α').*

46. *Ἐμπορικὸν φρασολόγιον υπό Καλα-
ποστόλου.*

47. *La Turquie et l'Europe en 1867
par Valmy.*

48. *Revue Turques et Persans par
Charles Vernay.*

49. *Ἐγγραφα ἀπορῶντα τὴν ἐν Παρίσις
σύνδον.*

50. *Ministère des Affaires étrangères.*

51. *Χρησιμοδῶντα τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης
ὕπο Κασμάτη.*

52. *Navigation de la Méditerranée
(χάρτης).*

53. *Turquie d'Europe (χάρτης).*

54. *Turquie d'Asie et Perse (χάρτης).*

55. *Valachie et Moldavie (χάρτης).*

56. *Εἰσφῶτον καὶ Τίγρητος ποταμοὶ
(χάρτης).*

57. *Χάρτης Ἀσίας.*

58. » *Ἀμερικῆς.*

59. » *Ρωσίας.*

60. » *Παλαιᾶς Παλαιστίνης.*

61. » *Καναδάου.*

62. *Περὶ τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς λόγοι ἐπὶ τὰ
ὅπα Νικολάου τοῦ Καβασίλα (χειρόγραφον).*

Ἀκολουθεῖ ἀγγέλλεται τὸ πρῶτον ὡς
τακτικὸν μέλος τοῦ Συλλόγου ὁ κ. Ν. Δ. Φω-
τιάδης, προτεινόμενος ὑπὸ τῶν κ. κ. Χατζη-
χρήστοι, Ν. Παρινάκι καὶ Ι. Ἀλιμπέρτου.

Ἀγγέλλεται ὁμοίως ὡς μέλος τῆς Ἐκπαι-
δευτικῆς Ἐπιτροπῆς ὁ κ. Ν. Παρινάκι καὶ
ψηφοφορηθεὶς κατὰ τὰ νενομισμένα γίνεται
παμψηφεί δεκτός, προτεινόμενος ὑπὸ τῆς
ἰδίας ἐπιτροπῆς.

Λαβὼν δὲ τὸν λόγον ὁ κ. Σταματιάδης ἀ-
ναγινώσκει συνέχειαν καὶ τέλος τῆς περὶ
τοῦ Ἀγῶνος τῆς Ἐπιστήμης πραγματείας
αὐτοῦ. (Ἰδὲ ἄνωτ. σελ. 47).

Μετά τὸ τέλος τοῦ ἀναγνώσματος τοῦ κ.
Σταματιάδου ὁ κ. Π. Καλλιβούρης πα-
ρατήρει ὅτι ἐν τῷ ἀναγνώσματι, ὅπερ ὁ σοφὸς
τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου ἀντιπρόεδρος ἐποίη-
σατο, εἰδόμεν ἐπιμελίστατα συνελεγμένα
ἐκ τῆς ἱστορίας τῆς καθόλου ἐπιστήμης καὶ
μετὰ πολλῆς ἐκτεθειμένης δυνάμεως λόγου
τῇ ἱστορικῇ γενοῦντά, ἅτινα μαρτυροῦσι τὴν

ὀλεθρίαν ἀντίδρασιν, ἣν ἀντάταξε πρὸς τοὺς
ἀνεξαρτήτως ἐρευνῶντας τὰ μυστήρια τοῦ
φυσικοῦ κόσμου ἡ μερὶς τῶν κεκλημένων, ὅ-
πως ποδηγετῶσι τὴν ἀνθρωπότητα διὰ τοῦ
θελοῦ τῆς χριστιανικῆς πίστεως φωτός. Τὸν
πόλεμον τοῦτον εὕρισκε ὁ κ. Καλλιβούρης
τοσοῦτον μάλλον ἀξιοκατάκριτον, καθόσον
ἐγένετο δῆθεν ἐν ὀνόματι τῆς θρησκείας, ἥς
τὸ θεόγραφτον Εὐαγγέλιον διαρρήδην ἐντέλ-
λεται καίτετε καὶ δοθῆσεται ὑμῖν ζητεῖτε
καὶ εὕρησθε· κρούετε καὶ ἀνοίγεται ὑμῖν·
πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει καὶ ὁ ἕτερος εὕ-
ρει καὶ τῷ κρούοντι ἀνοίγεται» (Ματθ.),
καὶ, ὡς ἐκ τοῦ ἀναγνώσματος τοῦ κ. Στα-
ματιάδου ἐξάγεται, καθόσον ἡ μερὶς αὕτη τῶν
δικαιτῶν ἐπείρατο νὰ ἐμποδίσῃ τὴν χορηγίαν
τῶν ἀναγκαζίων γνώσεων, δι' ὧν ὁ ἀνθρώπος
δύναται νὰ ἀνυψωθῇ καὶ νὰ θαυμάσῃ τὰ θαυ-
μάσια ἔργα τοῦ Δημιουργοῦ, ἀναφανῶν τὸ τοῦ
Προφητάναντος· «Ὡς ἐμεγαλύνθῃ τὰ ἔργα
σου, Κύριε, πάντα ἐν σοφίᾳ ἰποῖσας! (Ψαλ-
μός). Διότι μόνος ὁ ἐπιστάμενος τὰ περὶ τὴν
ἐσθὴν καὶ γινώσκων πόσον σκοπιμῶς καὶ σο-
φῶς εἰσὶν ὁργανωμένα τὰ κατ' αὐτὴν, μόνος
ἐστὶς δύναται νὰ κατανοήσῃ τὴν ἐν παντὶ
αὐτῇ τοιμεγαλίῳ ἡπειρονσοφίαν τοῦ Θεοῦ,
ἐν τῷ τοῦ ἀντίον ὁ ἀδάξης καὶ ἀρσιουργήματος
οὐδὲν εὕρισκε τὸ ἀναγγέλλον τὸ μεγαλεῖον
αὐτῆς.

Ἐκ μυρίων παραδειγμάτων, ἃ ἠδυνάμειθα
ἀνεργεῖν, ἐξελήσθημε ὁ κ. Καλλιβούρης,
παρὰδεικνύμεν ὅσα, ὅσα, τὰ ἐξῆς· τὸν τῆς
ἀνατομίας ἀνεπιστήμην, τὸν ἀγνοῦντα ἡ-
λικίᾳ καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ὅλοις καὶ περὶ τὸν
ἀνθρώπινον διοργανισμὸν τελεολογικῇ πρό-
νοια τοῦ Δημιουργοῦ διαλαμπύει καὶ τὸ ἐν
πᾶσι διανοῖξει τοῦ στόματος ἐπὶ ὅλλων ἡ-
μῖν εὐγνωμοσύνην πρὸς θαυμασμὸν πρὸς αὐ-
τὸν, ἐξαιτίας θαυμαστὸν παραδειγμα τῆς
εὐεργετικῆς τῷ ἀνθρώπῳ σοφῆς προνοίας τοῦ
Πλάστοι, ἐν ἡ ἐκῆτερον τῶν ἐν τῇ κατωτέρᾳ
συχρόνι τοῦ ἀνθρώπου ἰσχυρῶν (ἡ ὀπι-
σθίων) σιχαρῶν τμημάτων, (δι' ὧν διέρ-
χονται οἱ κατώτεροι φανταστικοὶ ἢ σιχαρῶν
κλάδοι τοῦ τριτοῦ νεύρου), ἔθετο παντόφως
ἐν τῇ θέσει ἐκείνῃ, ἥτις, κατ' ἀκριβῆ γεωμε-
τρικὸν προσδιορισμὸν, εὕρισκεται οὕσα ἐν τῷ
κέντρῳ τῆς κυκλικῆς κινήσεως τοῦ κλάδου
τῆς κατωτέρας γένους, ὅπερ μόνον ἐν ἐκῆστῃ
αὐτῆς κινήσει μένει ἀκίνητον. Τῇ σοφίᾳ δὲ
ταύτῃ ἐκλογῇ τοῦ σημείου ἐκείνου πρὸς το-
ποθέτησιν τῆς εἰσόδου τοῦ εἰρημένου νεύρου

ὁρίζεται τὸ ὅτι ἀνευ συντάξεως αὐτοῦ, καὶ διὰ τοῦτο ἀνευ ἀληθδόνων, δυνάμει δια-
νοίγειν καὶ συγχέειν τὸ στόμα ἡμῶν. Ἐάν
βραχὺ τὴν περαιτέρω τοῦ σημείου ἐκείνου ἐτί-
θετο τὸ δι' οὐ εἰσείναι εἰς τὸν σιγαυικόν σω-
λῆνα τὸ ῥῆθιν νεῦρον, ἤθελε συντελεσθαι
τοῦτο ἐν ἐκστάσει τῆς κατωτέρας σιγαγόνος κι-
νήσει καὶ ἐντεῦθεν ἤθελεν ἐμποισθαι ἡμῖν
δριμύεια ὁδῶν, καθιστώσα ἀλγεινοτάτην πᾶ-
σαν διανοήσιν καὶ σύγχλεisin τοῦ στόματος.

Τὸ ἕτερον τῶν παραδειγμάτων, ὅπερ ἐκ
μυρίων ἄλλων λαμβάνοντες θέλομεν ἀναφέ-
ρειν πρὸς ἀποδείξιν τοῦ ὅτι μόνον ὁ ἐπιστάμε-
νος τὰ τῆς φύσεως κατανοεῖ τὸ βάθος τῆς
σοφίας, δι' ἧς εἰσι διανοησιμὰ τὰ κατὰ
τοὺς ὅρους τῆς ὑπέρξεως καὶ διαιωνίσεως
τῶν φυτικῶν ὄντων, ἐστὶ τὸ περὶ τὰ γέννη-
τῶν φυτῶν καὶ τὴν θέσιν τῶν ἀνθῶν, ἥτις
σκατεῖ τὴν διευκλύνσιν τῆς γονιμοποιήσεως
τῶν φυτικῶν σπερμάτων ὑπὸ τῆς γύρεως. Ὁ
τῆς βοτανικῆς ἀδαῆς, εἰσιὼν εἰς κήπον, εἶναι
παντοῦ ἡμιγνώσκων ἀνθῶν, μόνον τὸ κάλλος
καὶ τὴν οὐκ ἐπὶ αὐτῶν αἰσθάνεται, δια-
λανθανούσης αὐτῇ παντελῶς τῆς θαυμασίας
αὐτῶν ἐκείνης δι' ἐργασίας, ἥτις στοχάζεται
τὴν διαιωνίσεως αὐτῶν. Οὗτος οὐδ' ὕπο-
νοεῖ ὅπως ἐπὶ καὶ τὸ καλλίμενον ἢ ὀρθοῦς
τῶν ἀνθῶν σκοπὸς διεκτείνεται ὑπὸ τοῦ
δημιουργήσαντος αὐτὰ. Ἀλλ' ὁ τῆς βοτα-
νικῆς ἐπιστῶν πρὸς τῇ λοιπῇ γινώσκει τὴν περὶ
τὸ φυτικὸν βασιλεῖον θαυμαστὴν δημιουργι-
κὴν ἐντεχνίαν ἐπίσταται τὸν τε τελειοποι-
κὸν σκοπὸν τῶν περὶ τὴν γένεσιν μορίων τῶν
ἀνθῶν καὶ γινώσκει ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ τῆς φύ-
σεως τῶν ἀνθῶν εἰς οὐκ ἔστιν εἰκάλα καὶ
ἀσκοπος, ἀλλ' ὅτι, ὡς μὲν ὁ ὑπὲρ ἐστὶ μεί-
ζων τῶν γυροφόρων, ταῦτά εἰσι κεκλιμένα,
ἐν αὐτῷ καταστῆθαι δυνατὴ ἡ ἐπὶ τὸν ὕπερον
μεταχώρησις τῆς γύρεως καὶ ἡ ἐντεῦθεν γο-
νιμοποίησις τῶν φυτικῶν σπερμάτων ὧν
δὲ τὸυναντίον ἐστὶν ἐλάσσων τῶν γυροφόρων
ὁ ὑπὲρ, ταῦτα ἐπὶ τῇ ῥῆθι ἐκαστῇ εἰσὶν
ὀρθοῦν. Ὁ παρακλύνων λοιπὸν τὴν διδόνον
τῆς περὶ τὴν γνῶσιν τῶν ὄντων ἐπιστήμης
δὲν διαπραττεται μέγα ἀνοσιούργημα πει-
ρώμενος, ἐνὰ τῇ τῇ ἀνθρωπότητι ἐν τῇ
ἀγνοίᾳ τῶν θαυμασίων τῆς δημιουργίας καὶ
ἀνίκανον πρὸς ἐκτίμησιν τῶν μεγάλων τοῦ
θεοῦ;

Ἐν τῷ ὅπῳ τοῦ α. Σταματιάδου ἐξιστο-
ρουμένῳ ἀνέβριμ ἄγων κατὰ τῆς ἐπιστήμης,
ἐξακολουθεῖ ὁ κ. Καλλιθέου, ἐνυπάρχει

καὶ διδαγμάτων, ὅπερ μετ' ἐθνικῆς ὑπερ-
φανείας ἀναφέρει πρὸς τιμὴν τοῦ ἡμετέρου
κλήρου, διατηρήσαντος ἐαυτὸν ἀπὸ πλῆγας
νουν τοῦ μώμου, ὅτι ἐγένετο διώκτης τῆς ἐ-
πιστήμης, ὡς ὁ καθολικός καὶ διαμαρτυρή-
μενος· καθότι οὗτος οὐ μόνον σχολὰς συνε-
στήσατο, ἐν αἷς ἀκωλύτως ἐδιδάσκοντο αἱ
ἐπιστήμαι, ἀλλὰ καὶ πολλοὶ Ἕλληνες κλη-
ρικοί ἐδίδασκαν κατὰ διαφόρους καιροὺς τὰς
φυσικὰς ἐπιστήμας χωρὶς νὰ ἡπηρεασθῶσιν
ἀπὸ ιδέας ἀλλοτριᾶς τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀν-
θρώπινου πνεύματος.

Ἐν τέλει ὁ κ. Καλλιθέου πρὸς εἰς, ἐν-
ῖνα ὁ Σύλλογος ἐκφράσῃ τὰς εὐχαριστίας αὐ-
τοῦ τῷ κ. Σταματιάδῃ, ἐρ' ὅς ἐποίησατο με-
τὰ τοσαύτης φιλοπονίας καὶ ὀρθῆς κρίσεως
ἀναγνώσματος.

Ὁ κ. Καλλιθέου, τὰς αὐτὰς ἐκφράσας εὐ-
χαριστίας, παρατηρεῖ μετὰ λύπης, ὅτι δὲν
εἶναι μόνη ἡ ἐπιστήμη, ἥτις κατεδιώχθη,
ἀλλὰ πᾶν ὅ, τι καλὸν καὶ καινοφανές, προσ-
τί δι' αὐτὴν ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ διανοητικὴ καὶ
πᾶσα ἄλλη ὑπεροχὴ ἡγεῖραν διωγμούς. Ὡς
παραδειγμα δ' ἀναφέρει τὸν ἐξοστρακισμὸν
τοῦ Ἀριστοτείδου, ὅστις οὐτε ὑπὸ ἰδιοτελῶν
λειτουργῶν τῆς θρησκείας διενεργήθη οὐτε
ὑπὸ λόγων διαδόσεως τῶν ἀνακαλυφθεῖσιν
ἐπιστημονικῶν ἀληθειῶν προεκλήθη, καὶ τὸν
διωγμὸν Ἰω. τοῦ Χρυσοστόμου, ὅστις, κληρι-
κὸς ὢν, ἐξωρίσθη κατ' ἀπόφασιν Τοπικῆς Συ-
νοδου, διότι κατερέτετο κατὰ τὴν καταχρή-
σιν καὶ τῆς πολυτελείας τοῦ κλήρου. Ὡς
ἐκ τούτου δὲ νομίζει κάπως μεροληπτικὸν
τὸ ὑποστηρίζειν, ὅτι μόνη ἡ ἐπιστήμη ὀ-
κίστηται τοιοῦτον ἀγῶνα, καὶ ὅτι μόνον ἱε-
ρωανοὶ ἐγένοντο διώκται αὐτῆς· καθότι ὁ
πάρχει κ' ὁ μόνος μήπως ἐπὶ τέλους πεισθῶ-
μεν, ὅτι φύσει προὔρισται ἡ μὲν θρησκεία
νὰ καταδιώκῃ ἢ ἐπὶ ἐπιστήμην νὰ καταδιώ-
κηται.

Πρὸς τὰ ὑπὸ τοῦ κ. Καλλιθέου λεγθέντα
ὁ κ. Καλλιθέου πρὸς εἰς, ἐν αὐτῷ
διετινέτο ἐν τῷ ἀναγνώσματι αὐτοῦ ὁ κ.
Σταματιάδης οὐτε ὅτι μόνη ἡ ἐπιστήμη κα-
τεδιώχθη, οὐτε ὅτι οἱ διώκται αὐτῆς ἦσαν
μόνον ἱερωανοί. Δὲν ἀρνεῖται ἐξ ἑαυτοῦ καὶ ἡ
ἀρετὴ καὶ ἄλλα αἰτία προεκλήσαν διωγ-
μούς, ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἐμπόδιζεν ἄλλους νὰ
διαπραγματευθῶσιν ἐν ἰδίοις ἀναγνώσμασι
περὶ τοῦ διωγμοῦ δὲν ὑπέστησαν ἄλλαι τῶ-
ν ἀνθρώπων ἡ ιδεῶν. Ἄν δὲ τινες, ἀνάξιοι
θεράποντες τῆς θρησκείας, κατὰ παρανόησιν

τῶν ἐνταλμάτων τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἡγεῖραν πόλεμον κατὰ τῆς ἐπιστήμης, τοῦτο καταλογιστέον εἰς βάρος μόνον τῶν διαπραττομένων τὰ ἄξια μωμοῦ, οὐχὶ δὲ καὶ τῆς καθόλου Ἐκκλησίας.

Ἐπὶ τούτοις, οὐδένος ἑτέρου τὸν λόγον αἰτησάμενον, ὁ κ. Πρόεδρος κηρύττει τὴν λήξιν τῆς συνεδριάσεως.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΥΟΗ'.

(Τακτική).

Τῇ 22 Νοεμβρίου 1876.

Προεδρευόντος τοῦ κ. Γω. Ἀριστοκλέους.

Ἀναγνώσθιντων καὶ ἐπιψηφισθέντων τῶν πρακτικῶν τῆς προηγουμένης συνεδριάσεως, ὁ λόγος δίδεται τῷ Γεν. γραμματεῖ, ὁ οὗτος ἀναγινώσκει τὴν περίληψιν τῆς ἀλληλογραφίας τοῦ Συλλόγου.

Μετά ταῦτα ἡγγέλθη τὸ δεύτερον καὶ ψηφοφορηθεὶς κατὰ τὰ νενομισμένα ἐγένετο παραδεκτὸς ὡς τακτικὸν μέλος τοῦ Συλλόγου ὁ κ. Ν. Δ. Φωτιάδης.

Λαθὼν δὲ τὸν λόγον ἀπὸ τοῦ βήματος ὁ κ. Γεν. γραμματεὺς ἀναγινώσκει τὴν «Περὶ τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως τῆς ἐπαρχίας Καλλιπόλεως μετὰ τῶν δῆμων αὐτῆς κατὰ διαφόρους φυλάς ὑπὸ θρησκευτικὴν ἐποψίν» πραγματείαν τοῦ κ. Χρ. Παπαδοπούλου, κωλυθέντος τοῦ ἰδίου νὰ παρευρεθῇ αὐτοπροσώπως.

Μετά δὲ τὸ τέλος αὐτῆς ὁ κ. Καλλιθοῦρης ποιεῖται τὴν παρατήρησιν ὅτι μετὰ τῶν χειρογράφων τῆς βιβλιοθήκης τῆς σχολῆς Καλλιπόλεως ἀναφέρονται ἐν τῷ ἀναγνώσματι τοῦ κ. Παπαδοπούλου καὶ τινα σπουδαῖα, εἰς τὴν κλασικὴν φιλολογίαν τοῦ ἔθνους ἡμῶν ἀνήκοντα, καὶ περὶ ὧν προτείνει ἵνα ὁ Συλλόγος ἀνάθεσθαι τῷ Προεδρεῖν τὴν φροντίδα τοῦ νὰ λάβῃ, ἂν οὐκ ὀλόκληρα ταῦτα, τοῦλάχιστον δείγματα τινα ἐξ ἐνὸς ἐκαστοῦ αὐτῶν, προβῇ δ' ἀκολουθῶς εἰς τὴν ἐκτύπωσιν αὐτῶν ἐν περιπτώσει καβ' ἣν ἠθέλε κρίνει ταῦτα ἄξια λόγου.

Ὁ κ. Πρόεδρος διαβεβαιώνει τὸν κ. Καλλιθοῦρην ὅτι περὶ τούτων θέλει ληφθῇ ἡ δέουσα φροντίς, κηρύττει τὴν λήξιν τῆς συνεδριάσεως.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΥΟΘ'.

(Τακτική).

Τῇ 29 Νοεμβρίου 1876.

Προεδρευόντος τοῦ κ. Γω. Ἀριστοκλέους.

Ἀναγνώσθιντων καὶ ἐπιψηφισθέντων τῶν πρακτικῶν τῆς προηγουμένης συνεδριάσεως, ὁ κ. Γεν. γραμματεὺς ἀναγινώσκει τὴν ἀλληλογραφίαν τοῦ Συλλόγου.

Ἡ αἵτησις τῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς, ἐξακουμένης ἵνα τῇ ἐπιτροπῇ ὅπως ποιῇται καὶ δευτέραν ἐκθεσιν ἐν τῷ μίῳ τοῦ συλλογικοῦ ἔτους, ἐγένετο παραδεκτὴ. Ὁμοίως δὲ καὶ ἡ τῆς ἐφορίας τῆς ἐν Σαυαροδρομῇ σχολῆς τῶν ἀνδρῶν κορασίων, ἐπικαλουμένης τὴν συνδρομὴν τοῦ Συλλόγου καὶ τῶν μελῶν αὐτοῦ διὰ τῆς χορηγίας βιβλίων τῇ ἀρτισυστάτῳ τῆς σχολῆς βιβλιοθήκῃ, μετὰ τῆς παρατηρήσεως ὅμως, ἵνα δοθῶσι τῇ ἀρτισυστάτῳ ταύτῃ βιβλιοθήκῃ βιβλία, ὧν καὶ ἄλλα ἀντίτυπα εὐρίσκοντο ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Συλλόγου.

Μετά τὴν γραμματεὺς ἀγγέλλει τὰς εἰζῆς προσφοράς τοῦ κ. Ἀλ. Καραθεοδωρῆ· ἦτοι 1) τὸν περὶ ἐνώσεως τῶν δύο Ἐκκλησιῶν ὑπὸ τῆς Ψευδοσυνόδου ἐν Ὑλκωντικῇ συνταχθέντα Ὅρον, ἐν φωτογραφίᾳ· 2) τὸ κιθώτιον ἐν ᾧ οὗτος ἐτέθη καὶ τὸ κίλυμμα τοῦ κιθωτίου ἐν ἑτέρῳ φωτογραφίᾳ· 3) τὸν ἐν Ἰταλίᾳ τάφον τοῦ πατριάρχου Γρηγορίου ἐπίσης φωτογραφημένον.

Ἠγγέλθη μετὰ ταῦτα τὸ δεύτερον καὶ ψηφοφορηθεὶς κατὰ τὰ νενομισμένα ἐγένετο παμψηφεί παραδεκτὸς ὡς τακτικὸν μέλος τοῦ Συλλόγου ὁ κ. Ἐλευθ. Μαυροκοδάτος.

Ἠγγέλλθησαν ὁμοίως ὡς μέλη τῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς καὶ ψηφοφορηθέντες, ἐγένοντο παραδεκτοὶ οἱ κ. κ. Κ. Καλλιὰδης, Β. Σακρακωτῆς καὶ Α. Αἰούδας, προτεινόμενοι ὑπὸ τῆς ἰδίας Ἐπιτροπῆς.

Εἶτα ὁ κ. Πρόεδρος ἀγγέλλει τὴν ἀπὸ τῆς προσεχοῦς πέμπτῃς ἐναρξίν τῶν δημοσίων διαλέξεων, ὡς καὶ τὴν τῶν μαθημάτων τοῦ Κυριακοῦ Σχολείου ἀπὸ τῆς προσεχοῦς Κυριακῆς.

Λαθὼν δὲ τὸν λόγον ὁ κ. Γωῶσαρ ἀνέγνω τὴν Περὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς μελοποιίας τῶν ἀρχαίων βυζαντινῶν Ἑλλήνων πραγματείαν αὐτοῦ, ἐν ᾗ μετὰ μικρὰν ἀνακρίλαωσιν τῶν προειρημένων ἐν τῷ πρώτῳ μέ-

ρει τοῦ περὶ ἐκκλησιαστικῆς μελοποιίας τῶν βυζαντινῶν ἀναγνισμάτων τοῦ προβαίνει εἰς τὴν ἐξηγήσιν τοῦ ἑστί μελοποιία, πόσους τύπους τῆς φωνῆς διακρίνει, πόσα εἶναι τὰ μέρη αὐτῆς, πῶς ἐνεργοῦνται τὰ μέρη ταῦτα ἐπὶ τῆς μελοποιίας, πῶς ἐμελοποιοῦντο αἱ ψαλμοὶ, πόσα εἶναι τὰ εἶδη τῆς ψαλμοποιίας, πῶς ὀνομάζονται καὶ εἰς πόσα γένη μελῶν ἀνέχονται. Πρὸς δὲ ἀνέρεσι περὶ τῶν δύο προγῶν τοῦ τῶν φθόγων καὶ τῶν ὑπὸ ἐκκλησιαστικῶν ἤχων, περὶ παραγωγῆς καὶ σημασίας τῶν πολυσυλλabicῶν φθόγων, κατὰ Κωνσταντίνου τὸν Πορφυρογέννητον, περὶ τῶν χαρακτῆρων δι' ὧν οἱ βυζαντινοὶ Ἑλλήνες βρασιζόμενοι ἐπὶ τῶν δύο προγῶν ἐμελοποιοῦν καὶ ἔγραπον τὰ διάφορα μέλη τῶν ψαλμοῶν, περὶ διαφόρων ἄλλων σημείων ποιότητος καὶ ἱερογλυφικῶν σηματοδρόμων, 44 τὸν ἄρθρον, περὶ σημειῶν καὶ ἀποτελεσμάτων αὐτῶν συντεταγμένων μετὰ τῶν ἐμφάνων χαρακτῆρων καὶ περὶ τῶν ἐξηγήσεων αὐτῶν. Φησὶ δὲ ὅτι ὅλα τὰ σημεία ταῦτα δὲν ἐρευνήθησαν ἔτι ἀρχῆς, ἀλλὰ προϊόντος τοῦ χρόνου καὶ τῶν ἀπολειμμάτων, ἄχρις οὗ ἔφθασαν εἰς τὸν βαρβάρου, ὅνα κ. Ἰωάσαφ ἐξέθηκε. Διότι, ἐπειδὴ κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνας τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀναλόγως τῶν ἀκολουθιῶν αὐτῆς ἦσαν ἐν ᾗ χρῆσαι μόνον τὰ σύντομα μέλη, τὰ λεγόμενα ἐκκλησιαστικά καὶ συγχρηματικά, δὲν ὑπῆρχεν ἀνάγκη πολλῶν σημείων· ἐνεκα τοῦτο δὲ εἰς τὴν ἑλπίδα ταῦτα δὲν εὐρίσκονται μεγάλα σημεία ἢ ἀποστάσεις (σημεῖα σημαίνοντα ἑκαστὴν μελωδίαν καὶ ρυθμικοῦ μέτρου)· ἀλλ' ὅταν αἱ ἀκολουθίαι ἤρξαντο νὰ ἐπεκτείνωνται, ἀπὸ τῆς συστάσεως ἰδίως τῶν μοναστηρίων, καὶ καθιερώθησαν ἀγρυπνίαι, παννυχίδες καὶ ἑορταὶ διαφόροι, εἰσῆλθον δὲ καὶ ἡ μεγαλοπρέπεια ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, τότε ἀνερχήν καὶ εὐσταχίως εἰς ἡν ἐμπεριέχοντο ἅπαντα τὰ ἀρχαῖα μέλη πρὸς παρόστασιν τῶν ὁπίων, ἐπειδὴ τότε ἡ οὐκουλία τοῦ χάρτου καὶ τοῦ τύπου δὲν ὑπῆρχε, χάριν οἰκονομίας μεμβράνης καὶ χρόνου ἐφαρμόθησαν τὰ φθέοντα διάφορα σημεία, περιληπτικὴν ἐννοίαν ἔχοντα, δι' ἐκαστοῦ τῶν ὁπίων ἐσημαίνον θέσεις καὶ γραμμὰς ὁλοκλήρους. Πρὸς ἀποδείξιν δὲ τούτου ἀνέφερεν ἐκκλησιολόγος, εἰς τοὺς ὁπίων μουσικοδιδάσκαλους τῆς βυζαντινῆς ἐποχῆς ὅτι οἱ ἐρημνίσαν τὴν μουσικὴν Ἰωάννου τοῦ Δαμασκenoῦ, πραγματεύεται κατ' ἀρχὰς περὶ τῆς

θεωρίας τῆς μουσικῆς, φιλοσοφῶν ἐπ' αὐτῆς καὶ ἐξηγῶν τὸν σκοπὸν, δι' ὃν ἡ μελωδία εἰσῆλθον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἀκολουθῶν δὲ περὶ τῶν κυριωτέρων χαρακτῆρων λόγον ποιεῖται, ἀλλὰ περὶ τῶν ἄλλων, καθὼς καὶ περὶ τινῶν σημείων ποιότητος, ἀτάκτως καὶ ἐν παρῶν ἀναφέρει.

Ἀκολουθῶς μετὰ τινὰ περιληπτικὴν ἐξηγήσιν τῶν μεγάλων λεγομένων σηματοδρόμων ὁ κ. Ἰωάσαφ προστίθηναι ὅτι, ἐπειδὴ ἐγένετο λόγος πέρυσιν εἰς τὰς συζητήσεις τοῦ πρώτου μέρους τοῦ περὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς μελοποιίας τῶν βυζαντινῶν Ἑλλήνων ἀναγνισμάτων τοῦ, πρὸς τελείαν ἀποδείξιν τῶν λεγομένων τοῦ ἔπρεπε νὰ γίνῃ παραλληλισμὸς τῶν ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ μέτρων ἡμῶν σηματογραφῶν ἐπὶ τινος ὅμοιου διὸ ἐφρόντισε νὰ εὕρῃ ὅμοιους τινὰς ἐν μεμβράναις τετονισμένους διὰ σηματογραφῶν διαφόρων ἐποχῶν ἀπὸ τοῦ ὁγδόου αἰῶνος μέχρις ἡμῶν, οὓς ἐξηγῶν κατὰ γράμμα καὶ σημασίαν ἱερατικῶν συνοδευόμενος ὑπὸ παιδῶν.

Μετὰ τὸ τέλος τοῦ ἀναγνισματος τοῦ κ. Ἰωάσαφ ὁ ἱεροδιδάσκων κ. Δανιὴλ, ἔξαρξ τὴν σπουδαιότητα αὐτοῦ, καθὼς ὁμόνοιο διακρίνοντος φῶς εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἡμῶν μουσικὴν, ἀλλὰ παρεξομένον ὥστε καὶ ἀπορμῆν εἰς βελτίωσιν τῶν ἐν αὐτῇ κακῶς ἰσχυμένων, ἐξηγεῖ διὰ μακρῶν τοὺς λόγους, ὅσοι προκάλλουν τὴν πρὸς αὐτὴν περιφρόνησιν πολλῶν ἐκ τῶν ἡμετέρων, οἵτινες ἐξοικειωθέντες πρὸς τὴν εὐρωπαϊκὴν, ἀπαξιοῦσι καὶ ἐπὶ μικρὸν κἂν νὰ ἀκούσῃσι τὴν ἡμετέραν. Φρονῶν δὲ ὅτι τὸ ζήτημα τῆς μουσικῆς ἡμῶν εἶναι τοσούτω σπουδαῖον ὅσον καὶ τὸ τῆς γλώσσης προστίθηναι ὅτι, ὁ Σύλλογος θέλει πράξει σπουδαιότατον ἔργον, ἂν, ὑπὸ ὅλως ἰδιόρυσαν ἔργον τὸ ζήτημα τοῦτο λαμβάνων, προβαίνει εἰς τὴν σύστασιν ἐπιτροπῆς πρὸς ἐρευνὴν τῶν καταλλήλων ὁρίων, δι' ὧν αὐτὴ καλεῖται νὰ ᾄδοντο ν' ἀναλάβῃ τὴν οἰκείαν αὐτῇ ἑστῇ καθισταμένη ἀξίαν τῆς ἐποχῆς, ἐν ᾗ ὡς καὶ καὶ τῶν παρὰ τοῦ τῶν προγόνων μας.

Ἐν τῷ ἀναγνώσματι τοῦ κ. Ἰωάσαφ, ἔξακολουθεῖ ὁ κ. Δανιὴλ, δύο τινὰ σπουδαιότατα, κατ' αὐτόν, παρετήρησε. Πρῶτον, ὅτι ἐν ᾗ ἡ μουσικὴ ἡμῶν κατηγορεῖται, πρὸς τοὺς ἄλλους ὅτι ἀπώλεσε καὶ τὸν ρυθμικὸν πόντον, ὁ κ. Ἰωάσαφ διὰ τῶν ψαλμένων καὶ γραφέντων μελῶν ἀπέδειξεν ὅλους τούτων τῶν δεινῶν, ὅτι τὸ συγχρόν ἐκείνου τῆς Μαγδαληνῆς

Μαρίας, ὅπερ ἔφαθεν ἐν συνδίᾳ, κλίνει εἰς τὸ εὐρωπαϊκόν· τοῦτο δέ, κατ' αὐτόν, εἶναι πρᾶξή ἀποδείξει, ὅτι ἡ εὐρωπαϊκὴ μουσικὴ ἔχει τὴν καταγωγὴν τῆς ἐκ τῆς ἡμετέρας, καὶ δὲ ὡς ὁ κ. Ίωάσαφ διαβεβαίωσι, ὅτι ἡ γραφὴ ἔξ ἧς ἀντίγραφεν αὐτό, εἶναι τοῦ Ποναίως, ἡτοι προγενεστέρᾳ τῆς συστηματοπονήσεως τῆς μουσικῆς.

Ἐν τῇ αὐτῇ κ. Δανιὴλ προτείνει, ἵνα ὁ Σύλλογος ἐκπράξῃ εὐχαριστίας τῷ κ. Ίωάσαφ, ἐφ' ᾧ, μετὰ πολλῆς σιλοπονίας συνταξάμενος, ἐποιήσατο ἀναγνώσματος.

Ἀκολούθως ὁ κ. Γεν. Γραμματεὺς ἀναγινώσκει τὸ πρόγραμμα τῶν κατὰ τὴν χειμερινὴν ἐξαμηνίαν τοῦ 1877-1877 γενομένων δημοσίων διαλέξεων. Ἡ πρῶτος αὐτοῦ ἀνέβηθη μέχρις οὐ συμπληρώθη ἐντελῶς.

Ὁ κ. Δ. Παπαλλῆς, ἀφορμὴν λαβὼν ἐκ τῆς ἀναγνώσεως αὐτοῦ, λέγει ὅτι μετ' εὐχερῆς στήσεως ἤκουσε μεταξὺ τῶν ἄλλων ἀγορεύσεων καὶ τὸ ὄνομα τοῦ κ. Ίωάσαφ καὶ ὅτι θέμα τῶν διαλέξεων αὐτοῦ ἔσται καὶ πάλιν ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἡμῶν μουσικὴ, εἰς ἣν μετ' ἀξιεπαίνου ζήλου καθ' ἑκάστην καταγίνεται. Οὐχ ἥτιον ὡς λυπεῖται ἀφ' ἑτέρου, διότι κωλυθεὶς ὑπὸ ἄλλης συνεδριάσεως δὲν ἤδυνήθη νὰ παρεμβῇ ἑγκαίρως εἰς τὸ ἀνάγνωσμα τοῦ κ. Ίωάσαφ, ἀλλ' ἐκ τῶν τελευταίων, τὰ ὅποια ἤκουσεν, ἐπίσθη περὶ τῆς σπουδαιότητος αὐτοῦ, παρκαλεῖ δὲ αὐτόν ἵνα ἐξακολουθήσῃ μετὰ τοῦ αὐτοῦ ζήλου καταγινόμενος εἰς τὴν ἀρχαίαν ἡμῶν μουσικὴν, ἥτις, ὡς οὐκ ἔδει, τοσοῦτον ὑπὸ τῶν νεωτέρων παρεμειλήθη. Μετὰ τινος δὲ παρατηρήσεως τοῦ κ. Δανιὴλ περὶ τῆς διαφορᾶς μεταξὺ τοῦ ἀναγνώσματος καὶ τῶν ἐν τῷ προγράμματι ἀναφερομένων διαλέξεων τοῦ Ίωάσαφ, προστίθισιν ὁ κ. Παπαλλῆς, ὅτι θεωρεῖ ἀναγκαίαν τὴν σύστασιν τῆς ὑπὸ τοῦ κ. Δανιὴλ ὑποδειχθείσης ἐπιτροπῆς τοσοῦτον μᾶλλον, καθόσον ὁ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον συσταθεὶς Μουσικὸς Σύλλογος διεκλήθη πρὸ πολλοῦ χρόνι οὐδένα ν' ἀποφέρει καρπόν. Ἀγγέλλει δ' ἐν τέλει ὅτι συλλογὴ χειρογράφων καὶ ἄλλων διαφόρων συγγραμμάτων τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν μουσικῆς, ἀποτελούντων μέρος τῆς περιουσίας τοῦ ἄλλοτε Μουσικοῦ Συλλόγου, εὐρίσκεται παρκατατεθειμένη ἐν τῇ Μεγάλῃ τοῦ Γένους Σχολῇ, καὶ ὅτι διενεργεῖ ἤδη τὴν παραλαβὴν αὐτῆς, ἥτις τὰ μέγιστα θέλει χρησιμεύσει τῇ εἰρημένῃ Μουσικῇ ἐπιτροπῇ.

(ΕΛΛΗΝ. ΦΙΛΟΛΟΓ. ΣΥΛΛΟΓΟΣ. ΤΟΜ. ΙΑ').

Ὁ κ. Πρόεδρος εὐχαριστῶν τῷ κ. Παπαλλῇ ἐκ τῶν προτέρων, κηρύττει τὴν λήξιν τῆς συνεδριάσεως, ἀγγέλλων συνάμα ὅτι ἐνῆκα τῆς ἐστῆς ἡ συνεδριάσεως τῆς προσεχοῦς δευτέρας ἀναβληθήσεται.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΥΠ'.

(Τακτικῇ).

Τῇ 13 Δεκεμβρίου 1876.

Προεδρεύοντος τοῦ κ. Γεν. Γραμματέως.

Μὴ ὑπαρχόντων πρακτικῶν πρὸς ἀνάγνωσιν, ὁ λόγος δίδεται τῷ κ. Γεν. Γραμματεῖ, ὅστις ἀναγινώσκει περίληψιν τῆς ἀλληλογραφίας τοῦ Συλλόγου.

Εἶτα δ' ἀγγέλλει τὴν παρὰ τοῦ κ. Γιάδωντος προσφορὰν τῆς τελευταίας περὶ Ἑλλήνων πραγματείας του.

Ἀκολούθως ἀναγγέλλεται τὸ δεύτερον καὶ ἀποφασίζεται νῦν τακτικὸν μέλος, γενόμενος παμψηφεία παραδεκτός, ὁ κ. Σωμεν Χριστοφορίδης, ἱατρός τοῦ ἐν Σταυροβρυφί διοικητηρίου.

Εἶτα δὲ, κατ' ἀρτίαν τῆς Φιλολογικῆς Ἐπιτροπῆς, προτίθενται εἰς μέλη αὐτῆς καὶ γίνονται παμψηφεία παραδεκτοὶ οἱ κ. κ. Γω. Καρυλίδης καὶ Ν. Φερίδης.

Εἶτα ὁ κ. Πρόεδρος ἀνακοινεῖ ὅτι τὸ Κυριακὸν Σχολεῖον, ἀρξάμενον τῶν ἐργασιῶν αὐτοῦ ἀπὸ 15 ἡδὴ ἡμερῶν, ἐξακολουθεῖ τακτικῶς ἀνὰ πᾶσαν Κυριακὴν, καὶ δὲ ἀποτελέσματα προαγγέλλονται λίαν εὐάρεστα, ἐνεκα τῆς βαθμυθῶν αὐξήσεως συρροῆς τῶν δημοδιδασκάλων ἐκ τῶν διαφόρων τῆς Πρωτεύσεως συνοικιῶν, ὧν ὁ ἀριθμὸς ἀνέρχεται ἤδη εἰς τοὺς τεσσαράκοντα.

Οὐχ ἥτιον δ' ἀναγκαίαν νομίζει τὸ Προεδρεῖν τὴν σύστασιν μουσικῆς ἐπιτροπῆς θεωρουμένης μιᾶς τῶν ἀναποσπάστων ἐπιτροπῶν τοῦ Συλλόγου, ἀναλαμβάνουσας δὲ τὰ διακοπέντα ἔργον τοῦ ἄλλοτε συστάμενου καὶ εἰτα διαλυθέντος Μουσικοῦ Συλλόγου. Τῆς ἐπιτροπῆς ταύτης ὁ σκοπὸς ἔσται τριπλούς· πρῶτον φιλολογικός, ἥτοι νὰ ἐξετάσῃ ὑπὸ φιλολογικῆν ἑποψίαν τὴν παρ' ἡμῶν μουσικὴν, παραβάλλουσα τὰς κατὰ διαφόρους ἐποχὰς φάσεις αὐτῆς ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς πρὸς εὐρίσιν τῶν πρὸς

ἀλλήλους διαφύων σχέσεων αὐτῆς· δεύτερον, παιδαγωγικός, ὅποι μετὰ προηγουμένην μελέτην καὶ κατὰ τὸ δυνατόν ἀκριβῆ γνώσιν τῆς ἐν τοῖς πεπολιτισμένοις ἔθνειν ἐν χρήσει παιδαγωγικῆς μουσικῆς νὰ παρασκευάσῃ ὡς οἶόν τε ἀνάλογον ταῖς ἀνάγκαις καὶ ταῖς περιστάσεσι σύστημα τοιαύτης μουσικῆς διδασκαλίας δυναμένης νὰ εἰσαχθῇ ἐν τοῖς παρ' ἡμῖν ἐκπαιδευτοῖς· καὶ τρίτον νὰ ἐξείρῃ τὰ κατὰλληλα μέσα πρὸς διέγειρσιν καὶ ἐν τῷ λαῷ ἀνάπτυξιν τῆς ἡθιοποιοῦ καλαιοθησίας τῆς μουσικῆς.

Ἡ πρότασις αὕτη ὑποβλήθη εἰς ψηφοφορίαν ἐγένετο παμψηφεί κατ' ἀρχὴν παραδεκτῇ. Ἐπομένως δὲ ὁ κ. πρόεδρος προτείνει ὡς μέλη αὐτῆς τοὺς κ. Δ. Παπαλλῆν, Ἀνδρ. Σπαθέρην, Ἀγίου Ἀριστείδους κ. Ἰακωβόν, Ἰωάννην ἱεροψάλτην καὶ Εὐστάτιον Παπαδόπουλον, οἵτινες ἐγγράφονται παμψηφεί παρὰ τοῦ Συλλόγου, προστίθοντι δὲ ὅτι ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη ἀναρρομένη ἀκολουθῶς θέλει σκευθῆ καὶ περὶ ἄλλων κατὰλληλων προσώπων, ἵνα συμπληρωθῇ αὐτῇ, οὗς θέλει ὑποβάλλει τῇ ἐγκρίσει τοῦ Συλλόγου.

Ὁ κ. Χατζῆ-Χρήστος ἐπιδοκιμαεῖ τὴν ἐκλογὴν ταύτην, ὅρα δὲ ὅτι παρελείθη εἶτι ἐν μέλος χρονιστέον, ὁ κ. Μ. Παρνίκας, καθύστερον μέλητα εἰς τὸν φιλολογικὸν τῆς ἐπιτροπῆς σκοπόν τὰ μέγιστα δύναται νὰ συνετελέσῃ.

Ὁ κ. Μ. Παρνίκας νομίζων ὅτι τὸν ἀναρρομένον προτείνει τὸν ἀρχιμανδριτὴν κ. Γερμανὸν Ἀρβονίδην, καίπερ δυστυχῶς κωλυόμενον ἕνεκα τῆς πασχούσης ὁράσεώς του, μετ' οὗ ἐλλήν, λέγει, ἰσχυρῶς εἰς ὀμίλῳ, ἐμαθεν ὅτι ἔχει συντεταγμένην διατριβὴν ἀξιόλογον περὶ τοῦ θέματος τούτου.

Ἡ πρότασις τοῦ κ. Χατζῆ-Χρήστου, ὑποστηριζομένη καὶ ὑπὸ τοῦ ἱεροδικακόνου κ. Δανιῆλ, ὡς καὶ ἡ τοῦ κ. Παρνίκα, ἐγένοντο παμψηφεί παραδεκταί· καθύστερον δ' ἀπορρῶ τὸν κ. Γερμανὸν Ἀρβονίδην, κωλυόμενον, ὡς ἐρῆθη, τοῦ νὰ μετέγῃ τῶν συνεδριάσεων τῆς ἐπιτροπῆς, ἐκέρθη ὅπως ἐν μέλος ταύτης μεταβαλὴν ἑκάστοτε παρ' αὐτῷ καὶ συνενοῦται περὶ τῶν γινόμενων.

Ἀκολουθῶς ὁ κ. Πρόεδρος ἐκφράζει θερμὰς εὐχαριστίας τῇ Ἐκπαιδευτικῇ Ἐπιτροπῇ ἐπὶ τῇ ὁρατοφάνειᾳ καὶ τῇ προθυμίᾳ μετ' ἧς αὐτὴ ἐργάζεται λίαν ἀποτελεσματικῶς.

Εἶτα ὁ λόγος δίδεται τῷ κ. Μ. Παρνίκα, ὅστις ἀναγινώσκει τὴν ὑπὸ τὸν τίτλον Νεο-

ελληνικὰ πραγματεῖαν αὐτοῦ (ιδεῖ ἀνωτ. σελ. 66), μετὰ τὸ πέρας τῆς ὁποίας, οὐδένος τῶν λόγων αἰτησαμένου, διαλύεται ἡ συνεδρίασις.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΥΠΑ'.

(Τακτικῇ).

Τῇ 19 Δεκεμβρίου 1876.

Προεδρεύοντος τοῦ κ. Γω. Ἀριστοκλέους.

Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν καὶ ἐπιψήφισιν τῶν πρακτικῶν δύο προηγουμένων συνεδριάσεων ὁ κ. Χατζῆ-Χρήστος ἐκ τῶν πρακτικῶν τῆς τελευταίας συνεδριάσεως ἀπορρομὴν λαβὼν, ἱρωτῆ, ἐκν ὁ κ. Γερμανὸς Ἀρβονίδης θὰ ἦναι ἐκ τῶν τακτικῶν μελῶν τῆς μουσικῆς Ἐπιτροπῆς, ἡ ἀπλῶς μόνον ἐν τῶν μελῶν αὐτῆς θὰ μεταβαλὴν ἐνίοτε παρ' αὐτῷ πρὸς ἀνταλλαγὴν ἰδεῶν καὶ συνενοήσιν περὶ τῶν γινόμενων.

Ὁ κ. Πρόεδρος ἀπαντῶν λέγει ὅτι ὁ κ. Ἀρβονίδης θ' ἀποτελῇ μὲν μέλος τῆς ἐν λόγω ἐπιτροπῆς, ἀλλ' ἐπειδὴ ἕνεκα τῆς πασχούσης ὁράσεώς του δὲν θὰ δύνηται νὰ μετέγῃ τῶν συνεδριάσεων αὐτῆς, ἀπερασίθη ἵνα μέλος τι τῆς ἐπιτροπῆς μεταβαλὴν ἑκάστοτε παρ' αὐτῷ καὶ συνενοῦται περὶ τῶν γινόμενων.

Ἀκολουθῶς ὁ λόγος δίδεται τῷ Γεν. γραμματεῖ, ὅστις ἀναγινώσκει περίληψιν τῆς ἀπλογραφίας τοῦ Συλλόγου.

Εἶτα ἀγγέλλονται τὸ δεύτερον καὶ ψηφοφοροῦνται νέα τακτικὰ μέλη, γινόμενοι παμψηφεί παραδεκτοί, οἱ κ. κ. Marie de Launay, secrétaire du Conseil supérieur des travaux publics καὶ Γω. Καραβασίλης, δημοσιογράφος, ποσὶ ἀνέμεινον ὑπὸ τῶν ἐν τῇ προηγουμένη συνεδρίᾳ ἀναρρομένων.

Ἀκολουθῶς καταπράττειν τὸν οἰκίον ἐπιτροπῶν προτείνοντα ἑξ ἑξὲς μέλη τῆς μὲν Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς ὁ κ. Θεμ. Σαλτέλης, τῆς δὲ μουσικῆς ὁ κ. Γεωργανταλλίδης, γινόμενοι παμψηφεί παραδεκτοί.

Κατόπιν δὲ κατὰ πρότασιν τοῦ Προεδρίου ἀποραεῖται ν' ἀποσταλῇ συλλυπητήριον ἐπιστολὴ ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ ἀειδύμου Ζενοκράτους πρὸς τὸν ἐπ' ἀνεψίαν γαμβρὸν αὐτοῦ κ. Γ. Κυριαζήν, ἱατρίν.

Εἶτα ὁ κ. Μ. Παρνίκας ἀναγινώσκει ἑξ-

κολούθουν τῆς ὑπὸ τὸν τίτλον *Νεοελληνικά* πραγματείας αὐτοῦ, μετὰ τὸ πέρας τῆς ὁποίας, οὐδενὸς τὸν λόγον αἰτησάμενου, διαλύεται ἡ συνεδρίασις.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΥΠΒ'.

(Τακτική).

Τῇ 17 Δεκεμβρίου 1876.

Προεδρεύοντος τοῦ κ. Γω. Ἀριστοκλέους.

Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν καὶ ἐπιψήφισιν τῶν πρακτικῶν τῆς προηγουμένης συνεδριάσεως, ὁ κ. Γεν. γραμματεὺς ἀναγινώσκει τὴν ἀλληλογραφίαν τοῦ Συλλόγου ἀπευθύνσαν πρὸς τοὺς ἄλλους καὶ αἰτησὶν τῆς ἐν Δ. Ρεύματι Ἀδελφότητος, ἐξαιτουμένης τὴν αὐτῇ παραχώρησιν τριῶν ὀπτικῶν ἐργαλείων χρησιμευσόντων τῷ κ. Γ. Δημητριάδῃ ἐν τῇ μάθῃ αὐτοῦ ἐν αὐτῇ μάθῃ. Ἡ αἰτήσις αὕτη γίνεται παμψηφεί παραδεκτή.

Ἀκολουθῶς δ' ἀγγέλλει τὰς ἐξῆς προσφορὰς βιβλίων.

Κ. Α. Χρυσοβελόνῃ προσφέροντος δύο ἀντίτυπα τῆς διπλῆς αὐτοῦ ἀρκίως ἐκδοθείσης Ἑρμηνείας τῆς Κυριακῆς προσευχῆς ὑπὸ Γρηγορίου, Μητροπολίτου Χίου τοῦ Βυζαντίου.

Τῆς ἐν Βερολίνῃ Ἀρχαιολογικῆς ἑταιρίας προσφερούσης τὸ τριακστόν τεύχος αὐτῆς ἐπιγραφόμενον «Χορὸς μουσῶν ἐν ἀναγλύφῳ ἐπὶ μαρμαρίνης βάσεως ἐν Ἀλικαρνασσῶ» ὑπὸ Ἀδύφρου Τρενκλουμβούργ.

Εἶτα ἀγγέλλεται τὸ δεύτερον καὶ ψηφοφορηθεὶς κατὰ τὰ νενομισμένα γίνεται παμψηφεί δεκτὸς ὡς ἐπίτιμον μέλος τοῦ Συλλόγου ὁ Α. Ἐξ. ὁ Ὑπουργὸς τῆς Παιδείας Γεωργίου Πασαῶς.

Εἶτα, τοῦ κ. Γορ. Καρολίδου κωλυθέντος νὰ παρευρεθῇ ἐγκρίσας ἐν τῇ συνεδριάσει τὴν ἀνάγνωσιν τῆς πραγματείας αὐτοῦ, ὁ κ. Πρόεδρος κηρύττει τὴν λήξιν τῆς συνεδριάσεως.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΥΠΓ'.

(Τακτική).

Τῇ 10 Ἰανουαρίου 1877.

Προεδρεύοντος τοῦ κ. Γω. Ἀριστοκλέους.

Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν καὶ ἐπιψήφισιν τῶν

πρακτικῶν τῆς προηγουμένης συνεδριάσεως, ὁ κ. Γεν. γραμματεὺς ἀναγινώσκει τὴν ἀλληλογραφίαν τοῦ Συλλόγου.

Ἀκολουθῶς ἀναγγέλλει τὴν παρὰ τοῦ κ. Σύνει προσφορὰν τοῦ ὑπ' αὐτοῦ ἐκδοθέντος ἐθνογραφικοῦ χάρτου.

Μετὰ ταῦτα ἀγγέλλεται τὸ δεύτερον μέρος τακτικῶν ὁ κ. Ἀβράμ Μαλιῆκας, ὅστις ψηφοφορηθεὶς κατὰ τὰ νενομισμένα γίνεται παμψηφεί δεκτός.

Εἶτα ὁ κ. Πρόεδρος ὑποβάλλει πρότασιν τῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς περὶ συστάσεως ἐιδικῆς ἐπιτροπῆς ἐκ τῶν κ. κ. Ἀνδ. Σπαθάρη, Γ. Δημητριάδου καὶ Γ. Πιτσιλαδῆ πρὸς κρίσιν τῆς ἐκ 1000 ἀριθμητικῶν καὶ ἀλγεβρικῶν προβλημάτων συλλογῆς τοῦ ἐν τῇ εἰρατῇ διατελούντος Ἀθ. Δημητριάδου. Ἡ πρότασις αὕτη ἐγένετο παμψηφεί παραδεκτή. Ἀκολουθῶς δὲ ἀγγέλλει τὴν προσθήκην τοῦ μαθήματος τῆς Πλουτολογίας ἐν τοῖς μαθήμασι τοῦ Κυριακοῦ σχολείου τῶν ἀρμοδιασκόντων, ὡς καὶ τὴν τοῦ Συνταγματικοῦ δικαίου ἐν ταῖς δημοσίαις διαλέξεσι. Μετὰ ταῦτα ὁ κ. Γορ. Καρολίδης, λαβὼν τὸν λόγον ἀπὸ τοῦ βήματος, ἀναγινώσκει τὸ δι' ὑπερον μέρος τῆς «περὶ γενέσεως γλώσσης» πραγματείας αὐτοῦ ἥτοι «περὶ γενέσεως ἰδιωμάτων ἢ διαλέκτων». Μετὰ δὲ τὸ πέρας αὐτῆς, οὐδενὸς τὸν λόγον αἰτησάμενου, ὁ κ. Πρόεδρος εὐχαριστεῖ τῷ κ. Καρολίδῃ ἐπὶ τῇ ἀξιολήγῳ αὐτοῦ πραγματείᾳ καὶ οὕτω διαλύει τὴν συνεδρίαν.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΥΠΔ'.

(Τακτική).

Τῇ 17 Ἰανουαρίου 1877.

Προεδρεύοντος τοῦ κ. Γω. Ἀριστοκλέους.

Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν καὶ ἐπιψήφισιν τῶν πρακτικῶν τῆς προηγουμένης συνεδριάσεως, ὁ γεν. Γραμματεὺς ἀναγινώσκει περίληψιν τῆς ἀλληλογραφίας.

Μετὰ ταῦτα ὁ κ. Βασιλάδης ἀναγινώσκει τὴν «περὶ Ξενοφώντος καὶ τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ» πραγματείαν του, μετὰ τὸ πέρας τῆς ὁποίας, οὐδενὸς τὸν λόγον αἰτησάμενου, ὁ κ. Πρόεδρος εὐχαριστεῖ τῷ κ. Βασιλάδῃ ἐπὶ τῇ ἀξιολήγῳ αὐτοῦ πραγματείᾳ καὶ διαλύει τὴν συνεδρίαν.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΥΠΕ'.

(Τακτική.)

Τῇ 24 Ἰανουαρίου 1877.

Προεδρευόντος τοῦ κ. Γω. Ἀριστοκλέους.

Μετά τὴν ἀνάγνωσιν καὶ ἐπιφύρσιν τῶν πρακτικῶν τῆς προηγουμένης συνεδριάσεως, ὁ κ. Γεν. Γραμματεὺς ἀναγινώσκει περίληψιν τῆς ἀλληλογραφίας.

Εἰτα ἀγγέλλεται, ὅτι οἱ μὲν κ. κ. Alfred Fleckeisen καὶ Hermann Masius προσφέρουσιν τὸ ὑπ' αὐτῶν ἐκδιδόμενον περιοδικὸν τῆς φιλολογίας καὶ παιδαγωγίας, ὁ δὲ κ. Ἀβρ. Μαλιγκάς τὸ δεύτερον μέρος τοῦ Τουρκο-Ἑλληνικοῦ Λεξικοῦ τοῦ.

Μετά ταῦτα ἀγγέλλονται τὰ νεομισμένα καὶ ψηφισθέντες κατὰ τὰ νεομισμένα γίνονται παμψηφεί δεκτοὶ ὡς ἀντεπιστέλλοντα μέλη οἱ κ. κ. Π. Τσαπράς, Γυμνασιάρχης ἐν Κερκίρ καὶ Γ. Ἀριστείδης, σχολάρχης ἐν Κωδιωνίαις.

Εἰτα, κατὰ πρόσκλησιν τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐπιτροπῆς, προτίθεται ὡς μέλος αὐτῆς ὁ κ. Γω. Mordtmann (δούτορ, υἱὸς) γενόμενος παμψηφεί δεκτός.

Μετά ταῦτα ὁ κ. Π. Παπαρρόσης ἀναγινώσκει πραγματεῖαν «περὶ τῆς οἰκογενείας τῶν ἐκ Γενούης Καλαυριῶν τῶν ἐν τισὶ κατὰ τὴν Ἑλλάσσαν Ἀσίαν πόλεσι καὶ νήσοις κυριαρχησάντων», οἵτινες, συγγεγραμμένης τοῦ Αυτοκράτορος Μιχαὴλ τοῦ Παλαιο-λόγου καὶ λαβόντες παρ' αὐτοῦ εἰς κτήσιν τὴν Φωκαίαν, κατέλαβον ἑπειτα τῇ 1303 τὴν Χίον, τὴν Σάμον καὶ τὴν Κῶν καὶ μετεβίβασαν τὴν ἐπὶ τούτων κυριαρχίαν εἰς τοὺς ἀπογόνους των, προσκαποτάσαντες μετ' οὐ πολλὰ μέγιστα κτήματα καὶ ἐν τῇ μέσῃ Ἑλλάδι καὶ ἐν Πιλοποννήσῳ καὶ ἐπὶ τέλους ἀναβάντες τῇ 1404 εἰς τὸν ἡγεμονικὸν θρόνον τῶν Οὐλλυαρριῶνων.

Μετά τὸ τέλος τοῦ ἀναγνώσματος τοῦ κ. Π. Παπαρρόσης, λαβὼν τὸν λόγον ὁ κ. Παπαρρόσης ἐξέρχεται τὴν σπουδαιότητα τῆς σπουδῆς τοῦ μεσαιωνικοῦ ἡμῶν βίου, ἥτις τοσοῦτον, ὡς μὴ ἀρκεῖν, ὑπὸ τῶν ἡμετέρων παρημεληθῇ, περιέγραψε τὴν τύχην πολλῶν χειρογράφων καὶ τιναν ἄλλων ἀγίων λειψάνων καὶ ἐπὶ τέλους συνίστησι τῷ κ. Παπαρρόσῳ τὴν μελέτην τῆς ιστορίας πολλῶν νή-

σων τοῦ Ἀρχιπελάγους, ὧν ἡ τοῦ μέσου ἰδῶς αἰὼνος χαρακτηρίζει ἀξιοσημειώτους ἐποχὰς διὰ τὴν καθύλου ιστορίαν.

Ὁ κ. Ὁδ. Ἰάλεμος νομίζει ἄδικον τὴν μορφήν, καθ' ἣν οἱ ἡμέτεροι οὐδ' οὐλος ἐπεδύθησαν εἰς τὴν σπουδὴν τῆς Βυζαντινῆς ιστορίας· καθότι, ἂν δὲν ἐπράξαν τοῦτο, ἀποδοτέον μᾶλλον τὴν αἰτίαν οὐχὶ εἰς τὴν ὀλιγυρίαν αὐτῶν πρὸς τὴν ἱστορίαν τοῦ μεσαιωνικοῦ ἡμῶν βίου, ἀλλ' εἰς τὴν ἑλλειψιν ἰδῶς τῶν ἀπαραιτήτων βοηθημάτων, ἅτινα μεταφερθέντα, ὡς γνωστὸν, εἰς τὴν Ἱταλίαν, παρέσχον ἀφορμὴν εἰς τοὺς Εὐρωπαίους, ἵνα μετὰ πολλῆς τῆς ἐπιτυχίας περὶ τούτου πραγματευθῶσιν. Ὡς δευτερεύουσαν αἰτίαν τῆς μὴ περὶ τὴν βυζαντινὴν ἱστορίαν ἐνασχολήσεως τῶν ἡμετέρων ἐπάγεται ὁ κ. Ἰάλεμος καὶ τὸ ἐκ τῆς μελέτης τῆς ἀρχαίας ἡμῶν ἱστορίας παρεχόμενον μέγα ἐνδιαφέρον εἰς πάντα Ἕλληνα, ἐνεκα τοῦ ὅσοιόν οἱ πλείους τῶν ἡμετέρων ἐπεδύθησαν μᾶλλον εἰς τὴν σπουδὴν ταύτης ἢ τῆς Βυζαντινῆς.

Ἐν τούτοις, οὐδενὸς ἄλλου τὸν ἐπὶ τούτῳ λόγον αἰτησάμενον, διαλύεται ἡ συνεδρίασις.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΥΠΕ'.

(Τακτική.)

Τῇ 31 Ἰανουαρίου 1877.

Προεδρευόντος τοῦ κ. Γω. Ἀριστοκλέους.

Μετά τὴν ἀνάγνωσιν καὶ ἐπιφύρσιν τῶν πρακτικῶν τῆς προηγουμένης συνεδριάσεως, ὁ λόγος δίδεται τῷ κ. Γεν. γραμματεῖ, ὅστις ἀναγινώσκει περίληψιν τῆς ἀλληλογραφίας τοῦ Συλλόγου.

Μετά ταῦτα ἀγγέλλεται τὸ δεύτερον καὶ ψηφισθέντες κατὰ τὰ νεομισμένα γίνονται παμψηφεί δεκτοὶ οἱ τακτικὸν μέλος τοῦ Συλλόγου ὁ κ. Ἀθανάσιος Μεγακλῆς, ἀρχιγραμματεὺς τῆς ἱερᾶς Συνόδου, προτεινόμενος ὑπὸ τῶν ἐν τῇ προηγουμένῃ συνεδρίᾳ ἀναφερομένων.

Εἰτα, μετὰ τινος ἐξηγήσεως νεομείας τῷ κ. Κ. Καλλιζῇ ὑπὸ τοῦ κ. Προέδρου καὶ ἀναφερομένης εἰς ἀπόφασιν τῆς ἑκταδευτηκῆς Ἐπιτροπῆς περὶ συστάσεως μικτῆς ἐπιτροπῆς ἐκ μελῶν αὐτῆς τε καὶ τῆς Μουσικῆς ἐπιτροπῆς πρὸς κρίσιν τῶν νεωστὶ ἐκδο-

θέντων ὁσμάτων εἰς εὐρωπαϊκὴν μελωδίαν τοῦ μακαρίτου Ἡλία Τανταλίδου, ὁ λόγος δίδοται τῷ κ. Βασιλάδῃ, ὅστις ἀναγινώσκει συνέχειαν τῆς ἀπὲρ Ξενοφάντος καὶ τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ πραγματείας του, μετὰ τὸ τέλος τῆς ὑποίας, οὐδενὸς τὸν λόγον αἰτησαμένου, ὁ κ. Πρόεδρος ἐκράζει καὶ αὐτὸς εὐχαριστίας τῷ κ. Βασιλάδῃ καὶ διαλύει τὴν συνεδρίαν.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΥΠΣ'.

(Τακτική).

Τῇ 14 Φεβρουαρίου 1877.

Προεδρεύοντος τοῦ κ. Γου. Δοστογιέφους.

Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν καὶ ἐπιψηφισμὸν τῶν πρακτικῶν τῆς προηγουμένης συνεδριάσεως, ὁ κ. Γεν. γραμματεὺς ἀναγινώσκει περίληψιν τῆς ἀλληλογραφίας τοῦ Συλλόγου.

Ἀκολουθῶς ἀγγέλλει τὰς ἐξῆς προσφορὰς βιβλίων.

- 1) Albert Dumont προσφέροντος ἀντίτυπον περιοδικοῦ ἐπιγραφομένου *delteil* τῆς ἐλ-ληνικῆς ἀλληλογραφίας.
- 2) Α. Τέτση, ἀντίτυπον τῆς Ἀπολογίας καὶ τῶν ἀγορεύσεων τοῦ Β. Κ. Νικολοπούλου.
- 3) Ι. Δειγιάλα, ἀντίτυπον φιλοσοφικῶν διαλέξεων μεταξὺ χριστιανοῦ εἰνός καὶ ἀ-θρήσκου φιλοσόφου.
- 4) Μακεδονικοῦ Συλλόγου ἐν Σέρραις ἀντίτυπον τῆς Λογοδοσίας αὐτοῦ κατὰ τὸ ἐκ-κτον ἔτος ἀπὸ τῆς συστάσεώς του.
- 5) Φιλεκαπαιδευτικοῦ Συλλόγου ἐν Θεσσα-λονίκῃ ἀντίτυπον ὡσαύτως τῆς κατὰ τὸ τέ-ταρτον ἔτος Λογοδοσίας αὐτοῦ.

Εἶτα ὁ κ. Πρόεδρος ἀγγέλλει ὅτι ὁ ὁμογε-νὴς κ. Ταμβάκος προσφέρει τὸν πρὸς ἐκτύ-πωσιν τοῦ Ι' Τεύχους τοῦ Περιοδικοῦ τοῦ Συλλόγου ἀναγκαιούτα χάρτην, συγχρόνως δ' ἐντέλλεται τῷ κ. Γεν. γραμματεῖ, ἵνα δι' εὐχαριστηρίου ἐπιστολῆς ἀναγγίλῃ τῷ κ. Α. Ταμβάκῳ τὰς εὐχαριστίας τοῦ Συλλόγου.

Ἀγγέλλεται μετὰ ταῦτα τὸ δεύτερον καὶ ψηφοφορηθεὶς κατὰ τὰ νονομισμένα γίνεται παμπρεὶ δεκτὸς ὡς τακτικὸν μέλος ὁ ἄγιος Κωνσταντῖνος Νικηδόπουλος, προτεινόμενος ὑπὸ τῶν ἐν τῇ προηγουμένῃ συνεδρίᾳ ἀναφερο-μένων.

Ἀκολουθῶς ὁ κ. Πρόεδρος ὑποβάλλει α') πρῶτασιν περὶ συγκαλίσεως ἐκτάκτου συνε-

δριάσεως πρὸς ἀνάγνωσιν τῆς ἐκθέσεως τῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς, περὶ ἧς, ὡς γνωστὸν, ἐλήφθη ἀπόφασις ὑπὸ τοῦ Συλλό-γου ἐν προηγουμένῃ συνεδρίᾳ, συνεπεία αἰτήσεως τῆς ἰδίας ἐπιτροπῆς· β') πρῶτασιν τῆς αὐτῆς ἐπιτροπῆς, ὅπως ἐν ἐκτάκτῳ ὁ-μοίως συνεδρίᾳ ἐκτὸς τῆς ἀνωτέρω ἐκθέ-σεως ἀναγινώσκηται καὶ ἑτέρα βασιζομένη ἐπὶ τῶν ἐγγράφων ἐκθέσεων τῶν ἐκ τῶν ἐ-παρχικῶν ἀποστελλομένων, ἀμφοτέρων δι' ταυτὸν περίληψιν ν' ἀναγινώσκηται ἀκολού-θως ἐν τῇ ἐπετερίᾳ τοῦ Συλλόγου ἐορτῇ.

Ἀμφοτέραι αἱ προτάσεις αὗται ἐγένοντο δεκταί, ἡμέρα δὲ πρὸς ἀνάγνωσιν τῆς πρώτης ὥρισθη ἡ προσεχὴς τετάρτη.

Εἶτα ὁ κ. Βασιλάδης ἀναγινώσκει συνέ-χειαν τῆς ἀπὲρ Ξενοφάντος καὶ τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ πραγματείας του, μετὰ τὸ πέρας τῆς ὑποίας, οὐδενὸς τὸν λόγον αἰτησαμένου, ὁ κ. Πρόεδρος ἐκράζει αὐτὸς εὐ-χαριστίας τῷ κ. Βασιλάδῃ καὶ οὕτως διαλύει τὴν συνεδρίαν.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΥΠΗ'.

(Ἐκτακτος).

Τῇ 15 Φεβρουαρίου 1877.

Ὁ κ. Πρόεδρος κηρύττει τὴν ἐναρξιν τῆς συνεδριάσεως, λέγει ὅτι κατὰ τὰ προκατα-ρισθέντα ὑπὸ τοῦ Συλλόγου πρόκειται ἐν τῇ ἐκτάκτῳ ταύτῃ συνεδρίᾳ ν' ἀναγνωσθῇ ἡ ἐκθεσις τῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς, συν-τεταγμένη ἐπὶ τῇ βάσει τῶν μέγιστων οὐδὲ ἀ-ποσκαιεῖσιν ἐκθέσεων ἐκ διαφόρων ἐπαρχικῶν, ἐπιφυλαττομένης τῆς ἐπιτροπῆς ταύτης ἵνα ποιήσῃται δευτέραν ἐκθεσιν ἐν τῷ τέλει τῶν συλλογικῶν ἐπὶ τῶν σταλπομένων ἕ-χρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης νέων ἐκθέσεων καὶ ὅτι τῶν δύο τούτων ἐκθέσεων περίληψιν ἀνα-γινώσθηται ἐν τῇ ἐπετερίᾳ τοῦ Συλλόγου πανηγύρει. Ἀκολουθῶς δίδωσι τὸν λόγον τῷ εισηγητῇ τῆς ἐπιτροπῆς κ. Ὁδ. Παλέμῳ, ὅ-στις ἀναγινώσκει τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος ἐκθε-σιν περὶ τῆς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καταστάσεως τῶν σχολείων.

Μετὰ δὲ τὴν ἀνάγνωσιν αὐτῆς ὁ κ. Πρό-εδρος ἐρωτᾷ, εἰτις ἔχῃ ἵνα ποιήσῃται παρα-τηρήσεις ἐπὶ τῆς σπουδαιότητος ταύτης ἐκ-θέσεως. Ὁ κ. Βασιλάδης, λαβὼν τὸν λόγον, ἐκράζει θερμὰς εὐχαριστίας τῷ κ. Παλέμῳ

ἐπὶ τῇ ἀξιολογότητι ἐκθέσει τοῦ, λυπεῖται δὲ ἐπὶ τῇ ἀπουσίᾳ πολλῶν τοῦ Συλλόγου μελῶν καὶ παρακαλεῖ ἐπιμένειν, ἵνα αὕτη δημοσιευθῇ καὶ διὰ τῶν ἐφημερίδων, ὅπως αἱ ἐν αὐτῇ σοφαὶ ὑποθέται παραγῶνται τὸ ποθούμενον ἀποτελέσῃ.

Ἀπαντῶν πρὸς ταῦτα ὁ κ. Πρόεδρος λέγει, ὅτι ἰδημοσιεῦθη ἑκατέρωθεν διὰ τῶν ἐφημερίδων ἡ περὶ τῆς ἐκθέσεως ταύτης εἰδοποίησις καὶ λυπεῖται ἰστίως καὶ αὐτὸς διὰ τὴν ἀπουσίαν πολλῶν μελῶν, ἅτινα βεβαίως θὰ ἔσπευδον νὰ ἐκφράσωσι τὰς εὐχαριστίας των τῇ Ἐκπαιδευτικῇ Ἐπιτροπῇ καὶ τῷ κ. Ἰαλίμῳ ἰδίᾳ ἐπὶ τῇ σπουδαιοτάτῃ ἐκθέσει αὐτοῦ.

Ὁ κ. Ν. Παρνάκας λέγει ὅτι ἡ διὰ τῶν ἐφημερίδων δημοσίευσις τῆς ἐκθέσεως δὲν ἀπέχετο πρὸς τὸν Κανονισμόν, ὡς γινόμενον τοῦτο κατ'ἔτος διὰ τὰς ἐνιαυσίους ἐκθέσεις.

Ἐπὶ τούτοις ὁ κ. Καλλιμάδης ἐκφράζει τὰς εὐχαριστίας αὐτοῦ τῷ κ. Ἰαλίμῳ, λυπεῖται δὲ, ὅτι ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς, δὲν ἔτι σέβον κατὰ τὴν πρώτην αὐτῆς ἀνάγνωσιν μετὰ τῶν μελῶν τῆς Ἐπιτροπῆς, ἵνα διὰ ἀφορμῆς τῆς ἀξιολόγου ταύτης ἐκθέσεως συζητήσῃ περὶ τῆς ὅσον ἐνεστοιχεῖται αὐτῇ διὰ τῶν ἐφημερίδων δημοσιεύσεως, χωρὶς νὰ ἀπολύσῃ τὸ διακείμενον καὶ τῆς διὰ τοῦ Περιόδικου τοῦ Συλλόγου δημοσιεύσεως αὐτῇ νομίζει δὲ ὅτι αὐτὸς ἢ γινώσκων καὶ ὁ κ. Ἰαλίμῳ ἐξέφρασε, ὅτι ἡ ἀφορμὴ αὐτῶν πρὸς τὴν ἀφορμὴν ταύτην, καὶ ἐν σωματείᾳ, καθόσον καλίστα τινὰ τούτων δὲν εἶναι τοσοῦτον ἀποδεξιζόμενα.

Ἐν τῇ, τοῦ Συλλόγου ἀποδεξαμένου παμψηφεί τὴν δημοσίευσιν τῆς ἐκθέσεως ταύτης, διακρίνεται ἡ συνειδήσις.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΥΠΟΨ.

(Τακτικῇ).

Τῇ 21 Φεβρουαρίου 1877.

Προεδρεύοντος τοῦ κ. Γ. Ἀριστοκλέους.

Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν πρακτικῶν δύο προηγουμένων συνεδρίσεων, ὁ κ. Ὁδ. Ἰαλίμῳ, ἐκ τῶν πρακτικῶν τῆς Ἐκτάκτου συνεδρίας ἀφορμὴν λαβὼν, παρατηρεῖ ὅτι ἐξαραιμένος ἀναγίνεται ἐν αὐτοῖς ὅτι αὐτὸς

ἐξέφρασε τὴν γνώμην ἵνα ἀφαιρεθῶσι τινὰ ἐκ τῆς ἐκθέσεως τῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς εἰς ἄτομα ἀφορῶντα, καθότι αὐτὸς ἀνέφερε τοῦτο ὡς γνώμην τῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς, οὐχὶ δὲ ὡς ἰδικὴν του.

Ὁ κ. Παρνάκας παρετήρησεν, ὅτι δὲν ἀναφέρεται ἐν τοῖς πρακτικῶς παρὰ τίνος ἐγένετο πρότασις ὅπως ἡ τῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς ἐκθεσις δημοσιευθῇ καὶ διὰ τῶν ἐφημερίδων. Ὁ Εἰδικὸς γραμματεὺς ἀναγνώσκει περιεκτικὴν τινὰ ἐκ τῶν πρακτικῶν τῆς ἐκτάκτου συνεδριάσεως, ἐξ ἧς φαίνεται ὅτι ἡ πρότασις αὕτη ἐγένετο ὑπὸ τοῦ κ. Βασιλάδου.

Ὁ κ. Βασιλάδης παρατηρεῖ ὅτι παρελείφθη σπουδαία ἀπόφασις τοῦ Συλλόγου διότι, ἂν δὲν ἀπατάται, ἀπερασίσθη, τῇ προτάσει τοῦ κ. Καλλιμάδου, ἵνα ἡ ἐκθεσις ἀναγνώσθῃ τὸ δεύτερον ἐν τῇ Ἐκπαιδευτικῇ Ἐπιτροπῇ καὶ ὑπογραφῇ παρὰ τῶν μελῶν αὐτῆς, ἀκολουθῶν δὲ δημοσιευθῇ διὰ τῶν ἐφημερίδων.

Ὁ κ. Ἰαλίμῳ προστίθεται, ὅτι ἐγένετο μὲν τοιαύτη πρότασις, ἀλλ' οὐδεμία περὶ αὐτῆς ἐλήφθη ἀπόφασις, ἕνεκα τῆς πρὸς τὸν εἰσηγητὴν τῆς ἐπιτροπῆς ἐμνεύουσας διακρίσεως τῶν μελῶν τοῦ Συλλόγου.

Ὁ κ. Ν. Παρνάκας ἐπάγεται ὅτι, ἂν δὲν ἀπατάται, αὐτὸς πρῶτος ἐφενεν ἐν τῷ μίσθῳ τὴν πρότασιν ταύτην, ἣν ὁ κ. Καλλιμάδης μετὰ τίνος τροποποιήσεως ἐπανάλαβε καὶ αὐτὸς, ὁ δὲ Σύλλογος παμψηφεί ἀπεδέξατο.

Ὁ κ. Πρόεδρος, ἀναγνωρίζων τὴν ὀρθότητά των παρατηρήσεων τοῦ κ. Παρνάκα, προστίθεται ὅτι πράγματι τοιαύτη ἦτο ἡ ἀπόφασις τοῦ Συλλόγου καὶ ὅτι οὕτω γενήσεται.

Ὁ κ. Γ. Γραμματεὺς ἀκολουθῶν ἀναγνώσκει περίληψιν τῆς ἀλληλογραφίας.

Ἐπὶ ἀναγνώσει τῆς ἐξῆς προσφοράς.

1) Γ. Κωστήρου, διευθυντοῦ τῶν ἐν Φιλίππῳ πόλει Ζακύνθῳ διδασκαλείων, προσφέροντος ἀντίτυπον τῆς ὑπ' αὐτοῦ συγγραφείσης ιστορίας τῶν Ζακύνθων.

2) Ἀγγέλου Νικολάου, προσφέροντος τὸ ὑπ' αὐτοῦ ἐκδιδόμενον περιοδικὸν Φύλλον (Φυλλάδιον 17).

3) Συλλόγου Κορθίου τῆς ἐπαρχίας Ἀνδρου, προσφέροντος ἀντίτυπον τοῦ αἰτιολογισμοῦ του.

4) Γ. Παπαγαλίου, πνευματοπόλου, προσφέροντος λίθον φέροντα ἀνάγλυφον τελεστημένον καὶ εὐρεθέντα ἐν Σαρμασσικῷ ἐν τοῖς θεμελίοις τουρκικῆς οἰκίας.

5) Κ. Decoudray, προσφέροντος ἀντίτυ-

πον δημοτικῶν ἡσμάτων τῆς Ἑλλάδος καὶ Ἀνατολῆς μελοποιημένων.

Ἐκ τῆς τελευταίας προπορᾶς ὁρμώμενος ὁ κ. Πρόεδρος λέγει, ὅτι αὕτη ἐκτὸς τῆς ἱστορικῆς καὶ ἑτέραν ἔχει ἀξίαν, ὡς προερχομένη ἐκ κυρίου τινός, ὅστις εἰς τὴν κατωτέραν ἐτάσαν τάξιν, ἐθεώρησε καθήκον του νὰ προσφέρῃ αὐτὴν εἰς τὸν Συλλόγον, διότι, κατὰ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ἔκφρασιν, ἀνήκει εἰς τὸ ἔθνος. Τῇ ἑξῆς τοῦτ' αὐτὴν, προστίθεται ὁ κ. Πρόεδρος, ἔστωκε προφορικῶς εὐχαριστίας ἐκ μέρους τοῦ Συλλόγου, ἐνετείλατο δὲ τῷ Γεν. γραμματεῖ, νὰ καὶ δι' ἐπιστολῆς τὰς αὐτὰς ἔκφρασις εὐχαριστίας.

Ἀγγέλλονται εἴτα τὸ δεύτερον καὶ ψηφοφορηθέντες κατὰ τὰ νενομισμένα γίνονται παμψηφεί δεκτοὶ ὡς τακτικά μέλη τοῦ Συλλόγου οἱ κ. κ. Ἐμμανουὴλ Μικανδινός καὶ Χριστόδουλος Βουλαζάς, προτείνονται ὑπὸ τῶν ἐν τῇ προηγουμένῃ συνεδρίᾳ ἀναφερομένων.

Ὁ κ. Μ. Παρανίκας τέλος ἀναγινώσκει πραγματεῖαν «Περὶ τῆς θρησκείας τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων».

Μετά δὲ τὸ τέλος αὐτῆς, οὐδενὸς τὸν λόγον αἰτησάμενος, ὁ κ. Πρόεδρος εὐχαριστεῖ αὐτὸν ἐν ᾧ μετὰ πολλῆς φιλοπονίας συντάξάμενος ἐποίησато ἀναγνώσματι καὶ διαλύει τὴν συνεδρίαν.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΥΨ'.

(Τακτική).

Τῇ 28 Φεβρουαρίου 1877.

Προεδρεύοντος τοῦ κ. Ἰω. Ἀριστοκλέους.

Ἀναγνώσθιντων καὶ ἐπιψηφισθέντων τῶν πρακτικῶν τῆς προηγουμένης συνεδριάσεως, ὁ κ. Γεν. γραμματεὺς ἀναγινώσκει τὴν ἀλληλογραφίαν τοῦ Συλλόγου.

Ἀκολούθως ἀγγέλλεται τὸ δεύτερον καὶ ψηφοφορηθεὶς κατὰ τὰ νενομισμένα γίνεται παμψηφεί δεκτὸς ὡς ἀντεπιστέλλον μέλος τοῦ Συλλόγου ὁ κ. Γ. Κωνσταντινίδης, διευθυντὴς τῶν Ζαριριέων Διδασκαλείων ἐν Φιλίππουπόλει.

Ὁ κ. Ἡρ. Βασιλάδης ἀναγινώσκει συνέχειαν τῆς «Περὶ Ξενοφώντος καὶ τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ» πραγματείας του, μετὰ τὸ πέρας τῆς ὑποίας, οὐδενὸς τὸν λόγον

αἰτησάμενος, ὁ κ. Πρόεδρος ἔκφραζει εὐχαριστίας τῷ κ. Βασιλάδῃ καὶ διαλύει τὴν συνεδρίαν.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΥΨΑ'.

(Τακτική).

Τῇ 7 Μαρτίου 1877.

Προεδρεύοντος τοῦ κ. Ἰω. Ἀριστοκλέους.

Μετά τὴν ἀνάγνωσιν καὶ ἐπιψηφισιν τῶν πρακτικῶν τῆς προηγουμένης συνεδριάσεως, ὁ κ. Γεν. Γραμματεὺς ἀναγινώσκει τὴν ἀλληλογραφίαν τοῦ Συλλόγου.

Ἐπὶ τῇ ἐπιστολῇ τοῦ κ. Ἰω. Δ. Τανταλίδου προσπερόντος, συνωδᾷ τῇ ἐπιθυμῇ καὶ προθέσει τοῦ μακαρίτου θείου του Ἡλία Τανταλίδου, τῷ Συλλόγῳ 60 ἀντίτυπα τῶν διὰ τὰ παιδία καὶ σχολεῖα ἡσμάτων αὐτοῦ πρὸς διανομὴν εἰς τινὰ τῶν ἡμετέρων ἀπώρων σχολείων, συναποστέλλοντος δὲ ἐξ ἰδίων ἀντίτυπων τῶν αὐτῶν ἡσμάτων διὰ τὴν τοῦ Συλλόγου βιβλιοθήκην, ἐνεκρίθη, τῇ προτάσει τοῦ κ. Σάρρου, νὰ σταλῇ εὐχαριστήριος ἐπιστολὴ τῇ οικογενείᾳ τοῦ αἰδίου Ἡλία Τανταλίδου.

Ὁ κ. Πρόεδρος ἀκολούθως ὑποβάλλει πρότασιν τοῦ Προεδρείου περὶ τῆς ἐν τοῖς μέλεσιν ἐπανόδου μελῶν τινων διαγραφέντων, διότι ἐνεκεν ἀποδημίας ἢ καὶ ἄλλων λόγων ἀνεξαρτήτων τῆς θελήσεως αὐτῶν δὲν ἠδυνήθησαν νὰ εκπληρώσωσι τὰς ὑπὸ τοῦ Κανονισμοῦ τοῦ Συλλόγου ἐπιβαλλομένας αὐτοῖς ὑποχρεώσεις. Τὴν πρότασιν αὐτὴν τοῦ Προεδρείου παμψηφεί ἀπεδέξατο ὁ Σύλλογος τοσοῦτ' ἄλλων, καθόσον τινὰ τῶν διαγραφέντων μελῶν σπουδαίας παρέχεται τῷ Συλλόγῳ ὑπηρεσίας, καὶ μετὰ τῶν ὁποίων ὁ κ. Πρόεδρος ἀνέφερε τὸν ἐκ τῶν καθηγητῶν τῆς ἐν Πέτρῃ ἐνοριακῆς σχολῆς τῆς Παναγίας κ. Ν. Γεωργιάδην, ὅστις πᾶν προθύμως ἀνέλαβε τὴν ἐν τῷ Κυριακῷ σχολείῳ τῶν Δημοδιδασκάλων διδασκαλίαν τῶν παιδαγωγικῶν καὶ στοιχειωδῶν ἐπιστημονικῶν γνώσεων.

Ὁ κ. Π. Παπαρρούσης εἴτα ἀναγινώσκει πραγματεῖαν «Περὶ τῆς θρησκείας τῶν ἀρχαίων Φωκαίων», καὶ ἦν ἀπὸ τῆς κρίσεως μέχρι καὶ τῆς εἰς τοὺς Ρωμαίους ὑποδουλώσεως τῆς Φωκαίας θρησκείας ἐν τῇ πόλει

ταύτη ἦτο ἡ αὐτὴ μὲ τὴν τῆς λοιπῆς Ἑλλάδος ἦτοι ἡ Φυσιοκρατεία, θεοὶ δὲ μεγίστην ἀπολαμβάνοντες λατρείαν ἦσαν 1) ὁ Ἑλικώνιος Ποσειδών, εἰς δὲ τὸ πῶν Ἰωνῶν κοινὸν ἱερὸν, τὸ ἐν τῇ Περηνίῳ γῶρᾳ Πανιώνιον, ἦν καθωσσωμένον. 2) Ἡ Ἀθηνᾶ, ἥτις μεταξὺ τῶν ἄλλων διεκρίνετο διὰ τὸν ἐν τῇ πόλει ταύτῃ μεγαλοπρεπέστατον αὐτῆς ναόν, ὅστις ὑθαίμα ἦν καὶ ὑπὸ τοῦ πυρὸς λελυμασμένος. 3) Ἡ Δικτυνναία καὶ Ἑρesia Ἀρτεμις, ὧν τὴν λατρείαν οἱ Φωκαεῖς μετέφερον καὶ εἰς Μασσαλίαν. Ἐνταῦθα ὁ κ. Π. Παπαρρόσης ἀναγρῖναι εἰς τὴν περιγραφὴν ἀρχαίου τινὸς ἀναγλύρου καὶ ἱστορικῶς λίαν πολυτίμου, ὅπερ, εὐρίθεν πλησίον τῆς Μασσαλίας, τηρεῖται ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς πόλεως ταύτης. Ἐκ τῆς περιγραφῆς ταύτης, ὡς καὶ ἐκ τινος σχετικοῦ χωρίου τοῦ Στράβωνος, δύο τινὰ ἐξαίχῃ, τα ἑξῆς: α. ὅτι καὶ ἐν Φωκαίᾳ ἡ Ἑρesia θεὰ ἐτιμάτο, καὶ β'. ὅτι ἐκ τῆς Φωκαίας μετεβίβη καὶ εἰς Μασσαλίαν ἡ λατρεία τῆς σεβαστῆς ταύτης θεᾶς. 4) Ἡ Τυρηνία καὶ Ἀρτεμις, ὑπὲρ ἧς, ὡς Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς ἱστορεῖ, ὑπῆρχεν ἐν Φωκαίᾳ ἐν χρήσει τῆ βελουρῶν ἔθιμον τῆς ἀνθρωποθυσίας. 5) Ἡ ἀπόλλων Δελφίνιος, ὅστις, ὡς καὶ ἐν Μασσαλίᾳ, θυσιμασμένος μετὰ τῆς Δικτυνναίας ἐλατρεῖτο. 6) Θεοὶ τινες Γενναῖοις ὀνομαζόμενοι, καὶ αἱ θεοὶ αὗται ἦσαν, κατὰ Πανσανίαν, αἱ αὐταὶ τῆς τῆς Ἀττικῆς.

Ἐκτός δὲ τῶν ἀνωτέρω, προστίθεται, ἐτιμῶντο ἐν Φωκαίᾳ καὶ τινες ἄλλοι θεοὶ, ὡς ἐκ τῶν ἐπὶ τῇ αὐτονομίᾳ καὶ ἐπὶ τῶν ἱερῶν αὐτοκρατόρων ἐκτυπωθέντων νομισμάτων τῆς Φωκαίας ἐξαίχῃ.

Πότε δὲ οἱ Φωκαεῖς, ἐπαίχεται, ἰδέσθωσαν τὸν Χριστιανισμόν, ἀγνωστον τυγχάνει. Ἐκ τῆς ἐπιδόσεως ὅμως, ἢν οὗτος ἔλαβεν ἐν τῇ Ἀσίᾳ, τεκμαίρεται ὅτι τὸ Εὐαγγέλιον ἐν ἀρχῇ τοῦ κινήματος εἰσῆλθον ἐν Φωκαίᾳ, ἐν ᾗ βραδύτερον ἀπαντῶμεν καὶ θρόνον ἱπποκόπου ὑποκείμενον τῷ ἀρχιεπισκοπικῷ θρόνῳ Σμύρνης.

Μιὰ τὸ τέλος τοῦ ἀναγνώσματος τοῦ κ. Π. Παπαρρόση, οὐδένος τινος λόγον αἰτισταμένου, ὁ κ. Πρόεδρος διαλύει τὴν συνεδρίαν.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΓΥΒ'.

(Τακτικῇ).

Τῇ 22 Μαρτίου 1876.

Προεδρευόμενος τοῦ κ. Γω. Ἀριστοκλέους.

Ἀναγνώσθέντων καὶ ἐπιψηφισθέντων τῶν πρακτικῶν τῆς προηγουμένης συνεδριάσεως, ὁ λόγος δίδεται τῷ Γεν. γραμματεῖ, ὅστις ἀναγινώσκει τὴν περιλήψιν τῆς ἀλληλογραφίας τοῦ Συλλόγου.

Εἶτα, τῇ προτάσει τοῦ Προεδρείου, ἐξελέγη ἐπιτροπὴ ἐκ τῶν κ. κ. ἀγ. Ἀμειπτόλεως, Σφίδερ, Μ. Παρσινά, Κ. Περδικίδου καὶ Ἐμ. Ἰωαννίδου πρὸς ἐξέτασιν καὶ κρίσιν τῆς παρὰ τοῦ ἀγ. Βελεγράδων σταλείσης σφραγίδος.

Ὁ κ. Marie de Launay ἀναγινώσκει τὰς πράξεις αὐτῶν τῶν Γενουσησίων, νῦν Γαλατᾶ (α' μέρος περὶ τῶν τευχῶν), ἔχουσιν ἐν περιλήψει ὡς ἑξῆς.

Ἀτὰ τελεῇ τῶν Γενουσησίων ὀχυρωμάτων τοῦ Πέρα, λέγει ὁ κ. de Launay, ὅποια ὑπῆρχον ἀκόμῃ μέχρι τοῦ 1864, ὅτε καθαιρεθῆσαν τῇ διαταγῇ τοῦ τότε προέδρου τῆς Δημοκρατίας Σεβέρ ἐρέντη, νῦν δὲ Σεβέρ Πασσά καὶ προέδρου τῆς Γερουσίας, ἐξετείνοντο ἐν σχήματι ῥιπιδίου ἡνεωργημένον ἀπὸ τοῦ πέγρου τοῦ Χριστοῦ μέχρι τῆς παραλίας, ὡς φαίνεται ἐπὶ τοῦ χάρτου τοῦ τῇ παραλίᾳ συννημένου. Ἡ ὅλική ἐκτασις τῶν τευχῶν τούτων ἦτο σχεδὸν 2000 μέτρων, ἐκάλυπτον δὲ ἐπιφάνειαν 9000 μέτρων ἦτοι τὸ τεσσαρακοστὸν σχεδὸν τῆς Γενουαίας πόλεως, ἢν προσέφυλτον. Ἡ μέση παχύτης τοῦ τεύχους ἦτο δύο μέτρα, περικυκλοῦτο δὲ ἐκ τῶν δύο πλευρῶν ἀπὸ τῶν τοῦ, ἦς τὸ εἶδος ἦν 15 μέτρα. κατὰ μέσον ὅρον. Κατὰ πᾶσαν δὲ πιθανότητα τὰ ἐκ τοῦ μέγιστου τοῦ Κερατίου κόλπου τελεῇ ἔχουσι τὰς βάσεις αὐτῶν ἐν τῇ θαλάσσῃ, καθύστεν ἀπὸ τῶν τευχῶν τούτων μέχρι τῆς σημερινῆς παραλίας τὰς βάσεις σχηματίζονται ἐκ προσώψεων καὶ ἀπὸ τῶν πᾶσιν καὶ οὐδὲ μὴν παρουσιάζει ἀντίστασιν ἡμέτερον. Ἰκανοὶ βέβαιος, τοῦθ' ὑπερ κατέστησε ἵκαν δὲ σκοποὺν τὴν προσήλυσιν τῶν ἀντερομεινῶν τῆς σιδηρᾶς γιφῆρας τοῦ Κερατίου.

Τρεῖς σειραὶ τευχῶν ὀρῶμεναι ἐκ τοῦ πέγρου τοῦ Χριστοῦ καὶ πρὸς τὴν θαλάσσαν ἀνακατασκευάζονται διέφρουν τὸ ἀρχαῖον Γενουαῖον ἄστυ, ὅποσον ὑπῆρχε μέχρι τοῦ 1864, εἰς τεσσαρὰς ὄχλους περιβύλους, ἀνεξεκρήτους

μὲν ἀπ' ἀλλήλων, δυναμένους ὅμως ἐν ἀνάγκῃ νὰ συγκοινωνῶσι καὶ νὰ ἀνθιστῶνται καὶ μετὰ τὴν ἀλωσιν ἐνὸς ἡ πλείονων ἐξ αὐτῶν, ἐνὸς οὗ ὁ μέγας πύργος, ὁ πάντων τῶν ἄλλων ὑπερέμων, ἤβηε πέσει εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν παλιρακούτων.

Καὶ τοῦ πύργου τοῦ Χριστοῦ συμπεριλαμβανομένου, 24 πύργοι ἐπιμετροφυλάκουν τὰ γενουαῖα ὡρυμνάτα, καὶ 12 πόλιν διευκόλυνον τὴν εἰσόδον εἰς Ηρακίαν.

Ἐκτὸς τῶν πυλῶν τούτων, ὧν πολλοὶ ὀρίστανται εἰσεῖσι, περιρρυσιν ἐν Γαλατᾷ ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν Γενουσησίων σημαντικώτατα μνημεῖα, ὡς τὸ Δημαρχεῖον (γάνιον Φραγκίνην) καὶ ἡ Ἐκκλησία τοῦ ἁγίου Παύλου (Ἀράπ-τζισμοί). Ἀκολουθῶς ὁ κ. Maria de Launay παρατηρεῖ ὅτι εἰς πάντα τὰ ἐν πορείᾳ ἔγγραφα τῶν Γενουσησίων, ὡς καὶ εἰς τὰς ἐπιγραφὰς τῶν ἀνικανιστικῶν λίθων, οὐδεὶς αὐτοῖς ἔθηκεν ἐπὶ τῶν τεχνῶν τῆς ἀποικίας τοῦ Πέρ, οὐδὲν ἕτερον ὄνομα ἀπαντᾷ εἰμὴ τὸ παλαιὸν τοῦτο· τὸ δὲ τοῦ Γαλατᾶ, ἐφαρμολύμενον εἰς τὸ γενουαῖον ἄστυ, φαίνεται ὅτι ἐπεκράτησε μόνον μετὰ τὴν ὀθωμανικὴν κατάρκτησιν. Ἐκ τούτου ὁ κ. De Launay κλίνει ὑπὲρ τῆς παραδοχῆς νέας τινὸς ἐτυμολογίας τῆς λέξεως Γαλατᾶ, ἢν παράγει ἐκ τῆς Ἀραβικῆς λέξεως *Kalāt* (φρούριον, πόλις ὁχυρά). Πλείστοι μέρη κατοικοῦμενα ἄλλοτε καὶ ὡρυμμένα ὑπὸ τῶν Ἀράβων φέρουσι τὸ ὄνομα Καλατᾶ. Ὁ κ. Γαλαβάνης προῦβλετο εἰς ἐτυμολογίαν τῆς λέξεως Γαλατᾶς τὸ Ἰταλικὸν *Calata* σημάζον *ἀδὸν ἐν κλιτῇ ἀνάντει* καὶ ἄριστα ἐφαρμοζόμενον εἰς τὰ φρούρια τοῦ Μεσαιῶνος, ἐκτισμένα σχεδὸν ἀνεκρίτως ἐπὶ ἀποκρήμων βράχων, ὡς τὸ Πέρ τῶν Γενουσησίων. Ὅθεν εἶναι ἀναμφισβόλον, λέγει ὁ κ. De Launay, ὅτι ἡ λέξις *Calata*, ὡς καὶ πλείστοι λέξεις ἰταλικαὶ σχηματισθεῖσαι κατὰ τὸν Μεσαιῶνα, παράγεται κατ' εὐθείαν ἐκ τοῦ Ἀραβικοῦ. Ἐπειδὴ δὲ ἡ Κων/πολις εἶναι πόλις ἑλληνικὴ τὴν γλῶσσαν, οὐκ ὥς ἐξηγεῖται διὰ τῆς λέξεως *Kalāt* ἀντὶ νὰ μεταβληθῇ εἰς *Kalata*, ὡς ἐν Ἰταλίᾳ, μεταβλήθη εἰς Γαλατᾶ, ὅπερ ἄλλως περνοῦσθαι καὶ ἐννοεῖν τινα.

Ὁμολογεῖ ἐν τούτοις ὁ κ. De Launay ὅτι καὶ μάλλον παραδεδομένη ἐτυμολογία διαφέρουσι πολλὴ ἐκείνης, ἣν αὐτὸς προτείνει, καὶ παρατίθησι τὰς δύο, ἅς οἱ πλείστοι ἀσπάζονται· τὴν μίαν, καθ' ἣν ἡ λέξις Γαλατᾶς ἀποδίδεται εἰς τὴν διὰ τοῦ τύπου τούτου δια-

βασιν φυλῆς τινος γαλατικῆς καὶ τὴν ἑτέραν, καθ' ἣν ἀποδίδεται εἰς τὴν γειννίασιν αὐτοκρατορικῆς τινος γαλακταποθήκης.

Ὁ κ. Α. Πασπάτης διακρίνει πρὸς τὸν κ. De Launay ἐπὶ τῶν ἐξῆς σημείων·

α') ἐπὶ τῆς ὑπ' αὐτοῦ προτεινομένης ἐτυμολογίας τῆς λέξεως Γαλατᾶς, οὐδ' ὅπως παραδεχόμενος τὴν ἐκ τοῦ Ἀραβικοῦ Καλατ παραγωγὴν αὐτῆς διὰ τοὺς ἐξῆς λόγους· 1) διότι τὸ πρόσθετον τοῦτο ἐκαλεῖτο Γαλατὰς τρεῖς αἰῶνας πρὸ τῆς ἀλώσεως· 2) διότι ἡ Ἀραβικὴ λέξις Καλατ (πύργος, φρούριον) δὲν ἦτο γνωστὴ τοῖς Βυζαντινοῖς· καὶ 3) διότι ἐκτὸς τοῦ τύπου Γαλατᾶς ἀπαντᾷσι προαίτι καὶ οἱ τύποι Γαλακτίων καὶ Ὀζυγαλακτᾶς.

β') ἐπὶ τῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν ὁ Γαλαταὶ ἀνέγειραν τὰ μέγαρα σήμερον σφαιροειδὲς τείχη τοῦ Γαλατᾶ. Ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου ὁ κ. Πασπάτης παρατηρεῖ ὅτι τὸ πρῶτον ἔγγραφον τὸ ὄριζον τὰ ὅρια τοῦ Γαλατᾶ εἶναι τῷ 1303. Τῷ 1348 οἱ Γαλαταῖοι, ὅτι μὲν συνθηκολογούντες, ὅτι δὲ ἀπροκαλύπτως μαχόμενοι κατὰ τῶν Βυζαντινῶν, ἀνέγειραν τὰ νῦν ὀρωμενὰ τείχη τοῦ Γαλατᾶ. Μολοντί ὁ βασιλεὺς εἶχεν ἀπαγορεύσει τὴν ἀνέγειρσιν τεχνῶν καὶ φρουρίων ἐν τῷ ἔγγραφῳ τοῦ 1303, φαίνεται, ὅτι καὶ πρὸ τοῦ 1348 ἀνέγειραν τινα τείχη, ἐπὶ τῶν ἐπὶ τῶν ἀναγινώσκονται χρονολογίαι τοῦ 1346.

Ἐν τέλει ὁ κ. Πασπάτης προτείνει ἵνα ἐκφρασθῶσιν εὐχερῶς τὰς τῶν κ. De Launay ἐρ' ἡ μετὰ πολλῆς ἀνεκτικῆς ἐπιμελείας καὶ φιλοπονίας ἀνεγνώσθη πραγματεία, συνάμα δὲ περικάλειεν αὐτὴν, ἵνα ἀναγνώσῃ καὶ τὸ ἐπίλοιπον μέρος τῆς σπουδαιοτάτης αὐτοῦ πραγματείας.

Ὁ κ. De Launay ἀπαντῶν εἰς τὰ ὅτι τοῦ κ. Πασπάτη λεγθέντα, ἐποίησατο τὰς παρατηρήσεις ὅτι, καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐτυμολογίαν, ἱκανὰ περὶ ταύτης ἀνέρερον ἐν τῇ πραγματείᾳ αὐτοῦ· περὶ δὲ τῆς δευτέρας ἡτοῖ περὶ τῆς ἐποχῆς, αὐτὸς οὐδὲν περὶ ταύτης ἀνέρερον ἐν τῇ πραγματείᾳ αὐτοῦ, τῆς περιγραφῆς τῶν ὀχυρωμάτων ἀναφερομένης μόνον ἐπὶ τῆς καταστάσεως εἰς ἣν εὐρίσκοντο ταῦτα κατὰ τὸ 1864.

Ὁ κ. Κ. Περδικίδης, τὴν αὐτὴν ἔχων γνώμην μετὰ τοῦ κ. Πασπάτη ὡς πρὸς τὴν ἐτυμολογίαν τῆς λέξεως Γαλατᾶς, λέγει ὅτι τὸ ὄνομα τοῦτο ἀναφέρεται ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν συγγραφέων πολλὴ πρὸ τῆς ἀλώσεως. Ὁ

δι Gibbon ἀναφέρει, ὅτι οἱ ἐπὶ Βυζαντινῶν Γενουήνσιοι τοῦ Γαλατᾶ τοσούτων ἦσαν ἀμαθείς, ὥστε ἐνόμιζον ὅτι ἡ πρὸς Γαλάτας ἐπιστολὴ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου ἀνέφερετο εἰς αὐτούς.

Ἐπὶ τούτοις διαλύεται ἡ συνεδρίασις.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΥΨΗ'.

(Τακτική).

Τῇ 4 Ἀπριλίου 1877.

Προεδρεύοντος τοῦ κ. Γω. Ἀριστοκλέους.

Μετά τὴν ἀνάγνωσιν καὶ ἐπιφύρσιν τῶν πρακτικῶν τῆς προηγουμένης συνεδριάσεως ὁ Γεν. γραμματεὺς ἀναγινώσκει περιλήψιν τῆς ἀλληλογραφίας.

Ἐἴτα ἀγγέλλει τὰς ἐξῆς προσφορὰς βιβλίων.

1) Τό α. καὶ β'. τεύχος τῆς Σαμιακῆς νομοθεσίας.

2) Το ἑρμηνεῖον τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικῆς ἐπιτροπῆς.

Ὁ κ. Πρόεδρος εἴτα ὑποβάλλει πρότασιν τῆς Μουσικῆς ἐπιτροπῆς περὶ τῆς ἐν τοῖς μέλεσιν αὐτῆς προσλήψεως τῶν κ. κ. Βιολᾶκη, Εὐστρατιᾶδου καὶ Φωκιάδου, ἃν παμψηφεί ἀπεδέχτο ὁ Συλλόγος.

Ἐγένετο ὁμοῦς δεκτὴ μετὰ μὲν πρᾶξιν συζήτησιν πρότασις τοῦ κ. Παντάζου περὶ συστάσεως ἐξελεγκτικῆς ἐπιτροπῆς καὶ ἐστάσιν τῶν δικαίων πάντων τῶν διαγραφέντων μελῶν, ἃν δὴλ. ταῦτα δικαίως ἢ ἀδικίως διεγέρθησαν, μετὰ τῶν παρατηρήσεων ὧν, ἵνα ἡ τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος ἐπιτροπῆς σύστασις ἀναβληθῇ μέχρις οὗ διαγραφέντα μέλη ὑποβάλλωσιν αἰτήσιν περὶ ἐπανόδου, αἱ δὲ ἔργασαι τῆς ἐπιτροπῆς περιουσιῶσιν ἐπὶ μόνων τῶν μελλόντων νὰ ὑποβάλλωσιν αἰτήσεις μελῶν, οὐχὶ δὲ καὶ ἐπὶ ἐκείνων, ἅτινα ὑπέβησαν ἥδη τοιαῦτα, ὃ δὲ Συλλόγος ἐνέκρινεν ἥδη τὴν ἐν τοῖς μέλεσιν ἐπαινοῦντων.

Ὁ κ. Βασιλάδης εἴτα ἀναγινώσκει συνέχουσαν τῇ ἐπὶ Σενωφῶντος καὶ τῶν συγκειμένων αὐτοῦ πραγματείαν, καὶ τὸν πᾶρος τῆς ὁμοίας, οὐδενὸς τὸν λόγον αἰτομένου, ὃ κ. Πρόεδρος εὐχαρίστει αὐτὴν καὶ διαλύει τὴν συνεδρίαν.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΥΨΗ'.

(Τακτική).

Τῇ 11 Ἀπριλίου 1877.

Προεδρεύοντος τοῦ κ. Γω. Ἀριστοκλέους.

Μετά τὴν ἀνάγνωσιν τῶν πρακτικῶν τῆς προηγουμένης συνεδριάσεως ὁ κ. Πρόεδρος παρατηρεῖ ὅτι δὲν ἀναφέρονται ἐν αὐτοῖς τὰ ὀνόματα τῶν ἐν τοῖς τακτικοῖς μέλεσιν ἐπανελθόντων κ.κ. Φωτιάδου καὶ Ν. Γεωργιάδου, ὡς ἐγένετο λόγος ἐν τῇ προηγουμένῃ συνεδρίᾳ.

Ἀκολούθως ὁ κ. Γεν. γραμματεὺς ἀναγινώσκει περιλήψιν τῆς ἀλληλογραφίας.

Ἐἴτα ἀγγέλλει τὰς ἐξῆς προσφορὰς βιβλίων.

1) Τακ. Πολυτὰ προσφέροντος τὴν ὁπ' αὐτοῦ ἐμμέτρως μεταφρασθεῖσαν Ὀδύσειαν τοῦ Ὁμήρου (τεύχ. Α' καὶ Β') καὶ 2) Πόργου προσφέροντος ἀντίτυπον τῆς ὁπ' αὐτοῦ συγγραφείσης «Ὀπλομαχητικῆς».

Ἀγγέλλονται τὸ δεύτερον ὡς ἐπιτιμῶν μὲν μέλος τοῦ Συλλόγου ὁ ἐν Πιερσίῳ κ. Barron de Wille μέλος τοῦ Ἰνστιτούτου, προτεινόμενος ὑπὸ τοῦ προεδρείου ὡς τακτικὸν δὲ μέλη οἱ κ. κ. Albert de Long, καθηγητὴς ἐν τῇ Ρόβερτεϊφ Σχολῇ, καὶ ὁ κ. Χρ. Σαμαρταΐδης, σχολάρχης ἐν Θεραπεσίῳ, προτεινόμενοι ὑπὸ τῶν ἀναφερομένων ἐν τῇ προηγουμένῃ συνεδρίᾳ.

Ἐἴτα ὁ κ. Πρόεδρος ἐκπράττει τὴν βαθεῖαν στήν ὀψιν ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ αὐδίου Bellin, μέλους ἐπιτιμῶν τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου, συνάμα δὲ ἐντέλλεται τῷ κ. Γεν. γραμματεῖ ὥπως διὰ συλλυπητηρίου ἐπιστολῆς ἐκπράττῃ τὴν λύπην τοῦ Συλλόγου πρὸς τὴν οἰκονομίαν αὐτοῦ.

Ἀκολουθεῖ ὁ κ. Γ. Σάρρος ἀναγινώσκει τὴν «Περὶ τῆς κατὰ τοὺς ἡρωϊκούς χρόνους τῆς Ἑλλάδος ποιητικῆς νομοθεσίας» πραγματείαν αὐτοῦ. Μετὰ τὸν πᾶρος αὐτῆς ὁ κ. Πρόεδρος εὐχαριστῶν αὐτὴν καὶ τῇ ἀξιολογῇ τοῦ πραγματεῖα παρακαλεῖ ἵνα συνεχῶς παρέχῃ τῷ Συλλόγῳ τοιαῦτα μετ' ἐμπειρίας, ἅτινα πολλὴν ἔχουσι τὴν ἐπιστημονικὴν καὶ φιλολογικὴν ἀξίαν.

Ὁ κ. Σάρρος, εὐχαριστῶν τῷ κ. Προεδρῇ ἐπὶ ταῖς εὐνοϊαῖς περὶ τοῦ ἀναγνώσεσθαι αὐτὸ κρίσειν, αἰτεῖται ὥπως ἐπιτραπῇ αὐτῷ ἡ ἐν φυλλαδίῳ προδημοσίεσις αὐτοῦ

χωρίς βεβαίως νὰ ἀπολέσῃ τὸ δικαίωμα καὶ τῆς διὰ τοῦ περιοδικοῦ τοῦ Συλλόγου δημοσιεύσεως.

Τῆς ἐπὶ τῇ αἰτήσεϊ τοῦ κ. Σάρρου ἀπορά-
τως τοῦ Συλλόγου ἀναβληθείσης εἰς τὴν
πρὸς ἐξῆς συνεδρίαν, διαλύεται αὕτη.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ὙΨΕ'.

(Βασιλικός).

Τῇ 20 Ἀπριλίου 1877.

Προεδρεύοντος τοῦ κ. Γαλ. Αρστοκλέους.

Ἀναγινώσκονται καὶ ἐπικυροῦνται τὰ
πρακτικά τῆς προηγουμένης συνελεύσεως,
μετ' ὧν μὴ ὑπαρχούσης ἀλληλογραφίας, ὁ κ.
Πρόεδρος αἰτεῖται τὴν γνώμην τοῦ Συλλόγου
ἐπὶ τῇ αἰτήσεϊ τοῦ κ. Σάρρου, ὅπως ἐπιτρο-
πῇ αὐτῷ ἢ ἐν φυλακίδι προδημοσιεύσῃ τὴν
κατὰ τὴν προηγουμένην συνεδρίαν ἀνα-
γνωσθείσας πραγματείας αὐτοῦ, χωρὶς νὰ
ἀπολέσῃ τὸ δικαίωμα καὶ τῆς διὰ τοῦ πε-
ριοδικοῦ τοῦ Συλλόγου δημοσιεύσεως, συνά-
μα δὲ ἀναγινώσκῃ τὰ 57 ἄρθρα τοῦ Κα-
νονισμοῦ, καθ' ὅ τὰ ἐν τῷ Συλλόγῳ ἀναγνω-
σθέντα μόνον ἀδείξῃ αὐτοῦ προδημοσιεύον-
ται, ἄνευ δὲ ἀδείας προδημοσιεύμενα ἀπο-
κλείονται τοῦ περιοδικοῦ.

Ἡ αἴτησις τοῦ κ. Σάρρου, τεθείσα εἰς ψη-
φοφορίαν, ἐγένετο παμψηφεί παραδεκτή.

Ἀκολουθῶς λαβὼν τὸν λόγον ὁ πρόεδρος
τῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς κ. Σταματιά-
δης ἀνέγνω ἐκθεσιν τῶν κατὰ τὸ λήγον συλ-
λογικὸν ἔτος ἐργασιῶν τῆς ἰδίας ἐπιτροπῆς,
ἔχουσας ὡς ἑξῆς.

Κύριοι!

Ἡ Ἐκπαιδευτικὴ Ἐπιτροπὴ προσέρχεται,
πρὸ τῆς λήξεως τῆς Συλλογικῆς Περιόδου, ἵνα,
κατὰ τὰ νενομισμένα, δι' ἐμοῦ ποιήσῃται λό-
γον ἐνώπιον ὑμῶν περὶ τῶν διασκέψεων καὶ
ἐργασιῶν αὐτῆς ἐν τῇ ἐρίῳ ταύτῃ. Ἐπι-
τραπῆθαι μοι δὲ ἵνα ἐν ἀρχῇ τῆς ἀργίας
κατ' ὄνομα παρουσιάσω ἐν ἑκαστῶν τῶν με-
λῶν αὐτῆς, συγχειμένης ἐκ τῶν κ. κ. Κων-
σταντίνου Ἀνθοπούλου, Προκλέους Βασιλά-
δου, Ὀδυσσεύς Ἰαλλέμου, Κωνσταντίνου Καλ-
λιάδου, Ἀποστόλου Λιούμα, Σπυρίδωνος
Μαυρογένους, Μιλτιάδου Πανταζῆ, Νικολάου

Παρνίκα, Βασιλείου Παλάδου, Θεμιστοκλέους
Σαλτῆλη, Βασιλείου Σαρκιώτου, Δημητρίου
Σταματιάδου, Χρήστου Χατζῆ Χρήστου καὶ
Θεμιστοκλέους Χριστοφορίδου.

Ὁ Σύλλογος διαχρθεῖς ὑπὸ τῆς πείρας
προηγουμένων περιόδων, καὶ ἐκ προνοίας
πάντως, κατέστησεν ἐρίτος πολυμελεστέραν
τὴν Ἐκπ. Ἐπιτροπὴν, ὅπως ἐνεκα τυχαίων
ἀπουσιῶν, ἢ παραιτήσεώς τινων ἐκ τῶν με-
λῶν, μὴ λειψανδρῶσιν αἱ συνεδριάσεις καὶ
αὐτῶ παρεμποδίζωνται αἱ ἐργασίαι αὐτῆς.
Συνεπείθ τῆς προβλήσεως ταύτης τοῦ Συλ-
λόγου, ἴσως δὲ καὶ ἐνεκα τοῦ γνωστοῦ χήλου
τῶν συγκροτούντων τὴν Ἐπιτροπὴν ἀνδρῶν
αἱ ἀπὸ 3 Νοεμβρίου ἀρξάμεναι συνεδριάσεις
ἐγένοντο ἥξιποτε ἐν πλήρει ἀκρίτει, καὶ συ-
ζητήσεις σπουδαῖαι παρετείνοντο ἐνίοτε μέ-
χρι τοῦ μεσονυκτίου, πολλὰς δ' ἐκ τῶν συνε-
δριάσεων ἐτίμησεν ὁ φιλόμυθος Πρόεδρος τοῦ
Συλλόγου διὰ τῆς παρουσίας του, καὶ εἰς τὴν
πρωτοβουλίαν αὐτοῦ ὄρεθοντο τινες ἐκ τῶν
πρακτικωτέρων καὶ ἐμβριθεστέρων συζητή-
σεων τῆς Ἐπιτροπῆς.

Ἡ καταρτισθεῖσα αὕτη πρόβη εἰς τὴν
μελέτην τῶν μέσων τῆς βελτιώσεως τῶν ἐν
τῇ ἡμετέρᾳ Πρωτεύουσῃ Ἐνοριακῶν ἢ Δημο-
τικῶν σχολείων, ἀλλὰ τῆς τοῦτο ἔργου ἡ-
ψασθαι ἐπ' ἑλπίδι ἐπιτυχίας ἄλλως οὐκ ἐ-
ξῆν, εἰμὴ διὰ τῆς συντάξεως διδασκαλείου
τινὸς κεντρικοῦ, ὅπως ἐν αὐτῷ συνεχρῶμενοι
οἱ δημοδιδάσκαλοι τῶν διαφόρων συνοικιῶν
τῆς πόλεως, ἐν ὥρισμέναις ὥραις, διδάσκων-
ται μαθήματα Παιδαγωγικῆς, Πραγματολο-
γίας, ἥτοι στοιχειώδεις ἐπιστημονικὰς γνώ-
σεις, Ὑπογραφίαν, Ἐκκλησιαστικὴν καὶ ἑυ-
ρωπαϊκὴν μουσικὴν καὶ τὴν Γυμναστικὴν ὑπὸ
ἐιδικῶν καθηγητῶν. Πρὸς εὐδωσιν τοῦ ἔργου
τούτου Ἡ Ἐκπαιδευτικὴ Ἐπιτροπὴ ὤφειλε νὰ
σκεπθῇ πῶς ἐμελλον νὰ γίνωται τὰ μαθή-
ματα τοῦ διδασκαλείου, τίνες οἱ διδάξαντες
καθηγηταί, καὶ τίς ὁ πειθαναγκάσων τοὺς
διδασκάλους τοσοῦτον ἀπαισιμῶν συνοικι-
ῶν ἵνα τακτικῶς φοιτῶσιν. Ἐν ταῖς πα-
ρούσαις οἰκονομικαῖς δυσχεραῖαις τοῦ ἡμετέ-
ρου Συλλόγου ἡ ἐπιτροπὴ ἐκ τῶν προτέρων
ἐγίνωσκεν ὅτι ματαίως θὰ ἔκρουε τὴν θύραν
τοῦ συλλογικοῦ Ταμείου δι' ἐκτακτὸν τινα
πίστωσιν χρηματικὴν πρὸς διευκόλυνσιν τοῦ
σχεδίου τῆς, ὅθεν καθυποβέβηλται αὐτὸ διὰ
τοῦ Προεδρείου εἰς τὴν ἔγκρισιν τοῦ Συλλόγου
ὕπιδειξεν ὡς τόπον μὲν συνετεούσεως τοῦ δι-
δασκαλείου ὡς ἀνωθεν ἤμων μεγάλην αἰ-

θοῦσαν. Χάρης δι' εἰς τὸν εὐγενῆ Ἕλληνα τὸ
ἀξιοτίμητον καθήκοντι κ.κ. Α. Τάγγη, Νικη-
λῶν Γεωργιάδου, Ἰωάννη Ἰεροβόλου, Γεω-
ργίου Παπακρηστούλου, Κωνσταντίνου Γε-
ρουνιδῆ, Νεῖστα κ.κ. Στάγγαλη, φιλοτι-
μοῦ ἀναλαμβάνοντι νὰ διδάσῃσι, κατὰ Κρη-
τικὴν, ἐπὶ μ' ἄν ὅσον ἐκαστος ἴδιον μέλημα
ἑκαστοῦ καὶ δ' ἑυτερος ὅρος. Πρὸς διευκα-
λυσιν τοῦ ἔργου, τῆς τακτικῆς δὴλον ὅτι
προτίηται τῶν δημοδιδασκάλων ἐκέρχῃ ἐπὶ
νακτικῇ νὰ προσελθῇ ἡ ἀνωτάτη ἡλιὸν ἐκ
κατακτιζομένη ἀρχὴ ὅσοι ἐροῦσιν ἵνα τὸ
εὐχὸν αὐτῆς τὸ ἔργον τοῦτο τοῦ φιλολογικοῦ
Συλλόγου περὶ ἑαυτὴν διὰ παρακινήσεως Αὐ-
τῆς ἐγκυκλίῳ πρὸς τὰς ἐνορίας καὶ τὰς ἐκ-
κορὰς τῶν δημοτικῶν σχολείων τὸν πρὸς
βελτίωσιν αὐτῶν προαγῇ αὐτῶν Ἕλληνα, ὑπο-
τίθεται δὲ καὶ τὰ ἐκ τῆς τακτικῆς προτίηται
τὸν δημοδιδασκάλων εἰς τὸ Κυριακὸν Διδά-
σκ. ἄνδρα προκρίνοντα εὐχέστερα ἀποτελέ-
σειται.

Τὸ ἔχον τούτου τῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς ἀρᾶν καθ' ὁλοκλήραν καὶ ἐπιφθορίαν ὑπὸ τῶν Συλλόγων παρουσιάσθη ὑπὸ τοῦ κ. Προδρόμου εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, ὅπου ὁ μόνος πέποιθεσεν τὴν ἀνταρξασταὶν Κυριακὴν Διδασκαλίαν ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τοῦ φιλ. Συλλόγου ἵστασθαι, ἀλλ' ἀπέστειλε τὸν πρῶτον καὶ μετὰ τὸν ἐκτεταμένον ἐκπαιδευτικὸν ὅμιλον τινὲς προπαιδευτρίαι ἐν Φανερῷ ὑπὸ τῆς αὐτῆς Κεντρικῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς, καὶ ἀναδείξαν τὸν αὐτὸν κεντρικὸν Διδασκαλεῖον ἀπὸ τῶν ἐκείνων ἐκείνων πρὸς τὰς ἐφορίας τὸν σχολεῖον ἐκπαιδευτικὸν παραρτήμας τοὺς δημοδιδασκαλοὺς ὅπως εὐρίσκων τακτικῶς ἐν αὐτῷ, ὅπου μέμνησκον δι' αὐτοὺς περιπλόν τὰ περιεργικὰ γράμματα δι' ἀπὸ τοῦδε δι' προτιμῶνται ἐν τῶν δημοδιδασκάλων ὁ προσωποῦντες ἀποδιδίκαται τοῦ φιλ. Συλλόγου τοῖς διδόντων τακτικῶς τὰ ἐν τῷ Κεντρικῷ τούτῳ Διδασκαλεῖον διδασκόμενα μαθήματα, καὶ δι' τοῖς εἰσὶν ἱκανοὶ νὰ μεταδίδωσιν ταῦτα καὶ εἰς τοὺς μαθητὰς τῶν. Ἀπὸ τριῶν ἡδὺ μηνῶν διὰ τῆς ἀποδοτικῆς τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ τοῦτο κατέστη ἐν τῇ αἰσῶσι τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου, ὅστις δικαιούται νὰ ἐναρμόνισαι ἐπ' αὐτῇ, καθὼς τὰ ἐναρμόνισα διδασκόμενα μαθήματα καὶ ἡ διδακτικὴ μέθοδος ἐρρημοποιήσεται ἀνὰ πάσας τὰς συνοικίας τῆς μεγαλοπόλεως ταύτης, ὥστε ὁ μόνος ἑλληνομαθηστὴρ ἐκπαιδεύσει διὰ μεταδιδόν-

ταί εἰς τὰ τέκνα τοῦ λαοῦ, ἔξ ὧν τὰ πλεί-
στα ἰσως μετὰ τὴν ἀποφασίαν ἀπὸ τοῦ ἐν-
διακριτοῦ ποτὶ δὲ μεταβιβάζουσιν εἰς ἀνώτε-
ρα σχολεῖα, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ ἐνὶ ὧς ἐκα-
παπεῖν τοῦ ἱδνικοῦ ἡρώδους πολιτισμοῦ, οἱ δη-
μοδιδάσκαλοι, διὰ εὐεργετησῶσιν ὅγ ἄντα,
διότι προσκαταμένοι ἐν τῇ διδασκαλίῳ τού-
τω τὴν προσήκουσαν εἰδήσιν εἰς τὸ ἐπάγγελμα
αὐτῶν μέρουσιν δὲ ἐκτιμῶσιν ἀνάλογον
ὅτι τοῦ δημοσίου καθεστῶτος, δέον τὰ το μολο-
γῶμεν, διέλλειν ἐν πρόπῳ διδασκαλείαν
ἀγροῦ τοῦδε ἐν ταῖς ἀνατολικαῖς χώραις,
πολλοὶ ἐκ τῶν μετρημένων τὸ τοῦ δημο-
διδάσκαλου κατ' ἐξοχὴν ἐκπολιτιστικὴν ἐπάγ-
γελμα διὲν ἤλυνθησαν διὰ προπαρκαυ-
σῶσιν δεινῶς εἰς τὴν Παιδαγωγικὴν,
Πραγματευτικὴν, Ἱγνομωρικὴν, Γυμναστι-
κὴν, ἢ τὴν ἐναρμόζον Μουσικὴν, ἀπαρτι-
στα προσόντα τοῖς δημοδιδασκαλείας τῶν
Ἑσπερίων ἱθνῶν θεωρούμενα τὴν σήμερον
Ὅθεν ἀμειψόμενος τοιαύτης ἐκπαιδευσεως
οἱ ἡμέτεροι διδασκαλοὶ δὲ ἀπελυμβάνον
τὴν εἰς τὸ ἐπάγγελμα τῶν προσήκουσαν τι-
μὴν, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ καταπερνούον ὑπὸ
τῶν μετβόντων αὐτοῖς ἀτόμων ἢ σωματικῶν

Ἐπὶ τὰν πρῶτα τιν τῶν κ. Ἀριστοκλούς, τὴν περὶ συστάσεως Μουσικῆς Ἐπιτροπὴν ἐν ταῖς πόλεσι τοῦ Φιλοῦ. Συλλογὰς ἀπεδέξατο προέρχον τῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς, καὶ μετὰ ἐμβρόχῳ διακρίψαν ἀπεράνθη ὑπὲρ τῆς συστάσεως τοῦτου σωματίου, σκοποῦντος τὴν ὑπὸ φιλολογικῆν καὶ ἱστορικῆν ἐποφὴν μελετῆν τῶν γράμμεων μεταξὺ τῆς καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησιαστικῆς καὶ τῆς ἀρχαίας Μουσικῆς, καὶ τὴν διερευνῆσαι τῶν ἀρμόδιων μέσῳ πρὸς καλλιέργειαν καὶ ἀνάπτυξιν τοῦ καλλιτεχνικοῦ αἰσθητικῶς παρ' ἡμῖν διὰ τῆς Μουσικῆς, ὅπως, κατὰ τὸ παραδείγμα τῶν ἡμετέρων προγράμνων, διενεργήσων ἀπαιτῶν ρυθμικῶν, καὶ κερταίνων τὴν ἐλευθερίαν ἀγαγὼν καὶ τὸ μέγιστον αἰσθητικῆς τῆς νοητικῆς, ὅστω καὶ φανερῶν καὶ ἀπορροσίσασα τὴν Ἐπιτροπὴν διεδοῦκα διὰ τοῦ Προεδρίου τῆς γνωμοδότησιν τῆς, κ. Συλλογῆς ἀπασχεμασ τοῦ ἰδίου ταύτης, ἀφῆλθον εἰς τὴν σύστασιν Μουσικῆς Ἐπιτροπῆς, ἀπὸ ἀπὸ δὴ μὲν διατελεῖ λειτουργικῶς ἀσχετῶς, καὶ ἐν ἐκ τῶν ἐντύμων αὐτῆς, μὲν, ο. Ἐποφάσεις κληρονομαζέτω, ψυχολογικῶς ἀτόκιστος εἰς καὶ τὸν πάλιν ὁμοίως ἀδελφοῦσιν ἀπὸ τοῦ βήματος τοῦτου καὶ τῆς ἱστορίας τῆς Μουσικῆς.

Τρίτη αὐτῇ ἡτονος λόγου ἀξία πρότασις τοῦ κ. Προέδρου τοῦ Συλλόγου καθυπεβλήθη εἰς τὴν ἐκτίμησιν τῆς Ἐπιτροπῆς ἡμῶν καὶ παρέσχεν ἀσχολίαν καὶ συζήτησιν οὐ τὴν τυχοῦσαν εἰς τινες ἐκ τῶν συνεδριάσεων αὐτῆς, δηλονότι ἡ περὶ συστάσεως σπουδαίου Πολυτεχνικοῦ Σχολείου διὰ τοὺς τεχνίτας, ὑπὸ τὴν ἄμεσον προστασίαν καὶ ἐπαγείαν τοῦ Συλλόγου. Πάντες ἀνωμολόγησαν τὴν οἰκτρὰν κατάστασιν τῶν συντεχνιῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ, ὡς ἀπέχων, στασίμων, καὶ ἀσυνήθως ἐργαζομένων, καὶ κατὰ συνέπειαν ἀνέχων νὰ συναγωνισθῶσι πρὸς τοὺς κάλλιον ἐστεινωμένους τεχνίτας Εὐρωπαίους καὶ φθινοῦσαν ἐν πένει. Μίσον δι' ἀπαλλαγῆς ἀπὸ τῆς πρὸς τοὺς καχεΐας τῶν συντεχνιῶν καὶ ἀπὸ τῆς ἐντειμένης τελείας καταστροφῆς τῆς ἑγχωρίου βιομηχανίας δὲν ὑπάρχει εἰρή διὰ τῆς μνητείας τῶν τεχνιτῶν ἢ τῶν μαθητιῶντων τῶν διωφόρων τέχνας εἰς φοιτητικὴν εἰδικὴν τινὴ ἐκπαίδευσιν, πρὸς τοῦτο δὲ ὁ Φιλολογικὸς Σύλλογος ἠδύνατο οὐσιμῶς νὰ συντελέσῃ ἰδρῶν στοιχειώδους Πολυτεχνικὸν ἐκπαιδευτήριον, ἐν ᾧ εἰδικοί καθηγηταὶ τῆς χημείας, Ἰγνογραφίας, Γεωμετρίας, Κοσμηματογραφίας, Βοτανικῆς καὶ Ἀριθμητικῆς, ἐν ὥρισμέναις ἐσπέραις καὶ ὥραις, ἤθελον διδάσκει τοὺς προσερχομένους ἐκ τῶν μαθητιῶντων βαρέων, χρυσοῦχων, σιδηρουργῶν, ξυλουργῶν, λιθοδῶν, κτιστῶν, κοσμηματογράφων, κηπουρῶν, οἰνοποιῶν καὶ ἄλλων. Ἡ Ἐπιτροπὴ συνεβουλεύθη τοὺς εἰδικούς περὶ ταῦτα Καθηγητάς κ. κ. Σπαθάρην, Γραμμαδάνην καὶ Κωνσταντίνον Ὀρρανουδάκη περὶ τῶν ἀπολύτως ἀναγκασιούτων μαθημάτων τοῖς τεχνίταις καὶ περὶ τῆς ἐτήσιας δαπάνης, ἣν ὁ Σύλλογος ἐμελλε νὰ ὑποστῇ πρὸς καταρτισμὸν καὶ συντήρησιν τοιοῦτου Πολυτεχνείου. Ὑπελογίσθη δὲ ὅτι 115 λίραι Ὀθωμανικαὶ ἀπαιτοῦντο κατ' ἔτος πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον. Τὸ πρόγραμμα οὖν τοῦ ἐκπαιδευτηρίου ἐσκιερραβήθη, ὥρισθησαν τὰ μαθήματα καὶ αἱ ὥραι τῶν παραδόντων, καὶ προὔστη νὰ παρακληθῇ ἡ Α. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἐκ μέρους τοῦ Φιλολ. Συλλόγου, ὅπως εὐδοκῇ εὐλογῆσασα καὶ τοῦτο τὸ ἔργον νὰ προσκελήσῃ δι' ἐγκυκλίου τοὺς Μελιστορας τῶν συντεχνιῶν τῆς πρωτεύουσας ταύτης ἵνα πιθὴ ἀναγκάσῃ τοὺς περὶ αὐτοὺς μαθητιῶντας ὅπως φοιτήσιν ἐν ὥρισμέναις ἐσπέραις καὶ ἀκροῶνται τὰ πρὸς

μόρφωσιν των χρήσιμα μαθήματα. Ἄλλῃ ἡ οικονομικὴ δυσχέρεια, ὁ διενεῶς οὗτος ἐπαύλτης τοῦ κοινωνικοῦ ἡμῶν σώματος, ἡνάγκασε τὴν Ἐκπαιδευτικὴν Ἐπιτροπὴν ν' ἀναγράψῃ ἀπλῶς ἐν τοῖς πρακτικοῖς αὐτῆς καὶ τὸ εὐπρόσφορον τοῦτο τῶν διανοητικῶν ὠδῶν τῆς γέννημα, εὐχρημένη τὴν ὑπὸ τοῦ Συλλόγου υἱοθετήσιν του ἐν αἰσιωτέροις καιροῖς.

Ἐν ἐκ τῶν σπουδαίων μελημάτων τῆς Ἐπιτροπῆς διετέλεσε καὶ ἡ μελέτη τῶν ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν διαβιβαζομένων ἐκθέσεων περὶ τῆς ἐν αὐταῖς καταστάσεως τῆς παιδείας ἐγκαίρως οὖν ἐλαβε καὶ ταύτας ὑπ' ὄψιν, ἀναλογισαμένη δὲ τὰς δυσχερείας τῆς ἐπ' αὐτὰν κρίσεως ἅμα καὶ ἀρηγήσεως ἐν τῇ πανηγυρικῇ ἐκθέσει, ἀπαξ μόνον τοῦ ἔτους γιγνομένην, περὶ τῶν ἐν τῇ Ὀθωμανικῇ Αὐτοκρατορίᾳ ἐκπαιδευτικῶν τοῦ ἡμετέρου ἔθνους καταστροφῶν, καὶ ὅτι ὁ εἰσηγητὴς τῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς ἀνακοινῶν ἐν τῇ ἐπιτελειᾷ ἑορτῇ τοῖς τε μέλεις τοῦ Συλλόγου καὶ τῷ ὄμισῳ τὴν κατ' ἀνάγκην, σφαιροειδῆ καταστάσιν ἐκθεσιν αὐτοῦ ἀτερπῆς ἀποβαίνει τοῖς ἀφροσύμοις, κατ' εἰσήγησιν τοῦ κ. Ὁδ. Ἰαλίου, ἡ Ἐπιτροπὴ προέτεινε τῷ Συλλόγῳ ἵνα ἐπιτρέψῃ νὰ συντάσσωνται δύο ἐκθέσεις ἑτήσιος ὑπὸ τῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς, ἡ μία μετὰ τῶν πρῶτον ἐξέχων τὸν συλλογικὸν ἔτους, κατὰ ἀναγκαιότητα κατὰ Ἰανουάριον, ἐν ἐκτάκτῳ τοῦ Συλλόγου συνεδριάσει, εἴτα δὲ δημοσιεύσῃ καὶ διὰ τῶν ἐφημερίδων, παρέχουσα ἀφ' ἑαυτῆς ἄμεσον σέβειαν καὶ κρίσεων περὶ τῆς ἐκπαιδευτικῆς καταστάσεως, ὅπερ θὰ ἐχρησιμεύοι τὰς ἐνεργείας τῆς Ἐπιτροπῆς, καὶ θα διωρθεύοντο ἐν τισιν ἐπαρχίαις τὰ μὴ καλῶς ἔχοντα παρὰ τοῖς ὁμογενέσιν ἐπαρχιώταις, ἡ δὲ δευτέρα, περιληπτικὴ καὶ συντομωτέρα, ἐν ἀνακοινώται ἐν τῇ ἐπιτελειᾷ ἑορτῇ. Τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου ἐπιψηφίσαντος τὴν ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς προταθεῖσαν τροποποίησιν, ἐγένετο καὶ ἀνεγνώθη ἐν δέυντι χρόνῳ καὶ ἐν ἐκτάκτῳ συνεδρίᾳ τοῦ Συλλόγου ἡ ὑπὸ τοῦ εἰσηγητοῦ αὐτῆς κ. Ὁδ. Ἰαλίου πολλοῦ λόγου ἀξία πρώτη ἡμερησία ἐκθεσις, ἐξ ἧς εὐηγγελίσθη ὁ Σύλλογος μεταξὺ ἄλλων καὶ τὴν εὐερέστον εἰδήσιν ὅτι πολλοὶ ἐκ τῶν ἐπαρχιακῶν διδασκάλων ἤρξαντο ᾄδῃ συμφορομένους πρὸς τὰς νέας μεθόδους τοῦ διδακτικοῦ συστήματος, ὑπὲρ οὗ πολλὰ φιλόμουσα μέλη τοῦ Συλλόγου πολλὰς ἐγγραφὰς καὶ ἐιργάσθησαν.

Τὰ πρὸς μελέτην τῇ Ἐκπαιδ. Ἐπιτροπῇ

παρapiφθέντα έγγραφα ἦσαν ἐν ὧν τρία-
κοντα ἐν, ἐξ ὧν δέκα τρία ἐστάλησαν ἐκ Μα-
κεδονίας, υποδιακρινόμενα ὡς ἐξῆς· ὅκτω ἱ-
στορικαὶ αἰτιητικαὶ συνδρομῶν, τέσσαρες
ἐκθέσεις περὶ τῆς καταστάσεως τῆς παι-
δείας τῶν ἐξ ὧν ἀποστέλλονται χωρῶν, καὶ
μία ἀγγελτικὴ περὶ συστάσεως Φιλεκαί-
ρευτικῆς σωματείου. Πέντε ἐκ Θράκης, ὧν
δύο αἰτήσεις συνδρομῶν, καὶ τρεῖς ἐκθέσεις
μετὰ τῶν πιστοποιημένων αὐταῖς ἐγγράφων.
Δύο ἱστορικαὶ ἐκ τῶν Σποράδων νήσων μετὰ
συνημμένων ἱσαριθμῶν σχετικῶν ἐγγράφων,
ἁμροτέραι ἀγγέλλουσιν τὴν σύστασιν νέου
σωματείου. Ὅκτω ἐκ Μικρᾶς Ἀσίας, ὧν
ἐπτά αἰτήσεις συνδρομῶν μετὰ συνημμένου
ἰνὸς σχετικῆς, καὶ ἐν ἀγγελτικὴν περὶ συ-
στάσεως νέου σωματείου. Ἐν μετὰ συνημ-
μένων δύο σχετικῶν ἐκ Βλαχίας, ἀγγελτή-
ριον συστάσεως νέου σωματείου, καὶ δύο ἱστο-
ρικὰ συνιστώσας εἰς τὴν κρίσιν τοῦ Συλ-
λόγου ἱστορικὰ πονήματα· καὶ ὁ μὲν κ. Κ.
Καλλιάδης, ἐπινοήσας τὴν ἐκτενὴ περιλήψιν καὶ
ἰδίαν αὐτῶν κρίσιν ἐπὶ τῶν ὑποδιακρινέντων
τὴν Θράκην ἐγγράφων, ὁ δὲ κ. Χ. Χατζή-Χρή-
στου ἐργασάμενος ἐπὶ τῶν ἐκ τῆς Μικρᾶς
Ἀσίας προελθόντων. Ὁ κ. Ἀπόστολ. Διομήδης
ἐπίσης ἐξέθετο πεληρητικῶς τὴν κρίσιν αὐ-
τοῦ ἐπὶ τῶν ἐγγράφων τῶν Σποράδων νήσων,
ὁ δὲ κ. Ὀδ. Μάλλιος ἐνέειπεν ἰδίως εἰς τὰ
ἐκ Μακεδονίας πεμφθέντα.

Τὰ ἐξῆς βιβλία τιτυπωμένα καὶ χειρό-
γραφα παρεπέμφθησαν τῇ Ἐκπαίδ. Ἐπιτρο-
πῇ, ὅπως ἐξενέγκῃ τὴν ἐπ' αὐτῶν κρίσιν αὐ-
τῆς. Τρία ἑλληνικὰ ἀλφabetήρια ὑπὸ τῶν
κυρίων Τζόβα, Μιχαὴλ Βιστάκη, καὶ Σωμῶν
Α. Μανασσείδου· ἐπιδωρομένη Γραμμα-
τικὴ Γενναδίου ὑπὸ Δ... Διδασκαλίᾳ τῆς
Ἑλληνικῆς γλώσσης τοῦ Κ. Ξανθοπούλου,
Ζωολογία ἀρτίως ἐκδοθεῖσα ὑπὸ Πανορίου
καὶ Ἀλμπερτά, Ἀσμάτια Τανταλίδου εὐ-
ποικιστὶ τοιοιμένα καὶ Διαθήκη Μητρὸς Ἐν-
αρίτου μεταφρασθεῖσα ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ ὑπὸ
τῆς κ. Εὐδοξίας Ζ. Τριανταφύλλου. Τὰ πονή-
ματα ταῦτα διενεμήθησαν τοῖς κυρίοις Χ. Χα-
τζή, Ὁ. Ιαλέμω, Κ. Καλλιᾶδῃ καὶ Θ. Σαλ-
τεῖρ, οἵτινες ἐν διαφόροις συνεδριάσεσι ἐπὶ-
νεγκον τὰς ἐπ' αὐτῶν ἐγγράφων ἐκθέσεις καὶ
κρίσεις των, ὥστε ἡ Ἐκπαίδ. Ἐπιτροπὴ μετὰ
ὡρίμων διατάξεων ἐνέκρινεν ἐκ τῶν καθυπο-
βληθέντων ἀλφabetariων τὸ τοῦ κ. Τζόβα
καὶ Σωμῶν Μανασσείδου ὡς ἀξία συστάσεως

παρὰ τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου. Ἡ δὲ διδα-
σκαλίᾳ τῆς Ἑλλ.ν. Γλώσσης ὑπὸ Ξανθοπού-
λου, καίπερ μὴ κριθεῖσα ὑπὸ τῆς ἐν Ἀθήναις
ἀγωνοδικῆς Ἐπιτροπῆς ἰκανῇ πρὸς λύσιν
τοῦ προταθέντος ζητήματος, ὅμως εἶναι τὸ
χρησιμώτερον τῶν καθ' ἡμᾶς βιβλίων πρὸς
ὀδηγίαν τῶν διδασκάλων καὶ κατὰ τοῦτο θε-
ωρεῖται ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς ἀξίον συστά-
σεως παρὰ τοῦ Συλλόγου. Περὶ τῆς ἀρτίως
δημοσιευθείσης Ζωολογίας ὑπὸ Πανορίου καὶ
Ἀλμπερτά ἡ Ἐπιτροπὴ ἐξένεγκεν εὐνοικὴν
κρίσιν, ὡς ἔκρινεν ἐπίσης ἀξία συστάσεως
παρὰ τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου τὰ εὐρω-
παιστὶ τοιοιμένα Ἀσμάτια τοῦ Τανταλίδου.
Ἡ δὲ Διαθήκη Ἐναρίτου Μητρὸς, πονήμα
μεταφρασθὲν ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ, ἐνεκρίθη ὡς
ἁρμοδιώτατον ἵνα εἰσαχθῇ εἰς τὰς ἀνωτά-
τας γυμνασιακὰς τάξεις τῶν Παρειαγω-
γείων δι' ἀνάγκωσιν κατὰ τὰς ὥρας τῆς
σχολῆς καὶ τὰς ἑορτὰς, ἂν ἡ μεταφρά-
σις αὐτοῦ κυρία Τριανταφύλλου εὐαρεστηθῇ
καὶ ἀναθεωρήσῃ μετὰ μεζόνος προσοχῆς, καὶ
ἐπανορθώσῃ οὐκ ὀλίγα οὐδὲ μικρὰ ἀμαρτή-
ματα περὶ τὰ ὀνόματα καὶ τὴν λέξιν, καὶ
ἐνιχυρῇ περὶ τὰ νοήματα.

Ἡ Ἐκπαιδευτικὴ Ἐπιτροπὴ ἐγκαίρως λα-
βοῦσα ὑπ' ὅψιν τὴν οἰκτρὰν κατὰστασιν πλεί-
στων παιδίων ὁμογενῶν, ἀτίνα περιφέρονται
ἐν ταῖς ἀγυαῖς καὶ παραλλοῖς τῆς πόλεως
πετροβυλούμενα πρὸς ἀλλήλα, ἐν ᾧ καιρῷ
οὐδεὶς νὰ φοιτήσιν ἐν τοῖς ὑπὸ τῶν ἐνοριῶν
των δι' ἀδράς δαπάνης καὶ ἀπαρμηγίου ρι-
λομουσίας συντροφεύμενοι σχολεῖοι, καὶ σκο-
ποῦσα νὰ σώσῃ τὰ τέκνα ταῦτα τοῦ λαοῦ
ἀπὸ τῶν ὀλεθρίων συνεπειῶν τῆς ἀμαθείας
καὶ ἁκαθοθείας, καθυπέβαλεν ἐπὶ τούτῳ ἀπέ-
φαισιν τινὰς τῷ Συλλόγῳ δι' ὑπομνήματος ἀ-
περὸνθῆτος πρὸς τὴν ἡμετέραν ἐκκλησια-
στικὴν ἀρχὴν περὶ τῆς βελτιώσεως τῆς κακῆς
ἐχούσης ἐκπονευτικῆς καὶ ἡθικῆς καταστά-
σεως τῆς ὁμογενούς νεολαίας ἐν πολλαῖς
συνοικίαις τῆς πρωτεύουσας, ἐπὶ τῇ πεποι-
θῇ ὅτι ἐνδελεχέστερα τις μέριμνα καὶ ἐπο-
πτεία τοῦ Οἰκουμηνικοῦ Πατριαρχείου, κε-
κτημένου πολλὰ μέσα ἐπ' ἡμᾶς καὶ ἐξασκού-
τος τὴν ἐπὶ τῆς ἰθνηκῆς ἐκπαίδευσως ἐξου-
σίαν, θέλει, ἂν οὐχὶ ἐντελῶς ἐκφύωται, τοῦ
λάχιστον θεραπεύσει μείρι τινας τοὺς κακῶν
τούτου, ὅπερ καθίσταται τόσοῦτον καλὸν
ἐπιώδυνον, καθόσον ἀπαντᾷ ἐν τῇ κεντρικῇ
αὐτῆς ἰθνηκῆς ἡμῶν δυνάμει καὶ ἐκπα-
ιδευτικῆς ἐνεργείας.

Περὶ δὲ τοῦ προσδιορισμοῦ τῶν εἰς τὰ ἔπορα σφολαῖα ἐν ταῖς ἐπαρχίαις διανεμηθησομένων χρηματικῶν βοηθειῶν ἀπόκειται τῷ εἰσηγητῇ τῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς κ. Ὁδ. Παλιόμ νά ἐκθέσῃ τὰ καθέκαστα κατὰ τὴν ἐπέσειον τοῦ Συλλόγου ἰορτήν.

Γελαυτά εἰσι, κύριοι, τὰ πρακτικά τῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς κατὰ τὸ ἦδη λήγον συλλογικὸν ἔτος, πῦρρα μὲν καὶ σμικρὰ γέωργια καὶ εἰς αὐτὰ θεωρούμενα, ἱκανὰ οὐχ ἦτον ἵνα, ὑπὸ τὴν εὐνοϊκὴν περιποίησιν καὶ περιθάλψιν τοῦ Συλλόγου, παράσχωσι πλούσιον ἠθικὸν ἀμύνην ἐν τῷ μέλλοντι.

Ὁ Πρόεδρος καὶ εἰσηγητὴς

Δ. ΣΤΑΜΑΤΙΑΔΗΣ.

Κ. ΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ.

ΠΡ. ΒΑΣΙΛΑΗΣ.

Κ. ΚΑΛΑΓΙΑΝΗΣ.

Μ. ΠΑΝΤΑΖΗΣ.

Α. ΔΙΟΥΜΑΣ.

Θ. ΣΑΛΑΤΕΛΗΣ.

ΧΡ. Χ. ΧΡΗΣΤΟΥ.

Β. ΣΑΡΑΚΙΣΤΗΣ.

ΟΔ. ΠΑΛΕΜΟΣ.

Θ. ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΙΔΗΣ.

ΜΙΚ. ΠΑΡΑΣΚΕΑΣ, Γραμματεῖς.

Μετὰ δὲ τὸ πέρας τῆς ἀναγνώσεως ταύτης ὁ κ. Πρόεδρος ἐκφράζων εὐχαριστίας τῷ κ. Σταματιᾷ ἐπὶ τῇ γλαφυρῇ καὶ περιληπτικῇ αὐτοῦ ἐκθέσει, ὡς καὶ τῇ Ἐκπαιδευτικῇ Ἐπιτροπῇ ἐπὶ τῇ δραστηριότητι καὶ προθυμίᾳ μετ' ἧς αὕτη λίαν ἀποτελεσματικῶς ἐεργάσθη, δίδωσι τὸν λόγον τῷ κ. Χρ. Χατζηχρήστῳ, προέδρῳ τῆς Φιλολογικῆς Ἐπιτροπῆς, ὅστις ἀναγνώσκει ὡσαύτως τὴν ἐκθεσιν αὐτῆς ἔχουσαν ὡς ἀκολουθῶς.

Κύριοι συνάδελφοι!

Παρεχόμενη σήμερον ἐνώπιον ἡμῶν ἡ Φιλολογικὴ Ἐπιτροπὴ, ποιησομένη συνωδᾷ ταῖς τοῦ Κκωνισμοῦ διατάξεις τὴν ἐκθεσιν τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς κατὰ τὸ ἦδη λήξαν συλλογικὸν ἔτος, ταῦτόν πέσχει τῷ περεπῶν ἐκείνῳ γεωπόνῳ, καλούμενῳ νά καταδείξῃ τῷ Κυρίῳ αὐτοῦ τοὺς καρποὺς τῶν ἐργασιῶν αὐτοῦ εὐθὺς μετὰ τὴν σποράν, ὅποτε ἡ ζωογόνος ἄρουσα τὰ σπαρίντα ἦδη ἐν ταῖς γονίμοις σπλάγχχναις αὐτῆς ἐγκλείουσα οὐπω δύναται καὶ καρπὸν τινα ἀναδείξει. Καὶ ἡ Φιλολ. Ἐπιτροπὴ καλλιεργήσασα κατὰ τὰ

δύο παρελθόντα συλλογικὰ ἔτη τὸ σπουδαῖον καὶ κοινωρικὸν μέλημα αὐτῆς, τὸ περὶ ἐκδόσεως τῶν Ἑλλήνων συγγραμμάτων, ἐντείνεσθαι δὲ τοῦτο ἐπισταμένως ἐν ταῖς σοφαῖς καὶ καρποφόροις κεφαλαῖς τῶν τῇ ἡμετέρῳ λογίων καὶ ἀλλων ἀλλοειθῶν Ἑλληνιστῶν, καὶ φροντίσασα ἐξασφαλίσαι τὰ τοῦ θεισμοῦ καὶ τῆς διαδόσεως τοῦ προσδοκωμένου πλουσίου τῆς ἐργασίας ταύτης ἀμνητοῦ χρηματικὰ μέσα τῇ ἀπὸ Ζετίας ἀρξαμένη ἐκ 450 ληρ. τουρκ. ἐτησίᾳ προσορᾷ τοῦ φιλομούσου ὁμογενοῦς Κυρίου Χρηστάκη Ζωγράφου, συμποσομένη ἦδη εἰς 4,500 περίπου ληρ. τουρκ., ἀνεπαύσατο ἦδη ἐπ' ὀλίγον ἐν τῇ ἡδίστῃ αὐτῆς πεποιθήσει, ὅτι ὁ ζωτικὸς τῆς ἐργασίας ταύτης καρπὸς εἰς πολλὴν πνευματικὴν ὠμὴν τὸ ἡμέτερον γένος διαβρίθει καὶ τῷ ἡμέτερῳ Συλλόγῳ οὐκ ὀλίγην τιμὴν περιποιήσει.

Τοῦτο δὲ διαπραξαμένη οὐκ ἀνεπαύσατο εἰς τὸ παντελὲς ἡ Ἐπιτροπὴ, ἀλλ' ἀποσχόλησεν αὐτὴν οὐσιωδῶς καὶ ἡ ἑτέρα ἐπίσης σπουδαία ἐργασία, ἡ περὶ συλλογῆς τῶν ζώντων μνημείων τῆς γλώσσης τοῦ λαοῦ διὰ καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο οὐκ ὀλίγα τοιαῦτα ὄντας πονήματα ἐστάλησαν διὰ τοῦ Συλλόγου τῇ Ἐπιτροπῇ. Περὶ δὲ τῆς ποιότητος τῶν σταλθέντων συλλογῶν ὡς καὶ περὶ τῆς ἐπὶ τούτων ἐργασίας ἡ ἀπορρέουσα τῆς Ἐπιτροπῆς ἀκούσεσθε παρὰ τοῦ εἰσηγητοῦ αὐτῆς ἐν τῷ καθωρισμένῳ χρόνῳ, τῇ ἐπετείᾳ τοῦ Συλλόγου ἰορτῇ. Ἐνταῦθα δέ, ἐπειδὴ κατ' ἔτος ἐκ τοῦ ἀνωθι μνησθέντος διαγωνίσματος περιγίγνεται ἱκανὸν χρηματικὸν ποσόν, ἡ Ἐπιτροπὴ ἐκφράζει τὴν εὐχὴν, ὅπως διὰ τῶν χρημάτων τούτων ἀγορασθῶσι βιβλία χρησιμεύοντα τῇ Ἐπιτροπῇ καὶ πρὸς τὰς καλὰς ὅλου ἐργασίας αὐτῆς καὶ δὴ πρὸς τὴν ἰδιαιτέρην ταύτην ἐπὶ τῶν ζώντων μνημείων τῆς γλώσσης τοῦ λαοῦ μελέτην.

Ὁμολογοῦντες δ' ὅτι ἡ Φιλολ. Ἐπιτροπὴ κατὰ τὰς ἐργασίας αὐτῆς εὐτυχέστερα ἐστὶ χρηματικῶς τῶν λοιπῶν, εὐχῆς ἔργον θεωροῦμεν, εἰ ἰσχύει τῶν Ἐπιτροπῶν ἐπιμέλεια τοιαῦτα χρηματικὰ κεφάλαια, ὅπως αἱ ἐργασίαι αὐτῶν κάλλιον εὐδῶνται καὶ ἀγλαότερους καρποὺς παράχωσιν.

Εὐτυχήσασα δὲ κατὰ τὰς δύο ἀνωτέρω ἐργασίας αὐτῆς ἡ Ἐπιτροπὴ ἀτυχῆς ἐγένετο ἐν τῇ φροντίδι αὐτῆς περὶ τῆς ἐκδόσεως τοῦ πέρους βραβευθέντος ἀξιολόγου πονήματος, τῆς «περὶ τοῦ Πόντου» πραγματείας, τοῦ κ. Βαλαζάνη διότι πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ

τον προσεπορίσθη μὲν 25 λιβ. τουρ. παρὰ τοῦ ἰδίου ἀγωνοθέτου τοῦ ἀνωτέρου μνησθέντος διανομητῆρος κ. Συμβουλίδου καὶ τὸν ὑποσχόμενον χορηγήσει καὶ τὸ ἐπὶ λοιπὸν μέρος τῶν ἐξόδων φιλόμουσον ὁμογενὴ ἔβρεν, ἀλλ' οὐκ ἠδυνήθη περὶ τὸ σκοποῦμενον, διότι ἔνεκα τῆς δεινῆς οικονομικῆς καταστάσεως τῆς ἀγορᾶς ὁ ὁμογενὴς οὗτος ἐπέλασεν ἐν μεγίστῃ λύπῃ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ τὴν ὑπόθεσιν αὐτοῦ ἐκτελέσαι.

Συνιστάμενη δὲ ἐκ τῶν κ. κ. 'Προκλέους Βασιλάου, 'Ο. 'Ιαλιέμου, Α. Τάχη, Αἰμ. Νοννότη, 'Ιωδ. Καρολίδου, Ν. Φρυδά καὶ Χρῆστου Χατζήχρηστου ἡ 'Επιτροπὴ, ἐννέα ἐποινίσκατο τὰς πύλας συνεδριάσεως, ὧν αἱ μὲν τρεῖς πρῶται παρεβλήθη ἐν τῇ ζητήσει προέδρου αὐτῆς καὶ γραμματέως, διότι τὸ μὲν πρῶτον ἀπέβλεψε καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐπὶ τὸν γεγραμὸν καὶ ἀρχαιὸν αὐτῆς πρόεδρον κ. Η. Βασιλάου, οὗ ἀδυνατήσαντος ἔνεκα τῶν πρὸς Ξενοφῶντος μελετημάτων αὐτοῦ ἀναλῶν ἐν ἀνατελείᾳ αὐτῇ προεδρίαν καὶ αἰσθημένου τὴν ἐκ ταύτης ἀπαλλαγὴν, ἡ 'Επιτροπὴ προέβλεψε εἰς νέαν ἐκλογὴν ἐξελέχματο προέδρου μὲν ἐν τῇ ἐπιλαίᾳ αὐτῆς κρίσει τὸν νυνὶ τὴν ἐκθεσιν τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς ποιοῦμενον, γραμματέα δὲ προσκρινόμενον τὸν κ. Ν. Φρυδά.

Κατὰ δὲ τὰς λοιπὰς αὐτῆς συνεδριάσεις ἡχορήγη περὶ τε τὰς προφηθείας συλλογὰς τῶν ζώντων μνησθέντος γλώσσας τοῦ λαοῦ καὶ περὶ ἄλλα τινὰ τὸν φιλολογικὸν τοῦ Συλλόγου ἀφορῶντα σκοπεῖν.

Καὶ αὗται μὲν εἰσι αἱ ἐργασίαι τῆς Φιλ. 'Επιτροπῆς, μικραὶ κατὰ τὸ ἔτος αὐτοῦ διὰ τοὺς προεκτεθέντας λόγους, εὐχεταί ἡ αὐτὴ ἀποχωροῦσα τῇ διαδόχῳ Φιλόλ. 'Επιτροπῇ, ὅποτε καὶ τὰ ὑπὸ τὴν προκατῶν προσηυθεντά ἐργα βλαστήσουσιν, ἔχειν ἀποδείξει πλείους καὶ καλλίους τοὺς καρπούς.

Τῇ 20 'Απριλίῳ 1877.

Τὸ μέλη τῆς Φιλολογικῆς
'Επιτροπῆς.

Η. ΒΑΣΙΛΑΟΣ.

Α. ΝΟΝΝΟΤΗΣ.

Α. ΤΑΓΗΣ.

Ο. ΙΑΛΙΕΜΟΣ.

Χρ. Χ. ΧΡΗΣΤΟΥ, Πρόεδρος.

Ν. ΦΡΥΔΑΣ, Γραμματεὺς.

Μετὰ τὸ πέρασ καὶ τῆς ἀναγνώσεως ταύτης ὁ κ. Πρόεδρος εὐχαριστῶν τῇ κ. Κατῇ Χρῆστῳ, εὐχεταί ὅπως πραγματοποιηθῇ ἡ ἐν τῇ ἐκθεσὶ αὐτοῦ ἀναφερομένη ἐνὶ περὶ ἀποκτήσεως καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτροπῶν χρηματικῶν κεραλαίων, ἵνα αἱ ἐργασίαι αὐτῶν καλλίον εὐδομήσιν καὶ ἀγλαοτέρως ἀπορροῇ καρπῶν.

Ἐπὶ τούτοις διαλύεται ἡ συνεδρίασις.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ Ὑΐς'.

(Ἐκτακτος).

Τῇ 22 'Απριλίῳ 1877.

Προεδρεύοντος τοῦ κ. Γω. 'Αριστοκλέους.

Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν καὶ ἐπιφύσεισιν τῶν πρακτικῶν τῆς προηγουμένης συνεδριάσεως, ὁ λόγος δίδεται τῷ γραμματεὶ τῆς 'Αρχαιολογικῆς 'Επιτροπῆς κ. Κ. Παρδικίδῃ, ὅστις ἀναγνώσκει ἐκθεσιν τῶν κατὰ τὸ λήγον ἔτος ἐργασιῶν αὐτῆς ἔχουσιν ὡς ἔπεται.

Κθίρει!

Ἡ 'Αρχαιολογικὴ 'Επιτροπὴ συνέστη μὲν κατὰ τὴν παρούσαν περίοδον ὑπὸ τῷ Κυρίῳ Μεγάλῳ Λογοθέτῳ Σ. 'Αριστάρχῃ, Κ. Σ. Καραθεοδωρῇ, Dr J. Millingen διδάκτορος Α. Πασπάτῃ, Dr P. Déthier, Dr Mordmann, πατρός μετὰ τῆς ζωνομήδους τῶν υἱῶν αὐτοῦ, Dr Schröder, 'Εμμ. Ἰωαννίδου, Ν. Παρνακίᾳ καὶ Κυριακῷ Παρδικίδῃ, συνήλθε δὲ πολλάκις, ἀλλὰ μὴ κατορθωθέντος ἵνα σχηματισθῇ ἀπαρτία, διελύετο μέχρις οὗ, ἀδελφ. τοῦ Συλλόγου, περιδούσα ταύτην προέβλεψε εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ προέδρου καὶ γραμματέως καὶ οὕτως ἤρξαντο αἱ τακτικαὶ αὐτῆς συνεδριάσεις, αἵτινες, διὰ τὸν λόγον τούτον, περιωρίσθησαν εἰς ἑξὶ μόνον.

Καὶ ἐν μ' τῇ πρώτῃ ἀπέδειξεν πρόεδρον μὲν τὸν διδάκτορα κ. Α. Πασπάτην, γραμματέα δὲ τὸν κ. Ἰωαννίδην, ἐν δὲ ταῖς ἑφεξῆς ἡχορήγη περὶ τῆς μελέτης καὶ διαλεύκανσιν διαφόρων ἐπιγραφῶν ὑπὸ τοῦ Συλλόγου ὑποβληθεισῶν αὐτῇ καὶ τῇ καὶ περὶ ἄλλα ἀρχαιολογοῦμενα τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐποχῆς καὶ τῶν Βυζαντινῶν, ὧς ἐν τοῖς ἑξῆς ἐκτίθεται.

α. Ἐπιγραφαί.

Περὶ ἐπιγραφικῆς τὸν λόγον ποιούμενον διὰ

καίως ἐκ τοῦ τῶν ἐπιγραφῶν Κώδικος τοῦ Συλλόγου ἀρχιμὲν.

Ἡ ἐγγραφή τῶν περιεχομένων εἰς γυνῶν τοῦ Συλλόγου ἐπιγραφῶν ἐν κώδικι ἐπὶ τοῦτο ὁρισθέντι ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς ἤρξατο κατὰ τὸ 1872—73 συλλογικῶν ἔτος, καθ' ὃ κατεργασθῆσαν 144 ἐπιγραφαί. Ἐκτοτε μέχρι τοῦ νῦν κατεργασθῆσαν ἐπὶ ἐν αὐτῇ ἐπιγραφαί 550 τὸ ὅλον 694 ὁμοιομόρφως πρὸς τὰ ἐπιστελλόμενα ἀντίγραφα, ἔχουσαι ἀπέναντι αὐτῶν τὸ κείμενον μετὰ τῶν συμπληρωμάτων καὶ τοῖς γράμμασιν ἀντιγεγραμμένον.

Διὰ τὸν πλουτισμὸν τοῦ σπουδαίου τοῦτου ἔργου χάριτας ἀποδίδει τοῖς τε ἐπιστέλλουσιν λογίοις ἀνδράσι καὶ τῷ πρώτῳ προδρῷ Μιγ. Λογοθέτῃ κ. Στ. Αἰ. Λογ. τῇ ζῆλωτῇ τούτῳ θεράποντι τῶν εὐχνηκῶν γραμμάτων.

Ἐπειδὴ δ' ἔδοξε τῇ Ἐπιτροπῇ ὅτι ἐκώδης οὗτος πόνος καὶ ἀποβῆναι ὠφέλιμος διὰ τὴν ἐπιστήμην, ἐν αἱ ἐν αὐτῇ ἐγγεγραμμένοι ἀνέκδοτοι ἐπιγραφαὶ ἐγίνοντο γνωσταὶ τοῖς ἐκασταχοῦ σοφοῖς, ὅσοις μέλει τῶν ἀρχαιολογικῶν, ἀνέβηκεν αὐτῇ τὴν φροντίδα τῆς διαλογικῆς τῶν ἐπιγραφῶν τῇ περὶ τὴν ἐπιγραφικὴν ἐντρίβει διδάκτορι Mordmann, υἱῷ τῷ νεωτέρῳ, ὅστις ἄσμενος ἀνεδέξατο τὸ ἔργον τῇ συμπαρίᾳ τοῦ ἡμετέρου συναδέλφου κ. Β. Ἰωαννίδου βεβαίως δι' αἱ ἀνέκδοτοι τῶν ἐπιγραφῶν τούτων θὰ ἦσαν γνωσταὶ τῷ ἐπιστημονικῷ κόσμῳ, ἐάν ἡ δημοσίευσίς τοῦ ἀρχαιολογικοῦ δελτίου διεν ἀνεβάλλετο, ὡς μὴ ὤφειλε, διὰ λόγους οὓς ἡ τε Συντακτικὴ Ἐπιτροπὴ καὶ τὸ Πρεσβερίον οἶδαι, καὶ ὧν τὴν ἐκθεσιν ἀρίμεν αὐτοῖς.

Σπουδαιότατην μελέτην παρίσχει κατὰ τὴν περίοδον ταύτην ὁ συναδέλφος ἡμῶν Dr Schroeder ἐπιγραφῆς ἑλληνικῆς κυριακοῖς γράμμασι γεγραμμένης, ἣν ἐκ Κύπρου μετακομισθεῖσαν κατέβηκεν ἐν τῷ Σουλτανικῷ τῆς πόλεως ταύτης Μουσείῳ, καὶ ἣν ἐπιμελὸς ὁ ἐν λόγῳ συναδέλφος δι' ἐκτενοῦς μελέτης διελεύκανε, πολλὰ περὶ κυριακοῦ ἀλφαβήτου ἀκριβώσας καὶ δι' ἱστορικῶν μαρτυριῶν, ἐκ Διοδώρου καὶ Πολυκίου ἀρυσθεῖσάν, ἀποδείξας ὅτι ἄλλος ὁ ἐν τῇ ἐπιγραφῇ ταύτῃ ἀναγερόμενος Νικολῆς τοῦ παρὰ τῷ Ἰσοκράτει ὁμωνύμου.

Τὴν μελέτην ταύτην δημοσιεύομεν ὅταν σὺν Θεῷ ἀρξῇται ἡ τοῦ ἀρχαιολογικοῦ δελτίου ἐκδοσίς.

(ΕΛΛΗΝ. ΦΙΛΟΛΟΓ. ΣΥΛΛΟΓΟΣ. ΤΟΜ. ΙΑ').

Ἐκτός δὲ τῆς μελέτης ταύτης ἡ Ἐπιτροπὴ κατὰ τὴν περίοδον ταύτην ἀνέθηκε τοῖς κ. Mordmann, υἱῷ τῷ νεωτέρῳ, καὶ Ἐμ. Ἰωαννίδῃ τὴν μελέτην καὶ συμπλήρωσιν τινῶν ἄλλων ἐπιγραφῶν ἀποσταλεισῶν τῷ Συλλόγῳ ὑπὸ τῶν λογίων κ. Αἰμηνίου Ἰατροῦ, Γ. Α. δαμαντίδου καὶ Κ. Λαυραῆ· ἡ ἐπὶ τῶν ἐπιγραφῶν αὐτῶν μελέτη τῶν συναδέλφων ἡμῶν δημοσιευθήσεται ἐπίσης ἐν τῷ ἑπόμενῳ δελτίῳ.

Ὁ ἅγιος Ἰμβρίου κ. Νικηφόρος Γλυκάς ἐπέστειλε πρὸ ἐνὸς περὶ τοῦ ἔτους σπουδαίαν ἐπιστολὴν μετ' ἐπιγραφῶν εὐρείαισιν ἐν τῇ νήσῳ ἐκείνῃ· ἐπειδὴ δὲ ὁ σοφὸς ἐκράτης δι' ὅσων ἐν τῇ ἐπιστολῇ τοῦ ταύτῃ προσέθηκεν ἐξήντησεν τὴν περὶ αὐτῶν μελέτην, μὴδὲν ἔχουσα ἡ Ἐπιτροπὴ νὰ προσθήῃ ἀπεράσις τὴν δημοσίευσιν τῆς ἐπιστολῆς ταύτης ἐν τῷ δελτίῳ.

β'. Μολυβδοδούλου.

Ἀκμάτος πάντοτε περὶ τὴν συλλογὴν καὶ μελέτην τῶν βυζαντινῶν μολυβδοδούλων ὁ Dr Mordmann, υἱὸς ὁ πρεσβύτερος, ἀνεβῆναι ἐπέδειξε τῇ Ἐπιτροπῇ μολυβδοδούλον Βουενίου τοῦ στρατηγοῦ Δαλματίας· διὰ δὲ σπουδαίας μελέτης ἐπὶ τοῦ προκειμένου μολυβδοδούλου, δημοσιευθεσέμενης ἐπίσης, καὶ ἐν πηλαιογραφικῶν δεδομένων ὁρμώμενος ἀπέδειξεν ὅτι τὸ μολυβδοδούλον τοῦτο ἀνήκει τῷ κατὰ τὴν 10ην ἐκατοντατηρίδα ἀκμάσαντι Βυζαντίῳ τῷ ἐπικληθέντι στρατηγῷ Δαλματίας, αὐτῷ δὲ ἐκείνῳ τῷ ἐκδιώξαντι ἐκ Πελοποννήσου τοὺς Σκλαβίνους καὶ ἐνιδρύσαντι ἐν αὐτῇ πάλιν τὴν τῶν βυζαντινῶν κυριαρχίαν.

γ'. Δακτυλιόλου.

Κατὰ τὸ συλλογικὸν τοῦτο ἔτος ἰσχυρὴν μὲν ἄλλα σπουδαίαν διὰ τὴν ἀρχαιολογίαν τῶν δακτυλιόλων προσέθηκεν ὤλην ὁ διδάκτωρ Schroeder, ἐπιδειξάς τῇ Ἐπιτροπῇ δακτυλιόλου ἐκ Μεσοποταμίας προερχόμενον ροιζικαῖς γράμμασι φέροντα ἐπιγραφὴν Abd-jehau, Abd-Malek, ὅπερ ἐστὶ μεθερμηνεύμενον, Θεόδωρος Βασιλοδοσίλου. Νέαν δ' ἀποδείξιν προσέτιθεν ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη, ὅτι τὸ ἀνεκλήθητον τετραγράμματον ὄνομα τοῦ Θεοῦ (jehau=יהוה) ἦν ὡς τὸ ἐκρωεῖσθαι ἐν συνθέσει κυρίων ὀνομάτων.

δ'. Χειρόγραφα.

Ὁ κ. Ἐμ. Ἰωαννίδης ἀνέγνω κατὰ τὴν

περίοδον ταύτην ἐκθέσιν περί τινος ἐπὶ πε-
γαμνηῆς χειρογράφου λειτουργίας τοῦ Μεγά-
λου Βασιλείου. Ἐπὶ τοῦ χειρογράφου τούτου
ἐσημείωσεν ὁ συνάξαρος ἡμῶν διαφόρους
τινάς γραφάς πρὸς τὸ ἐν χρήσει κεῖμενον, ἐν
δὲ τοῖς σχήμασι τῶν γραμμάτων εἰκάζει ὅτι
ἐστὶ τῆς 14^{ης} περίπου ἑκατονταετηρίδος.

Τὸ χειρόγραφον τοῦτο ἀγοράσας ὁ ὁμογε-
νὴς Μ. Νεγροπόντης ἐδωρήσατο τῇ βιβλιοθή-
κῃ τοῦ ἐν Ἀθῆναις πανεπιστημίου.

ε'. 'Ανάγκη.

Ἐνα μόνον λίθον μετ' ἀναγλύρων ἐπέδειξε
τῇ Ἐπιτροπῇ ὁ συνάδελφος Dr Mordtmann,
υἱὸς ὁ πρεσβύτερος, ἀνευρεθέντα ἐν Χαλκηδόνι.

Τὸ ἀνάγκηρον παρίσταται ἐμβληματικὰ καλὸς μαθητικὸν γυναικίαν, ἑταίρας ἴσως· ἐπειδὴ δὲ ὁ περὶ τῶν ἐμβλημάτων γινώσκωνται καὶ δύο χεῖρες, ἀφ' ἑκείνης οὗ τύπου χειρῶν, ἀνὰ ἐξ ἑκείνῃ περὶ τῆς ἀπαρχῆς χειρῶν ἐν τῇ ἑκείνῃ ἀρχαῖσιν ἀντιβολοῦσα ἐξερροφᾶται, καὶ πάλιν τῆς ἑπ' αὐτῇ ἀνέβληται, καὶ ἐπὶ τοῦ ἀναγκήρου τοῦτου συζητήσονται ἐν τῇ ἑκείνῃ, πρὸς τὸν ὑπαρχόντων τοῦ συναδελφικοῦ ἡμῶν μελέτην περὶ τῆς παρούσης κατὰς ὑποθέσεως καὶ περὶ τοῦ προκειμένου ἀναγκήρου ἐν γένει.

Ο Δ^ρ Mordmann, πατήρ, ἐπέστησε τὴν προσοχὴν τῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τινος ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀνευρεθέντος ἀναγλύφου ἐν Σουλτὰν Ἀχμέτ, περὶ οὗ ἡ Ἐπιτροπὴ ἐρευνήσει ἀκολουθῶς.

Ὁ κ. Ἐμμανουὴλ Ἰωαννίδης ἐτόιμακε τὰ Ἐπιτοπῆ 9 ἱερογραφήματα διαφόρων θανάτων, αγαλιμάτων, εἰκόνων τῆς ἐν Ἀθῶν παζάρ στήλης, ἐπιγραφῆς λατινικῆς ἐξ Ἀμοργοῦ καὶ δύο πλακῶν τάρων ἐν Γαλατῇ, περὶ ὧν ἐτοιμαζέει ἔχουσιν υποβληθησομένην κατὰ τὴν προσεχὴ συλλογικὴν περίοδον.

ς'. Τοπογραφικά.

Πολλὰ καὶ αὖ σπουδαία τοπογραφικὰ πα-
ρατηρήσεις ὑπεδύθησαν ὑπ' Ἐπιτροπῆν τὴν
τοῦ προέδρου αὐτῆς Δ' Πασιπῆτι περί τινος
χωρίου τῆς Βεθλὺναι καὶ Θάρκης καὶ κιν-
στονταὶ δι' τινες ἐν Βυζαντίῳ ἀνεκαλύφθησαν
παρὰ τοῦ ἰδίου πρὸς δι' ἐπισκοπῶντων ὑπὸ
τῆς Ἐπιτροπῆς σπουδαίοντα λείψανα τοῦ
τοῦ ἰδίου προέδρου ἐπιδεικνύμενα περί τιν
συνικαὶν Καμπα-σουλῶν ὁσπερ τοῦ Σουλ-
τῆ Ἀχμέτ, ἐνθα ἐκκεῖται ἡ θέσις τοῦ Φά-
ρου μετὰ δύο παρακείμενῳ ἐκκλησίῳ. Ἐτι

Ἰδὲ ὁ κ. πρόεδρος ἀνεκάλυψε καὶ ἐρείπια με-
γάλα βυζαντινῶν ἀνακτόρων, ὧν τὴν μελέ-
την θέλει ἀναλάβει ὁ αὐτός καὶ κοινοποιή-
σει τῇ Ἐπιτροπῇ κατὰ τὴν προσεχῆ περ-
σοὶν τὰ συμπροσέχεια τῶν ἐρευνῶν αὐτῶν.

Ταῦτα, κύριοι, τὰ κατὰ τὸ λήξαν συλλο-
γικὸν ἔτος μελετήματα τῆς Ἀρχαιολογικῆς
Ἐπιτροπῆς, ἅτινα, Θεοῦ εὐδοκούντος, συμ-
πληρωθήσονται κατὰ τὸ ἐφεξῆς ἀρχόμενον.

*Εν Κων/πόλει, τῇ 20 Ἀπριλίου 1877.

Ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἐπιτροπὴ.

Α. ΠΑΣΠΑΤΗΣ, Πρόεδρος.

J. MILLINGEN

MORDTMANN (πατρις).

MORDTMANN (υῖός)

Κ. Σ. ΚΑΡΑΘΕΩΔΩΡΗ

SCHROEDER.

N. JAPANICAE

ΕΜΜ. ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ

DÉTHIER

Κ. ΠΕΡΔΙΚΙΔΗΣ, Γραμματέας.

Είτα ο κ. Πρίεδρος εύχριστῶν τῇ Ἐπιτροπῇ εἰς ὄνοματός τοι Συλλόγου ἐπὶ τῇ δραστηριότητι καὶ προθυμίᾳ, μὴ δὲ κατὰ τὸ ἐτος τοῦτο ἐργασθῇ, δίδωνι τὸν λόγον τῷ κ. Α. Παπαδόπουλ, ὅστις ὑποδείξει ὁμοίως τὴν σπουδαιότητα τῶν ἐργασιῶν τῆς Ἐπιτροπῆς καὶ πεινεύειας ἰδίας τινὰς κρίσεις περὶ τὴν ἐν τῇ ἐκθέσει ἀνεπαρκῶς ροιτικῶν κυριακῶν γράμμάτων, ὡς καὶ περὶ τοῦ ἐυρεματοῦ τοῦ κυριακικοῦ ἀλφειοῦ τῶν Ἀγγλῶν ἀρχιεπισκόπου Smith, παρακαλεῖ τὸν Σύλλογον, ἵνα, ὅποτε ἤθελε παρουσιασθῇ αὐτῷ εὐχαρίστη, προβῇ εἰς τὴν ἀγορὰν ἀρχιεπισκόπου τῶν τινῶν συγγραμμάτων, ὧν ἀπὸλυτον ἔχει ἀνάγκην ἡ Ἐπιτροπὴ καὶ περὶ τῶν ὁσίων, περὶ πολλοῦ αὐτὸν δεικνέτω τὴν ὑπόβλην πρότασιν, πρὸς τὸν Σύλλογον, ἀλλ' ἀνεβάλει τὴν ῥοι τὴν τοῦδε, διότι δὲν ἤθελε ἐπιτελεῖν ἐπὶ τῷ δένον τὸ ταμεῖον τοῦ Συλλόγου, ἐν ταῖς παρούσαις μέλισταις περιστάσεσι, καὶ τέλος ὁ ἀφασιοῦ δὲ τῇ Ἐπιτροπῇ κατὰ τὸ ἐτος τοῦτο, προβῇ εἰς τὰς ἐργασίας αὐτῆς μετὰ πλὴν ὧν ἢ ἄλλοτε ροιεύσῃ.

Ο κ. Ν. Παρανίκας, έρχοµένο, ες ύπο-
στήριξιν τῆς τελευταίας παρτηρήσεως τοῦ
κ. Πασπάτη, ἀναφέρει ὅτι ἡ Ἐπιτροπὴ φειδο-
µένη τοῦ Συλλόγου καὶ θέλουσα ν' ἀπαλλά-
ξῃ αὐτὸν ἐκ τῶν δαπανῶν, ἀπεφάσισεν

ἵνα τοῦ λοιποῦ αἱ ἐπιγραφαὶ ἀντιγράφωνται οὐχὶ διὰ μισθωτοῦ, ὡς μέχρι τοῦδε ἐγένετο, ἀλλ' ὑπὸ τῶν μελῶν αὐτῆς παρακαλεῖ δι' ἵνα ὁ Σύλλογος λάβῃ ὑπὸ σπουδαιότεραν ἔποψιν τὴν περὶ ἀγορᾶς ἀρχαιολογικῶν συγγραμμάτων πρότασιν τοῦ κ. Πασπάτη.

Ὁ κ. Πρόεδρος διαβεβαίει τοὺς παρακαλῶντας, ὅτι ὁ Σύλλογος θέλει φροντίσει περὶ αὐτοῦ, συνάμα δὲ παρακαλεῖ τὸν κ. Πασπάτην ἵνα πέμψῃ σημειώσιν τῶν συγγραμμάτων τῶν ἀναγκασιούτων τῇ Ἐπιτροπῇ.

Ὁ κ. Ν. Παράνικας ἀκολουθῶς λέγει, ὅτι συναντήσας τῇ προτετακτῇ τὸν κ. Δημητριάδην, εἰς ὃν, ὡς γνωστὸν, ἡ Ἐπιτροπὴ πρὸς κρίσιν τῶν γιγνόντων ἀρχαιολογικῶν καὶ ἀλγεβρικῶν προβλημάτων τοῦ ν. καὶ εἰρκταῖς διατελούντος κ. Ἀθ. Δημητριάδου ἐπεφόρτισε τὴν λόγον αὐτῶν, ἥκουσε παρ' αὐτοῦ ὅτι ὅσον οὕτω θέλει πέμψει ἐκθεσίαν καὶ ὅσιν τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος προβλημάτων, παρακαλεῖ δὲ κατὰ συνέπειαν τὸν κ. Πρόεδρον ἵνα καὶ περὶ ταύτης, καίπερ ἐκπρόβειμον, πειθισθῇ λόγον ἐν τῇ ἐπιτελείᾳ γενικῇ ἐκθέσει.

Λαβὼν δὲ καὶ αὖθις τὸν λόγον ὁ κ. Παράνικας παρατηρεῖ, ὅτι ἐκ τῶν ἐπιτροπῶν τοῦ Συλλόγου μόνον τρεῖς ὑπεβάλαν τὰς ἐκθέσεις αὐτῶν, ὅλῃ, ἡ Φιλολογικὴ, ἡ Ἐκπαιδευτικὴ καὶ ἡ Ἀρχαιολογικὴ, ἐρωτᾷ δὲ ἀνακρίσει λοιπαὶ προτίθωνται νὰ πράξωσι τὸ αὐτό.

Ὁ κ. Πρόεδρος ἀπαντῶν τῷ κ. Παράνικῃ λέγει, ὅτι ἡ μὲν Ἐπιστημονικὴ Ἐπιτροπὴ, ἥτις πέρουσιν ἀπαξ μόνον συνήλθεν, ἐρέτος δὲν κατέρωθυσεν οὐδὲ μίαν τοῦλάχιστον φορὰν νὰ συνέλθῃ, ἡ δὲ Μουσικὴ, καίπερ ἀρτιστάτος, ἐν τούτοις τὴν προσεχῇ τετάρτην θέλει ὑποβάλει τὴν ἐκθεσίαν αὐτῆς, ὁμοίως δὲ καὶ ἡ Οἰκονομικὴ διὰ τοῦ ταμίου ὑπολείπεται ἤδη ἡ Συντακτικὴ ἀλλὰ καὶ αὕτη οὐδεμίαν ἔχει νὰ ὑποβάλῃ ἐκθεσίαν διότι, τῆς ἐκτυπώσεως τοῦ περιοδικοῦ μήπω ἀρξάμενης, εἰς δύο μόνον συνεδριάσεις συνήλθον τὰ μέλη αὐτῆς.

Εἶτα, τοῦ κ. Παράνικα παρατηρήσαντος ὅτι καλὸν ἦεν ἐλθεῖν ἀν' ἐν ταῖς προσεχέως γενησομέναις ἀρχαιολογικαῖς ἐκλογαῖς ὡς μέλη τῆς ἐπιστημονικῆς ἐπιτροπῆς πρόσμα δυνάμει καὶ πρόθυμα νὰ ἐργασθῶσιν ἡ ἐν ἀνάγκῃ ν' ἀπαλειφθῇ αὕτη ἐν τῇ ἀναθεωρήσει τοῦ Κανονισμοῦ ἐκ τοῦ καταλόγου τῶν διαρκῶν ἐπιτροπῶν, διαλύεται ἡ συνεδρίασις.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΥἼΖ'.

(Τακτικῇ).

Τῇ 26 Ἀπριλίου 1877.

Προεδρεύοντος τοῦ κ. Γω. Ἀριστοκλέους.

Μετὰ τὴν ἀνάγκωσιν καὶ ἐπιφύσειν τῶν πρακτικῶν τῆς προηγουμένης συνεδριάσεως, ὁ κ. Γεν. γραμματεὺς ἀναγινώσκει περίληψιν τῆς ἀλληλογραφίας τοῦ Συλλόγου.

Ἀκολουθῶς ἀναγγέλλει τὰς ἐξῆς προσφορὰς βιβλίων.

1) Χρ. Παπαδοπούλου προσφέροντος τὰ ἐξῆς: α') Θεωρίαν τῆς Γεωγραφίας ὑπὸ Γω. στήπου τοῦ Μουσίουδου. β') Ἀμμωνίου τοῦ Ἑρμεῖος εἰς τὸ τοῦ Ἀριστοτέλους περὶ Ἑρμηνείας Ἑρμηνεία. γ') Στοιχεῖα τῆς Μεταφυσικῆς ὑπὸ Εὐγενίου τοῦ Βουλγαρίου. δ') Διαταγαὶ γάμων ἐν ἔτει σωτηρίῳ 1767. ε') Παράλληλοι φιλοσοφίας καὶ χριστιανισμοῦ ὑπὸ Ν. Λογέδου. ς') Ὅροι καὶ διαταγαὶ τοῦ γένους καὶ τῆς ἀδελφότητος τῶν Γραικῶν ἐλληνιστῶν καὶ ἰταλῶν 1787. ζ') Observations sur quelques Medailles par M. Pelagius. η') Ἀσὸν Δερσὶν τουρκιστὶ ὑπὸ Σολᾶν.

ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΑ.

θ') Ἑξήγησις τῶν τετραστιχῶν Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου. ι') Θεολογία ὑπὸ Διονυσίου Κλέους. ια') Φιλοσοφία ὑπὸ Κ. Εὐθυβοῦλου. ιβ') Ὁρθολογία ὑπὸ Γω. Ὀλυμπίου καὶ Φυσικῆς Θεολογίας ὑπὸ Κ. Εὐθυβοῦλου εἰς τόμ. 1. ιγ') Ἐπιστημονικὴ Ἀνοματολογία ὑπὸ Χρ. Παπαδοπούλου. ιδ') Πατριαρχεικὴν Συγγένειαν. ιε') Ἑνὶ ὅλῳ τιτλῷ βερατὶ κτλ. ις') Χαρμυρὶ Συμφερετὶ βερατὶ (τὸ μικρόν).

2) Γω. Βασιλειᾶδου Amalthée, comédie en deux actes.

3) Ζ. Ὑπανδρευμένον, τὴν Ζηροβίαν εἰς τόμους 2.

4) Δ. Βικίλλα Τραγωδία τοῦ Σαϊκσπέρου.

5) Τιμ. Φιλήμονος Παρηγηρικὸν ἐν τῇ ἑορτῇ τοῦ Συλλόγου Ρήγα.

Ἀγγέλλεται εἶτα τὸ δεύτερον ὡς τακτικὸν μέλος καὶ ψηφοροηθεὶς κατὰ τὰ νενομιμένα γίνεται παμπύρρει δεικτὸς ὁ κ. Γ. Καραπαναγιώτου, ὡγειονομικὸς ἱατρός ἐν Αἴνῳ, προτεινόμενος ὑπὸ τῶν κ. κ. Ἑμμ. Μεταλάνδρινου, Τιμ. Πάπη καὶ Χρ. Βουλακᾶ.

Ἀκολουθῶς ὁ κ. Πρόεδρος ἀγγέλλει ὅτι ὁ φιλογενέστατος κ. Ζήππας προσήνεγκεν ὑπὲρ

τῶν ἐν γένει ἀναγκῶν τοῦ Συλλόγου λήρας ὅθωμ. 100, συνάμα δὲ ἐντέλλεται τῷ κ. Γεν. γραμματεῖ ὅπως δι' εὐχαριστηρίου ἐπιστολῆς ἐκφράσῃ τὰς εὐχαριστίας τοῦ Συλλόγου πρὸς τὸν εὐρηκένον ὁμογενή, ὅστις οὐ παύεται καὶ ἐν ταῖς παρούσαις περιστάσει διενεῶν τὸ ἰδιαίτερον αὐτοῦ πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ τοῦ Συλλόγου.

Ὁ Σύλλογος ἐπὶ τῇ ἀγγελίᾳ ταύτῃ ἀνέκρουε τὸν κ. Ζάππα, συνωδᾷ τῷ 80^ῳ ἔτηρ τοῦ Κανονισμοῦ, Δωρητὴν τοῦ Συλλόγου.

Εἶτα λῶδων τὸν λόγον ὁ κ. Έμμ. Ίωαννίδης ἀναγινώσκει πραγματεῖαν ἑπὶ τινων ἀποικιῶν τῆς νέας Ἑλλάδος, μετὰ τὸ τέλος τῆς οἰκίας οὐδενὸς τὸν λόγον αἰτῶσαμένου, ὁ Πρόεδρος εὐχαριστεῖ αὐτὴν καὶ διαλύει τὴν συνεδρίαν.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ Υ.Η.

(Ἐκτακτος).

Ἰσ. 28 Ἀπριλίου 1877.

Προεδρεύοντος τοῦ κ. Γα. Ἀρστοκίδου.

Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν καὶ ἐπιφύρσιν τῶν πρακτικῶν τῆς προηγουμένης συνεδριάσεως, ὁ κ. Γ. Δημητριάδης, εἰς ὃν, ἐκ καὶ ἐν τῇ προηγουμένῃ συνεδρίᾳ ἐγένετο λόγος, ἡ πρὸς ἐξέτασιν τῶν χιλίων ἀριθμητικῶν καὶ ἀλγεβρικῶν προβλημάτων τούτων ταῖς εἰρήναι, διατελοῦντος κ. Ἀθ. Δημητριάδου Ἐπιτροπῇ, παρέρχεται τὴν ἐπ' αὐτῶν κρίσιν, ἀνέγνω μετὰ τὴν καὶ πολλοῦ λόγου ἀξίαν ἐκθέσιν περὶ τῶν ἐν λόγῳ προβλημάτων (ἰδὲ ἀνωτ. σελ. 130), μετὰ τὸ τέλος τῆς οἰκίας ὁ κ. Πρόεδρος, εὐχαριστῶν τὴν κ. Δημητριάδην ἐπ' ἡ προβλημάτων ἀνεξέταστο ὅπως ἐργασθῇ ὑπὲρ τοῦ αἰγυῖος ὁμωνύμου αὐτῶν ὡς καὶ ἐπὶ τῇ σπουδαίᾳ καὶ ὄντως ἐπιστημονικῇ ἐκθέσει αὐτοῦ, προστίθεται ὅτι ἀν' ὃ ἐπὶ δεκαετίαν ὤλην ἐν ταῖς ρυθματικῇ διατελῶν κ. Ἀθ. Δημητριάδης ἐγνωρίζον ὁ πόση σπουδαιότης καὶ ἐπιστημονικῇ ἀξία εἶδεν ἐν τῇ συλλογῇ αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ κ. Δημητριάδου, μεγάλως μὲν ἐπὶ τοῦ πρῶτον ὅθωλον ἀνακουρσθῇ, πλείονας δ' εἰς τὸ μέλλον ἔπλεε διαθεῖσι δυνάμεις, ὅπως ὑποστήσῃ καὶ τὴν ὑπολειπομένην πενταετὴ κήρυξιν.

Ὁ κ. Δημητριάδης, εὐχαριστῶν τὴν κ. Προ-

εδρὴν ἐπὶ ταῖς εὐνοκαῖς κρίσεσιν, ὡς περὶ αὐτοῦ καὶ τῆς ἐκθέσεως τοῦ ἐξήρτην, ἐκτίθειται τὰς δυσχερεῖας τῆς ἀνατεθείσης αὐτῷ ἐντολῆς, ἐξαιρεῖ τὴν σπουδαιότητα τῆς συγγραφῆς τοῦ κ. Δημητριάδου καὶ ἐν τέλει παρακαλεῖ ἵνα ὁ Σύλλογος φρονίσῃ περὶ τῆς ἐκδόσεως αὐτῆς.

Ὁ κ. Πρόεδρος διαβεβαίον τὸν κ. Δημητριάδην ὅτι ὁ Σύλλογος πράξει πᾶν τὸ ἐπ' αὐτῷ ὑπὲρ τοῦ κ. Ἀθ. Δημητριάδου.

Εἶτα δίδεται ὁ λόγος τῷ κ. προέδρῳ τῆς Μουσικῆς Ἐπιτροπῆς, ὅστις ἀναγινώσκει τὴν ἐκθέσιν αὐτοῦ ὡς ἑπομένως.

Κύριε!

Ὁ ἡμέτερος Σύλλογος κατανοήσας ἐκ τῶν δημοσίων πολλὰς γραφέντων καὶ λαληθέντων ἀπὸ τινων ἰδῶν περὶ τῆς ἐκκλ. ἡμῶν Μουσικῆς, ἀλλαχοῦ τε καὶ ἐνταῦθα καὶ ἐν αὐτῷ τούτῳ τῷ τερμένῳ αὐτοῦ, ὅτι ἡ αὐτὴ τῷ ὄντι εἶναι καὶ ἡ ἔθνικῃ ἡμῶν Μουσικῇ, ἣν περιέσσω καὶ περιέβαλεν ἡ πνευματικὴ Μῆτηρ ἡμῶν ἁγία Ἐκκλησία ὁμοῦ μετὰ τῆς ὁμιμονος αὐτῆς Γλώσσης, τὰ αὐτὰ μετ' αὐτῆς παθεύσαν, καὶ ἀναγνωρίσας ὅτι δι' αὐτῆς δύναται νὰ σαρκισθῶσι πολλὰ ζητήματα ἰδίως περὶ τῆς ἀρχαίας ἡμῶν Ποιήσεως ὡς ᾄδόμενης καὶ οὐχ ἀπλῶς μόνον ἀπαγγελλομένης, ἀπεράσσει νὰ λάβῃ καὶ ταύτην ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ καὶ νὰ μεριμνήσῃ περὶ αὐτῆς ὡς καὶ περὶ τῆς γλώσσης, σκοπὸν προτιθέμενος βεβαίως τὴν τε ἔρευναν καὶ ἀνέψωσιν αὐτῆς, εἰ δυνατόν, εἰς τὴν προτέρην αὐτῆς θέσιν τε καὶ εὐκλειαν. Ἐπὶ τούτῳ δὲ συνίστατο ἐσχάτως τὴν Μουσικὴν Ἐπιτροπὴν ἀποτελοῦσαν τοῦ λοιποῦ ἰδίου κλάδου, καὶ πρὸς ἀναπόσπαστον αὐτοῦ, ὡς καὶ αἱ λοιπαὶ κατ' ἔτος ἐκλεγόμεναι διαρκεῖς Ἐπιτροπαί, εἰς ἣν καὶ καθυπέβαλε τὸ εἶδος πρόγραμμα τῶν ζητημάτων, ἐπ' ὧν εἶδε, τὸ γε νῦν, ν' ἀσχοληθῇ.

Α'. Νὰ ἐξετασθῇ ὑπὸ φιλολογικῆν ἔποψιν ἡ παρ' ἡμῶν Μουσικῇ, τούτῳ τε νὰ παραβληθῶσιν αἱ κατὰ διαφόρους ἐσχάρους κρίσεις αὐτῆς ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς καὶ νὰ εὐρεθῶσι καὶ τὸ ἐνὸν αἰὶνός πρὸς ἀλλήλους σχέσεις καὶ διαφοραὶ αὐτῆς.

Β'. Μετὰ προηγουμένην μελέτην καὶ κατὰ τὸ δυνατόν ἀκριβῆ γνῶσιν τῆς ἐν αὐτῇ πολιτισμένης ἔθνεσιν ἐν χρόνῳ παιδαγωγικῆς Μουσικῆς νὰ παρασκευασθῇ, ὡς οἶόν τ' ἀνάλογον ταῖς ἀνάγκαις καὶ ταῖς περιστά-

πρὸς σύστημα τοιαύτης μουσικῆς διδασκαλίας δυναμένης νὰ εἰσπλῇ ἐν τοῖς καθήκουσιν εκπαιδευτικοῖς· καὶ

Γ'. Νὰ ἐξευρεθῇ κατάλληλον μέσον πρὸς ἐξέτασιν καὶ ἐπιτροπὴ ἐν τῷ λαῷ ἀνάπτυξιν τῆς ἡλικίας καταστροφῆς τῆς Μουσικῆς.

Ἡ Μουσικὴ λοιπὸν Ἐπιτροπὴ, ἥτις, κατὰ τὰ νενόημένα, καίτοι νεοσύστατος, προσκαλεῖται, ἡμῶν νὰ δώσῃ δι' ἑμοῦ δημοσίῳ λόγον τῶν πράξεων της, σκεφθεῖσα ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω ζητημάτων ἢ ὅρων, συνεζήτησε καὶ ἀπεράσισεν ἐν πλείστοις τεχνικαῖς συνεδρίοισιν αὐτῆς τὰ εἴδη. Πρὸς ἀποφυγὴν τῶν ἀδελφῶν καὶ ἀγνώων καταρχὰς θεωριῶν, ἐνεκα τῶν ὁποίων κυρίως ἐναυαγισαὶ ἀπὸ πολλοῦ μὴ ὑπάρχον Μουσικῆς Συλλόγους, ἡ ἡμετέρα Ἐπιτροπὴ ἔλαβεν ὡς βάσιν καὶ ἀποκρίσιν τῶν ἐργασιῶν της τὸν δεύτερον τοῦ προγράμματος ὅρον ὡς μᾶλλον πρακτικόν, ὡς ἐπὶ τῆς πράξεως καὶ πείρας βαλόντα, οὐχ ὅτι δὲ καὶ ἐκ τοῦ πρώτου ὅρου ὁδηγομένη, ἐπιδιῶν πρῶτον τὴν ἐπίτευξιν τοῦ τρίτου καὶ κατόπιν ἐνασχοληθῇ εἰς τὴν θεωρίαν τῆς Μουσικῆς ἥμῶν ἐξετάζοντα αὐτὴν ὑπὸ φιλολογικῆν καὶ ἐπιστημονικῆν ἔσοφιν. Πρὸς καθάρωσιν δὲ τῶν σκοπομένων ἐκρίνεν ἀναγκαίαν τὴν παραβολὴν τῆς εὐρωπαϊκῆς μουσικῆς σηματογραφίας, διὰ τοὺς εἴδους λόγους.

α') Ὅπως δι' αὐτῆς λάθωσι γνῶσιν τῆς ἡμετέρας μουσικῆς οἱ Εὐρωπαῖοι, οἵτινες ἐξ ἡμῶν ἀναιμύνουσι τὴν ἐξήγησιν τῶν χαρακτήρων καὶ ἐρμηνεῖαν αὐτῆς, καὶ οἵτινες, ὡς ἐκ τῶν προσόντων καὶ τῶν μέσων ἀπερ κίνηται, πολὺ θλουσι μᾶς βοηθήσει εἰς τὰς μετὰ ταῦτα φιλολογικὰς καὶ ἐπιστημονικὰς ἐργασίας τῆς Ἐπιτροπῆς, ἐξελόντες πλείστον ὥς εἰς τὸ σπουδαῖον τοῦτο ζήτημα· β') Ὅπως γένηται ἡ μουσικὴ ἡμῶν προσιτὴ καὶ κοινὴ περὰ ταῖς ὁμογενεῖς οἰκογενεῖς ὅσαι ἐκελον καὶ μανθάνουσι τὴν εὐρωπαϊκὴν· καὶ γ') Ὅπως ὡς μᾶλλον εὐμεθόδως καὶ ἐπιστημονικῆς τῆς ἡμετέρας γραφῆς, κατὰ τοὺς εἰδόμενους, εἰσπλῇ εἰς τὰ σχολεῖα διὰ τὸ προτιμῶμενον παιδαγωγικὸν σύστημα πρὸς ἐκμάθησιν καὶ διδῶσιν περὰ τῶ ἡμετέρῳ λαῷ τῆς τῆς ἡμετέρας καὶ τῆς εὐρωπαϊκῆς μουσικῆς. Κατὰ συνέπειαν ἐνεκρίθη νὰ μεταρρασθῶσιν ἐκ τῶν ἀρχαίων καὶ νεωτέρων κατ' ἐλλογὴν τὰ καλλίτερα καὶ καταλλήλότερα μέλη καὶ ᾄσματα. Ἀπερρίσθη δὲ ἐν ἐξετάσῳ πρῶτον τὰ ἀρχαία μαθήματα ὅσα περ' ἡμῶν εὐρίσκονται ἐν πρωτοτύπῳ, καὶ ὅσα

ἐκ τούτων ἤθελον ἐγκριθῇ ὡς σωζόμενα τὸ ἀρχαῖον ὅρος καὶ μέλος, νὰ μεταρρασθῶσι καὶ ἐκ τούτων ὁδηγομένη Ἐπιτροπὴ νὰ καταρτίσῃ τὰ μετὰ ταῦτα καὶ τὰ ἐτι νεώτερα, ἀποχωρίζουσα τὸ καθαρῶς ἐκκλησιαστικόν τοῦ πολιτικοῦ ἢ ἐξωτερικοῦ λεγομένου. Διὰ τὴν σπουδαίαν ταύτην ἐργασίαν προωρίσθησαν δύο τῶν μελῶν τῆς Ἐπιτροπῆς, οἱ μουσικοδιδάσκαλοι κ.κ. Ἰωάσαρ καὶ Εὐστράτιος, ἐκότεροι ἀμοτέρας τὰς μουσικὰς εἰδύτες, οἵτινες καὶ μετέρρασαν κατὰ πρῶτον, ἡρῶν δοκιμῆς, μαθήματα τινὰ ἐπιτυχῶς, ἀπερ καὶ ἐψαλον ἐν μεταρρασίᾳ λίαν καλῶς. Ἀξίον δὲ πρὸ πάντων σπουδαῖας προσοχῆς, καὶ ὅπερ ἐνεποίησεν ἅπανι ζωρᾶν ἐντυπωσιν, ἦν μάλιστα τι ἀρχαῖον, ὅπερ ὁ κ. Ἰωάσαρ ἱεροφύλτης, ὅστις πρὸς ταῖς ἄλλαις μουσικαῖς γραφαῖς γνωρίζει καὶ τὴν τῆς ἡμετέρας παλαιᾶν, μετέρρασεν, ὡς εἶπε, κατὰ γράμμα ἐκ τοῦ πρωτοτύπου. Τὸ μῆθημα τοῦτο, ὅπερ ἐψάλη ἐν συνοδικῇ καὶ συμφωνικῇ μουσικῇ ἀνδρῶν τε καὶ παιδῶν, καταναρχήσθη καὶ συνεκίνησε τὰ μέγιστα τὴν τε Ἐπιτροπὴν καὶ τοὺς παρευμένοντας διὰ τὸ ἀρχαῖον, σοβαρὸν καὶ ἱεροπρεπὲς αὐτοῦ μέλος, ὡς τοῦτο συνέβη καὶ εἰς τὸ ἀκρατήριον τοῦ Συλλόγου κατὰ τὸ περὶ βυζαντινῆς μελοποιίας μῆθημα τοῦ κ. Ἰωάσαρ, ὅστις ἔφερε τὸ μέλος αὐτὸ ὡς παράδειγμα τῆς κατὰ γράμμα ἐξηγήσεως. Κατόπιν ἐψάλη καὶ ἡ κατὰ σημασίαν ἐξήγησις αὐτοῦ, ἀλλ' ἡ πρώτη οὖν ὑπῆρξεν ἀσυγκρίτῳ τῷ λόγῳ ὑπὲρ τῆς κατὰ γράμμα ἐξηγήσεως.

Τὶ ἐστὶ δὲ τοῦτο τὸ κατὰ γράμμα καὶ κατὰ σημασίαν; ὁ κ. Ἰωάσαρ ἔδωκε τὴν ἐξῆς ἐρμηνείαν· ὅτι κατὰ γράμμα μὲν ἐνοεῖσταν ἐν μῆθημα ἐν τῇ ἀρχαίᾳ βυζαντινῇ γραφῇ ψάλλεται ἀκριβῶς κατὰ τὴν ποσότητα μόνον καὶ κατὰ τοὺς χρόνους τῶν χαρακτήρων, μὴ λαμβανόμενον ὑπ' ὅψιν τῶν μεγάλων λεγομένων σηματοδρώμων, κατὰ σημασίαν δὲ ὅταν τὸ αὐτὸ μῆθημα ψάλλεται λαμβανόμενον ὑπ' ὅψιν αὐτῶν, ἀπερ, ἱερογλυφικῶν σημασιῶν ὄντων καὶ ἐρεμεινέντα πρὸς πράξασιν τοῦ ἰδίου μέλους καὶ ἡρῶν οἰκονομίας χρόνου καὶ χρότου, ἐξηγουμένη δι' ὁλοκληρῶν γραμμῶν συνδρωμῶν ἡ ἐκτεταμένων ἀναλύσεως τῆς σημασίας ἐκαστου, αἵτινες διὰ πολυειδίαν καὶ ποικίλων μουσικῶν περιστροφῶν ἐντέχων καταλήγουσιν εἰς τὴν αὐτὴν πάντοτε κατάληξιν εἰς ἣν καὶ τὸ κατὰ γράμμα.

Ἐν τῷ μεταξύ τούτῳ ἡ Ἐπιτροπὴ κατι-

δοῦσα ὅτι ἀπαιτεῖτο πολλὴ καιρὸς ὅπως δυνηθῇ νὰ σχηματισθῇ κατὰ τὸν δεύτερον ὅρον ἰδίον παιδαγωγικὸν σύστημα ἐκ τῶν ἡμετέρων κυρίως ἀρχαίων τε καὶ νεωτέρων ἐκκλ. καὶ δημοτικῶν ᾠκμάτων ἐνέκρινε καὶ ἐπεδοκίμασε συμφώνως μετὰ τῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς τὰ Τακταλίδεια ᾠκμάτα, ἅπερ ὁ Σύλλογος ἔθηκεν ὑπὸ τὴν συζήτησιν καὶ ἔγκρισιν ἀμφοτέρων τῶν Ἐπιτροπῶν ὡς κατέλληλον ἐπὶ τοῦ παρόντος παιδαγωγικὸν σύστημα, ὅμοιον ὃν μέ τ' ἐν χρῆσει ὄντα σήμερον ἐν Εὐρώπῃ, ἅπερ ἔχον ὑπ' ὄψιν ὁ μακαρίτης Τακταλίδης συνέταξε μετὰ πολλῆς ἐμπειρίας, ζήλου, κόπων καὶ ἐπιτυχίας κατὰ παρακίνησιν πολλῶν ἐκ τῶν ἡμετέρων, ἀναιμίας ἡμετέρας μελῳδίας μετὰ εὐρωπαϊκῶν εἰς εὐρωπαϊκὴν σημαδογραφίαν, καὶ ἐξέδωκεν ὁ ἴδιος ἐν Ἀθήναις μικρὸν πρὸ τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ὅπερ σύστημα καὶ εἰσῆλθε ἥδη εἰς τὰ ἡμέτερα σχολία. Ἀκολούθως ἐνεκρίθη ἡ μετέφρασις τῶν Ἐνδεκα Ἐωθινῶν, ὁ δὲ κ. Δ. Παπαλλῆς ἀνέλαβε τὴν προντίδα τῆς ἐκτύπωσιν καὶ τῶν ἐξ ἰδίου του καὶ τὴν ἀποστολὴν αὐτῶν εἰς διαφόρους εὐρωπαίους, ἐξαιτσκομένους ταύτων ἔργα καὶ πρὸ πάντων εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τῆς Γαλλίας, ὡς ἀπαρχὰς καὶ πρωτόλεια τῶν ἔργων τῆς Ἐπιτροπῆς, ὅπως δι' αὐτῶν γνωρίσωσιν ἀπὸ τοῦδε ἡμεῖς, καὶ πληροφορηθῶσιν ἐκ προοιμίων περὶ τῆς μουσικῆς ἡμῶν, ὅτι καὶ οὕτῃ, ὅπως καὶ ἡλώσσοι, ζῇ καὶ κινεῖται καὶ ὁ ἔθνος. Ἐγένετο δὲ ἀπόφασις, ἣν καὶ ὁ κ. Παπαλλῆς τοῦ Συλλόγου ἀφαιρῶν καὶ προθύμως παρεστήσατο, ὅπως τῶν μεταρρασθησομένων εἰς τὴν εὐρωπαϊκὴν τὴν ἑκδοσὴν ἀναλάβῃ ὁ Σύλλογος διὰ Περιόδικου ἐπ' ὠρελεῖα αὐτοῦ, ὁποδευχθέντος τοῦ κ. Μάκκαρ ἵνα παρέχῃ μνησίαν ὕλην, ἐξ ἧς ἀρκετὴν εἴη, ὡς εἶπεν, ἐτοιμὴν ἥδη, πρὸς τοὺς ἄλλους δι' ἐμῆς καὶ τὸ Ἐπὶ τὸν ποταμὸν Βασιλῶρος, ὅπερ κατὰ παράκλησιν τῆς Ἐπιτροπῆς ἵκαν ἐπιτυχῶς ἐψάλη ἐν συνοδίῃ. Τὰ δὲ Ἐνδεκα Ἐωθινὰ μεταρρασθέντα ἐπίσης ὑπὸ τοῦ ἰδίου παρέλαβεν ὁ κ. Παπαλλῆς διὰ τὸν ἐρθένητα σκοπόν. Ἐν ταύτοις ζήτημά τι ἡγήσθη μεταξὺ τῶν μελῶν τῆς Ἐπιτροπῆς, ὅπερ ἐκ τῆς δευτέρας ἐτι συνεδριάσεως ἐτέθη ἐπὶ τοῦ τάπητος, ἐγένετο δὲ ἐμπόδιον εἰς τὰς ἐργασίας αὐτῆς, διότι ἄνευ τῆς λύσεως αὐτοῦ δὲν δύναται νὰ προχωρήσῃ. Τὸ ζήτημα τοῦτο εἶναι τὸ περὶ τῶν χρηματικῶν λεγομένων περ' ἡμῶν ἔχων, β' καὶ πλ. β', οἵτινες εἰσι ὅλως ἄγνωστοι παρὰ

τοῖς εὐρωπαίοις· καὶ ὅσον μὲν ἀφορᾷ τὸν πλ. β' οὐδέμει διαφωνία ὑπῆρχε, καθόσον ἔλα τὰ μέλη τὰ γνωρίζοντα ὡλολόγησαν εἰς διὰ τῆς ὑπαρχούσης σημαδογραφίας τῆς εὐρωπαϊκῆς μουσικῆς γράφεται ἐντελώς, ἀλλὰ διὰ τὸν δεύτερον οἱ μὲν λέγουσιν εἶναι καὶ οὗτος ἐπίσης γράφεται, ἐν εἰς πρὸ πάντων ὁ κύριος Βιστράτιος, ὅστις πρὸς βεβαίωσιν τοῦ διευχυρισμοῦ του, κατ' αἰτήσιν τῆς Ἐπιτροπῆς, μετέφρασε μεθῆναι τι τοῦ δευτέρου ἔχου καὶ ἔψαλιν ἐν τινι συνεδριάσει, ἐπιτυχῶς μὲν καὶ ἀπαρραλλάκτως, ἀλλ' ἀμφοδύλου μένοντος ἂν καὶ εὐρωπαϊκῶς τις μουσικός, μὴ ἔχων οὐδὲως τὴν ἰδέαν τοῦ β' ἔχου θέλει δυνηθῇ, ἀποῦ δι' εὐρωπαίους το περισσύτερον αἰ μεταρράσεις θὰ γίνωνται, νὰ τὸ ψάλλῃ ἐπίσης ἐπιτυχῶς καθόσον ἀφορᾷ μόνον τὰ τινικά αὐτοῦ διαστήματα, διότι ἐγένετο ἡ παρατήρησις ὅτι καὶ ἐκαστος ἐκ τῶν ἡμετέρων τῶν ἐχόντων τὴν ἐντύπωσιν τοῦ δευτέρου ἔχου παιδίσθεν καὶ γνωρίζοντων τί ἐστὶ δεύτερος δύναται νὰ τὸν ψάλλῃ ἐπίσης εἰς οἰανδήποτε γραφὴν μουσικήν, οἱ δὲ τάναντία προνοῦντες λέγουσιν ὅτι δὲν δύναται ὁ ἄλλος οὗτος νὰ παρασταθῇ πιστῶς καὶ ἐννοηθῇ ὡς ὁπὸ τῶν εὐρωπαϊκῶν ἄνευ τῆς προσθήκης συνθηματικῶν τιῶν σημείων ὅποια τὰ ἐρεμνήβεντα πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ὑπὸ τοῦ Ἀρχιμ. κ. Γ. Ἀρβονίδου πρὸς δεῖξιν καὶ παράστασιν τοῦ πεταρτημορίου τοῦ τόνου, ὅπερ οἱ Εὐρωπαῖοι δὲν ἔχουσι, καὶ τὰ ὅποια παρεῖχθη καὶ ὁ δικέσμος καλλιτέργης μουσικός καὶ γυλλῆλον γάλλος κ. Bourgaunt Ducondray, ὅστις ἀποστολὴν τῆς γαλλικῆς κυβερνήσεως αἴρυσιν ἐκτελῶν κατὰ τὴν Ἀνατολὴν πρὸς συλλογὴν ἰνδικῶν ἡμῶν ᾠκμάτων, ἅπερ καὶ ἐξῶθεν ἥδη, ἔλαβε πολλὰς συντελοῦσας μετ' αὐτοῦ, καὶ ἀρκετὰ περὶ μουσικῆς σπουδαία ἀν' ἡμῶν. Ταύτων ὅσων ἔχοντων, ἡ Ἐπιτροπὴ βεβαίωσα ὅτι εἴηεν ἀνέχων νὰ προσλάβῃ καὶ ἄλλα μέλη ὅπως ἐν ταῖς συνεδριάσεσιν αὐτῆς ἐψάλλωνται ἀρκετὰ πρὸς λύσιν ταυτῶν ζητημάτων, καθόσον ἐκ τῶν ἀπ' ἀρχῆς διορισθέντων καὶ μὲν ἡ ἀπαξ ἡ οὐδὲως συνδιδάσκων, καὶ ταῦτα οὗτοι δὲ εἰσι ὅτε εἴτε ἐξ ἀδιαισθησίας, εἴτε ἐκ φιλαρέτρως σπουδίας ἐργασίας ἀπουσιάζουσιν, ἐξελίσσονται τρία ἄλλα μέλη τοὺς κ. κ. Γεωργίου Νικολάκην καὶ Γεωργίου Βιστραπετιδὴν πρῶτον καὶ Νὺν πρωτοψάλτας τῆς Μεγ. Ἐκκλησίας καὶ Κωνσταντίνου Θ. Φωκαέως, καταλλήλους διὰ τὰς γνώσεις των καὶ τὸ ἐπαγγελλόμε των. Δυσ-

τυχῶς ἡμῶς ἡ Ἐπιτροπὴ δὲν ᾔδυνθη μετὰ τὴν ἐκλογὴν αὐτῶν νὰ συνέλθῃ δι' ἐκτάκτους αἰτίας, καὶ ἦδη πρόκειται εἰς μίαν τελευταίαν συνεδρίαν συνελθούσα ν' ἀποφασίσῃ τὸ μόνον περὶ τοῦ δευτέρου ἔργου, ἀλλὰ καὶ περὶ ἄλλων τινῶν ζητημάτων, ἅπερ ὁ κ. Γ. Ἀρβουζος προτείνει ἐν τῇ σταλείσῃ τῇ Ἐπιτροπῇ σπουδαίᾳ περὶ τῆς ἡμετέρας μουσικῆς ἐπιστημολογικῆς Διατριβῇ του, ἥτις καὶ μελετηθεῖσα ἀπὸ τῶν πλείστων μελῶν συζητηθήσεται. Συγχρόνως δὲ θέλει γίνεαι ἀπόφασις περὶ προγράμματος τῶν μεταφρασθησομένων κατ' ἐκλογὴν μαθημάτων, ὡς προερίθαι, εἰς τὴν εὐρωπαϊκὴν εἰρηδογραφίαν.

Αὐταί, κύριοι, εἰσὶν ἐν συνόψει αἱ κατὰ τὸ μικρὸν διάστημα τῆς ὑπαρξούσης Μουσικῆς Ἐπιτροπῆς πράξεις, ἃς ἐπὶ ἐν ἀπλῶς ὡς βάσεις, καὶ θεωρεῖ ὡς προεισαγωγικὰς, οὕτως εἰπεῖν, τοῦ ὅλου ἔργου. Ἐλπίζει δὲ, θαυμάζομένη εἰς τὸν ἔχον καὶ τὰς γνώσεις ἰδίως τῶν Μουσικοδιδασκάλων, πρὸ πάντων δὲ εἰς τὴν ὑποσημειῖται καὶ ἐμφύχουσι τοῦ Συλλόγου, ὅτι τὸ ὕψηλόν καὶ σπουδαῖστατον ἔργον, ὅπερ ἀνέθεσεν αὐτῇ, τῇ θεῇ συνάξει, θέλει εὐδωθῆ καλῶς κατὰ τὸ δυνατόν, ὥστε καὶ ἡ μουσικὴ ἡμῶν, ἥτις ὡς ἐκ τῶν περιστάσεων καὶ τῆς ἐκ τούτων ἀγνοίας ἔμεινε μέχρι τοῦδε ἀπὸ τῆς παλιγγενεσίας τοῦ ἔθνους ὅπως τῆς ὁμοιοπαθοῦς αὐτῇ ἀδελφῆς γλώσσης, νὰ φθάσῃ κατ' ὀλίγον εἰς ἡν θέσιν καὶ ὑπόληψιν εὐρίσκειται καὶ αὕτη. Ἐχει δὲ τὴν παρήγορον ἰδέαν ὅτι τὸ ἔθνος δὲν θέλει ἀνεχθῆ ποτὶ νὰ ἀφήσῃ νὰ καταλάβῃ ἄλλη τις ξένη τὴν οἰκείαν αὐτῇ θέσιν, διότι τοῦτο θέλει εἰσβαλεῖν μέγα καὶ αἰώνιον αἰσχρὸς εἰς αὐτό, καὶ ὅσον σήμερον ἐγκαυχώμενον ἀγάλλεται ὅτι μόνον μεταξὺ ὅλων τῶν ἀρχαίων ἐθνῶν διέσωσε τὴν ἀρχαίαν αὐτοῦ γλῶσσαν, ἄλλο τόσον ὀνειδίζομενον θέλει θλιβεσθῆαι μεταμελοῦμενον εἰς μέγαν, ὅτι ἔχον καὶ ἀρχαίαν ἐθνικὴν μουσικὴν, τὴν ἔγκατέλειπεν ἀσυγγνώστως προτιμῶσαν ξένην.

Δὴν δὲ ἡμῖν ὁ Ὑψίστος, ὅστις ἐν τῇ ἀνεξίτηλῳ αὐτοῦ βουλήσει ὑπόσχεσεν, ὥστε ἡ σεβαστὴ Μήτηρ ἡμῶν Ἐκκλησία, ὡς ἄλλη Κιβωτός, νὰ διασωθῇ καὶ περιβάλῃ ἐκ τοῦ δεινοῦ ναυαγίου τοῦ ἔθνους τὰ δύο ταῦτα πολυτίμα αὐτοῦ ἐθνικὰ κειμήλια, τὴν γλῶσσαν καὶ τὴν μουσικὴν, ὅπως ὅσον τάχιον κατορθώσωμεν νὰ συνανυψώσῃ καὶ αὕτη εἰς ἡν θέσιν ἀνυψομένη σπεύδει καὶ ἡ γλῶσσα, καὶ ἐγκαυχώμενοι ὡς περὶ τῆς γλώσσης ἡμῶν

καὶ περὶ αὐτῆς νὰ λέγωμεν τοῖς ξένοις ὅτι ὅπως τὸ ἔθνος ἡμῶν ὡς Ἀλᾶρος τετραήμερος ἀναστάν συνανέστησεν ὁμοῦ καὶ τὴν ἐθνικὴν αὐτοῦ γλῶσσαν, οὕτως ᾔδυνθη ν' ἀνεγείρῃ καὶ συνανυψώσῃ καὶ τὴν ἐθνικὴν αὐτοῦ Μουσικὴν. Γένοιτο!

Ἡ Μουσικὴ Ἐπιτροπὴ.

ΙΑΚΩΒΟΣ Ἀρμενιάδης, Πρόεδρος.

Δ. ΠΑΣΠΑΛΑΝΗΣ.

ΑΔΑΡ. ΣΠΑΘΑΡΗΣ.

ΙΩΑΝΝΑΦ. Ιερογιάλλης.

ΕΥΣΤΡ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ.

Μ. ΠΑΡΑΝΙΚΑΣ.

ΓΕΡΜΑΝΟΣ ΑΦΘΟΝΙΔΗΣ.

ΔΑΣΤΗΝ Ιεροδιάκονος, γραμματεῖς.

Ἀκολουθῶς ὁ λόγος δίδεται τοῖς κ. κ. γραμματέουσιν, οἵτινες ἀναγινώσκουσι τὰς αὐτῶν ἐκθέσεις, ἥτοι ὁ μὲν εἰδικὸς ἐκθεσίων τῶν κατὰ τὸ λίγον ᾗδ' ἔτος γενομένων ἐν τε τοῖς τακτικαῖς καὶ ἐκτάκτοις συνεδρίαισι τοῦ Συλλόγου, ὁ δὲ γενικὸς ἐκθεσίων τῆς ἀλλοτρίου φασίας ἔχουσιν ὡς ἐξῆς.

Κύριοι!

Τὰ μὲν ἐκτελούντα ἔγγραφα ἀριθμοῦνται εἰς 185 μὲν κατ' ἔτη, εἰς 390 δὲ κατὰ σάμα, ὑποδιακριθῆναι εἰς

50 ἐγκυκλίους ἐντύπου ἀποσταλείσας τοῖς ἐν ταῖς διαφόροις ἁρθοδούξαις μητροπόλεσι τοῦ ὀθωμανικοῦ κράτους ἀρχιερεῦσι, συνουθευομέναις ὑπὸ ὁμοίων ἐντύπων τῆς ἀνωτάτης ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν ἀρχῆς, ἥτις προθύμως ἀποδεξαμένη ἐξεπλήρωσε τὴν περὶ τούτου παράκλησιν τοῦ Συλλόγου, ὅπως ἐνισχύσῃ καὶ ὑποστηρίξῃ τὰς ἐγκυκλίους αὐτοῦ, ἀφορώσας εἰς ἔγγραφὴν νέων τακτικῶν τοῦ Συλλόγου μελῶν καὶ συνδρομητῶν τοῦ Περιδικίου αὐτοῦ ἐκ τῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις βουλομένων συνδραμεῖν τῷ Συλλόγῳ, μέτρον ὅπερ τὸ Προεδρεῖον ἐνέκρινεν ὡς δυνάμενον ν' ἀνακουρίσῃ τὰς πρὸς ἐκδοσὶν τοῦλάχιστον τοῦ Περιδικίου ἐτησίως γινομένης ὑπερρόγκους δαπάνας.

26 ἐπιστολαὶ συνοδευούσας ἰσάριθμα διπλώματα νέων ψηφισθέντων μελῶν, 14 μὲν τακτικῶν τῶν κ. κ. Ἰακώβου Ἀρμενιάδου, Ἰωάννου Βιβυνοῦ, Κωνσταντίνου Γεωργαλά, Νικ. Δ. Φωτιάδου, Ἐλευθερίου Μαυροκορδαίου, Ἰωάννου Χριστοφορίδου, Marie de Lappay, Ἰωάννου Καραδάσιλη, Ἀβραάμ Μαλιάκα, Ἀθ. Μεγακλείου, Νικοδήμου μητροπολί-

του Κυζίκου, Albert de Long, Χριστόφ. Σκαρτσίδου και Γεωργ. Σ. Καραπαναγιώτου, 7 δὲ ἀντισπειλόντων, τῶν κ.κ. P.I. Lerch, Baron Rosen, Γ. Δεστούν, Ι. Βαλαβάνη, Π. Τσαπάρ, Γ. Ἀριστείδου και Γ. Κωστήνιδου και 5 ἐπιτίμων τῶν ἐξαχτάτων κ.κ. Lord Beaconsfield, Lord Derby, Γουλιέλμ. πασά, Γρηγοριέρ και Baron de Witte.

3 συλλυπητήριους ἐπιστολὰς πρὸς τοὺς συγγενεῖς τῶν ἀποβιωσάντων Κ. Ξενοκράτους, ἀναγεγραμμένους ἐν τοῖς τοῦ Συλλόγου Δωρηταίς, Εὐγενίου Σπρωποταμηνοῦ και Βαλιν, ἐπιτίμου μέλους.

85 ἐπιστολὰς ἀποκριτικὰς εἰς ὅσας ὁ Συλλόγος ἐχομίσαιτο· και

95 ἀποφόρους ἄλλας, εἰς 227 κατὰ σῶμα ἀριθμομένης και ἀφ' ὧσας εἰς τὰ τοῦ Συλλόγου συμπερόντα.

Γὰ δὲ εἰσαλλόντα ἀριθμοῦνται ἐν ὅλοις εἰς 227 ἀποκριτοῦμενα εἰς

94 ἐπιστολὰς ἐκτιθέσας τὴν κατάστασιν τῶν ὁφειλῶν τῶν ἀφ' ὧν προέρχονται μερῶν και ἐκτιθέμενας τὴν ὑπὲρ αὐτῶν ῥηκὴν και ὁλικὴν τοῦ Συλλόγου συνδρομήν.

7 ἐπιστολὰς ἀγγελιοῦσας τὴν αὐστεινὴν νίον Φιλοπαιδευτικῶν Σωματείων τῶν ἐξῆς· Ἀναγνωστηρίου ἐν Κωνσταντινῇ, Συλλόγου Στρατιωτιστῶν, Συλλόγου ἐν Ἀθήναις, Συλλόγου ἐν Βουδαπέστῃ, Συλλόγου τῶν Ἰατροτεχνικῶν ἐν Βιέννῃ, Συλλόγου ἐν Κορίνθῃ τῆς Ἀχίδου και Ἀδελφότητος ἐν Κωνσταντίνῃ καὶ Ν. Ἰωάννου.

15 ἐπιστολὰς εὐχαριστηρίους πρὸς διαφόρων Σωματείων ἐπὶ τῇ πρὸς αὐτὰ ἀποδοτῇ τοῦ Περιδικίου.

38 ἐπιστολὰς εὐχαριστηρίους ἐπὶ τῇ παρὰ τοῦ Συλλόγου ἀπονουμῇ χρηματικῶν βοηθημάτων εἰς ἀπορα σχολεῖα και ἐπὶ τῇ ὑπ' αὐτοῦ βραβεύσει συλλογῶν γλωσσικῆς ὕλης.

8 εὐχαριστηρίους παρὰ νίων ψηφισθέντων μελῶν διαφόρων ἐπιτροπῶν και τοῦ Συλλόγου, ὧν ἰδιαιτέρως μνηεῖς ἀξία εἶναι ἡ τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν ὕπουργου τῆς Ἀγγλίας λόρδου Δέρβυ.

13 ἐπιστολὰς συνοδευούσας γλωσσικὴν ὕλην διὰ τὸ Ζωγράφειον Διαγώνισμα.

11 ἐπιστολὰς συνοδευούσας ἀντιγραφὰ ἀνακαλυφθεῖσαν ἀρχαίων ἐπιγραφῶν, περὶ ὧν ὁ ἀξιότιμος πρόεδρος τῆς Ἀρχαιολογ. Ἐπιτροπῆς ἐξέτετο.

12 ὡσαύτως συνοδευούσας πονήματα χειρογράφα τε και ἐντυπα ὑποβαλλόμενα ὑπὸ τῆν τοῦ Συλλόγου ἐξέτασιν και κρίσιν, περὶ

ὧν ὁ ἀξιότιμος πρόεδρος τῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς ἐποιήσατο πᾶσι τὸν δέοντα λόγον.

13 ὁμοίας ἀγγελιοῦσας προσφορὰς βιβλίων τῇ τοῦ Συλλόγου βιβλιοθήκῃ και ἄλλων ἐν οἷς διακεκριμένη κατέχει θέσιν ἡ ὄντως ἀξία λόγου προσφορὰ τοῦ φιλοκάλου ὁμογενοῦς ἐξαχτάτου Ἀλέξ. Σ. Καραθεοδωρῆ ἐκ καλλιτεχνικῶν ἐκλογαγραμμένων εἰκότων τῶν περιδῶν ἀνδρῶν Θεοδώρου Γαζῆ, Δημητρίου Χαλκοκονδύλη, Βησσαρίωνος τοῦ Τραπεζούντου, Ἰωάννου Λασκάρεως, Ζιζιῆ, ἀδελφοῦ Βαγιαζήτ τοῦ Β', Γουλιανῶ Καζαρίκη, Βαρβαρόκη, Μωάμεθ τοῦ Β', Βαγιαζήτ τοῦ Β' και Γεωργίου Καστριώτου Σκευδέρβη συγκειμένη, και ἑτέρα ἐπίσης τοῦ αὐτοῦ ἐκ πρώην φωτογραφημάτων εἰκονιζόντων τὸ μὲν τὸν περὶ ἐνάσιως τῶν Ἑκκλησιῶν Ὅρον τῆς ἐν Φλωρεντίῃ Ψευδοσυνόδου, τὸ δὲ τὸ Κιβώτιον μετὰ τοῦ καλὸνμακτος αὐτοῦ ἐν ᾧ εὐρίσκεται ὁ Ὅρος, και τὸ τρίτον τὸν τάφον τοῦ πατριάρχου Ἰωσήφ τοῦ ἐν Ἰταλίᾳ Θανόντος και ταῖς ἑτέροις.

1 ἐπιστολὴν προσκλητήριον εἰς ἐπίτιμον πανήγυριν Σωματείου.

2 ἐπιστολὰς ἀγγελιοῦσας χρηματικὰς τῷ Συλλόγῳ δωρεάς, τὴν μὲν τοῦ ἐν Κωνσταντίνῃ τῆς Ἑλλάδος ἐξαχτάτου κ. Κωνσταντοῦ, γνωστοποιούντος τὴν παρὰ τοῦ ἑλληνικοῦ ὕπουργείου τῶν Ἐκκλησιαστικῶν και τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως προσφορὰν τῷ Συλλόγῳ δραχ. 500, τὴν δὲ τοῦ μεγαλόφρονος Ἑλλήνου Κωνσταντίνου Ζαΐμπα προσπεινεγόντος ὑπὲρ τῶν ἀναγκῶν τοῦ Συλλόγου λίρας ὀθωμανικῆς 100. Οὕτω δὲ και ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ὁ κύριος Νάππας ἀποδείξει τὸ ἰδιότερον αὐτοῦ τῆς φιλοπατρίας και φιλοπονεῖας αἰσθημα μόνος μετὰ τὸ πολλὴν τῶν πατριωτικῶν οἷς πρὸς τὴν γενομένην ὑπὸ τῶν Προεδρείων ἐγκωκλίον περὶ τῆς χρηματικῆς τῶν δυναμένων ἀφ' ὧν ἐν περιστάσει τοσαύτης ἐκπονοῦσαι ἀμείλιχτον πίεσιν ἐπὶ τῶν αἰκονομικῶν τῶν ἡμετέρου Συλλόγου και

2 μόνον ἐπιστολὰς ἐκπονεῖσας πρὸς τὰς πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς σταλθεῖσας ἐγκωκλίους, τὴν μὲν τοῦ ἀγίου Βελιγράδιου ἀναγομένου πασαν τὴν δυνατὴν αὐτῷ προσδοκίαν ὑπὲρ τοῦ περὶ οὗ ἐπρόκειτο σκοποῦ, τὴν δὲ τοῦ ἀγ. Βάσσης, οὗ μόνον ταύτῃ ὑποσχόμενος, ἀλλὰ και κατορθώσαντος νὰ ἐγγράφῃ ἐν τῇ ἰδρᾷ αὐτοῦ 15 συνδρομητὰς εἰς τὸ τελευταῖον τεύχος τοῦ Περιδικίου, ὧν και τὴν

συνδρομήν ἐκ πρᾶξ. 150 ἀπέστειλεν. Ἐπαρκῆ νομίζομεν τὴν ἀπλὴν ταύτην μνημόνευσιν πρὸς ἐπικίνδυν μὲν τῆς φιλομουσίας τῶν εἰρημένων Σεβασμιωτάτων Ἱεραρχῶν, πρὸς ἐλεγχον δὲ τῶν Ἐπιμενιδέων ὑπνούντων εἰς πᾶσαν τῶν γραμμάτων φωνήν, εἰς πᾶσαν ἀναγκαστὴν ἐλπίου ἐγγυσσιν ἐν τῷ λόγῳ, ὅστις πρωτενοστήσαν μέλλει καταστήσασθαι τὴν τριβὸν τοῦ ἐν ἀνάγκῃ διατελοῦντος λογικοῦ αὐτῶν ποιμνίου.

Ἐκαστα τῶν ἑγγράφων τούτων παρεπέμψθησαν ἐγκαιρῶς πρὸς ἀρμοδίαις ἐπιτροπαῖς πρὸς περικρίτους τῶν δεόντων ἐνέργειαν.

Ἐκ τῆς ἐπισταμένης μελέτης τῆς ὅλης ταύτης ἀλληλογραφίας, ἐν ᾗ ὅλας ἡ ἐνέργεια τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου καταπρίχεται καὶ ἥτις εἰς πολλὰς ἀνέσεις δύναται καὶ δώθῃ ἀφορμὴν, ἀριθμήτως καταρτίζεται. ὅτι αὐτὸς οὐ μόνον οὐδὲν ἀπόλειπε τῶν ἠθικῶν αὐτοῦ στοιχείων, ἅτινα εἰς περιανθὴ ἀνύωσιν αὐτὸν περιωπὴν, ἀλλ' ὀσημεναι κρηπιδόσκει ἐπὶ τῆς ἀγᾶπης καὶ τῶν συμπαθειῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ, οὕτως μὲν μέρος πρὸς αὐτὸν ἔχει ἐστραχημένον ὅμοια ἐλπίδος καὶ προσδοκίας, ἐντεῦθεν ἀπεκδεχόμενον τὴν κατὰ τοὺς ἠθικούς αὐτοῦ ἀγῶνας ἐν τῷ σταδίῳ τῶν γραμμάτων καὶ τῆς διανοητικῆς ἀναπτύξεως συμπραξίν καὶ ἀρωγὴν. Ἡ ἀπὸ τινος χρόνου, τύχῃ ἀγαθῇ, ἀρξάμενη ἐν Ἀνατολῇ πνευματικὴ κίνησις, ἥς ὁμοιογυμνῶς κέντρον καὶ μοχλὸς ἐγένετο ὁ Φιλολογικὸς Σύλλογος, παράττει ἴσως τοὺς διανοητικούς ὕπνους συνολίων ἄλλων λαῶν, οἵτινες ὄργιλοι διὰ τοῦτο ἐξανίστανται κατὰ τοῦ μὴ ὑπνώτοντος Ἑλληνισμοῦ. Ἀλλὰ θαρρεῖ οὗτος, ὡς εἰς φρουρὴν καὶ προσάγειν, πρὸς τὸν ἡμέτερον Σύλλογον, ἀντλών ἐξ αὐτοῦ τὸ ἠθικὸν σθένος καὶ ἐξακολουθεῖ τὴν κίνησιν. Τὰ ἐν τῇ ἰσῳ καὶ ἔξω Ἑλλάδι ὅμοια αὐτῷ Σωματεῖα, ἅλλα μὲν πατέρα, ἅλλα δὲ πρεσβυγενὴ ἀδελφὸν αὐτὸν ἀποκαλοῦντα, διατελοῦσιν ἐν στενῇ μετ' αὐτοῦ συνδέσμῳ συγκοινωνοῦντα διὰ τῶν ἀρμοδιαίων ἰδεῶν καὶ πόθων. Καί τινα δὲ τῶν ἐν τῇ ἰσπερίᾳ Εὐρώπῃ δὲν ἀπεχθύνουσιν αὐτὸν τῶν ἐαυτῶν σχέσεων, ἐρ' ὃ καὶ ὁ ἐν Οὐσιαστικῶν Σηλιθῶνεϊς Σύλλογος εὐγενῶς λίαν προσήγγειν αὐτῷ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο τὸ ἐαυτοῦ περιοδικὸν σύγγραμμα.

Ὁ Γεν. Γραμματεὺς

Ι. ΛΑΜΠΕΡΤΗΣ.

Μετὰ δὲ τὴν ἀνάγκωσιν τῶν ἐχθίσων τῶν γραμμάτων ὁ κ. Πρόεδρος, ἐκφράζων εὐχαριστίας αὐτοῖς διὰ τοὺς οὗς κατέβαλον κόπους πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν ἀνατεθειμένων αὐτοῖς καθηκόντων, δίδωσι τὸν λόγον τῷ ἀντιπροέδρῳ κ. Σταματίᾳδῃ, ὅστις ἀναγινώσκει τὴν περὶ τῶν δημοσίων διαλέξεων ἐκθεσιν αὐτοῦ, ἔχουσαν ὡς ἑξῆς.

Κύριοι!

Ἐπείκειν τῇ διατάξει τοῦ διέποντος τὸν Σύλλογον Κανονισμοῦ προβαίνει τὴν ἐσπέραν ταύτην καὶ εἰς τὴν περὶ Δημοσίων Διαλέξεων τοῦ ἐνεστώτος συλλογικοῦ ἔτους ἀρήγασιν.

Τὰ ὅλας ἑκτακτα συμβάλλοντα ἐν τῷ πολιτικῷ ὄρεινῳ τῆς Ἀνατολῆς, κατὰ τὴν συλλογικὴν ταύτην περίοδον, αἱ καθ' ἑκάστην πολιτικὰ συγκινήσεις, αἱ ἐπίμονοι προσπάθειαι ἐν τῷ κόλπῳ τοῦ ἐντὸς τῆς Πρωτευούσης ταύτης ἰδρυθέντος εὐρωπαϊκοῦ Ἀρείου Πάγου ὅπως ἐξοστρακισθῇ ὁ Ἑλληνισμὸς ἐκ τῶν χωρῶν ἃς ἐδοῦκα διὰ τοῦ ἐκπολιτιστικοῦ πνεύματός του, καὶ ἡ ἐνσκήψασα ἐπὶ τέλους κατεσχίσε φροβερὸν πολέμου ἀπασχόλησαν τοσαύτων τῶν ἡμετέρων κοινωνιῶν ὥστε ἐπέδρασαν καὶ ἐπὶ τῶν Διαλέξεων τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου, διότι ἐκ τῶν ἐνδεκα ἐγγραφέντων ἀγορεύων ἐν τῷ προγράμματι τῶν Δημοσίων Διαλέξεων τινεὶ εἰσέτι δὲν ἐπαρουσιάσθησαν, καὶ ἀντὶ τῶν προηγουμένων 38 μάλιστα 20 τακτικαὶ ἐνδείξεις ἐγένοντο· ὁλίγιστοι δὲ (σχετικῶς πρὸς τὴν ἀκρατικότητα τῶν Διαλέξεων προηγουμένων ἐτῶν) εἶχον τὴν ἀπειτουμένην ἡμερίαν τοῦ πνεύματος ἵνα φοιτήσωσιν ἐφέτος ὡς ἄλλοτε· ἀλλὰ χάρις εἰς τοὺς νέους φιλελευθέρους θεσμούς τοῦ ἐθνικοῦ τὰ νῦν Σουλτανεύοντος Ἀβδούλ Χαμὶδ Χάν, ὁ ἐν πλήρει περὶ ἡμᾶς ἀπολυτοκρατίᾳ πέριε ἀναβᾷς ἐπὶ τῆς προεδρικῆς ἑδρας τοῦ Συλλόγου κύριος Ἀριστοκλῆς, ἡμυροῦμένως βραδύτερον ὑπὸ συνταγματικῶν ἀρχῶν, ἐποιήσατο, ἐν δέκα ἐκτάκτοις διαλέξεσιν, ἀνάλασιν φιλοσοφικὴν τοῦ συνταγματικοῦ Δικαίου.

Περὶ τῆς ἠθικῆς καὶ διανοητικῆς ὠφελείας καὶ τῆς ἐν γένει μορφώσεως τοῦ ἔθνους ἡμῶν ἐκ τῶν δημοσίων μαθημάτων τοσαῦτα μετ' ἀπραξίλλου εὐγνωστίας πολλὰκις ἀπηγγέλησαν ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου, ὥστε νομίζω περικτὴν εἰς ἀνδράποτε ἀπόπειραν λόγων ἐπ' αὐτοῦ τοῦ θέματος. Ἐπίσης περικτὸν κρίνω τὸ μεμφόμεναι, κατὰ τὸ παρδείγμα τῶν πρὸ ἐμοῦ εἰσηγητῶν, ὅτι οἱ δημοσίως ἀγορεύ-

σκαντες, καίτοι θερμῶς παρακληθέντες, ὠνησαν καὶ ἐρίτος τὰ διαβιβάζουσι τῷ Προεδρεῖν τὰ θέματα τῶν διαλεξέων των, ἐν συνόψει τοῦλάχιστον. Ἡ ἔλλειψις αὕτη ἐνδιαιρέει ἰδίως αὐτοὺς τοὺς κυρίους ἀγορευτάς, ὧν τὰ σφρά καὶ δημοφιλέη μὲν ἀλλὰ πτερόεντα ἔπη ἤχουν εἰς φιλικῶν τινῶν ὅσα ἐν τῷ στενῷ τούτῳ χώρῳ, εἴτα ὥγοντο εἰς αἰθέρα, ἀντὶ τὰ χρυσταλλωθῆσι διὰ τῆς γραφίδος ἢ τοῦ τύπου πρὸς ὠφέλειαν καὶ τέρψιν μὲν τοῦ φιλομαθοῦς δημοσίου, ἀναγόμεναι δὲ ἐν τῷ αὐτῶν τῶν ὑπὲρ τοῦ κοινού μοχλοσάντων ἐπιτυχίῳ. Διό, ἀντὶ τοῦ δεινολογεῖσθαι, λογιζομαι εὐτυχῆ ἀνακρῦττων ἐνόπιον τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου τὰ ὀνόματα τῶν ἀξιωματῶν ἀγορευτῶν οἵτινες ἐδίδαξαν ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ, καὶ τὰ θέματα περὶ ὧν διελέχοντο, ἔστω καὶ λίαν περιληπτικῶς ἢ καταλεχόμεν.

Καὶ τὴν χεμερινὴν οὖν ταύτην ἐξαμηνίαν ἰδούμεν ἐντός τοῦ περιόλου τούτου, ὡς ἀπολλύμεθα. Ὁ μὲν κύριος Γ. Δ. Ἀριστοκλῆς ἱστορικῆς τῆς φιλοσοφίας ἀπαξ, ἀντικαταστήσας τὸν κύριον Α. Σπαθάρην.

Ὁ δὲ κ. Ἰάκμος διελέχτο περὶ ἱστορικῶν ἀντικειμένων περὶ τῆς. Ὁ κυρ. Ἰωάσαφ ἱεροφάντης, περὶ ἱστορίας τῆς Μουσικῆς δις, καὶ ὁ κ. Καραβασίλης διελέχθη ἀπαξ περὶ Πολιτικῆς Οἰκονομίας, ἀντικαταστήσας τὸν κ. Π. Καλλιδοῦσαν. Ὁ κύριος Καρολίδης περὶ φυσικῆς Γεωγραφίας δις. Ὁ κ. Α. Σπαθάρης φυσικὰ Μαθημὰτα τετράκις. Ὁ κ. Α. Σταματιδῆς περὶ Προτύπους Ἀναπτύξεως τῶν ἐμφύων ὄντων δις. Ὁ κ. Α. Τάγης περὶ ἱεφίως ἀπαξ. Ὁ κ. Ν. Φρυδάς περὶ Ἀνθρωπολογίας δις· ἀπαξ δὲ περὶ παιδαγωγικῶν, ἢ περὶ τῆς εἰς ἀπαλῶν ὄντων ὕγιος τῶν παιδῶν ἀγωγῆς καὶ παιδείας.

Ἀπασι αὐταὶ αἱ διαλέξεις ἐγένοντο ἐν τακτικῇ ἰσότητι ὡς προαναγγέλλοσαν ἐν τῷ προγράμματι. Ἐκτάκτως δὲ ἐδίδαξαν ὁ κ. Ἀριστοκλῆς ἐν δέκα διαδοχικαῖς διαλέξεσι ἀναλύσει φιλοσοφικῇ τοῦ Συνταγματικοῦ Δικαίου. Ὁ δὲ κ. Φρυδάς Ψυχολογίαν καὶ Θεολογίαν κατὰ Πλάτωνα, ὥστε πᾶσαι αἱ διαλέξεις συνάμα τακτικαὶ τε καὶ ἐκτακτοὶ ἀντιμεινῶνται εἰς τριάκοντα καὶ μίαν, ἐνία δὲ ἦσαν οἱ ἀγορεύσαντες ἄχρι τούτου. Ἡ ἀραιώσις αὕτη τῆς ὁμιλίας τῶν ἀγορευτῶν, καὶ τῶν συνήθων μαθημάτων ἢ ἐλάττωσις, σχετικῶς πρὸς τὰ τῶν προηγουμένων περιόδων, δὲν προήλθεν ἐρίτος ἐξ ὀλιγορίας, ἢ ἥττονος

ζήλου ἐν τῷ Φιλολογικῷ Συλλόγῳ πρὸς διάδοσιν τῶν μαθησῶν, ἀλλὰ ἀποδοσιὰ μάλλον εἰς τὰς ὅλως ἐκτάκτους πολιτικὰς καὶ κοινωνικὰς περιπετείας τῆς περιόδου ἣν διερχόμεθα. Ὅθεν μὴ μικροψυχόμεν, ἀλλὰ θεωροῦντες ὡς προβαίνοντες ἐνστερνισμένοι τὸ τοῦ Συλλόγου ἡμῶν εἰλεπτι σύμβολον αὐτὶ τάχ' αὖριον ἐστ' ἄμεινον!

Ὁ Ἀντιπρόεδρος καὶ εἰσηγητὴς
Δ. ΣΤΑΜΑΤΙΑΔΗΣ.

Ἐπὶ τούτοις διαλύεται ἡ συνεδρίασις.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΥἶΘ'.

(Ἐκτακτος).

Τῇ 29 Ἀπριλίου 1877.

Προεδρεύοντος τοῦ κ. Ἰω. Ἀριστοκλέους.

Μετά τὴν ἐναρξιν τῆς συνεδριάσεως ὁ κ. Πρόεδρος ἀναγινώσκει τὸ 83 ἄρθρον τοῦ Κανονισμοῦ, ὅπερ διακελεύεται ἵνα ἐν τῇ τελευταίᾳ τοῦ Ἀπριλίου Κυριακῇ, μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν ἐκθέσεων, ὁ Σύλλογος προβαλῇ εἰς τὴν ἐκλογὴν τῶν νέων Κοσμητόρων καὶ τῶν μελῶν ἐκάστης Ἐπιτροπῆς. Εἴτα ψηφοφορίαν γενομένην περὶ ἐκλογῆς τῶν Κοσμητόρων τοῦ ἐπιόντος ἔτους, ἐξελέθησαν Πρόεδρος μὲν ὁ κ. Ἀριστοκλῆς διὰ ψήφων 27 ἐπὶ 44, ἀντιπρόεδροι δὲ οἱ κ. κ. Ὁδ. Ἰάκμος καὶ Ἰω. Γκιών διὰ ψήφων 27 ὁ πρῶτος καὶ 24 ὁ δεύτερος ἐπὶ 46, Γεν. γραμματεὺς ὁ κ. Ἰω. Καραβασίλης, εἰδικὸς ὁ κ. Π. Παπαρρῶτης, βιβλιοφύλαξ ὁ κ. Θεμιστ. Σαλτιλῆς καὶ ταμίης ὁ κ. Χρυσοειδόνης.

Πρὸ τῆς ἐκλογῆς τοῦ βιβλιοφύλακος ὁ κ. Β. Σαρακινῶτης προῶν ὅτι ἡ κατ' ἔτος ἀλλαγὴ τοῦ βιβλιοφύλακος πολλὴν ἀτάξιν καὶ σύγχυσιν ἐφάρκει ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ, προὔτεινεν ἵνα ὁ Σύλλογος προσβῇ εἰς τὴν ἀνεῖν ψηφοφορίαν ἐκλογῆν τοῦ αὐτοῦ βιβλιοφύλακος καὶ διὰ τὸ ἐπὶ τούτου ἔτος.

Ὁ κ. Πρόεδρος παρατηρεῖ ὅτι τοῦτο ἀντίκειται εἰς τὸ 84 ἄρθρον τοῦ Κανονισμοῦ, ἥτις ἀξιοῦντος ἵνα οἱ Κοσμητορὶς ἐκλεγῶνται διὰ μυστικῆς ψηφοφορίας, ὅπερ καὶ ἐγένετο.

Μετά δὲ τὴν ἐκλογὴν αὐτοῦ ὁ κ. Βασσιλόγος παρατηρεῖ ὅτι, ἐν τινι παλαιοπωλείῳ τοῦ Γιωύζεκ-Καλιδριμῷ ἀνεγνωρίτε βιβλία τινὰ τοῦ Συλλόγου, ἀτινα ἐκ προπορεύας αὐτοῦ προερχόμενα καὶ πρὸ τῆς πυρκαϊᾶς, ὡς φαί-

νεται, κλαπέντα, πωλούνται ἤδη ἀντὶ εὐτελεστάτης τιμῆς ἐν τῷ εἰρημένῳ παλαιοπωλείῳ, παρακαλεῖ δὲ τὸν Συλλογόν ὅπως φροντίσῃ ἐν ἀγορᾷ αὐτά.

Ὁ κ. Πρόεδρος, εὐχαρίσων τῷ κ. Βασιάδῃ ἐπὶ τῇ πληροφορίᾳ ταύτῃ, διαβεβαίει ὅτι ὁ Συλλόγος θέλει φροντίσει περὶ τούτου.

Μετά δὲ ταῦτα, τῇ προτάσει τοῦ Προεδρίου ἐξελήθησαν τῆς μὲν Ἑκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς μέλη οἱ κ. κ. Προκλῆς Βασιάδης, Κ. Καλλιόης, Σ. Μαυρογένης, Χρήστος Χατζηχρήστου, Μ. Πανταζής, Ἀπ. Λιούμας, Θ. Σαλτέλης, Ν. Γεωργιάδης, Ἀβρ. Μαλιάνης καὶ Ν. Παρινίκας τῆς δὲ Ἀρχαιολογικῆς οἱ κ. κ. Morldmann (π. τ. ῥ.), Μόρτμαν (υἱός), Στ. Ἀριστάρχης, Ἀλ. Πασατζής, Κ. Σ. Καρθεωδωρῆ, Κ. Περδικίδης, Schoeder, Ν. Παρινίκας, Ἐμμ. Ξωαννίδης, Millingen καὶ Ἰω. Μόρτμαν, προταθεὶς ὑπὸ τοῦ Κ. Περδικίδου τῆς δὲ Οἰκονομικῆς οἱ κ. κ. Β. Κοσσοῦδης, Μ. Νεγροπόντης, Ν. Ἀκατός, Ζ. Ἀλεξανδρίδης, Ἀλ. Μαθιοδάκης καὶ Ν. Βαμβάκης, προταθεὶς ὑπὸ τοῦ κ. Χατζηχρήστου τῆς Φιλολογικῆς οἱ κ. κ. Προκλῆς Βασιάδης, Χρ. Χατζηχρήστου, Αἰμ. Νονώτης, Α. Τάχης, Ι. Καρολίδης, Ν. Φρυδάς, Θ. Σαλτέλης καὶ Ἀθ. Θεοδωρίδης, προταθεὶς ὑπὸ τοῦ κ. Π. Παπαρόπουσος τῆς Συντακτικῆς οἱ κ. κ. Κ. Περδικίδης, Ν. Φρυδάς, Ι. Τανταλίδης, Ν. Δεσπότης καὶ Ι. Ἀλμυπέρτης τῆς Ἐπιστημονικῆς οἱ κ. κ. Δ. Σταματιάδης, Ε. Ζωγράφος, Δ. Μαλιάνδης, Γ. Δημητριάδης, Synvel, Ἰω. Καρολίδης, Κ. Στεκοῦλης, Γ. Σάκρος καὶ Π. Καλλιθοῦρης, προταθεὶς ὑπὸ τοῦ κ. Χατζηχρήστου καὶ τῆς Μουσικῆς οἱ κ. κ. ἄγιος Ἀμυριώλης κ. Ἰάκωβος, Δ. Πασπαλιῆς, Γ. Ἀρθονίδης, Ε. Τριανταφυλλίδης, Ἰωάνναρ ἱεροφάντης, Εὐφράτιος Παπαδόπουλος, Γ. Βιολάκης, Γ. Εὐσταθιάδης, Κ. Φωκαΐδης, Μ. Παρινίκας καὶ Δανιὴλ ἱεροδιάκονος. Ἐπιμελητὴς τῆς ὀργανοθήκης ἐξελέχθη ὁ κ. Ἀνδ. Σπηλιέρης καὶ τῶν συλλογῶν ὁ κ. Ἐμ. Ξωαννίδης.

Μετά ταῦτα ὁ κ. Ἰάκωβος προτείνει, ἵνα ἐκφρασθῶν εὐχαριστήσῃ τῷ ἀποχωροῦντι Προεδρίῳ ἐπὶ τῇ προθυμίᾳ καὶ τῷ ὅλῳ μεθ' οὗ πρὸς διεξαγωγὴν τῶν πολλῶν καὶ ποικίλων ἐργασιῶν τοῦ Συλλόγου λίαν ἀποταλαιμακτικῶς κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο εἰργάσθῃ.

Τὴν πρότασιν ταύτην τοῦ κ. Ἰαλέμου ὑποθώμει καὶ μετὰ χειροκροτήσεων ἀπεδέξατο ὁ Συλλόγος.

Ὁ κ. Πρόεδρος, εὐχαριστῶν τῷ Συλλόγῳ ἐπὶ ταῖς ἐπιθαψιλευθείσαις ταύταις εὐχαριστίαις, λέγει, ὅτι τὸ Προεδρεῖον ἠθέληεν εἶσθαι εὐτυχίς, ἂν οὐδὲν ἄλλο ἢ τὸ καθήκον αὐτοῦ μόνον ἤδυνῆθη ἐκ ἐκπληρώσεως.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ Φ'.

(Τακτικῇ).

Τῇ 2 Μαΐου 1877.

Προεδρεύοντος τοῦ κ. Ἰω. Ἀριστοκλέους.

Ἀναγινώσκονται καὶ ἐπικυροῦνται τὰ πρακτικὰ τῆς προηγουμένης ἐκτάκτου συνεδριάσεως μετὰ τῆς παρατηρήσεως τοῦ κ. Σαλτέλη, ἵνα διαγραφῇ ἡ φράσις ὡς φαίνεται ἐκ τῶν παρατηρήσεων τοῦ κ. Βασιάδου περὶ τῶν πρὸ τῆς πυρκαϊᾶς κλαπέντων βιβλίων.

Εἶτα ὁ λόγος δίδεται τῷ βιβλιοφύλακι κ. Σαλτέλῃ, ὅστις ἀναγινώσκει τὴν ἐκθεσιν αὐτοῦ περὶ τῆς καταστάσεως τῆς βιβλιοθήκης ἔχουσαν ὡς ἐξῆς.

Παρερχόμενος, Κύριοι, κατὰ τὰ κεκανονισμένα ὅπως ἐθέλω οὖν ἐπὶ τὴν βιβλιοθήκην καὶ τὸ ἀναγνωστήριον, ὧν τὴν ἐπιμέλειαν ὁ Συλλόγος εὐχενεῖ ψῆφῳ ἀνέθετό μοι κατὰ τὸ συλλογικὸν τοῦτο ἔτος, λυπούμαι μεγάλως ὅτι δὲν εἶμαι εἰς ὅσιν οὔτε πολλὰ οὔτε εὐχέρεστα νὰ εἰπω οὖν.

Ἡ γενικὴ περὶ ἡμᾶς πολιτικὴ καὶ οἰκονομικὴ καχεξία, ἀδύνατον ἦτο, Κύριοι, νὰ μὴ ἐμπράσῃ καὶ τὰ τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου ἐπομένους καὶ τὰ τῆς βιβλιοθήκης καὶ ἀναγνωστηρίου διὰ τοῦτο, ἐνῷ καὶ ἕκαστον τῶν παρορχημένων ἐτῶν ἡ μὲν βιβλιοθήκη ἐπλουτίζετο πολλῶν καὶ σπουδαίων συγγραμμάτων ἐπιδιδόμενων ὑπὸ φιλομούσων ἀνδρῶν ὁμογενῶν τε καὶ ἀλλογενῶν, ἔστι δ' ὅτε καὶ ὑπὸ τοῦ Συλλόγου αὐτοῦ ἀγοραζομένων, τὸ δ' ἀναγνωστήριον ἐκοσμεῖτο οὐκ ὀλίγως καὶ σοφοῖς ἐπιστημονικοῖς περιοδικοῖς συγγραμμάσι τε καὶ ἐφημερίαι, μάλιστα εὐρωπαϊκοῖς, ἰσότης τούτων μὲν τὰ πλείστα τὰ μὲν ἐκείνησαν παντελῶς ἀποστελλόμενα, τὰ δ' ἀποστέλλοντα ἀτάκτως καὶ ἑλλειψῶς οὕτω π.χ. ἐπαύσαντο ἀπὸ πολλοῦ ἀποστελλόμενα, τὰ ἐπόμενα· 1) Illustration. 2) Revue politique et litteraire. 3) Revue scientifique. 4) The

numismatic chronic. 5) Journal des savants. 6) Revue archéologique. 7) Archæologische Zeitung. 8) Bulletin archeologico. 9) Revue de médecine et de pharmacie. 10) Revue orientale. 11) L'Univers. 12) Allgemeine Zeitung (Augsburger). 13) L'Europe. 14) Βίρων. 15) Μέλκς κλπ., βιβλία δὲ πᾶν ὀλίγα οὐδὲ πάντα πολλοὺ ἀξία προσνήθησαν, οὐδὲν δ' ὑπὸ τοῦ Συλλόγου ἡγορήσθη οὐχὶ ἐκ φιλαργίας, ἀλλ' ἐκ τῆς δεινῆς τοῦ ταμείου αὐτοῦ ἀνείκελς μόλις καὶ μετὰ κόπου δυνήθεις νὰ πορίσται τὰ πρὸς τὴν αὐτοῦ συντήρησιν ἀπολύτως ἀναγκαῖα. Οὕτως, ἐνῶ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος π.χ. ἡ βιβλιοθήκη ἐκ δωρεῶν καὶ τοῦ κληροδοτήματος τοῦ αἰοδήμου Βιλκίου προσεκτήσατο 418 συγγράμματα ἀποτελούμενα 737 τόμους καὶ 450 διόρθωσιν φυλλάδια, κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο μόλις εἰς ἓκον ἐκατοντάδα ἀνήλθεν ὁ ἀριθμὸς τῶν δωρητῶν, προσκτηθέντων βιβλίων τε καὶ φυλλάδιων. Λούτων δὲ πλείστον λόγῳ ἀξία εἰσι δωρεῶν καὶ ἐπιφάνειαι: 1) ἡ ὑπὸ τῆς ἐν Οὐασινγκτόν Σμιθωνίῳ ἀκαδημίας γενομένη προσφορά ὧν καὶ τῶμων τοῦ αὐτῆς περιόδου ἀπὸ τοῦ 1863 μέχρι τοῦ 1874. 2) ἡ ὑπὸ τοῦ Βρετανικοῦ Μουσείου σπουδαιότητι καὶ τοῖς περὶ τὰ ἀρχαιολογικὰ ἐκτερίβουσι πολυτιμότητι δωρεὰ ἐνδεκα τῶμων περιεχόντων συλλογὰς καὶ καταλόγους τῶν ἐν τῷ Μουσείῳ τούτῳ εἰρησκομένων χειρῶν ἄρων, ἐπιγραφῶν καὶ ἀγγείων Ἑλληνικῶν, Εὐρουσικῶν, Φοινικικῶν, Αἰγυπτιακῶν, Ἀραβικῶν κλπ. καὶ 3) ἡ ὑπὸ τοῦ μεγάλου Κ. Ἀλεξάνδρου Καρθευδωρῆ, ὑπουργοῦ τῶν Ἑσπερικῶν, δωροδοκούμενου τρία ἐξαιτίας τέχνης φωτογραφήματα σπουδαῖα καὶ τὴν ιστορικὴν αὐτῶν ἀξίαν τιμιώτατα, τὸ μὲν τοῦ περὶ Ἑνώσεως τῶν Ἑλληνικῶν Ὄρου τῆς ἐν Φλωρεντίᾳ ψευδοσυνόδου, τὸ δὲ τοῦ κιβωτίου καὶ τοῦ ἐπικλημματος αὐτοῦ, ἐν ᾧ φυλάττεται τὸ πρωτότυπον τοῦ ὄρου τούτου, τὸ δὲ τοῦ τάρου τοῦ ἐν Ἰταλίᾳ θανόντος καὶ παρέντος πατριάρχου Ἰωσήφ. Ἐπὶ τοῖς σπανίοις καὶ πολυτιμοῖς τούτοις δωρήμασι καθύκου νομιζομεν ν' ἀπονέμωμεν καὶ σήμερον δημοσίᾳ τὸν δίκαιον ἔπαινον καὶ τὴν ἀκραν ἡμῶν εὐγνωμοσύνην τοῖς γενναίοις δωρηταῖς εὐχόμενοι ὅπως καὶ ἄλλοι πολλοὶ μιμηθῶσιν αὐτούς. Ἐντίμῳ κρείας ἀξίον νομιζομεν καὶ τὸν ἀξιότιμον Κ. Κρήστον Παπαδόπουλον προσεγγόντα περὶ τὸ ἔμισυ τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο προσεγγέντων

εἰς τὴν βιβλιοθήκην βιβλίων, ἥτοι τόμους περὶ τοὺς ὀδοῦκοντα διαφόρων συγγραμμάτων, ἐν οἷς χειρόγραφα τοῦ ΜΕ' ἢ 15' αἰῶνος «Περὶ τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς λόγος ἑπτά» τοῦ Ἰωάννου Καβάσιλα ληφθὲν ἐκ τῆς τοῦ Ἰησακρίωνος μονῆς τοῦ μεγαλομάρτυρος Γεωργίου τῆς ἐν ὄρει τινὶ τῶν Ἰωαννιτῶν Μουρῶν ἀνομαζομένη, καὶ σιγγίλιον πατριαρχικὸν τοῦ ἔτους 1842, ἐν ᾧ ἀπαγορεύονται τινες περὶ τοὺς γάμους καὶ τὰς προκάς τότε γινόμεναι καταχρήσεις καὶ δεισιδαιμονίαι τινεῖς καὶ προλήψεις ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Νικομηδείας, ἐν αἷς καὶ ἡ συνθήκη τοῦ νὰ στέκεται, ὡς ἐν αὐτῷ λέγεται, ἡ νυνὴ μὲρος κόρη εἰς τὸ σκαλοῦντο τοῦ ὁπιστίου καὶ ἀσπαζήνται τὰς χεῖρας τῶν εἰσερχομένων ἐν τῷ ὁδῷ τῆς χαρὰς κλπ.

Ἡ βιβλιοθήκη, Κύριοι, κατὰ τὰ περὶ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος συλλογικοῦ ἔτους ὑπὸ τοῦ συλλόγου ἀπορρασισθέντα, πρῶτος ἡνέφχε τοὺς αὐτῆς κόλπους ἀμ' ἀρχαμένῳ τοῦ ἔτους τούτου προσκαλοῦσα πάντα τὸν βουλούμενον εἰσερχέσθαι καὶ ἐντρυφᾶν ἐν αὐτοῖς ἐν τακταῖς ἡμέραις τε καὶ ὥραις ἀλλὰ λυπηρὸν εἶπειν ἡ φωνὴ αὐτῆς οὐδὲ ἐνὰ προσειληματο τὸν ἑραστήν· ἀράγε τῆς ἀσχημίας αὐτῆς καὶ πτωχείας ἕνεκα ἢ τῶν καιρικῶν περιστάσεων; ἴσως ἀμροτέρων ἕνεκα τούτων, κατ' ἐμὲ γε κριτὴν. Τοῦτ' αὐτὸ συνέβη καὶ περὶ τὸ ἀναγνωστήριον, εἰς ὃ καθ' ἑκάστην τὸ πλεῖστον τῆς ἡμέρας ἐλευθέρας ὥσας τῆς εἰσόδου σπανιώτατοι γίνοντο οἱ θαυμάσιες. Οὕτω λοιπόν, Κύριοι, ἔχουσιν ἐν συντόμῳ τὰ τῆς βιβλιοθήκης καὶ τοῦ ἀναγνωστηρίου κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο οὔτε καλῶς οὔτε ζηλωτῶς. Ἐλπίζομεν ὅμως, ὅτι παρερχομένου τοῦδε τοῦ πολιτικοῦ καὶ οικονομικοῦ χειμῶνος δ' ἀνατῆλῃ καὶ τῇ βιβλιοθήκῃ ἡμῶν φαιδρὸν τὸ ἔτος.

Ἦδη δὲ νομίζομεν οὐχὶ ἀκαιρὸν νὰ ὑπομνήσωμεν τὸν Σπ. Λογον, ὅτι ἀνάγκη νὰ σκιφθῇ ἐγκαίρως, ὥς νὰ ἐξέτῃ τὰ προσήκοντα μέσα πρὸς ἀρίστην τῶν ἰσχυρικῶν αἰτίων τῆς κακῆς καταστάσεως τῆς βιβλιοθήκης· πρὸς τοῦτο δὲ ἐπιτραπῆτω καὶ αὐτῷ νὰ υποβάλωμεν σήμερον αὐτῷ ὀλίγας τινὰς καὶ βραχείας σκέψεις.

Κύριοι, ἐνὰ καταστάθῃ ἡ βιβλιοθήκη ὡς πρὸς τὸ τε Συλλόγῳ καὶ τῷ παρ' ἡμῶν κτηνί καὶ ἀξία αὐτῆς τε καὶ τῆς δόξης τοῦ Συλλόγου, ἀνάγκη ἀπαραιτήτως νομιζομεν, εἶναι α) Νὰ ἐρηθῇ ὑπὲρ αὐτῆς ὑπὸ τοῦ Συλλό-

γού ἐν τῷ ἐτησίῳ προϋπολογισμῷ αὐτοῦ ποσὸν τι χρηματικὸν πεντήκοντα τοῦλάχιστον λιρῶν ὀθωμανικῶν κατ' ἔτος πρὸς ἀγορὰν βιβλίων καὶ τῶν σπουδαιότατων τῶν ἐν τῇ ἐπιστάτῃ Εὐρώπῃ ἐκδιδόμενων ἐπιστημονικῶν περὶ ὁδῶν. Πρὸς τοῦτο δὲ καλὸν ἦβλεπεν εἶναι νὰ ἐκτίθεται ὑπὸ τοῦ Συλλόγου ἡ νὰ ὀνομάζεται κατὰ τοῦ Προεδρείου ἰδίαις τριμελὲς ἐπιτροπῇ, ἣτις συνεννοουμένη μετὰ τοῦ βιβλιοφύλακα καὶ τῶν ἐπιτροπῶν, τῆς φιλολογικῆς, ἀρχαιολογικῆς, ἐπιστημονικῆς καὶ εκπαιδευτικῆς, νὰ συντάσῃ ἐκάστοτε κατάλογον τῶν ἀγορασθῶν βιβλίων καὶ φροντίσῃ περὶ τῆς ἀγορᾶς αὐτῶν. Οὕτω, Κύριοι, καὶ μόνον οὕτω εἶναι δυνατόν μετὰ τινα χρόνον νὰ ἔχωμεν τὴν βιβλιοθήκην ἀνταποκρινομένην εἰς τὸν σκοπὸν αὐτῆς· ἄλλως ἂν ὀλιγορούντες μηδὲν χορηγώμενοι αὐτῇ, ἂν ἀναμένωμεν τὴν ἀύξησιν καὶ ἀνάπτυξιν αὐτῆς ἐκ τῶν ριπτομένων αὐτῇ ψυχῶν, οὐδέποτε. Ὁ αὐτὸς αὐτὴν ἐρικομένην τοῦ ὕψους αὐτῆς σκοποῦ.

β') Νὰ ληρῇ ταχίστη μέριμνα πρὸς ἐπισκευὴν τῆς αἰθούσης αὐτῆς, διότι ἐκ τῆς μεγίστης ὑγρασίας πολλὰ τῶν βιβλίων κινδυνεύουσι νὰ καταστρεφῶσιν.

γ') Νὰ εὐρυνθῇ, εἰ δυνατόν, ἡ αἰθουσα αὐτῆς, ἢ νὰ μετατεθῇ ἡ βιβλιοθήκη εἰς ἑτέραν εὐρυτέραν αἰθουσαν, διότι ἐνεκα ἑλλείψεως χώρου οὐκ ὀλίγα ἦδη βιβλία κεινταί χαμαὶ ἐρριμμένα καὶ ἀτάκτως.

δ') Εὐχῆς ἔργον εἶναι, ἂν ὁ Σύλλογος κατὰ τὴν προσεχὴ ἀναθεώρησιν τοῦ Κανονισμοῦ ἤβηλε τροποποιήσῃ τὸ περὶ βιβλιοθήκης ἄρθρον, διορίζων μὲν ἐμμοσθὸν βιβλιοφύλακα, ἴδιον αὐτοῦ ἔργον τοῦτο ἔχοντα καὶ ὑπεύθυνον ὄντα, ἀνατιθέμενος δὲ τινι τῶν κοσμητῶρων τὴν ἀνωτάτην ἐποπτείαν τῆς βιβλιοθήκης. Τὴν ἀνάγκην τῆς τοιαύτης τροποποιήσεως καὶ ἑτέροι πρὸ ἡμοῦ ὑπέδειξαν, καὶ ἡ πείρα φανεράν κατέστησε· μαρτυρία δὲ πρακτικῶν εἶναι αὐτὸς ὁ νῦν λέγων, ὅστις ἐνεκα τῶν πολλῶν αὐτοῦ ἰδίων ἐργασιῶν, μάλιστα κατὰ τὸ δεύτερον τοῦτο ἐξέμνηνον, οὔτε νὰ περιστῇται συνεχῶς ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ ᾗδύνατο οὔτε τὸν ἐπιστημονικὸν κατάλογον νὰ συντάξῃ· ἐφ' οἷς ἐξαιτεῖται σήμερον συγγνώμην παρὰ τοῦ Συλλόγου.

Καὶ ταῦτα μὲν ὅσα εἶχον νὰ ἐκθέσω ἡμῖν, αὐτὰ δ' αἰ πρὸς βελτίωσιν τῶν κακῶς κειμένων τῆς βιβλιοθήκης σκέψεις μου, ἃς ὁ Σύλλογος εὐρὺν ὁρῶν πως ἔχουσας καὶ συντε-

λοῦσας τι πρὸς τὸν σκοπὸν, ἃς θελήσῃ νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν ἐν καιρῷ τῷ προσέχοντι. Τελευτῶν δ' εὐχομαι, ὅπως ὁ διάδοχός μου πλείονα ἔχων σχολὴν καὶ μέλιστα ἐπιδεικνύμενος φιλοπονίαν καὶ προθυμίαν καὶ εὐτυχίστερος γενόμενος ἐκθέσῃ ὑμῖν κατὰ τὸ ἐπὶ ὅντος ἀνθρώπος ἔχοντα τὰ πράγματα τῆς βιβλιοθήκης καὶ ἐπισπάζεται τοὺς δικαίους ὁρῶν ἱπταίνους. Γένοιτο.

Ὁ βιβλιοφύλαξ

Θ. ΣΑΤΕΑΝΗΣ.

Μετὰ δὲ τὸ τέλος τῆς ἀναγνώσεως ταύτης, ὁ κ. Μ. Παρνακίς ἐκφράζων εὐχαριστίας τῷ κ. Σατέλῃ δι' οὓς πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ ἀνατεθέντος αὐτῷ καθήκοντος κατέβαλε κόπους, εὐχεται ἵνα πραγματοποιηθῇ ἡ ἐν τῇ ἐκθέσει αὐτοῦ ἀναφερομένη εὐχή.

Ὁ κ. Χατζεργαστοῦ τὰς αὐτὰς ἐκφράσας εὐχαριστίας, παρατηρεῖ ὅτι ἡ ἐπιτροπὴ, ἣν ὁ κ. Σατέλης ἐν τῇ ἐκθέσει αὐτοῦ ὑπέδειξε, συνέστη πρὸ δύο, ἂν δὲν ἀπατάται, ἐπὶ τῷ πρώτῳ δὲ ἂν καὶ ᾗδη ὑπάρταται.

Ὁ κ. Παρνακίς προστίθει ὅτι πράγματι ἐπὶ τῆς προεδρίας τοῦ κ. Βασιλάου συνέστη πενταμελὲς ἐπιτροπὴ ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ βιβλιοφύλακος πρὸς πλουτισμὸν τῆς βιβλιοθήκης, ἀλλ' ἐνεκα τῶν καρικῶν περιστάσεων, μὴ δυνάμενος τοῦ Συλλόγου νὰ χορηγῇ τὸ ὑπὲρ τῶν ἀναγκῶν τῆς εἰρημνέας ἐπιτροπῆς ὁρισθὲν ποσόν, τὰ μετὰ ταῦτα Προεδρεῖται δὲν προέβησαν εἰς ἐκλογὴν νέων μελῶν αὐτῆς.

Ὁ κ. Ἰάκωμος λέγει ὅτι ἐν τῇ ἐκθέσει τοῦ κ. Σατέλη ἀναφέρεται ὅτι διεκόπη ἡ ἀποστολὴ περιοδικῶν τινων, ἑρωτᾷ δὲ ἂν ταῦτα ἦσαν ἐξ ἐκείνων, ἅτινα ἔρχονται δωρεάν, ἢ ἐξ ἐκείνων διὰ τὰ ὅποια πληρώνει ὁ Σύλλογος. Τοῦ κ. Σατέλη ἀπαντήσαντος ὅτι ἦσαν ἐκ τῶν πρώτων, παρατηρεῖ ὁ κ. Ἰάκωμος ὅτι ἡ ἀναστολὴ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐφημερίδος Ἀθηνῶν πρέπει ν' ἀποδοθῇ εἰς τὴν κατ' ἀτάκτως περιόδου ἐκδοσιν αὐτῆς, οὐχὶ δὲ εἰς ἄλλην τινὰ αἰτίαν.

Ὁ κ. Λιούμης ἀκολούθως ποιεῖται τὰς ἐξ ἑρωτήσεως ἂν συνετάχθῃ ὁ ἐπιστημονικὸς κατάλογος περὶ οὗ ἐνημερώσευν ἐν τῇ ἐκθέσει τοῦ κ. Σατέλη· ἂν ἐνεργήσῃσαν ὅλα τὰ βιβλία εἰς τὸ βιβλίον τῆς ἐισόδου, ἂν ἐτελείωσεν τὸ εὐρετήριο καὶ τέλος ἂν αὐτὴ ἐτέθη εἰς χρῆσιν τῶν μελῶν καὶ τοῦ δημοσίου κατὰ τὰς ἰδίαις περὶ τούτων διατάξεις.

Μετὰ τὴν ἀπάντησιν τοῦ κ. Σχολῆ ἐπὶ τὰς ἐρωτήσεις τοῦ κ. Λοῦμα καὶ τὰς ἐχαριστίας τοῦ κ. Προέδρου πρὸς τὸν κ. Σχολῆ ἐπὶ τῇ εὐχαριστικῇ μετ' ἧς ἐξέθηκε τὰ κατὰ τὴν βιβλιοθήκην, διαλύεται ἡ συνέδρισις.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΦΑ'.

(Τακτικῇ).

Τῇ 4 Μαΐου 1877.

Προεδρεύοντος τοῦ κ. Γω. Ἀριστοκλέους.

Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν καὶ ἐπιφύρσιν τῶν πρακτικῶν τῆς προηγουμένης συνεδριάσεως, ὁ λόγος δίδεται τῷ κ. Α. Χρυσοβελόνῃ, ταμίᾳ, ὅστις ἀναγινώσκει ἐκθεσίαν¹ περὶ τῆς καταστάσεως τοῦ ταμείου κατὰ τὴν ἑτησίαν ἔτος.

Μετὰ δὲ τὴν πέρας αὐτῆς ὁ κ. Πρόεδρος ἐυχαριστεῖ τὸν κ. Χρυσοβελόνῃ ἐπὶ τῇ προθυμίᾳ καὶ τῷ ᾗτῳ μετ' αὐτὸ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐργασθῆναι καὶ διελθεῖν τὴν συνεδρίαν.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΦΒ'.

(Ἐκτακτος).

Τῇ 8 Μαΐου 1877.

Προεδρεύοντος τοῦ κ. Γω. Ἀριστοκλέους.

Συνελθόντων πλείστον μελῶν τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου καὶ πολλῶν ἄλλων φιλομάθων, ἐν οἷς διακρίνοντο ἡ Α. Σ. ὁ ἄξιος Δάκων κ. Ἰωακείμ ἀντιπροσωπεύων τὴν Α. Θ. Π. τὸν Οἰκουμένικον Πατριάρχην, οἱ πρεσβευταὶ τῆς Ἀμερικῆς καὶ Ἑλλᾶδος κ. Μαξίμας καὶ Ἀνδρ. Κουντουριώτης, ὁ πρόξενος τῆς Ἑλλάδος κ. Ἀλ. Μαξιοβελόνης, ὁ ὑπουργὸς τῆς Παιδείας Ὀργανὸν ἐπὶ τῆς ἀντιπροσωπεύων τὸν ὑπουργόν, ὁ βασιτὴς ἐπὶ τῆς ἐπὶ τῆς οὐλμας, μέλη τοῦ ἀνωτάτου Συμβουλίου τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως, ὁ ἀρχιεπίσκοπος

1) Ἡ ἐκθεσις τοῦ κ. Χρυσοβελόνῃ ἔνεκα τῆς ἀναγνώσεως αὐτοῦ δυστυχῶς κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο δὲν καταγράφηται, ὥς μὴ εὐρεθεῖται ἐν τοῖς ἀρχείοις.

τῆς Α. Μ. Σ. Μακρυγιάννης ἐπὶ τῆς, ὁ ἀρχιεπίσκοπος, ὁ ἀρχιεπίσκοπος ἐπὶ τῆς Ἀριστοκλῆς, Σταυροκλῆς ἐπὶ τῆς Ἀριστοκλῆς, Γερουσιαστῆς, οἱ βουλευταὶ Κωνσταντινουπόλεως, Σερβῶν καὶ Ἀδριανουπόλεως κ. κ. Β. Σαρακινιώτης, Μεγαλάκης βῆνης καὶ Ἀθηνάδωρος καὶ ἄλλοι πολλοὶ ἐκ τῶν ἑστώτων τῆς καθ' ἡμᾶς κοινωνίας καὶ ἐξ ἀμφοτέρων τῶν φύλων, ὁ κ. Πρόεδρος, κηρύττει τὴν ἐναρκίν τῆς συνεδριάσεως, ἀνηγγίλει ἐν ὅτι ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμένικος Πατριάρχης καὶ ὁ ὑπουργὸς τῆς Παιδείας Μουνιρ ἐπὶ τῆς, κωλύονται ἵνα παρευρεθῶσιν αὐτοπροσώπως ἐν τῇ ἐπιτελειᾷ πανηγύρει, ἀπέστειλαν τοὺς ἀντιπροσώπους αὐτῶν, ἡ μὲν Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμένικος Πατριάρχης τὸν ἅγιον Δάκων κ. Ἰωακείμ, ὁ δὲ ὑπουργὸς τῆς Παιδείας τὸν ὑπουργόν κ. Ὀργανὸν ἐπὶ τῆς, εἰτα δι' ἀναγινώσκει τὰς ἐξῆς φιλοφρονητικὰς ἐπιστολάς.

1) Τὴν τῆς Α. Ε. τοῦ πρεσβευτοῦ τῆς Μ. Βρετανίας κ. Layard.

2) Τὸν ἐπιτετραμμένον τῆς Γαλλίας κόμητος Mony.

3) Τὸν ἐπιτετραμμένον τῆς Βελγικῆς κόμητος d'Ursd, δι' ὃν ἐκπράττει τὴν λύπην αὐτῶν, διότι, ἔνεκα λόγων ἀνεξαρτήτων τῆς θελήσεως αὐτῶν, δὲν δύνανται νὰ παρευρεθῶσιν ἐν τῇ ἐπιτελειᾷ ἑορτῇ.

Ἀκολούθως ὁ κ. Πρόεδρος ἀναγινώσκει λεπτομερῆ καὶ σαφῆ ἐκθεσιν περὶ τῶν καθ' ὅλον τὸ ἔτος ἐργασιῶν τοῦ Συλλόγου, ἔχουσιν ὡς ἐπεται.

Ἰδοὺ καὶ αὐτῆς, σεβαστῇ καὶ φιλόμαυρος ὁ ἡμετέρος, ἐπίστη τῇ εὐδοκίᾳ τοῦ ὀφίστου ἡ ἐπιτελις ἑορτῇ τοῦ Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου. Δίκα καὶ ἐξ ἑτῆς παρελθόντος ἀπὸ τῆς συστάσεως αὐτοῦ, καὶ κατὰ πᾶν ἔτος ἡμεῖς ἡμεῖς ὁ Κύριος ἵνα συνερχόμενοι ἐπὶ τὸ αὐτὸ πᾶν ἡμεῖς οὐχὶ πανήγυριν χαμεῖς ἡμεῖς ἡμεῖς ἀπολαύσεως, τῶν τῆς ὁπλῆς καὶ τοῦ ἐγώσεως, ἀλλὰ τῶν γραμμάτων καὶ τῆς ἐπιστήμης, τῶν θείων τούτων δώρων, τῶν ὅσων ἐκ τοῦ Πατρὸς τῶν φῶτων καταβῆναι πᾶσι. Ὡς ὁδοιπόροι, διελθόντες ἐπὶ μακρὸν χρόνον τὴν ἀχμῆν καὶ πυρῶν ἐρημον, ἀγαλλόμενοι προσαγορεύει τὰς καταρτίσεις αὐτῆς ὁδοιπόροι, ὑπὸ τὴν προστασίαν αὐτῶν οὐκ ἔστιν μικρὸν ἀνελπίστα καὶ νέας δυνάμεις ἀνακινούμενες ἐν νάλαιμας αὐτῆς τὴν ἐπίπονον ὁδοιπορίαν, οὕτω καὶ τὰ ἔθνη ἐν τῷ μακρῷ καὶ πο-

λυταρχίᾳ αὐτῶν βίῃ φθάνουσιν εἰς τινὰς στιγμὰς παλιτμοῦ, αἰτνεις, καθυγιαζόμεναι διὰ τῶν ἐξόχων προΐοντων τῆς μεγαλοφυΐας, διὰ τῶν ἡρώϊκων κατορθωμάτων τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ἀποσιώσεως, ἀναδεικνύουσιν αὐτὰ ἀναδιεξάουσιν εἰς τὴν οὐρανοβάμονα τοῦ πληθους πολιτισμοῦ κλίμακα καὶ εἰς νέους παροικεῖσθαι ἀγῶνας. Αἱ τοιαῦται στιγμαὶ ἀποτελοῦσι τὰς θυμηδιστέρας τῶν ἔθνων ἀνικνύσας. Αὗται καθίστανται ἰσχυρὸν ἐκπαιδευτικὸν εἶδος τὴν περαιτέρω προοδευτικὴν αὐτῶν σπουδαστικὴν. Εἶναι δυνάμεις, κινῶσαι τὰ ἔθνη πρὸς μέλλοντας ἡθικὰς κατακτήσεις. Μόνη ἡ ἀνίκησις τούτων ἀρχιπάσκει αὐτὰ τῆς κοσμητικῆς κατὰπτώσεως τὰ ἡλεκτρίζει, τὰ εὐφραίνει καὶ γεννᾷ ἐν αὐτοῖς ἐλπίδας ἀγαθῆς καὶ μεγάλης. Τούτων μετὰ σεβασμὸν μνημονεύει ἡ Παλαιὰ ἱστορία. Διὰ τούτων ἔθνη ἐκπαιδύονται τοῦ ἀρχαίου αὐτῶν μεγαλείου ἀναγεννῶνται καὶ εἰς τὸ λουτρόν τῆς παλιγενεΐας ἀναβαπτίζονται. Τοιαῦτη ἡ δημιουργὸς τῶν μεγαλειότηθων ἐκείνων στιγμῶν δύναμις.

Τοιούτων ἱερῶν στιγμῶν εὐμοιρεῖ κατ' ἐξοχὴν ὁ πολυκίμντος τοῦ ἡμετέρου Ἑλληνικοῦ ἔθνους βίος. Αὐτὸ τρεῖς χιλιάδας ἔτη δρῶν παρίστανσι πρόσκωπον ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ Κόσμου. Αὐτὸ διὰ τῶν θαυμασιῶν τῆς ποιητικῆς αὐτοῦ δυνάμεως παραγομένων τῶν ἐξοχῶν αὐτοῦ μεγαλοφυῶν ἐκληροδότησε τῇ οἰκουμένῃ. Αὐτὸ διὰ τῶν ὕψηλων φιλοσοφικῶν αὐτοῦ θεωρημάτων ἐγέννησεν, ἀνέθεξε καὶ ἀνέδειξε τὴν διόπκιναν τῶν ἐπιστημῶν. Τοῦτου τοῦ πρωτόγονου κοινοβουλευτικὸν πολιτεῖμα τὴν ἐθνικὴν κυριαρχίαν δόγμα πολιτικὸν ἀνεκέρυξε. Στρατιακὰ ὁλόκληροι μαρτύρων τῆς θρησκείας καὶ τῆς ἐπιστήμης ἐν τοῖς κύλοις αὐτοῦ ἀναπαύονται· καὶ ἐπὶ τοῖς τοῖς δικαίως σημνύεται καὶ ἐγκαυχᾶται.

Τί δὲν παρήγαγε καὶ μόνη ἡ ἀνάμνησις τῶν στιγμῶν ἐκείνων; Ἐρωτήσατε τὴν ἐθνικὴν ἡμῶν ἱστορίαν, καὶ αὕτη ἀπαντήσει πρὸς ὑμᾶς. Τέκνον τῶν ἐθνικῶν τούτων ἀναμνήσεων ὑπάρχει καὶ τοῦτο τὸ καθίδρυμα. Ἐγγενή, ἀνετάρχη καὶ βαθμηδὸν ἐξέρχεται τοῦ παιδικοῦ αὐτοῦ βίου ἀνδροῦμενον ὁσημέραι. Ζῇ καὶ ζήσεται. Εἰς τοῦτο πιστεύω καὶ τοῦτο ἐλπίζω, ἐάν μὴ τὸ παρελθὸν χωρισθῇ ποτε τοῦ ἐνεστώτος. Ναί, οἷλοι ὁμογενεῖς, μνηνησκόμεθα ἡμερῶν ἀρχαίων καὶ θέλωμεν ἥβᾳ ἐκεῖ εἰς παν ἀγαθὸν καὶ μέγα, οἱ μὲν τὴν ἐπιστήμην καὶ τὰ γράμματα καλ-

λιεργούντες, οἱ δὲ τὸν ἴδιον πλοῦτον διαφιλοῦντες ὑπὲρ τῆς ἡθικῆς τοῦ ἔθνους προόδου προχέοντες. Ταῦτα διὰ βραχείων προημασμένοι ἴδωμεν ἤδη τί καὶ κατὰ τὸ παρὸν ἔτος ὁ Σὺλλογος εἰργάσεται, ὅπως συνάψῃ τὸν βίον αὐτοῦ μετὰ τοῦ παρελθόντος, καὶ προσέλθῃ τὸ κατὰ δύναμιν ἀρωγὸς πρὸς τὴν θεραπείαν τῶν πνευματικῶν τοῦ ἔθνους ἀναγκῶν. Ταχθεὶς δ' ἐγὼ ὁ ἐλάχιστος πρόεδρος αὐτοῦ κατὰ τὸ ἐνεστὸς ἔτος προσέρχομαι ἵνα υποβάλω ἡμῖν τὴν γενικὴν περὶ τούτου ἔκθεσιν, εὐθύνας καὶ λόγον διδούς τῶν πεπραγμένων.

Πάντες παραδεχόμεθα καὶ συνομολογοῦμεν ὅτι τὸ κυριώτερον χαρακτηριστικὸν τοῦ ἀληθοῦς πολιτισμοῦ τῶν τε ἀτόμων καὶ τῶν ἔθνων ἐστὶν ἡ ὀρθὴ ἀνάπτυξις τῆς διανοίας καὶ ἡ πρόοδος τοῦ ἔθνους αὐτῶν διάπλασις. Τῷ ὄντι, ἐάν μὴ ἡ ἐναρμόνιστος αὕτη μορφωσις ὑπάρξῃ, ἄχρηστος ἀποβαίνει καὶ ματαιὰ ὡς πρὸς τὴν πραγματικὴν τῆς ἀνθρωπότητος σκοπὸν πᾶσα ἄλλη αὐτῶν ἀρετή. Τὴν ὀρθὴν ταύτην ἀλήθειαν κατανοήσαντα τὰ πεπολιτισμένα ἔθνη ἀγωνίζονται ἀνεδιότως ἐν σύμφωνίᾳ τοῦ σκοποῦμένου διὰ τῆς παρασκευῆς κατὰλλήλων διδασκτικῶν βιβλίων καὶ τοῦ διδασκοῦ τοῦ ἀεροδίου παιδαγωγικοῦ συστήματος· ἴδια δὲ διὰ τοῦ καταρτισμοῦ διδασκᾶντων κεινῶν πρὸς διαπαιδαγώγησιν τῆς εὐπλάστου νεολαίας· τὰ δὲ ἀποτελεῖσματα τῶν περὶ τοῦτο ἐνδελεγῶν φροντιστῶν αὐτῶν πρὸ τῶν ὀφελῶν ἡμῶν κινεῖται, ἐννόηματα ἵνα χρησιμεύουσιν τύπος καὶ ὑπογραμμὸς τοῖς ἄλλοις. Ἀπόστον ἵνα παιδαγωγηθῇ ὁ μαθητής, εἰ μὴ ὁ διδάσκαλος αὐτός πρῶτον ἐπαιδευγῆται, καὶ δεύτερον, ἐάν ἀγνοῇ τίνι προφῶ θέλει παιδαγωγῆσαι τοὺς ἐμπειστειμένους αὐτῷ παῖδας. Ἀποκτῆσωμεν καλοὺς δημοδιδασκάλους, καλοὺς παιδαγωγούς, καὶ ἐξάπαντος ἔσομεν χρῆστας πολίτας, γενναίους πατριώτας, εὐσεβεῖς ἀνθρώπους καὶ ἀρωσιμῶνους οἰκογενεάρχας. Ἐάν ἐρ' ἐνὸς ἀναγνωρίσωμεν ὅτι τὰ ἀγαθὰ, ἅτινα πᾶν ἔθνος προσδοκᾷ παρὰ τῶν διδασκᾶντων αὐτοῦ, εἰσὶν ἀναντίρρητα, ἀρίτερόν οὐρεῖτομεν νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι τὸ ἔθνος ἡμῶν εἰσέτι στερεῖται τοιούτων. Ἐάν ζητῶμεν καλῶς διαורγανόμενα σχολεῖα, χρήζομεν πρὸς τοῦτο τῶν ἀναγκῶν διδασκαλείων. Ὁ Σὺλλογος ἅμα τῇ ἐνάρξει τοῦ παρόντος συλλογικοῦ ἔτους ἐπίστας τὴν προσοχὴν αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ σπουδαίου τούτου ζητήματος· καὶ μετὰ τὴν δέουσαν ἐπὶ τοῦ

του διδάσκειν ἀνέλαθεν ἵνα θεραπεύσῃ ἐν μέρει καὶ κατὰ τὸ ἐνὸν τὴν ἑλληνικὴν ταύτην διὰ τῆς ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ συστάσεως Κυριακοῦ Δημοδιδασκαλείου, ὅπως ἐν αὐτῷ συνερχόμενοι οἱ δημοδιδασκαλοὶ τῶν ἑνορῶν Κωνσταντινουπόλεως κατὰ πάσαν Κυριακὴν διδάσκονται ὅσα τῶν μαθημάτων ἀναγκαῖα ᾗδη θεωρηθέντα εἰς πᾶν δημοτικὸν σχολεῖον ἀγνοοῦσι καὶ ἰδίᾳ τὸ μᾶθημα τῆς Παιδαγωγίας καὶ τῆς Διδακτικῆς.

Ταῦτα τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου διανοουμένοι καὶ ἐνεργούντος, τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ὑπὸ τῶν αὐτῶν ἐμφορούμενον προβίσεων, ἀπεφάσισεν ἐν τῇ Ἐκπαιδευτικῇ αὐτοῦ Ἐπιτροπῇ τὴν εὐστασίαν ὁμοίου διδασκαλείου πρὸς θεραπείαν τῆς αὐτῆς ἀνάγκης. Ἄλλ' ἢ Ἀ. Π. διὰ πιστάκιον πρὸς τὸν Πρέσβηρον τοῦ Συλλόγου ἠδίκησεν ἵνα διὰ τῆς συνάψεως τῶν δύο διδασκαλείων εἰς ἐν ἀναστήθῃ ἡ διευθύνσις αὐτοῦ τῷ ἡμετέρῳ Συλλόγῳ, τεκμήριον τῆς οὕτως ἀπολαύει ἐμπιστοσύνης καὶ ἐνστάς παρὰ τῇ Μητρὶ Ἐκκλησίᾳ. Ὁμοῦ τὸ Κυριακὸν Δημοδιδασκαλεῖον ἀρχόμενον τῶν ἐργασιῶν αὐτοῦ τῇ 12 Δεκεμβρίου λήξαντος ἔτους διατελεῖ εἰς τὸν ἐρχόμενον. Πάντες οἱ ἐνταῦθα δημοδιδασκαλοὶ, πλείους τῶν τεσσαρῶν καὶ, διδάσκονται Φυσικὴν μὲν ἱστορίαν ὑπὸ τοῦ κ. Α. Τάξη, Παιδαγωγίαν ὑπὸ τοῦ κ. Ε. Ζηγού, Παιδαγωγίαν ὑπὸ τοῦ κ. Ν. Γεωργιάδου, ἱστογραφίαν ὑπὸ τοῦ κ. Ὀρρανοῦδου, Ἐκπαιδευτικὴν Μουσικὴν ὑπὸ τοῦ ἱεροβλάτου κ. Γ. Λιάσκου, Εὐρωπαϊκὴν Μουσικὴν ὑπὸ τοῦ κ. Εὐσ. φ. του Παπαδοπούλου καὶ Γυμναστικὴν ὑπὸ τοῦ κ. Η. Στάγγαλη. Ἀπαντες οἱ διὰληθνήσαντες ἀξιότιμοι καθηγηταὶ τακτικῶς διδάσκουσι δωρεὰν ἅπαν ἀνέλαδον μαθητὰς μετὰ πολ-
 λοῦ τοῦ ζήλου καὶ τῆς ἐπιθυμίας. Τὴν αὐταπαρρησίαν τὴν τε διδασκόντων καὶ τῶν διδασκομένων ὀφείλομεν ἵνα ἐκτιμῶμεν προσκόντως, καὶ ἀποδώσωμεν αὐτοῖς τὸν δικαίον ἔπαινον. Οὔτε τὰ ψόγη, οὔτε αἱ χιῶ-
 νες, οὔτε αἱ ἄλλαι βιωτικαὶ δυσχερεῖαι ἐκώ-
 λυσαν οὐδενότις τῆς ἐκπαιδεύσεως τοῦ κα-
 θήκοντος. Μία μόνη ἡμέρα τῆς ἐβδομάδος
 δίδεται, ὡς γνωστὸν, τοῖς διδασκαλοῖς πρὸς
 ἄνοιαν καὶ ἀνάσιν αὐτῶν ἀπὸ τῶν καθ' ἑμ-
 ἑρὸν πόνων καὶ μόχθων ἄλλῃ καὶ αὕτη κα-
 θιερωτοῦ τῇ ἐργασίᾳ μίγρις ἐσπέρως ἐν τῇ
 αἰθούσῃ ταύτῃ. Εἰμὶ μάρτυς τοῦ ζήλου
 καὶ τῆς προθυμίας αὐτῶν, καθ' ὅσον κατὰ
 καθήκον παρέμεινον κατὰ τὴν διακρίαν

τῆς διδασκαλίας. Μετὰ πολλῆς δὲ τῆς χάρι-
 ὀς ἀναγγέλλω ὅτι ἡρξάμεθα ἥδη ἵνα συλλέξω-
 μεν καὶ ὀλίγους καρποὺς ἐκ τοῦ νεορρυθμι-
 οῦ τούτου ἀμπελῶνος. Αἱ δημοτικαὶ σχολαὶ
 Κωνσταντινουπόλεως ἤρξαντο ἵνα διοργα-
 νῶνται ἐπὶ τὸ παιδαγωγικώτερον ἢ ἐκκλη-
 σιαστικὴν, ἢ εὐρωπαϊκὴν μουσικὴν, ἢ ἱστογρα-
 φία καὶ ἢ γυμναστικὴν εἰσάγονται ἐν αὐτοῖς,
 τὸ δὲ διδακτικὸν σύστημα ἐπὶ τὸ βέλτιον
 ἐφαρμόζεται. Κατόπιν τοιαύτης ἀποσιώσεως
 καθηγητῶν καὶ διδασκάλων πρὸς τὸ καλὸς
 ἐννοούμενον ἰθὺνικὸν συμφέρον, ἡ καθ' ἡμᾶς κοι-
 νωνία τί ἄρα ὀφείλει; Τὸ ζήτημα τοῦτο εἰ-
 ναι ζωτικώτατον διότι ἡ μέλλουσα εὐμερία
 τοῦ ἔθνους ἐξαρτάται κατὰ μέγα μέρος ἀπὸ
 τῆς δικαίας ἐκτιμῆσεως τοῦ διδασκαλικοῦ
 λειτουργήματος. Ἐφ' ὅσον οἱ διδασκαλοὶ οὐκ
 ἀπολαύουσι τῆς δικαίας τιμῆς καὶ τοῦ
 προσήκοντος σεβασμοῦ, ἰνόφω οὕτω στερού-
 νται καὶ πένονται, ἡ ὕψη αὐτῶν ἀπο-
 στολὴ ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἀποβάλλει, τοῦτέστι
 κατ' ὅσον καὶ κατ' ἐπίρασιν, τὸ ἀληθὲς
 αὐτῆς μεγαλεῖον. Ἐάν ἀναγνωρίζωμεν, ὅτι
 ἄνευ τῆς ἀγωγῆς τῶν παιδῶν τὰ ἔθνη προ-
 ρως παρακμάζουσι καὶ φθίνουσι, ῥιζοτηπι-
 μένῃν ἁλῶν διδασκάλων ἀπολασσωμένων
 εὐμειρήσαντες δὲ τοιούτων ἐκπληρώμεν κατὰ
 τὸ δίκαιον τὰ πρὸς αὐτοὺς καθήκοντα. Τὸ
 περὶ οὗ ὁ λόγος διδασκαλεῖον πέποιθε τί
 θέλει οὐ μικρὸν συντελεῖσι καὶ τοῦτο εἰς τοὺς
 πόθους ἡμῶν, ἀλλ' ὅμως χρῆζει μείζονος ἀνα-
 πύσεως. Παρακαλῶ πάντας τοὺς ὁμογενεῖς
 καὶ καθιεστῶς αὐτοῖς ἐν ὀνόματι τοῦ Συλ-
 λόγου ὀφείλομεν οἱ πάντες χεῖρα ἀρωγῆν
 αὐτῷ ὅπως τελειώτερον διοργανωμένου τοῦ
 διὰληθνήσαντος διδασκαλείου, θαψιλεστότε-
 ρον ἐν τῷ μέλλοντι καρποὺς δρεψώμεθα. Τολμῶ
 δὲ συνάμα ἵνα υποβάλω καὶ παρὰληθῇ τῇ
 Α. Θ. Παναγνότητι, ὅπως, πρὸς καταστήριον
 τελειότερον καὶ ἰσχυρὸν φιλοσόφων παιδαγω-
 γῶν ἐν τῷ μέλλοντι προστεθῇ ἐν τῇ γραφῇ
 καὶ Πατριαρχικῇ Μεγάλῃ τοῦ νέου Σχολῆ
 πρὸς τὰς ὑπαρχούσας καὶ ἄρα ὕψηλῃς παι-
 δαγωγίας χάριν τῶν ἐν τῇ καθιερωμένῃ,
 ὅσοι ἀπολυόμενοι προτίθενται ἵνα ἐπιδοθῶ-
 σιν εἰς τὸ διδασκαλικὸν ἐπὶ τῷ ἔτι.

Ἐνταῦθα γενόμενος τοῦ λόγου ἡμεῖς ἀνα-
 γκαίον ἵνα ἀναγγέλω ἄριστος ὅμιν ἵνα κατ'
 αὐτὰς συνίστη ἐν τῇ ἡμετέρῃ πόλει καὶ Συλ-
 λογος διδασκαλικῆς, σκοπὸν κύριον αὐτοῦ
 προτιθέμενος τὴν ἀνάπτυξιν καὶ διδασκίαν
 τῶν ὕμνων παιδαγωγικῶν ἔργων καὶ τὸν δι-

αὐτῶν κατάρτισμόν δοκίμων παιδαγωγῶν. Ταῦτα πάντα δέον ἵνα θεωρῶνται ἀληθῆ εὐαγγέλια ὡς πρὸς τὴν ἡθικὴν τοῦ ἡμετέρου ἔθνους πρόδον.

Πλὴν τοῦ ἀνωτέρου μνημονευθέντος σπουδαίου ἰδρύματος, ὁ Σύλλογος ἐθεώρησεν ἀναγκαῖον καὶ τὸ ἐπόμενον. Ἀρῶν οἱ παῖδες παιδαγωγῶσι διὰ τῆς δημοτικῆς παιδείας, τινὲς αὐτῶν μεταβαίνουσιν εἰς τὰ ἀμέσως ἀνώτερα ἐκπαιδευτήρια πρὸς τελειοτέραν μόρφωσιν. Τινὲς δὲ ἐπιδίδονται εἰς τι πρακτικὸν τοῦ βίου ἐπιτήδευμα. Οἱ τελευταῖοι, ὡς οἴδατε, εἰσὶ πᾶσι πλείους τῶν πρώτων καὶ ἀποτελοῦσι τὴν βῆλιν καὶ κρηπίδα τῆς ἡθικῆς ἡμῶν πειραιῶς. Ἐξ ὑπάρχει ἀπαραιτήτων ἵνα πάντες σπουδάζωμεθα διὰ τῶν πρώτων καὶ ἀπαραιτήτων ἀναγκῶν διὰ τὴν ἡθικὴν ἡμῶν μόρφωσιν μαθημάτων, οὗτος ἀναγκαστικὸν ἀπολογεῖται ἵνα, καὶ ὅσοι προτίθενται ἐν ἀναλῶσειν οἰκονομικῶν βιομηχανικῶν ἐργασιῶν, εὐρίσκουσιν ἐν αὐτῇ τὰ κατὰλληλα μέσα πρὸς τὴν βαλμυδὸν ἐν αὐτῇ τελειοποιῆσιν αὐτῶν διότι, ἐνὸς ἢ βιομηχανία παρὰ τινι ἔθνει στάσιμος μένει, τὸ ἔθνος ἐκεῖνο οὐ δύναται ἵνα οἰκονομικῶς εὐημερήσῃ οὔτε τὰς βιωτικὰς αὐτοῦ χρεῖας εὐχερῶς θεραπεύει, οὔτε τὸν καθὼν εὐρίσκει, ἔνεκα τῶν στερησέων, ὧν ἡ κατατρυχέται, ὅπως καὶ εἰς ἔργα πνευματικώτερα καρποφόρως ἀσχοληθῇ. Ἡ ἀνάγκη εἶναι ὁ τυραννικώτερος τῶν δεσποτῶν. Αὕτη καὶ τὸν νοῦν ἀμβλύνει καὶ τὴν καρδίαν ψυχροτέραν καθίστησι καὶ τὴν βούλησιν ἐξασθενεῖ. Γράμματα καὶ τέχναι εἰσὶ στενωπὸς συνδεδεμένα ἐν τούτῳ τῷ βίῳ ὡς ψυχὴ καὶ σῶμα ἀδιάρρηκτα ἀπ' ἀλλήλων τυγχάνουσιν. Ἐὰν ἔχωμεν βίον πνευματικὸν καὶ βίον, ἔχομεν καὶ βίον ὕλικόν, ὄργανον ἐπιδείξιον πρὸς τὴν προαγωγὴν ἐκείνου γινόμενον. Ὑπὸ τοιούτων σκίψεων καὶ παρατηρήσεων τὰ περὶ σπινθήρια ἔθνη κινούμενα καταγίνονται εἰς τὴν ὁσμῆραν ἰδρῶσιν διαφόρων πολυτεχνειῶν ἢ τεχνολογείων. Ἐν αὐτοῖς οἱ τοῦ λαοῦ παῖδες διδάσκονται τοὺς πολυτεχνεῖς καὶ ποικίλους τρόπους τῆς τοῦ πλούτου παραγωγῆς διὰ τῆς χρησιμοποίησεως τῶν τε ἡθικῶν καὶ σωματικῶν τοῦ ἀνθρώπου κεφαλαίων καὶ τῆς περιστοιχούσης αὐτὸν φύσεως. Παρ' ἡμῖν πλείους τῶν παιδῶν, εἰς ἀφόρους ἀνέκοντες οἰκογενεῖς, μὴδ' αὐτὰ τὰ πρῶτα τοῦ ἀνθρωπισμοῦ μαθήματα λαβόντες ἐπιδίδονται εἰς τινὰ τέχνην. Τί δὲ προκύπτει ἐκ τούτου; Οὐδέμια ἐν ταῖς τέχναις πρόδος· ἐν ᾗ

(ΕΛΛΗΝ. ΦΙΛΟΛΟΓ. ΣΥΛΛΟΓΟΣ. ΤΟΜ. ΙΑ').

καταστάσει πρὸ αἰῶνος διετίθον, ἐν τῇ αὐτῇ καὶ διακίνοισι. Περιέλθετε τὰς πλείους τῶν ἐπαρχιῶν· τί λέγω; Στράφητε πρὸς αὐτὰς τὰς ἐν Κωνσταντίνῳ συνερχίας καὶ θέλετε πεισθῆ περὶ τῆς ἀληθείας τῶν λεγόμενων μοι. Μικρὰ τις ἴσως καὶ μονομερὲς διακρίνεται πρόδος. Ὁ Σύλλογος ἡμῶν ἀποβλήψας καὶ πρὸς ταύτην τὴν ἀνάγκην ἐθεώρησεν ὠφελιμώτατον ἵνα ἰδρῶσιν ἐν τεχνολογείῳ ἐν Κωνσταντίνῳ ὅπως ἐν αὐτῷ καθ' ὡρισμένας ἡμέρας καὶ ὥρας φοιτῶντες οἱ διδάσκαλοι πρὸς ἡμῖν πενήται, οἷον σιδηροργοί, ζυλοργοί, βαρεῖς καὶ ἄλλοι, διδάσκωνται τὰ πρὸς τὰς κυριώτερας τῶν τεχνῶν βοηθητικὰ καὶ εἰδικὰ μαθήματα. Τῇ συνδρομῇ δὲ εἰδικῶν πρὸς τοῦτο προσώπων καὶ τὸ πρόγραμμα τῶν μαθημάτων καταρτίσθαι καὶ περὶ τοῦ προσωπικοῦ τῶν διδασκόντων ἐγένετο ἡ δέουσα σκέψις. Ἀλλὰ δυστυχῶς ἡ πραγματοποίησις τοῦ ἔργου ἀνεβλήθη ἔνεκα τῶν δυσχερῶν οἰκονομικῶν δυσχερειῶν. Πεισιπνῶς ἐπὶ τῆς μεγαλειότητι φιλογενεῖας ἑλλήνων ὅτι ἀπαντες οἱ τὴν ἀληθῆ εὐημερίαν τοῦ ἔθνους ἀπὸ καρδίας ποθοῦντες θέλουσι τὸ κατὰ δύναμιν συνδράμει, ὅπως κατὰ τὸ ἀμέσως προσεχὲς συλλογικὸν ἔτος καὶ τὸ μερικὸν ταῦτο τεχνολογικὸν ἀρξῇται λειτουργεῖν, καὶ γρηγορήσῃ ὡς τις πυρὴν πρὸς ἰδρῶσιν τελειοτέρου.

Προσέτι ὁ Σύλλογος κατὰ τὸ παρὸν ἔτος προέβη καὶ εἰς τὴν σύστασιν Μουσικῆς Ἐπιτροπῆς. Πάντες γινώσκουσιν ὅπόσον ἐνδιαφέρον ἡμῖν ὑπάρχει ἡ ἐξερῆσις τῆς ἡμετέρας ἐκκλησιαστικῆς καὶ ἑθνικῆς μουσικῆς, ἡ εἰσαγωγὴ ἐν τοῖς σχολείοις κατὰλλήλου παιδαγωγικοῦ συστήματος μουσικῆς καὶ ἡ ἀνάπτυξις παρὰ τῇ λαῷ τῆς μουσικῆς καλλισθησίας. Καὶ τίς δύναται ν' ἀρνηθῇ τὰς ἐκ τοῦ τριπλοῦ τούτου σκοποῦ, ἐν προτίθει καὶ Μουσικῇ αὐτῇ Ἐπιτροπῇ, προσχευομέναν ἐν τῷ μέλλοντι ὠφελείας; Μὴ δὲν ἀναγκαστικῶς οἱ πάντες τὴν ἀνάγκην ἵνα ἡ ἑθνικὴ ἡμῶν μουσικὴ ἐξετασθῇ ὑπὸ τοῦ φιλολογικῆν καὶ ἱστορικῆν ἐποφῶν, ὅπως καταδειχθῶσιν ἢ τε ἀληθὲς αὐτῆς πηγὴ καὶ οἱ τυχόν παρερρησάντες ὡς ἐκ τῶν διαφορῶν καιρικῶν περιστάσεων ἐκινῆσαι πρὸς δικαιότεραν αὐτῆς ἐκτίμησιν; Τίς ἐπισκεπτόμενος τὰ δημοτικὰ ἡμῶν σχολεῖα καὶ καθορῶν ἐν τοῖς πλείστοις τοῦτων τὴν παντελῆ ἑλλειψιν παιδαγωγικῶν ἡμάτων ἢ τὴν χρῆσιν τιμῶν ὅλως ἀπροσφόρων δὲν βεβαιώμει ἐπὶ τούτῳ

ἀναλογιζόμενος τὸ σπουδαίον τῆς τοιαύτης ἐλλείψεως; Ἀρὰ γε αἱ κατὰ τῆς ἑθνικῆς ἡμῶν μουσικῆς μεμφιμοίριαι ἡμῶν τῶν ἰδίων δὲν προέρχονται ἐκ τῆς παντελοῦς αὐτῆς ἀγνοίας; Ἦς οἰκογενεῖα ὁμογενὴς ἔχει γνῶσιν τῆς ἡμετέρας μουσικῆς, ἐκτὸς λίαν εὐκρίβμων; Μὴ τὸ μορφωτικὸν τοῦ ἔθνους αἰσθηματὶς μουσικῆς διδιδόμενον παρὰ τῷ λαῷ δὲν δύναται ἵνα προελάττῃ αὐτὸν ἀπὸ τῶν ἠθικῶν αὐτοῦ παρεκτροπῶν παρέχον ὕλην ἐπαγωγῶν πρὸς εὐγενῆ ψυχγωγίαν; Ταῦτα πάντα καταδεικνύουσι τὴν σπουδαιότητα τοῦ σκοποῦ τῆς Μουσικῆς Ἐπιτροπῆς.

Ταῦτά εἰσι τὰ νέα μέτρα, ἅτινα κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ὥρουν ὁ Σύλλογος πρὸς ἀνάπτυξιν τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ αὐτοῦ σκοποῦ. Αἱ περὶ τούτων ὅμως ἀκρίβεις αὐτοῦ οὐδὲως ἐκάλυσαν αὐτὸν τῶν πακτικῶν αὐτοῦ ἐργασιῶν. Ἡ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο λίαν λυσitelῶς διεξήχθησαν αὐταί. Καὶ πρῶτον εἰπωμεν περὶ τῶν ἐργασιῶν τῶν Ἐπιτροπῶν.

Ἡ Ἐκπαιδευτικὴ Ἐπιτροπὴ συνελθούσα εἰς 10 συνδρίσεις ἔλαβεν ὑπ' ὅψιν πρῶτον αὐτῇ καὶ ἐν ἑργασίᾳ ἐν συνῶν παραπεμφθέντα αὐτῇ ὑπὸ τοῦ Συλλόγου, ἐν οἷς διαφόροι ἐκθέσεις περὶ τῆς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καταστάσεως τῆς παιδείας. Συμθῶς ἐκθεσεῖς περιληπτικῆς τῶν ἐκθέσεων τούτων ἀνεγινώσκοντο ὑπὸ τοῦ εἰσηγητοῦ τῆς Ἐπιτροπῆς κατὰ τὴν ἐπέτειον τοῦ Συλλόγου ἑορτῇ, ἀλλὰ κατὰ τὸ ἑνιστώδες ἔτος ἡ Ἐπιτροπὴ ἀναλογιζομένη ὅτι ἡ τοιαύτη ἐκθεσις ὡς μακρὰ καὶ σφαιροειδὴς ἀτερεπὴ ἴσως καὶ ὀχληρὰ ἀποσπίνει ἀναγινωσκομένη ἐν ἡμέρᾳ πανηγυρικῇ, ἀέκρινεν ἵνα συντάσσωνται δύο ἐκθέσεις ἐκτενέες, ἡ μὲν ἀναγινωσκομένη εἰς τὸ τέλος τοῦ πρώτου ἐξαμήνου, ἡ δὲ τοῦ δευτέρου, ἐν ἑκάστῳ τοῦ Συλλόγου συνεδριάσει, κατὰ δὲ τὴν ἐπέτειον ἑορτὴν περιληπτικῶς τούτων συνοπτικῇ. Κατὰ τὸ παρὸν ἔτος, ὡς παρελθόντος τοῦ χρόνου, ἀνεγνώσθη πᾶσι ὑπὸ τοῦ εἰσηγητοῦ τῆς Ἐπιτροπῆς κ. Ὁδ. Ἰαλόμευ μία μὲν ἐκθεσις μακρὰ ἐν ἑκάστῳ τοῦ Συλλόγου συνεδριάσει, περιέχουσα πολλὰς καὶ ἐμβριθεῖς ἀκρίβεις, ἥτις καὶ δημοσιεύεται διὰ τῶν ἑφημερίδων. Μετ' ὀλίγον δὲ πρόκειται ἵνα ὁ αὐτὸς εἰσηγητὴς ἀναγνῶ περιληπτικὴν ἐκθεσίν, ὡς διελέθη ἀνωτέρω. Ἡ Ἐκπαιδευτ. Ἐπιτροπὴ ἰνυνομούθησε προσέτι καὶ ἐπὶ διαφόρων διδασκτικῶν βιβλίων, ἅτινα παρεπεμβήσαν αὐτῇ πρὸς κρίσιν. Ἐκ τούτων μνημονεύομεν εὐχαρίστως τοῦ συγ-

γραμματος τοῦ ἐπιγραφομένου Κίωτος Μαθηματικῶν Προβλημάτων ὑπὸ τοῦ ἐκ Μάρκους τῆς Θράκης Ἀθ. Δημητριάδου, κρατούμενου ἀπὸ δεκαετίας ἐν ταῖς εἰρηταῖς Κυβερνήσεως. Τὸ σύγγραμμα τοῦτο, κατὰ τὴν σπουδαίαν ἐπὶ τούτου κρίσιν τοῦ εἰσηγητοῦ τῆς Ἐπιτροπῆς κ. Γεωργίου Δημητριάδου περιέχει ὕλην ἀξιολογὸν καὶ τοικίλην, στοιχειώδη καὶ ἀνωτέραν, πρόσφορον τῇ ἐν τοῖς γυμνασίοις σποδαιόσῃ νολοαίᾳ. Ἡ ῥηθεῖσα Κίωτος Μαθηματικῶν Προβλημάτων περιέχουσα περὶ τὰ ἑπτακῶσια προβλήματα ἀφιερούται ἐν εἰδὲ προβλήματος μαθηματικῶν τῷ προσφιλῇ τοῖς πᾶσι καὶ μαγαθῶν κ. Γ. Ζαρίφῃ, πρὸς ἐκ τῆς κεντρικῆς εἰρηταῖς τῆς Ἀστυνομίας δὲ συγγραφεῖς ἀποτίνεται οὕτως. «Γυμνίον τοῦτον, φιλογενέστατε καὶ φιλανθρωπώτατε ἀνερ, ἀνατίθημι ταυτηνὴν τὴν Κίωτον, καὶ ὑμεῖς ἀποδέξασθε αὐτὴν ἐμνεύως, ὡς ὁ βασιλεὺς τῶν Περσῶν ἀπεδέξατο ποτε πτό ὕδωρ ἀπὸ τῶν χειρῶν τοῦ χωρικοῦ, μνημονεύων ὅτι τὸ μὲν σῶμα θνητὸν ἄπαντες ἐχόμεν, κατὰ δὲ τὴν εὐδορίαν καὶ τοὺς ἐνθαίνουσιν καὶ τὴν εὐρίαν τὴν τῷ χρόνῳ συμπαράκολουθοῦσαν ἀθανάτους μεταλαμβάνοντες, ὧν ἄξιον ἀρεγομένους, καθύστεν οἷοι κτ' ἐσμέν, οἷσιον πάσχειν, καὶ ἔστε βεβαίον ὅτι, ὅταν ἔλθῃ τὸ πεπρωμένον τέλος, κείνησθε μετὰ μνήμης, τὸν αἰὶ χρόνον ὑμνοῦμενοι καὶ θαυμάζοντες παρὰ τῶν μεταγενεστέρων διὰ τὴν εἰς ἐκδόσεις χρησίμων «βιβλίων χρηματικῶν ἡμῶν δαπάνην, κατὰ πάντα φανεῖντες ἱσάμελλοι τῇ αἰδιμῇ ἐκείνῃ Ζωσιμαίᾳ Ἀδελφότητι.»

Ἡ ἀπὸ μίσης καρδίας προσωνοσίας αὐτῇ τοῦ δυστυχοῦς δεσμοῦτον εὐρήσει πάντως ἡ, ὡ ἐν τῇ τρυφερῇ ἐκείνῃ καὶ φιλευσπλαγχνῇ ψυχῇ, ἥτις χαίρει σπουδίζουσα τὰ δάκρυα τῶν πασχόντων καὶ τελημιμένων.

Μνημονεύον τῶν ἐργασιῶν τῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς ἀνωρὰ καθήκον μου ἵνα ὁμολογήσω ὅτι αὐτὰς πολλὰκις μέχρι μέσων νυκτῶν περῖτενε τὰς συνεδριάσεις αὐτῆς. Αὐτὰ τὰ περὶ τοῦ Κυρίου σχηλίου ὡς καὶ τὰ περὶ τοῦ τεχνολογίου καὶ πολλὰς ἐπαινεθιμνάς συνεδριάσεις σ' ἐπιτάσσας ἐκάνοντες.

Ἡ δὲ Φιλολογικὴ Ἐπιτροπὴ διαμνημονεύει κατὰ τὰ δύο παρελθόντα ἔτη τὸ περὶ ἰδύσεως τῶν Ἑλλήνων συγγραμμάτων σπουδαίον αὐτῆς μέλημα καὶ φροντιστάς ὡς ἐξαπολισθῶσι τὰ πρὸς τὴν ἐργασίαν ταύτην χρη-

ματικὰ μέσα διὰ τῆς ἀπὸ τριετίας ἀρχαι-
νης ἐκ 450 ὀθωμανικῶν λιρῶν ἱεραίας προ-
πορίας τοῦ ἐργοστατοῦ κ. Χρ. Ζωγράφου συμ-
ποσουμένης ἤδη εἰς 1500 περίπου λίρας, οὐχ
ἦσαν καὶ κατὰ τὸ ἐνεσῶς ἔτος σπουδαίως
ἐφάρκαστο εἰς τὸ περὶ συλλογῆς τῶν ζώντων
ἠγμένων τῆς γλώσσης τοῦ λαοῦ ζήτημα· διό-
τι καὶ κατὰ τοῦτο τὸ ἔτος οὐκ ὀλίγα τοιαύτης
ὕλης ποίηματα παρεπέμθησαν αὐτῇ. Περὶ
δὲ τῆς περὶ τῶν σταλεισῶν συλλογῶν
ὡς καὶ περὶ τῆς ἐπὶ τούτων κρίσεως καὶ ἀπο-
φάσεως αὐτῆς ἀποφασίσθη μετ' οὐ πολὺ παρὰ
τοῦ εἰρηγοῦ αὐτοῦ κ. Αμινίου Νουνούτι.

Ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἐπιτροπὴ ἠσχολήθη ἐν
ἐκτακτικαῖς αὐτῆς συνεδριάσεσι περὶ
τὴν μελέτην πολλῶν σπουδαίων ἐπιγρα-
φῶν, μιᾶς ἑλληνικῆς, γράμματος κυπριακοῦ
γεγραμμένης, καὶ ἑτέρας ἀποσταλεισῶν τῷ
Συλλόγῳ παρὰ τῶν ἀξιολογῶν λόγιων κ. κ.
Αἰνίου Ιωάννου, Γ. Ἀδαμαντίου καὶ κ. Λα-
ναρά, ὡς καὶ ὑπὸ τοῦ φιλομούσου καὶ εὐσε-
βοῦς μητροπολίτου κ. Νικηφόρου Γλυκῆ.
Ὁμοίως ἐμελέτησαν αὐτὴ καὶ διάφορα ἄξια
λόγου μολυβδοσθύλλα, θαυτυλιολίθους, χει-
ρόγραφα, ἀνάγλυφα, ὡς καὶ πολλὰς τοπο-
γραφικὰς παρατηρήσεις ἐποιήσατο ἐπὶ τι-
νων χωρίων τῆς Βιθυνίας καὶ Θράκης. Τὴν
σπουδαίωσαν τὴν ἐργασίαν τῆς Ἐπιτροπῆς
ταύτης θέλει καταδείξει σαφῶς τὸ ἀρχαιο-
λογικὸν αὐτῆς δελτίον, ὅπερ θέλει ἀποτελέ-
σαι μέρος τοῦ προσεχῶς ἐκδοθησομένου Τεύ-
χους τοῦ Συλλόγου.

Ἡ δὲ Μουσικὴ Ἐπιτροπὴ, εἰ καὶ ἀρτισύ-
στατος, καὶ αὕτη οὐχ ἦτον ἀμεινωμένη
ταῖς πρεσβυτέραις αὐτῆς ἀδελφαῖς, ἤρξατο
τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς μετὰ δραστηριότητος
καὶ τάξεως. Διὸ συνεδρᾷ τῷ προγράμματι αὐ-
τῆς ἠσχολήθη περὶ τὴν θεωρίαν τῆς ἡμετέρας
μουσικῆς ἐξετάζουσα αὐτὴν ὑπὸ φιλολογικῆν
καὶ ἐπιστημονικὴν ἑποψίαν· πρὸς τοῦτοις ἐ-
γνωμοδότησε περὶ τῆς παραδοχῆς τῆς εὐρω-
παϊκῆς σηματογραφίας ἐν αὐτῇ α') ὅπως δι'
αὐτῆς λάθουν γνώσιν τῆς ἡμετέρας μουσικῆς
οἱ Εὐρωπαῖοι, ὅστινες παρ' ἡμῶν ἀναμένουσι
τὴν ἐρμηνείαν τῶν χαρακτῶν αὐτῆς· β') ὅ-
πως γέννηται ἡ μουσικὴ ἡμῶν προσιτὴ καὶ
κοινὴ παρὰ ταῖς ὁμογενεῖς οἰκογενεαῖς,
ὅσαι ἐμάχον ἢ μὴνθάνουσι τὴν εὐρωπαϊκὴν
καὶ γ') ὅπως ὡς μάλλον ἐνέμεθος τῆς ἡμε-
τέρας γραφῆς εἰσαχθῇ εἰς τὰ σχολεῖα διὰ τὸ
ζητούμενον παιδαγωγικὸν σύστημα μουσικῆς
πρὸς ἐκμάθησιν καὶ διδασκίαν παρὰ τῇ λαφύ

τῆς τε ἡμετέρας καὶ τῆς εὐρωπαϊκῆς μουσι-
κῆς. Προσέτι ἡ Ἐπιτροπὴ, ὡς οὐ σχηματίζη
τὸν δεύτερον ὅρον τοῦ προγράμματος αὐτῆς,
ἴδιον παιδαγωγικὸν σύστημα μουσικῆς ἐκ
τῶν ἡμετέρων ἀρχαίων καὶ νεωτέρων ἐκκλη-
σιαστικῶν καὶ δημοτικῶν ᾠμάτων ἐνέκρινε
μετὰ τῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς τὰ διὰ
τὰ δημοτικὰ σχολεῖα πεποιημένα ᾠματα
τοῦ μακαρίτου Ἡλ. Τανταλίδου, ἅτινα καὶ
διδάσκονται ἤδη ἐν τῷ Κυριακῷ σχολείῳ.

Τὴν ἐργασίαν τῆς Συντακτικῆς Ἐπιτρο-
πῆς θέλει δείξει τὸ προσεχῶς ἐκδοθησομένον
τεύχος τοῦ Περιόδικου, ὅπουτος ἡ ἐκτύπωσις,
παρασκευασθέντων ἤδη τῶν πρὸς τοῦτο ἀναγκ-
αίων, ἀρχεταὶ εὐθὺς ἀμέσως.

Ταῦτά εἰσιν ἐν συνόψει τὰ πρακτικὰ τῶν
κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο τακτικῶς συνελευσῶν
Ἐπιτροπῶν.

Ὁ δὲ Σύλλογος συνῆλθεν εἰς τακτικὰς μὲν
συνεδριάσεις 24, ἐκτάκτους δὲ 9. Ἐν μιᾷ δὲ
τῶν ἐκτάκτων συνεδριάσεων ὁ Σύλλογος ἔσχε
τὴν ὑψηλὴν τιμὴν ἵνα ὑποδεχθῇ ἐν τῶν ἐπι-
τημιῶν αὐτοῦ μελῶν, τὴν Α. Μ. τὸν αὐτοκρά-
τορα τῆς Βραβιλίας Λὸν Πέτρον τὸν Β'. Καὶ
μέλη μὲν τακτικὰ κατὰ τὰς συνεδριάσεις
ταύτας ἐξελέγησαν 19, ἀντεπιστέλλοντα 7
καὶ ἐπίτιμα 5.

Πραγματεῖαι δὲ ἀνεγνωσθησαν ἐν αὐταῖς
αἱ ἐπόμεναι, 14 τὸν ἀριθμὸν.

1) «Περὶ ἀνατροπῆς» ἐν δυσὶν ἀναγνώσμα-
σιν ὑπὸ τοῦ κ. Ἐμμ. Ἰωαννίδου.

2) «Περὶ Μιχαὴλ Ἐραδοδωροῦ τοῦ Χίου»
ὑπὸ τοῦ κ. Μ. Παρνίκα.

3) «Περὶ τοῦ ἀγῶνος τῆς Ἐπιστήμης» ἐν
δυσὶν ἀναγνώσμασιν ὑπὸ τοῦ κ. Δ. Σταμα-
τιάδου.

4) «Περὶ τῆς θρησκείας τῶν ἀρχαίων Ἑλ-
λῆνων» ὑπὸ τοῦ κ. Μ. Παρνίκα (ἀνάγ. 1).

5) «Περὶ τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως τῆς
ἐπαρχίας Καλλιπολίσεως μετὰ τῶν δῆμων
αὐτῆς κατὰ διαφόρους φυλάς ὑπὸ θρησκευτι-
κῆν ἑποψίαν» ὑπὸ τοῦ κ. Χρ. Παπαδοπούλου
(ἀνάγν. 1).

6) «Περὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς μελοποιίας
τῶν ἀρχαίων βυζαντινῶν Ἑλλήνων» ὑπὸ τοῦ
κ. Ἰωάσαφ (ἀνάγν. 1).

7) «Παρατηρήσεις τινεῖς εἰς τὴν ἱστορίαν
τῶν πατριαρχῶν Κωνσταντινῶς κατὰ τὸ 1676
— 1689» (ἀνάγν. 1) καὶ «Νεοελληνικὰ» ὑ-
πὸ τοῦ κ. Μ. Παρνίκα (ἀνάγ. 2).

8) «Περὶ γενέσεως ἰδωμάτων ἢ διαλέ-
κτων» ὑπὸ τοῦ κ. Ι. Κερολίδου (ἀνάγ. 2).

9) «Περὶ τῆς οἰκογενείας τῶν ἐκ Γενούσης Ζαχαριῶν τῶν ἐν τισὶ κατὰ τὴν ἐλάσσονα Ἀσίαν πόλιν καὶ νήσους κυριαρχησάντων» ὑπὸ τοῦ κ. Π. Παπαρρῶση (ἀνέχ. 1).

10) «Περὶ τοῦ Βενουζῶντος καὶ τῶν συγγεγραμμένων αὐτοῦ» ἐν 5 ἀναγνώσμασι ὑπὸ τοῦ κ. Βασιλάδου.

11) «Περὶ τῆς θρησκείας τῶν Φωκαίων» ὑπὸ τοῦ κ. Π. Παπαρρῶση (ἀνέχ. 1).

12) «Περὶ τοῦ Πέρα τῶν Γενουσησίων (νῦν Γαλιτάς) μέρος Α', περὶ τῶν τειχῶν» ὑπὸ Marie de Launay (ἀνέχ. 1).

13) «Περὶ τῆς κατὰ τοὺς ἱεροικούς χρόνους τῆς Ἑλλάδος ποινικῆς νομοθεσίας» ὑπὸ τοῦ κ. Γ. Σέρρου (ἀνέχ. 1).

14) «Περὶ τινῶν ἀποικίων τῆς νέας Ἑλλάδος» ὑπὸ τοῦ κ. Ξ. Ξωαννίδου ἐν δυσὶν ἀναγνώσμασιν.

Ἡ ἀπόφασις διελέξετο κατὰ τὴν χειμερινὴν τῶν ἐξαμηνίαν ἐντὸς τοῦ περιόδου τούτου, ἰσχυρόντα ἀκούσθαι.

Ὁ κ. Ὁδ. Ἰαλμὸς ἐποίησατο τίσσερας διαλέξεις περὶ ἱστορικῶν ἀντικειμένων.

Ὁ κ. Ξωαννίδης ἐποίησατο διελξάτο δις περὶ τῆς ἱστορίας τῆς Μουσικῆς.

Ὁ κ. Καραβιτσίδης ἔπαξ περὶ Πολιτικῆς οἰκονομίας.

Ὁ κ. Ι. Καραλίδης περὶ ἑκτικῆς Γεωγραφίας δις.

Ὁ κ. Α. Σπαθάρης περὶ Φυσικῆς τετράκις.

Ὁ κ. Α. Σταματινίδης «Περὶ τῆς οἰκονομίας τῶν ἐμφύγων ὄντων» δις.

Ὁ κ. Α. Τάτσης περὶ Πέρας ἔπαξ.

Ὁ κ. Ν. Φρωδᾶς περὶ Ἀνθρωπολογίας δις ἔπαξ δις περὶ Παιδαγωγίας.

Ὁ κ. Ι. Δ. Ἀριστοκλῆς ἐν δέκα διαλέξεσιν ἐποίησατο φιλοσοφικὴν ἀνάληψιν τοῦ Συνταγματικοῦ δικαιώματος.

Ὁ δὲ κ. Φρωδᾶς μίαν διέλεξεν περὶ τῆς κατὰ Πλάτωνα ψυχολογίας καὶ θεολογίας καὶ.

Ὁ κ. Ι. Ἀλμπερτὸς ἐποίησατο ἐν μὲν διαλέξει ἐμνήσθην ἐπὶ τῆς νέας ἑλληνικῆς ποίησις, οὐ Ἀπασα αὐτὴ ἀι διαλέξεις ἐγένοντο ἐν τακτικαῖς ἱστέριαις ἀριθμοῦνται δις τρεῖς κόντα καὶ δύο.

Καθ' ἕνα δὲ τὸ δέκατον τοῦ συλλογικοῦ ἔτους ἐξήλθον τοῦ γραφεῖου τοῦ Συλλόγου 390 ἔγγραφα, καὶ εἰσῆλθον 255. Ἐκ τῆς ἀκριβοῦς μελέτης πάντων τούτων τῶν ἔγγράφων ἐξάγεται ὅτι ὁ Συλλογὸς εἰς στενὴν διατελεῖ σφίσει μετὰ τῶν διαφόρων ἐνταῦθα καὶ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις Συλλόγων, Ἀ-

δελφοτήτων καὶ λοιπῶν ἐκπαιδευτικῶν Σωματείων, ἀπολαύων τῆς ἀγάπης καὶ τῆς συμπαιδείας τοῦ ἑλληνισμοῦ, συγκοινωνεῖ δι' καὶ μετὰ τῶν σοφωτέρων ἀνδρῶν καὶ τῶν σπουδαιοτέρων καθιδρυμάτων τοῦ πατριωτικῆς κόσμου, ἀρχαίου τε καὶ νέου. Αὐτὸς ἐστὶν ὁ δὲ τὸ πρῶτον σύνθημα τῆς ἀπὸ τινῶν ἐτῶν ἀρχαίνουσας μεγάλης πνευματικῆς κινήσεως ἐν τῇ Ἀνατολῇ. Τοὺς μὲν προτρέπει δι' ὑποθηκῶν, τοὺς δὲ ὑποστηρίζει οὐκίως. Ἐδῶ ἰδρὲν νέα σχολεῖα, ἐκεῖ διοργανοῖ ἐπὶ τὰ βέλτερον τὰ μὴ καλῶς ὑπάρχοντα. Παρακινεῖται, ὑπὸσπινεῖται, ἐκτελεῖ ἐν γένει δρᾶς, τι νομίζει συντελεστικὸν εἰς τὴν ἑθνικὴν πρόδον. Τὸ γραφεῖον αὐτοῦ ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν εὐρύτερας λαμβάνει διαστάσεις καὶ μερίζονα κατὰ τὴν σπουδαιότητα, τὴν δὲ ἐν αὐτῷ ὑπηρεσίαν διεξάγει λίαν καλῶς καὶ τακτικῶς ὁ κ. Ἀλ. Μαυράκης συνεὼν μετὰ τῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ τὸν ἕλκον καὶ τὴν ἀκονον προθυμίας πρὸς ἀκριβὴ τοῦ αὐτοῦ καθήκοντος ἐκπληρώσειν.

Βιβλία δὲ κατὰ τὸ παρὸν ἔτος δωρηθέντα εἰς τὸν Συλλογὸν ἀνέρονται εἰς μίαν περίπτωσιν ἑκατοντάδα τὴν συμπεριλαμβανόμενα τοῦ ἀριθμοῦ τῶν δωρημάτων καλύπτει ἡ μεγάλη ἀξία τινῶν ἐξ αὐτῶν. Τούτων δὲ πλείστον λόγου ἔχει εἰς 1) ἡ ὑπὸ τῆς ἐν Οὐσανγκῶν Σιμωσωνίου Ἀκαδημίας γενομένη προσφορά δύο δεκά τῶμων τοῦ αὐτοῦ Περιοδικοῦ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1863 μέχρι τοῦ 1874 καὶ 2) ἡ ὑπὸ τοῦ Βρετανικοῦ Μουσείου σπουδαίωτάτη καὶ τοῖς περὶ τὰ ἀρχαιολογικὰ διατρίβουσι πολυτιμωτάτη δωρεὰ ἑνδεκά τῶμων περιεχόντων συλλογὰς καὶ καταλόγους τῶν ἐν τῷ Μουσείῳ τούτῳ εὐρισκομένων χειρογράφων, ἐπιγραφῶν καὶ ἀγγείων Ἑλληνικῶν, Ἑβραϊστικῶν, Φοινικικῶν, Αἰγυπτιακῶν, Ἀραβικῶν καὶ λοιπῶν. Πλὴν τῶν ἀνωτέρω δωρημάτων ἡ Α. Ἐξοχ. ὁ κ. Ἀλέξανδρος Στ. Καραθεοδωρὸς προσέειπε τῷ Συλλόγῳ καλλιτεχνικὰς εἰκαστοφῶνας εἰκόνας τῶν περιδύοντων ἀνδρῶν Θεόδωρου Π. Ἐλ. Δημητ. Χαλκοκονδύλου, Βησσαρίωνος τοῦ Γραβιουρῆ, καὶ Ἰωάννου τοῦ Λαπακέρως. Ἰσὺς δὲ καὶ τὴν τοῦ Ζιζιμο ἀδελφοῦ Βασιλίου τοῦ Β', Ἰουλιανοῦ Καπαρῶν τοῦ Βαρθολομαίου, Μουζέου τοῦ Β', Βαγιαζῆτ τοῦ Β' καὶ Ἰωάννου Καστρώτου Σκινδέρβη. Ἐκτός τῶν ἀνωτέρω δωρημάτων εἰκόνας ἐδωρήσατο ἡ Α. Ἐξοχ. ὁ κ. τρία φωτογραφήματα διὰ τὴν τὴν ἐκ τῆς ἱστορικῆς αὐτῶν ἀξίας σπουδαιότητα.

τὸ μὲν τοῦ περὶ ἐνώσεως τῶν ἐκκλησιῶν ὅρου τῆς ἐν Φλωρεντίας Συνόδου, τὸ δὲ τοῦ τάρου τοῦ ἐν Ἱταλίᾳ θανάτου καὶ ταφέντος Πατριάρχου Ἰωσήφ. Ἐπὶ τοῖς σπανίοις καὶ ἀλυτίμοις τοῖς διαρρήμασι καθέκον νομί-
ζουσιν ἂν ἀπονεύμεται σήμερον δημοσίᾳ τὸν δῶκεν ἑπαινοὺς τοῖς γενναίοις τοῖς δω-
ρηταῖς ἐξέμενοι ἵνα καὶ ἄλλοι πολλοὶ μι-
μηθῶσιν αὐτοῖς. Ἡ περὶ τῆς βιβλιοθήκης ἐκθεσις τοῦ κυρ. Βιβλιοφύλακος περιεῖχε ἱ-
κανὰς ὁδηγίας καὶ σκέψεις περὶ τοῦ τρόπου
τῆς βελτιώσεως τῆς καταστάσεως αὐτῆς.
Ὁ Σύλλογος θαρρῶν τῇ οὐλομουσίᾳ τῶν ὁ-
μογενῶν ἐλπίζει ἵνα λαλῶν ταύτας ὑπ' ὅψιν
καταστῇ ταύτην βαθύτην χρησιμωτάτην
εἰς τὰς ἀνάγκας τῶν τε μελῶν αὐτοῦ καὶ
τοῦ κοινῶς ἐν γένει. Ἐὰν αἱ ἐπὶ ἀληθεῖ πολι-
τισμῷ σεμνυνόμεναι πόλεις κοσμοῦνται ὑπὸ
διαφάνων βιβλιοθηκῶν, ἐν αἷς εὐρίσκουσιν τρο-
φὴν ὁ λαὸς, οἱ σπουδασταί, οἱ ἐπιστήμη-
νες καὶ οἱ σοφοί, ἀρχὴ ἡ πνευματικὴ ζωὴν
κατάστασις δὲν καταδεικνύει ἀπόλυτον τὴν
ἀνάγκην ἵνα καὶ περ' ἡμῶν ἐν ταῖς κεντρι-
κωτέραις τῶν πόλεων σχηματισθῶσι βιβλιο-
θῆκον τοιαύται ὅπως ὁ λαὸς καταστῇ φιλενα-
γνώστης καὶ φιλομαθής.

Πλὴν τῶν ἀνωτέρω προσφορῶν ὁ Σύλλογος
ἔσχε καὶ χρηματικὰς. 1) Τοῦ Σ. ἐπὶ τῶν
ἑξωτερικῶν ὑπουργείων τῆς Ἑλλάδος προσε-
νεγκνόντος ἐξάπαξ 500 δραχμῆς. 2) Τοῦ
φιλογενεσθέντος κ. Κ. Ζάππα προσενεγκνόντος
ἐκαστὸν λίρας τουρκικῆς ἐξάπαξ. Ἐκάτεροι
αὗται αἱ προσφοραὶ ἐγένοντο πρὸς μικρὰν
ἀνακούρυσιν ἀπὸ τῶν πολλῶν αὐτοῦ ἀ-
νγκῶν. 3) Τοῦ ἀποβιάσαντος Πέτρου Δ.
Σκυλίτση ἐκ 30 λιρῶν καὶ 4) Τοῦ ἀξιο-
τίμου ὁμογενοῦς κυρίου Δ. Ταμβάκου προσ-
ενεγκνόντος ἅπαντα τὸν ἀναγκαζοῦντα χρέ-
την διὰ τὸ προσεχῶς ἐκδοθησόμενον τεύχος
τοῦ Περιδικίου. Εἰ καὶ ὀλίγα εἰσὶν αἱ κατὰ
τὸ παρὸν ἔτος γενόμεναι προσφοραὶ οὐχ ἵπ-
ποδαικνύουσιν αὐταὶ ὅτι καὶ ἐν ταῖς δυσ-
χερεστάταις τῶν περιστάσεων ὑπάρχουσιν
ἄνδρες, οἵτινες οὐδέποτε ἐπιλανθάνονται τῆς
εὐπορίας καὶ τῶν γραμμάτων, ὑπέρτεροι δια-
τελοῦντες κατὰ τὸ φρόνημα καὶ τὴν καρδίαν
πάσης ἐξωτερικῆς περιπέτειας. Διὰ τοῦτο
καὶ ὁ Σύλλογος εὐγνωμονῶν τοῖς δικληρθεῖ-
σι ἀξιοτίμοις κυρίοις ἐπὶ ταῖς προπορευαῖς
αὐτῶν ἀνακηρύττει πᾶσι δι' ἑμοῦ τὸν μεγά-
θυμον κ. Κ. Ζάππαν δωρετὴν αὐτοῦ, συνο-
δῶ τῇ 80^ῃ ἀριθμῷ τοῦ Κανονισμοῦ.

Ἐπὶ τοῖς τοῖς ἐν μέσῳ τῆς χαρᾶς ἦν πάν-
τες αἰσθανόμεθα ἐπὶ ταῖς πρὸς τὸν Σύλλογον
συμπληθείς ὁμογενῶν καὶ ξένων ἱερῶν ἐκ-
πληρῶν καθήκον ἀναγγέλλω μετὰ βαθείας
λύπης ὅτι ὁ Σύλλογος ἡμῶν κατὰ τὸ ἐνεστὸς
ἔτος ἀπώλεσε μέλη τινὰ, ἀπὲρ ὁ θάνατος
ἐξήλειφεν ἀπὸ τοῦ μητρώου αὐτοῦ. Ἐν μέλος
αὐτοῦ ἐπίτιμον, τὸν ἐνταῦθα γενικὸν πρόξε-
νον τῆς Γαλλίας Bellin, γνωστὸν ἐπὶ ταῖς ἀ-
ξίαις λόγου συγγραφαῖς καὶ τοῖς φιλελληνι-
κοῖς αὐτοῦ αἰσθημασίν· ἕτερον ἐπίτιμον αὐ-
τοῦ μέλος, τὸν ἀξιότιμον Εὐγένιον τὸν Ξερο-
ποταμηνόν, πολλὰς εἰς ἑλθόντα εἰς ἐπικου-
ρίαν τοῦ Συλλόγου διὰ τῆς χορηγήσεως
τριῶν διαγωνισμάτων. Τὸν μακαρίτην Πι-
λίαν Τανταλίδην, οὗτινος τὴν ἀπώλειαν ἐ-
θρήνησεν ἅπας ὁ ἑλληνικὸς κόσμος.

Ἀλλ' εἰ καὶ ἀπώλεσεν, ὡς πρό μικροῦ εἰ-
λήσασθαι, μέλη αὐτοῦ ἐπὶ ταῖς καὶ προθύ-
μως ἐπικουροῦσι καὶ βοηθοῖς, προσεκτήσατο ὁ
μὲν ὁ Σύλλογος καὶ ἑτέρους νέους ὑπὲρ τοῦ κοι-
νοῦ ἐγχαθ' ἀγωνιστὰς κατὰ τὸ ἐνεστὸς ἔτος
εἰσελθόντας εἰς τὴν μεγάλην τῶν συναντι-
ληπτήρων καὶ συνεργατῶν αὐτοῦ φάλαγγα.
Τοιοῦτοι ἰδίως εἰσὶν οἱ νέα φιλεκπαιδευτι-
κὰ σωματεῖα, ἅτινα κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο συν-
ίστησιν ἐν ταῖς διαφόροις ἐπαρχίαις, ἵνα καὶ
ταῦτα τὸ ἐφ' ἑαυτοῖς καὶ κατὰ τόπους ἐργά-
σονται ὑπὲρ τῆς διανοητικῆς καὶ ἠθικῆς μορ-
φώσεως τῶν μερῶν ἐν οἷς ὑπάρχουσιν. Τοιαῦτα
σωματεῖα εἰσὶ τὸ ἐν Λεμεσῶ ἀναγνωσθῆναι ὁ
Σύλλογος Στρομνίτιδος, ὁ ἐν Ἀθῶνι Σύλλογος,
ὁ ἐν Βουρλατίᾳ Σύλλογος καὶ ἡ Ἀδελφότης αἱ
Νίσυρος. Ἄπαντα ταῦτα τὰ σωματεῖα καὶ
τοιαῦτα ἄλλα, ἅτινα ἀπὸ τῆς συστάσεως τοῦ
Συλλόγου βαρμηδὸν συνεστήθησαν, εἰσὶν οἱ τοῦ
Συλλόγου βραχίονες συναντιλαμβανόμενοι αὐ-
τοῦ εἰς τὸ μέγα τῆς ἐθνικῆς εκπαιδεύσεως λει-
τούργημα. Ἀγωνίζονται τὸν ἱερὸν τοῦτον
ἀγῶνα μεθ' ἡμῶν, ἐναμίλλωσι καὶ φιλοτινίᾳ
πρὸς ἄλληλα ἐνεργοῦντα καὶ κοπιῶντα. Μη-
δέποτε ἐκλείψαι ὁ ζῆλος οὗτος, τὸ δικαίτη-
κόν τοῦ ἡμετέρου ἔθνους γνῶρισμα. Ἔως ἡ-
μέρα ἐστὶ, πάντας ἡμᾶς δεῖ ἀνεκδύτως καὶ
καρτερικῶς ἐργάζεσθαι.

Κατόπιν τούτων, τὴν δυνάμεθα ἵνα εἴπω-
μεν καὶ περὶ τοῦ ἡμετέρου ταμείου· Κατὰ
τὸ ἔτος τοῦτο τὸ ταμεῖον τοῦ Συλλόγου ἡ-
δυνήθη ἐν ἐπαρκείᾳ εἰς τὰς ἐνισχύσεις αὐ-

ΕΛΛΗΝΙΚΟΒΑ

τοῦ ἀπολότους δαπάνας διὰ μόνων τῶν συνδρομῶν τῶν μελῶν αὐτοῦ, ὅσας κατώρυσεν, ἵνα εἰσπράξῃ, τῶν διελθόντων ὀλίγων χρηματικῶν προσφορῶν καὶ τινων ἄλλων ἐλαχίστων δικαιωμάτων. Ἐν συνῶρ εἰσπραξείας λίρας τουρκ. 425, 96, ἰδαπάνης δὲ λίρ. τουρκ. 505, 96, τὸ δὲ ἐκ τῆς διαχειρίσεως ταύτης ἔλλειμμα συνστάμενον εἰς 82 λίρας προήλθεν ἐκ τοῦ υπολοίπου τῆς ἐκπτώσεως τοῦ Θ' Τεύχους τοῦ Περιδικίου. Δὲν ἀγνοεῖτε ὅτι ἀναλόγως τῶν περιστάσεων ἡ συντήρησις τῶν διαφόρων σωματείων ἐπιτυγχάνεται ὅτι μὲν διὰ τῆς αὐξήσεως τῶν προσόδων, ὁσάκις τοῦτο δυνατόν, ὅτι δὲ διὰ τῆς δυνατῆς οικονομίας. Διὰ τοῦ τελευταίου τούτου μέσου ἠδυνήθη ὁ Σύλλογος ἵνα συνετηθῇ κατὰ τὸ παρὸν ἔτος ὑποβληθεῖς εἰς τὴν ὁματικὴν καὶ ἑλλογον εὐνομίαν. Ἀλλ' ἄραγε, ἄρα ἐπὶ ἐκὰς ἐτὴ ἀνέστους καὶ περὶ οὐκ, βίων πᾶσι, καὶ διάγῃ, ἠδυνήθη ἐπὶ τέλος ἵνα ἐκταραχθῇ μονίμως ἐν τῇ κτηρίῳ τούτῳ, δῶρον τῆς φιλανθρωπίας καὶ τῆς φιλογενείας, δὲν διακινεῖται ἵνα ὅπως ἐπὶ ἡμέραν τινὰ κτήσεται καὶ προκτάῃ ἡμετέραν καὶ ὁριζομένην, πρὸς τὴν ἐν τῇ μέλει, ἐκαστάσιν τῆς ἀναγκαίας αὐτοῦ ζωῆς, ἡμέτερον ἵν' ἡμεῖς βῶλλον περὶ τούτου. Ὡς ἐπὶ ἐπὶ μὴ μόνον οἱ τοῦ ἔθνους ἀκάματα ἐργασίαι! Ἐκπίσωμεν ἐπὶ Κύριον καὶ αὐτὸς ποιήσει.

Ἄλλ' ὁ Σύλλογος δύναται τοῦ ἡγεμονισμοῦ εἶχει καὶ ἑτέραν ὑποχρέωσιν, τὴν ἐν ἔτος χρηρηγίαν ὀλίγων βοηθημάτων τοῖς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ἀπόροις σχολαῖς. Ἡ ὑποχρέωσις αὕτη ἴσθι ἐν ἑαυτῇ, ὑποχρέωσις ἀρεκτος καὶ ἀπαράτητος· ἄλλ' ὁ Σύλλογος τί ἠδύνατο ἵνα ἐνέργησιν ἐν ταῖς δυσχερεῖσι περιστάσεσι, αἰτίας κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο πανταχόθεν τὴν καθ' ἡμέρας κοινωνίαν ἐκλύσκειν, χάρις ὅμως εἰς τοὺς μεγαθύμους ὡς γενεῖς, στήριζόμενος εἰς τὰ ἀκριβοῦς αἰσθητά, ἅτινα ἐξεδήλωσαν ὑπὲρ τῶν ἀπὸρων σχολείων οἱ φιλογενέστατοι κυρ. Χρηστάκης ἱερόνης Σωγράφος, δικασίας λίρας χρηρηγίαν κατ' ἔτος, ὁ κ. Γ. Χαρίρης, ὁμοίως δικασίας, καὶ ἑτέρας εἰκοσι ὡς πύτους ὑπὲρ τῶν σχολείων Νευροκόπης, ὁ κ. Μ. Νευροπόνητος ἐκαστὸν καὶ οἱ ἀδελφοὶ Ἀντωνιάδαι δίκαι, ἐπὶ ταῖς ἵνα λαβὼν κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο τὸ ἐκ τῶν χρηρηγίων τούτων προσγινόμενον ποσὸν τῶν 530 λίρῶν διανεμῇ αὐτὸ εἰς τὰ ἄπορα σχολεῖα κατὰ τὴν περὶ τούτου γνωμοδότησιν τῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς, ἥς μετ' ὀλίγων ἀκούσεσθαι.

Περαιῶν τὴν λογοδοσίαν μου ταύτην ὀρέλω ἵνα ἐκφράσω δημοσίᾳ ἐν ὁματικῇ τοῦ Συλλόγου τὴν βαθεῖαν μου εὐγνωμοσύνην πρὸς τὴν Α. Π. τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην, ὅστις πατρικῶς καὶ μετὰ πολλῆς τῆς στοργῆς ἀπεδέξατο τὰς θερμὰς παρακλήσεις καὶ συστάσεις τοῦ Συλλόγου, ἐνεργῶν πᾶν προθύμως καὶ δραστηρίως εἰς ὅτι αὐτὸς ἐξητήσατο τὴν ἡθικὴν αὐτοῦ ἀγαθὴν καὶ ἐπικουρίαν κατὰ τὸ ἥδη λήγον ἔτος. Εὐγνωμονῶ ἀπὸ ψυχῆς πρὸς πάντας τοὺς ἀγαθοὺς τοῦ Συλλόγου εὐεργέτας, οἵτινες οὐδ' ἐν αὐταῖς ταῖς κρίσεσιν ἡμέρας ἐπιβλήσαντο τοῦ Συλλόγου. Ἐκφράζω τὰς ἐγκαρδίους εὐχαριστίας μου πρὸς ἅπαντα τὰ μέλη τοῦ Συλλόγου, ἰδίᾳ δὲ πρὸς τοὺς ποισαμένους διάφορα ἀναγνώσματα, τοὺς ἄρχοντας, τὰ μέλη τῶν ἐπιτροπῶν καὶ τοῦ Προεδρείου, ἅτινα, ὡς εἶχον ἐκαστον δυνάμεις, μοι ἐβούλησαν καὶ μεῖς ὑποστηρίξαν τὸν ἐλάχιστον, ἵνα ἡμεῖς σήμερον ἐνὸς ὅσον ὅσον ὑποβάλω λογοδοσίαν περιληπτικὴν τῶν σπουδαίων τοῦ Συλλόγου ἐργασιῶν. Ἦθελον δὲ καταδειχθῇ παραβάτης ἱεροῦ καθήκοντος, εἴπερ οὐκ ἐμνημόνεον ἐν τῇ πανόληφ ταύτῃ τελειῇ μετὰ πολλῶν ἐπαίνων καὶ τῆς εὐγένειας δημοσιογραφίας, ἥτις αἰτίποτε τὰς στήλας αὐτῆς ἠνεψογμένας εἶχε πρὸς πᾶσαν δημοσίευσιν τοῦ Συλλόγου.

Τοιαῦτα ἐγὼ συνοπτικῶς, Κύριοι, ἡ τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου ἐργασία κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο. Παλαιότες κατὰ τὸν ὅλον ἐκτάκτων περιστάσεων καὶ τῶν οικονομικῶν δυσχερειῶν ἠδυνήθημεν, οὐκ ἐκαστὸν, ἵνα κατενοώθωμεν εἰς τὸ τέμα τοῦ ἔτους. Μὴ λάβετε ὑπ' ὄψιν ὅτι μικρὰ τὰ γινόμενα· ἀναλογίσθητε τὴν χαλεπότητα τῶν καιρῶν, ἀποβλήσατε εἰς τὴν διάλειψιν καὶ οὕτως ἐκτιμήσατε τὸ συλλογικὸν τοῦτο ἔτος. Οἰδῶντες ἀγνοεῖτε τὴν σηματικότητά τοῦ προσομοῦ τοῦ γενικοῦ τοῦτο φροντιστορίου τῶν γραμμάτων ἐν τῇ καθ' ἡμέρας Ἀνατολῇ. Μὴδὲποτε ἐπιβλήθητε τῶν λειτουργιῶν, ἃς ὁσὲς προσφέρει ἀπὸ τῆς συστάσεως αὐτοῦ τῷ Πνεύματι ἡμετέρῳ. Αὐτὸς ἐς τοσούτων φιλεκαπιδευτικῶν σωματείων τὴν σύστασιν ἐπέδρασε καὶ οὕτως εὐνείσας σὺμπαντα τὰ στοιχεῖα τοῦ ἑλληνισμοῦ. Δι' αὐτοῦ ὁ μὲν πλοῦσις συνεισφέρει μετὰ τῆς λογικῆς ἐξαιρεί τὰ προϊόντα τῶν πόνων αὐτοῦ ἱδρῶν νῆα σχολεῖα, ὑποστηρίζων τὰ ἄπορα, καὶ ἐν γένει συντελῶν εἰς τὴν πνευματικὴν τοῦ ἔθνους ἀναβίωσιν· ὁ δὲ λόγιος ἑλ-

πίζων τῇ γενναϊοφωρίᾳ τοῦ πλουσίου προ-
τείνει, συζητεῖ καὶ γνωμοδοτεῖ πρὸς τὴν ἐπὶ
τὰ κρείττω προαγωγὴν τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν
παιδείσεως. Πλούσιος καὶ λόγιος, δύο μεγά-
λα δύναμεις, παρ' ὧν δικαιοῦμεθα ἵνα προσ-
δοκῶμεν τὴν κατ' ἄμω ἐπιμερίαν τοῦ ἡμε-
τέρου ἔθνους. Χωρῶμεν ἀκαμάτως εἰς τὸν
ιερόν ἀγῶνα. Καὶ ἐνὸς μὲν τυγχά-
νομεν ἀγαθῶν καιρῶν πρὸς τὴν ἐπίτευξιν τοῦ
σκοποῦ, χαίροντες ἐργαζόμεθα· ἐὰν δὲ καὶ
ἀντίξοος φορὰ τοῦ χρόνου ἰσχυρὰ ἐνίστε πα-
ρεμβάλλη προσκόμματα, ἐτι μάλλον ἀνδριζώ-
μεθα ἔχοντες ὑπ' ὧν ἐτι τὸ ἀγαθὸν τιμαλ-
φέστερον λαβίσταται· ὁ δὲ καὶ ἡ κτῆσις αὐτοῦ
μεγάλως ἀπαιτεῖ θυσίας. Εὐκαταῖον ἐστὶν
ἵνα πάντοτε ἀπὸ τοῦ περισσεύματος τὰς χο-
ρηγίας ἡμῶν ποιῶμεθα· οὐχ ἥσσον τὸ γεν-
ναῖον ἐκείνα παρὰ τῶν πατέρων ἡμῶν κλη-
ροδοτηθέν φρονήμα σεβόμενοι ὀφείλομεν· καὶ
ἀπὸ τοῦ στερήματος, ὅση δύναμις, ὑπὲρ τῶν
ἐθνικῶν ἀναγκῶν συνεισφέρειν.

Ταῦτα προνοούντες καὶ κατ' αὐτὰ ἐργαζό-
μενοι ἐπιβίβωμεν πιστεύοντες ὅτι πάντα
συντελεῖ παντὶ τῷ ἐργαζομένῳ τὸ ἀγαθόν.
Ναί! Αὕτη ἐστὶν ἡ ἀκράδαντος πεποιθεσίς μου.

Ἐπὶ ταύτῃ τῇ στερεᾷ πέτρᾳ στηριζόμενος
κατατιθῆμι ἥδη ἐνώπιον ὧν ὅσα ὕπερ πέρυσιν
ἀνέλαβον προεδρικῶν λειτουργημάτων. Μετὰ
θάρρους δὲ καὶ αὐθιᾶ ἀποδύμεαι καὶ κατὰ
τὸ νέον συλλογικὸν ἔτος εἰς τὸν αὐτὸν ἀγῶ-
να, ὑπείκων τῇ σεβαστῇ ψήφῳ, δι' ἧς ὁ
Σύλλογος μὲ ἐτίμησε τὸ δεύτερον.

Μετὰ δὲ βραχεῖαν τῆς συνεδριάσεως διακο-
πὴν ὁ κ. Ὁδ. Ἰαλέμος, εισηγητὴς τῆς Ἐκ-
παιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς, ἀναγινώσκει γλα-
φυρὰν ἐκθεσιν περὶ τῆς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις τῆς
Ὁθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας καταστάσεως
τῆς παιδείας καὶ περὶ τῶν παρὰ τοῦ Συλ-
λόγου κατὰ τὸ ἥδη λήγον συλλογικὸν ἔτος
διανεμηθσομένων χρηματικῶν προσφορῶν
τοῖς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἀπόροις σχολαίς
καὶ σωματείοις.

Παραθέτομεν ἐνταῦθα ἀμοτέρως τὰς ἐκθέ-
σεις τὰς ἀναγνωσθείσας ὑπὸ τοῦ κ. Ὁδ. Ἰα-
λέμου, τὴν τε κατὰ τὴν 15 Φεβρουαρίου ἀ-
ναγνωσθεῖσαν, περὶ ἧς ἐγένετο μνεία καὶ ἐν
τοῖς πρακτικοῖς καὶ τὴν παρούσαν.

Ἡ μὲν πρώτη τούτων ἔχει ὡς ἐξῆς.

Ἡ Ἐκπαιδευτικὴ τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου
Ἐπιτροπὴ λαβοῦσα ὑπ' ὅψιν τὰς πολλὰς δυσ-

χερείας ἅς ἀπαντᾷ ἐν τῇ ἐκπληρώσει ἐνὸς
ἰδίου τῶν καθηκόντων αὐτῆς, τῆς ἀρηγή-
σεως τούτου καὶ κρίσεως τῶν ἐν τῇ ὁμο-
μανικῇ αὐτοκρατορίᾳ εκπαιδευτικῶν τοῦ ἡ-
μετέρου ἔθνους πραγμάτων, ὅταν ἅπασι τοῦ
ἔτους, καὶ τούτῳ ἐν τῇ ἐπετείῳ τοῦ Συλλό-
γου πανηγύρει, συνάσση καὶ ἀνακοινῇ τοῖς
τε μέλεσιν αὐτοῦ καὶ τῷ δημοσίῳ τὴν περὶ
αὐτῶν προσήκουσαν ἐκθεσιν, ἐψηφίσαντο ἀπὸ
τῶν πρώτων ἥδη συνεδριάσεων τῆς χειμερι-
νῆς αὐτῆς περιόδου ὅπως καὶ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ
ἔτους καταρτίξῃ ἐκθεσιν καὶ ἀναγινώσκῃ αὐ-
τὴν ἐν δημοσίᾳ συνεδριάσει, διότι οὕτως ἀρ-
γὲς μὲν ἢ κατὰ τὴν ἐπέτειον ἰοερτὴν τοῦ
Συλλόγου ἐκθεσις θὰ ἀποβαίῃ ἥσσον ὀχλη-
ρὰ καὶ μακρά, ἀρ' ἑτέρου δὲ ἢ ἐν τῷ μέσῳ
τοῦ ἔτους ἐκθεσις ὅλως περὶ ἀπορροπῆς ἀ-
μέσων σκέψεων, συζητήσεων καὶ ἐπικρίσεων
περὶ τῆς κατὰ τύπους εκπαιδευτικῆς κατα-
στάσεως, ὕπερ πρακτικωτέραν καὶ ἀποτελε-
σματικωτέραν ἤθελε καταστήσει τὴν ἐργα-
σίαν ἡμῶν. Καὶ δὴ τὸ νέον τοῦτο ἐγκαινίζου-
σα μέτρον ἡ Ἐκπαιδευτικὴ Ἐπιτροπὴ ὑπο-
βάλλει κατὰ τὴν συνεδρίαν ταύτην εἰς τὰς
μερίμνας καὶ τὰς ἐρεῖδας ὧν, κύριοι, τὴν
πρώτην τῆς ἐκτελέσεως συλλογικῆς περιόδου
αὐτῆς ἐκθεσιν, καίτοι προνοῦσα ὅτι θὰ ἦτο
καλὸν νὰ ὀρίσθῃ ὡς τακτικὴ ἐποχὴ πρὸς ἀ-
νακοινωσιν αὐτῆς ἡ τελευταία δεκαπενθη-
μερία τοῦ δεκαμερίου ἢ ἡ πρώτη τοῦ ἱκανο-
αρίου ἐκάστου ἔτους.

Ἀρξάμεθα δὲ ἀπὸ τῆς Θερμῆς καὶ μνηθη-
σόμεθα, εὐθὺς ἐν ἀρχῇ, τοῦ ἡμετέρου Συλλό-
γου, οὐχὶ ἰγνωστικοῦ τινος ἐμφοροῦμενοι
πνεύματος, ἀλλὰ ὁρνοῦντες ὅτι, ὁ ἐπὶ τὸν
ἔλεγχον καὶ τὴν ἐποπτείαν τῶν ὧν ἡμεῖς ἐξε-
ρχόμενοι ὀφείλει, πρὶν ἢ κινήσῃ τὸν ἐκπαιδευ-
τικὸν πόδα, νὰ ρίψῃ ἐν θέλημα ἐπὶ τοῦ ἰδίου σῶ-
του οἴκου καὶ μετ' εὐσυνειδήτου αὐστηρότη-
τος νὰ διερευνήσῃ ἂν πρώτος αὐτὸς τὴν πί-
στιν τετήρηκε καὶ τὸν νόμον κεκράτηκε. Καὶ
δὲν ἔχομεν μὲν νὰ καυχώμεθα ἐπὶ μεγα-
λουργοῖς κατορθώμασι, μετ' ἐγκαρδίου ὅμως
εὐχαριστήσεως προσβλέπομεν εἰς τὴν ἐπιτυ-
χῇ λειτουργίαν τοῦ Κυριακείου Σχολείου, δι-
περ τῇ πρωτοβουλίᾳ τοῦ ἀξιότιμου καὶ φι-
λομούσου προέδρου τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου
ἀπὸ δύο μηνῶν συνέστη καὶ τὸ ὅποιον σκο-
πὸν προτίθεται νὰ καταρτίξῃ τελειοτέρως
ὅσον ἐνεστὶ δημοδιδασκάλους, χρηργῶν αὐ-
τοῖς τὴν ἐιδικὴν ἐκείνων πρὸς τὸ ἔργον αὐ-
τῶν μόρφωσιν, ἧς δὲν ἠδυνήσαν ἂν ἐπολαύ-

σσει, διότι μέχρι τοῦδε ἡ παντελὴς ἔλειπον παρὰ τὰς πλείους τῆς Ἀνατολῆς χώραις τὰ κατ'ἀλλὰ πρὸς τοῦτο πρότυπα σχολεία, ἃ, ἂν ὑπάρχον, δὲν εἶχον προσχρῆσιν εἰς τὸν βαθμὸν ἑκείνου τῆς τελειότητος εἰς ἃν ἀνέψωσεν αὐτὰ ἡ διδασκαλία τῶν νῦν μεθόδων τῆς προπαιδείσεως. Ἡ πρόθεσις αὕτη τῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς καὶ τοῦ Συλλόγου ἐν γένει φάνηται ὁσημέραι κατορθομένη, διότι εἰς τὸν εὐγενῆ ζῆλον μεθ' οὗ αἱ ἀξιότιμοι καὶ φιλοπονώτατοι κύριοι Γεωργιάδης, Ψάσας, Εὐφράτιος Παπαδόπουλος, Ὁρμανουδάκης, Γρημκινάκης, καὶ Νέξερ μὲν τὸ πρῶτον, εἰτα δὲ ἀσθενήσαντος αὐτοῦ, ὁ κ. Στάγκας, ἀνέλαβον νὰ διδάξωσιν ἐν τῷ Κυριακείῳ τούτῳ Σχολείῳ τὴν ἐκκλησιαστικὴν καὶ εὐρωπαϊκὴν μουσικὴν, τὴν πραγματελογικὴν καὶ τὴν παιδαγωγικὴν, τὴν ἱστορίαν, τὴν κοσμητογραφίαν καὶ τὴν γεωγραφίαν, ἀναπαύονται μέχρι τοῦδε, πεποιθῶντες δὲ ὅτι καὶ ἐν τῷ μέλλοντι θέλει ἀναπαύσθαι ἡ ἀξίειανος προθυμία τῶν ἐν Κωνσταντίνῳ ὑπόλοιπων καὶ τοῖς προκαταλείποντων διδασκάλων, ἀνὰ πᾶσαν κυριακὴν ἐπὶ τρεῖς ὥρας μετὰ προσοχῆς καὶ καρτερικῆς ἀκροατικῆς ἐν ταῖς αἰθούσαις τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου καὶ ἀνωτέρω μνησθέντα μαθήματα.

Ἡ Ἐκπαιδευτικὴ Ἐπιτροπὴ πεποιθεῖται ὅτι ἡ ἔθικα αὕτη διευκρινιστὴ καὶ λαμβάνει πᾶσαν ἐνέργειαν δυναμένην νὰ ἐκτελέσῃ ὡς ἀποτέλεσμα τὴν τε πνευματικὴν καὶ τὴν καλλιτεχνικὴν τοῦ ἔθνους ἡμῶν μερῶσιν, προβήναι εὐδαιμονίᾳ καὶ ἑτέραν τινὰ πρόσβασιν τοῦ ἀξιότιμου προέδρου τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου κ. Ἀριστοκλέους ὅπως ὑποβληθῇ εἰς τὴν γνωμοδότησιν καὶ τὴν ἐπιφύκεισιν τοῦ Σωματείου τούτου, ἡ ἰδέα τῆς συστάσεως Μουσικῆς Ἐπιτροπῆς, ἥ ὁ σκοπὸς ἐστὶν α) ἡ φιλολογικὴ μελέτη καὶ ἱστορικὴ διευκρίνισις τῆς σχέσεως τῆς καλ' ἡμῶς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς πρὸς τὴν τῶν ἀρχαίων, β) ἡ καθύρσις τῆς σχέσεως τῆς μουσικῆς ἐν γένει πρὸς τὴν παιδαγωγικὴν καὶ ἡ ἐξεύρεσις τῶν κατακλιπῶν μέσων πρὸς τὸν σύνδεσμον τῆς καλλιτεχνικῆς ταύτης ἀναπτύξεως τῆς ψυχῆς πρὸς τὴν ἐλευθέραν τῶν παιδῶν ἀγωγήν, καὶ γ) ἡ καλλιέργεια καὶ ἡ προαγωγή τοῦ μουσικοῦ αἰσθητικῆς καὶ τῶν ἡμετέρων ἔθνους. Ὁ Συλλογὸς ἐλήφισατο τὴν συγκρότησιν τῆς ἐδικῆς ταύτης Ἐπιτροπῆς, ἥς τὸ ἔργον στενῶς συνδέεται μετὰ τοῦ ἐν τῷ κανονισμῷ

ὑφιστάμενου σκοποῦ τῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς, ἀναλογισάμενος ὅτι ἐν ἐν τῷ κανονισμῷ δὲν ἀπαγορεύεται ἡ τῆς ἐν συγκρότησιν Μουσικῆς Ἐπιτροπῆς, οὐδ' αὖτις ἀπομακρύνεται τοῦ πνεύματος τοῦ θεμιτικῶς νόμου ὅστις διέπει τὴν ἐνέργειαν καὶ τὴν πρόθεσιν τοῦ Συλλόγου. Ἀναντίρρητον δὲ ὅτι, ὅπως διετάχθησαν καὶ ἐληφίσθησαν τὰ τῆς συστάσεως τῆς Μουσικῆς Ἐπιτροπῆς, τὰ πάντα κανονικῶς ἐγένοντο καὶ μετὰ τῆς προσήκουσας πρὸς τε τὸ καθεστὼς καὶ τὸ εὐρὸ ἡθικὸν πρόγραμμα τοῦ Συλλόγου εὐλαβείας. Τὸ ἡμέτερον Σωματεῖον ἤθειεν ἴσως ἀπόσγει τῶν περὶ τοῦ σπουδαιότητος τούτου κλάδου τῆς ψυχολογικῆς ἀναπτύξεως μερμυῶν, ἂν δὲν ἔβλεπε μετὰ λύπης ὅτι σιωπηλῶς καὶ ἔργῳ εἶχε διαλυθῇ ὁ ἐπὶ τούτῳ ἀνεξαρτήτως τοῦ Συλλόγου συσταθείς ἄλλοτε Μουσικὸς Συλλογός. Ἀλλὰ, ἀναλαβὼν τὴν διεύθυνσιν τῆς μελέτης καὶ τῆς καλλιέργειας τοῦ καλλιτεχνικοῦ ἐκείνου αἰσθητικῆς, ὅπερ παρὰ τοῖς ἡμετέροις προγόνους καὶ παρὰ τοῖς νῦν προσευμένους ἔθνει νομίζεται, καὶ δικαίως, ὡς μία τῶν ἐμπροσθέντων βάσεων τῆς ἐλευθερίας ἀγωγῆς, ἐλπίζει ὅτι ἀγαθὰ καὶ εὐχάριστα θέλει παράσχει εἰς τὴν κοινωνίαν ἡμῶν προϊόντα τῆς νέας αὐτοῦ προνοήσεως τοσούτω δὲ μάλλον πέποιθεν ἐπὶ τούτῳ, ὅσην τὰ τὴν Μουσικὴν Ἐπιτροπὴν συγκροτήσαντα πρόσωπα καὶ ἐκ τῶν προηγουμένων παρεῖχον πᾶσας τὰς ποθητὰς ἐγγυήσεις, καὶ ἅμα τοῦ ἔργου αὐτῶν ἀντιλαβόμενα ἐπεδείξαντο ζῆλον, ὅστις, πιστεύομεν, ὁσημέραι θέλει προβαίνει αὐξάνων.

Περὶ τὰ τέλη τοῦ 1875 ἡ μάλλον τὰς ἐσχάτας τοῦ 1876 τὸ σεμνὸν τῶν Θεραπευτικῶν προσέτιον ἀποραρίσαν νὰ ἀνακινήσῃ καὶ νὰ βελτιώσῃ τὰ ἐκπαιδευτικὰ αὐτοῦ προσεκάλεσεν ἐκ τούτου τὸν διακεκριμένον καὶ γνωστὸν ἐκ τῆς ἐθνικῆς νεολαίας ἀκαμάτω αὐτοῦ ἄλλο κ. Χριστόφορον Σαμαρταῖδην, ὅστις ἀνελθὼν τὴν διεύθυνσιν τῆς σχολῆς Θεραπευτικῆς καθήγαγεν ἐν βραχείᾳ διαστήματι λαμπρὰς τῆς μεθόδου αὐτοῦ καρπὸς ἐν δέοντι ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου δημοσίου ἐκτιμηθῆντας. Ἡ κατὰ τὸν παλαιὸν καὶ τοῖον περὶ τῆς ἡμετέρου Συλλόγου ἐπιστολὴ παρέχει νῦν δείγμα τῶν διαπερὶ αὐτοῦ μερμυῶν ὑπὲρ τῆς προαγωγῆς τῆς ἐθνικῆς ἐκπαιδεύσεως, διότι ἐκτραγῶδες τὴν σκεπτικὰ κατὰ τῆς εἰς ἡμῶν, ὅτε παρέλασεν τὴν σχολὴν ἐκτιθεῖσι συνέκμα τὴν ἀνάγκην

βαθμιαίας συστάσεως πλήρους κεντρικού γυμνασίου και υποβάλλει τὰ κατ' αὐτὸν χρήσιμα πρὸς ἐπίτευξιν τούτου μέσα. Ὁ κ. Σαμαρτσίδης διὰ τῆς ἐπιστολῆς του αὐτῆς ἐπιθυμῶν νὰ ἴδῃ τὴν σύστασιν τοῦ ἐν Θεραπειῶν γυμνασίου ἐρεϊδομένην ἐπὶ τῆς ἐγκρίσεως μετὰ τοῦ τε ἡμετέρου Συλλόγου καὶ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἐπὶ τῆς συνεννοήσεως δὲ μετὰ τῆς Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς, ἥς καὶ τὸ πρόγραμμα ἀνακηρύττει ὡς βάσιν τῆς τοῦ μέλλοντος ὀφείου διδασκαλίας, συμμορφωμένης ἐν πᾶσι πρὸς τὰς νέας μεθόδους, φρονεῖ ὅτι πλὴν τῶν εἰρηκένων ἠθικῶν μέσων ἀπαιτοῦνται καὶ 300 ὁθονακτικαὶ λίραι διὰ τὸ πρῶτον ἔτος παρὰ τὰς ἐν δαπανώμενας. Πέποιθε δὲ ὅτι προπρεπτικῶς ἐπαιτοῦται τοῦ τε Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου πρὸς τοὺς ἐν τῷ ἔν. Β. σπόρῳ οἰκονοτὰς ὁμοεθνεῖς θέλουσιν ἐκφέρει τὸ προσδοκώμενον ἀποτέλεσμα.

Δὲν δυνάμεθα ν' ἀπομακρυνθῶμεν τῆς Κωνσταντινουπόλεως πρὶν ἢ ἐκφράσωμεν τὴν εὐχὴν ὅπως ἐν τῇ προσεχίᾳ γενικωτέᾳ τῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς ἐκθέσει χορηγηθῶσιν ἡμῖν ἀκριβεῖς πληροφορίαι περὶ τῆς ἐν τῇ πρωτεύουσῃ καταστάσεως τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν ἐκπαιδεύσεως. Ἐπὶ τοῦ παρόντος δὲν ἔχομεν ἄλλο τι νὰ προσθέσωμεν ἐνταῦθα ἢ ὅτι ἡ Ἐκπαιδευτικὴ Ἐπιτροπὴ διεδίδασκε διὰ τοῦ προεδρείου τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου καὶ ὑπέβαλε τῇ Α.Θ.Π. τῶν οἰκουμενικῶν πατριάρχων σκέψεις τινὰς περὶ τῆς βελτιώσεως καὶ ἐν πολλαῖς συνουκίαις κάκιστα ἐχούσης ἐκπαιδευτικῆς τε καὶ ἠθικῆς καταστάσεως τῆς ὁμοεθνούς νεολαίας, πεπειθὴτα ὅτι ἐνδελεγεστερά τις μέριμνα καὶ ἐποπτεία τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριαρχίου, κεκτημένου πολλὰ μέσα ἐπιρροῆς καὶ ἐξουσιῶν τὴν ἐπὶ τῇ τῆς ἐθνικῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ ἄλλων ἐθνικῶν πραγμάτων ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν, θέλει, ἂν οὐχὶ ἐντελῶς ἐκφύσῃ, τοῦλάχιστον θεωραπέσει μέχρι τινὸς τὸ κακὸν τοῦτο, ὅπερ τῇ ἀληθείᾳ καθίσταται τοσοῦτον μᾶλλον ἐπιδύον, ὅσῳ ἀπαντᾷται ἐν τῷ κέντρῳ αὐτῷ τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν δυνάμεως καὶ ἐκπαιδευτικῆς ἐνεργείας.

Ἄμα δ' ἐξερχόμενοι τῆς Κων/πόλεως χαιρετίζομεν δι' ἀδελφικοῦ ἀσπασμοῦ τὸν ἐν Ραιδεσῷ Θεακτικὸν Φιλεκπαιδευτικὸν Σύλλογον, ὅστις ἀπ' ἀρχῆς μὲν τῆς συστάσεώς του μετὰ διαπόρου τοῦ ζήλου εἰργάσθη, κατὰ δὲ τὸν παρελθόντα Μάϊον ἐπίσταται ἐν ἡμῖν πλείστον

λόγου ἀξίαν ἐκθεσιν, ἣν μῶλις σήμερον ἀναλύομεν καὶ σχολιάζομεν ὡς μὴ περιελθούσαν εἰς τὰ τῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς ἀρχαία οὕτως ἐγκαίρως ὥστε νὰ γίνηται μνεία αὐτῆς κατὰ τὴν ἐπέτειον τελετὴν τῆς παρελθούσης περιόδου. Ἐν τῇ τοῦ Ραιδεστείου Συλλόγου ἐκθέσει, ἥ περ ἐπισυνάπτονται καὶ ἐκθέσεις τῶν διαφόρων ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν αὐτοῦ διατελούντων σωματοίων, ἀπαντῶμεν Α') τὰ τοῦ τμήματος τῆς Μακρᾶς Γεφύρας, ἐνθα παρίσταται ἡ ἀνάγκη συντονωτέρας ἐνεργείας πρὸς εὐδόωσιν καὶ σερέωσιν τοῦ πολλῆς ἐπηρεας ὀρισταμένου ἔργου τῆς ἐθνικῆς ἐκπαιδεύσεως, Β') τὰ τοῦ τμήματος Μαλγάρων, ἐνθα, ἂν ἐπὶ ἐλθῇ μικρά τις βοήθεια, βεβαίως σχεδὸν ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν θὰ ἐξελληνισθῶσι τὰ ἐκεῖ βουλγαροφώνα χωρία, καθόσον τὸ τε ὁμογενεῖς στοιχεῖον εἶναι ἐπικρατέστερον καὶ οἱ βούλγαροι δεικνύουσι τάσιν πρὸς ἐξελληνίσιν, Γ') τὰ τοῦ τμήματος Χαμουπόλεως, περὶ οὗ λέγονται τὰ αὐτὰ, ἐν ᾧ δὲν εἶχε κατορθωθῇ μέχρι τοῦ Μαιου (1875) ἡ ἀνέγερσις ἑλληνικῆς σχολῆς, ἐνεκεν ἑλλεσέως κυβερνητικῆς ἀδείας, Δ') τὰ τοῦ τμήματος Λουλι Βουργαζίου, ἐνθα οὐδεὶς ὑπάρχει ὥστε εἰς ἀλλοφύλων, καθόσον πάντα τὰ χωρία, πλὴν ἑνός, εἰσὶν ὁμογενῆ, Ε') τὰ τοῦ τμήματος Τσοῦλου, περὶ οὗ λέγονται σχεδὸν τὰ αὐτὰ, καὶ εἰς ἀναγκαῖα θεωρεῖται ἡ ἀποστολὴ βιβλίων καὶ γραφικῶν βοηθημάτων διὰ τοὺς ἀπύρους μαθητάς, Σ') τὰ τοῦ τμήματος Ἡρακλείας, ἐνθα ὡς ἐκ τῶν διαρκῶν διχοστασιῶν, εἰς αὐτὴν εἰσρέκεται ἡ ἐκεῖ Φιλεκπαιδευτικὴ Ἀδελφότης μετὰ τοῦ γεροντισμοῦ, τὰ σχολειακὰ δὲν βαίνουν ἐξ ὅσον εἰς αἰσίως. Ὁ ἐν Ραιδεσῷ Θεακτικὸς Σύλλογος ἀλγὼν ἐπὶ τῷ φαινομένῳ τούτῳ, —ὡς καὶ πᾶς ὁμογενὴς, ἀναλογιζόμενος ὅτι ἡ Ἡρακλεία ἡδύνατο ἐκ τῶν μέσων αὐτῆς καὶ τῆς γειτνιασείας τῆς μετὰ τῆς πρωτεύουσας νὰ χρησιμεύσῃ ὡς πρότυπον ἐθνικῆς κοινότητος — ὃ ἐν Ραιδεσῷ λοιπὸν Σύλλογος προτείνει τῷ ἡμετέρῳ ὅπως δεόντως ἐνεργήσῃ παρὰ τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριαρχείῳ, ἵνα προσκληθῇ ἡ κοινότης νὰ παραδῶσιν εἰς τὴν Ἀδελφότητα τὴν διαχείρισιν τῶν τε ἐκπαιδευτικῶν καὶ τῆς ἐκκλησίας, ἐκλείουσα καὶ αὐτὴ ἐκ μέρους τῆς ἐπιτροπῆς συνεργαζομένη μετὰ τῶν μελῶν τῆς Ἀδελφότητος. Ἐκκαστος ὁμοεθνὴς ἠθέλη φυσικῶς τῷ λόγῳ εἰκάσει ὅτι αἱ ἐν τοῖς ἐκπαιδευτικοῖς πράγμασι τῶν διαφόρων ἐπαρχιῶν ἔριδες ἤθελον

ἐκλείπει πλέον ἀπέναντι τοῦ σοβαροῦ ἐκ τῶν ἀλλοθρίων κινδύνου· δυστυχῶς ἡμῶς τὰ τοπικά καὶ μεθαρμὴν πλὴν χωρῶν τινων ἐξακολουθοῦντα εἰσὶν καταφαίνουσιν ἀσφύγματος τοῦ καθήκοντος παραμύθισιν, εἰς ἣν καὶ κοινωνικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς ἀρχαί καὶ ἄτομα ὀφείλουσιν ἔσον ἐνεστὶ συντόμως καὶ δραστηρίως νὰ θέσωσι τέμνα διὰ παντός, ἀνδρὶν ἐπιθυμῶσι νὰ ἴδωσιν εἰς τὸ πλεῖρον αὐτῶν ὁριζυμεινόντας τοὺς ἀπαικιστοτέρους κατὰ τοῦ ἡμετέρου ἔθνους σκοπούς, Ζ') τὰ τοῦ τμήματος Βιζύης καὶ Μηδείας, ἐνθα πολλὰ κατωρῶσεν ὁ ἐν Ραιδεστῇ Σύλλογος καὶ ὁ περ ἐνεκα τούτου φαίνεται δικτελοῦν ἐν οὐ κακῇ καταστάσει. Τὸ ἐν αὐτῇ ὅμως κείμενον βουλευτικὸν χωρίον Τύρνονδον κατ'ἐστὶν σήμερον κέντρον πανκλιμακιστικῶν ἐνεργειῶν. Ὁ ἐν Ραιδεστῇ Σύλλογος οὐδαμῶς ἀγνοῶν τι ἐκεῖ συμβαίνειν ἀνήγειρεν ᾗδ' ἡμῖν μετ' ἀρχαλιχέως ὅτι οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου τούτου, δι' ἀναφοράς των πρὸς τὸν μητροπολίτην Ἀδριανουπόλεως ἐξητήσαντο τὴν συγχώρησιν τῆς Μεγάλῃς Ἐκκλησίας. Δύο δ' ἑτέρα χωρία Τσακνοχωρίου καὶ Καμύλα ἐξήτησαν τὴν ἀποστολὴν Ἑλλήνων διδασκάλων παρὰ τοῦ Συλλόγου, ὅστις λυπεῖται μὴ δυναθεῖς νὰ βρεθῇσι αὐτῶν. Ἐν ταῖς περὶ τοῦ τμήματος τούτου πληροφορίες αὐτοῦ ὁ ἐν Ραιδεστῇ Σύλλογος, ὁρῶν ἐν μετὰ λύπῃς νὰ προσθέσωμεν τούτο, πολλὰ φαίνεται ἀφορμὰς ἔχων ὅπως μὴ συνοδεύῃ μετ' ἐγκωμίων τὰ ὄνματα μητροπολιτικῶν τῶν πλησιοχώρων ἐπαρχιῶν Η') τὰ πρὸς τὸν ἑκατομῶνα Βουνάρ Ισπάρ, ἐν ᾧ καταβάλλει ἐκείνης ὁ Σύλλογος ἐνεργείας οὐκ εὐκαταρρονητάς. Ἐν τέλει δὲ τῆς ἐκθέσεως καθυποβάλλονται ἡμῖν αἱ ἀκόλουθοι πέντε προτάσεις· α') νὰ ἐπιβῇ κοινὴ συνεννόησις τῶν κεντρικωτέρων Συλλόγων τῆς Θράκης, τοιούτοις Φιλιππουπόλεως, Ἀδριανουπόλεως, Σαράντα Ἐκκλησιῶν, Βάρνης, Αἰνου, Ραιδεστοῦ, οἵτινες ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Θρακικοῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῆς ἁμέσης προστασίας τοῦ ἡμετέρου, ἀπὸ κοινῆς συσκεπτόμενοι νὰ συνεργάζωνται, ἐφορῶντος ἐκαστοῦ καὶ ἰδίᾳ τὰ ἐν τῇ περιερίᾳ αὐτοῦ κείμενα μικρότερα χωματεία· β') νὰ συστηθῶσιν ἁμέσως παρὲς νῆαυγεια ἐν Βιζύῃ, Μακρῇ Γεφύρᾳ καὶ Μαλγάρις· γ') νὰ συστηθῶσι σχολεῖα ἐν Τύρνονδον καὶ εἰς τινα κεντρικὰ βουλευτικὰ χωρία τῶν τμημάτων Μαλγάρων καὶ Μακρῆς Γεφύρας καὶ νὰ ἀποκατασταθῇ διδασκαλός

ἐκὼν ἐν τῇ ὑπὸ ἐκπομπῆς ἀπειλουμένῃ ἑλληνικῇ χωρίῳ Σερὰφ, ὡς καὶ νὰ ὑποστηρικθῇ ἁμέσως ἡ σχολὴ Βουνάρ Ἰσπάρου· δ') ν' ἀποσταλῶσιν ὡς ὑποτρόφοι εἰς ἀνώτερον τὴν ἐκπαιδευτήριον μία νῆα καὶ εἰς νέος ἐξ ἐκάστου τμήματος, οἵτινες μετέπειτα νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς διδάσκαλοι εἰς τὰς οἰκίας αὐτῶν πατρίδας· ε') ν' ἀποσταλῶσιν ἁμέσως βιβλία καὶ λοιπὰ χρεωδῶν εἰς ἀπόκας ἐν γένει τὰς πόλεις, κωμοπόλεις καὶ χωρία, ἵνα μὴ ἀναγκάζωνται οἱ ἄποροι μαθεῖναι ν' ἀποσώσωνται τῶν σχολείων ἀκύριος.

Τὰ δ' ἐν τῇ ἐκθέσει ταύτῃ ἐσώκλειστα ἀντίγραφα, ἐκτὸς τῶν ἐκπαιδευτικῶν πληροφοριῶν αἰτίνας ἐχρησίμευσαν ἐν τῷ Συλλογῷ Ραιδεστοῦ πρὸς σύνταξιν τῆς ἐν λόγῳ ἐκθέσεως, ἥν ᾗδ' μετὰ τινος λεπτομερείας ἀνελάσαμεν, περιέχουσι καὶ στατιστικὰς ἐπὶ τῶν διαφόρων πληθυσμῶν εἰδήσεις ἃς δὲν θεωροῦμεν ἀσκοπον νὰ συνοψώμεν ἐνταῦθα. Ἡ Ραιδεστὶς κατοικεῖται ἐν συνόλῳ ὑπὸ 30,000 ψυχῶν ὡς ἐξῆς διαιροῦμένων· Ἕλληνας 8,000, Ὀθωμανοὶ 8,000, Ἀρμένιοι 13,000, Ἰουδαῖοι 1,000, Καθολικοὶ μετὰ Διαμαρτυρομένων περὶ τοῦ 100. Πάνδος Ἕλληνας 1,500, Ὀθωμανοὶ 50· Κομβέζον Ἕλληνας 2,500, οὐδεμία δὲ ἄλλη ἐθνικότης· Νεσχωρίων Ἕλληνας 1,000· Ναχιμκιοὶ Ἕλληνας 1,500· Σχολάριοι Ἕλληνας 6,000· Τσακνοστὴ Ἕλληνας 500· Σελτζούκοι Ἕλληνας 1,000 Σμιτλή Ἕλληνας 1500· Μαλκωτὶς Ἕλληνας 300· Καδὴκιοὶ Ἕλληνας 100· Σουμπάσκιοι Ἕλληνας 300· Δουγκάνιοι Ἕλληνας 500· Δερβενάκιοι Ἕλληνας 200· Σαχκίκοι Ἕλληνας 250· Ουμχίκοι Ἕλληνας 500· Μέλτεπε Ἕλληνας 500· Παρῆκη τεπὶ Ἕλληνας 1500· Καβατζήκιοι Ἕλληνας 400· Δερβίκοι Ἕλληνας 350· Καρὰ-βουνάρ Ἕλληνας 150· Μαστανάρ Ἕλληνας 100· Ἀλτην-τάς Ἕλληνας 150· Καρὰτῆ Καλή Ἕλληνας 200· Αἰλιά Κωνσὶ Ἕλληνας 125· Κήρκοι Ἕλληνας 450· Χανδῆ καδὴκιοὶ Ἕλληνας 80· Κατῆχαλα Ἕλληνας 200· Καρὰ Βουρζιζήκιοι Ἕλληνας 175· Χανδῆ καδὴκιοὶ κατόικοι 410· Φαρασλή 310· Κονετῆ 470· Κασήμ πιασὶ 180· Χάσκιοι 355· Τυτάκιοι 230· Δοραπέντζη 250· Ἀνατολήν 270· Χατζήλῆ 425· Ἀλμαλή κατόικοι 700· Κωνσταντῆ 685· Βουλτάν κιοὶ 900· Τελιζή 600· Δουλοκιοὶ 528· Καρὰ βουνάρ 195· Κωνσταντῆ 450· Δορνατζή 270· Χάσκιοι (την κατὰ τὸν Μαγάρων) τὸ προηγούμενον ἀνήκειν εἰς τὴν

τμήμα μακρὰς Γερύρας) 130· Καρπετζᾶ Χα-
λῆ 200· Λισγάριον 250· Δαοὺ δελῆ 320·
Χαραλῆ κιονοὺ 335· Δεδιτῆ κιό 70· Ἰνανλῆ
85· Πασσά κιό 135· Δεδιτῆ κιό 400· Τε-
περῆ κιό 300· Καρυδιᾶ 370· Κιουρτλῆ 310·
Κιουσοὺς κιό 230· Λουλι βουργᾶς οἰκογέ-
νεται 600· Ἀλεπλῆ 160· Αἰθαλῆ 120· Σα-
τῆ κιό 150· Τουρλῆ κιό 150· Σορίδες 250·
Ἀχρῆ ρῆν 160· Τρούτε βῆν 35· Μεσηνῆ 50·
Τσόλρις Ἐλῆνης 4,000 σχεδόν· Κερμὲν οἰ-
κογένεται ἔλῆν καὶ 200· Βιζύη 270· Μαγ-
κριώτισσα 160· Ἀσβουγα 120· Τοψῆ κιό
60· Σαρκαχῆ 135· Κρυόνερο 190· Τσαγ-
γαρα, βουλγαρόφρωνι οἰκογένεται 200· (δια-
τρεῖ σχολεῖον ἐν ᾧ φοιτῶσι περὶ τοὺς 70
μαθητὰς ἀκουμένους ὑπὸ λαοῦ διδασκά-
λου πληρομένου ὑπὸ τοῦ ἐν Ραιδεστῷ Θρα-
κικοῦ Συλλόγου)· Ἄγιος Ἰωάννη, 100 οἰκο-
γένεται· Πανακᾶς, βουλγαρόφρωνι οἰκογένεται
150 (διδάσκαλος βουλγαρὸς διατρεῖται ἐν
Βιζύῃ καὶ διδάσκων ἑλληνιστὶ ἕως 35 μαθη-
τὰς ἐν τῷ νέρῳ τῆς ἐκκλησίας)· Ἄγιος
Γεώργιος, ἑλληνικαὶ οἰκογένεται 100 καὶ
βουλγαρόφρωνι 40, ἀποτροπιαζόμεναι τὰς
πράξεις τῶν ἡμερῶν ἀλλὰ ἄλλογενῶν αὐ-
τῶν Βουλγάρων· Τσακλῆ, ἑλληνικαὶ οἰκογέ-
νεται 50· Γιοβαλῆ 108· Καθάκι 40 οἰκογέ-
νεται· Σιρβῶν οἰκογένεται 120· ἔχει scho-
λεῖον, ἀλλὰ ἑσπερίτω ἐκκλησίας μέχρι τοῦ
παρελθόντος Μαΐου ἐνεκα καταδρομῆς καὶ
φανατισμοῦ συνοίκων· Μάδεια 200 οἰκογέ-
νεται ἑλληνικαί· οἱ κάτοικοι μᾶλλον ἀφω-
σιωμένοι τῇ ἐκκλησιαστικῇ πομπῇ εἶχον
παραμελήσει τὰ εκπαιδευτικά· ἀλλὰ ὁ ἅγιος
Βιζύης προέτρεψεν αὐτοὺς εἰς τὴν οἰκοδομὴν
νεομήτου σχολείου ὕπερ καὶ λειτουργεῖ·
Σαμμακοβίον 800 οἰκογένεται ἑλληνικαί·
Ὀργᾶς (περὶ τὸ Σαμμακοβίον) 180 οἰκογέ-
νεται· Ἀζήμι 250 οἰκογένεται· Τουρλιὰ οἰ-
κογένεται 200, χωρίον ὅλων ἑλληνικόν· Τὰ
χωρία Μάτσουρα, Πλάτσα, Πυργόπουλον,
Ἄγιος Στέφανος καὶ Γιάτρος περιέχουσιν ὁ-
μοῦ οἰκογενείας 290.

Ἐπειδὴ δὲ πολλὰ μὲν τῶν χωρίων τούτων
ἐκτένῃαι σχολεῖα, τινὰ δὲ οὐ, ἐνομίσαμεν
καλὸν μετὰ τὴν στατιστικὴν ταύτην τοῦ
πληθυσμοῦ νὰ κατατάξωμεν ἐν ἰδιαιτέρᾳ
παραγράφῳ τὴν στατιστικὴν τῶν διδασκά-
λων καὶ μαθητευομένων ἐν τοῖς διαφόροις
τμήμασιν ὧν ἄνωτέρω ἐμνήσθημεν, ἐπὶ τῇ
βάσει τῆς ἐκθέσεως τοῦ ἐν Ραιδεστῷ Συλλό-
γου, παρεθέτορας, ὅπου μᾶς ἦτο τοῦτο δυ-

νατόν, ἐν συνόλῳ τὸν ἀριθμὸν τοῦ πληθυσμοῦ
τῶν τμημάτων. Ἐν τοῖς τέτταρις σχολείοις
τῆς πόλεως Ραιδεστοῦ ὁ τῶν μαθητῶν ἀριθ-
μὸς ἔχει ὡς ἑξῆς· Σχολαρχεῖον μετὰ κατω-
τέρων γυμνασιακῶν μαθημάτων, δύο διδασκα-
λοι καὶ 60 μαθηταί. Παρθεναγωγεῖον, διαι-
ρούμενον εἰς συνδιδασκτικόν, ἀλληλοδιδασκτι-
κόν καὶ νηπιαγωγικόν, δύο διδασκαλοὶ μετὰ
παιδονόμου καὶ 180 μαθητρίαι. Ἀλληλοδιδα-
κτικὸν διαιρούμενον εἰς συνδιδασκτικόν καὶ ἀλ-
ληλοδιδασκτικόν τμήμα, δύο διδασκαλοὶ με-
τὰ παιδονόμου καὶ μαθηταί ὕπερ τοὺς 200.
Δημοτικὸν ἐνθα ἀποκλειστικῶς εἶναι ἐν χρή-
σει ἡ ἀλληλοδιδασκτικὴ μέθοδος, εἰς διδά-
σκαλος μετὰ παιδονόμου καὶ μαθηταί ὕπερ
τοὺς 100. Ἡ ἐτησίᾳ δαπάνη τῶν ἄνωτέρω
ἐκπαιδευτηρίων ὑπερβαίνει τὰς 480 λίρας.
Ἡ Πάνδος διατρεῖ ἀλληλοδιδασκτικὸν scho-
λὸν εἰς ἦν φοιτῶσι περὶ τοὺς 100 μαθητὰς
ἐν οἷς καὶ τινὰ κοράσια. Τὸ Κούμβαν διατρεῖ
σχολεῖον ἀλληλοδιδασκτικόν ἐν ᾧ διδά-
σκονται καὶ τινὰ κατώτερα ἑλληνικῆς σχολῆς
μαθήματα· φοιτῶσι περὶ τοὺς 120 μαθητὰς.
Τὸ Νεοχώριον ἐκτενῇαι δημοτικὸν σχολεῖον
με 51 μαθητὰς. Τὸ Νεάγκαιο ἔχει ἐν ἀλλη-
λοδιδασκτικῷ ἐν εἰς ὁ φοιτῶσιν 80 μαθηταί. Τὸ
Σχολαῖον διατρεῖ μακτὴν σχολὴν ἐν ᾗ δι-
δάσκονται οἱ κτῆς ἀλληλοδιδασκτικῆς μεθό-
δου καὶ ἐν ᾗ οἱ πάσις ἑλληνικῆς σχολῆς
περὶ τοὺς 150 μαθητὰς καὶ τινες μαθητρίαι.
Ἐν Τσανακτσί ὑπάρχει μόνον διδασκαλεῖον
ἐν νέρῳ τῆς ἐκκλησίας ἐνθα ἐκπαιδεύονται
περὶ τοὺς 25 μαθητὰς. Ἐν αὐτῷ συμβαίνει
καὶ ἐν Σιτλῇ κιό ἔχοντι περὶ τοὺς 30 μα-
θητὰς. Ἐν Σιμντλῇ ὑπάρχει δημοτικὴ scho-
λὴ μὲ 60 μαθητὰς. Εἰς ἅπαντα ταῦτα τὰ
χωρία ὁ ἐν Ραιδεστῷ Σύλλογος ἀποστέλλει
τὰ πρὸς ἀνάγνωσιν καὶ γραφὴν χρεώδη διὰ
τοὺς ἀπόρους μαθητὰς, τὰς δὲ σχολὰς Νεο-
χωρίου καὶ Τσανακλῆ βοηθεῖ καὶ χρηματι-
κῶς. Οὕτως ἐν συνόλῳ ὁ μὲν ἑλληνικὸς πλη-
θυσμὸς τῆς περιφέρειας Ραιδεστοῦ ἀνέρχεται
εἰς 24,500, ὁ δὲ τῶν μαθητῶν εἰς 1155.
Ἐν τῷ τμήματι Μακρᾶς Γερύρας περιέχονται
20 χωρία ὁ μὲν ἑλληνικὸς πληθυσμὸς συμ-
ποσοῦται εἰς 7080, ὁ δὲ τῶν μαθητῶν εἰς
352. Ἐν τῷ τμήματι Σαριούπολεως 10 χω-
ρία περιλαμβάνονται οἰκογένεται μὲν ἑλληνι-
καὶ εὐρύνται 493 ἀποτελοῦσαι πληθυσμὸν
2903, οἱ δὲ μαθηταὶ ἀναβαίνουν εἰς 243.
Τὸ τμήμα Μαλγάρων εἰς ὁ ἀνέκουσιν 23 χω-
ρία περιέχει πληθυσμὸν ἑλληνικόν 7843 μα-

θπτάς δι 444. Ἐν τῷ τμήματι Αουλί Βουργάζς ὁ μὲν ἑλληνικός πληθυσμός ἀναβαίνει εἰς οἰκογενείας 1515, ὁ δὲ τῶν μαθητῶν εἰς 500· τὰ ἀποτελούντα αὐτὸ χωρία μετὰ τῆς πρωτεύουσας αὐτοῦ ἀναβαίνουν εἰς ἑνέα. Ἐν τῷ Αουλί Βουργάζς ὑπάρχουσι σχολεῖα ἑλληνικά, δημοτικὰ καὶ παρθεναγωγεῖον.

Τὸ τμήμα Τούφλου, ἡ μάλλιν ἡ πρωτεύουσα μόνον αὐτοῦ περιέχει ὡς καὶ ἀνωτέρω εἰρητάι που 4,000 Ἑλλήνων, διότι ὁ ἀριθμός τοῦ πέριξ ἑλληνικοῦ χωρίου Κερμὺν μὲς δίδεται εἰς οἰκογενείας 200, τοῦ δὲ Μεσσηνῆ εἰς 50 καὶ ἄλλων δώδεκα πέριξ μικτῶν χωριῶν εἰς 250 οἰκογενείας. Οἱ δὲ μαθηταὶ τῆς μὲν πρωτεύουσας ἀναβαίνουν εἰς 440 ἤτοι 30 ἐν τῷ Ἑλληνικῷ Σχολεῖῳ, 250 ἐν τῷ Ἀλληλοδιδασκατικῷ καὶ 160 ἐν τῷ Παρθεναγωγείῳ, τῶν δὲ πέριξ χωρίων εἰς 80, ἥτοι τὸ ὅλον τῶν μαθητῶν τοῦ τμήματος ἀναβαίνει εἰς 520. Αἱ ἐξ Ἑρακλείας στατιστικαὶ πληροφορίες εἶναι δυστυχῶς οὕτως ἐλλειπείς ὥστε νομιζομεν χρήσιμον νὰ προφέρωμεν τὸν ἐν Ραιδεστῷ ἐκλιπόμενον Σχολλογόν τῶς ἐπιστολῆς εἰς τοῦτο τὴν προσοχὴν καὶ φιλοφρονέσας Ἀδελφότητος Περὶνθου, ἵνα μὲν ὅλας τὰς τῶν γερωντισμοῦ ἀντιπράξεις κατορθώσῃ τοῖς ἄλλοις μιστον νὰ συντάξῃ ἀκριβῆ τοῦ πληθυσμοῦ αὐτοῦ στατιστικὴν, διότι ἐκ τοῦ πρὸς τὸν Σχολλογόν τῆς Ραιδεστοῦ ἐπισυνημμένου ἀντιγράφου αὐτῆς γινώσκομεν μόνον ὅτι ὑπὲρ τοῦς 150 μὲν τὰς, ἐξ ὧν 80 ἄρρενα καὶ 30 θήλεια, διδάσκονται ἐν τῇ ἑλληνικῇ καὶ τῇ ἀλληλοδιδασκατικῇ σχολῇ Ἑρακλείας. Αἱ περὶ τοῦ τμήματος Μηνεῶς καὶ τὴν ἐξῆς στατιστικὴν παρέχουσιν εἰς ἑνὶ τόπῳ περιέχει 17 χωρία, εἰς ἃ ὅμως περιεπεριέριεν 4 χωρία ἀνέκοντα κυρίως εἰς τὴν ἀνωτάτην Αουλί Βουργάζς ἀλλὰ παρατείνοντα ἐνταῦθα ὡς ἀνέκοντα ἐκκλησιαστικῶν νικαίων ἀναβαίνει εἰς 2,400, ὁ δὲ τῶν μαθητῶν εἰσι καθαρίως ἑλληνικὰ, τὰ δὲ δύο πάλιν εἰσι λήσχη καὶ ὅπως ἀνεπείραστα τοῦ σχήματος λαμβάνοντα πλὴν τῆς κωμοπόλεως ταύτης καὶ τοῦ Ὄργαζς, τὸ Ἀζήμι, τὴν Τουρκλίαν καὶ ἑτέρα πέντε μικρὰ χωρία, ἑσχατὰ πέντε ἐν τῷ ἀνωτέρῳ καταλόγῳ ἀριθμηθέντα, ἔχει ἐν συνόλῳ οἰκογενείας μὲν ἑλληνικάς

1685, μαθητὰς δὲ 195. Αὐμαβάνοντες ὡς ἔφιν τὴν ἐν τῇ περιφέρειᾳ Μηδείας οὐκ ἐλαττον ἐκπαιδευτικὴν κατάστασιν ἀναγκαζόμεθα δυστυχῶς νὰ ἀναγνωρίσωμεν ὡς ὀφείλεται παρατηρήσεις τοῦ ἐν Ραιδεστῷ Σχολλοῦ ἰσχυριζομένου ὅτι ἡ ἐν Βιζύῳ φιλοφρονέσας Ἀδελφότης μετὰ τίνος ὑπερβολῆς ἱστοῖται νὰ ἐπαινέσῃ τὸν ἕξον τοῦ Ἀγίου Βιζύῳ, περὶ πᾶν ἄλλο, ὡς λέγει ἡ τοῦ Ραιδεστοῦ Σχολλοῦ ἐκθεσις, ἡ περὶ τὰς ἐκπαιδευτικὰς ἐπιδόσεις ἀρχολογούμενου. Ἀλλὰ ἡ ἐν γένει ἐκπαιδευτικὴ θέσις τῆς ἐπαρχίας Ραιδεστοῦ παρέχει ἡμῖν ἀφορμὴν ἐθνικῆς εὐχαριστίας, μόνον ὅτι κωμοπολεις τινεὶ πάντε· ἐξ ἡλιάδας ἀριθμοῦσαι Ἑλλήνων ἢ 800 ἑλληνικὰς οἰκογενείας, ἤδυναντο νὰ διατρέψουν ἀνθρωπότερα σχολεῖα καὶ νὰ χορηγῶσι μίζονα ἀριθμὸν μαθητευομένων. Ἰδίως δι' ἐλαττονίαν τὸν ἐθνουσιασμὸν ἡμῶν τὸ γεγονός ἐστὶ ἡ ἐπαρχία αὕτη ὁμοίρει τῆς ἀνωτέρας ἐκείνης τοιμακτορικῆς διευθύνσεως ἥτις συνεχίζει ἡμῶν μετὰ τοῦ παντὸς ἐπαινοῦ ἀνωτέρου Ραιδεστοῦ Σχολλοῦ ὡς καὶ μετὰ τῶν ἐν Ἀδριανουπόλει ὁμοειδῶν σωματείων ἡδυνάτο νὰ κατατρυματίσῃ θανάσιμος πᾶσαν κατὰ τοῦ ἡμετέρου ἔθνους δηλητηριώδη ἀντιπράξιν. Παρατῶντες δὲ τὰ κατὰ τὴν Ραιδεστοῦ νομιζομεν ἀναγκαζίον νὰ παρατηρήσωμεν ἐν γένει ὅτι αἱ τῶν ἐπαρχιακῶν σωματείων ἐκθέσεις φέρουσιν ἐνίοτε ἐλλείψεις τινὰς ὅς διὰ μικροῦ κόπου εύκόλως ἡδυνάτο ν' ἀπορρίψωσι. Οὕτω λ.χ. πίναντες τινες πεπληρωμένοι ἀριθμῶν δὲν φέρουσιν καθότι τὰ ἀριθμίσματα αὐτῶν, ἐκθέσαν δὲ πάλιν τινῶν αἱ στατιστικαὶ πληροφορίες κείνται διεσπαρμέναι ἐν πολλαῖς παραγράφωις, ἐν ᾗ ἡδυνάτο νὰ κάλλιστα νὰ τοποθετηθῶσι μετὰ τῶν λοιποτέρων ἀρθῶν τῶν πληθυσμῶν καὶ τῶν ἀριθμῶν τῶν μαθητευομένων εἰς ἰδιαιτέρον διάγραμμα. Ἡ εἰς πόλεως Ραιδεστοῦ ἐκθεσις περιστοπῶσα ἡμῶν τὴν ἐλλείψιν ταύτην φέρει ὅμως ἑτέρα ἐλλείκη, ὅτι παρέχει καὶ τοὺς τῶν ἄλλων τῶν πληθυσμῶν, ὅπου δυστυχῶς δὲν ἀπαντᾷ αὐτὴ εἰς τὰς τῶν ἄλλων τμημάτων τῆς ἐπαρχίας ταύτης οὐτε εἰς τὰς τῶν ἄλλων ἐπαρχιῶν ἐκθέσεις. Προχωροῦντες παραιτέρω εἰς τὰς ἐκ τῆς ἑλληνικῆς θρησκείας χώρας σταματωμέναι ἐπὶ σμικρὸν εἰς τὴν περιώνυμον πρωτεύουσάν αὐτῆς τοῦ Ὄργαζς, τὴν Ἀδριανουπόλιν, ὅπου τοῦ ἄστεως τοῦτο Φιλεκπαιδευτικὸν Σχολλογὸς ἐπεμμέν ἡμῖν κατὰ τὸν πα-

ρελθόντα Σεπτέμβριον (Σεπτμ. 1876) ἐπιστολὴν ἣ ἐπισυνέπετο ἐντυπος λογοδοσία αὐτοῦ κατὰ τὴν λήξαν τετάρτην αὐτοῦ περιόδον. Καίτοι δὲ παντὸς δυναμένου νὰ ἀναγνώσῃ αὐτὴν καλὸν οὐχ ἦντον ἐνομιζαμέν νὰ μεταφύωμεν ἐνταῦθα τὰ ἐν τέλει αὐτῆς κείμενα, ἐξ ὧν καταφαίνονται αἱ ἐνέργειαι καὶ αἱ ἐλπίδες τοῦ κοινοφελούς αὐτοῦ σωματείου. (Ἀπὸ τῆς συστάσεως τοῦ Συλλόγου, ἐντὺς δηλοῦν τετραετίας, αἱ μὲν διδόμεναι διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν συνδρομαὶ ἐτριπλασιάσθησαν, ἡ δὲ περιουσία τοῦ Συλλόγου ἐτετραπλασιάσθη. Διὰ τοῦ ἡμετέρου Φιλεκαπιδευτικοῦ Συλλόγου προσφέρονται βοηθήματα τὴν σήμερον, πλὴν πάντων ὑποτροφῶν καὶ τῶν συνθηδὸν διαρκῶν βιβλίων, γραφικῆς ὕλης εἰς πέντητας μαθητῶν, τῶν διαφόρων σχολῶν ἀδιακρίτως, εἰς τὰς σχολὰς ἀφρένων καὶ κορασίων, ἐξ ὧν τρεῖς ὁλοσχερῶς ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου σωματείου συντηροῦνται, εἰς δὲ τὰς λοιπὰς ἐπιχορηγικαὶ χρηματικαὶ ἐπιχορηγήσεις γίνονται. Ἐξ ὧν καταλήγομεν εἰς τὸ συμπέρασμα α) ὅτι ἡμέτερος ὁ Σύλλογος προγυρεῖ βελτίως πρὸς τὸν προορισμὸν του β) ὅτι κατὰ τὸ δίδαγμα τῶν τεσσάρων ἐτῶν ἀπὸ τῆς συστάσεως αὐτοῦ γενόμενοι κάτοχοι ἰδίως αὐτοῦ ἰστίως καὶ ἀπαλλαγῆς ἐκ τῆς τοσοῦτ' δυσχερέστου μεταβατικῆς καταστάσεως διατρέχει παρ' ἐαυτῷ ἀνενοχλήτως, πλεονέκτημα μέγα διὰ Σωματείου ἔχον ἀνάγκην καὶ ὕλικῃς τιнос συγκινητρώσεως γαθερὰς καὶ μὴ μεταβατικῆς γ) ὅτι ἐξ αὐτῆς ταύτης τῆς ἥλικῆς καὶ ὕλικῆς προσδοκίᾳ θέλει ἐπισπᾶ τὴν ὑπόληψιν τῶν ὁμογενῶν, οἵτινες θέλουσι συνδράμει αὐτὸν ἐν τῷ εὐγενεῖ ἀγῶνι, καὶ οὕτω θέλει προσδεῦναι τελειοποιῶν μὲν τὰ ἀτίλμ, ἀναπληρῶν δὲ τὰ ἐλλειπῆ, ὥστε ἐν διαστάματι 10—12 ἱετῶν τὸ πολὺ ἡ κατὰστασις τῆς παιδείας παρ' ἡμῶν νὰ βελτιωθῇ ἀποχρώντως καὶ ἐκπληρωθῇ οὕτως ὁ εὐγενὴς καὶ ὑψηλὸς σκοπὸς ἐν τῷ Σωματείῳ ἡμῶν προβλεπτο. Τὸ καὶ ἡμᾶς εὐχόμενοι ἀπὸ μέσης κορδίας ὅπως αἱ ἐλπίδες αὐταὶ τῶν ἐν Ἀδριανουπόλει ὁμογενῶν πραγματοποιηθῶσι σπεύδοντες εὐχαρίστως νὰ ἀναγγεῖλωμεν ὅτι αἱ μεταξὺ τῶν ἐν Ἀδριανουπόλει ἐκκλησιαστικῶν καὶ ἐκπαιδευτικῶν ἀρχῶν διενέξει, αἱ συγγένει ἄλλοτε ἐν ταῖς τῶν ἐφημερίδων στήλαις ἀναπτυχθεῖσαι φαίνονται σήμερον ἀντικαθίστάμεναι διὰ συντονωτέρων ἐνεργειῶν ὁμοπρονοήσεως καὶ ἀδελφικῆς εἰς τὸ ἔργον αὐτῆς προβαίνουσας κοινότητος.

Μεταβαίνοντες εἰτα εἰς τὴν Μακεδονίαν ἀπαντῶμεν ἐπιστολὴν τοῦ ἐν Θεσσαλονίκῃ Φιλεκαπιδευτικοῦ Συλλόγου δι' ἧς ἀναγγέλλων οὗτος τὴν ἐν δέοντι παραδόντι τῆς διὰ τὸ Ἀσθεστογώριον συνδρομῆς ἡμῶν τῆς δι' αὐτοῦ διαβιβασθείσης, παραπονείται συνάμα ἐπὶ τῇ κατὰ τὸ ἐνιστώσ ἔτος διακοπῇ τῆς πρὸς αὐτὸν ὕλικῆς ἡμῶν συνδρομῆς καὶ ἐκφράζει τὸν ρόβον μήπως εἰς μεγάλην δυσγείαν εὐρεθῇ κατὰ τὴν τῶν ἔργων αὐτοῦ διέξαγωγὴν. Τῆς εὐκαρίας ταύτης δραττόμενοι νομίζομεν καθήκον ἡμῶν νὰ ἐπαναλάβωμεν ἐνταῦθα τὴν καὶ πέρουν ὑπὸ τῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς δημοσίᾳ ἐξαγγελθείσαν τοῖς ἐπαρχιακοῖς Συλλόγοις παρατήρησιν ὅτι κοινότητές τινες οὐχὶ ἄμοιροι ὕλικῶν πόρων ὀφείλουσιν ἴσως νὰ ἐπωφεληθῶν ἐνίοτε τὴν τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου δυσγείαν ἵνα καλλιεργῶσι καὶ ἀναπτύσσωσι τὴν ἰδίαν ἐκπαιδευτικὴν αὐτάρκειαν, ἐξεγείρουσαι οὕτως ἐπὶ μᾶλλον τὸν ὑπὲρ τῆς ἐθνικῆς ἐκπαιδεύσεως ζῆλον πασῶν τῶν τάξεων καὶ παύχονταί ἀφορμὴν ὑποῦν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἀνανεῶνται τὰ λαμπρὰ ἐκείνα παραδείγματα τῶν ἡμετέρων πατέρων διὰ τοσοῦτον κακουχιῶν καὶ ἐν τοσοῦτο δυναις περιστάσεσι κατορθώσωνται ἐν βουλαῖς καὶ ἀγῶσι διηνεκταὶ νὰ συντήρῃσιν ἄσθεστον τὴν τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν ἀγῶνις ἱερὰν ἰστίαν. Παρὰ τὴν Θεσσαλονικὴν γαρρετίζομεν τὴν πολυπαθὴ καὶ μυρίων περιστάσεων ἀξίαν Βελισσόν, ἧς ἡ ἐλληνοβλαχικὴ ὁμογενοντία ἀκριβῶς ὅπως οὐδὲν ἀπηύθυνεν ἡμῶν ἐλπίδιν, παραπονομένη μὲν ἐν ἀρχῇ ἐπὶ τῇ διαβιβασθείσῃ αὐτῇ ἀγγελίᾳ περὶ διακοπῆς τῆς ἐν τριετίαν δοθείσης εἰσοδήλου παρὰ τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου συνδρομῆς—ἦν κακῶς καὶ ἱστοκλήμνος ἐξέλαθεν ὡς διαρκῶς ψηφισθεῖσαν διὰ τὸ μᾶλλον, εἰς τὸ λάθως δὲ τοῦτο δυστυχῶς ὑποπίπτουσι πολλαὶ τῶν ἐπαρχιακῶν κοινοτήτων—ἀλλὰ σπεύδουσα νὰ ἀναπληρωθῇ, ὡς ἡ ἰδία ὁμολογεῖ, μίαν ἔλλειψιν, εἰς ἣν ἐν ἀγνοίᾳ περιέπεσε καὶ νὰ πείμῃ ἡμῖν τὴν κεκαυνομένην ἔκθεσιν περὶ τῶν ἐκπαιδευτικῶν τῆς, διότι υποθέτει ὅτι πλὴν τῆς οικονομικῆς κρίσεως καὶ ἡ ἔλλειψις αὐτῇ προέκλεισε τὴν μὴνιν τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου. Καὶ μὴνιν μὲν πρὸς οὐδὲν τῶν ἐθνικῶν Σωματείων τρέφοντες, τὸ καθήκον ὅμως παρὰ πάντων αὐτῶν ἐξαίτουσμεθα, γινώσκοντες πως πρέπει νὰ ἀμείψωμεν αὐτὸ ὁσάκις δυνατόν καὶ ὑπ' οὐδενὸς δευτερεύοντος λόγου κυλού-

МЕЧНИКОВА

μνοι ὅπως ἡμεῖς τὸ ἡμέτερον ἐκπληρώσωμεν. Ἐν τῇ ἐκθέσει ταύτῃ ἐκτραφεύδουσα τὸ πρῶτον ἡ ἐλληνοβλαχική δημογεγονέντα Βελισσούσα ὑπὲρ δυνάμει παρὰ τῶν συνοικίων σχηματικῶν ἀρῆγεται κατόπιν πῶς εὖθε μετὰ τὴν πνευματικὴν τοῦ ἔθνους ἡμῶν ἀνάγειν ἡ κομωτοῖς ἐκείνη ἐκκαλλιέργησεν ἐκ τῶν ἐνόντων τὴν ἐκπαίδευσιν διατρεύουσα σχολεῖον, οὗπερ τὴν διδάσκαλον ἐπλήρωσαν οἱ εὐεργετικώτατοι πολῖται αὐτῆς ἀδελφοὶ Ν. Ξεκερδέκη, πῶς ἀπὸ πειστήας ἦδη τυγχάνουσα τῆς ἀγωγῆς ἑτέρου ὁμογενοῦς Φιλεκαπαιδευτικοῦ Συλλόγου προσεκτίσαστο μὲν νηπιαγωγείον, προήγαγε δὲ τὸ ἀλληλοδιδασκτικὸν εἰς συνδιδασκτικὸν σχολεῖον, καὶ πᾶς τῶ ἑλῶν τοῦ διευθυντοῦ τῶν σχολείων Κ. Ι. Σαχίνην ἐμφορῶθη τῷ 1876 καὶ ἑλληνικὸν τμήμα μὲν τρεῖς τάξεις. Καὶ κατὰ τὴν μὲν ἰδίαν διὰ τὸ νηπιαγωγείον ἀπέκτησεν ἡ κοινότης μετασχηματίσασα τὸ πρῶτον ἀλληλοδιδασκτικόν, διὰ τὸ σύνθετον δὲ ἑλληνικὸν καὶ συνδιδασκτικὸν ἐνοικιάζουσι κατ' ἑτος τοιαυτὴν οἰκίαν. Ὁ ὁλικὸς ἀριθμὸς τῶν μαθητευομένων ἀνέρχεται εἰς 135, ὧν 75 μὲν ἐν τῷ νηπιαγωγείῳ, οἱ δὲ λοιποὶ διανέμονται εἰς τὸ ἑλληνικὸν τμήμα (15 τῶν ἀριθμῶν) καὶ εἰς τὸ συνδιδασκτικὸν (15) εἰς 3 τάξεις ὑποδιωρημένον. Αἱ πρὸς συντήρησιν τῶν σχολείων ἀπάντων δαπάναι ἀριθμοῦνται εἰς 176 ὁθωνακίνας λίρας καὶ κατὰ μὲν τὸ πρῶτον καὶ δευτέρον τῆς ἰδίας αὐτῶν ἔτους ἤτοι 1873—74 καὶ 74—75 ἐπλήθην ἰσοζυγίου, προστεθείσης τῆς ἡμετέρας ἀποκατοικίας συνεισφοράς καὶ εἰς τὰ ἐισοδήματα τῶν ἐνοικίου βουνοῦ καὶ ἐργαστηρίου ἀπερμεμένων ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν Ξεκερδέκη τὸ δὲ τρίτον ἔτος παρουσιάζει ἑλλειμμα 38 λιρῶν, ὑπερθεωροῦν λίαν ὑπερόγον διὰ κοινότητα ἀποβιβάζειται μὲν εἰς κοινοτικὸν χρέος τριλῶν κατὰ τῶν ἀλλοτρίων χριστιανικῆς πάμλης τῆς, πληρύνουσαν δὲ καὶ τεσσαρακοσίων ἀκούσθην ἱστῶσαν εἰς τὸν ἱερέα αὐτῆς. Ἀνακοινοῦντες δὲ ἡμῖν ὅτι ἀπὸ τεσσάρων ἡδὲ ἑτῶν στεροῦνται ἡμῖν ὅτι ἀπὸ τεσσάρων ἀγρυπνοῦσιν ἀποπόσης ἀντιμέτωποι πρὸς τὸν τοῦ πατρὸς ὑμῶν μας, προσθετομένην ἐπὶ λέξει, ὅν οἱ ἑτερόφρωνοι ἡμεῖς Ἕλληνας ἐν παραλλήλῳ τοῖς ἡμῶν καυχώμεθα ἑλῶν πρὸς τοὺς ἐλληνογόνους ἀδελφούς μας καλ-

λιεργούμενα, καθικετεύουσιν τὸν ἡμέτερον Σχολογὸν ἵνα ἐξακολουθήσῃ μὲν παρέχων τὴν συνδρομὴν τοῦ ἐξελεῖσθαι δὲ καὶ τὴν πρὸς αὐτοὺς συμπάθειαν αὐτῆς γεγραμμένης ὑμῶν τοῦ Μαικηνῶν τοῦ ἐλληνογόνου.

Ἀπὸ τοῦ Ἀπριλίου ἔτι τοῦ 1876 ἀπινύθη τῷ ἡμετέρῳ Συλλόγῳ ἐπιστολὴ ἐκ Στραμνίτης βραδείας ὅπως οὖν φθάσας, τοιαύτη μετὰ τὴν ἐπέτειον ἑορτὴν τῆς παρθένου περιόδου, δι' ἧς ἀναγγέλλεται ἡ ἐκείναις συστάσεσι Φιλεκαπαιδευτικοῦ Συλλόγου σκοπὸν προτιθέμενον νὰ στηρίξῃ τὴν ἐν τῇ ἐπικείρῳ ἐκείνῃ χώρῃ τῆς Μακεδονίας οὐκ εὐκρίστως ἔχουσαν ἐθνικὴν ἐκπαίδευσιν καὶ ἐξαπομένον πρὸς τοῦτο καὶ τὴν ἡμετέραν συνδρομὴν ἥν, ἐν ταῖς πρώταις, ὅς λέγει ἡ ἱστορία τοῦ νέου ἐκείνου Συλλόγου, οἱ καστοικοὶ Στραμνίτης ἀναγνωρίζουσιν ὡς συντελέσασαν εἰς τὴν μικρὰν βελτίωσιν τῆς πρότερον οὐκ ἐκπαίδευτικῆς καταστάσεως. Τὴν ἐπιστολὴν συνοδεύει καὶ ἀντίτυπον τοῦ Κανονισμοῦ ὁμοιόζοντος ἐν πλείστοις πρὸς τοὺς τῶν τοιαύτων σωματείων κανονισμοῦ.

Ἐπίσης δὲ ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ Ἀπριλίου τοῦ παρελθόντος ἔτους ἐστάλη τῷ Συλλόγῳ ἀπὸ Βεροῦλας ἀναφορά ἐν ἣ τα εὐχάριστα μετὰ τῶν λυπηρῶν στενῶς περιπλέκονται. Οὕτω π.χ. τὰ ἐκπαιδευτικὰ μὲν οὐκ κακῶς ἔχοντα, τὰ οἰκονομικὰ δὲ ὡς χαλεπὸντα παρίσταται. Ἡ κοινότης Βεροῦλας, λίγουσιν ἢ τὴν δημογεγονέναν καὶ ἡ ἱστορία ἀπὸ κοινῶν γράφουσαι, πρὸ ἑτῶν διατρεύουσα σχολὴν ἑλληνικὴν καὶ ἀλληλοδιδασκτικὴν μετεργασίαν αὐτὰς ἐπ' ἐσχάτων, ἀκριβῶς δὲν ἀναγίνεται πῶτι, κατὰ τὰς νέας μεθόδους, καὶ οὕτω, ἀκρίτως σήμερον ἑλληνικὸν καὶ ἀλληλοδιδασκτικὸν σχολεῖον καὶ παρθεναγωγεῖται. Καὶ εἰς τὸν τῆς ἑλληνικῆς φοιτήσεως κατὰ μῶνον ἔρον 40 μαθητῶν ὁρμημένοι εἰς τρεῖς τάξεις καὶ ὑπὸ δύο διδασκάλων ἀσκούμενοι, εἰς δὲ τὸ ἀλληλοδιδασκτικὸν φοιτῶσιν ὑπὲρ τοὺς 150 μαθητὰς ἀκούοντες ἀντιδιδασκτικοῦ ὑπὸ δύο διδασκάλων, εἰς δὲ τὸ παρθεναγωγεῖται διηρημένον εἰς νηπιαγωγείον καὶ εἰς ἀντικαταρτιστικὸν παιδευτικὸν φοιτῶσιν ὑπὲρ τὰ 120 κοράκια ἀκούοντα τὰ κατεχόμενα μαθήματα ὑπὸ δύο διδασκάλων παρθεναγωγῶν ὥστε τὸ ὅλον τῶν μαθητῶν ἀνέρχεται εἰς 320 περίπου. Καὶ τὸ μὲν παρθεναγωγεῖται διηρημένον πῶς ἐκ τινος κερφαλίου, ὥστε εἶχε διαβίσει ὁ κτίτωρ αὐτοῦ μοναχὸς Μελέτιος ἐκ Βεροῦλας ὁρμημένος, ἀλλὰ τὸ ὅποιον

οὐσιωδέστατα ἡλαττώθη, διότι συνέκλειτο ἐκ γραμματικῶν τοῦ παγίου χρέους τοῦ κράτους. Τὰ δὲ λοιπὰ δύο σχολεῖα, δι' ὧν τοὺς διδασκάλους μόνον ἀπαιτεῖται ἐνιαυσία διαπαιγνύειν, 200 λιβρῶν ὀθωμανικῶν, διατηρεῖ ἡ κοινότης, ἐν μέρει μὲν ἐκ τῶν εἰσοδημάτων τῆς ἐκκλησίας, ἐν μέρει δὲ καὶ διὰ δανείων. Ἀλλ' οἱ πόροι τῆς κοινότητος, ὡς ἰσχυρίζεται ἡ ἀναφορά, ὑπέστησαν μείωσιν σπουδαϊοτάτην ἐνεκα τῶν κακῶν, αἵτινες συμβάσαι ἡ μὲν τῇ 1864, ἡ δὲ τῇ 1872, κατέστρεψαν καὶ τὰς οἰκίας καὶ τὰ ἐμπορεύματα τῆς χριστιανικῆς κοινότητος. Ἐκ τῶν λόγων τούτων σκληρῶς ἐλαυνόμενοι οἱ ὁμοεθνεῖς τῆς Βερροίας ἐξαιτοῦνται τὴν συνδρομὴν τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου, οὗ ἀνευ προϋπάρχοντος ἀκρωτηριασμὸν τῶν τέως ὅπως οὖν καλῶς ἐχόντων παιδευτηρίων αὐτῶν.

Ἐκ τοῦ αὐτοῦτος καὶ συμπληρωτικῶς τοῦ Κεσεντηλίου ἀνηγγέθη τῇ ἡμετέρῳ Συλλόγῳ κατὰ Νοέμβριον τοῦ 1876 ὅτι ἅμα μαθόντες τὴν εἰδῆσιν τῆς ἐφ' ἡμῶν ὑποσχέσεως τῇ ἐκεῖ ἑλληνικῇ κοινότητι συνδρομῆς προέβησαν εἰς τὴν σύστασιν σχολῆς συμφωνήσαντες διδασκαλὸν ἐπὶ ἀμοιβῇ ἐπείσοι δισχιδίων γροσίων καὶ ἐνοικιάσαντες τὴν πρὸς τοῦτο κατ'ἀλλήλων οἰκοδομήν. ἀπὸ τοῦ Σεπτεμβρίου δὲ ἤδη εἶχεν ἀρχίσει ἡ διδασκαλία τῶν μαθημάτων εἰς ἃ ἐφοίτων κατὰ τὰς ἀρχὰς Νοεμβρίου 1876 δέκα καὶ ὀκτὼ μαθηταὶ Ἑλληνοβλάχων καὶ Βουλγάρων ἐξ ἀμφοτέρων τῶν φύλων. Ἡ ἀναφορὰ αὕτη ἔχει τι τὸ συγκινητικόν, διότι ἡ ἐφορία τοῦ σχολείου καίτοι ἀναμνησκούσα τὰς ἠθικὰς καὶ ὕλικας συμφορὰς ἃς ἡ κοινότης ἐκείνη ὑπέστη ἐκ τοῦ διωγμοῦ τῶν σχισματικῶν βεβαίως ἡμᾶς ὅτι ἂν εἶχεν ἱεραρεῖς πόρους, δὲν ἤθελεν ἐνοχλῆσαι τὸν ἡμέτερον Συλλόγον γινώσκουσα οἷας καὶ ὅσας ἔχει οὗτος ὑποχρεώσεις καὶ προντίδας. Ἡ ἐθνικωτάτη ἐκείνη κοινότης ἴστω βεβαία ὅτι αἰσιδιᾷ ποτε τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου ὑποχρεώσεις οὐδαμῶς θὰ καθίσταν αὐτὸν ἀδιάφορον πρὸς τὸν θερμὸν ζῆλον, τὰ ἀκραίην αἰσθημάτων καὶ τὰ διηνεκῇ αὐτῆς παθήματα.

Ἐκ Γεβγελῆς ἐλήχθημεν δύο ἀναφορὰς τὴν μὲν κατὰ τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1876 ὑπὸ τοῦ ἀγίου Βοδενῶν πεμφθεῖσαν, τὴν δὲ κατὰ τὸν Δεκέμβριον τοῦ αὐτοῦ ἔτους ὑπὸ τοῦ ἐκεῖ φιλοπαιωντάτου καὶ ἐνυμενιδῆτου διδασκάλου Χακαλάμπους Σούρλα. Ἀμφοτέραι οἱ ἀναφερόμενοι ἐκτιθεῖσι μετὰ τῶν προσηκόν-

των χρωμάτων τὸ ἐπὶκαίρον τῆς θέσεως ταύτης, ἀποτελούσης σήμερον τὸν πέταρον ἐ' τάξεως ἀπὸ Θεσσαλονίκης σταθμὸν τοῦ ἀπὸ τῆς πόλεως ταύτης εἰς Μητροπόλιν ἀγοντος σιδηροδρόμου, καὶ ἀμφοτέροι ἀξιοπρεπέστατα, εἶναι ἀληθῆς, ἀλλὰ μετὰ ἐθνικοῦ πόνου καὶ πάθους ἐπικαλοῦνται τὴν ἀρωγὴν τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου. Ἡ κομπολις αὕτη κειμένη ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὁχθῆς τοῦ Ἀξίου καὶ ὑπαγομένη ἐκκλησιαστικῶς τῇ μητροπόλει Βοδενῶν διοικητικῶς φέρεται εἰς τὴν ἐπαρχίαν Ἀβρέτ Ἰσαὺρ ἢς πρωτεύουσά ἐστι τὸ Καλκήσιον, ἔδρα τοῦ σφοδρότερου παρὰ τῶν σχισματικῶν φανατισμοῦ κατὰ τε τοῦ ἔθνους καὶ τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν. Ἀλλ' ὑπάρχει ἐλπίς ὅπως τῆς ἐπαρχίας ταύτης πρωτεύουσα καταστή ἡ Γεβγελή καὶ δι' ἄλλους πολλοὺς λόγους καὶ διὰ τὴν ἐμπορικὴν πανήγυριν, ἥτις τελεῖται ἐκεῖ ἀνὰ πᾶσαν παρασκευὴν, ἀδείξ τῆς κυβερνήσεως, καὶ εἰς ἣν κατ'έρχονται πλείστοι κάτοικοι τῶν περὶ χωρίων τῶν κειμένων εἰς τοὺς πρόποδας τῆς ἀρχαίας τοῦ λεκανοπέδιου τῆς Γεβγελῆς—χωρίων ὧν ἱκανὰ ἀριθμοῦσιν ἀπὸ 500—2000 ἰκονοειῶν. Οἱ Μωαμεθανοὶ, Ἰακύνιοι τὴν καταγωγήν, ἀποτελοῦσι τὸν ἡμίον ἀριθμὸν τῶν κατ'ικόν τοῦ τμήματος τούτου, καὶ φιλοπόνης ἀσχυλοῦνται εἰς τὴν βιομηχανίαν τῶν ἀμπάδων. Οἱ Χριστιανοὶ ἀποστίνονται εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν σκυληκοτροφίαν καὶ παρίστανται ὡς ἀπὸ εὐρείας, αἱ δὲ γυναῖκες αὐτῶν φέρουσιν ἀκραίην ἑλληνικὴν χαρακτῆρα. Ὅμιλοῦσι τὴν Βουλγαρικὴν, πλὴν τινὼν ὑπαγομένων τῇ μητροπόλει Μογγλεῶν, ὁμιλούντων τὴν βλαχικὴν. Καὶ ἐκ μὲν τῶν ἐντέθεν τοῦ Ἀξίου χωρίων ἐν μόνον ἐξ ὁλοκλήρου ἀπεσιρήθη τῆς Ἐκκλησίας, ἐκ δὲ τῶν πέραν αὐτοῦ, ὑπαγομένων, εἰς τὴν ἐπισκοπὴν Πολυανῆς, πλείονα, τοῦ μίσματος ἐξελθόντος ἀπὸ τοῦ Καλκήσιου, ἐμυσηθέντος δὲ ὑπὸ Γεβγεληνῶν τινος ἱερέως.

Ἡ Γεβγελή δὲν ἔμεινε ὅλως ἀνεπηρέαστος ἀπὸ τῶν ἐνεργειῶν τοῦ προμνηθέντος ἱερέως· ἀλλ' αὐτοῦτος οὐδέμιν ἐπηλθεν ἐκ τούτων σπουδαία διατάραξις εἰς τὰ πράγματα τῶν τε καὶ τῶν σχολείων τῆς κομπολιᾶς, διότι ἐν λ. γ. τὸ πρὸ δεκαπενταετίας συνιστημένον ἐκεῖ μικτόν, τουτέστιν ἑλληνο-δημοτικόν, σχολεῖον ἀριθμεῖ σήμερον 70 μαθητὰς ἀντὶ τῶν 150, οὓς περιλαμβάνειν ἄλλοτε, ἀρ' ἐνός μὲν ἢ ἐν αὐτῷ διδασκτικῇ μέθοδος ἐβελτιωθῇ οὐσιωδέστατα, ἀρ' ἑτέρου

МЕЧНИКОВА

δι' ὁ ἀριθμὸς καὶ ἡ προβλεπία τῶν φοιτῶντων ἀξιώνουν ἐν νύκτι ἀναλόγως τῆς ἡλικίας τῶν πρῶν τῆς κοινότητος, καθ' ἃ ἰσχυρίζεται ἡ ἔκθεσις τοῦ ἀρχιερέως· τὸ δ' ἔτι μᾶλλον εὐάριστον καὶ χρήσιμον τῇ κοινότητι ταύτῃ, ἕτερος ὁμογενὴς φιλεκαπαιδευτικὸς Σύλλογος διατρεῖ ἥδη ἐν αὐτῇ ἀποπενταετίας νηπιαγωγεῖον εἰς ὁ φοιτῶσι παιδὲς ὑπὲρ τοὺς 25.

Ἡ διδασκαλία ἤτο διγενημένη, ὅποτε ἔγραψεν ὁ ἀξιότιμος διευθυντὴς τοῦ σχολείου, εἰς τέσσαρας τάξεις· αἱ τὴν ἀνωτέραν ἀποτελοῦντες 8 μαθηταὶ ἡμελλον νὰ διδασκῶσι τὰ τῆς πρώτης τοῦ σχολαρχείου μαθήματα, τῶν λοιπῶν συνδιδακτικῶς ἀκούμενων· διδασκαλοὶ δὲ ὑπάρχονσι δύο, ὧν εἰς μὲν ὁ ἐπιστάλιν, ἀμειψόμενος διὰ 50 ληρῶν, ἕτερος δὲ βοηθὸς αὐτοῦ, πληροφύμενος ὑπὸ τοῦ ὁμογενεοῦς Συλλόγου, ὅστις διατρεῖ καὶ τὸ νηπιαγωγεῖον. Ὁ τῶν μαθητῶν ἀριθμὸς, λέγει ὁ κ. Σούρλας, ἀναβαίνει εἰς 80, τοῖσι δὲ δίκαια διδάσκονται συνδιδακτικῶς. Ἡ ἐκ μέρους ὑποτυχὴς εἶναι ἵλιαν ἀσφαρὴς κατὰ τοσοῦτον, ὅτι, ἀπὸ προηγουμένων εἰς 70 μόνον ἀεβόβαν τοὺς μαθητὰς εἰς 70 μόνον σχολεῖον καὶ εἰς 25 τοὺς τοῦ νηπιαγωγείου, ἥδη μνημονεύει 50 μαθητῶν, χωρὶς νὰ λήγῃ ῥητος ποῦ διδάσκονται αὐταὶ· ὑποβίβωμεν δὲ ὅτι πλην τῶν 10 συνδιδακτικῶς ἀκούμενων, αἱ λοιπαὶ διδάσκονται ἐν τῷ νηπιαγωγείῳ. Ὁ κ. Σούρλας ἀνέμεινται κατὰ δύο κυρίως σοβαρῶν εἰς τὴν ἀνωτέραν ἐκπαιδευτικὴν περίδον προσκομίζων τῆς ἀτάκτου φοιτήσεως τῶν μαθητῶν καὶ τῶν ἐπιτηρομένων αὐτῶν· ἀλλὰ δὲν διατάζει νὰ μνημονεύσῃ καὶ ἄλλων τινῶν ἐλλείψεων τῶν κατοίκων, οἷτινες, ὡς ἐξῆγον ἐξ ἄλλων, παρὰ τὰς δύο μνημονευθείσας εἰθεὶν ἐκθέσεις, συνεισδόντες νὰ λαμβάνουσιν ἔξωθεν συνδρομὰς κατεστραφέντος ἀμελείας περὶ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν πρὸς τοὺς διδασκάλους καθηκόντων αὐτῶν, διότι, καθ' ἃ εἰκάζομεν, ἤθουντο νὰ πληρώσωσι 60 λίρας διὰ τὴν τακτικὴν αὐτῶν ἐνιασίαν ἀντιμισθίαν. Ἀλλὰ ἢ ἐν τῇ ἐπιχειρήσει ἐκείνῃ θέσι αὐτοπροσφεγγόμενος τῇ Γεγάλῃ, καὶ ἄλλοις αὐτοῦ, ὅς ἦτο ἰσως ἀξιόμπετος διὰ πολλοὺς λόγους, ὡς περὶ τὸν νὰ ἀναπτύσσων ἐκταύθῃ, καὶ τοὺς ὁποίους ἄλλως εὐχρώς θέλει ἑκάστος ἐννοεῖ ἀναλογιζόμενος ὅτι τὴν χώραν ἐκείνην λαμβάνονται πανεργατικῶς

εἰσηγήσεις βεβδιούργων συμμοριῶν ὀλίγα μὴ πραγματοποιουσῶν ἀλλὰ μεγάλῃ συνήθει ὑπαρχομένων· μοιλονότι σπείδωμεν εὐχρίτως νὰ προσθέσωμεν ὅτι αἱ σφοδρόταται τῶν ἀποσκοπευμένων ἐπιβλέψεις καὶ αἱ ἐπαθεῖς αὐτῶν ἐνέργειαι ὅπως συμμετάσχῃ τῆς ἰδιοκτησίας τῶν ἡμετέρων σχολείων καὶ ἐπέμψωσι εἰς τὴν διαχείρισιν αὐτῶν οἰκτῶς ἐναυαγῶσαν.

Ἡ τοῦ ἀγίου Βοδενῶν ἔκθεσις παρουσιάζει μικρὰς τινὰς διαφορὰς πρὸς τὴν τοῦ ἀξιότιμου διευθυντοῦ, διότι ἐκτός τοῦ ὅτι ἢ μὲν πρώτη ἀναβιβάζει τὸν ἀριθμὸν τῶν ὁθηματικῶν οἰκογενειῶν εἰς 50—60 ἢ δὲ δευτέρα εἰς 30 μόνον, συνάμα ἢ τοῦ μητροπολίτου κληρ' Ἰεροδῶν ἔκθεσις παριστᾷ ὡς ἀσημάντους ὅλους τοὺς πόρους τῆς ὀρθοδόξου χριστιανικῆς κοινότητος, διότι μόλις 30 ληρῶν εἰσῶμα, καὶ ἰσχυρίζεται, νίμματα ἢ κοινότης αὐτῇ, πρᾶγμα τῇ ἀληθείᾳ παράδοξον φαντασόμεν τῶ ἀναλογιζόμενῳ ὅτι 200 οἰκογενεαὶ εἰς οὐκ ἀσυντελή εὐρισκόμεναι ἐμπορικὴν ἐκείνην συνιστῶσι τὴν ὀρθόδοξον ἑλληνικὴν Γεγάλην.

Ἐκ Κολινδρῶ τῆς ἐπισκοπῆς Κίτρους τῆς μητροπολίως Θεσσαλονίκης ἐλθόμεν κατὰ τὸν παρελθόντα Σεπτέμβριον (1876) δύο ἀναφορὰς, τὴν μὲν ὑπὸ τοῦ φιλοτιμοτάτου καὶ φιλομούσου ἀγίου Κίτρου, τὴν δὲ ὑπὸ τοῦ ἐπὶ ἐφορίας τῶν σχολείων Κολινδρῶ ὑπογεγραμμένην. Καὶ ἢ μὲν ἐφορία μετὰ τὰ παραπάνω κατὰ τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου, μὴ διηκρίνεται νὰ συνδράμῃ τὰ σχολεῖα ἐκεῖνα κατὰ τὴν ἰσταμένην περίδον, ἐπικαλεῖται τὴν ἡμετέραν ἀρωγὴν βεβαιόσῃ ὅτι δὲν ἡλάττωσι τὴν προβυπολογισμένην τῶν ἐξόδων τῶν παντοπρεπῶν αὐτῆς πεποιθὴ εἰς ταύτην· ὁ δὲ ἀγίος Κίτρος ἐκτελεῖς μετὰ τινος λεπτομερείας τὰς ἐνέργειαι αὐτοῦ βεβαίῃ ὅτι ἡναγκάσθη νὰ στῇ ἐν ἀπείκῃ τὴν προσοχὴν αὐτοῦ εἰς τὰ κέντρα ἐκτ' ἐπισκοπῆς του, ἡτοι τὴν Αἰκατερίνην καὶ τὴν Κολινδρῶν, διότι ἐκ τῶν εἰσῶσι καὶ ἐπὶ τὰ μέρων καὶ μεγάλων χωρίων, ἅπερ περιλαμβάνει ἡ ἐπισκοπὴ Κίτρου, ἐκτεινόμενη παρὰ τὴν ἀνατολὴν ἀπὸ τοῦ Ἀλουάκμονος μέχρι τῶν ὁριζῶν τοῦ Πίνδου, καὶ ἅπερ κατοικουμένη ἀπὸ πληθυσμῶν ἑλληνικοῦ ἑμγού· ὑπολογίζομαι ὅτι εἰς 1100 περίπου στέφανα, μόνον ἡ Κολινδρῶ καὶ ἡ Αἰκατερίνη εἶναι κεφαλὴ χωρία, τὰ μὲν δὲ εἶναι μόνον τοις ἑκείναις ἀδυνατοῦντα ἐκτελεῖν βαρεῖς φορολογίας νὰ ὑφίσσωσι τὴν κεφαλὴν

καὶ νὰ ἀποβλέψωσιν εἰς πνευματικώτερας τινὰς ἀνάγκας. Ἡ Αἰκατερίνα εἶναι κομποδὶς ἐμπορικωτέρᾳ τῆς Κολινδρῦ καὶ τὸ κίνησιν πολλῶν ἄλλων χωρίων τῆς τε ἐπισκοπῆς Κίτρους καὶ τῆς ἐπισκοπῆς Πέτρας τῶν παρὰ τοῦς πρόποδας τοῦ Ὀλύμπου. Καὶ περὶ μὲν τῆς Αἰκατερίνης ἄλλοτε ὑπὸσχέτο ἡμῖν ὁ ἐπιστέλλων χριστεστὴς πληροφορίας περὶ δὲ Κολιδρῦ λέγει ὅτι ἀπὸ ἐτῶν διατηρεῖται ἐκεῖ θρησκευτὸν σχολεῖον καὶ νηπιαγωγεῖον, ὧν ἐν μὲν τῷ πρώτῳ διδάσκουσι δύο διδάσκαλοι, ἐν δὲ τῷ νηπιαγωγείῳ μία νηπιαγωγὸς καὶ μία βιβλίστρια. Ἀλλὰ δυστυχῶς οὐδὲν ἀναφέρει περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μαθητευομένων, ἀρκοῦμενος μόνον ἐν γένει νὰ παρατηρήσῃ ὅτι εἶναι ἀνάγκη νὰ αὐξήσῃ τὸ προσωπικὸν τῶν διδασκάλων ἕως σχηματισθῶσι δύο ἢ τρεῖς τάξεις ἑλληνικοῦ σχολεῖου, νὰ συσταθῇ δὲ καὶ ἐν μικρῷ παραθεναγωγεῖον. Ἀεινὸν ἤθελον εἶσθαι, ἐπιλέγει ὁ ἅγιος Κίτρος, ἂν ἡ σκληρὰ καὶ ἀκαμπτὸς τύχη ἡνέγκασε τὴν ἐφορίαν τῶν σχολείων τῆς μικρᾶς ταύτης κομπούλεως, τῆς χρησιμεύουσας ὡς κέντρον ἐκπαιδεύσεως εἰς τὴν ἄλλα χωρία, νὰ κολοβώσῃ καὶ τὰ ἄλλα οὐχὶ τέλεια σχολεῖα, ταυτάλειος δὲ ἤθελον εἶσθαι ἡ διψα καὶ στερήσις τῶν δυστυχῶν τοῦτων γειτόνων τοῦ γειαιοῦ Ὀλύμπου, ἂν τὴν θέαν αὐτοῦ αἴραν ἀναπνέοντες ἤθελον καταδικασθῇ νὰ μείνωσιν ἐπὶ πολὺ ἔτι εἰς τὴν παρούσαν ἀμάθειαν.

Ἐκ Πρεσβέρνης ἐστάλησαν ἡμῖν τῷ 1876 δύο ἐγγράφα, ὧν τὸ μὲν δεύτερον (29 Ὀκτωβρίου) ἀπευθύνει ἡ Κοινότης τῷ ἡμετέρῳ Συλλόγῳ ἐπικαλουμένη τὴν ἀρωγὴν αὐτοῦ καὶ εὐγνωμονοῦσα αὐτὸν, δι' ἧς ἀπὸ τριῶν ἡδὴ ἐτῶν οὐκ ἐπαύσατο παρέχων αὐτῇ ὑλικὰς τε συνδρομὰς καὶ ἥλικας μερίμνας· τὸ δὲ πρῶτον (19 Αὐγούστου) πέμπει τῷ Συλλόγῳ ἡ τε Κοινότης καὶ ἡ διδασκαλὸς κ. Μ. Βασιλειάδου καὶ ὁ διδασκαλὸς κ. Πασσαρίδης. Ἐν τῇ κοινῇ δὲ ταύτῃ ἀναφορᾷ ἐκινεῖται μὲν θερημύστατα ὁ ἥλιος τῶν δύο εἰρημίων διδασκάλων, εὐγλωττότερον δὲ καὶ συγκινητικώτερον ἐξάγονται αἱ πρὸς τὴν ἑλληνοβλαχικὴν Κοινότητα Πρεσβέρνης ἐκδουλεύσεις τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου, ὅφ' οὗ τὴν σκέπην τιθεῖσι τὰ ἐκπαιδευτήριά των οἱ Προσφενίται. Ὅτι δὲ εὐχάριστον καὶ πρακτικὸν παρέχει ἡ κοινὴ αὕτη ἀναφορὰ εἶναι ὅτι τὰς διαβεβαιώσεις αὐτῆς περὶ τῶν πασῶν προσδοκίων ὑπερβάτως καρπῶν τοῦ λήξαν-

τος ἔτους τῶν ἐκ τῶν ἐξετάσεων ἐκδηλωθέντων συνοδεύουσι καὶ τεράδια ἑλληνικῆς καλλιγραφίας τριῶν μαθητῶν ἐμψαίνοντα τῶν οὐχὶ τυχαίον πρὸς τὰ ἑλληνικὰ γράμματα ζήλον. Εὐχῆς ἔργον θὰ ἦτο ἂν ἐστῇ λοντο ἡμῖν πλείονα τῶν τριῶν ὑπὸσχόντων δι' ἡμῖν ὅτι προσεχῶς θέλουσι πέμψαι τῷ Συλλόγῳ καὶ ἐργυρεῖα τινὰ μαθητῶν, ἀπερ ὅμως πιθανῶς ἕνεκα τῆς ἀποστάσεως καὶ τῶν περιστάσεων δὲν ἐστάλησαν ἔτι. Καὶ ταῦτα μὲν ἐκ τῶν πληροφοριῶν ἧς ἄκρι τοῦδε ἐλάβομεν περὶ τῆς ἐν τῇ εὐρωπαϊκῇ Τουρκίᾳ ὁμογενοῦς ἐκπαιδεύσεως.

Μεταβάνοντες δὲ εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν ἀπαντῶμεν ἐξ ἐγγράφου περὶ τοῦ αὐτοῦ θέματος πραγματευόμενα. Ὁ Νεοκαιοσεῖας κύρ Ἰερόθεος ἐπιστέλλων ἡμῖν ἀπὸ τοῦ παρελθόντος Ἀπριλίου λέγει ὅτι κατὰ τὴν περιόειαν αὐτοῦ κατεβλήθη καὶ εἰς τὴν πόλιν Οἰνίου εἰς τοὺς μὲν κατοίκους ὁρμῶντας πρὸς τὴν παιδείαν, τὰ δὲ ἐν ἐνεργείᾳ σχολεῖα αὐτῶν ἐπὶ τὰς καὶ κανονικώτεται βαλόντα, λέσχην δὲ ἐπὶ ὁδῷ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ ἰδρυμένην. Ἀποφαινεται δὲ ὅτι τὰ καὶ νῦν καρποφόρα αὐτῶν σχολεῖα τῶν ἐκείνου εἰσι καρποῦς θὰ ἔρρουν, εἰ ἐκέκνητο πέρους διακριεῖ καὶ ἱκανοῦς ἐπικαλεῖται ὁσὲν αὐτῶν τὴν ἡλικὴν καὶ ὑλικὴν συνδρομὴν τοῦ Συλλόγου. Ἡ ἐν Οἰνίῳ μνησθεῖσα λέσχη ὁ Εὐαγγελισμὸς κατὰ τὸν παρελθόντα ἐπίστος Ἀπριλίον ἐπεμψεν ἡμῖν ἐπιστολήν, δι' ἧς ἀγγέλλει ὅτι ἡ Κοινότης τῆς πόλεως ταύτης βλέποντα τὴν στασιμότητα καὶ τὴν ὑποστροφικότητα εἰς τὴν ὁσμύρην εἴδωκε καὶ συνεκτινῶντα, τὸ οἰκτρὸν τῆς ἀμαθείας αὐτῆς ἀπεφάσισε τῇ νουθεσίᾳ καὶ προτροπῇ τοῦ μητροπολίτου Νεοκαιοσεῖας καὶ ἰδρυσε πρὸ τριετίας σὺν τῇ πρὸ πολλοῦ ὑπαρχούσῃ ἑλληνικῇ σχολῇ κα. παραθεναγωγεῖον· ἀλλ' ἀμφότερα, ὡς λέγει, μετὰ δυσκολίας πολλῆς συντηροῦνται ἕνεκα τῆς ἀπορίας τῶν κατοίκων αὐτῆς· τῇ δὲ προτροπῇ τοῦ αὐτοῦ ποιμενάρχου διενεοῖτο νὰ ἐκπαιδεύσῃ καὶ ἱεροδιδάσκαλον πρὸς τὴν ἐπὶ τὸ βέλτιον προαγωγὴν τῶν σχολείων αὐτῶν, τὴν εὐπρέπειαν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὴν ὑπερέσπισιν τῶν δικαίων τῶν Χριστιανῶν, οὐπερ τὸ πλεον τῆς μεθοδισίας χορηγεῖ ὁ αὐτὸς ἐπάρχης κύρ Ἰερόθεος. Μετὰ δὲ ἐν ἔτος ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τοῦ περιεναγωγείου ἡ πόλις ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ προπρωτοῦ ματροπολίτου καὶ ἡ ἰδία κατιόουσα καὶ ἐκ τῆς ὑπὸ τοῦ Συλλόγου ἐγκυκλίου διδασθεῖσα

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА

Τὰ δι' παρρησίας γενομένα περιλαμβανόμενα περὶ 130 χιλιάδες ἀπὸ 6—15 ἐτῶν, διακρίνονται εἰς πέντε ομάδας, τὴν 1. αἰλικήν, τὴν 2. συνήλικήν, τὴν 3. ἀλληλοδιδασκτικήν, τὴν 4. προκτικὴν καὶ τὴν 5. νηπιαγωγικήν καὶ τὴν μὲν ἑλληνικὴν γλῶσσαν εἰς μίαν τάξιν δύο μαθητῶν, τὴν δὲ συνοδιδασκτικὴν εἰς μὲν 20 μαθητῶν, τὴν ἀλληλοδιδασκτικὴν εἰς μὲν 30 μαθητῶν καὶ τὴν νηπιαγωγικήν εἰς 1875—1876 συστήθησαν περιλαμβανόμεναι 80 πρὶν τὰς μαθητῶν. Αἱ τὴν 3. ἀλληλοδιδασκτικὴν εἰσελάσεις περιλαμβάνονται ἐπὶ τῶν λαμπρῶν χρωμάτων καὶ δι' ὡς διδάσκονται τὰ προσδεδωμένα τῶν γονέων προστίθενται μόνον, ὅτι ἀπονομαί τῶν μαθητῶν ἵσαν πλεονεξία καὶ τῶν ἀρρέων. Οἱ ὡς ἐπὶ τὴν διδασκαλίαν καὶ τῶν.

περίοδον εἰς 17,300 γρόσια. Μετὰ τὸν λεπτομερῆ δὲ κατὰλογον τῶν εισοδημάτων καὶ πᾶσι τῶν ἐν Σινώπῃ ἐκπαιδευτῶν, οὓς εἴρουν, ἀνεπαρκεῖς ὁ κ. Αὐανρὰς ἐν περιπτώσει καθ' ἣν οἱ Σινωπίται ἤθελον ἀποπειραθῆναι βιβλιώσασθαι τὴν ἐκπαίδευσίν των, μνημονεύει καὶ τῆς μικρᾶς βιβλιοθήκης τῆς σχολῆς περιουσίας τὸ πλεῖστον φιλολογικὰ καὶ θεολογικὰ βιβλία, πρὸς δὲ καὶ τρία χειρόγραφα ἐπὶ μεθέρων Εὐαγγέλια καὶ τελευτᾷ ἀναγγέλλων ἥντιν ἐκὶ ἀρχαιολογικὸν τι μουσεῖον ἤζατο συνίστασθαι ἐν Σινώπῃ περιέχον μέχρι τοῦδε εὐρήματα, ὧν ἡ ἐρευνὰ τῇ Ἀρχαιολογικῇ Ἐπιτροπῇ τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου, ὡς γνωστὸν, ἀντιτίθεται.

Οἱ ἐποροεπίτροποι τῆς κοινότητος Ἰνεσπύλεως ἐπέστελλον ἡμῖν τὸν παρελθόντα Σεπτέμβριον ἐκτιθέντες ὅτι μέχρι τοῦδε μόνις συντηρήσουν ἀλληλοδιδασκτικὸν σχολεῖν ἐν τινι σκοτεινῷ καὶ σεσαθρωμένῳ οἰκίῳ· συνεισισκόμενοι δὲ τὴν ἀνάγκην συστάσεως μὴ παρνεναγωγείου, βελτιώσεως δὲ τῆς τῶν ἀρρένων σχολῆς, ἐπιλοτιμήθησαν καὶ πέραν τῶν ὀλίγων αὐτῶν δυνάμεων νὰ γείρωσιν οἰκοδομὴν ἀρκούντως ἐφελάν, ὥστε εἰς δύο διηρημένην τμήματα νὰ περιλαμβάνῃ τὴν τῇ ἑλληνο-ἀλληλοδιδασκτικῇ σχολῇ καὶ τὸ παρνεναγωγεῖον καὶ ἡ μὲν πρώτη συντηρεῖται μετὰ πολλῆς δυσκολίας, τὸ δὲ δεύτερον ἔμενε κλειστὸν, ὅτε ἔγγραφον ἐκείθεν, ἐλλείψει πόρων καὶ μέσων, ὧν τὴν ἀναπλήρωσιν ἐξαίτουσιν παρὰ τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου.

Εἰς φιλότιμος λόγιος διευθύνων τὴν σχολὴν τῆς ἐν Βιθυνίᾳ Τριγλίας, ὁ κ. Ἀποστολίδης, ἐπέστελεν ἐσχάτως τῷ Συλλόγῳ μακρὰν ἐκθεσὶν περὶ τῆς καταστάσεως τῶν παρ' αὐτῇ σχολείων, ἐν ἧ' μετὰ βραχείαν τοπογραφικὴν περιγραφὴν τῆς μικροπόλεως ταύτης ἀναφέρει ὅτι ἐν αὐτῇ εἰς 700 μὲν ἑλληνικῶν, 50 δὲ πορφυρῶν συνιστάμενην οἰκίαν, δύο ὑπάρχουσι σχολεῖα, ἐν τῶν ἀρρένων καὶ ἑτέρων τῶν θηλῶν, εἰς δὲ τὸ μὲν πρῶτον ἐκ τῶν συνήθων τυγχάνον δημοτικῶν σχολείων, ἔχον δὲ καὶ νηπιαγωγικὸν τμήμα, φοιτᾷ ὑπὸ 300 παῖδων καὶ διευθύνεται ὑπὸ ἐγχαρίτου διδασκάλου βοηθουμένου καὶ ὑπ' ἐτέρων δύο, διατηρεῖται δὲ ἐκ προσόδων τῶν ναίων καὶ ἐκ διδασκαλίας τραγωδιῶν. τὸ δὲ δεύτερον, ἥτιν τὸ παρνεναγωγεῖον, διατηροῦμενον παπκάνκις τοῦ ἐκταῦθα Φιλανθρωπικοῦ Συλλόγου, εἰς τρία διηρητὰ τμήματα, τὸ νηπιαγωγεῖον, τὸ προπαιδευτικὸν καὶ τὸ

ἑλληνικόν. Καὶ ἐν μὲν τῷ νηπιαγωγείῳ φοιτᾷ περὶ τὰ 150 θήλια νήπια, ἐν δὲ τῷ προπαιδευτικῷ, τρεῖς ἔχοντι τάξεις, περὶ τὰ 30 κοράσια, ἐν δὲ τῷ ἑλληνικῷ, δύο νῦν ἔχοντι τάξεις, περὶ τὰ 21. Μετὰ πολλῶν δὲ ἱκανῶν ἀναρίων τὴν τε καλὴν αὐτοῦ ῥύθμιν καὶ τὰς σημαντικὰς προσόδους τῶν μαθητῶν, ὀρειλομένης εἰς τὴν δόκιμον καὶ ἐπιτυχῇ διεύθυνσιν καὶ εἰς τὴν διδασκαλίαν τῶν ἐν αὐτῷ διδασκάλων, ἐξάγει οὐχ ἥττον καὶ τὸν Φιλανθρωπικὸν Σύλλογον πλεῖσιν ὑπὲρ αὐτοῦ τε καὶ τῶν λοιπῶν ἐν Βιθυνίᾳ ἰδιουσυντηρήτων αὐτοῦ νηπιαγωγείων καταβέβληντα φροντίδα καὶ ἐπιμέλειαν περὶ τε τοῦ σύστημα καρποφόρου διδασκαλίας καὶ τὴν ἐκλογὴν κατατάξιων διδασκάλων.

Περὶ δὲ προσόδων τὸν λόγον ποιοῦμενος προστίθισιν ὅτι τὰ σχολεῖα ταῦτα ἀρθρῶν καὶ ἐπαρκεῖς ἥδυναντο ἔχειν τοὺς πόρους πρὸς ἀξιοπρεπῆ οὐ μόνον αὐτῶν ἀλλὰ καὶ καλῶς ἐτι κατηρητισμένης ἑλληνικῆς σχολῆς συντηρεῖν, εἴπερ τὰ ἐκ τῶν δύο αὐτῶν κειμένων μόνων εισοδήματα ἐκάρπουτο τὸ κοινὸν ὥσπερ τὸ πάλαι, ὅτε, ἐκμισθουμένων αὐτῶν ὑπὸ τῶν ἐγγράμων οὐ μόνον αὐταῖς ἐπῆκουσαν, ἀλλὰ καὶ ἐκάνον ποσὸν παρεῖγετο ἀποστέραις τῆς σχολικῆς τῇ τε δημοτικῇ καὶ τῇ ὑπαρχούσῃ τῇ ἑλληνικῇ. Ἀλλ' ἡ ἐν τῇ κτηματικῇ αὐτῶν διαχειρίσει ἐκκλησιαστικῇ ἐπέμβασις μέγιστον παρεμβάλλεται προσκομὴ εἰς τὴν πρόδον καὶ ἀνάπτυξιν αὐτῶν καὶ τὴν χρησιμοποίησιν τῶν ἐξ αὐτῶν προσόδων. Ἐνταῦθα δὲ γενικῶς τινος ἐπιρροῶν παρατηρήσεις ἐπὶ τῆς πολλῆς οὐ ἐπικρατούσης ἐκ μέρους τῶν πνευματικῶν ἄρχων ὀλιγωρίας καὶ ἀδελτηρίας εἰς τὰ ἀπορῶντα τὸ κοινὸν συμφέρον τοῦ ὑπὸ τὴν πνευματικὴν αὐτῶν διοίκησιν ποιμνίου καταλήγει τὸν λόγον συνιστῶν θερμῶς τῷ Συλλόγῳ ὥπως ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τοῦ Φιλανθρωπικοῦ Συλλόγου προνοήσῃ συντόμως περὶ τῆς ἐπαρχίας Προύσης, ἥς οἱ κάτοικοι τὸ πλεῖστον βαρβαρῶσιν καὶ ἀμαχεῖς ὄντες εὐκόλως εἰς τὰς προσηλυτιστικὰς τῶν δυτικῶν ἐμπέττουσι πλεκτάνας. Πρὸς παρελθόντα δὲ ἀναφέρει τὸ δευτέρου, ἐν ᾧ τὸ κέντρον τῶν μηχανορραφῶν, καὶ τὴν ἐν Προῦσῃ συνεικίαν Καγιάμ-πασα, ἐν ἧ' καὶ σχολεῖον διατηρεῖται τῆς προπαγάνδας καὶ οὐκ ὀλίγοι τῶν κατοίκων αὐτῆς ἐν βραχείᾳ χρόνῳ προσηλυτίστησαν. Ταῦτα δὲ λέγων ἐκφράζει συνάμα τὸν ῥόδον μήπως πάντας τοὺς ἐκ Καγιάμ-πασα ὁμογενεῖς

МЕЧНИКОВА

ἀπολαύει τὸ ἔθνος. Διὰ καὶ συνίστησι τὴν ἀπολυτὸν ἀνάγκην τῆς υποστηρίξεως μὲν τῶν ᾗδ' ἐν Βιβλίῳ ὑπαρχόντων σχολίων, τῆς ἰδρύσεως δὲ καὶ ἄλλων πρὸς ἀποδόθησιν τοῦ ἐπιχειμένου κινδύνου. Ἐπειδὴ δὲ μέλημα τοῦ Συλλόγου κίρυν, προστίθῃσιν, ἵσθιν ἡ τῶν γραμμάτων διδασκαλίαν, ἀναγκαῖον νομίζει νὰ ἀνελθῇ ὁ Συλλογὸς τὴν τῶν σχολίων ἐπιμέλειαν καὶ ἱστορίαν, φρονεῖων αὐτὸς περὶ παντὸς ἀρρωδόντος τὴν τὴν διοίκησιν καὶ διατήρησιν αὐτῶν συνειννοῦμενος μετὰ τῶν Κοινοτήτων περ' ὧν ταῦτα συντηροῦνται.

Ἡ ἔκθεσις τοῦ κ. Ἀποστολίδου ὀλίγας μόνον καὶ λίαν προσεκτικὰς κρίσεις περιέχοντα περὶ τῆς ἐνταύτῃ ἀπεντωμένης ὀλιγορίας τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀρχῶν δὲν ἠθέλει χορηγήσει ἡμῖν ἀπορροήν παθῶν τιμῶν περὶ τοῦτου, ἂν δὲν εἴκομεν ὅτι ἔστιν ἔκθεσις ἐξ ἄλλης ἑλληνικῆς κοινοτήτος, ἐν ᾗ προτείνεται καὶ ὑποστηρίζεται ὁ παντελής ἀπὸ τῶν ἐκπαιδευτικῶν πραγμάτων ἀπολειψιμὸς τῶν στοιχείων. Ἄλλ' ἡ Ἐκπαιδευτικὴ Ἐπιτροπὴ δὲν νομίζει τοῦ παρόντος καιροῦ νὰ διατασσῇ ὁριστικὴν τινα γνώμην περὶ τοῦτου, καὶ τοσοῦτον μᾶλλον ἀπέχει αὐτοῦ ὅσην ἀρ' ἐνός μὲν λεπτοῦ τινα καὶ παρασκευασμένης ζητήσεως δὲν ἐπιδέχονται κρίσεις ἀποτόμους καὶ κατ' ἐφαρμογὰς, ἀρ' ἐπὶ τοῦ διὰ τὴν ἔθνη ἡμῶν παίδευσιν εἶναι ἀνάγκην τοσοῦτων πρακτικῶν, ὥστε δὲν δύναται νὰ ἀποκλείσῃ τῶν ὑπὲρ αὐτῆς ἡμετέρων τάξεως βλοσυρότητα, καὶ ἰδίως τὰς ἐκείνης αἰτίας, αἵτινες, τοῦ γε νῦν ἔχον, ἀντιπαραστήσαντες μὲν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις τὴν ἐθνικότητα τῶν συγκαταστῶν δὲ τὴν ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν τῶν ἐθνικῶν ἡμῶν δυνάμεων καὶ ὑπὸ τὴν ἰδιότητα ταύτην παρίστανται ἐνώπιον τῆς πολιτικῆς ἀρχῆς ἐξαιτούμενοι τὴν ἱκανοποίησιν τῶν ἡμετέρων ἐθνολογικῶν ἡ ἐκπαιδευτικῶν ἀναγκῶν.

Ἀποκτείνεται εἰς τὰς τάξεις ἐκείνας νὰ ἐκτελέσῃσι δυνάμεις τὸν ὀβριὸν αὐτῶν προορισμὸν καὶ διὰ τῆς ἀπαιτούμενης δραστηριότητος νὰ ἀνταποκριθῶσιν εἰς τὰς πολιτικὰς κατὰ τοὺς ἐκτελεστικὰς καιροὺς ἀπαιτήσεις τοῦ ἡμετέρου ἔθνους. Οἱ ἐκ τῶν τάξεων τούτων μὴ ἐννοήσαντες τὴν ἐντολήν των ἀποκλείουσι αὐτοὶ ἐκ τούτου τὴν ἐθνικὴν καὶ ἐκπαιδευτικὴν ἡμῶν ἀνάγκην, περὶ ὧν συγκαταστῶνται σήμερον ἅπαντες αἱ ἐνέργειαι, ἅπαντα, δυνατόν ἐστίν, ἡ ἡμετέρα ὑπαρξίς. Οἱ τε κεντρικὴ καὶ ἐπαρχιακὰ Σύλλογοι ὁ-

ρεῖλουσιν ἀπαρεγκλίτως πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτῶν νὰ βελθῶσιν, ἐν δὲ τῇ διενεκίᾳ αὐτῶν ἐνδοσυστασιαστικῶν καὶ μὴ παύσαντες ὑποσπένοντες ὅτι εἶναι ἀδύνατον ψυχρὰ ζωῶσα ἐλληνικὴ νὰ ἐπιτερίχῃ σήμερον εἰς ἐαυτὴν τὴν ἐλαχίστην ὀλιγορίαν περὶ τὰς ἐθνικὰς ἐκπαιδευτικὰς, διότι ἐν ᾗ εἰς μίαν μόνον στιγμὴν ὑποβέβαιον τινα, εἰς οἰκονομικὰς τάξεις ἀνήκοντα, Ἕλληνας ἀδιαφοροῦντα κατὰ τὰς σημερινὰς περιστάσεις περὶ τὴν τῶν οἰκονομικῶν καθηκόντων αὐτοῦ ἐκπλήρωσιν, πρέπει νὰ ἀποδώσῃ αὐτῷ ἐκκλησιαστικὴν ἐνοχλήσιν τῇ μᾶλλον ἐπονοειδίστῃ προδοσίᾳ. Ἡ ἐξωτερικὴ αὐτῇ πεποιθὴσις θέλει πύθωνος φιλοτιμίας τοὺς ἥττον ἐπιμελῶς ἔχοντας πρὸς τὴν ἐπιτέλεισιν τῆς ἀντεπεσιμένης αὐτοῖς ἐντολῆς καὶ θέλει χρησιμεύσει εἰς τὸν στενότερον ὅσον οἶόν τε σύνδεσμον πάντων τῶν ἐθνικῶν τινα δυνάμιν ἡ ἐκπαιδευτικὴν τινα ἐνέργειαν διαχειριζομένην ἐν ἐποχῇ, καὶ ἢ οὐδὲ ἡ ἐλαχίστη ἐξ τῶν πνευματικῶν ἡμῶν νεύρων ἠθέλει εἰσέλαι ἀγῶνος καὶ περιττῆς, καὶ ἢ καὶ τοῦ μᾶλλον ἀσημάντου ἀκροῦ ἡ ἀσπληγῆτος ἀποτομῇ ὅς ἡτο ἐπαίσθητὴ εἰς τὸ ἔθνος ἡμῶν σῶμα. Ἀλλ' ἡ ἐξωτερικὴ αὐτῇ πεποιθὴσις δὲν δύναται βεβαίως νὰ προβάλῃ μέχρις ἐνόχου ὑποκρισίας, οὐδὲ ὅς δικαιοῦμεθα ποτε νὰ καλύπτωμεν ὑπὸ τὸν διαφανῆ αὐτῆς πέπλον ἀξιολογίμους ἀναλογισμοὺς ἀτόμων ἀνηκόντων εἰς τὰς τάξεις, ἃς ἐπιθυμοῦμεν εὐκρινῶς καὶ συναρμονικῶς νὰ ἔχωμεν ἐν ταῖς ἐκπαιδευτικαῖς ἡμῶν αὐτοῖς καὶ ἐξ ἀπορροῶν συχνάκις ἡμῖν χορηγουμένων νὰ σεβώμεθα καὶ τιμώμεν. Τὸν αὐτοστῶν ἄλλ' καὶ δίκαιον τῆς κατακρίσεως πέλεται ἀπὸ τῆς ἐκείνου θέλομεν καταφέρει κατὰ τῶν ἐκ τούτου παροῦσι τοῦ ἔθνους καιροῖς οἰωνοῦσιν ἀνταποκρίσιν περὶ τὰ πράγματα τῆς ἐθνικῆς ἐκπαιδευτικῆς, ἀλλὰ πρὶν ἢ διατάσσωμεν, ὁρῶμεν ἡμεῖς καὶ θετικὰ γεγονότα ὅτι ὅτιν νὰ ἔχωμεν, ἐν δὲ τῇ περιπτώσει ἐξ ἧς ὠρμηθόμεν εἰς τὰς κρίσεις ταύτας ὀρεῖλομεν νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι ἀνακαλύπτωμεν ἀντίρροπον τινα οὐχὶ ὅπως διακρίνεται τῆς προσοχῆς ἡμῶν διότι ὁ τὸν ἀντιστῶν μνησθεῖσιν ἡμῶν αὐτοστῶν ἔκθεσις σημεῖον ὁρῶμεν τῇ ἡμετέρῃ Συλλογῇ, ὅστις βεβαίως ἐν τῷ ἔθρῳ αὐτοῦ ἀρχακεῖται κατὰ τὰς ὀλιγορίας τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς, εἰς ἐν ἐπιστολῇ ἡμῶν καὶ πύρριν, ἐν δὲ τῇ τοῦ παρελθόντος ἐκείνου ἐκείνου τῇ ἐκείνῃ μετ' ὑπερβολικῶν ἐπὶ τῆς ἐκείνου τῆς μητροπολιτικῆς τιμῶν μερίμνας

πέρ της ἐθνικῆς ἐκπαίδευσως. Ὁ ἡμέτερος Σύλλογος λαθὼν συγχρόνως μετὰ τῆς περυσινῆς ἐκθέσεως καὶ ἄλλην ἀπὸ τῆς αὐτῆς χώρας σοβαρωτάτην ἐκθέσιν φιλοπόνοῦν τινὸς καὶ φιλομούσου λογίου, οὐπὲρ τὴν αὐστηρὰν φαιέβαιαν καὶ τὴν ἀμεροληψίαν ἀπὸ πολλοῦ ἔδωκε γίνωσκε, καὶ ὅστις οὐχὶ τοσοῦτον εὐμενῶς ἔκρινε τὰς περὶ ἐκπαίδευσως φροντίδας τῶν αὐτῶν πνευματικῶν ἀρχόντων, θεώρησέ πως ἕκαστε ἐσπευσμένα τὰ ἐγκώμια τοῦ πρώτου, ὅπως καὶ νεώτεροι σκέψεις ἤθειλον φανῇ ἐπικυρώσας τοὺς κατὰ τὸ παρελθὼν ἔτος διαταγμούς της Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς.

Μεταβαλόντες τώρα εἰς τὴν τῶν νῦν ἐκπαιδευτικὴν κατάστασιν, ἐπίσκομεν α) ἐπιστολὴν τῆς ἐφημέριος τῶν σχολείων τοῦ Ἡρακλείου τῆς Κρήτης κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 1876 πεμφθεῖσαν ἡμῖν, δι' ἣν διαβιβάζεται πρὸς Σύνδρον ἀλφειοτάριον ἐκπονήν ὑπὸ τοῦ ἑλληνοδιδασκάλου κ. Βιστακίη ἐπὶ τῇ βάσει τῆς νέας μεθόδου καὶ ζητεῖται ἡ γνωμοδότησις τῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς, ἃν δηλ. κρίνῃ αὐτὸ ἄξιον ὅπως εἰσχωρῇ εἰς τὰ δημοτικὰ σχολεῖα· β) ἐπιστολὴν τοῦ ἐν Ἀθήναις Φιλεκπαιδευτικοῦ Συλλόγου Ὁμορφίας (κατὰ Σεπτέμβριον 1876) δι' ἣς ἀναγγέλλεται ἡμῖν ἡ σύστασις αὐτοῦ καὶ ζητεῖται ἡ ἡθικὴ τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου ὑποστήριξις, ἣν τοσοῦτω μάλλον ἀσμένως παρέχομεν, ὅσω οἱ γράφοντες ὑποδεικνύουσιν ὅτι πολλὰς ἔσχον δυσχερεῖας καὶ ἀντιπράξεις πρὸς εὐδωσίαν τοῦ ἔργου αὐτῶν, προελθούσας ἀπὸ ὁμοθυμίας τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου, ὅπως φρουρώσι καὶ ἐνισχύουσιν πᾶσαν ἐνέργειαν ὑπὲρ τῆς ἐθνικῆς ἐκπαίδευσως· γ) ἐπιστολὴν τῆς ἐν Κων/πόλει φιλεκπαιδευτικῆς ἀδελφότητος Νισύρου (κατὰ Νοέμβριον 1876) ἀγγελλούσης ἡμῖν ὅτι ἰδούλη ὅπως συντελέσῃ εἰς τὴν ἡθικὴν καὶ διανοητικὴν διάπλασιν τῆς ἐν Νισύρῳ νεολαίας καὶ ἐξαιτουμένης τὴν ἀντιλήψιν τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου, ὅστις τῷ ὄντι ἀπὸ καρδίας εὐχεται τὴν προαγωγὴν αὐτοῦ καὶ φρονεῖ ὅτι οἱ ἐν ταῖς μεγαλοπόλεσι κάτοικοι ἐπαρχιωὺν τινα δύνανται τῷ ὄντι νὰ κατορθώσωσι διὰ τὴν ἐπίδοσιν τῆς ἐν αὐταῖς ἐκπαίδευσως πολλῶν πλεονῶν ἢ οἱ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἐκείναις διηκνέως οἰκοῦντες, διότι οἱ πρῶτοι εἶναι εἰς θέσιν πολλῶν καὶ μὴ οὐσανδιστερὰ νὰ διαβίωσι καὶ τὴν ἐκπαιδευτικὴν

πρόδοσιν κανονικώτερον νὰ παρακολουθήσωσι· δ) καὶ τελευταίαν νησιωτικὴν ἐπιστολὴν ἀπαντῶμεν τὴν ἐκ Λεμεσσοῦ τῆς Κύπρου, πρωτότυπον μὲν, ἀλλὰ τῇ ἀληθείᾳ οὐχὶ ἀξιόμιστον διὰ τὸ εἶδος τῆς πρωτοτυπίας· αὐτὴ ἐπέμθη ἡμῖν ὑπὸ τοῦ ἐν τῇ κομποπόλει ἐκείνῃ Ἀναγνωστρίου, ὅπερ ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν Ἰούτης διατελεῖ τῇ ἐν τῷ βίῳ καὶ ἐνεργεῖ ἀπὸ δεκαετίας περίπου, ἀλλὰ τοῦ ὁποῦ τὴν σύστασιν μάλιστα κατὰ τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1876 ἀναγγέλλουσιν ἡμῖν οἱ ἐπίτροποι αὐτοῦ, ἀναβαλόντες, ὡς λέγουσι, νὰ πράξωσι τοῦτο ἐν δέοντι ἵνα μὴ τι ὀνησιγενὲς ἀναγγείλωσι, πρὶν ἢ τὰς παντοειδεῖς υπερβάλλωσι δυσχερεῖας. Καὶ καθ' ὅσον μὲν ἀφορᾷ τὸν ἰσχυρικὸν καταρτισμὸν τοῦ σωματείου ἐκείνου ὑπὸ ὕλικὴν ἐποψὴν εἶναι ἀκούοντες εὐχέμεσθα, διότι καὶ ἐφημερίδας ἱκανὰς ἔχει καὶ βιβλιοθήκην μικρὰν προσεκτήσας· τῶν δὲ ὑπὲρ τῆς κοινωνίας ἐνεργειῶν αὐτοῦ ἐπελάβετο ἀμείως μετὰ τὴν σύστασίν του διὰ τῆς καθ' ἑορτὴν παραδόσεως δημοσίων μαθημάτων καὶ διαλέξεων προστιθέμενων, καθ' ἃ ἔγραψον οἱ ἐπίτροποι αὐτοῦ κατὰ τὸν παρελθόντα Ἀπρίλιον, καὶ νυκτερινὰ μαθήματα νὰ διοργανώσῃ· ἀλλὰ οὐδὲν ἔδωκεν, ὡς βεβαιοῦσιν αὐτοὶ οὗτοι, νὰ κατορθώσῃ διὰ τὴν πρακτικὴν καὶ ἀποτελεσματικὴν ἐνέργειαν τῆς ἐκπαίδευσως τῆς νεολαίας, καὶ πρὸς ἐπίτευξιν τούτου ἐπικαλεῖται τὴν τοῦ Συλλόγου ἡμῶν ὑποστήριξιν. Ἀλλ' ἵνα μὴ μάλλον ἐλαττώσῃ τὸ ἡμέτερον ἰνδιφέροντος τὸ σωματεῖον ἐκεῖνο, ὥσπερ νὰ φωτίσῃ ἡμᾶς περὶ τῆς ἐν Λεμεσσοῦ ἐκπαίδευσως, νὰ ἐκθέσῃ ἡμῖν ἵνα καὶ πόσα σχελεῖα ὑπάρχουσιν, πόσοι οἱ μαθητεύοντες καὶ τὰ τοιαῦτα.

Ὅπως δὲ ἴσως, ἡ Ἐκπαιδευτικὴ τοῦ Συλλόγου Ἐπιτροπὴ ἐπαινοῦσα τὸν ζῆλον μὴ οὐ τὸ ἀναγκαστικὸν ἐκεῖνο ἐργάζεται, κατὰ τὸ ἐνόντα, πρὸς πνευματικὴν τινα καὶ ἡθικὴν βελτίωσιν τῶν ἐν Λεμεσσοῦ ὁμοιωθῶν ἐπὶ θερμώτερον συγχάριεν τοῖς ἐπιτρόποις αὐτοῦ διανοηθεῖσι τὴν διοργανώσιν νυκτερινῶν μαθημάτων. Τὸ σύστημα τοῦτο κατὰ ὡρισμένην τινὰ μέθodon ἐφαρμοζόμενον παρ' ἀπάντας τὰς ἑλληνικὰς τῆς αὐτοκρατορίας Κοινότητας ἤθελεν ἀποφέρει ἀγλαυτάτους καρπούς, καὶ ἂν οἱ πανταχοῦ διεσπαρμένοι λόγιοι, ἐπιστήμονες ἢ καὶ ἀπλῶς διδάσκαλοι κατῴρων κατὰ ῥητὰς τῆς ἐβδομάδος ἐσπέραι, ἢ μάλλον κατ' ἐκάστην ἐσπέραν

МЕЧНИКОВА

καὶ κατὰ μίαν ἢ δύο ὁρας τῆς κυριακῆς νὰ συναγείρουν τὰ τέκνα τοῦ λαοῦ, τὰ μὴ ἐρχομένα τὸν καιρὸν καὶ τὰ μέσα νὰ φοιτῶσιν εἰς τὰ τακτικά σχολεῖα, νὰ διδάσκωσιν αὐτῶν, συνήθως ἐπιτήγελμά τι μετεργουμένοι, πρακτικὰ τινα μαθήματα καὶ νὰ ἀσκῶσιν αὐτὰ περὶ τὴν ἀνάγνωσιν, τὴν γραφὴν καὶ τὴν ἀριθμητικὴν, περὶ τὴν πραγματολογίαν, τὴν ἱστορίαν καὶ τὴν γεωγραφίαν (τοῦλάχιστον τὴν ἐθνικὴν) καὶ περὶ τὴν ἰχθυογραφίαν, θὰ κατέβαλλον τὰ θεμέλια βεσπίου καὶ ὕγους ἀνταρροῆς καὶ θὰ παρέχον οὕτω τῇ ἑλληνικῇ κοινωνίᾳ πολλὰ σπουδαιότερας πολλὰς ἐκδηλοῦσας ἐκείνων ἅς παρέχουσιν ἐνίοτε αἱ μὴ περὶ ῥητὰ καὶ συνεχῆ ζητήματα πραγματευόμενοι δημοσίαι διαλέξεις. Οὐδαμῶς ἐννοοῦμεν νὰ φέσωμεν ταύτας· ἀλλὰ πεποιθήμεν καὶ προνοοῦμεν ὅτι τὰ κατὰ τύπους ἐκπαιδευτικὰ σωματεία καὶ ἰδίως αἱ λέσχαι καὶ τὰ ἀναγκαστήρια δύνανται χρῆσθαι οὐκ ἀπὸ τοῦ ἔθνους ὅ ἀποβῶσιν, ἀν' ἐπὶ τὸ πρακτικώτερον διοργανώσωσι καὶ διευθύνωσι τὰς πάντας ἀξιωματικὰς αὐτῶν μερίδας.

Διὰ τὴν ὑποθήκην τούτων, εἰς ἃς ὠρμήθημεν ἐκ τοῦ ἐκλεκταίου πᾶν ὅπ' ὤντων ἡμῶν ἑγγράφων, ἡ ἑλπίς κατελήξει τὸν πρῶτον τούτων κατὰ τὴν ἐπιστάσαν συλλογικὴν περίοδον ἡλεγχῆναι τὴν ἐθιμικὴν αὐτοκρατορικὴν ἐκπαιδευτικὴν τοῦ ἔθνους ἡμῶν καταστάσεως, ἂν δὲν ᾖσαν μετὰ τὴν ἀνάγκην νὰ διαβιβάζωμεν τοὺς διαφόρους ἐν ταῖς ἐπαρχίαις φιλικῶν ἐκπαιδευτικοῖς σωματείοις καὶ ἄλλας τινας εἰσαγωγίαις, δι' ὧν, ὡς ὀφείλομεν, ἀποτελεστικωτέρᾳ ἤθελεν ἀποδοῦναι οὐκ ἀπὸ τῶν ἐργασίαις. Γνωστὴ ἦδη τοῖς πᾶσιν ἰγένετο ἡ ἀποτυχία τῆς τίως ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἐπικρατούσῃ ἀλληλοδιδασκτικῇ μεθόδῳ καὶ ἡ λυπηρὴ ἐκείνη ἀπόλεια τοῦ μεταβαλόντος ἀπὸ τῶν ἀλληλοδιδασκτικῶν εἰς τὰ ἑλληνικά σχολεῖα ἐντελὸς σχεδὸν ἀκατέργητος περὶ τὴν κυριωτάτην τῇ παιδείᾳ ἡλικίᾳ προπαρασκευῆν, ἥτις ἐστὶν ἡ ἐξέγερσις τῆς περιεργείας, τοῦ πρὸς τὴν μάθησιν πόθου καὶ τῆς πρὸς ἐξήγησιν τῶν αἰσθητῶν ἀντικειμένων καὶ τῶν φυσικῶν φαινομένων ἐρασκτικῆς διαθέσεως. Ἡ ἑλλείψις τῆς προπαρασκευῆς ταύτης συνδυασμένη μὲ τὴν ἀποστήθειν μαθημάτων ὅπως ἀκαταλήπτων ἀνέπτυσε συνήθως παρὰ τοῖς παισὶ τὸν ῥόβον τῶν γραμμάτων καὶ τὴν ἀδίαν πρὸς τὸ

σχολεῖον, οὐδαμῶς δὲ ἐνίσχυε τὸν ἔρωτα πρὸς ἐκμάθησιν τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν γλώσσας, διότι, ἀρ' ἐνὸς μὲν οἱ ὄχλοιροὶ ταύτης τύποι παρίσταντο ὡς ὁ κύριος σκοπὸς, καὶ ἐπαρκῶς ὡς τὸ ῥιθιδρον, τῆς πρώτης παιδείας, ἀρ' ἐτέρου δὲ οἱ μαθητευόμενοι ἰσχυροῦντο τοῦ κραταίου ἐκείνου ἐλαττηρίου, τῆς πρὸς ἔρευναν τῶν πραγμάτων ὀρέξεως, ἥτις ἀσκούσα εὐθὺς ἐκ τῶν πρώτων αὐτῆς βημάτων τὴν διανοητικὴν ἐνέργειαν παρέχει συνέχμα παρὰ τῷ οὕτως ἀσκουμένῳ καὶ τὴν ζωηρὰν ἐπιθυμίαν ὅπως προσοικειώσεται τὰς διαφόρους ἐξωτερικὰς μορφαίς, δι' ὧν ἐπιτυχῶς καὶ κομψῶς παρίστανται αἱ προσκατόμεναι ἐννοιαί. Εἰς τὸν σκοπὸν τούτων ἀποβλέπει μόνον ἡ νέα μέθοδος τῆς κατωτέρης παιδείας, ἥτις ἐπειδὴ ἐκείνη ἐπὶ τοῦ συνδυασμοῦ τῆς νηπιαγωγικῆς καὶ συνδιδασκτικῆς προπαρασκευῆς εἰσάγει τὰς ἐννοίας καὶ τὰς ἐκδηλοῦσας αὐτὰς λέξεις καὶ ῥάσεις εἰς τὴν κινήσιν συγγένως καὶ τὴν δίδωσιν τῶν μαθητευομένων καὶ διεγείρει τὸν πόθον τῆς τῆς γλώσσας καὶ τῆς γνώσεως τῶν πραγμάτων.

Ἦν ἐκ πρώτης τισὶ γωνίαις τῆς αὐτοκρατορικῆς σύστασις τοιούτων κατὰ τὴν νῦν μέθοδον προπαιδευτηρίων μαρτυρῆσαι ἀρήλους ὅτι ἀρκούντως κατενόηθη ἡ διαφορὰ αὐτῆς πρὸς τὴν παλαιάν, καὶ ἡ ἐν πολλαῖς ἐκθέσεσιν ἀπαντημένη ὑπόθεσις περὶ προσεοῦς αὐτῆς ἐφαρμογῆς ἡ μετὰ ἀγαλλιόσεως ἀγγελία περὶ τῆς ἀρξαιμένης ἦδη ἐφαρμογῆς αὐτῆς παρὰ ταύτῃ ἡ ἐκείνη τῇ κομπούλει καταδεικνύει ὅτι μετ' οὐ πολλοῦ ἀπασα ἡμῶν ἡ κατωτέρα ἐθνικὴ παιδείας, ὡς ἐπὶ σερροῦ ἄλλου, ἐπὶ τοῦ πρακτικοῦ καὶ γονίμου τοῦ νηπιότου συστήματος ἰδρυθήσεται. Ἀλλ' ἐπὶ τῇ παλαιᾷ ἡμῶν νὰ ὁμολογῶμεν ὅτι ἐν τισὶ ἐπαρχίαις δυναμέναις νὰ πράξωσι τοῦτο προνοοῦμεν νὰ ἴδωμεν πολλὰ τῶν ἐξοβελισμένων τῶν καταισχυρῶν ἀποστηθικῶν μεθόδων, καὶ ἰγκανίζόμενα τὰ νέα συστήματα. Οὕτω καὶ ἐν τῇ περιεργείᾳ παιδείας, ἐφ' ἣν ἀφύοντο τὰς φιλοτιμίας αὐτοῦ μερίμνας ἐπαδεδότωσαν ἡ φερώνυμος αὐτῆς Θεοκλῆς Φιλεκπ. Σπ. Ἀγγ. ἀπαντῶμεν εἰσὶ κατὰ τὸ πλεῖστον ἐπικρατοῦσαν τὴν ἀλληλοδιδασκτικὴν, ἐνθ' ἀπὸ κοινῶν τῶν κομιστολέων τινων τῆς περιεργείας καὶ ἐν ἐκείνῃς ἑλληνικὸν πληθυσμὸν ἔχουσιν, ὅσοι νάμεθα νὰ περιμενόμεν οὐχὶ μόνον στατιστικὰς μείζονα ἀριθμὸν μαθητῶν παρίστανται, ἀλλὰ καὶ τὴν κατάργησιν μὲν τῶν ἀλ-

ληγοδιδασκτικῶν σχολείων, τὴν σύστασιν δι-
νησιαγωγίων καὶ συνδιδασκτικῶν. Ἡ ἑλλη-
νισ καταλλήλων βιβλίων δὲν δύναται πλέον
σήμερον νὰ ἀνταγρῇ ὑπὸ τῶν κοινοτήτων
καὶ τῶν διδασκάλων ὡς ἰσχυρὰ ὑπὲρ τῆς δια-
φύσεως τοῦ καθιδεστώτος δικαιολογήσει,
οἷός τι· οὕτως ταῦτα ὁσημέραι αὐξάνουσι
καὶ πελάγισαίζονται ἐν τῇ ἐκπαιδευτικῇ
ἡμῶν γρηματολογίᾳ. Ἀλλὰ πλὴν τῆς ὑπο-
μνήσεως ταύτης ἀναγκάζομεθα καὶ ἄλλην
λεπτοτέραν μὲν πως ἀλλ' ἀπὸ ἀδελφικῶν
σπλάγχνων ἐξεργασθῆναι νὰ ἀνακοινώσωμεν
τοῖς διαφόροις ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἐθνικοῖς
ὑπὲρ τῆς ἐκπαιδεύσεως σωματέλους καὶ ταῖς
ἐν αὐταῖς ἑλληνικαῖς κοινότησιν. Ὁ ἡμέ-
τερος Σύλλογος ἀναλαβὴν προθύμως ἀλλὰ
καὶ ὅσον αἱ δυνάμεις αὐτοῦ ἐπιτρέπουσι νὰ
ὑποστηρίξῃ τὰ ἄπορα σχολεία καὶ καθόλου
νὰ ἐφορῇ μὲν ἀπὸ ἀνωτάτης περὶ τῆς
ἐθνικῆς ἐκπαιδεύσεως νὰ παρέχῃ οἱ τοῖς ἡ-
δούχοις καὶ μύσαις αὐτῆς πᾶσαν ἰδικὴν
ἀρωγὴν καὶ πάσας τὰς συντελοῦσας πρὸς
τοῦτο καθοδηγίας οὐδαμῶς ἐννοεῖ νὰ συγ-
κεντρώσῃ καὶ ἀπορροφήσῃ ἐν αὐτοῦ ὁλόκλη-
ρον τὴν πνευματικὴν τοῦ ἔθνους ἐνέργειαν,
οἷονεὶ τὰ νήματα μηχανῶν τινων πολλαχού
κατεσπαρμένον εἰς χεῖρας αὐτοῦ κατέχων.
Ἡ κοινοτικὴ ἐνέργεια καὶ ἡ ἀνεξάρτητος τοῦ
ἐπαρχιακοῦ πνεύματος ἀνάπτυξις ἀποτελεῖ
μὲν τὴν δοξάν τοῦ ἡμετέρου ἔθνους θεωρεῖται
δέ, καὶ δικαίως, ὡς τὸ κραταιότερον ὄψω-
μα πάσης οἰασθῆποτε πνευματικῆς καὶ ἰντο-
λογικῆς δραστηριότητος, ὅταν τὴν κοινοτι-
κὴν ταύτην ἐνέργειαν καὶ τὴν τοῦ ἐπαρχια-
κοῦ πνεύματος ἀνεξαρτησίαν ἥθικῶς ἐνισχύ-
σῃ καὶ διὰ τῶν καταλλήλων γενικῶν εἰσηγή-
σεων διευθύνῃ εὐγενῆς τις ἰδέα καὶ ἀδελφικῆ
ἀπὸ ὀρισμένου κέντρου διεύθυνσις. Ἄνευ τῆς
ἀνεξαρτησίας ταύτης καὶ ἄνευ τῆς τάσεως
πρὸς τὴν ἰθαγενῇ ἐνέργειαν καὶ ἄνευ τῆς ἀ-
ναπτύξεως τῶν κατὰ τόπους ἥθικῶν καὶ
ὀλικῶν πόρων, τί ἤθελεν ἀποβῆ ἡ ἐθνικὴ λ.
ἐκπαιδεύσις ἐν περιπτώσει, καθ' ἣν ἑκα-
στοι περιστάσεις ἡ ἀνθρώπινος τῶν ἐν τῇ
κέντρῳ προσώπων περιπέτει· ἤθελον ἐξα-
σθενήσει αὐτό; Ἡ συγκέντρωσις δὲν δύναται
νὰ θεωρηθῇ ἀποτελεσματικὴ ἢ ὅταν περιο-
ρίζηται ἐντὸς τοῦ κύκλου ἐκείνου ὃν ὑπερβαί-
νουσα ἤθελε καταστήσει ταὺς μετ' αὐτῆς συν-
δομένους ἀπλὰ ἀψυχὰ ὄντα, ἤθελον ἰδίως
αὐτοὺς εἰς ταπεινωτικὴν καὶ ἀναξίαν δι' ἀρ-
ρενωποῦς ὑπάρξεις ἐξάρτησιν ἢ ἤθελε στεί-

ρεῦσαι τὴν πολύτιμον πηγὴν τῆς γενναίας
ἀτομικῆς καὶ κοινοτικῆς ἐνέργειας, παρακω-
λύουσα τὴν παρὰ τοῖς διαφόροις τοῦ ἔθνους
ἐν ταῖς ἐπαρχίαις τέκνοις καὶ σωματέλους
ἀνάπτυξιν εὐγενῶν αἰσθημάτων. Ἐκ τῶν
σκέψεων τούτων ἡ Ἐκπαιδευτικὴ Ἐπιτροπὴ
ὁρμωμένη νομίζει καθήκον αὐτῆς νὰ ὁμολο-
γήσῃ δημοσίᾳ ὅτι ἐπιβόημι νὰ βλέπῃ ἐν τι-
σιν ἐκ τῶν ἐπαρχιακῶν Συλλόγων καὶ κοινο-
τήτων ἐγγράφοις γλώσσαν μὲν πολλὰ ἀξιο-
πρεπεστέραν, αἰτήσεις δὲ καταδεικνύουσας
ὅτι τὴν ὀλικὴν ἡμῶν ἀρωγὴν ἐπικαλοῦνται,
ἀρὸς πράγματι ἐξήντησαν οἱ αὐτοῦντες τοὺς
ἰδίους αὐτῶν πόρους, ἢ ὅτι ἀληθῶς παντά-
πασιν αὐτῶν ἀμοιροῦσιν. Ὁ ἡμέτερος Σύλλο-
γος μετὰ ἐγκαρδίου στοργῆς ὑποστηρίξων
μὲν τὴν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἐθνικὴν παιδείαν,
ὅπου ἐκ τῶν ἰδίων αὐτῆς πόρων ὁρμηθεῖσα
προσκόπτει ἐνεκα τῆς μικρότητός τω, χρη-
γῶν δὲ τὴν ὀλικὴν αὐτῆς ὑπαρξιν, ὅπου ἀνευ
τῆς ἀρωγῆς αὐτοῦ θὰ ἦτο ἐντέλως ἀδύνατος
καὶ αὐτὴ ἀκόμη ἡ ἰδέα τῆς ἰδρύσεως σχο-
λείου ἢ παρθεναγωγείου, δὲν ἔχει ὅμως προ-
ορισμὸν ἢ τὴν μέχρις ἐνοχλῆς ἀξιόμικτον ὀ-
λιγωρίαν νὰ ἀνταμείβῃ ἡ τὴν ἑπαιτικὴν διά-
θεσιν ἰσχυρὰ, δυναμένην ν' ἀπορρίψῃ τὸ τὴν
χεῖρα ἐκτείνειν, νὰ ἐνθαρρύνῃ. Ἔστωσαν δὲ
βέβαιαι αἱ τὴν κοινότητες καὶ τὰ ἐκπαιδευ-
τικὰ σωματέλα πᾶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ὁμοε-
θνῶν ὅτι ὁ ἡμέτερος Σύλλογος τόσῳ μᾶλλον
προθύμως θέλει αὐτὰς περιπτύσσειν ὅσῳ
ὑπερπληρότερον μὲν ὅλαι βλέπει διατηρού-
μενον τὸν ἐθνικὸν χαρακτῆρα, ἥττον δὲ ἐκπύ-
πουσαν τὴν εὐγενῇ πρὸς αὐτὰς θυσίαν διάθε-
σιν, καὶ ὅσῳ ὀψιλορρονεστέρον, θὰ ἔπαντῇ ἐν
ταῖς ἐγγράφοις αὐτῶν γλώσσαν. Ἡ σπράξα
ἐφ' ἧς καὶ ὁ ἡμέτερος Φιλολογικὸς καὶ ὁ ἐν
ταῖς ἐπαρχίαις ἐκπαιδευτικὸς Σύλλογος καὶ
ἄπασαι αἱ ἐν τῇ ὀθωμανικῇ αὐτοκρατορίᾳ
ἑλληνικαὶ κοινότητες διαιτῶνται καὶ ὁρ-
σιν εἶναι ὁ ἐπὶ ἐκείνους χώρος ὃν ἐπὶ ὀλίγας
μόνον τοῦ ἡμερονοκτίου ἡμῶν ὥρας καλλιερ-
γοῦμεν, ἀλλ' εἰς τὸν ὅποιον ὀρεῖσθαι προσ-
εργεσθαι κεκαρμένον μὲν τὴν ψυχὴν φέρου-
ντες δὲ διάνοιαν ἰκανὴν δι' ἐνός αὐτῆς ὅξος
συνάμα καὶ τηλεσκοποῦ βλέμματος νὰ περι-
λάβῃ τὰς ἐκ τοῦ παρόντος ἀπαιτήσεις καὶ τὰς
ἐκ τοῦ μέλλοντος παρακλήσεις, τὰς τοῦ τοιοῦτο
ἢ τοιοῦτο μέλλοντος πιθανότη-
τας. Καὶ ἀδύνατος μὲν τῷ ἀνθρώπῳ ἡ ἀπό-
λυτος ψυχικὴ ἀγνοία, ἀσθενὴς δὲ ὁ νοῦς ὡς
ἐπὶ ἀπεράντους πνευματικῆς ἐνέργειας ἐκ-

τάσεις αρχίσει. Οι τὸν κανονισμόν τοῦ ἡμετέρου σωματείου νομοθετήσαντες προσέβαλλον μὲν βαρυντικῶς ὅσον οὐκ εἶναι τὴν ἀνθρωπίνην ταύτην ἀτέλειαν, ὁρῶντες δὲ μὲν τοῦ 70 αὐτοῦ ὅρου ἐστὶ οὐδεμίαν χρῆσιν γὰρ ὑποστηρίξει καὶ συνδρομὴ εἰς ὑπάρχοντα σχολεῖα, ἂν μὴ καὶ ἱερόαις καὶ πρᾶξις προκατασκευῶν ἐκτείνῃ περὶ τῆς πνευματικῆς καὶ οικονομικῆς αὐτῶν καταστάσεως ἐπιεκτικωμένην ὑπὸ τῆς ἱστορίας ἐκκατασκευῆς ἀρχῆς ἢ τῆς ἀλλογενετικῆς, διὰ τὸ δὲ ῥόβου 71 ἐστὶ καὶ Συλλογος πρὸς γινώσκον ἀκριβοτέρων τῆς ἡλικίας καὶ διανοητικῆς καταστάσεως τῶν ἡμετέρων ἐν ταῖς ἐπαρχίαις αἰτεῖται πληροφάνειαν παρὰ τὸν Συλλόγον ἥ τῶν ἐν ἐκείναις ταῖς χώρας μελῶν αὐτοῦ ἢ παρ' ἄλλων καταλλήλων, προσώπων. Ἡ πᾶν ἄρθρωτος τούτων ἐφαρμογὴ ἀποτελεῖ ἀπὸ πενταετίας ἥδη τὴν ῥάβιν τῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἑπιτροπῆς ἐργαζομένην ὅλως διαφορετικῶς καὶ ἐξωθεν ἀπευθυνόμεναι ἐκ τῆς πληροφορίας περὶ τῆς ἡλικίας καὶ διανοητικῆς καταστάσεως τῶν ἡμετέρων δὲν παρουσιάζει ἀμφίη σύνοψιν ἐν ᾗ οὐκ ἐν κατ' ὅρον δύναμει ἀνὰ πᾶσαν ὁμογενή ἀκριβὴς δύναμει πᾶν ἔχειται τὰ ἡμέτερα καὶ ἐν τελευταίᾳ ἀκμῇ αὐτῆς. Ὅτιαις τινὲς μὴ τὸν Συλλόγον ἡμελίσουν, ὡς ἀποστελλομένων τῶν ἀκριβῶς διαγγραμμάτων τῆς ἐκπαιδευτικῆς τῶν ἐν αἷς κινεῖται Κοινωνίας καταστάσεως, ἀλλὰ δὲ διαφωτιστικῶς ἀπὸς τῆς αὐτῶν ἀκριβῶς καὶ μετὰ φιλοπονίας καὶ ἡλικίας ἀκριβῶς διαγγραμμάτων δὲν ἐξελκυσθῶσι εἰς τακτικὰς καὶ ἐκτείνουσιν δὲ ἀναγκαζομένην τὰς ἐν τῷ μεταξὺ τῶν γενομένων ἐκλογισμοῖς, ἀν' οὗς περὶ τὸν πληθυσμὸν τῶν κατοίκων, οὗτοι οὗτος βεβαίως δὲν ὑπάρτουν καὶ σπουδαίως προπονητικῶν ἐν βουλήν διαστρεφτικῶν γένους, ἀλλὰ περὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν μαθητευομένων, περὶ τὰς τύχας τῶν διαδιδάσκων σχολείων, περὶ τὰς βελτιώσεις τῶν διδασκτικῶν μεθόδων καὶ περὶ τὰς αὐξήσεις τῶν διδάσκειν αἰκιδουμένων σωματείων. Τὰ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις τῶν κατὰ τύπος Συλλόγων δύνανται, τεταρτὶς ἐκ τῶν καταστάσεων συντελεστικῶς ἀποκρίνουν γενικὸν σκοπὸν καὶ εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν κατὰ ἴδιαν ἐκπαιδευτικῶν ἐν ἡμετέροις μελετητικῶν καὶ βελλίων κατασκευῶν τῶν ἀνέγκην τοῦ στενοῦ ἡλικίου συνδύου, ὅστις δὲν καθορῶνται ἢ ὅταν μὲν ἀπὸ

της δυνατῆς ἀκριβείας καθ' ἑκάστον ἕνα
τὸν διαβιβάζονται αἱ ἀνήκουσαι ἐκπαιδευ-
τικαὶ πληροφορίες εἰς τὸν ἡμέτερον Σύλλο-
γον, ὑπὸ τούτου δὲ δις τοῦ ἔτους τακτι-
κῶς ἀνακρινόμεναι σύμπασαι ὁμοῦ προσ-
κόντες διευθετημέναι εἰς ὅλας συνάμα καὶ
εἰς ἐκάστην.

Τὸ ἔργον τοῦτο ὅσον πολυμύχονον ἐκ πρώτης ὁμῆως φαίνεται, τοσοῦτον ἀπλούτως ἀπλάνει, ὅταν ἀναλογισθῇ τις ὅτι ἀπὸ ἀπὸ μὴ ἐπαρχιακοὶ Σύλλογοι καὶ αἱ ἐφορίαι θέ καταβάλλουσιν πλείονας ὀπισώπου μόνους πρὸς μόνωσιν τῶν διαχειρῶντων αὐτῶν, οὐδὲ ἄλλο ἔχουσιν ἀκούσιως νὰ πράττωσιν ἢ ἐπὶ τῇ βίᾳ τῶν πρώτων διαχειρῶντων πέμψαντων ἐννεμίως τὰς περὶ μικρὰς ἢ μεγάλαις καὶ οὐδαμῶς ἀλλοιώσεως αὐτῶν πληροφορίας. Ἀποπονήσεις ἤθελον εἶναι νὰ υπομίσθωσαν ἐνταῦθα τὴν ψυχικὴν ἐκείνων ἀγρίτητα, περὶ ἧς ἀνῶτερος τὸν λόγον εἰσπομπήσκει, διότι, πεποιθμεν, αἱ ἐφορίαι αἱ οὐ Σύλλογοι αὐτοὶ τὰς πληροφορίας ἡμῖν πέμψουσιν κατανοοῦσι καὶ γινώσκουσιν ὅτι ἡ διὰ τῶν πληροφοριῶν αὐτῶν διακρίσις τοῦ ἔθνος ἀπανέχουσα ὡς σκοπὸν καὶ ἐπὶ βύρειας ἀποβλήτου σπουδαίας ἀλλοτρίως δὲν ὀφείλει περιβλεπῆσθαι μὲν ἅλῃς φάσεως ζητημάτων, οὐδὲ ὀφείλει ἐπηρεάζεσθαι ὑπὸ σκέψεων, αἷνες ἤθελον τείνει νὰ παραμορφώσῃ τὴν οἰκονομολογικὴν θέσιν τῶν ἡμετέρων Κοινοτήτων. Καὶ τὴν μὲν ἀλήθειαν ἐπὶ τὴν συγχρὴν ἐν ταῖς ἐπαρχιακαῖς ἐκδόσεσι ἀνεκρίναν τὸν δημοκράτην οὐδὲ διὰ χρημάτων πληρώσαντα διακυλογοῦμεν ὀφείλει ἑρπεὶ πᾶς ἀναγνώστης εἶναι κατὰ τὸς ἡμετέρους καιροὺς ἀποκρίσας ἐπὶ ἀφαιρουμένην τῇ κατωτέρᾳ καὶ μὴ πάλαι ποτὶ τὸ ἰδιωτικῶν βαλάντιον τῶν ἐν πεπολιτισμέναις ἐπαρχιακαῖς μεγάλαις μερτάται καὶ ἀειδίως πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν δαπανῶν τῶν κυβερνητικῶν ταμείων ἐπὶ ἐπαρχίας ἐν τῇ πάλαι ποτὶ ἀνὰ τὰς τὰς τοιαύτας πρὸς ἡμᾶς. Ἀλλὰ ὅταν οἱ ἐπαρχιακοὶ Σύλλογοι καὶ αἱ κατὰ τόπους ἐφορίαι καθ' ἡν στιγμήν πεπαισθητὰ ἦν τὸν προμνησθέντα καταδεικνύοντα αὐτῶν δι' ἐννοίας τακτικῆς καὶ συστηρικτῆς βασινοῦσας εἰς κατανοοῦσι βαλάντιον τῶν μεγάλων ἰθυϊκῶν σημασίαν τῆς πνευματικῆς ἰσχύος τῆς ἐργασίας ταύτης, ὅταν οἱ αὐτοὶ πρὸς αἱ μεθοδικῆς ἡθικῆς συνενοήσεως καὶ ἀνεκρίναν μὲν τὸν ἑνδιαφέρον πάντως ἀνεκρίναν ὑπὲρ τῆς πνευματικῆς καταστάσεως

εὐχόμενοι ὅπως ἀνὰ πᾶσαν ἡμῶν τοιαύτην ἐποπτικὴν ἐργασίαν λαμβάνομεν ἀπορρήν νένον ἐπαίνων καὶ νένον ἐλπίδων ἀξίων ἔθνους ὅπερ, ὡς τὸ ἡμέτερον, ἐπὶ τῆς πνευματικῆς ἀναγεννήσεως ἅπαν τὸ μέλλον αὐτοῦ γινώσκει ἐμπροσθοβλίνον. Καὶ τῇ ἀληθείᾳ, ἡν κρίνομεν ἐκ τῶν τίως ὅπ' ἡμῶν ἐγγράφον τῶν κατὰ τὴν ἐξελεγγυθεῖσαν περίοδον τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου ἀπειθυνηθέντων, πληρῶστα δικαιούμεθα νὰ προσδοκώμεν τὴν ὁσημέραι αὐθούσαν τῶν ἐλπίδων ἡμῶν πραγμάτων.

Ἡ Ἐπιτροπὴ

Α. ΣΤΑΜΑΤΙΑΔΗΣ, Πρόεδρος.

Ο. ΓΑΛΕΜΟΣ, εἰσηγητής.

Κ. ΚΑΛΑΓΙΑΔΗΣ.

Π. ΒΑΣΙΛΑΔΗΣ.

Μ. ΠΑΝΤΑΖΗΣ.

Α. ΔΟΥΜΑΣ.

Θ. ΣΑΛΤΕΡΗΣ.

Ν. ΠΑΡΑΝΙΚΑΣ.

Χρ. Χ. ΧΡΗΣΤΟΥ.

Β. ΣΑΡΑΚΙΩΤΗΣ.

Ἡ δὲ ἑτέρα οὐτως.

Ὁμολογεῖται φερασίμα, κομὴν καὶ φιλογενῆς!

Ἀνεστάντες οὖν τὴν Εὐρώπην ὁ μέγας Καρτεσιὸς δι' ἐνὸς περιβούτου συλλογισμοῦ ὅτε τὰ δικαιώματα καὶ τὰ καθήκοντα τῆς νοήσεως ἐπεξέτεινεν ἐν ἑσέσι πάντα αἱ προλήψεις, αἱ πιστικαὶ τῆς ἀνθρωπίνης βουλήσεως καὶ κρίσεως παραδόσεις καὶ ἡ θεολογία ἡγοῦντο τίως ὡς ἰδιὸν αὐτῶν μέγας. Ἀνυψῶν εἰς τοιοῦτον τὴν δύναμιν τῆς νοήσεως, ὥστε νὰ κηρύττῃ αὐτὴν τὸ ἀσάλευστον τεκμήριον τῆς ὑπάρξεως τοῦ τε ἀνθρώπου καὶ τοῦ Θεοῦ ἰσακανθάλους τὴν σχολαστικὴν λεγομένην φιλοσοφίαν, διότι ἐκείνη τὴν περὶ τοῦ κτισμάτος καὶ τοῦ κτίστου πεποιθὴν ἀνάγειν εἰς τὴν ὑπὸ βιβλίων τινῶν πεποιθὴν. Ἐν τῇ λατρείᾳ αὐτοῦ πρὸς τὴν νόησιν ὁ Καρτεσιὸς ἠθέλησεν οὐχὶ ν' ἀρνηθῇ ἀλλὰ νὰ προσποιηθῇ ἀγνοῖαν τὸν ἐξωτερικὸν κόσμον καὶ ἐννοεῖν, οὐκ ἀπεικόνιζεν, ὅτι ἅμα τῆς νοήσεως ἀναλαβούσης τὴν προσήκουσαν ἐν τῇ φιλοσοφίᾳ ἰσχὺν καὶ τιμὴν, ἅμα τοῦ μήκατος κατεργασμένης τερβείας οἰκοδομοῦ νὰ περιρροῖται τὴν ἀνακτρεπτικὴν τοῦ παρελθόντος ἐργασίαν αὐτοῦ καὶ νὰ συμπληρώσῃ αὐτήν. Ὁ περικλεῆς Βάκων δὲν ἐβράδυνε τῷ ὄντι νὰ ἐκπλήξῃ τὸν 17^{ον} αἰῶνα

διὰ τῆς πειραματικῆς αὐτοῦ φιλοσοφίας καὶ ἐπαναλαμβάνων τὴν ἐκ διασπορῶν καὶ παρενοήσεων διασκοπεῖσαν μεγάλῃν ἐντολήν τῆς ἀληθείας Ἀριστοτελείου μεθοδου ἤρξατο δημιουργεῖν ἐπὶ τοῦ ἰδίου, κατὰ τὸν αὐτὸν 17^{ον} αἰῶνα ἀκμάζοντος, εἰς ἀπαλλαγὴν τῶν ἀνευδρότων τίως βράχων τῆς σχολαστικῆς καὶ τῆς παπικῆς θεολογίας. Δύο ἐκτοτε παρήλθον ἑκατονταετηρίδες, καθ' ἃς ἡ φιλοσοφική πάλιν ὅτι μὲν πρὸς ταύτην ὅτι δὲ πρὸς ἐκείνην τὴν θεωρίαν ἐχορτάζει τὴν νύκτα, καὶ αἵτινες ἐμείλλον νὰ ἀπολήξωσιν εἰς νύκτα ἢ τοῦλάχιστον κεινοφανεῖς καὶ παραδόξους ιδέας περὶ ὑπάρξεως. Ἡ τῆς ἐπιλογῆς (selection) ἐπιστήμη δὲν θέλει νὰ περιορισθῇ, φιλοσοφοῦσα περὶ ὑπάρξεως, εἰς συνδιακούς ταύτης μετὰ τῆς νοήσεως, οὐδ' ἐπιθυμεῖ νὰ γινώσκῃ ὅτι αἱ ψυχολογικὴ δύναμις τῆς πολυκρότου Καρτεσιανῆς ἥψεως ἀπὸ τῶν φυσικῶν ὁρμῶσα ἐπιστημῶν ἠθέλησε νὰ εἰσβάλῃ εἰς ἅπαντα τῆς διανοίας τὰ κράτη καὶ τὴν κατακτητικὴν αὐτῆς μακρὰν καυχήμενη ὅτι συνδυάζει μετ' ἀνακτορῶν καὶ δημιουργικῶν νόμων ἐξήτασε πρὸ πάντων νὰ ἐγκαθιδρύσῃ τὸν θρόνον αὐτῆς ἐν ταῖς κοινωνιστικαῖς καὶ πολιτικαῖς ἐπιστήμαις ὑπὸ τὴν σημαίαν τοῦ δόγματος, ὅπως δυνατόν νὰ κληθῇ αὐτὴ περὶ ὑπάρξεως ἀγωνίᾳ. Κατὰ τὸ δόγμα τοῦτο οὐτε δικαιοσύνη ὑπάρτει, οὐτε τελικὸς ὑπάρχει σκοπός, οὐτε φιλανθρωπία ἐπιτρέπεται καὶ νόμοι κανονίζοντες τὴν ἀγωγὴν πρὸς τὸς ἀθηνεῖς, οὐτε ἰσότης. Οἱ ἐν οὐδὲν ποτε πάλιν, εἴτε καλῇ εἴτε κακῇ, εἴτε εὐγενεῖ εἴτε βίαιᾳ, κρατοῦντες αὐτοὶ κέκτηνται τὰς πρὸς ὑπαρξίν ἀνάγκας δυνάμεις, αὐτοὶ εὐπερικότες καὶ δυνατοὶ ὁρμολοιοῦν νὰ κατισχύωσι τῶν ἀδυνάτων ἰσχυρίων τοῦ κόσμου, τὰ νεύρα, τὴν νόησιν καὶ τὴν ἀντιπαρῆν. Ἡ πρὸς βελτιώσεων τῆς ἀνθρωπότητος καὶ πρὸς ἀγωγὴν τοῦ πληθους τάσις οὐχὶ μόνον οὐκ εὐνοεῖται πρὸς τὸ δόγμα τοῦτο ἀλλὰ καὶ θεωρεῖται ὑπ' αὐτοῦ ὡς ἐπιβλαβὴς, διότι καταναλισκόμενοι οἱ βελτιότητες εἰς τὴν ἐπὶρρωσιν αὐτῶν τῶν προαγωγῶν ὑπάρχει ἰσχυρὸν ἐκ τῶν ἀνικνέων διατελούσας, ἀποβέλλοντες αὐτοὶ ἐπὶ τὴν τινατὴς δυνάμεως των, ἥτις ἄλλως γονυκώτερά ἦτοτε καταστῆ. Ἡ δὲ μέλλει, λέγουσιν, νὰ τοὺς ἐπὶ τοῦ αἵματος αὐτῶν; Ἀπ' οὗτου ὅτι δὲ δημιουργία, ὁ ἀνθρώπος ἐπάλαινε πρὸς τὴν

τὸν ὁμοῖόν του καὶ πρὸς τὰ θηρία, καὶ διὰ τοῦ ἐπ' αἰῶνας ὅλους διαρκέσαντος ἐκείνου ἀγῶνος ἐμφορῶνται εἰς ἀνώτερον ὄν, κατήρτισε τὰ γένη καὶ τὰς φυλάς καὶ ὑπέκυψεν εἰς τοὺς νόμους τῆς ὁλῆς δημιουργίας, ἐν ᾗ διηπνέεται· τελείται φθορὰ τῶν ἡττώτων καὶ παραγωγὴ τῶν κρείττωνων. Αἱ κοινωνικαὶ ἀνισότητες εἰν προήλθον τὸ πρῶτον, κατὰ τὸ δόγμα τοῦ σοφιστῆ καὶ τῆς ἐπιβεβλημένης πίσεως, ἢ τοῦλάχιστον ἡ βία εἶχε δίκαιον δημιουργοῦσα αὐτάς. Ἐν τῇ παρούσῃ καταστάσει δὲν πρέπει νὰ λογίζονται ὡς διαρκὴς κατὰ χρῆσις, ἀλλ' ὡς ἀνεγκλίτ' ἐκτροπὴς φυσικῆς ἀρχῆς, ἥς περ δὲν πρέπει νὰ θέλωμεν τὴν καταστροφὴν, διότι πρὸκειται ὡς τύπος τοῦ γνῶμονος ἐκείνου τῶν πραγμάτων ἐφ' οὗ ἅπαν τὸ φιλοσοφικὸν τοῦτο ἐξίσταται σύστημα. Θέλετε δ' ἐκπλαγῆ, πιστεύω, ἀκούοντες ὅτι ἡ νέα αὕτη φιλοσοφία κατέρωθεν οὐ μόνον εἰς τὸν Δουκέρτιον, τὸν γνωστὸν ὕμνον τῶν φυσικῶν ἐπερωδῶν ποιητὴν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν ἡμέτερον Εὐριπίδην ἐξαιτουμένην τὸ κύρος αὐτοῦ ἐπὶ τῶν ιδεῶν τῆς, διότι ὁ τραγικὸς ἔτυχε νὰ γράψῃ ποὺ τῶν δραμάτων αὐτοῦ τοὺς εἰς τὴν στίχους·

Τοῖς πράγμασι γὰρ οὐχὶ θυμοῦσθαι χρεών·
Μεῖναι γὰρ αὐτοῖς οὐδέν.

Ὅταν, κυρίαι καὶ κύριοι, ἀναλογισθῇ τις ὁποίας σφοδρὰς ἐντυπώσεις παρήγαγον ἐν Εὐρώπῃ καὶ αἱ δοξασαί τοῦ Καρτεσιῦ καὶ τὰ δόγματα τῶν τῆς ἐπιλογῆς φιλοσόφων, παραβλέψῃ δ' αὐτάς πρὸς τὴν ἀπάθειαν, μεθ' ἧς ἡ ἡμετέρα φυλὴ καθ' ἅπαντας τοὺς αἰῶνας τοῦ ἐθνικοῦ, πολιτικοῦ καὶ πνευματικοῦ ἡμῶν βίου εἶδε καὶ ἤκουσεν, ἡ ἀνέγνωσε καὶ εἰδιδάχθη τὰ ποικίλα περὶ ὑπέρβους φιλοσοφικὰ συστήματα, θέλει ἴσως ἐκ πρώτης ὕψεως ἐκπλαγῇ ἐπὶ τῇ διαφορᾷ ταύτῃ καὶ, ἂν δὲν ἤθελεν ἐνθυμηθῇ ὅποσον λιποταλόγον διαλεκτικὴν ἀνέπτυξαν οἱ τε πατέρες καὶ οἱ πρόγονοι ἡμῶν εἰς τὴν μελέτην ἄλλων φιλοσοφικῶν ζητημάτων, ἡδύνατο πιθανῶς ἢ ἀποδώσῃ αὐτὴν εἰς ἀκασιθισίαν τινὰ ἢ εἰς ἀνικανότητα ἡμῶν περὶ τὰς φιλοσοφικὰς ἐρεῦνας καὶ συζητήσεις. Ἀλλὰ ἡ μεγάλη φιλολογία καὶ ἱστορία τοῦ ἡμετέρου ἔθνους ἤβελον παρὰ τὴν δαψίλει τούτων λόγους τοῦ φαινομένου τούτου καὶ ἤβελον ἐξηγήσει αὐτὸ δι' ἐρμηνείας ἐφ' ᾗ δυνάμεθα δικαίως νὰ συμφωνώμεθα. Ὅποιαν ἐρρόνουν τὴν νόησιν καὶ τὴν ὑπάρξιν τῶν ἀνθρώπων οἱ τοῦ πνεύματος

τῆς ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος μαντικοὶ ἐρμηνεῖς, οἱ προφητάναντες τῆς καλλιτεχνικῆς αὐτῆς φιλολογίας, δὲν τὸ εἶπε κοινὸς τις βροτὸς, οὐδὲ ταπεινὴ τῇ φωνῇ, ἀλλὰ τὸ ἔψαλε διὰ τῆς ἀπαρμιλλῶν αὐτοῦ ἀρμονίας ὁ οὐρανὸς αὐτοῦ τοῦ πανελληνίου ἀγῶνος·

Ἐν ἀνδρῶν

Ἐν θεῶν γένος· ἐκ μῆος δὲ πόνεμον
ματρὸς ἀμρότεροι· διείργει δὲ πᾶσα κεκρυμμένα
δύναμις, ὡς τὸ μὲν οὐ-
δέν, ὃ δὲ χάλκεος ἀσφαλὲς αἰὲν ἔδος
μένει οὐρανός· ἀλλὰ τι προσ-
φέρμεν ἔμπαν ἡ μέγαν
νόον ἥτοι φύσιν ἀθανάτοιο,
καίπερ ἑραμερίαν οὐκ εἰδότες οὐ-
δὲ μετὰ νύκτας ἄμμι πότμος
οἶαν τίν' ἔγραψε δραμεῖν ποτὶ στάθμαν.

Δύο τινά, κατὰ Πίνδαρον, διακρίνουσι τῶν θεῶν τοὺς ἀνθρώπους, ὅτι ἐκείνοι μὲν διαι-
τῶνται ἐπὶ ἀσφαλοῦς ἔδους, τοῦ οὐρανοῦ, οὐ-
τοὶ δὲ θρᾶσύνονται, ὅτι οἱ μὲν οὐρανίους γινώ-
σκουσι τὰ μέλλοντα γενέσθαι, ἡμεῖς δὲ ἀ-
γνωστοῦν ὅποια ἡ περιμένουσα ἡμᾶς τύχη·
Ἀλλὰ πᾶσι δὲ κατὰ τίνα καὶ ἡλικία τοῖς
ὁμοιάζομεν· παρεμπερεῖς τοῖς ἀθανάτοις
συγγάνομεν κατὰ τὴν φύσιν καὶ τὸν μέ-
γαν νόον. Τὸν οὐχὺν σύνδεσμον τῆς ὑπέρ-
βους καὶ τῆς νοήσεως ἐμκέρθησε κατὰ τοὺς
μίσους αἰῶνας διὰ τῆς μεγαλοπράγμονος
αὐτοῦ πολιτείας καὶ ὁμοῦς Φῶτιος ὅτε ἐν
μὲν τῷ Βυζαντίῳ τὸν πραγματικὸν βίον μετὰ
τῶν χριστιανικῶν συνήθων ἀπαγγελμάτων
καὶ τὰς μοναχικὰς υπερβασίας ἐξήλεγχε
καὶ τῇ διανοίᾳ τῶν συγγρόνων αὐτοῦ παρεί-
χε τροφὴν πολυτίμητον, τὴν Μυριεῖδ' ὅν ἄ-
νεκτα καίσιμον τῶν ἑλληνικῶν ἀριστουργη-
μάτων, ἐκτὸς δὲ τῆς αὐτοκρατορίας ἀπ' ἡ-
λάττε τοὺς ὁμογενεῖς αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ζυγοῦ
ἐκείνου ὅστις πολιτικὸν τότε καὶ ἐκκλησιασ-
τικὸν ἔφερε χαρακτῆρα, ἀλλ' ὅστις τὸ πνευ-
μα καὶ τὴν διάνοιαν καὶ τὴν ἐλευθέραν βού-
λησιν τοῦ ἀνθρώπου προώριστο ἐπὶ συνεχεῖς
αἰῶνας νὰ ὑποτάξῃ. Διὰ τὴν δὲ οὐδέποτε
ἐξέπληξαν ἡ ἐροῖσαν ἡμᾶς ἡ ἐπεκράτησαν
παρ' ἡμῖν αἱ ἀπύλουτοι δοξασαί τῆς φιλοσο-
φικῆς ἐκείνης σχολῆς, ἥτις ὠρμήθη ἀπὸ τῶν
ἐπιστημονικῶν ἀρχῶν τῆς ἐπιλογῆς· διὰ τὴν
οὐτε ἐνθουσιάζομεν, οὐτε ἐπιποθήμεν εἰς
αὐτῶν· Αἴτιον τούτου οὐχὶ ἡ ἀναληγσία,

МЕЧНИКОВА

ἀλλ' ἡ δικαία ὑπερηφάνεια. Καιροναὶς τις ἐν τῇ ἱστορίᾳ γυλὴ προσδοκᾷς νὰ κρατήσῃ τοῦ κόσμου δι' αὐωδήποτε μέσων ὑπεροχῆς ἠθελήνους ἀκμένους περπυγυθὶ δόξα-σιν παρὰδιδόσαν τὸ σπῆραρον εἰς χεῖρας νεορθεῖς καὶ στίβας, ἀναγνωρίζουσιν τὸ δικαίον τοῦ ἰσχυροτέρου εἰς πάντα ὅστις διὰ τῶν μέσων τούτων ὑπερβεν τῶν ἄλλων ὑφαιόμενος προτίθεται νὰ ἐγκαθιδρύσῃ τὴν ἀνισότητα, νὰ ἀποκλείσῃ τῶν ὑπερμένων αὐτοὺ τὴν λοιπὴν ἀνθρωπότητα, νὰ διαχειρισθῇ ἐγωιστικῶς τὴν ἀνέγερσίν του καὶ νὰ ἴδῃ μετὰ τῆς ὑπνώδους ἡδονῆς, τῆς τοῖς τοιούτοις ὑπερόχως διακρινόμενης, νὰ ἴδῃ τὸν ὕληρον καὶ τὴν καταστροφὴν τῶν ὑπολειπομένων ἐν τῷ ἀχαρίστῳ ἀγῶνι τῆς βίης. Ἀλλὰ ἡμεῖς ἀπηλάσασμεν τῆς ὑπεροχῆς — καὶ ταῦτος οὐγὶ διὰ τῶν ταπεινῶν ἢ βιολίων μέσων καταβήσας — ἀπηλάσασμεν τῆς ὑπεροχῆς καὶ διὲν ἐμεθόθημεν ἐξ ἐγωισμοῦ. Εἰχομεν ἰδῆ πάλιν ἡμῶν πολυαριθμούς λαοὺς ἡττωμένους κατὰ τὴν ῥώμην καὶ τὴν δεινότητα καὶ ὁ μόνον διὲν ἡνέθημεν αὐτοῖς τοῖς πλοῦσι οὐκ ἀκαλλιτεχνίας καὶ ἐπιστήμης ἡμῶν λευκίας ἀλλὰ καὶ κίματα προσπένε-χομεν καὶ ἀσπαράσσας μακρὰς ἐπιχειροῦ-μεν ἵνα τοὺς τροπαίους ἀλίσσωμεν εἰς τὴν ἀσπίλῃ εὐαγλίαν, καὶ ὁ εἰς ἡμῶν ὑπεσφαλμένος ἡμῶν, ἐν ὁσμῇ τοῦ θένους ἰσίου οὐκ τοῖς μὴ Ἑλληνας βαρβάρους ἐκείνους, ἐπέλεσε μεγα-λοπρεπῶς ἐν Σούσις τοὺς γάνυες τῆς μίας ἡπείρου μετὰ τῆς ἄλλης καὶ ὑπεροχῆς τῆς μίας οὕτω δι' ἐξωτερικῆς πανηγύρεως, τὸ ὑψηλὸν αἰσθημα ὑπερ τοῖς πεπολιτισμένοις καὶ ἐπι-σπασμένοις ἐνέπνευεν εἰς εὐεργεσίαν τῶν ἀ-μαθῶν καὶ ἀπολείστων. Περιεκλυθὲν τις βραδύτερον ὑπὸ ἑτέρων βαρβάρων ἐδράμομεν παρ' αὐτοῖς μὴ τὴν κολυμβήσαν τῆς ὕψι-καὶ καθόλου ἢ πρὸς τοὺς ἡττοντας ἡμῶν πο-λίτευς ἔφερε τὸν τύπον τῆς γενναίας ἐκείνης ὑπερηφάνειας μετ' ἧς ὁ Περικλῆς ἐπὶ τοῦ τά-ρου τῶν τῆς πατρίδος αὐτοῦ προμάχων ἔλε-γε πρὸς τοὺς Ἀθηναίους· αὐτὴν τὴν γὰρ πόλιν ἀνέγονον τινα ἢ μαθημάτων ἢ ἐξηλασσίας καὶ κεραιὴν ἐν τῇ τῶν πολεμίων ἰδῶν ὡρε-πλὸν ἢ τὴν ἀπ' ἡμῶν αὐτῶν εἰς τὰ ἔργα εὐ-δύουσαν.

Οὕτω τὴν ἱστορίαν ἄπασαν τοῦ θένους ἡ-μῶν δυσχερὲς νὰ θεωρηθῶμεν ὡς μακρὰν σει-

ρὰν γεγονότων καθ' ἃ προσμακροῦμεθα μὲν καὶ ἐρημιζόμεν τὰς γενναϊότερας ἀρχὰς τῆς φιλοσοφίας ἐκείνης, ἥτις σήμερον προ-παλεῖ νὰ ὀρίσῃ τὸν χαρακτῆρα τοῦ περὶ ὁ-πάρχεις ἀγῶνος, διότι ἐν τῇ δινηκταίᾳ πάλῃ καὶ ταῖς ἀπαρμύλλαις ὑφιστάς ἡγωνίῳμεθα νὰ καταλάβωμεν τοὺς τῆς ὑπεροχῆς αἰτίας, καὶ δικαίως ὡς ἀνωτέρα καὶ ἐκλεκτὴ γυλὴ ἡθελομεν ὀνομασθῇ ὑπὸ τῆς φιλοσοφίας ταύ-της, ἀλλ' ἀπεκρούομεν καὶ ἀπετροπισάζομεθα πάσας ἐκείνας τὰς ἐγωιστικὰς καὶ ὕληρας τῇ λοιπῇ ἀνθρωπότητι τιμὰς, ἅς ἀπονέμει αὐτῇ τοῖς δι' αὐωδήποτε μέσων ὑπερόχως. Τοιαύτῃ δι' αἰετοπτε ἐγένετο καὶ ἡ πρὸς ἄλ-ληλους παρ' ἡμῶν αὐτοῖς πολιτεία, διότι ἐνὶ οὐγὶ τὸ γένος καὶ αἱ πατροπαράδοτοι παρ-γαμναι, ἀλλὰ αἱ ἐκ τῶν ἀπομύχων ἀγῶ-νων ἐπιτυχῆαι προήγον πάντων τοὺς εὐδο-κίμοινας, οὐ μόνον τὸ αἰσθημα τῆς φιλο-ανθρωπίας καὶ τῆς ἀνθρωπίνης ἀλληλεγγύης κατ' οὐδὲν ἐκ τούτου ἐβλάβη, οὐ μόνον τὰς πρὸς τὴν ἀνισότητα τάσεις τὸ γεγονὸς τοῦ-τὸ διὲν ἐνεθάρρυνεν, ἀλλὰ τοῖν ἀντικτὸν τὰ γεν-ναϊότερα ἐνέπνευεν αἰσθημᾶτα, καὶ ἐν τῷ περὶ ὑπάρχεις ἀγῶνι οἱ ἀσθενέστεροι ἐτίχοντο πάντοτε τῆς ἀρωγῆς τῶν ὑποσώζοντων ὑπέρ-την, καὶ τὰ ἐκλεκτὰ τῆς πατρίδος τέκνα ἠύξανον ὁσμύραι ἐπὶ τῇ τοῦ ἰδίου αὐτῆς ἰ-δάρους καὶ ἐπὶ τοῦ ξένου ἀνυψώμενα ἀπὸ τῶν ταπεινότερων στρωμάτων τὸ μὲν τῇ ἐαυτῶν ἐκκαύσει τὸ δι' ὅρ' ἑτέρων οὐτε ἐ-γωιστῶν οὐτε ἀλαζύνων ἐκδοσθόμενοι.

Τὶ δι' ταῦτα πρὸς τὴν ἐκδοσὴν τῆς Ἑκπα-ιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Συλλόγου; Ὡς ἐκ-τίνος φυσικοῦ ἐνστικτοῦ, γερασμῆα ὁμηγύρις καὶ φιλογενῆς, ὠρμήθημεν μὲν εἰς τὴν σια-γρᾶσιν τῶν ψευδῶν νόμων ἐρ' ὃν ἡ βία φαίνεται σήμερον ἐρείδουσα τὴν φιλοσοφίαν αὐτῆς, ἀλλ' ἰσπεύσαμεν νὰ ἀναμνησθῶμεν ὡς τὴν ἡμετέραν ἡμῶν ὑπαρξίν, διότι ἐν αὐτῇ ἀπαιτῶνται ὁμομασίαι τῆς ἀρμονίας τῶν ὀψηλῶν ἀρχῶν τοῦ δικαίου μετὰ τῶν ἀληθι-νῶν νόμων τῆς φυσικῆς φιλοσοφίας, διότι ἐν τῇ ἐνιστάσει γενεαῖς τῶν πόντων ἀπολαύου-σι ἡ ὡμετέρα ψυχὴ ἐν τῷ μεγάλῳ τοῦ παρ-ελθόντος ἡμῶν πελάγει ἐκκρηστικῶς ἡδύην ἀναβαπτισθῇ, διότι πολὺ ἐρεθίστικον ἡμῶν οἱ πέραν τοῦ θένους περὶ τῆς ὕψι-καὶ καθόλου ἢ πρὸς τοὺς ἡττοντας ἡμῶν πο-λίτευς ἔφερε τὸν τύπον τῆς γενναίας ἐκείνης ὑπερηφάνειας μετ' ἧς ὁ Περικλῆς ἐπὶ τοῦ τά-ρου τῶν τῆς πατρίδος αὐτοῦ προμάχων ἔλε-γε πρὸς τοὺς Ἀθηναίους· αὐτὴν τὴν γὰρ πόλιν ἀνέγονον τινα ἢ μαθημάτων ἢ ἐξηλασσίας καὶ κεραιὴν ἐν τῇ τῶν πολεμίων ἰδῶν ὡρε-πλὸν ἢ τὴν ἀπ' ἡμῶν αὐτῶν εἰς τὰ ἔργα εὐ-δύουσαν.

αίμηντος Ἀσάπιος, παρ' οὗ τὸ γεγονός του-
το ἱρηνίζετο, ἐπείτελλεν αὐτῷ λέγων τὰ
εἴη. «Καὶ τὰ μὲν τῆς σχολῆς, ὅσον ἦσαν εἰς
τὴν ἱρὴν ἐπιστάσαν, τοιαῦτα, καὶ γὰρ οὐδὲ
διέλειπον τὸ πλεῖστον, ὡς εἶπεν, ἐκαστος
ἐδωκεν ἑκάστῳ διαπορεύμενος» ἐμὲ δὲ
ἰσθὶ, πανερώτατε, κατηναγκαζόμενον ὥστε
καὶ παραιτήσασθαι ἢ ἐνεχειρίσθην ἐν τῇ
αὐτῇ καὶ τῇ σχολῇ σχολαρχικὴν ἐπιστάσαν
κατέλαβε γάρ με ὁ χειμὼν ἐν οἰκίᾳ καὶ πάν-
τη ἀνευβίβω εἰς παραχειμασίαν. Ἐκαμον
προκαταβάλλον ἔβην μὲν εἰς τοῦδε τοῦ
μαστῶρος ὑπὲρ τῆς σέμνης, ἔβην δὲ εἰς τοῦ-
δε ὑπὲρ τῶν θυρίδων καὶ εἵπειτα οὗτοι μὲν
ἐκλείπουσι, οἱ δὲ διαλείπουσι, καὶ γὰρ ἀνε-
μωροῦμαι ἐκείνους ἐν αὐτῇ ἀναπειταμέ-
νων θυρίδων, καὶ πρὸς πονοχλίου καὶ ἰαυ-
τὸν συστρεφόμενος ἐνδιδοίμαι πρὸς τὸ νυκτε-
ρινὸν ψῆχος καὶ πρὸς τὸ ἐπισυμβαίνειν ἀνε-
μωροῦμαι, κἀντιθέην μὲν ἔχων πού κλίνει τὴν
κεφαλὴν πᾶσιν τὰ αὐτὰ, μᾶλλον δὲ καὶ
χ' ἴστω, τὸν ἐν τῇ Πουσακίᾳ καθεγερμένον,
ὅπου τῶν ὑπὲρ ἐκείνου ἀπαλκούμενων ἡμερι-
νὰς παρὰ τοὺς τοῦ θυρίδος μετέωρον ἀλλὰ
ταῖς παρὰ τοὺς τοῦ θυρίδος σκιάς καὶ οἷς περιέ-
βληται ῥαχίς καὶ κεφαλὴς ἐν σκότῳ τὴν ἡ-
μέραν οἰκοῖ διάγω. Ὁ γὰρ τῶν πάντων ἀσυν-
αρούτων θυρίδων, αἵτινες εἰς ὅραν χειμῶνον
οὐδὲν ἀπαρέουσι κλεινόμεναι ἢ ἀνεμωμέ-
ναι, παρήσειν με τῶς ὁκνίας. Κατὰ τοιοῦ-
τον κακοσυγῶν πρόκειται νὰ καλῇ τοιοῦ-
τοι ἢ ἡμετέρα ἐκπαίδευσις, ἀλλὰ καὶ
τοιαῦτα γενναία παρήγαγεν ἔργα, καὶ ἡ ἀ-
προσδόκητος πνευματικὴ πηλιγενεσία ἐ-
θνοῦς ὅπου ἐνομήθη διὰ παντός τοῦ βίου.

Ἀπᾶς, βιήγυρις σεβαστή, ἰσταίεις παρὰ
τοῦ Θεοῦ καὶ τρίτην ταύτην φορὴν παρὰ
τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου, ἵνα καταρτίσω
τὴν ἐκπαιδευτικὴν αὐτὴν ἐλθεῖν περικέκλη-
σα τὴν ἑπιτροπὴν τοῦ τελευταίου ὅπως καὶ
ἐπιτρέψῃ κατὰ τὴν πανήγυριν ταύτην τῶν
ἀνησυγιῶν ἀλλὰ καὶ τῶν ἐλπίδων ἡμῶν νὰ
κοινῇ καταστήσῃ ἀπάσαις ταῖς τάξεσι καὶ
ὁμογενῶν. Ἐκαστοὺς τινὰς ἐπαρχιακῶν
ἐκθέσεων καὶ αἰτήσεων μεθ' ὅλης τῆς δυνατέας
προσῆς διελθὼν ἐνενήρθησα ἀκούων τὴν ἀρ-
μονικὴν τὸν πόθον, τῆς ἀγωνίας, τῶν σφοδρῶν
παθῶν, τὸν ὑπὲρ τῆς παιδείας γενναίον
ἥθους, ἐπιτρέψατί μοι τὴν τῆς λέξεως ἐπανά-
ληψιν, ἐνενήρθησα κεκυρὸς ἐπὶ τοῦ στήθεος
τῆς πατρίδος, διακρινὼν ἕνα πρὸς ἕνα τοῖς

τῆς φιλομαθείας καὶ φιλομουσίας δυνατοῦς
παλμοῦς καὶ ψηλαρῶν τὸν ἐκπαιδευτικὸν
τοῦ ἔθνους σφυγμὸν ἐνενήρθησα, διότι ἀπὸ
πάσης προσεκτικῆς ἐπικρούσεως ἐπληροῦν
πλήρης ἐλπίδων τοσούτῳ ζωηροτέρων καβί-
σταμένων, ὅσην θελερώτερα ἦσαν τὰ δάκρυα
καὶ βαθύτερα αἱ στοναχαὶ τῶν παθόντων.
Οὕτω πρὸς τὸν γόνιμον ὅστις ἀμέμυνος ἐγκατα-
λείπει τὰ τέκνα του καὶ εἰς πρώτην αὐτοῦ
στενοχωρίαν τὰ ἀποσφύρει ἐκ τοῦ σχολείου ἢ
μείνῃ πάντοτε ἀδιάρητος ὁ φιλογενὴς συμπο-
λίτης του. Ἀλλὰ ἡ μήτηρ οἶκτιν ἡ χεῖρα, ὁ
πατὴρ ἐκείνος ὁ εὐαίσθητος, οἱ τίνες δι' ἡρωί-
κης αὐταπαρνήσεως ἐξαντλήσαντες καὶ τὸν
τελευταίον αὐτῶν ὀβολόν καὶ ἀναγκαζόμενοι
ὑπὸ τὸ κράτος σκληρᾶς ἀνεχίας νὰ διακόψωσι
τὴν τῶν τέκνων αὐτῶν παιδείαν ἀπορέ-
ουσι νὰ διέρχωνται πρὸ τοῦ παιδευτηρίου,
διότι θλίβεται ἡ καρδιά των καὶ βουρκνούν
ἐπ' αὐτοῦ ἐν ἀπελπιστικῶν βλέμματι, αὐτοὶ
δύνανται νὰ δεχθῶσι ποτε μακροθρόνῳ ῥητορῶν
ἐπ' αὐτοῦ ἐν ἀπελπιστικῶν βλέμματι, αὐτοὶ
δύνανται νὰ δεχθῶσι ποτε μίαν πρῶταν παρ'
ἀγνώστου χειρὸς, παρ' ἀνομιμῶν ἀλλὰ φι-
λομουσῶν ψυχῆς, παρὰ ψυχῆς ὅτις ἔκουσεν ἀρ-
γῆς τοῦ βαθύς αὐτῶν στεναγμοῦ ἢ ἔμαθε
κατὰ τύχην τὴν αἰτίαν τῆς θλίψεως των,
δύνανται νὰ δεχθῶσι τὰ προελα τῆς τῶν
τέκνων αὐτῶν ἀγωγῆς, τὰ βιβλία ἐν οἷς θὰ
ἀντλήσωσι τὰ ὑπὲρ ἡθικῆς καὶ πατριδὸς αἰ-
σθήματα, τὴν μελάνην, δι' ἧς θὰ χαράξωσι
τὴν τοῦ ἀγαθοῦ μέλλοντος τὴν ὁδόν.

Τὰς ἐντυπώσεις ταύτας τοσούτῳ προβῶ-
μως ἡ ἐκπαιδευτικὴ ἐπιτροπὴ φέρεσθαι
ὅση καὶ τὰ ἑρπύς ὑπ' ὅψιν ἡμῶν ἐγγραφ-
ῶς καὶ αἱ ἄλλαι ἰδιαίτεροι πληροφροῖαι ἃς
ἐν μὲν ἐντυχῶς ἐνισχύουσι ταύτας. Καὶ τὰ
μὲν πλείων τῶν ἐγγράφων ἀνελύθησαν ἡδὴ
ἐν τῇ ἑορταστικῇ ἐκθέσει περὶ τῆς ἐλπίδος
ὁ ἀξίωτος πρόεδρος τοῦ ἡμετέρου Συλλό-
γου ὑπολείπειται, δὲ νὰ μνημονώσωμεν σί-
μερον τῶν κυριότατων ἐκ τῶν ὁκτώ ἄλλων
ἀντικατὰ τοῦ ὁμοειρήνου καὶ ἐντελὲς ἐ-
πέμνησαν τῷ Συλλόγῳ. Καὶ ἐν τοῖς πρώ-
τοις, κυρίαι καὶ κυρίαι κατατάσσουσιν τὴν
μετὰ τοῦ ἡμετέρου σωματείου ἀλληλογρα-
φίαν τοῦ ἐν Βουλακῇ τῆς πόλεως ἀπό-
κριστῆς συνεσταλτοῦς φιλομουσικοῦ ἀνδρός
τοῦ Ἀθανάσιου, ὅστις ἐκ τοῦ ταμεῖοι αὐτοῦ
συγκρατοῦμένην. Τὰ μνημόσυνα τοῦτο τῆς
ἐν ταῖς περιστάσεσι ἡγεμονίας ἑθνικῆς
παιδείας τοσούτῳ ἀμενέστερον ἀπεδ-

ἔαμεθα ὅσῳ δυστυχῶς αἱ χώραι ἐκείναι αἰτι-
νες ἐπολιτίσθησαν καὶ πολλαῶς ὑπὸ τῶν
ἡμετέρων πατέρων ἐξεπαιδεύθησαν, μετε-
βλήθησαν εἰς καταδύσαν πνιγρὰν τοῦ
Ἑλληνισμοῦ ἔνθα κατὰ ἐκαστάς χιλιά-
δων οἱ ὁμοεθνεῖς ἡμῶν ἀπωλείσθησαν μετα-
βαλόντες μετὰ τῆς ἰθαγενείας καὶ τὸ αἰ-
σθημα τῆς πατρίδος των. Ἐκ τῶν ἄλλων
ἐγγράφων σπουδαιότεραν κατέχει θέσιν συν-
οπτικὴ ἀλλὰ καὶ πολλὰς ἀκριβείας καὶ
περιπαθείας συνταχμένη ἐκθεσις τοῦ ἐν
Σέρραις Μακεδονικοῦ Συλλόγου, ἐν ᾗ κατε-
πίγουσα παρίσταται ἡ ἀνάγκη τῆς τα-
χείας καὶ ἀποτελεσματικῆς ἀγωγῆς ὅπως
διατηρηθῶσι τὰ πλείους λόγου ἄξια προϊόν-
τα, ἅπερ παρήγαγεν ὁ πρὸς τὴν ἰθνηκὴν
ἐκπαίδευσιν ἐνεργητικώτατος αὐτοῦ ἔθλος
καὶ ἅπερ εἶχον ἐκπεταθῆ ἐπὶ πλαταγούρους
τινάς πληθυσμούς βουλγαροφρόνους μὲν προ-
θύμως ὅμως δυναμένους νὰ προσέλθωσι καὶ
προσερχομένους εἰς τὰ ἑλληνικὰ ἐκπαιδευ-
τήρια, ἅπερ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ὡς ἴδια αἰ-
τῶν ἐθνικῶν, ὅπως καὶ πράγματι εἶναι, νομι-
ζουσιν. Ἐξ ἐτέρας ἐκθέσεως Μακεδονικῆς,
ἥτοι ἐκ Μεγαροῦ πεμφθείσης ἡμῖν, μανθάνο-
μεν ὅτι ἡ κομποπόλις ἐκείνη διατηρεῖ πρῶ-
τον ἑλληνικὸν σχολεῖον ἐν ᾧ τὸ παρελθόν
ἔτος ἐδίδασκαν μὲν διδάσκαλοι εἰς δύο τάξεις
ἑλληνικοῦ σχολείου καὶ μίαν γυμνασιακὴν,
εἰς μὲν τὴν τελευταίαν κατατεταγμένων 6
μαθητῶν, εἰς δὲ τὴν πρώτην τοῦ ἑλληνικοῦ
25 καὶ εἰς τὴν δευτέραν αὐτοῦ 9· διατηρεῖ
δεύτερον παρβενγαγωγεῖον ἐν ᾧ ἐφοίτησαν
108 μαθηταί, ὧν 22 ἀνήκον εἰς τὸ ἑλληνι-
κὸν τμήμα περιλαμβάον τρεῖς τάξεις· τρί-
τον δημοτικὸν σχολεῖον εἰς 6 ἐφοίτησαν 177
παῖδες διηρημένοι εἰς τέσσαρας συνδιδακτι-
κὰς τάξεις καὶ ὑπὸ δύο παιδευόμενοι διδα-
σκάων· καὶ τέταρτον νηπιαγωγεῖον ἐν ᾧ
κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος ἤσκηοντο 120 νήπια.
Καὶ τὰ μὲν πρῶτα τρία σχολεῖα συντηροῦν-
ται ὑπὸ τῆς κοινότητος, τὸ δὲ τέταρτον ὑ-
πὸ τῆς Ἀδελφότητος «Ἐλπίδος» ἥτις καὶ
τὸ τῆς Ἀδελφότητος ἀντικείμενον τῆς κοι-
νότητος εἶναι. Καὶ οἱ μὲν πόροι τῆς κοι-
νότητος ἀνέρχονται εἰς 19000 γρ., αἱ δὲ
δαπάναι αὐτῆς εἰς 27,700, ὥστε ἔχει ἑλ-
λειμμα 8,700 γρ., οἱ δὲ τῆς Ἀδελφότητος
πόροι ἀνέρχονται εἰς 6,600 γρ. ἀπέναντι
δαπανῶν αἰτινες φθάνουσιν εἰς 7,700, ὥστε
πᾶσιν ἐλλείμμα 1,100 γροσίων. Ἀλλὰ
τὸ πολυτιμότερον τῶν κατὰ τὴν δευτέραν

ταύτην ἑασηνίαν ἐγγράφων, κυρίαι καὶ κύ-
ριοι, ἐστὶν ἡμῖν ὅτι τῆς ἐν Τραπεζοῦντι
Ἀδελφότητος τῶν Ἀργυροπολιτῶν, ἀδελ-
φότητος ἀθροῦς ἀλλ' οὕτω προθύμως ἐργα-
ζομένης, οὕτω βαθύς κατανοήσεως τὴν
ὀφλην αὐτῆς ἐντολὴν, ὥστε τὸ προσήλως
ἐγγράφον τῆς δύναται νὰ ὀνομασθῇ ἀδάμας
ἀτίμητος τῆς ἐθνικῆς ἐκπαίδευσως. Ἀκού-
μεθα εἰς τὸν χαρακτηρισμὸν τοῦτον, διότι,
ὡς θέλετε ἰδεῖ ἐκ τῆς ἀναγνώσεως περικο-
πῶν του τινων, πᾶν σφάλμα θὰ ἦτο κατώ-
τερον τῆς ἀξίας αὐτοῦ. Τὸ ἀναγινώσκον
δὲ οὐ μόνον ὅπως στολίσωμεν τὴν ἱστορίαν
ταύτην μὲ μίαν ὁροσρᾶν ἐκ τῶν ἀκτῶν τοῦ
Πόντου μυρίνην, ἀλλὰ συνάμα ὅπως προ-
βλέπωμεν τὴν τῶν Ἀργυροπολιτῶν Ἀδελφό-
τητα ὡς ἐν τῶν τελειοτέρων προτύπων Ἑλ-
ληνικοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Σωματείου.

αἰ. λογιεστέατε κ. Πρόεδρε!

• Πολλὰς προσβολέσθαι, πολλὰ δὲ ἐπι-
γρηγορῆσαι καὶ ἐργάσθαι, ἵνα κατὰ τὸ ἐντολὴν
ἑὸς συλλέξαντες τὰς δεούσας καὶ ἱκανὰς εἰδήσεις,
ὡς καὶ τὰ ἐκτενῆς καὶ ἀκριβῆς ἐκδίδωμεν πρὸς τὸν
ὁμότερον Σύλλογον, τὸν φιλόδημον καὶ γενναῖον
παραστάτην καὶ κηδεμόνα τῶν ἀνὰ τὸ Κράτος ἀπό-
ρων ὁμογενῶν σχολείων, τὴν κατὰστασιν τῆς ἡμετέ-
ρας Ἀδελφότητος καὶ τῶν ἐν Ἀργυροπόλει ἑλλη-
νικῶν σχολείων καὶ ἐκτασιν καὶ τὸ ποῦν τῆς
παιδείας τῆς ἀνὰ τὴν ἡμετέραν ἑπαρχίαν Καλλιέας
περιγραφόμεν καὶ τὰς ἀλλὰς ἀναλόγους πληροφορίας
τὰς ἀξίας λόγου πληροφορησάμενοι, ἀλλὰ τὰ παρὰ λό-
γον καὶ οὐκ ἐφ' ἡμῖν συμβεβηκότα ἐπιπροσθήσαντα
ἀπεκάλυψαν, καὶ ἀλλεπάλληλα καὶ ἀσφύκτερα προ-
πεσόντα διέλυσαν τὰς ἡμετέρας βουλὰς καὶ ἐπιγυ-
ρίζουσιν, καὶ ταύτας, φύσει καὶ καθ' ἑαυτὰς δυναμι-
τεύουσιν καὶ δυναστεύουσιν οὐδας, πάνμπαν ἀπρά-
κτους καὶ ματαίους (ὡς μὴ ὥραλοι!) κατέστησαν.

• Καίτοι δὲ μέχρι τῆς ἐπομένης τοῦ μικροῦ πω-
τήριον τῶν πρὸς ἄλλους ἀντιπαλούς ἀνταγωνισμῶν,
πολλὰς δὲ καὶ ὀρέας τὰς ὁδούς ὠδονύθηναι ἐπὶ τοῖς
παθήμασι τοῖς ἐκ τῶν καιρῶν καὶ τῇ ἐκ τούτων
ἀποτυχίᾳ τῶν μεγάλων καὶ φαιδρῶν ἡμῶν ἐλπίδων,
ἔχοντες ὅμως καὶ ἀντίστοιχον παρηγορίαν οὐ σμικρὰν, ὅτι
ἐκνήψαμεν τὸν ἀγῶνα καὶ, τὸ ἀριστον, ὅτι ἐν τῇ
ἰδίᾳ ταύτῃ ἐν τῇ πόλει διαμέχῃ τοῦ τόπου πρὸς τὸ ποῖς
καὶ δυναστεύουσιν κακοκαλοῦμεν καὶ τῇ ἀπαντα-
χοῦ περὶ ἡμᾶς ἀπορίᾳ καὶ παρανομίᾳ τῶν σχολείων,
καὶ ἡμεῖς καταρωσάμεν νὰ διαφυλάττωμεν ἄρτιαν καὶ
ἀκέραιον τὴν προτίραν ταῖς καὶ διατετακται τὴν ἐν

МЕЧНИКОВА

τοὺς ἡμετέροις ἐν Ἀργυροπόλει σχολαίαις καὶ νὰ οἰκοκονομῶμεν τὰς δυσοκονομήτους μεγάλας τούτων δαπάνας καὶ νὰ πορίζομεθα εἰς ἀπορίαν καὶ νὰ σωζόμεν ἀρξάντα καὶ ἀλλοτρητὰ ἀπὸ τῆς ἐπιχείσεως καὶ βιβλίου καὶ τῆς δυσοκονομίας καὶ πολυτρόπου τύχης· εἰ δὲ μὴ ᾔρηνθημεν καὶ τὸ οἰκοδόμημα τῶν διδασκαλείων εἰς τέλος νὰ φέρωμεν, ἀλλ' ἡμετέρας αὐτὸ καταλιπομεν, τοῦτο οὐκ εἰς ἡμῶν, αὐδ' ἐν ἡμῶν ἡ αἰτία, ἀλλ' ἡ ἀπρόοπτος ἐπιπεσούσα ἦνεν τε καὶ ἀπανταγοῦ ἄμνητος ἀπορία καὶ ἐνδεα καὶ οἱ ἐλάχιστοι θυελώδεις καὶ φοβεροὶ καιροὶ ἀνέτρεξαν καὶ ἐκαταίωσαν μέχρι τοῦδε καὶ τὰς περὶ τούτου συντάσεις φροντίδας καὶ ἀκαμάτους προσπάθειας τῆς Ἀδελφότητος, τρέφοντες ὅμως ἐλπίδα παρήγορον καὶ γενναίαν, ὅτι ἐν βραχεὶ καὶ παρὶσσην ἡ ἐντοκίματα κατατῆρι καὶ θὰ ἐπιλαμπήρῃ ἡ εἰρήνη καὶ εὐτυχία, καὶ τότε βοηθούμενα καὶ ὅς ᾗ ὡν δὲ οὐ μόνον καὶ τὸ ἔργον τοῦτο ὅς συντελεσώμεν, ἀλλὰ σὺν ἡμῶν καὶ τὰ ἄλλα τὰ πολλὰ καὶ κατὰ θυμὸν θὰ κατορθώσωμεν.

Ὡς ἐν τῇ παρόντι νομίζομεν, εὐδοκία καὶ Πράξις ἐστὶν ἐκδοκίμηση ἐν μετῴρῳ καὶ ἀμετάβλητο εἰς τὰ ἔργα καὶ ἐν τούτοις δὲν πρέπει νὰ ἀπελπίσωμεν καὶ νὰ σταυρώσωμεν, τὸ δὲ λεγόμενον, τὰς χεῖρας ἐσχάτως μόνον, καὶ ἐλπίσι τρέφόμενοι καὶ τῇ τύχῃ καὶ τῇ ἡμέρᾳ τὰ πάντα καταλείποντες, αὐτοὶ δὲ καὶ αὐτὰ τὰ δυνατὰ ἴσως καὶ κατορθώσας παροτρύντες καὶ ἐπὶ προαίτι τῶν καιρῶν λαίρην συντεταγμένους, ἀλλὰ προτρέποντες ἡρώμεθα, σὺν ᾗ καὶ τὰς χεῖρας κινώμετες, νὰ ἐργάζομεθα, ὅσοι ἂν ἐνδεα καὶ μικρὰ ᾖσιν καὶ εὐκαταρτοῦτα, καὶ πᾶσι ἔσονται κινώμεν εἰς τὴν κατὰ τὸ μέλλον καὶ ἥσαν ὅσοι τυγνῶν τὸ ἱερὸ σκοπὸν, ὃ ἡμετέρας Ἀδελφότητι καὶ οἱ ἄλλοι ὑμενεῖς σύλλογοι στογάζονται. Τούτων ἔνεκα ἀνακοινώμετες σήμερον τῇ προτάσει καὶ ἐμμενῶν τῇ ἡμέρᾳ συλλέξομεν καὶ διὰ βραχίων τὰ τε καλὰ καὶ τὰ κακὰ τῆς ἡμετέρας Ἀδελφότητος, τὰς ἐπιτυχίας αὐτῆς καὶ ἀτυχίας καὶ τὴν ἐν τούτων λύπην καὶ χαρὰν καὶ τὰς χρεῖας καὶ ἀπορίας τὰς ἡμετέρας προσηγορίας αὐτῆς καὶ δυσκαταλλέκτους, νῦν δὲ ἐπὶ μέγα ἐκταθείας καὶ ἐπιμετρήσεως, τῇ μὲν χρηματικῇ αὐτοῦ ἐπιχορηγίαν καὶ αὐτὴς νὰ ἐκπαιδίσκωμεν δὲν τοῦ αὐτοῦ τῶν ἰσίων παθημάτων καὶ συμφορῶν κρίνοντας καὶ περὶ τῶν ἐλλοτρίων, αἵτημα δὲ τὴν ὅμως μικρὴν καὶ οὐτως ἐπιδρόσαντος καὶ κατορθώτου ἐπαρκεῖται ἐκδοκίμηση Ἀργυροπόλεως ἀπάντων τῶν μέχρι τοῦδε ἐκδοκίμων τῶν τῆς Περιόχου τοῦ ἡμετέρου

σοῦ Συλλόγου, τοῖς δ' ἀπορίαις τῶν μαθητῶν τοῦ ἐκεί τε καὶ ἐν τοῖς περὶ σχολαίαις διδασκαλόμενοις ἐκδοκίμους τῶν βιβλίων, ἐὰν ὑπάρχουν τοιαῦτα ἐν τῇ πόλει τοῦ Συλλόγου. Ἐκ τῆς ἐκδοκίμησης δὲ τῆς δωρεῆς πολλὰ τὰ καλὰ καὶ μεγάλα τὰ ὠφελήματα θὰ προέλθωσιν ἢ μὲν πενυχρὰ τὸ σχολαίαι βιβλιοθήκη θὰ ἀποκτήσῃ σπουδαίον σύγγραμμά καὶ οἱ ἀτυχεῖς καὶ τοῦ ἐπιστημονικοῦ κόσμου ἀπειρημένοι διδάσκαλοι θὰ ἔλθωσι σοφῶν μελέτημα καὶ περισπούδαστον βοήθημα, οἱ δ' ἐνδεεῖς μαθηταί, οἵτινες, νῦν μακρὰ διὰ τὴν ἀναγνώσιν μὲν καὶ ἀπορίαν τὴν ἑαυτῶν, διὰ τὴν ὑπερτίμωσιν δὲ καὶ τὸ δυσπρόσιτον τῶν βιβλίων, ἡ ἀβελία καὶ ἀπρημελῆτοι προσπάθειαι εἰς αἱ σχολαίαι καὶ πολλὰ ὀλίγα ἐκ μόνης τῆς προσωποφάνειας διδασκαλίας μαθάνουσι καὶ ὠφελοῦνται ἡμεῖς ἄλλως καὶ ἀθηνῶν ἀναγκαζόμενα ἀποσύρονται καὶ τέλος ἀποστερούνται τῆς καλλιέργειας τοῦ θεοδότου σώματος, τοῦ λόγου, οὗτοι ἀπολαμβάνοντες ἂν νῦν στεροῦνται ὄργανα τῆς τελευταίου διδασκαλίας καὶ μαθήσεως θὰ φαίνονται τακτικῶς καὶ πάντες, καὶ ἐπὶ μέλλον διὰ προηγουμένων καὶ ἐπιμαλόντων, καὶ πολλὰ τὰ ὠφελήματα καὶ λυσίτελῃ ἐκ τῆς μελέτης καὶ διδασκαλίας διὰ ἐκμαθάνουσι καὶ μεγάλας εὐλογίας θὰ ἐλογίσωσιν τὸν δωρητὴν καὶ εὐεργέτην αὐτῶν σύλλογον. Ἡ ἡμετέρα Ἀδελφότης καὶ ἡ Ἐκδοκίμηση τῶν σχολείων καὶ πρότερον καὶ νῦν παρήγουσι δωρεὰν τοῖς πτωχοῖς τὰ διδακτικά βιβλία, ἐὰν δύνανται ὅμως νὰ ἐπαρκῶσιν εἰς πάντα καὶ πρὸς πάντας· ἐπεὶ ἡ ἐνδεα καὶ ἡ πτωχεία εἶναι γενική καὶ ἀπερίγραπτος. Ἐὰν λοιπὸν ὁ ἡμετέρος μουσοτρόφος καὶ φιλόδημος Σύλλογος θὰ εἰσκαύσῃ τῆς ἡμετέρας ἐπιμαθήσεως καὶ εὐγενεῖς τὰς ἀρίστες θὰ χρησιμῇ, δεόμεθα ὑμῶν, φιλογενεῖς καὶ πρὸς πάντας, νὰ παραδῶσθε θῶκα ἂν οὕτως εὐδοκίμῃ νὰ χρησθῇ τῇ αὐτῇ διατρέχοντι συμπόλῃ τῆς ἡμετέρας. Ἄνδρες δεσποσυνοδοί, εἰς τὴν ἡμετέραν ἡμετέραν καὶ περὶ τῆς ἀποδοκίμησης ἀποδοκίμησης θὰ προτίστω.

Ταῦτα ἐν ἀληθείᾳ φωνῇ ἐξαγγέλλοντας καὶ ταῦτα μετ' ἐλπίδος καὶ θάρρους ἐκπορεύομεν, προσευχόμενοι ἡμεῖς τε, σοφὴ καὶ Π. ἡμετέρας καὶ τοὺς λοιποὺς μουσοτρόφους συλλογῆς πάντας τὰς ἐκδοκίμους προσηγορίας καὶ εὐχνομεν, καὶ ἐκτὸς τῆς ἐπιμαθήσεως τῇ μὲν πολυμαθεῖ κόσμῳ εἰρήνην καὶ εὐφροσύνην, τῇ δὲ ἐμμενῶν καὶ εὐμνοῦν Συλλόγῳ ἐπὶ τῇ ἐκδοκίμῃ καὶ τῶν φιλογενῶν αὐτοῦ βουλευμάτων καὶ ἐπιμετρήσεων κατορθώσιν.

Ἐν Τριφυλίᾳ τὴν 28 Μαρτίου 1877.

Η ΔΙΑΚΡΙΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΗΣ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΟΣ.

Ἐκ τῶν ἐγγράφων τῶν ἐν ταῖς δυοῖς τοῦ ἔτους τούτου ἐκθέσεσιν ἀναληφθέντων ὡς καὶ ἄλλων ἀπλῶν ἐπαρχιακῶν αἰτήσεων καὶ ἐκ τῶν ὁπωσδήποτε γνωστῶν ἡμῖν ἀναγκῶν τῶν διχοφύων ἑλληνικῶν κοινοτήτων ἐδηγηθέντες διανεμάμεν ὡς ἑξῆς τὸ ἐκ 505 λιβρῶν ὀθωμανικὴν ποσὴν ὅπερ εἰς τὴν διαθέσιν αὐτοῦ ἔχει ὁ φιλολογικὸς ἡμῶν Σύλλογος. Πρῶτον διακρίβει: ἵνα θέλουσι διανεμηθῇ πρὸς ἐκπλήρωσιν ὑποσχέσεων δοθεισῶν κατὰ τὰ δύο τελευταῖα ἐτη ἀλλὰ μὴ πραγματοποιηθεισῶν ἐνεκα Σύλων ἀναγκῶν τοῦ Συλλόγου ὡς ἑξῆς.

Ἀρμεία 15 λιβρ., Ἀδελφότης Πέλλα ἐν Γεντισσοῖς 15 λιβρ. Σύλλογος Βοδενῶν 40 λιβρ. Σχολεῖα Ἀχρίδος 40 λιβρ. Σχολεῖα Δοθηράνης 20 λιβρ. Σχολεῖα Κρονιολῶν Νικαίας 10 λιβρ. Σχολεῖα Κεστεντλήου 10 λιβρ. Σχολεῖα Γάνου καὶ Χώρας 10 λιβρ. Σχολεῖα Νικοπόλεως 10 λιβρ. Σχολεῖα Χουδίου Νικαίας 10 λιβρ. Σχολεῖα Βουρδούριου 10 λιβρ. Σχολεῖα Αἰσκίας ἐν Βιθυνίᾳ 10 λιβρ. Τὸ ὅλον 200 λιβρ.

Τὰ δὲ νῦν τὸ πρῶτον προϋπηρεχόμενα διανεμονται ὡς ἑξῆς: 1) εἰς τὴν Μακεδονίαν.

Σύλλογος Σερρών διὰ τὴν ἐν τοῖς χωρίοις ἐκπαιδεύειν 35 λιβρ. Σύλλογος Θεσσαλονίκης ἐπίσης διὰ τὰ χωρία 30 λιβρ. Στρώμνιτσα 20 λιβρ. Μεσоровίτη 10 λιβρ. Βογδάντσα 10 λιβρ. Πρεσπίνη 10 λιβρ. Βοδενά 10 λιβρ. Βιλιτσά 10 λιβρ. Μεγάροβον 10 λιβρ. Κίτρος 10 λιβρ. Γενιτσά 10 λιβρ. Γεβγελή 15 λιβρ. Κεστεντλήιον 10 λιβρ. Τὸ ὅλον 200 λιβρ.

2) Εἰς τὴν Θράκην Ἀγγιάλος 10 λιβρ. Σύλλογος Ραιδεστοῦ διὰ τὰ χωρία 15 λιβρ. Βάρνα διὰ τὰ χωρία ἐπίσης 15 λιβρ. Αἰνός διὰ τὰ χωρία 10 λιβρ. Διδυμότειχον 8 λιβρ. Σοφίμλα 7 λιβρ. Τὸ ὅλον 65 λιβρ.

3) Εἰς τὴν μικρὰν Ἀσίαν Σουπαχτάν 5 λιβρ. Κασταμονή 5 λιβρ. Σουγκουρλού 5 λιβρ. Ἰνέπολις 10 λιβρ. Τὸ ὅλον 25 λιβρ.

Εἰς Σαλμα-Τουμπρούκ Κωνσταντοῦ 5 λιβρ. Εἰς Χάμζα Μεσοποταμίας 10 λιβρ.

Πλὴν τῶν οὕτως διανεμηθησομένων 505 λιβρῶν διαβιβασθήσονται διὰ τοῦ Συλλόγου καὶ δύο ἰδιαιτέραι προποραὶ ἡ μὲν τοῦ κ. Γ. Χαρίρη εἰς Νευροκόπιον ἐξ 20 λιβρῶν, ἡ δὲ τοῦ κ. Πίσσα ἐκ 5 λιβρῶν εἰς Πέργαμον.

Τὰ εἰς τοὺς Συλλόγους διὰ τὰ περίχωρα πεμνησόμενα ποτὰ πρέπει οὕτω καταγρηματικῶς καὶ ἀπροσφαιστῶς νὰ σταλῶσιν εἰς τὸν πρὸς ὃν ὅρον ὥστε ἀπόρρουν ἀμετάτρεπτον ἔχοντες ν' ἀποκηρύξωμεν πᾶν ἐπαρ-

χιακὸν σωματεῖον ὅπερ δὲν ἤθελεν αὐστηρότατα ἐκπληρῶσαι ἐν τούτῳ τὸ καθήκον αὐτοῦ.

Ἀλλὰ τὸ καθήκον τῆς Ἐκπαιδευτικῆς τοῦ Συλλόγου Ἐπιτροπῆς δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ δεόντως τετελειωμένον κατὰ τὴν πανηγυρίαν ταύτην ἂν δὲν προστεθῶσι γενικαί τινες ἐπόψεις τῆς καθ' ἑαυτὰς τὴν ὀθωμανικὴν αὐτοκρατορίαν ἑλληνικῆς ἐκπαιδεύσεως, καὶ τοῦτο τώρα πρόκειται νὰ ἐπιχειρήσωμεν ἐκπληρῶντες αὐτὸ ἐν πάσῃ τῇ δυνατῇ ἐπιτομῇ καὶ περιεκτικότητι καὶ ἀρκούμενοι εἰς καθολικὴν τινα κατὰ μέγιστα τμήματα ἐπισκόπην. Ὅτι, πρὸ πάντων, κυρίαι καὶ κύριοι, ἐκπληττεῖται καὶ ἄλγυνός ἡμᾶς διατίθῃσιν ἐν ἐκάστῃ σχεδὸν συνεδριάσει τῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς καὶ ἡμῖν διὰ τὴν αὐτὴν, πιστεύομεν, ἐμπονῆσαι δυσάρεστον λίαν ἐντύπωσιν εἶναι ὅτι ἐκ τῶν ἐπὶ τῆς Προπονήδος τε καὶ τοῦ Πόντου ἑλληνικῶν κοινοτήτων αἱ μὲν ἀπώτεραι εὐδοκῶνται κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον, καὶ τὴν ἀποστολὴν αὐτῶν συναίσθανονται, καὶ οὐσίας ἡλικίας καταβάλλουσιν ὑπὲρ τῆς ἀνατροφῆς καὶ παιδείας τῆς ὁμογενούς νεολαίας, αἱ δὲ πρὸς τὴν πρωτεύουσαν γεινναῖα, καὶ ἀπὸ πολλοῦ ἤδη ἐπὶ ἀνυγνώστῳ ὀρεῖσιν ἀδιαφορίᾳ, ἵνα καὶ τὴν χειρὸν εἰπωμεν τούτου. Αἱ ἐπαρχίαι Χαλκηδόνος, Νικαίας καὶ Νικαυρίας τερπόμεναι δυστυχῶς εἰς τὰς ἀναγκάς καὶ τὴν βεστώνην ὡς παρέχει αὐταῖς ἡ τῆς πρωτεύουσας οὐκ ἀμονοῦν κοιμῶνται καὶ ἐργάζονται, οὐδὲ αἰσθάνονται εἰς τὰς πλείους αὐτῶν τὸ κέντρον ὅπερ τὰ ἐν Τραπεζοῦντι, Σαμούντι, Σινώπῃ καὶ Κερασοῦντι ἐκπαιδευτικὰ τρεπτικὰ ἐφαίνοντο προωριζόμενα νὰ διατηρῶσι πάντοτε αὐτὰ καὶ προκλητικόν. Τὸ βυζάντιον διὰ πολλῶν χαρίτων καὶ ἀρετῶν ὑπὲρ τῆς φύσεως προικισθὲν ἀγανακτεῖ βεβαίως καὶ δυσφορεῖ ἐπὶ τῷ πλεονεκτικῇ τούτῳ, ὅπερ οὐδέποτε ἐπόησε καὶ νύχθη, καὶ δι' οὗ ἄλλως ζωογόνος αὐτοῦ οὐκ ἀκατορθοῖ νὰ ἀποναρκῶν τοῖς ὑπὲρ αὐτὴν κατακλινομένοις. Τὸ γεγενὸς τοῦτο ἀγγέλλοντες οὐδὲν προσωπικῶς καταγγέλλομεν, παρακαλοῦμεν ὅμως τὴν κοινὴν γνώμην. ἥπερ οὕτως ἐνδιαφέρεται εἰς τὴν ἐκπαιδευτικὴν τύχην τοῦ ἔθνους, ὅπως σχολιάσῃ αὐτὸ προσκονόμεναι καὶ ἐξεγείρῃ τοὺς ἐν ληθάρῳ κοιμηθέντας. Τὰ ἐπὶ τῆς Μεσογείου ἑλληνικὰ πατριαῖα ἅπερ προεξερχόμην τῆς Σμύρνης καὶ τῶν Κυδωνίων ἐκπαιδευτικῶς πάντοτε

ἔβαλλον δεικνύουσι σημεῖα τινα οὐχὶ παρακμῆς, ἀπαγῆ! ἀλλὰ παύσεως ἥτις ἡμῶς κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἔστιν ἵπταν παροδική· καὶ αἱ μὲν Κιόνωναι δὲν βαίνουνσι κατὰ τοῦτο κακώς, ὥς ἐκ πολλῶν τεκμηρίων ἔξαγομεν· ἀλλὰ ἡ Σμύρνη, μία τῶν ἐν Ἀνατολῇ φιλομενουσάτων ἑλληνίδων πόλεων, ἡ Σμύρνη ἥτις καὶ εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ αἰῶνος καὶ κατὰ τὰς τελευταίας δεκαετηρίδας ἔζη ζωὴν ἀρρεῖναι καὶ γόνιμον φιλανθρωπίας καὶ εκπαιδευτικῆς ἐνεργείας, ἡ Σμύρνη ἥτις πρώτη πασῶν τῶν παρ' ἡμῖν κοινοτήτων προσεκτικώτατο τυπογραφείᾳ καὶ βιβλιοπωλείᾳ καὶ σχολείᾳ διατρέφοντα πλείστας γειτονικὰς νήσους καὶ κομπούλες, ἡ εὐρὸς τέλος Σμύρνη ἰνόςσης τελευταίων, καὶ ἡ Εὐαγγελική αὐτῆς σχολὴ ἡναγκάσθη νὰ ὑποβληθῇ εἰς 800 ἡρῶν οἰκονομίαν ὥπως συντηρηθῇ. Ἀλλὰ ἡ οἰκονομία αὐτῇ δὲν ἔθηκεν ἀρκίαις πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον, ἀν' ἡ ἀνωτέρα παντὸς ἐπαίνοιο φιλογένεια τῶν Σμυρναίων δὲν ἔρχετο εἰς ταχείαν καὶ ἀποτελεσματικὴν ἀρωγὴν. Σύλλογος ἐπὶ τοῦτο πρὸ μικροῦ ἡσθηθείς, Σύλλογος ἀποτίνας τὸν μελὸς κατὰ τὴν ἡμετέραν ὡς περ ἐκαστοῦ μῆνα, ὑποστηρίζει τὴν ἀπαλλαγὴν τῆς Εὐαγγελικῆς σχολῆς ἀπὸ παντὸς θλιβεροῦ κινδύνου, ἔπειτα δὲ ἐκ τῆς αὐτῆς Σύλλογος συνεκροτήθῃ ὡς συντηρῆσαι τὰς δαπάνας τοῦ τῆς κοινότητος παρθεναγωγείου. Ἡ ἐν ταῖς νήσοις Κρήτη, Κύπρος, Σάμος καὶ ἄλλαι εκπαιδευτικὸς οὐδὲν ἑκτακτὸν παρίστη, ὅπως ἂν δὲν προὔδειον ὑπερῶς δὲν φαίνεται ἡ ἀπαιταί τις νὰ εἴπῃ, προβαίνουνσι μᾶλλον ἐπὶ τὸ βέλτιον, διότι καὶ αἱ κομπούλες αὐτῶν ἀπασαί κέκτονται σχολεία ἀρρεῖναι καὶ θηλίων, καὶ αἱ πρωτεύουσαι αὐτῶν διατρέφουσιν τὸς Χίους διευθυνομένους ὑπὸ τοῦ γηραιοῦ καὶ πεπειραμένου διδασκάλου κ. Σουφίου, τοῦ δὲ τῆς Μιτυλήνης σχολαρχομένου ὑπὸ τοῦ εὐπαίδετου καὶ διαπρεποῦς τῶν Μουσῶν διδασκ. κ. Λαλίου.

Ἐπαυερμένοι δ' εἶτα εἰς τὴν Ἑνωμένην Τουρκίαν διὰ τῆς Θεσσαλίας ὄρεσιν νὰ ἰδωμεν αὐτὴν πολλὰ κἀλλιον ἔχουσιν εὐρίσκειν ἀσφαλεῖς ἰλπίδων κἀλλιον προσδοκῶν καὶ βελτίωσιν, διότι ἡμῖν Θεσσαλὶ μαχηγῆσαι εὐκαιρὴν εκπαιδευτηρίων, ἐν δὲ ταῖς ἐπαρχίαις Τρίκκης καὶ Σταγῶν κατα-

βάλλεται ὁσημέραι μείζων προσπάθεια πρὸς τελειοποιήσιν τῶν σχολικῶν αὐτῶν πραγμάτων, ἐν δὲ τῇ πρωτεύουσῃ Ἀδριῶσιν, κατὰ τὰς ὑπὸ τοῦ Θεσσαλικοῦ Συλλόγου φιλοφρόνης ἡμῖν δοθείσας περὶ τῶν Θεσσαλικῶν πραγμάτων πληροφορίας, προσδοκᾷ τὸ ἐκ γυμνάσιον προαγωγὴ τοῦ Σχολαρχείου, καὶ ὁ ἵναυθα Θεσσαλικὸς Σύλλογος διατρέφει τρία σχολεῖα ἐν τῇ φερωνήμῳ αὐτοῦ ἐπαρχίᾳ. Ἡ ἐν Ἠλείῳ ἐκπαίδευσις εὐτυχῶς εὐδοῦται καὶ ἀπὸλλεκται πολλῶν προσκομμάτων ἀπὲρ ἀλλοτῶν παρακλώδουςι κατὰ τοῦτο τὰς ἐθνικὰς ἐνεργείας. Ὁ ἵναυθα Ἠπειρωτ. Σύλλογος ἐξακολουθεῖ μερμυῶν περὶ τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης, ἥτις ἄλλως οὐδέποτε εἴχεν ἀνάγκην μεγάλης ὥθσεως, καὶ τὸ κἀλλιστον αὐτοῦ ἔργον, τὰ ἐν Κεσοταρίῳ Ζωγράφῳ διδασκαλεῖα, ὧν τὰς δαπάνας καταβάλλει ὁ ἐπὶ φιλογενεῖᾳ διαπρεπὴς κ. Χρηστοτάκης Ζωγράφος, λειτουργεῖ ἀποτελεσματικώτατα καὶ προφανῶς ἐπιδράσει ἐπὶ τῆς παραγωγῆς τῆς κατωτέρας παιδείσεως ἐν Ἠλείῳ, ἥ ἡ πρωτεύουσα εὐλόγως σημνύεται ἐπὶ τῇ Ζωσιμαίᾳ Σχολῇ, τῇ οὕτως εὐδοκίμως παρεχούσῃ εἰς τὴν ἐπαρχίαν ἐκείνην τὴν μεσαιῶν ἐκπαίδευσιν. Ὅπως ἐννοηθῇ κἀλλιον πόσον ζωρῶς διατρέφεται πάντοτε ἐν Ἠλείῳ ὁ ἐκπαιδευτικὸς ζήλος ἀρκεῖ πλὴν ἄλλων τεκμηρίων, καὶ τὸ ἐξῆς, ὅτι ἐν τῷ παρελθόντος ὁ ἵναυθα Ἠπειρωτικὸς Σύλλογος δὲν ἐπέλεσε τὴν ἱνίαυσιν πανήγορῳ τοῦ οὐδὲ δένειμε βοηθήματα εἰς τὰ ἄπορα σχολεῖα τὰ εἶπε πρότερον λειτουργήματα εἶτα ὑπ' αὐτοῦ ἰδρυμένα, αἱ κοινότητες ἀνέστησαν ἐκ τῶν ἐνόντων τὴν ἑλλείψιν ταύτην, πρὸς δὲ τοῦτοις συνεστήθησαν ἐν Ἠλείῳ κατὰ τὸ 1876—1877 καὶ ἐξ νῦν παρθεναγωγεία.

Ἡ Μακεδονία κυρίαι καὶ κύριοι, ἡ χώρα ἐκείνη, ἀρ' ἢ ἐκπεσθῆσαν κατὰ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος αἰῶνος καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρόντος τοσοῦτοι διδασκαλαὶ καὶ λόγιοι ὥς πολλὰ τέκνα ἐν τῇ ἑλλογῇ διατρώμενα καὶ ἐκ τῆς ἐργασίας τῶν πλοῦσιον προῖον περιουλιέγοντα τοσαῦτα εἰς τὴν τοῦ ἔθνους ἐκπαίδευσιν ἰθυσίαν, ἡ Μακεδονία ἀλλοτῇ καὶ ταλαιπωρεῖται, ἀλλὰ δὲν ἀνασφῶνται περὶ τὴν περιεργασίαν ἰδρωτί, ἀλλὰ ὁ σπῆνται ἀπὸ τῶν χειρῶν τῆς δὲν πίπτει ἡ Θεσσαλονίκης, καὶ δύο ἑτέροι μικρότεροι τῶν Βοδενῶν καὶ τῆς Στρωμνίτης κἀλλι-

НАУКОВА БИБЛИОТЕКА

εργούσι καὶ καταρθεύουσιν τὰ τρυφερά φυτά-
ρια τῶν Μουσῶν καὶ περιβάλλουσιν τοὺς πο-
λυμήκεις βλαστοὺς· ἀλλὰ αἱ ἀκανθὰὶ διηγε-
γεῖς φέρονται καὶ μολὲς καταπατόμεναι ἐκ
νῆος ἀναγεννιόμεναι. Θυμάμεσθαι καὶ εὐλο-
γοῦμεν τὸ ἔργον τῶν ἀκαμάτων ἑθνικῶν εκκα-
πῆτων· ἀλλὰ τὰ αἰσθητά· ἡμῶν δὲν ἀν-
κοῦσιν εἰς τοὺς ἡλιοκαυμένους ἐκείνους ἀ-
δελφικῶς ἔργα τάς, οὐδὲ πρέπει νὰ ἀναβί-
ωμεν τὴν τῶν ἀνδρῶν πρὸς αὐτοὺς ἀρωγὴν μέ-
χρις οὐ ἀπειρηθῶτες ἔγκληθῶσιν. Ὁ ἱν Θεσ-
σalonικὴ Σύλλογος συγγνώμης καὶ τῆς συνδρομῆς
παύσει ὁμογενεῖς Συλλόγων· ἔχει ἤδη συστή-
σει διδασκαλεῖον ὑπὲρ ὁρισμοῦ διευθυντοῦ
διοικούμενου. Ἐν Σέρραις διηγεῖται ἐπίσης
διδασκαλεῖον, ὅπου ἀρξάντων ἄλλοτε ὑπὲρ
τοὺς οἰκνοὺς γενικῆς ὁμοφροσύνης τῶν ἐθνικῶν
ὁμοειδῶν καὶ ἀπὸ τοῦ Μακεδονικοῦ Συλλόγου
τῆς πόλεως ταύτης ἐξαρτῶμενον ἡλικίᾳ
δυστυχῶς πρὸ δύο ἐτῶν ἀπ' αὐτοῦ, χωρὶς ὅ-
μως νὰ ἐλαττωθῇ ἐκ τούτου ἡ σωτηρία καὶ
ἐνέργεια τοῦ Συλλόγου ἐκείνου ἐπὶ τῶν περὶ
κωμοπόλεων καὶ χωρίων, παθόντων κυρίως ἐπὶ
τῆς ὥς καὶ ὥρην μειώσεις τῶν ἐξωτερικῶν
πρὸς αὐτὸν συνδρομῶν. Ὅπωςδήποτε ἡ Μα-
κεδονία ἀλλεγί, καὶ ἡ φιλογένεια τῶν ἀπαν-
ταχῶς Ἑλλήνων, τῶν Ἑλλήνων ἐκείνων ὅντων
τῶνς πρόβουνοι νὰ ἀνοίξουσιν τὰ βαλάντια τῶν
νομίζουσιν ἴσως ὅτι δὲν γινώσκουσιν πού νὰ
διευθύνουσιν τὴν γενναιοφροσύνην αὐτῶν, δὲν
ἐργάζονται νὰ μάθουσιν τὰς ἡμέρας τῶν διά τῆς
Σέρραις καὶ τῆς Θεσσαλονικῆς καὶ τῆς Βοδεν-
καὶ τῆς Βιτιόλια καὶ τῆς Σάκισσας ταχυδρό-
μειου, ὅπως ἐπελθύνουσιν ἐπὶ τὰ ταμεῖα αὐ-
τῶν τὰς ὑψηλοτέρας εἰσόδας τοῦ οὐρανοῦ καὶ
τῶν περὶ παθεσθέντας ἐκδηλώσεις τῆς ἐθνικῆς
ἐνθυμωσύνης.

Τώρα δε περιπτύζομενοι τὴν πολυπληθὴ καὶ φίλην Μακεδονίαν προβόμεν ἀνάκλη-
κώτερον ταύτης. Ἄλλ' ἀπέκλειε ἰσως ἡ
αὐτοπροσφευγὴ ὁδοπορία, εἰς ἣν ἡναγμά-
τι στήτε ὑπὸ τὴν ἀρχὴν ἐξαγωγῆς τοῦ
εἰσηγητοῦ τῆς Ἐκπαίδευτικῆς Ἐπιτροπῆς,
καὶ πιθανῶς ἐπιθυμείε βραχείαν τινα ἀνά-
παυσιν. Ἔχετε δίκαιον· πλὴν ἐνὶ ἀναπαύ-
σει, θελὼ ὑποτονθῆσαι ἐντὶ Σοφοκλέους
καὶ βυζαῖν δαμνέμενος εὐαρεστήσας νὰ δια-
κόψωσι τὰς ἐκ τῆς μονοτονίας μου γλῶσσας
ὀχληρὰς ἐντυπώσεις. Ὁ Οἰδῖπός πλῆσις
τῶν Καλωνῶν ἐρωτᾷ ἕξ ὅταν νύπε προσενθῇ
νὰ ὀδηγήσῃ τὸν τυρλὸν ἡγεμόνα·

Τίς δ' εἶθ' ὁ χῶρος δῆτ' ἐν ᾧ βεβήκαμεν;

ὁ δὲ ξένος ἀπαντᾷ:

Χῡρος μὲν ἱρὸς πᾶς ὁ δ' ἔσ'· ἔχει δὲ νῦν
σκιῶδες Ποσειδῶν, ἐν δ' ὁ πυρφόρος θεὸς
Τιτᾶν Προμηθεύς· ὃν δ' ἐπισταίβεις τόπον
χθονὸς καλεῖται τῆς δὲ χαλκόπους ὁδὸς
ἔρεισμα Ἀθηνῶν . . . κτλ.

χορὸς δὲ Ἀττικῶν γερόντων προσαγορεύων
ἀτυχῇ ὁδοιπόρον ψάλλει αὐτῷ:

Εὐόπου ἐξέει, τὰς δὲ χώρας
ἔκον τὰ κράτιστα γὰρ Ἰσπαυλα
τὸν ἀργυρὰ Κολωνόν, ἐνθ' ὅ
ἀ λείγει μινύρεται
θαμίζουσα μέλιτ' ἄηδ' ὠν
χλωρὰς ὑπὸ βάσσαις,
τὸν οἰνῶπα νέμουσα κισσῶν
καὶ τὴν αἰάτων θεοῦ
φυλλὰς μυριάκαρπον ἀνέλιον
ἀνηγεῖν τὸ πάντων
χειρῶν - - - - -

.....
 ၂၀၀၆ Mousān

Χυροίνοι απέσπύγησαν. κτλ.

Ἀρνούσαν νομίζω, ἀνταπαιθεῖν τοῦ κα-
τάτου καὶ πόσ' ἐμίλητε ὅσπαν τὴν συνο-
χὴν καὶ μοι παύσαντε τῆς ψυχῆς καὶ τῆς
διαβολῆς ὡμότην, διότι ὁ γὰρ πρὸς τὴν
ἐλευθέρουσαν μετρίαν, ὅτι ἄλλαν καὶ ὁπασπῶν
ὡμῶν, εἶναι τῇ διδωμῇ ἀδελφῇ τοῦ ἑτέρου
κείνου ἱερῶν τῆς Μακεδονίας, ἰδάρους, ὅπερ
ἐργάζοντο τὸ ἐνδοξόν αὐτοῦ ἀναεῖς ἐς πε-
ριτομήαν καὶ μεγάλην περίοδον τὴν ἑλληνικὴν
πολιτισμὸν διατηρομένην ἔσμενον ἐν εὐσεβείᾳ
ἐκκαταστάσει τὴν ἐθνικὴν ὑπεκρίνον. Ὁ Ἰα-
λὼν προσηύχων Ὁρρεῖς ἤρχεν αὐτὸς ἀπ' αἰώ-
νων ἡ καὶ μετὰ τὸ αὐτοῦ λῦρα οὐδέποτε ἐσι-
γῆγεν, ἀλλὰ ἐπέπλυν ἡμίκα καὶ ἀπ' ἀπρὸς
πῶν, ῥῖσας τὰ ὕδα καὶ ῥῖσας τὰς ὕψεις
τῆς γῆς καὶ τῆς ἀέρος. Ἐξήλθεν ὁ ἀκριβιστὴς
ἀπὸ τῶν χειρῶν τῶν λῦραν τὴν ἐθνικὴν
καὶ τὰ τοῦ ἐπιβλήσαντος καὶ παῖζεν ἀκαχοῦλον
ἐν τῷ καὶ κακῶν ὡς μίαν αὐτὴν ἐν τῷ
ἐν γαλιλαίᾳ ἐν γίγας ὡς ἀρτυνταί καὶ
περιέρχον ἐς τὰ πέρα καὶ πρὸς τὰ ἄνω τοὺς
ὕψους ὀρθήλους διακρίνει ἐπὶ τῶν κορυφῶν
τοῦ Ἰαλῶν παρὰ τὰς ἐν χορῶν καὶ φῶτας
τοῦ Ἰαλῶν παρὰ τὰς ἐν χορῶν καὶ φῶτας
τοῦ Ἰαλῶν παρὰ τὰς ἐν χορῶν καὶ φῶτας

πιβάλωσιν εἰς τὴν ἐθνικὴν τῆς συνειδήσιν·
καὶ ἐπιτυγχάνει μὲν ἐν τῇ διοικήσει τοῦ
Θρησκευτοῦ Συλλόγου, εὐδαιμονοῖ δὲ ἐπὶ τῇ
ἐκλογῇ τοῦ προστάτου, ὁλβία δὲ ἐν τῇ τῶν
σχολείων αὐτῆς διευθύνσει παρίσταται.

Ὁ καπνὸς κυρίαι καὶ κύριοι, οὗς τὸ πα-
ρὸν θένος μετὰ ἐνὸς ἔτους μόνον ἐπα-
θεύοντι τῶν ἐν Φιλιππουπόλει διδασκα-
λῶν κατείδεον αἱ ἐκεῖ ἐξετάσεις ἡσυ-
κῶναι ἀνωτέρω πάσης προσδοκίᾳ· τοιοῦ-
τοι δὲ ἀνεμνεῖνται καὶ οἱ τῶν προσεγών ἐξε-
τάσεων καὶ τοιούτοι προσηπολοῦνται αἱ
μετὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ νῦν καταρτιζομένου
διδυνάμου. Ἀπὸ δύο ᾗδ' ἑτῶν ἡλεκτρισμός
τερὸς ἐπὶ πᾶσαν τὴν Θράκην αἰ τῆς ψυχ-
ρῆς Γ. Γεωργίου Ζαφρὶν μεταδόθει διατρε-
πὴν τὴν προσελίχ' αὐτὴν χώραν ἐν διχημαί
ὡραζαμὲν τὴν οὐδὲς ῥόδος μήποτε διακυ-
πῆθ' ἐλαττωθῇ. Ὁ Θερκικός Σύλλογος δὲν
ἐπέθηκε τὸ παρελθὸν ἔτος τὴν ἐναισταν ἀυ-
τοῦ πανήγυριν, διένειμεν ὥπως πολλὰ τινα εἴ-
δη ἀπορᾶ σφολαί, πρὸ πάντων δὲ συνέστη-
σεν ἡ νηπιαγωγεία ἐπὶ ἰδιαιτέρων συνδρ-
μῶν ἐπὶ ἥττο κατὰλογον πρὸς τὸν σκοπὸν
αὐτῶν καταγεγραμμένων. Μῶλον ἐτι δὲ ἀπὸ
διετίας μόνον συνεστήκασι τὰ Ζαφρὶνα Δι-
δασκαλῆαι, αἱ ἐν αὐτοῖς ὅμως ἀσκούμεναι
νέαι μέθοδοι ὡσημέραι ἐκτείνονται διὰ τῶν
προσηκουσῶν ὁδηγῶν ἐπὶ πάντα τὰ εκπαι-
δεύοντα τῆς τε κατωτέρας καὶ τῆς μεσίας
παίδειους.

Ἐν τῇ γενικῇ τούτῃ εκπαιδευτικῇ ὁ-
ραζομένη ἡ Ἀδριανοπολις φιλοτιμείται καθ-
' ἑαυτήν ν' ἀποβῇ βελτίστη ἐαυτῆς ἐπαγο-
νίστα βαθυδὺν καὶ κατ' ὀλίγον τὰ σχολεῖα
αὐτῆς καὶ κατανοήσασα ὅπως ὡς ἡδὺν ἐαυ-
τῇ ὑπολειπομένη πρότερον τῆς ἐντολῆς ἡν
ἐξέλαβεν ἐντελεστέα τὸ ἔθνος εἰς τὴν οὐ-
κ ἐνομένην αὐτῇ λειψανδρῶσαν ἐκείνην με-
γαλοπλιν.

Οὕτω δὲ ἀφ' αὐτῶν στεναγμῶν ἀ-
 νολας ἡ ψυχὴ ἡμῶν κατεπάσθη ἐν τῇ γε-
 ραίᾳ Μακεδονικῇ χώρᾳ, ἀλλὰ ἀφ' ὧντος ἡ-
 μέθα βέλαισι, ὅθι μὴ γέννηται ἰσχυρῶς
 λαχρῶς συνταράξει τὰς καρτείας, τῶν ἀπαν-
 ταχῶς ἡμετέρων ὑπερβάντων, ἀφ' ὧν ἐξορίσθ-
 ημεν ἐν τῇ ὁρᾷ, καταβιβασθῶμεν τῶν ἐν
 διοπορικῇ ἡμῶν βακτηρίᾳ ἐν τῇ ἐορᾷ ἡ-
 μῶν καὶ εὐαίρῃ καθιέρωται ῥίπτωνται ὅ-
 κως ἀπὸ τῶν περὶ αὐτοῦ, πρὸ τῆς ταύτης
 καὶ ἡμῶν ἀναπαύσει, ἐν διακρίσει βλεῖν
 αὐτὴν ἐν τῇ πρωτεύουσά, ταύτῃ παι-

σπου ἡμῶν σχολεῖον θέλλει μία δρῦς ἢ μία πίτυς μεταρτυθεῖσα ἐκ τοῦ ἱεροῦ τῶν Διολῶν ἄλτους καὶ προστατεύει καὶ σκέπει αὐτὸ διὰ τῆς δροσερᾶς του σκιάς. Ὅταν ἡ δρῦς ἐκείνη κλονομένη συρίζῃ ὑπὸ τὴν μαύρην θύελλαν, τί θέλει βοῶσαι;

ἀλλὰ σὺ μὴ τὴν κλαν πεπονημένον ἔνδοι θυμὸν βουλεύειν· ἀσκήσθαι γὰρ ἐν οὐδαμῇ ποντοπορεύσῃ.

Ὅταν ἡ πίτυς ἀπὸ ψιθυρίξῃ ὑπὸ τὰς πνοαῖς τοῦ ζεφύρου, τί θέλει ψάλλει;

ἀσκήσθαι βαπτίζῃ· δοῦναι δὲ ταὐτὸ οὐ θέμις ἐστίν.

Ἡ Ἐπιτροπὴ

Δ. ΣΤΑΜΑΤΙΑΔΗΣ, Πρόεδρος.

Ο. ΓΑΛΕΟΣ, εἰσηγητής.

Κ. ΚΑΔΑΙΑΔΗΣ.

ΠΡ. ΒΑΣΙΛΑΔΗΣ.

Μ. ΠΑΝΤΑΖΗΣ.

Α. ΔΙΟΥΜΑΣ.

Θ. ΣΑΥΤΕΑΝΣ.

Γ. ΠΑΡΑΝΙΚΑΣ.

Σ. Μ. ΧΡΗΣΤΟΥ.

Β. ΣΑΡΑΝΤΗΣ.

Μετὰ ταῦτα ὁ ἑταῖρος τῆς Φιλολογικῆς Ἐπιτροπῆς κ. Αἰὶν. Ν. ἤρπης ἀνέγνω ὁμοίως τὴν ἐκθεσιν αὐτῆς περὶ συλλογῆς ζώων καὶ μνημείων ἐν τῇ γλώσσῃ τοῦ λαοῦ ζωγραφεῖον διακοσμητικὸν ἔχοντα, ὡς εἴρη.

Σεβαστὴ καὶ γυμνοσὸς ὁμῆγε.

Μετὰ θάρρους καὶ παρησίας, ἐπιλέγειν συνθήκας αἰ ἀρχαῖαι τοῦ λόγου ἐνώπιον τοσούτου σεμνῆς καὶ ἐκλεκτῆς ἀσπληνῆς· ἀλλ' οὐκ οἶδα πῶθεν θάρρος καὶ παρησίαν ἀρῶσμαι, ἐπερχόμενος μετὰ δύο λιγυρὰ ἀγορητάς, τραχὺς ἀνατόμος λέξιων καὶ ράσεων, ἀμουσὸς Ἀριστοταλὸς κινδυνευόμενος ἐτυμολογίων, ἐν δεσμεύσει τὴν προσοχὴν ἡμῶν καὶ ἐπιπόνησιν κἄν τῆς μέχρι τέλους ἀνοχής.

Γνωρίζω ὅτι κατὰ τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον, «πᾶς ἄνθρωπος πρῶτον τὸν καλὸν οἶνον πίνοι καὶ ὅταν μεθύσῃσι, τότε τὸν ἔλασσον· Ἀλλὰ διέφορος ἐστὶν ἡ ἐκ τῶν λόγων μῆθι, ἥτις δεσμεύσασα πάσας τὰς ψυχικὰς ἡμῶν δυνάμεις, ἀνυψοῖ τὸ πνεῦμα, ἀπολεπτύνει τὰς αἰσθήσεις καὶ δυσκόλως ποιεῖ ἡμᾶς πρὸς τὸν ὅτι τείνει ἐνα καταβιβάζει ἀπὸ τοῦ ὕψους εἰς τὸ ἀνιλλόμενον δι' ἀγορευτικῆς τινος πνευματικῆς πρὸς τὸν καλοῦντα ἡμᾶς ῥήτορα. Τοῦ μεθύσθεντος αἱ αἰσθήσεις ἀ-

βλύνονται καὶ προσδέχεται τὸν ἔλασσον οἶνον, τοῦ δὲ ἐνθουσιώντος ὀξύνονται καὶ τοῦ κρείσσονος ἀέριστε ἀρεγόμενος, δυσχεραίνει καὶ ἐν τοῖς ἴσοις, καὶ ὁ ἐπερχόμενος μολὶς καθ' ὑπερβολὴν δεινότητος, οὐχ ὁμοίως, ἀλλ' ὀλίγῳ χείρων κρίνεται. Τί δαί; ἐν καὶ πολὺ ἔλασσον τύχη; ὥστ' οὐδὲ θάρρος οὐδὲ παρησίαν παρίσταμαι ἔχων ἄλλην ἢ ὅσην ἂν μοι παράσχῃ ἡ ὑμετέρη ἐπιείκεια, ἣν ἐλκρινῶς καὶ εὐγνωμόνως ἐπικαλούμαι, ὡς τὸ τιμακρίστερον βοήθημα ἐν τῇ δυσχερεί τοῦ κριτοῦ ἔργου.

Μετὰ πολλῆς τῆς θυμηδίας εἶδεν ἡ Φιλολογικὴ Ἐπιτροπὴ συνωθυμένους περὶ τὴν διανοητικὴν ταύτην βαλθίδα ἐνδεκα ἀγωνιστὰς καὶ ἀνελογίστατο ὅτι ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τοῦ ἐθνικοῦ τούτου δολιχοῦ, μόνον ἀπᾶς, ἐν αἰθριοτέροις καιροῖς, πλειονες κλεισθήσαν, ἐν ἀμρυσθηθήσονται τὸν ὑπὸ τοῦ φιλοσοφούτου καὶ φιλοπάτριδος ἀγωνοθέτου κατ' ἔτος τοῖς τὸν ἐθνικὸν τοῦτον ἀγῶνα ἀγωνιζομένοις ἀρεγόμενον ἡλικιωτὸν στέφανον, ἐνθ' ἀπὸ δύο ἑστῶν ὑπὸ τοσούτων καὶ τηλικούτων κλυδωνίων σαλεύεται σύμπασα ἡ Ἀνατολή. Μετ' ἀγαλλιᾶσεως εἶδομεν τὰ εἰρηνικὰ ἡμῶν ἔργα ἀλώθη-
τα μένοντα ἀπὸ τῶν κυμάτων, οὐχὶ δὲ μετ' ἐκπλήξεως· διότι τὸ ἐλληνικὸν ἔθνος, ἐν τῇ μακρᾷ καὶ ἐνδοθῇ αὐτοῦ διὰ τὸν αἰῶνα Ὀδυσσεύϊ, τὸν ἐθνικὸν αὐτοῦ ἥρωα μιμούμενον λέγει ἀτενίζον πρὸς τοὺς ἐπερχομένους χεῖ-
μῶνας·

Τῆσμαι ἐν στήθεσιν ἔχων ταλαπενθία θυμὸν
Ἄη· ἄρ' μάλα πόλλ' ἔπαθον καὶ πόλλ' ἐμόγησα
Κύμασι καὶ πόλεμω· μετὰ καὶ τότε τοῖσι γενέσθω.

Καὶ προβαίνει ἀκλόνητον διὰ τῶν δοκιμασιῶν, ἀκπολόν μὲν τὸ παρελθόν, ἂν τὸ παρὸν τύχῃ ἴσται, καὶ προσιωπίζμενον τὸ μέλλον διὰ τοῦ ἐν τῇ κεφαλῇ ἡμῶν γράμμενον παρηγοῦν ἐμβλήματος·

Θαρσύνε χεῖρ, τάχ' αὖτις ἔσσει' ἄμεινον.

Προβῶμεν οὖν καὶ ἡμεῖς μετ' εἰρήσεως τὸν ὑποβληθέντων τῇ Φιλολογικῇ Ἐπιτροπῇ ποιημάτων, θαρροῦντες ὅτι ἡ αὐριαν ὠμότης ἐστὶν ταῖς εἰρηνικαῖς ταύταις ἡμεῖς καὶ τίξεται πλείονα καὶ κρείσσον πᾶν τὸ μέλλοντι ὑποβληθσόμενα ἀγωνίσματα.

Τὰ κατὰ τὸ ἐνεστώδες ἔτος πεμνηνέα, ἐνδεκα τὸν ἀριθμὸν ὄντα, ὡς ἐβλήμεν εἰπόντες διαιροῦνται εἰς δύο μεγάλας κατηγορίας, ἀνίστους κατὰ ποσὸν, εἰμὴ καὶ κατὰ τὴν ἐπι-

σπανίων εξαίρεσεων πάλιν διὰ τοῦ αὐτοῦ μαθηματικοῦ = συνάπτονται πρὸς μονολεκτικὴν ἐρμηνείαν οὐκ ἄν ποτε εὐστοχόν, ἀνευ παραδείγματος ἢ ἄλλης τινὸς ἐξηγήσεως. Ἀπανταχοῦ παρελήθη τὸ ἄρθρον, ὡς πολυαχοῦ ἀδύνατος ἡ διάκρισις τοῦ γένους καθίσταται, ἐνθ', ὡς γνωστόν, ἡ μεταβολὴ τοῦ γένους εἶναι συχνὸς χαρακτὴρ τῶν διαλέκτων τῆς νεοελληνικῆς. Λάβωμεν δύο παραδείγματα μεταξύ πολλῶν. Ἀπόρα = θυμῶδης θηλυκῶς λέγεται ἡ ἀρενικῶς, ἡ καὶ ἀμρότερα, ἀδελφον. Ἀλισγάνη = ψιλὸ ἁλάτι. Ἐν ταύτῃ γράφεται διὰ τοῦ ὥστε φαίνεται οὐδ' ἕτερον ἐν τῇ προσηγομένῃ διὰ συλλογῇ διὰ τοῦ η, ὡστε φαίνεται κατ' ἐκείνην θηλυκόν, ὅπερ φαίνεται ὀρθότερον, ἂν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν ὅτι ἡ κοινὴ γλῶσσα λέγει πᾶσι ἄνθρωποι τοῦ ἀλευριῶ. Ἀλλὰ τὸ συμπέρασμα εἶναι ὅτι ἐκ δύο συλλογῶν δὲν δυνάμεθα νὰ ἐκάσωμεν ὅποιον τὸ γένος καὶ ἡ ὀρθογραφία τῆς λέξεως. Αἱ ἐξῆς φαίνεται φαίνονται ἡμῖν ἀστοχοί. Ἀναρπύλα = ἡ ἐν τῇ θερμότητι καπνὸς. Πῶς εἶναι δυνατόν ἡ λέξις εἰς τὸν ἐνιστάμεν τῆς ὀριστικῆς νὰ ἐκφράσκει σωματικὸν σημασίαν; Ἀλλὰρ = φλόγα, ἥτοι τὸ αἶθρον. Φρούα = ἐπύρραξεν ἐκ τῆς δίψης; ἀπλῶς εἰ μὴ λόγος εἶναι τὸ πρῶν καὶ εἰς τὴν λέξιν λέγεται. Ἐτι δὲ ἀναγράφονται καὶ πολλοὶ λέξεις ἑθνικαί = οἶον, γούλα = λαμὸς = ράβδα = ρασούλα κρεπάρω = σκάζω, ἐκ τῆς ἑλληνικῆς gula, faba, καὶ τοῦ ἰταλικοῦ crepare. Ἐτι δὲ ἀλαχέμ = πιθάνον. Τζαγγί = ὑπόδημα ἡ χιμὶ = κάδι τι.

Τὰ ἔθνη μὲν ἰκανὸς ἀκριβείας ἀναγράφονται, ἀλλ' ἀνευ παραλληλισμοῦ πρὸς τὰ ἄρτητα. Ἐν γένει δὲ ἡ ἐπικρατούσα περὶ τὴν ἀναγραφὴν τῶν λέξεων ἀταξία, ἡ κακογραφία καὶ τὰ ἀσφιλῆ μελανώματα καθιστοῦσιν ἀνάγκη καὶ ἀρίστην τὴν συλλογὴν ἐργον ἵκαν ἀκανθώδης καὶ περιφρούσιν εἰς αὐτὸ ἀμειψίτητα πρὸς τὰς καλομένους ἐν τοῖς σχολείοις παιδαίους ἐξηγήσεις. Μὴ λησμονώμεν δὲ ὅτι ἡ ἑσπερικὴ μορφή, καίπερ δευτερεύουσα, οὐκ ὀλίγον συντελεῖ εἰς σύστασιν παντὸς πράγματος.

Εὐτυχὴς ἡ λαδὼν παρὰ τῆς μητρὸς φωνὴν τὴν προσήκουσαν μορφήν,
 Ἀυτὴ γὰρ συνίστηεν αὐτὸν συνεχῶς καὶ οὐδ' αὖτις ἐνδοί.
 Glücklich dennoch Mutter Natur dierechte
 Gestalt gab i

Denn sie empfiehlt ihn stets, und nirgends
 ist er ein Fremdling.

ἀναρῶναι ὁ Goethe.

Καὶ τοιοῦτου ὄντος τοῦ ἔργου, ἐπαινεῖ μὲν τὸν συλλογέα ἡ Ἐπιτροπὴ διὰ τὴν προθυμίαν του, νομίζει δὲ ὅτι τὰ ἑλαττώματα ταῦτα προήλθον ἐκ τῆς ταχύτητος καὶ ἐπολαίου μελέτης τῆς συναγωγῆς ὕλης καὶ θέλουσιν ἐκλείπει, ἂν ὑποβῇ τὸ ἔργον του εἰς δευτέρας φροντίδας· διότι ἡ ἐκτὸς ἀναγραφὴ λέξεων δὲν ἀρκεῖ. Ὅπως ἀποδῶσι καρποφόροι, ἀνάγκη νὰ ὑποβληθῶσιν εἰς ἐπιστημονικὴν τινὰ βέβαιον, ἥτις κατὰ μέρος τοῦλάχιστον πρέπει νὰ γίνῃ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ συλλογέως, ὅστις ζῶν ἐν τῇ χώρᾳ αὐτῇ εἶναι ἀρμοδιώτερος παντὸς ἄλλου, ἵνα προελθῇ τὴν ὁδὸν εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν αὐτῶν κατὰξιν.

Πρὶν ἀρῶμεν τὰς ἀκτὰς τοῦ Εὐζέινου Πόντου, μένει ἐτι νὰ ἐξετάσωμεν συλλογὴν λόγου ἀξίαν ἐπιγραφομένην «Οἰσαστικά» τῆς διαλέκτου τοῦ Ὀρειῶς καὶ φέρουσιν γεμνησι τὴν ἐπιγραφὴν «Ganze Geschichte liegen in jedem Worte verborgen» ἐπαναλαμβάνομένην ἐπὶ φακέλλου φέροντος τὸ ὄνομα τοῦ συλλογέως.

Τῆς συλλογῆς αὐτοῦ προέταξεν εἰδήσεις τινὰς περὶ τῆς ἐπαρχίας τοῦ Ὀρειῶς, ὧν ἐν συντόμῳ τοιαύτη ἡ ἐννοία. Ἡ ἐπαρχία τοῦ Ὀρειῶς κείται 14 ὥρας ἀνατολικῶς τῆς Τραπεζούντος καὶ κατοικεῖται ἐκ 15 χιλιάδων οἰκογενεῶν ὀρεικῶς ἑλληνικῶν ἀσπαρσειῶν τὸν ἰσχυρισμὸν, ἐκτὸς 160 οἰκογενεῶν διεπαρμένων εἰς 8 χωρία παρ' αἷς διετερηθὲν τὸ χριστιανικὸν δόγμα καὶ ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα ἀναμεμιγμένη μετὰ λέξεων τουρκικῶν ἢ μεμιγμένων ἐξ ἀπορροῶν τῶν γλωσσῶν· ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ Ὀρειῶται διετερήσαν ἐν μέρει τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν.

Τὸ καθ' ἑκάς ἐποθέμεν περισσοτέρας λεπτομερείας περὶ τῆς γλώσσας καὶ τῆς ἱστορίας τοῦ λαοῦ τούτου· ταύτας οὐκ ἔστιν ἀνὰ παρὰσχρῇ ἡμῖν ὁ συγγραφεὺς, ὅτι ἐστὶν διατρίψας ἐν τῇ χώρᾳ ἐκείνῃ καὶ ἐμπειρῶν τὴν διάλεκτον καὶ σπουδάζας τὰ ἔθνη αὐτῶν· ἵνα το σπουδαίως παρασχέιν ἡμῖν πληροῦς περὶ τῆς ἐθνολογικῆς ταύτης Πομπήδας.

1) Εἶναι δὲ οὗτος ὁ κ. Παρχαρίνης, εὐρισκόμενος νῦν ἐν Ἀθήναις παρὰ τῇ κ. Μ. Δερμιγῇ, ὁ φημιτῇ.

ἀλλ' ὡς λέγει ἐν τῇ μετρίῳρῳι πρὸς τὸν Φιλολογικὸν Σύλλογον ἐπιστολῇ αὐτοῦ περιέπεσεν εἰς διηνή ἀπορίαν.

Τῷ ὄντι, τὸ ἔργον τοῦ ἑτυμολόγου εἶναι πλήρως ἀκαθάρτον καὶ τριβύλων καὶ οὐ τοῦ τυχεροῦς. Εἰ δὲ καὶ θεωροῦμεν ἀναγκαιον, ἵνα ἐκάστης διαλεκτικῆς λέξεως καταδειχθῇ τοῦλάχιστον ἡ ἑλληνικὴ καταγωγὴ, νομίζομεν περὶ τῶν ὧν αὐτὴ τις τὰ πολυβύλ-λητα τολμήματα τοῦ Μεγάλου Ἑτυμολογικοῦ διὰ τούτων ἑτυμολογιῶν, οἷας ἀπαντῶμεν ἐν τῇ πρώτῃ σελίδι τῆς ἀνὰ χει-ρας συλλογῆς.

Ἀγροικῶς. — Τοῦτο γράφει διὰ τοῦ οἱ, ὡς ἐκ τοῦ ἀγροίκου βεβαίως, καὶ προστίθη-σιν ὁ συλλογέας, ὅτι ἀγροίε πῶς ἐλαβεν ὁ-κλῶς ἀντίθετον τῆς ῥίζης σημασίαν.

Ἀκοκκουμῶ, παρὰ ἐκ τοῦ ἀπίτα-κτου καὶ τοῦ κοκκῶ, διότι τὸ στριβεῖσθαι ἀπαντεῖ κ' ὡς, ἐφ' ὧν νὰ ῥεῖσθαι τις, ἄλλως ἄποστ' ἔχει. Ἐνθ' εἶναι τὸ λατιν-κὸν accipere — κατακλίνομαι, ἀκοκκουμῶ διὰ νὰ φράξῃ κατὰ τὴν ῥωμαϊκὴν συνήθειαν, καὶ τοῦτο ἐκ τοῦ οὐκ, συγγενοῦς πρὸς τὸ τῆς ἑλληνικῆς ἀποτ'.

Ἀλμοῦρα καὶ ῥῆμα ἄλμου, ἄλω — λεηλα-τῶ, ἴσως ἐκ τῶν ἀλμάτων τῆς χειρὸς, ἅτινα ἐν καιρῷ διαρπαγῆς συνηθίστην γίνονται.

Ἡ εἰς εἶναι περίεργος. — Ἀλγυρ- λέξις ἐν χρήσει μόνον ἐν τῇ ἀρῇ — «κακὴ ἀλόγη» ἰδίως λεγομένη κατὰ τῶν λαμπέρων, ὅθεν τῶν καὶ ἀπορίστων. Νομίζει δὲ ὁ συλλογέας, ὅτι ἡ λέξις ἀλόγη σημαίνει ἐνταῦθα βάσα-νον, διότι τὸ κακὴ ἀλόγη, ἐκ τοῦ ἀλογος, σημαίνει κακὴν σοφίαν, ἧς οὐδεμία ἄλλη βάσανος χεῖρων.

Τοιαυτὴ ἐστὶν ἡ συλλογὴ τοῦ κ. Βαρζίκου, ἡ δὲ ἐπιτροπὴ ἐπαίνουσα αὐτὸν δίδωσι πᾶ-ν προβήμω πρὸς ἀμοιβὴν τὰς ἐπιτροπὰς τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου ὡς ζητεῖ ἐν τῇ ἐπιστολῇ αὐτοῦ.

Ὁ δὲ κ. Γόνιος, παλαιὸς καὶ οὗτος ἀθλη-τῆς, ἐπιστέλλει ἐκ Κάτω Σουδενίων τῆς Ἠπείρου συλλογὴν ἐκ 40 σελίδων εἰς 4^{ον} πε-ρίεργον λέξεις καὶ φράσεις 188 — λέξεις ἀπειλητικὰς καὶ ὑβριστικὰς 126 — ὀνόματα κύρια ἀν-δρῶν 19 — ναυορίσματα ἢ βαυκαλιήματα 28 — ἀνίμματα τρία καὶ δημοτικὰ φρα-σά 28.

Ἐπὶ τῶν λέξεων παρατηροῦμεν ὅτι μόνον αἱ ἡμίσεις εἶναι διαλεκτικαί, αἱ δὲ λοιπαὶ

ἀπαντῶσιν ἐν πάσῃ ἑλληνικῇ γῇ, ὥστε πᾶς τις γινώσκων τὴν κοινὴν γλῶσσαν δύ-ναται ἀνατρέγων εἰς τὴν μνήμην του νὰ εἴπῃ ἐκ στήθους τὴν ἑρμηνείαν. Καὶ δὲν λέγομεν ὅτι πρέπει νὰ περιφρονῶσιν, ἵνα εἰδῇ εἰσι καιναί, ἀλλ' εἶδει ἵνα προσθήτῃ τι ἐξ ὑποκει-μένου ὁ συλλογέας εἴτε ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ ἢ τῷ ἑτμον, ἵνα δικαίωμα ἰδιοκτησίας ἐπ' αὐ-τῶν κτήσεται. Ἐν ταῖς ἐπιπληκτικαῖς καὶ ὑβριστικαῖς λέξεσι παρατιθεμέναις ἀνευτι-νὸς ἑρμηνείας 18 μόνον ἐκ τῶν 126 εἶναι διαλεκτικαί, αἱ δὲ λοιπαὶ εἶναι ἐν χρήσει ἀπανταχοῦ τῆς ἑλληνικῆς γῆς.

Ἡ συλλογὴ τῶν βαυκαλιημάτων καὶ δη-μοτικῶν φράσεων εἶναι σπουδαιότερα, διότι ἐν αὐτοῖς καὶ μόνῃ ἡ ὀρθὴ γραφὴ ἐνός τοιού-του εἶναι ἔργον εὐπρόσδεκτον, ὡς δυναμένη νὰ σώσῃ τοῦτο διὰ παντὸς τῆς λήθης καὶ καταστροφῆς. Εἶναι ὅμως τὰ βαυκαλιήμα-τα ἐκ τῶν ἀπλουστάτων.

Τὸ πρῶτον εἶναι:

Νάν, νάνι, τὸ παιδί,
Νάνι, νάνι, τὸ παιδί !

Τὸ εἰς εἶναι ἴσως ὠραιότερον ὅλων.

Τάρνα, τάρνα 'πέτε του,
'Ολοι, τάρνα, 'πέτε του,
Ν' ἀρῇ ἀφέντης του καλῶ,
Νὰ τοῦ εἶρ' ἡλιμα καλῶ,
Κάκκινα ποδιάματα,
Νὰ κλωσῇ τὰ κλήματα,
Νὰ τὰ κάνῃ τρίμματα,
Τρίμματα λανίσματα.

Τὰ δημοτικὰ φράγματα εἶναι σπουδαιότε-ρα καὶ τὰ πλεῖστα ἀνέκδοτα, ἐκτὸς τινων, ἅτινα ἀνεύρηται παρὰ Passow, μετὰ διαφο-ρῶν, ὡς συνήθως, ἵνα εἰδῇ ὁ λαὸς, ὅστις ποιη-τῆς καὶ αἰοῦς τῶν ποιητῶν ἐστὶ, μετα-πλάττει ἀέριστε αὐτὰ ἐν ἐκάστῃ γλώσσῃ καὶ παρ' ἐκάστῃ γενεᾷ. Οὐδέποτε σχεδὸν ἤκουσα τοῦ αὐτοῦ φράγμα ἐν δυοῖ διαφόροις πόσις ὁ-μοίως ἀπαγγελλόμενον ἢ φθαρμένον.

Ἡ Φιλολογικὴ Ἐπιτροπὴ ἀποβήσεται εἰς τὸ ποσὸν τῆς ὕλης, τὴν προβλήμην τοῦ συλλογέως καὶ τὴν ἀκριβείαν τῆς ἀναγραφῆς τῶν φράσεων ἐπαινέει τὸν συλλογέα καὶ ἀ-ναμένει παρ' αὐτοῦ ἔργα σπουδαιότερα, ἵνα ἀποδείξῃ ἀποτελεσματικώτερον τὴν πρὸς αὐτὸν εὐγνωμοσύνην τῆς.

Τρίτη δὲ εἰς Ἠπείρου συλλογὴ εἶναι ἡ ὅπο- τοῦ ἀγίου καθηγουμένου Λιγγιᾶδων ἐκτεινο-

μὴν εἰς 89 σελίδας καὶ περιέχουσα 296 παροιμίας, 25 αἰνίγματα, 7 παιδιὰς καὶ προλήψεις τινὰς καὶ δεισιδαιμονίας.

Ἡ διακρίνουσα τὴν συλλογὴν ταύτην ἀρετὴ ἐστὶν ἡ ἀκριβεία καὶ ἡ ἐπιτυχία, μεθ' ἧς ἐρμηνεύονται αἱ ἀναγραφόμεναι παροιμίαι, ἧτις δαίχνουσιν ἄνδρα ἐντριβὴ περὶ τὰ τοιαῦτα καὶ συντόμως δυνάμενον νὰ ἐκφράσῃ τὰς ιδέας του. Παρατηροῦμεν μόνον ὅτι μέγα μέρος τῆς περιεχομένης ὕλης ἐστάλη εἰς τὸν Σύλλογον, ὅπου ἡγνῶσι βεβαίως ὁ συλλογεύς, καὶ οὐδεὶς δύναται νὰ τὸν κακίστη διὰ τὴν ἁγνοίαν του ταύτην, ἀλλ' οὐδὲ δύναται ἡ ἐπιτροπὴ δις νὰ κρίνῃ περὶ τῆς αὐτῆς ὕλης, ὥστε φρονούμεν ὅτι ἐνταῦθα παρίσταται δυσχερεὶά τις, ἧτις τοιοῦτο ἔργον ἦτο νὰ προληφθῇ εἰς τὸ μέλλον κατὰ τὸ δυνατόν· δεύτερον δὲ παρατηροῦμεν ὅτι οὐδεμίαν πὸς τάχατι ποιεῖ παραβολὴν. Δὲν ἀννοεῖ δὲ ὁ συλλογεύς ὅτι τὰ ἦθα καὶ ἔθνη τῶν νεωτέρων ἑλλήνων, σπουδαία καὶ περίεργα κατὰ καθ' ἑαυτὰ ὄντα, ἑκατονταπλάσιον λαμβάνουν σπουδαιότητα, ὅταν ἀποδεικνύωνται προϊόντα καὶ λείψανα τοῦ βίου τῶν ἀρχαίων ἑλλήνων, περιελθόντα διὰ τῶν αἰώνων μέχρις ἡμῶν, ὡς ζῶντες μάρτυρες τῆς καταγωγῆς τοῦ διατηρουμένου αὐτὰ λαοῦ. Διὰ ταῦτα ἐπαινεῖ τὸν φερόμενον καὶ λόγιον καθηγούμενον ἡ Ἐπιτροπὴ καὶ ἀναμείνει, ὡς ἐν τῷ παρελθόντι, οὗτω καὶ ἐν τῷ μέλλοντι νὰ λάβῃ ἀφορμὴν νὰ ἐπαινήσῃ καὶ βραβεύσῃ αὐτόν.

Τετάρτη δὲ καὶ τελευταία τῶν ἐξ Ἡλείου συλλογῶν ἐστὶν ἡ ὑπὸ τοῦ κ. Ζηκίδου διδασκάλου τῆς ἐν Βυσσάνῃ Ἑλληνικῆς Σχολῆς σταλεῖσα, ἧτις ἐστὶ καὶ ἡ πλουσιωτάτη τῶν εἰς τὸν Ζωγράφειον ἀγῶνα ὑποβληθεισῶν ἐπείρους συλλογῶν πληρουσα 245 σελίδας εἰς 4^{ον} καὶ περιλαμβάνουσα ποικιλωτάτην ὕλην· δεισιδαιμονίας, παρμυθίας, μοιρολόγια, ᾄσματα καὶ λεξιλόγιον, ἅπαντα ἐξ Ἡλείου ἔλκοντα τὴν καταγωγὴν.

Καὶ αἱ μὲν δεισιδαιμονίαι τριάκοντα οὕσαι τὸν ἀριθμὸν καὶ συμπλήρωμα τῶν πένσιν ἀποσταλειαῶν περιγράφονται συντόμως καὶ σαφῶς καὶ ἤθελον ἄνευ περιορισμῶν ἐπισπᾶσθαι τὸν ἐπαινον τῆς Ἐπιτροπῆς, εἰ προσετίθετο καὶ σύγκρισις τις πρὸς τάχατι, ὅπου ἐξ ὁλοκλήρου παρελείφειν ὁ συλλογεύς πρὸς βάθυν τῆς ἐπιστημονικῆς ἀξίας τῆς συλλογῆς αὐτοῦ. Καὶ ἐν τοῖς παρμυθίοις ἐπιτυχάνει ὁ συλλογεύς, ἐπειδὴ ἀντερχόμε-

νος τοῦ πνεύματος τοῦ προγράμματος περιγράφει αὐτὰ πιστότατα ἐν τῇ γλώσσῃ καὶ ἐν τῷ εἰρημῷ τοῦ λαοῦ τῆς Ἡλείου· ἐν πολλοῖς μάλιστα τούτων ἀναφαινονται ἱχνη τῆς ἀρχαίας μυθολογίας.

Ἐν τοῖς μοιρολογίοις 12 οὔσι καὶ λίαν συγκινητικούς παρατηρεῖται οὐκ ὀλίγη ἀνωμαλία περὶ τὸν ρυθμὸν καὶ τὸ μέτρον, ἀλλὰσσοντα σχεδὸν εἰς πάντα στίχον· ὁ δὲ συλλογεύς οὐδένα περὶ τούτου ποιεῖται λόγον.

Ἡ τοιαύτη ἀνωμαλία δύναται ἴσως νὰ ἐξηγηθῇ ἐκ τοῦ εἶδους τῶν τοιούτων ᾄσματων, ἅτινα, ᾄδόμενα ἐν λυγρᾷ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ λογικοῦ ταραχῇ, πρέπει νὰ μετέλωσι ταραχῆς καὶ ἀνωμαλίας· ἀλλ' οἱ παρρυεθίντες εἰς τὰς σπαρταζικαρίους ταύτας σκηνὰς γινώσκουσιν ὅτι τὸ πρᾶγμα δὲν ἔχει ἐντελὴς οὕτω, διότι ὁ ρυθμὸς τῶν μοιρολογίων εἶναι μονότονος θρηνοδία ὀλίγην παρέχουσα ποικιλίαν τόνων· ὡς ἐκ τοῦ χαρακτηρισ τοῦ τούτου δύναται μὲν νὰ ἐξηγηθῇ ἡ ἀνισότης τῶν στίχων, ᾄδόμενων τοῦ μὲν κατόπιν τοῦ δὲ ἄνευ διακοπῆς, δὲν ἀρκεῖ δὲ ἐν τῇ ἐξηγήσει τὴν ἐν τοῖς μοιρολογίοις τοιούτοις παρατηρουμένην ἀνωμαλίαν περὶ τὸν ρυθμὸν καὶ τὸ μέτρον· μυολογητέον ὅμως ὅτι τὸ πρᾶγμα δεῖται (σκέψασθε καὶ μελέτης συντονωτέρας.

Ἐν οἷς τῆς ᾄσασιν ἑκατὸν οὔσι καὶ λόγῳ ἄξιοις τοῖς πλείστοις παρελείπει τὰς δεούσας συγκρίσεις, δι' ὧν ἤθελεν ἐπιβλεῖν ὁ προσήκων ρυθμὸς, ἐν ᾧ ἐν τοῖς παρμυθίοις, ἐνθα ἦττον ἀναγκάζον ἦν τοῦτο, τακτικῶς ποιεῖ ὁ συλλογεύς· ἐπὶ οὗ παρελείπει τὴν καθ' ὕλην κατὰ τὰς τῶν ᾄσμάτων τῆς συλλογῆς. Ταῦτα δὲ λέγομεν οὐκ ἵνα ψέσωμεν τὴν συλλογὴν, ἧτις πλουσίαι ἐστὶ καὶ ἀξιόλογος, ἀλλ' ἵνα ἐπιστήσωμεν τὴν πρὸς τὴν αὐτοῦ εἰς τὰς μελλούσας συλλογὰς, ὡς ἀναμείνομεν παρὰ τοῦ φιλοπόνου τούτου λογίου.

Καὶ τὸ λεξιλόγιον δὲ αὐτὸ περιέχον 106 λέξεις ἀπὸ Β—Ν εἶναι ἔργον ἄξιον προσοχῆς διὰ τὴν πληθύν τῶν λέξεων καὶ τὸ περίεργον πολλῶν ἐξ αὐτῶν, καταδεικνυσθῶν καθαρώς ἑλληνικὴν καταγωγὴν. Ἐλλείψιν σπουδαίαν εὐρίσκομεν ἐν τῷ λεξιλογίῳ τὴν παρελείψιν τοῦ ἐτύμου τῶν ἀναγραφόμενων λέξεων καὶ τὸ ἄστογον τῶν ὀλίγων παρατελειμένων ἐτυμολογιῶν. Ἡ Ἐπιτροπὴ λαβούσα ὁμῶς ὑπ' ὅψιν ὅτι ἐν τῇ πλουσίᾳ ταύτῃ συλλογῇ πλείονες εἰσιν αἱ ἀρεταὶ τῶν ἐλαττωμάτων, παρῆρχε τῷ συλλογῇ τὸν προσήκοντα ἐπαινον καὶ τὸ ὠριμένον δεκατρίον γέρας μετὰ

τῆς καλλίστης ἑλπίδος ὅτι καὶ ἐν τῷ μέλλοντι λήψεται αὐτίκα ἵνα καὶ αὖθις ἐπαίνεσθαι καὶ ἀμείψθαι αὐτόν.

Ἀπὸ τῆς Ἰππεύρου εἰς Θρᾷκην μεταβαίνοντες ἐξετάσωμεν τὴν μόνον σταλείσαν ἡμῖν συλλογὴν ὑπὸ τοῦ ἐξ Αἰνίου κ. Μανασσίδου, διδασκάλου ἐν Χατζηγηρίῳ Κεσσάνης.

Ἡ συλλογὴ αὕτη συνιστάμενη ἐξ 156 σελίδων εἰς 8^{ον} περιέχει 450 λείξεις.—στιχὰ Χριστοδούλου Ἀναγνώστου τῆς Μητροπόλεως Νικαίας ἐκ χειρογράφου ἀντιγράφοντα:— ῥάσεις 32:— παροιμίαι 36:— ἔθιμα, μυθολογία καὶ ᾠσματα 16:— ἐν αὐτῇ παραρτοῦμεν πρῶτον ὅτι ἡ ἐπιγραφή «Συλλογὴ ζώωντων μνημείων τοῦ ἀρχαίου ἑλληνισμοῦ ἐν τῇ γλώσσῃ τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων» οὐτε μετὰ τοῦ σκοποῦ τοῦ παρόντος ἀγώνος, οὐτε μετὰ τῆς ἑλπίδος τῆς συλλογῆς συμπερινοεῖται, διότι οὐτε ὁ μὲν, οὐτε ἡ δὲ σκοπὸν εἶχει τὴν γλῶσσαν τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων, ἥτις ἐστὶν ἡ καθαρὸς, ἐν τῇ ἀκρίβει διατελούσα ἑστὶ, οὐτε τὴν ἀρχαίαν ἀλλὰ τὴν γλῶσσαν τοῦ λαοῦ, ὅποια κατέκειτο ἐν ταῖς διαφόροις ἑλληνικαῖς χώραις καὶ τὰ ζῶντα αὐτῆς μνημεία.

Ἐν τῇ συλλογῇ τῶν λέξεων ἐπαυνοῦμεν τὸ πλῆθος αὐτῶν καὶ τὴν ὁρὴν ἐπὶ τὸ πλεῖστον σαφὲς ἐρμηνεύειν· ἀλλ' ὥς καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις συλλογαῖς ἡ ἐκλογὴ τῶν λέξεων δὲν ἐγένετο μετὰ τῆς δεύσης αὐστηρότητος, διότι οὐ μόνον λέξεις ἀπανταχοῦ τοῦ ἑλληνικοῦ κόσμου ἀπαντῶσαι ἀναγράφονται ἀλλὰ καὶ ξενικὰ πολλά. Ἐπειτα ἐν τῇ ἐπιγραφῇ, ἐν ᾗ οὐρὸν ᾗδον εἶχεν ὁ συλλογεὺς, ἀπίτυχον, ἀποβαλὼν οὕτω καλὴν εὐκαιρίαν, ἵνα παράσχω τοῖς ἑλληνοῖς γράμματα σπουδαῖαν ἐκδοῦσιν.

Τὰ δὲ στιχὰ τοῦ Χριστοδούλου Ἀναγνώστου, ἐκτὸς ὅτι σπερδονται πάσης ποιητικῆς καὶ φιλολογικῆς ἀξίας, διατρέχουσι καὶ τὴν ἀκριβειότητα τῆς ἑπιγραφῆς καὶ τοῦ ἀγώνος προαίτιον περὶ ζώωντων μνημείων ἐν τῇ γλώσσῃ τοῦ λαοῦ καὶ οὐχὶ περὶ στίχων εὐλαβοῦνται μὲν, ἀλλ' ἀμύσουσι ψυχῆς, οὐδὲν κοινὸν ἐχόντων πρὸς τὸν βίον καὶ τὴν φιλολογίαν τοῦ ἀγώνου αὐτὰ λαοῦ.

Ἐν ταῖς ῥάσεσι καὶ παροιμίαις ἐπαυνοῦμεν τὴν ὁρὴν ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὀρθὴν ἐρμηνεύειν, λυσιτέλεια δὲ μόνον ὅτι ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν τοσούτου μικρὸς ἐστὶ καὶ ἑστὶ μικρότερος τοῦ ἀνωτέρω σημειωθέντος, διότι πολλὰ τούτων ἰδρυομένησαν ἦλθον. Τὸ δὲ μέρος τοῦτο μετὰ τῆς περιγραφῆς τῶν ἐθίμων, ὧν πολλὰ

ἄξιον λόγου καὶ περιεργά εἰσι, καὶ τῶν ἰδιωματικῶν λέξεων τοῦ λεξιλογίου, εἶναι τὸ σπουδαιότερον τῆς ὅλης συλλογῆς· διὸ ἐπαινέται ἡ ἑπιτροπὴ δημοσίᾳ τὴν συλλογίαν. Δυστυχῶς ἡ σημασία τῶν μύθων εἶναι σκιαρὰ καὶ διὰ τὴν ὀλιγοτητα αὐτῶν καὶ διότι ἀναγράφονται ὑπὸ τοῦ συλλογεύου εἰς γλῶσσαν καθαρῶσαν καὶ οὐχὶ εἰς τὴν τοῦ λαοῦ. Τὰ δὲ δημοτικὰ ᾠσματα εἶναι τὰ πλεῖστα ἐκδεδομένα.

Ἐκ τῆς μαγικῶν μου δὲ Μακεδονίας μίαν ἔχομεν διατρίβην σταλείσαν παρὰ τινος προσωρινῶς ἀγνώστου ἐκ 30 σελίδων εἰς δευτέρον μικροῦ χάρτου καὶ περιλαμβανούσαν ἦσαν καὶ ἔθιμα χωρίων τῆς ἀνατολικῆς Μακεδονίας περὶ γεννήσεως, γάμου, θανάτου, δεισιδαίμονίας, προλήψεως, περὶ ἀπορράδων ἡμερῶν, περὶ ζωικῆς θυσίας, περὶ χοροῦ, περὶ πανηγύρεων, ἀγωνισμάτων καὶ παιδιῶν.

Ὁ συλλογεὺς κρίνων ὀρθῶς ἐν τῷ προοίμῳ αὐτοῦ ὅτι τὰ ἔθιμα ἐν ταῖς διαφόροις ἑλληνικαῖς χώραις μέγα συμβάλλουσιν εἰς πιστοποιήσιν τῆς καταγωγῆς τῶν διατηρούντων αὐτὰ λαῶν, ἔπειτα ἐν τῇ ἀναγραφῇ τῶν ἐθίμων οὐδεμίαν ποιεῖται σύγκρισιν πρὸς τὰρχαια, ὅπερ ἦθελε χρησιμεύσει ὡς σύνδεσμος πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ παρομένου σκοποῦ, τῆς πιστοποιήσεως δηλονότι τῆς ἑλληνικῆς καταγωγῆς τῶν χωρῶν αὐτοῖς λαῶν. Ἡ δὲ ἐλλείψις αὐτῇ κοινῇ ἐστὶ εἰς πάντα τὰ μέρη τῆς συλλογῆς. Ἐν δ' ἐν ταῖς καθέκαστα τοιαύτῃ συντομίᾳ ἐχρήσατο ὁ συλλογεὺς, ὥστε τὸ ἔργον αὐτοῦ ἀπὲξ ἀμαυρῶν τι σμικρὸν γράμμα χρῆκον πολλοῦ ἔτι φωτός καὶ ἐπεξεργασίας, ὅπως καταστῇ ἄξιον τῶν προσδοκῶν τῆς ἑπιτροπῆς. Διὰ ταῦτα ἐπαυνοῦντες τὴν συλλογίαν διὰ τὴν φιλοπονίαν καὶ τὴν ἀγαθὴν τὴν πρῶσιν προτρέπομεν ἵνα ὑποβάλῃ ἐν ἑαυτῇ αὐτὴ εἰς δευτέρας φροντίδας καὶ κατασχεθῇ αὐτὸ ἄξιον τῆς κλεινῆς γῆς ᾗς προτίθεται νὰ παραρρήν τὰ ἦσαν καὶ ἔθιμα.

Μετὰ τῆς συλλογῆς ταύτης ἀποχωρεῖται τὴν πατρίδα τῶν Πελοπόννησου Μουσῶν μεταβαίνοντες εἰς Μοναχον, ἵνα ἐκεῖθεν καταβάντες εἰς τὴν Ἑλλάδα δώσωμεν τινος εἰς τὴν μακροτέραν τοῦ δόντος ἐκείθεν πύλιναν. Μνημειοποιούμεν διερχόμενοι αὐτοῦ τοῦ παλαιῆς κλεινῆς χώρας, ἐνθα ἐξ ἐκείτης σπειράμεθα γῆς ἐν ἑνὶ ὀνόματι ἡ γενοῦν ἀναβλάσει ἐκ τῆς χρυσῆς βίβλου τῆς ἑθνικῆς ιστορίας, ἐκ τοῦ αὐτοῦ ἐνθουσιασμοῦ ἀγόμε-

νοι, ἐξ οὗ οἱ ἱππότες τῶν μεσαιωνικῶν μυθιστοριῶν τοὺς πάντας ἤθελον ν' ἀναγκάσωσιν ὅπως ἀνομιολογήσωσιν ὅτι ἡ Κυρία αὐτῶν ἦταν ἡ τελειότερα τοῦ κόσμου γυνή, ἔλλα παραγοροῦμεθα βλέποντες ὅτι ἱκανοὶ πάλιν ἀνακηρύττουσι τὰ κάλλη τῆς ἡμετέρας, ἄρῳ ἀπὸ τὰς ἀκτῆς τῆς Κολχίδος μέχρι τοῦ Ἀρχαίου Νωρικοῦ εὐρίσκονται ὀτρηροὶ τοῦ ὕψους ἡλικιῶν θεράποντες. Εἰς τούτων ἐστὶ καὶ ὁ κ. Ν. Πολίτης, πολλὰκις ἀλειφθεὶς καὶ αὐτὸς εἰς τὸν προκείμενον ἀγῶνα καὶ πάλιν κατεργόμενος εἰς τὸ στάδιον διὰ σπουδαίας διατριβῆς φερούσης τὸν τίτλον «Τινὰ ἐκ τῶν κατὰ τοὺς γάμους ἰθιζομένων παρὰ τοῖς καθ' ἡμᾶς Ἕλλησι» καὶ συνιστάμενης ἐκ 43 σελίδων ἐν 4^ῳ. Ὁ κ. Πολίτης μελετήσας τὰ μέχρι τούτου περὶ γάμου δημοσιευθέντα ἐπεχείρησεν ἀπερῆσαι, ἐξ αὐτῶν νὰ γράφῃ μονογραφίαν περὶ γάμου παρὰ τοῖς νεωτέροις Ἕλλησιν.

Τῆς ὅλης δὲ πραγματείας προέταξε λίαν εὐπρόσδεκτον βιβλιογραφίαν πάντων τῶν περὶ γάμου γραφέντων Ἕλλήνων τε καὶ ξένων, ἀπὸ τοῦ ΙΖ' αἰῶνος μέχρι τῶν ἡμερῶν μας, καὶ ἀποτελοῦντων τὰς πηγὰς ἐξ ὧν ἠρύσατο καὶ εἰς δις μετ' ἀξιεπαίνου ἐπιστημονικῆς ἀκριβοῦς παραπομπῆς εἰς πᾶσαν φράσιν σχεδὸν τοῦ κειμένου, ὥστε αἱ σημειώσεις κατέχουσιν ὅλην πρὸς τοῦτο ἔκτασιν.

Ἡ δὲ διατριβὴ αὕτη διαιρεῖται εἰς κεφάλαια, ἐξ ὧν τὸ πρῶτον μέρος τρία περιλαμβάνει, τὸν Ἀρχαῖον, τὰ Πρετέλεια καὶ τὴν Ἱεροτελεσίαν καὶ εἶναι γεγραμμένη εἰς γλῶσσαν καθαρεύουσαν, σαφὴ καὶ ἀπείρτον ἐν τῇ παρατηρεῖται λιτότης, ἥτις, καθ' ἡμᾶς, εἶναι ἀρετὴ ἐπιστημονικοῦ συγγράμματος, πολὺ προτιμωτέρα τοῦ πανηγυρικοῦ ὅγκου.

Αἱ δὲ συχνὰ παραπομπαὶ εἰς τοὺς συγγραφεῖς τῆς βιβλιογραφίας καὶ εἰς ἑλλήνας ἀρχαίους καὶ εἰς ξένους καθιστῶσι τὴν διατριβὴν πολὺ τιμὸν οὐχὶ μόνον καθ' ἑαυτήν, ἀλλὰ καὶ ὡς βοήθημα εὐπρόσδεκτον εἰς τοὺς θέλοντας ν' ἀναδραμεῖν εἰς τὰς πηγὰς. Φρονούμεν ὅμως ὅτι αἱ μερικαὶ παραπομπαὶ εἰς ἀρχαίους συγγραφεῖς καὶ νεωτέρους περὶ τῶν ἀναλόγων ἑθίμων τῶν ἀρχαίων εἶναι ἀνεπαρκεῖς, καὶ ὅτι ἡ διατριβὴ εἰς νεοελληνικὴν γλῶσσαν γεγραμμένη ἤλειπε καταστῆ ὡς ἐπιμωτέρα, ἢ ἀντὶ ἀπλῶν παραπομπῶν ἐνίοτε εἰς ἕνα συγγράμμακα, προστιθετο καὶ σύντομος τις περιγραφή τῶν ἀναλόγων ἑθίμων παρὰ τοῖς ἀρχαίοις εἰς τὸ τέλος ἐκάστου κεφαλαίου.

Ἡ Ἐπιτροπὴ λυπεῖται ὅτι ὁ συγγραφεὺς ἀπέσιττε μέρος μόνον τῆς πραγματείας χωρὶς νὰ προσθήσῃ οὔτε λίαν περὶ τοῦ ὅλου σχεδίου καὶ τῆς ἐκτάσεως ἢ οἷμαι λάβει, ὥστε ἀναγκάζεται νὰ τραπῇ εἰς εἰκασίας περὶ τοῦ σχήματος τοῦ σώματος, οὐτις ἐκ κεφαλῇ ραιδρὰ καὶ ἀνδρική ἐδοξεν αὐτῇ.

Ἡ μόνη μνεία ἣν εὐρίσκωμεν περὶ τῆς συνεχείας τοῦ πονήματος εἶναι ὅτι ἀπὲρ τῶν δώρων τῶν προσφερομένων τοῖς νυμφίοις ἐκτενὴ ποιεῖται λόγον ἐν οἰκίῳ τόπῳ ἐν τοῖς περὶ προικὸς καὶ δώρων.

Ὅστε ἡ Ἐπιτροπὴ κρίνουσα ἐκ τῆς ἀρχῆς ὅτι τὸ ὅλον ἔργον ἔσται καλόν, σαφές, ἐπεξεργασμένον μετ' ἐπιστημονικῆς ἀκριβοῦς βραβεύει αὐτὸ μὲ τὸ νενομισμένον δεκάκιρον γέρας, πεποιθὴτα ὅτι ὁ συγγραφεὺς συμπληρώσει τὸ ἔργον αὐτό.

Ἐνδέκατον καὶ τελευταῖον πόνημα εἶναι ἡ ὑπὸ τοῦ κ. Σταματίου, σχολάρχου Λευκάδος, φιλοπονηθεῖσα Μελέτη περὶ Τσακωνικῆς γλώσσης ἐκτεταμένη ἐπὶ 80 σελίδων εἰς φύλλον. Ὁ κ. Σταματίου γνώστὸς ἦδη εἰς τὴν ἡμετέραν Σύλλογον διὰ σπουδαίων διαλεκτικῶν διατριβῶν κατέρχεται τὸ τέταρτον ἦδη εἰς τὸν ἀγῶνα διὰ τῆς παρούσης μελέτης, ἥς τιν' ὡς ἠρύσατο ἐκ τῶν προγενεστέρων πραγματειῶν τοῦ μακαρίτου Deville «Etude sur le Dialecte Tsakonien, Paris 1876» καὶ τῆς «Γραμματικῆς τοῦ Θεοδώρου Ἱερῶς Οἰκονόμου Ἀθηνῶν 1870». Εἶναι δὲ καὶ ἕτερον πόνημα περὶ Τσακωνικῆς διαλέκτου ἱερηνκίου Θεωρίου τοῦ ἑαυτοῦ, τοῦ πρώτου κινήσαντος τὸ ζήτημα περὶ Τσακωνικῆς γλώσσης, τὸ ὅποιον, φαίνεται, ὁ κ. Σταματίου δὲν εἶχεν ἀνὰ χεῖρας, διότι μόνον ἀπαξ ἐν τῷ προλόγῳ ἀναφέρει αὐτό, χαρακτηρίζων διὰ τῆς περὶ αὐτοῦ κρίσεως τοῦ μακαρίτου Deville. Εἶναι δὲ σχολον, σχεδὸν ἀδύνατον, νὰ εἰσελθῶμεν εἰς ἀκριβὴ ἀνάλυσιν τοῖς ἐκείνου εἰδους συγγράμματος, καὶ νὰ περιεφραγῶμεν ἀπηνδυκτές αὐτοῖ, τοὺς ἐξηγητικόνους ἡμῶν ἀκροατὰς εἰς θαῖαλον φρόγγον, ἐνθα αἱ λῆξεις πυκνότεραι συνωθοῦνται τῶν σφιν τῶν ἑρῶν. Ἀρκεσθῶμεν λοιπὸν ἀναφέροντες κεφαλαιωδῶς τὸ ἔργον καὶ τὰς ἐπενεχθείσας τροποποιήσεις ὑπὸ τοῦ κ. Σταματίου, καί περ ἡ κρίσις τοῦ πονήματος παρέσχεν ἡμῖν πλείονα τῶν ἄλλων δυσχερεῖαι, ἐπειδὴ ἀδύνατον ἦν ν' ἀναγνωσθῇ καὶ νὰ κριθῇ μόνον, καὶ διότι εἶναι τρίτον ἐν τῇ σειρά τῶν περὶ τῆς Τσακωνικῆς διαλέκτου διατριβῶν καὶ ἡ ὕλη

άπαντα ἐξ ἐκείνων ἐλήφθη, καὶ διότι ὁ κ. Σταματίλος προσκαλεῖται εἰς ἀγῶνα τοὺς προκατόχους του ἐν τῷ προλόγῳ λέγων.

«Ὅτι διὰ τῆς ἀκριβοῦς ἐρεύνης μας ἐπὶ τῶν ἐν αὐτοῖς ἐκδοθέντων Τσακωνικῶν Ἀρχαίων καὶ λεξιλογίων ἠδυνήθημεν νὰ ἐξακριβώσωμεν καὶ τοὺς λεπτοτέρους ἰδιωτισμούς τοῦ Γλωσσario καὶ νὰ καταρτίσωμεν οὕτως ἔργον πολλῶ ἐκείνων τελειότερον, δύνανται νὰ κρίνωσιν οἱ ἀναγνώσται μας κτλ.» καὶ ἐπιφέρει κατάλογον τῶν βελτιώσεων τὰς ὁποίας ἐπένεγκεν, ὥστε ἀντὶ ἐνὸς τρία ἔργα εἰδέσθαι νὰ κρίνωμεν συγχρόνως, εἰς ὃν τὸ τοῦ μακαρίτου Deville, τοῦ προσφιλῆς ἡμῶν διδασκάλου καὶ φίλου, οὗτος θρηνηθεὶς ἐστὶν πικρότατον καὶ ἄσπον θάνατον. Ἐν τῷ πρώτῳ κεφαλαίῳ μελετᾷ ὁ συγγραφεὺς τοὺς φθόγους τῆς Τσακωνικῆς, οὓς διαίρει πᾶν ἁπλοῦς καὶ εὐκρινὴς εἰς φθόγους κοινούς μετὰ τῆς κοινῆς ἑλληνικῆς, ἀρχαίους ἀπαντώντας ἐν τῇ ἀρχῇ ὀλλωνικῇ καὶ εἰς φθόγους ἐπιχωριζόντας ἄνδι ἰδιαιτέρους τῆς Τσακωνικῆς καὶ τὴν τριττὴν, τὴν τὴν διαίρειν ἐπιστήριζει διὰ παραδείγματων ἡμιφανομένων ἐκ τῶν 3 τούτων διαλέκτων. Τὸ μέρος τοῦτο εἶναι εὐκρινὴς συντεταγμένον καὶ ἐναπύσις ἀντικεινὸς εἰς αὐτὸν ὡς καὶ ἡ ἐκτενέστερος τῶν φθόγων διὰ παραδειγμάτων. Ἄλλῃ ἡ διαίρεσις καταδιαικνύει τὴν σπουδαιότητα τῆς διαιρέσεως ταύτης ἐν τῷ ἱστορικῷ τῆς Τσακωνικῆς διαλέκτου. — Ἐν τῷ δευτέρῳ κεφ. παρατίθεται τῆς σημασίας αὐτῆς τὴν λέξιν Γλωσσήματα, ἀποκαλεῖ οὕτω «ἐπιπολαζούσας τινὰς ἰδιοτροπίας περὶ τὴν προφορὰν, δι' ἣν μάλιστα χαρακτηρίζεται ἡ φθογολογία γλωσσῆματι» καὶ ἀπαριθμεῖ πέντε τοιαῦτα γλωσσήματα τὸν ἱστανισμόν, τὸν ῥωτακισμόν, τὸν τσιτσισισμόν, τὴν δασυφθογιάν καὶ τὴν χασμοφθίαν. Τὸ κεφάλαιον τοῦτο ἐλήφθη ἀπὸ τοῦ Deville, ἂν ἀκριβώσωμεν τὴν δασυφθογιάν, αὐτὸ ὁ συγγραφεὺς καλῶν χασμοφθίαν καὶ τὴν σύγκρουσιν δύο φωνηέντων μετὰ τὴν ἄσπιν τοῦ μεσολαβήσαντος συμφώνου λέγει ὅτι δὲν ἀναφέρει αὐτὴν ὁ Deville. Ἄλλῃ ὁ Deville δὲν ᾔδοντο νὰ ἐνομάσῃ αὐτὴν χασμοφθίαν, καλλιστὶ hiatus, διότι ἡ λέξις ἔχει διάφορον σημασίαν, τὸ πρᾶγμα ὅμως ὑπάρχει παρ' αὐτῷ ὑπὸ τὸ ὄνομα ἐκθίσις τοῦ δ καὶ γ (σελ. 81) καὶ πῶσις τοῦ λ. Καὶ τὰ παρατιθέμενα παραδείγματα τῆς διαλέκτου τῆς Κερνήθου ἐκ τοῦ Deville ἐλήφθησαν.

Ἐν τῷ γ'. κεφαλ. καλῶν ἀπὸ τῶν ἡμῶν ἐκδομένων ἐν τῇ γραμματικῇ εὐφωνικὰ γράμματα, λέγει ὅτι ὁ Deville μόνον περὶ γ γράφει, ἐνθ' αὐτοῖς προστίθεται καὶ τὸ γ'. Ὁμοιολεψίως ὅτι ἡ χρῆσις αὐτοῦ λίαν σπανίς καὶ τὸ μόνον παρατιθέμενον παράδειγμα ἀχρῶτα ττον. Ἐμπερδὶλιν ἐκ τοῦ Deville ἐλήφθη. Ἄλλως τε ἐν μόνον παράδειγμα δὲν εἶναι ἀρκούσα ἀποδείξις, καὶ μάλιστα ἂν τὸ Ἐμπερδὶλιν ληφθῇ ἀρσενικῶς, τὸ γ ἀνῆκει εἰς τὴν αἰτιατικὴν τοῦ ἄρθρου καὶ τὸ παράδειγμα καταστρέφεται.

Περὶ τοῦ δίγαμμα ἐν κεφ. Δ' εὐρίσκομεν τὰ ἑξῆς. «Δίγαμμα καλεῖται συμφωνικός τις φθόγος ἐν ἀρχῇ ἢ ἐν μέσῳ λέξεως τιθέμενος χῆριν εὐφωνίας. Ἡ Τσακωνικὴ δὲν μεταχειρίζεται μόνον τὸ Β ὡς δίγαμμα, ὡς λέγει ὁ Deville (76 σελ.), ἀλλ' ἔχει καὶ ἕτερα εἰς τὸ ΓΓ, τὸ Π, τὸ Ζ, Π, Ρ, Χ. — Ὁ μακαρίτης Deville θεωρῶντας βεβαίως τολημῶν ν' ἀποκαλίσθαι δίγαμμα πάντα συμφωνικὸν φθόγον εὐρίσκόμενον ἐν ἀρχῇ ἢ ἐν μέσῳ λέξεως, παραδέχεται δίγαμμα μόνον τὸ Β, πάντα τὰ λοιπὰ παραδείγματα ἀναφέρει μὲν ἄλλως δὲ ὀνομάζει καὶ αἰτιολογεῖ. Τῷ ὄντι οὐδὲν παράδειγμα εὐρίσκομεν παρὰ Κουρτίῳ τῆς τροπῆς τοῦ δίγαμμα εἰς ΓΓ, Ζ, Π καὶ Χ. Καὶ ὁ κ. Σταματίλος ἐν μόνον παράδειγμα ἀναφέρει περὶ τοῦ Ζ, Π, Ρ καὶ Χ. — Testis unus, testis nullus.

Ὁ κ. Σταματίλος λέγει ὅτι οἱ ἄλλοι οὐδένα λόγον ποιοῦνται περὶ καταλήψεων πτωτικῶν καὶ ῥηματικῶν ἐνθ' παρὰ τῷ Σεβαστῷ Θεόδωρῳ Οἰκονόμῳ, ἐκτὸς τοῦ ὅτι οἱ τοῖσι τῶν ὀνομάτων καὶ ῥημάτων πληρέστατοι ἐκρίνονται δεικνύοντες καὶ τὰς καταλήψεις, εὐρίσκομεν 3 σελίδας περὶ πτωτικῶν καὶ 4 περὶ ῥηματικῶν καταλήψεων. Ὁ δὲ μακαρίτης Deville ἀπὸ τῆς 93 σελ. μέχρι τῆς 128 περὶ πτωτικῶν ἄλλου ποιεῖται λόγον ἢ περὶ πτωτικῶν καὶ ῥηματικῶν καταλήψεων. Παραλείποντες δὲ καὶ ἄλλα συμπεριζόμενα ὡς ἀκολουθοῦσιν. Ἐν γένει ὁ κ. Σταματίλος δεικνύει λίαν συστηματικῶς τοὺς προγενεστέρους, ἐν μὴ τὴν ἐπὶ ἀντικεινὸν διότι τοῦ μὲν ἐκτείνων τοὺς ῥηματικούς ἄρους, τοῦ δὲ ποιῶν ἰδίους ὁρισμοὺς καὶ διατιθεῖς ἄλλως τὴν ὁλὴν ἡ ἀναπτύσσων τὰ συντόμως παρὰ τῶν ἄλλων ἀναφερόμενος σημειοὶ ὡς ἐλλείποντα παρὰ τοῖς ἄλλοις εἶναι τὰ ὅποια παρ' αὐτῶν τούτων ἤρυστο. Τοῦτο ὅμως δὲν ἀραιεῖ τὴν ἀξίαν τοῦ

ἔργου αὐτοῦ, καὶ ἰδίως ἐν τοῖς φθόγγοις τῆς Τσακωνικῆς γλώσσης, οὗς σπουδαίως μελετήσας ἐσημείωσε καὶ τὰς ἰλαχίστας μεταβολάς, μεταθέσεις καὶ παραλλαγάς, στῆριξας διὰ πλείστον παραδειγμάτων τῆς Τσακωνικῆς καὶ διὰ σημειώσεων καὶ παραδειγμάτων παραλληλίσας πρὸς τὴν νεοελληνικὴν καὶ τὴν ἀρχαίαν.

Τὰ πάντα δὲ ταξινομοῦνται λαὸν εὐκρινῶς καὶ ἐπιστημονικῶς. Τῷ ὄντι ὑπὸ τὴν ἐποψὴν ταύτην δύναμις νὰ εἰπωμεν ὅτι ἡ σπουδὴ τῆς Τσακωνικῆς ἔκαμιν ἐν μέγα βῆμα εἰς τὰ πρόσω, καθότι ἡ φθονγογία παρὰ μὲν τῷ Σεβασμίῳ Οἰκονόμῳ ἔλλειπει παντάπασι, παρὰ δὲ τῷ μακαρίτῳ Deville οὔτε τοσοῦτον εὐμεθόδως ταξινομεῖται, οὔτε τοσοῦτον ἐκτενής ἐστί, οὔτε διὰ μικρῶν καὶ συνεγῶς παραβάλλεται πρὸς τὴν ἀρχαίαν καὶ νεωτέραν γλῶσσαν. Εὐχῆς δ' ἔργον ᾗθεὶς εἶναι, ἂν ὁ κ. Σταματίλος μετεχειρίετο τὴν φιλοπονίαν καὶ μάθῃσι αὐτοῦ ἵνα ἐξημερώσῃ καὶ ἐτυμολογήσῃ τὰς 2800 λέξεις τοῦ λεξιλογίου τοῦ Σεβ. Οἰκονόμου, ὡς τοῦτο ἐποίησεν ὁ μακαρίτης Deville ἐπὶ 374 λέξεων.

Ἡ Φιλολογικὴ Ἐπιτροπὴ κρίνουσα τὸ ἔργον τοῦ κ. Σταματίλου καὶ αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ, ὡς πολλοῦ λόγου ἄξιον, καὶ ὡς ἐπιστημονικὸν συμπλήρωμα τῶν προεκδεδομένων πραγματειῶν, ἐπαινέι δημοσίᾳ τὸν φερόμενον τοῦτον λόγιον καὶ δίδωσιν αὐτῷ τὸ τεθεσπισμένον γόρας τῶν δέκα λιρῶν.

Τοιαυτὰ εἶναι ἐν γένει τὰ ὑποβληθέντα ἐφίτος εἰς τὸν Ζωγράφειον ἀγῶνα ἔργα. Καταπαύομαι δὲ τοῦ λόγου ἐκπράξων ἐξ ὀνόματος τῆς Ἐπιτροπῆς τὴν εὐαρέσκειαν αὐτῆς διὰ τοὺς ἐπιταχυθέντας καρπούς, μετὰ τῆς ἐλπίδος ὅτι, μετὰ τὴν κατὰ παυσιν τοῦ παράσσοντος τὴν Ἀνατολὴν σάλου, θὰ ἴδωμεν τὸ ἔργον ἡμῶν ἐπιρρωννύμενον καὶ ἀγλαυτέρους καὶ πλείονας ἀναδιδόν τοὺς καρπούς. Γίνεται!

Τὰ μέλη τῆς Φιλολογικῆς

Ἐπιτροπῆς.

Χρ. Χ. ΧΡΗΣΤΟΥ, Πρόεδρος.

Πρ. ΒΑΣΙΛΑΔΗΣ.

ΘΔ. ΓΑΛΕΜΟΣ.

Α. ΜΟΝΟΠΩΤΗΣ, εἰσηγητής.

Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν καὶ τῆς ἐκθέσεως ταύτης, λαβὼν τὸν λόγον ὁ κ. Χ. Σταματίδης, προσεζώνησε τῷ Συλλόγῳ, ὡς ἀντιπρόσωπος τῆς ἀδελφότητος Ἐπικερνήτης, διὰ ποιήματος, ὅπερ, ὑπόθεσιν ἔχον τοὺς ἐνδοξοὺς ἀνδράς τῆς καθ' ἡμᾶς ἀρχαιοφιλίας, πολλὰν τὴν θυμηδίαν εἴλκυσε καὶ ἐπανειλημμένως καὶ βαγδαίως χειροκροτήσεις προῦκάλεισεν.

Ἐπὶ τούτοις, τοῦ κ. Προέδρου γνωστοποιήσαντος τῷ Συλλόγῳ τὰ μέλη τοῦ νέου Προεδρείου, διακλύεσθαι ἡ συνεδρίασις.

ΠΙΝΑΞ

ΤΩΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ.

ΜΕΛΗ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ.

Ἰδρυταὶ (1861).....	Σελ.	γ'—δ'
Τακτικὰ Μέλη.....	»	ε'—ιε'
Ἐπίτιμα Μέλη.....	»	ις'—ιβ'
Ἀντεπιστέλλοντα Μέλη.....	»	ιβ'—ιβ'
Μεγάλοι Εὐεργέται.....	»	κγ'—
Εὐεργέται.....	»	»
Μεγάλοι Δωρηταὶ.....	»	»
Δωρηταὶ.....	»	»
Πρόεδροι τοῦ Συλλόγου.....	»	»
Κοσμητορες (1876—1877).....	»	»

ΜΕΛΗ ΔΙΑΡΚΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ.

Α'. Ἐκπαιδευτικῆς.....	Σελ.	κδ'
Β'. Οἰκονομικῆς.....	»	»
Γ'. Ἀρχαιολογικῆς.....	»	»
Δ'. Φιλολογικῆς.....	»	»
Ε'. Συντακτικῆς.....	»	»
ς'. Ἐπιστημονικῆς.....	»	»
— Ἐπιμελητῆς τῶν ἀρχαιολογικῶν συλλογῶν.....	»	»
— Ἐπιμελητῆς τῆς ὀργανοθήκης.....	»	»

ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ.

ΕΜΜ. ΨΑΝΝΙΑΟΥ Περὶ ἀνατροπῆς.....	Σελ.	1—25
ΜΑΤΘ. ΠΑΡΑΝΙΚΑ Ἐκκλησιαστικὰ.....	»	26—35
» » Περὶ Ἰωάννου Ζυγομαλά καὶ Μιχαήλ Ἑρμοδώρου.....	»	35—46
Δ. ΣΤΑΜΑΤΙΑΔΟΥ Ὁ ἀγὼν τῆς ἐπιστήμης.....	»	47—66
ΜΑΤΘ. ΠΑΡΑΝΙΚΑ Νεοελληνικά.....	»	66—73
» » Ἐκπαιδευτικὰ.....	»	74—95

(ΕΛΛΗΝ. ΦΙΛΟΛΟΓ. ΣΥΛΛΟΓΟΣ. ΤΟΜ. ΙΑ').

Ι. ΚΑΡΟΛΙΔΟΥ	Περὶ γενέσεως γλώσσης	Σελ. 96—110
ΜΑΤΘ. ΠΑΡΑΝΙΚΑ	Περὶ τῆς θρησκείας τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων	» 110—118
Γ. ΣΑΡΡΟΥ	Περὶ ποινικῆς νομοθεσίας	» 119—130
Γ. Α. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΥ	Ἐκθεσίς περὶ τῆς Κίθω τοῦ μαθηματικῶν προβλημάτων	» 130—140

ΠΡΑΚΤΙΚΑ.

Ἀπὸ τῆς ΥΟΑ' συνεδρίσεως μέχρι τῆς ΦΒ'.	Σελ. 141—231
---	--------------

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΚΑΘ' ὙΛΗΝ

ΤΩΝ ΕΝ ΤΟΙΣ

ΠΡΑΚΤΙΚΟΙΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ.

Α'. ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΩΝ.

Σ. ΖΗΓΡΑΦΟΥ	Περὶ ἀληθινῆς ἔκθεσις περὶ τῆς συστάσεως καὶ τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συλλόγου.	Σελ. 144—145
ΠΑΣΑΦ	Περὶληψὶς τῆς «Περὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς μελοποιίας τῶν ἀρχαίων βασιλευμένων Ἑλλήνων» πραγματείας αὐτοῦ	» 151—152
Π. ΠΑΠΑΡΡΟΥΣΗ	Περὶληψὶς τῆς «Περὶ τῆς θρησκείας τῶν ἀρχαίων Φωκαίων» πραγματείας αὐτοῦ.	» 159—160
MARIE de LAUNAY	Περὶληψὶς τῆς «Περὶ τῶν Πράξεων τῶν Γενουηνσίων, νῦν Γαλλὰς (α' μέρος περὶ τειχῶν)» πραγματείας αὐτοῦ.	» 160—161

Β'. ΔΟΓΟΙ ΚΑΙ ΠΡΟΣΛΑΛΙΑΙ.

Ι. ΑΡΙΣΤΟΚΛΑΥΣ	Προσλαλὶα τοῖς Μίλεσι τοῦ Συλλόγου ἐπὶ τῇ ἐκλογῇ αὐτοῦ ὡς Προέδρου	Σελ. 141
»	Προσφώνημα συγχερητήριον τῇ Α. Μ. τῇ Σουλτανᾷ Μουράτ τῇ Β' ἐπὶ τῇ ἀναβάσει αὐτοῦ εἰς τὸν Θρόνον.	» 143
»	Προσφώνσεις συγχερητήριαι πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα τῆς Βασιλείας Δόν Πέτρου ἐπὶ τῇ αἰσίᾳ ἑλευσίαι αὐτοῦ εἰς τὴν πρωτεύουσάν ταύτην καὶ ἀπάντησις αὐτοῦ.	» 143—144
»	Προσφώνσεις πρὸς τὸ ἀφροατήριον τοῦ Συλλόγου ἐπὶ τῇ ἐπιστάσει τοῦ Συλλόγου ὑπὸ τοῦ Αὐτοκράτορος τῆς Βασιλείας Δόν Πέτρου.	» 144
»	Προσφώνσεις πρὸς τὸν αὐτὸν Αὐτοκράτορα ἐπὶ τῇ ἐπιστάσει τοῦ Συλλόγου καὶ ἀπάντησις αὐτοῦ.	» 145—146

Γ'. ΕΚΘΕΣΕΙΣ.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤ. ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ Ἐκθεσις	Σελ. 163—167
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗΣ » »	» 167—168
ἹΣΤΟΡΙΟΛΟΓΙΚΗΣ » »	» 168—170
ΜΟΥΣΙΚΗΣ » »	» 172—175
Γ. ΔΑΙΜΟΝΤΟΥ Γεν. Γραμ. » Περὶ τῆς ἀλληλογραφίας τοῦ Συλλόγου	» 175—177
Δ. ΣΤΑΜΑΤΙΑΔΟΥ Ἀντιπρ. » Περὶ τῶν δημοσίων διαλέξεων.	» 177—178
Θ. ΣΑΛΤΕΛΑΙ βιβλιοφύλ. »	» 179—181

Δ'. ΠΡΟΣΦΟΡΑΙ ΧΡΗΜΑΤΩΝ.

Δ. ΤΑΜΒΑΚΟΥ	Σελ. 157
ΤΟΥ ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ Γραμματείου τῆς Ἑλλάδος.	» 189
Κ. ΖΑΠΠΑ	» »
Π. ΣΚΥΛΙΤΣΗ	» »

Ε'. ΠΡΟΣΦΟΡΑΙ ΒΙΒΛΙΩΝ.

Χρ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ	Σελ. 148—149
Α. Α. ΚΑΡΑΘΕΟΔΩΡΗ	» 145, 151
ΣΜΙΘΣΩΝΕΙΟΥ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ἐν Οὐάσιγκτῶνι.	» 180
ΒΡΕΤΤΑΝΙΚΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ	» »

ς'. ΕΠΙΤΕΛΕΙΟΣ ΕΟΡΤΗ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ.

Ι. ΑΡΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ Ἐπίτελιος γενικῆ ἔκθεσις	Σελ. 182—191
Θ. Δ. ΓΑΛΕΜΟΥ Ἐκθεσις Α' περὶ τῆς ἐν ταῖς ἱπαρχίαις τῆς ὀθωμανικῆς	
Αὐτοκρατορίας καταστάσεως τῆς παιδείας	» 191—210
» » Ἐκθεσις Β' περὶ τοῦ αὐτοῦ ἀντικειμένου καὶ περὶ τῶν	
ποσὶς ἐν ταῖς ἱπαρχίαις ἀπόροις σχολείοις καὶ σωμα-	
τείοις διανεμηθεισῶν χρηματικῶν προσφορῶν.	» 210—221
Αἰμ. ΝΟΝΟΤΗ Ἐκθεσις ἐπὶ τοῦ περὶ συλλογῆς μνημείων ἐν τῇ γλώσσῃ	
τοῦ λαοῦ Ζωγραφείου διαγωνίσματος	» 221—231

Handwritten signature and date

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА

26/09/25

904127

НБ ОНУ

Наукова бібліотека
ОДЕСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА

515880

19/18

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ імені І. І. МЕЧНИКОВА

Εὐρίσκεται παρ' ἅπασι τοῖς βιβλιοπώλαις ἐν τε
Γαλατῇ καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει.

Τιμᾶται 10 φράγκων.